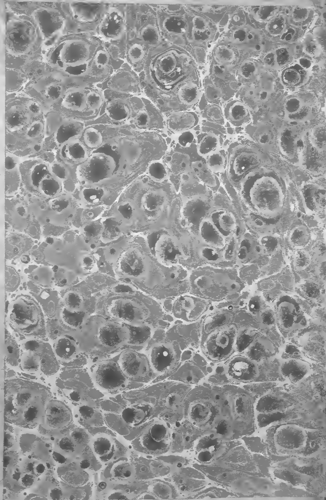
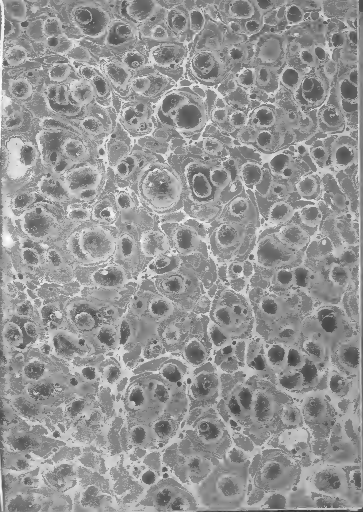

Te igitur. Canonis misse in-
terpretatio peruenusta cla-
raqꝫ nõ minꝰ q̃ꝫ salubris: ⁊ si ob plu
riũ profectũ ac cõmodum: verũ ad
maiorem clericorum informatio-
nẽ potissime cõstructa est. Cui pari
ter additiones inuenies singularis-
simas per pulchre annexas: quas
certe: cãdidissime lector: ex diuersis
sacre pagine claris auctoribus fac
scias excerptas. Nõnullaqꝫ alia me-
morata dignissima in fine huiꝰ opu
sculi lectitando inuenies.

In nomine domini nr̃i ihesu christi. amen. z virginis marie eius genitricis.

¶ Canonis misse interpretatio ex theologis auctorib⁹ excepta. cũ aliq̈bus additiõibus valde singularib⁹.

Te igitur clementissime pater. zc̃. Pars hec secũda misse: his noibus solet appellari. Primo canõ: qui ex regulis sanctorũ patrum editus: mixta eorũ verba continet. Canon grece latine est regula: fit per hunc. s. canonem regulariter consecratio sacramenti. Secundo dicit̃ secreta quasi quid occultum: quod humana ratio plene capere nõ potest. Pro quo facit sanctus Tho. in. iiij. di. xj. ad quartũ in solutione quarte questionis: cuius verba sunt. Credo: aũt ꝙ omnia que sunt fidei / sunt super naturalem cognitionẽ angeloꝝ: sicut super naturalẽ rationem hominũ. Et ideo misteria fidei dicũt esse abscõdita a seculis in deo. vt dicit̃ ad ephe. iij. Unde naturali cognitione nõ vident angeli corpus xp̄i sub sacramento: sed solum beata. Demones vero nullo modo sic. etiã Tho. alibi in tertia pte. q. xliij. ad primũ in corpore q. Sic enĩ habent hec sacrosancta verba virtutem nimis secretam: quia mutant ea que sunt distantia in infinitũ. s. quia ea que sunt corruptibilia facta sunt incorruptibilia. Sub silẽtio dicunt̃: vt populus non illa paruipendat: sed in magnam vt debet habeat reuerentiã. Quondã cũ alta voce diceretur: omnes pene vsum illũ sciebant: z sic in plateis z vicis canebant. vnde asserunt quidam ꝙ ante consuetudinem: que postea inoleuit. i. creuit. cum pastores quidã ipsum sacrũ canonem in aruo. i. in campo cantarent: z panem sup lapidẽ qua-

ſi ſuper altare poſuiſſent: ad ipſorum uerborū prolationē: panis in carnē verſus ē: ipſis tñ diuino iudicio percuſſis igne celitus miſſo. Propter quod ſancti patres conſtituerūt ſub ſilentio. i. ſecrete dici. Inhibentes ſub anathemate: ne proferrētur niſi a ſacerdotibus in miſſa ſuper altare indutis ſacris veſtib⁹ Sed queritur quomodo effecta fuit conuerſio panis in carnē chriſti ad paſtoꝝ verba: cū paſtores ſacerdotes nō eſſent: ⁊ neceſſario requiratur ꝙ celebrans ſit ſacerdos ſacris ordinibus oībus promotus. Ad quod dicendū. cōuerſionē illam nō fuiſſe factam virtute verborū: quia ipſi paſtores caracterē non habebant: ſed fuit carnis apparentia quedā nobis in exemplū tradita a deo: ne tales irreuerentias faciamus. Uel illa conuerſio eſſe potuit virtute diuina: que non eſt obligata vel alligata aliquibus verbis. Tertio dicitur ſacrificium a ſua parte digniori: in quantū eſt memoriale paſſionis dñi: qui fuit verū ſacrificiū. quare ſic decreto ſtatutū eſt: ꝙ de cetero nulli laycorū liceat in eo cōſiſtere loco vbi ſacerdos miſſā celebrat: vt libere ⁊ ſine impedimento offitium celebrationis expediat: ſic in. c. vt layci. de vi. ⁊ ho. clericoꝝ. vbi dicit̄ vt layci ſecus altare quādo ſacra miniſteria celebrantur ſtare vel ſedere inter clericos nō preſumant. Sed pars illa que cancellis diuidit̄ ab altari: tantū pſallentibus pateat clericis. Ad orandū vero ⁊ cōmunicandū laycis ⁊ feminis ſicut mos eſt pateat ſancta ſctōꝝ. Et eſt caſus huius capituli. layci non debent ſedere in choro inter clericos/quando cantant̄ diuina officia: quod eſt contra quoſdā laycos qui adeo ad ſacerdotem celebrantē accedunt/vt aliquādo ipſum inturbent. Quarto appellatur canon ſacer actio: propter ſacra miſteria que ibi ꝯ gunt̄. vel quia in eo cauſa noſtra agitur tanꝙ corā iudice. ̄ic de conſe. di. prima ⁊ ſecūda. vbi leo papa vocat ſacrificium miſſe actionē dicens. ꝙ miſſa eſt quedam actio cuius deus iudex eſt. accuſator diabolus. reus populus. teſtis ꝓpia cōſcientia. ſacerdos patronus ſiue aduocatus. A. t. littera q̄ ſignum crucis valde repreſentat: habet canon iſte initium: ſit in eo memoria demi-

nice passionis: ⁊ generaliter eoꝝ q̄ gesta sunt per ebdomadā
immediate ante festū pasche vsquequo dn̄s resurrexit amortu=
is. Et si querit̄ q̄re magis hec scā̄ scriptura incipit a. t. q̄ͥ ab
alia lr̄a. Dicēdū ꝙ eo ꝙ nl̄la alia lr̄a hēt ita signū crucis sicut
hec lr̄a. t. Et sic. t. latine: hebraice thau. Et interpretat̄ thau
latine dei fortitudo. Uel aliter th au interꝑtat̄ errani: ⁊ signi=
ficat penitētiā / ⁊ est signū ꝙ penitēs errauit cōtra deū. sic hu.
car. Mat. x. suꝑ ꝑticula q̄ incipit. q nō accipit crucē suā. ⁊c̄.
Hic ponit̄ cōtinuatio subsequētis lr̄e. Et ponunt̄ qnqȝ parti
cule. Et prima ꝑmittit or̄onem. Scd̄a ꝑticula cōmemorat
in genere ꝓ qbus offert̄ sacrificiū. ibi in primis. Tertia in spe=
cie. ibi memento dn̄e. Quarto sanctōꝝ implorat patrociniū.
ibi. cōicantes. Quīta cōcludit ibi. hāc igit̄ oblationē. Allo=
quit̄ ergo deū patrē sacerdos ⁊ deꝑcat̄: vt has oblationes ac
ceptet ⁊ bn̄dicat dicens. Te igit̄. ⁊c̄. Sed ꝓ supradictis nota
qd̄ dr̄ nuper sub anathemate. Pro cuiꝰ declaratiōe vide. ca.
Engiltrudā. iij. q. iiij. cuius lr̄a talis est. Engiltrudā vxorem
hasonis noueris nō solū excōicatiōe: que a fraterna societate
separat: sed etiā anathemate: qd̄ ab ip̄o corpore xp̄i qd̄ est ec=
cl̄ia recidit: crebro percussam esse. Casus aliud est excōicatio:
aliud anathematizatio. Et sic pro maiori declaratiōe anathe
matis: nota ꝙ anathema qn̄qȝ est adiectiuū vtriusqȝ nume=
ri oīs gn̄is. Et tūc idē est qd̄ maledictus / excōicatus ⁊ dāna=
tus. vt ille ⁊ iste sūt anathematici. i. excōicati. Itē anathema
qn̄qȝ est substātiuū. n. g. ⁊ tūc idē est qd̄ suspensio vel excōica=
tio / dānatio / ꝑditio / vl̄ seperatio: Et anathema dr̄ ab ana qd̄
ē sursū ⁊ thema figura: q² olim impͥmebat̄ in frontibꝰ dāna=
toꝝ. vel dr̄ ab ana. i. rectum ⁊ thamos diuisio q̄si recta diuisio
ab eccl̄ia: inde venit anathema q̄si suꝑna maledictio vl̄ diuisio
q̄ solet fieri ꝑ p̄latos s̄m Hugui. De materia ista deo dāte la
tiꝰ dicet̄ in sūma āntonina i ꝑticula ꝓ quo notādū ꝙ due sūt. ⁊c̄.
Et dr̄ vlteriꝰ ꝙ missa est. ⁊c̄. Et sic dic ꝙ missa est honor dei ⁊
sctōꝝ: salus viuoꝝ: ⁊ reges defūctoꝝ. A. t. lr̄a. ꝓ quo vide exo
dū in. ca. xij. suꝑ ꝑticula ponēt super vtrūqȝ postē ianue. i. in=

ter quos vertitꝛ ianua. Sed ꝓ ampliori declaratione nota ꝙ
phase grece passio est latine. Et dicitur a phasin qđ est pati:
hebrayce idē est qđ trāsitus: eo ꝙ in pascha iudeoꝝ agnꝰ imo
abatꝛ/ꝛ assus manecomedebatꝛ: nihil in mane ex eo relinq̄batꝛ.
eius sanguine postes liniebātur: ꝛ ab angelo exterminatore. i.
ab angelo ponente eos extra terminū vite presentis primoge-
nita egiptiorū interficiebātur. Hebreoꝝ aūt pmogenita dño
sacrificabantur. Ppłus de seruitute egiptioꝝ in columna nu
bis ꝛ ignis ꝓducebatꝛ. mare rubrū diuiditꝛ: illesis hebreis pha-
rao cū suo exercitu mergitur. Nūc pascha in die dominico
imo tēpore luna plena celebratur. nec etiam ante vndecim ka
lendas maij fieri debet pascha. Dies est leticie ꝛ exultatiōis:
ꝛ labor quadragesimalis finitur: omnia incipiunt renouari: ec
clesie altaria que in parasceue nudebantur/in pascha ornantꝛ.
cantica leticie resumuntur/populus in quadragesima purga-
tus celestis manna id ē corpore ꝛ sanguine christi reficitur.
pmitie nouorū fructuū dño pmo offerebantꝛ. Et sic eniꝫ festū
phase id ē pasce fuit institutum in memoriam liberationis pri
mogenitorum iudeorū ab angelo percuciente: ꝛ non in memo
ria exitus de egipto: vt aliqui false putant. Nam cū eductusꝰ
esset deꝰ israelitas de egipto nec permitteret pharao: immisit
angelum dñs deus percucientē: qui percussit omnia pmoge-
nita egiptioꝝ in hoībus ꝛ in pecoribus: ita vt nō esset aliqua
domꝰ egiptioꝝ in tota egipto: in qua nō esset aliquis mortuꝰ.
exo. xij. qꝛ domꝰ hebreoꝝ erāt mixte domibꝰ egiptioꝝ: ꝛ positꝰ
fuit sanguis agni pascalis insuꝑ liminaribꝰ domoꝝ hebreoꝝ
ꝛ suꝑ vtrūqꝫ postē: vt angelꝰ videns sanguinē nō percuteret
exo. xij. Et ꝓpter hoc istud festū vocatꝛ pasca ꝛ in hebreo pha
se. i. trāsitꝰ. s. qꝛ angelꝰ trāsibat ꝛ nō ꝑcuciebat. vl' ſm quosdaꝫ
ꝑitissimos iudeoꝝ dicitꝛ peca. i. picea quod videtur claudus:
quoniā sicut claudꝰ figit vnū pedē ꝛ alterū nō: ita angelꝰ ꝑcu
tiens ꝑcutiebat in vna domo ꝛ ī altera nō. Et sic de isto festo
phase satis patet exo. xij. ꝛ leui. xiij. ꝛ deutro. xvj. Causa autē
festi azimoꝝ fuit exitꝰ israelitaꝝ de egipto: vt veniret eis semꝑ

in mente: q2 exierũt de egipto cum magno tremore ꝛ maxi-
ma celeritate. nam moyses denunciauit iudeis ꝙ exituri erãt
de egipto die quarta decima mẽsis primi. ꝛ ob hoc in nocte p̃-
cedenti voluerũt coquere panes ꝓ itinere ꝛ fecerunt massas.
Cum aũt media nocte angelus percutiẽs occideret egiptios
putauerũt ipi egiptij: ꝙ oẽs occidẽdi erãt: ꝛ ꝙ si manerẽt isra
helite tota illa nocte in egipto: ꝙ nemo superuiueret de egiptijs
Ideo venit pharao ad moysem ꝛ ad alios israelitas cõpellẽs
eos illico exire. Et sic coacti sũt iudei recedere / nõ dũ fermẽta
tis massis: sed ligauerũt eas in pãnis ꝛ tulerũt nõ fermenta-
tas in itinere ꝛ comederũt panes azimos q̃ diu durauerunt
ille masse. Et quia istud factũ est ex celeritate exeũdi: iussit dñs
ꝙ comederent septem diebus panes azimos in memoriam il
lius pauorosi exit⁹ de egipto sic deutro. xvj. vbi dr̃ septẽ dieb⁹
comedes absq3 fermẽto afflictionis panẽ. qm̃ in pauore egres
sus es de egipto: vt memineris diei egressiõis tue d̃ egipto oĩ-
bus dieb⁹ vite tue. sic ep̃us Abuleñ. in q̃stiõib⁹ q̃s voluit Ro
me disputare q̃ sunt due ꝛ viginti. Signũ crucis. ꝛ sic nota ꝙ
xp̃s redemptor noster noluit alia morte mori nisi morte crucis
nam crux magnũ misteriũ habet in se. nam si crux in terra po-
natur: per quattuor mũdi partes demostrat. Et in hoc voluit
xp̃s redemptor noster innuere: q2 nõ venit tantũ vnã ptẽ mũ-
di redimere: sed totũ mundũ. Si enim crux sursum erigat ce-
lestia simul ꝛ terrestria demonstrant. vnde Apl's ait: pacificãs
p crucis sue sanguinẽ siue que sunt in celis siue que sũt in ter-
ris. de qua suo loco dicetur. Alloquitur pro quo nota ꝙ allo-
quor. ris. d. t. i. ad alium loqui.

Te igit' clemẽtissime pater p iesũ xp̃z
filiũ tuũ dñm nostrũ supplices roga
mus ꝛ petimus: vti accepta habeas
et benedicas hec dona hec munera: hec san-
cta sacrificia illibata.

Cū p̄mū sacerdos incipit (te igitˀ) inclinat se ante altare iun-
ctis manibꝰ: designās inclinationē ⁊ orationē quā egit xp̄s an̄
suā passionē: in qua factus est sudor eiꝰ sicˀ gutte sanguinis de
curentis in terrā Lu. xxij. Et sic supradicta sacerdotis inclina
tio designat hūilitatē interiorē de qua dicit Grego. ꝙ sicut im
possibile est placere deo sine fide: ita impossibile est sine māsue
tudine placere proximo: quā auctoritatē inducit Nicolaꝰ ad
ephe. iiij. (igitˀ) cōiunctio illatiua est p̄cedētis ptis: ⁊ refertˀ
ad illud qḋ in cātico angelico dictū est. Sctūs. Scūs. Scūs.
vt sit sensus: q: tu dn̄e deus sabaoth .i. virtutū vel exercituū san
ctus es: ⁊ glīa tua pleni sūt celi ⁊ terra. Nūc infert igitˀ (cle-
mentissime pater) clemētia penas remittit. ⁊ spectat ꝓprie ad
iudices ⁊ p̄sidētes. Unde clemēs dr̄ qui remittit de eo qḋ pos
set ꝑsequi iure: ideo deꝰ clemētissimꝰ in remittēdo peccata dr̄.
Et sic nota ꝙ clemēs. tis. o. t. i. misericors / nobilis / pius / ⁊ san
ctus est. Et dr̄ clemēs a cluo. is. i. defendo: q: cluit. i. defendit
⁊ ꝓtegit ⁊ tuetur: sicut solet patronꝰ defendere clientē: inde cle
mētia q̄ attribuitˀ deo patri ⁊ filio ⁊ spirituisancto. Et etiā Ro
mano pontifici. Imperatori. Regi. ⁊ principi. ⁊ sic iudicibus
⁊ presidentibus (per ihesum christū) tanq̄ per mediatorem:
per quē fideles reconciliantur / ⁊ salutem consequūtˀ. Docuit
enī christus nomine suo omnia esse petenda. Joha. xvj. dicēs
Amen amē dico vobis si quid petieritis patrem in noīe meo
dabit vobis (filium tuū) scz naturalē (dn̄m nr̄m) scilicet qui
emit nos sanguine suo ꝓprio. ita Pan. j. ad cho. viij. Pre-
cio empti estis: nolite fieri serui hominū. Et quia dictū est hic
nup ꝙ Joh. xvj. dicitˀ amen amen bis: aliquis non immerito
posset dubitare q̄ est causa quare solum Johan. euangelista.
q̄ plurimum dicit amen amen ⁊ non alij euangeliste. Respō
detur dicendū ꝙ hoc pro tanto quoniā ipse Joh. euangelista
fuit finis veteris legis. quoniā Moyses incepit ipsam post
deū. Sed ipse Johannes euangelista perfecit eam. Et sic etiā
post deū ipse Johannes euangelista fuit initium legis gratie:
⁊ sic pro tanto in euangelijs iohannis euangeliste dicitur bis

amen amē. et non in aliis euāgelijs aliorum euangelistarum: quod est valde notandum vt dictū est. Ioh. xvj. (supplices) id ē humiles: q: in quacūqz bona orone in esse debet hūilitas. Et sic vnusquisqz in sua orone debet petere ordinate quicqd petierit in orando. Primo. s. q̄ oro fiat pie et perseueranter. Math. vij. Scdo q̄ petat p se. Ioh. xviij. Tertio q̄ orās pe tat ad salutē. Math. xviij. Et sic dicit Greg. vbi sup. q̄ sicut impossibile est placere deo sine fide: ita impossibile est placere hoībus sine humilitate. Et scito te ipsum: vt humilieris: q̄m ethicorū pmo dicit. quisqz bene iudicat que cognoscit et eorū bonus iudex est. Sic dña nr̄a Lu. j. vbi dicit. Quia respexit humilitatē ancille sue: ecce enim ex hoc beatā me dicēt omnes gñationes. glo. quasi dicat virgo beata bene debeo magnificare et laudare dñm deū. Humilitatē ancille sue. glo. q: licet ex omnibus virtutibus fuerit bene disposita ad cōceptionem filij dei: spēaliter tñ hoc fuit ex humilitate. Et sic hūilitas placet deo. ita supbia placet diabolo. Et sic sicut humilitas semp ascendit: ita supbia semp descendit. sic. Lu. xviij. Qui se exal tat humiliabit: et qui se humiliat exaltabitur. Sic etiā Iaco. iiij. Deus supbis resistit: humilib⁹ aūt dat gratiā. Supbis re sistit. glo. s. denegando eis grē dona. humilib⁹ aūt dat grām. glo. nā humilitas est debita dispositio ad gratiā Et sic p ista gratia est notandū qd Ioh. iij. dicit. Nemo ascēdit in celum: nisi qui descendit de celo. filius hoīs qui est in celo. quod intel lige virtute propria. secus aūt est virtute aliena. s. virtute xp̄i. Sed de ista materia. s. de ascensu ad paradisum. et de descen su ad inferuū in suo loco deo dante dicet. s. in speculo: et in isto tractatu. (rogamus et petim⁹). s. nō de nr̄is meritis sed de tua bonitate cōfidētes. Hic osculatur sacerdos altare: et designat . i. significat firmam deuotionē. vnde etiā rebus signo crucis si gnatis osculū damus ad deuotionē signandā. (vti). i. vt ita dicit sicuti p sicut. veluti p velut: et est figura paragoge: quia addita est lr̄a in fine dictiōis. (accepta habeas). i. grata: vl' habeas accepta: ad conuertendū in verū et salubre sacrificiū.

(būdicas).s.faciendo vt optatū salutis effectū hēant in ipsis pro quibus offerūtur. (hec dona) scilicet nobis collata. (hec munera) scilicet a nobis oblata. (hec sancta sacrificia).s. que nos tibi deo patri offerimus pro peccatis nostris. Nam dona dicuntur: quia donantur a superiori. sic Jaco. primo. Omne datum optimū: et omne donum perfectum/ de sursum est descendens a patre luminum: apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. etc. Et sic dicit boetius de consolatione li. iij. metro nono. O tu qui perpetua mundum ratione gubernas: tempus ab euo ire iubes: terrarū celiqz sator. stabilisqz manens das cuncta moueri. Et sic pro euo licet nō faciat multum ad nostrum ꝓpositū: vide quid dicat diuus Thomas sua prima parte. q. decima ad. vj. quasi per totum presertim in solutione primi argumēti: cuius verba sunt Ad primū ergo dicendū. ꝙ euum aliquando accipitur ꝓ seculo: quod est periodus durationis alicuius rei: et sic dicunt multa eua sicut multa secula. (Munera). s. quia offeruntur ab inferiori. vt ait dn̄s Mathei quinto. Si ergo offers munus tuum ad altare: et ibi recordatus fueris ꝙ frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare et vade prius reconciliare fratri tuo: et tunc veniens offers munus tuum. glo. (si ergo offers). i. offerre proposueris. (Munus tuū).s. boni operis. (ad altare) ad litterā si presens est: et cōpetenter fieri possit debet petere veniā: quoniā quisqz prius debet se offerre deo ꝙ̄ sua. (Et ibi recordatus fueris). i. si tibi i mēte et noticia tua venit. (ꝙ frater tu⁹). s. quē tu lesisti (habet aliqd aduersū te). i. ꝓ cōtumelie affectiōe vl' corpali lesione: vel ꝓ fame denigratiōe detrahēdo: vl' ꝓ aīe lesiōe adulando. vl' ꝓ tempaliū subtractione. s. rapiendo et furando. (Relinque ibi). s. coram altari siue corā deo. (mun⁹ tuū) igit̄ non alienū. sic thobie. iiij. de tua substantia fac elemosinā. (sacrificia). s. quia representant christū passum et crucifixū. sic paul⁹ .j. chorin. xj. quotiescūqz enī manducabitis panē hūc et calicē dn̄i bibetis: mortē dn̄i annūciabitis donec veniat. Et sic vna

res.s.verũs deꝰ ⁊ hõ.i. xp̃s redẽptoꝛ noster ꝑ pꝛemissa verba ꝓ sui magnitudine: diuersa appellatiõe laudat. Idẽ iterat ꝓ pter cõmẽdationẽ ineffabilis sacramẽti: qꝫ ex his cõficit.s.ex pane triticio. de q̃ Io.xij. nisi granũ frumẽti cadẽs ĩ terra. ⁊c. ⁊ ex vino de vite. de q̃ Io.xv. ego sũ vitis vera. ⁊c̃. Illibata. s. ĩmaculata qm̃ sine macula cordis ⁊ opis ista sctã sacrificia debent offerri: qͣtenꝰ coꝛ ab omni iniqtate: ⁊ coꝛpꝰ ab omni ĩmũditia mũdent. Quicũqꝫ secꝰ obtulerit indigne mãducat / ⁊ reus erit coꝛpis ⁊ sãguinis dñi. sic apl̃s.j. ad cho.xj. Et dr̃ hic secꝰ ꝑ q̃ nota ꝙ secꝰ a se ꝑpositiõe diriuat: ⁊ deꝑuit actõ casui: vt iste sedet secꝰ petrũ iux̃ petrũ. põt etiã eẽ aduerbi. i. vt hic ẽ idẽ ꝙ aliter vel alias. (super dona. munera. sacrificia) fiunt tres cruces: q̃ xp̃i triplicẽ traditionẽ designãt. Pꝛima fuit a deo patre ex dilectione quã habuit circa genꝰ hũanũ: q vt ait apl̃s ad Ro.viij. ꝓpꝛio filio suo nõ pepcit: sed pro nobis oĩbus tradidit illũ. Secũda traditio fuit a iuda ex auaricia. Mat.xxvj. vbi dr̃. At illi cõstituerũt ei triginta argẽteos. Tertia traditio fuit a iudeis ex inuidia de qua dr̃ math.xv. Et sic ꝓ supdicta xp̃i traditiõe triplici: ẽ notãdũ qm̃ sicut volũtas dei pr̃is fuit valde foꝛmata caritate ⁊ sic sctissima: ad tradendũ vnicũ filiũ suũ illi cõsubstãtialẽ ⁊ naturalẽ ad redimẽdũ genus humanũ quod fuit coꝛruptum peccato pꝛimoꝛũ parentũ. de q̃ ad Ro. v. oẽs errarũt in adã ⁊ egent gratia dei. Qm̃ vt Phs ethi. qnto tanta est iniuria quanta est illa persona contra quã committitur iniuria: sed sic est ꝙ peccatũ pꝛimoꝛũ parentũ fuit cõtra deũ: qui est infinitꝰ: g̃ fuit cõueniens ꝙ filiꝰ dei q ẽ infinitꝰ redimeret genꝰ humanũ ꝑ suã sanctissimã mi̾icoꝛdiã ⁊ passionẽ. Sed intẽtio iudeoꝝ ⁊ iude fuerũt pessima: qm̃ foꝛmata ex inuidia a pte iudeoꝝ. ⁊ intẽtio iude fuit introducta ex auaricia Sed ꝓ ista materia de xp̃i vẽditiõe vide mgr̃m sentẽciaꝝ i.j. li. di.xlviij. siue vltia in. ca. illud quoqꝫ. ⁊c. ꝓ quo nota ꝙ sicut aĩa dat esse coꝛpi: ita intentio hominũ dat esse opationi: qm̃ ⁊ si intentio bona ⁊ finis bonus: opatio erit bona: ita ambrosiꝰ affectꝰ tuꝰ operi tuo nomen: imponit. Sie.j. reg.xvj. hoĩes iu

dicāt ɦm ea q̄ appent: de⁹ aūt intuet̄ cor. Sic etiā in. ca. si qd inuenisti. xiiij. q. v. in quo dr̄. de⁹ cor interrogat ⁊ nō manū. Et sic dr̄ in ciuitate tua de vsuris: cogitationes hominū nequeūt deo occultari: ⁊ sic est nimis vulgatū qcqd agāt hoīes intētio iudicat oēs. Seqtur sciebat enī pilat⁹ q̄ p inuidiā tradidissent eū sūmi sacerdotes. Alij dixerūt q̄ dicte tres cruces significāt triplicē xp̄i passionē. Prima fuit in volūtate psequētiū. Joh. xj. vbi dr̄. Collegerūt ergo pncipes ⁊ pharisei cōsiliū. ⁊c̄. Ab illo ergo die cogitauerūt vt interficerēt eū. Scda traditio fuit in voce clamātiū. Cū ergo vidissent eū pōtifices ⁊ ministri clamabāt dicētes crucifige crucifige eū. ⁊ cū eo alios duos latrones hinc ⁊ hinc: mediū aūt iesū. Joh. sikr. xix.

In primis q̄ tibi offerimus ꝓ eccl'ia tua sancta catholica quā pacificare custodire: adunare: ⁊ regere: digneris toto orbe terrarū: vna cū famulo tuo papa nr̄o. N. ⁊ antistite nr̄o. N. ⁊ rege nr̄o. N. ⁊ oībus orthodoxis atq₃ catholice ⁊ apostolice fidei cultoribus.

Particula scda pme ptis cōmēorat i gn̄e ꝓ qb⁹ offert̄ sacrificiū ꝓ eccl'ia scā dei. ꝓ tota cōgregatiōe fideliū ꝓ his q i dignitate sūt cōstituti: tā ꝓ gladio spūali q̄ ꝓ gladio seculari. (q̄) s. dona/munera/sacrificia (offerim⁹). i. sacrificam⁹ (tibi). s. deo pr̄i (In pmis). i. pncipalr̄ vl' stati vl' in pncipio (ꝓ eccl'ia tua). s. ꝓ cōgregatiōe omniū tuoꝝ fideliū. Eccl'ia grece: latine ē cōuocatio: q₂ oēs ad se vocet. l' dr̄ cōgregatio fideliū. (sācta) q₂ ⁊ cōfirmata miraculis (catholica). s. vniuersali: q₂ xp̄i fides oēs obligat: qd lex moysi nō faciebat sic Jo. iij. dr̄ amen amē dico vobis nisi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ spū scō nō pōt introire i regnū dei. plani⁹ eodē. c. Jo. iij. vbi dr̄. q nō credit iā iudicat⁹ ē: q nō credit i noīe vnigeniti filij dei ⁊ ifra: q credit i filiū: h₃ vitā etnā. q āt icredul⁹ ē filio nō videbit vitā: s₃ ira dei

manet super eū. Ad hoc facit qđ Math. vlti. dr̄. s. eūtes ergo docete oēs gētes baptizantes eos in noīe patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti: docētes eos seruare oīa que mādaui vobis. Et Mar. vltimo dr̄. Euntes in mūdū vniuersum predicate euangeliū omni creature: qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit / saluus erit. q vero nō crediderit cōdēnabit̄. Et dr̄ hic supra p̄dicate euāgeliū nō igit̄ phariseoꝝ vanitates / aut certe ꝓprias fictiōes. sic Ro. p̄mo. nō erubesco euāgeliū. virtus enīꝫ dei est in salutem omni credēti. Dr̄ vlterius. omni creature. glo. i. omni generi omniū sine acceptione p̄sonaꝝ. Roma. p̄mo grecis ⁊ barbaris / sapiētibus ⁊ insipiētib⁹ debitor sū. Dr̄ aūt hō oīs creat̄a. qa finis est oīs creature: qa cōe aliqđ habet cū omni creatura s. hēt esse cū lapidib⁹. viuere cū arborib⁹. sentire cū pecoribus intelligere cū angelis. sic Nu. car. Mat. vlti. Et sic lr̄a supra posita ē notāda in quātū dr̄ math. vlti. eūtes ergo docete oēs gētes baptizātes eos in noīe prīs. ⁊c̄. ex qbus ptibus elice ꝙ infideles hoīes prius debēt imbui in fide catholica ꝗ baptizari si sint adulti: nisi sequat̄ piculū in mora: quoniā tūc nō debet obſuari tēpus ratiōe pericli: quoniā si sequat̄ piculū prius debent baptizari ⁊ postea imbui. Et ꝙ hoīes adulti prius debeant imbui in fide catholica ꝗ baptizari: lr̄a euāgelica docet in quātū prius ponit̄ illa pticula docete ꝗ illa pticula baptizātes. Itē dr̄ vlterius. Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit saluus erit. Mar. vlti. Cōtra. paruuli nō credūt. igit̄ no debent baptizari vsqꝫquo veniāt ad etatē adultā. R̄. dicēdū ꝙ Dionisi. dicit in libro de diuinis noībus celestis jerar. ꝙ mgr̄i. i. ap̄li ꝓbauerūt puulos siue infantes recipi ad baptismū. sed de ista materia vide latius mgr̄m sentētiaꝝ in q̄rto di. q̄rta. ⁊ ibi thomam. Et math. xxiiij. dicit̄. Et predicabitur euangeliū regni in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus. (Quam pacificare) sic exponit Innocentius vt scilicet habeat pacem cum hereticis ⁊ cismaticis. (custodire) scilicet a vitijs ⁊ demonijs. Et est demon substantia spiritualis potēs aliquid agere: que si permāsisset beata fuisset: ⁊ ideo assisteret.

Cū vero ceciderit ꝛ iam nō posset esse minister dei ad bonū: cōstituit eū deus ministrū ad malū. i. ad inferēdas penas: q̄ sūt qddā malū. Et sic demōes a grecis dictos q̄si peritos ac rerū prescios. presciūt eni; futura multa. vnde ꝛ solent responsa aliqua dare. Inest eni; illis cognitio rerū plusquā infirmitati humane / partim subtilioris sensus acumine / partim experiētia lōgissime vite / ptim p dei iussum angelica reuelatione. Hij corpoꝝ aereoꝝ vigent natura: ante transgressionē quidē celestia corpora gerebant. lapsi vero in aereā qualitatē cōuersi sunt: nec aeris illius puriora spacia / sed ista caliginosa pmissi sunt tenere: qui aer eis q̄si carcer est vsq; ad tēpus iudicij. Hij sūt p̄uaricatores angeli: quoꝝ diabolus p̄nceps est. Et sic diabolus hebraice dicit̄ deorsum fluens: quia quietus in celi culmine stare cōtēpsit: sed superbie pōdere deorsū corruēs cecidit. Ysidorus li. viij. ethimo. ca. xj. (Adiuuare). i. cōgregare: que dispersa est inter infideles (ꝛ regere digneris). s. in psperis ꝛ aduersis. sic pp̄ha in p̄s. xxxiij. Bn̄dicā dn̄o in omni tpe. s. itēpe psperitatis ꝛ in tpe aduersitatis: sic ꝛ ethi. j. ca. ij. ꝛ incipit nā frequētes mutationes. ꝛc̄. in. §. fortunamq; ferret optime ac p omnia omnino decēter. hic eni vere bonus ꝛ q̄dragulus sine vituperatiōe. glo. fortunāq; ferret. s. pspera ꝛ aduersam. Optime glo. i. qa hō beatu; est ꝛ prudēs discretiu; se hēt. Hic eni vere bonus. glo. s. vir bonus ꝛ felix. Et q̄drangulus sine vituperatiōe. glo. q2 licet bona fortune adsint ꝛ desint semp se hēt hō virtuosus ꝛ bonus sicut lignū quadratū ꝛ sicut taxillus vulgaliter dado: sed melius dicit̄ azardus dado: qm̄ azardus vel lignū quadratū licet cadat ex vno vel altero latere semp se habet bene: ita hō prudēs modo cadit in bona / vel mala fortuna. i. in psperitate vl' aduersitate: semp se bene hēt. i. q2 semper manet fixus ꝛ stabilis: qd est valde notandū p mltis q̄ quottidie se offerūt circa hūanā fragilitatē. Sed Alexā. d ales sic dicit. digneris eccliaz tuā pacificare p caritatē: q̄ est amicicia q̄dā: qua vniūt̄ xp̄i fideles i xp̄o. de qua in ca. licet de regu. finalibus vbis. vbi dr̄ q2 caritas ē prius pprius cui

nõ cõicat alienus.s.a caritate. vt supra. (custodire) ne pereat vł succũbat in tẽptatiõibus. (adunare) .s.p cõformitatẽ. (regere).s.p ꝓgressũ ṽtutũ. (toto orbe terraꝝ) .s.diffusa: sed vnita sacramẽtis fidei legis grẽ (vna) .i. pariter: aduerbiũ est acuens vltimã sillabã. (cũ famło tuo papa nr̃o) Pelagi.pa. inquit. Cõstat ab vniuerso orbe sepatos: q̃ ą̃libet dissẽsiõe inter sacra misteria aplici põtificis memoriã ẜm cõsuetudinẽ nõ frequẽtãt. (antistite nr̃o) ą̃libet eni ecclia ꝓ suo debet orare põtifice: ą̃tenus oẽs vnitatẽ spũs in vinculo pacis obseruẽt. refert hoc ad epm: in cui⁹ diocesi quis celebrat. Et sic nota ꝙ antistes.co.t.i.sacerdos ą̃si stans ꝓ pplło: q2 ante stat ꝛ orat ꝓ plebe. Sed antistes celebrãs: nõ dicit antistite nr̃o: neq3 q celebrat Rome vł in romana curia vł diocesi: q2 nõ hẽt antistitẽ sed solũ papã. (rege nr̃o) Et ꝙ orãdũ sit ꝓ pncipe: apłs docet.j.ad Thi.ij. vbi inquit. Obsecro igit̃ pmũ omniũ fieri obsecratiões/orões/postulatiões/ ꝛ graꝝ actiões: ꝓ oib⁹/hoib⁹ ꝓ regib⁹/ꝛ ꝓ oib⁹ q in sublimitate cõstituti sũt. vt getã ꝛ tranqllã vitã agam⁹ in omni pietate ꝛ castitate. Et sũt i sublimitate cõstituti psone extreme.i.nõ recognoscẽtes supiorẽ vt Roma. põtifex: q nõ recognoscit i hac carne mortali supiorẽ nec in tẽpalibus nec in spũalib⁹: nisi cadat in pctõ mortali qd absit sic i ca. cũcta p mũ.ix.q.iij. vbi dr̃. Cũcta p mũdũ nouit ecclia ꝙ sacro scã Romana ecclia fas de oibus judicare hẽt: nec cuiq̃ de eius liceat iudicare judicio. Sigdẽ ad illã de ą̃libet mũdi pte appellãdũ ẽ: ab illa aũt nemo est appellare pmissus. Sed neq3 illa pterimus ꝙ aplica sedes sine vlla sinodo pcedente. ꝛ soluẽdi quos sinodus inique dãnauerat. Et dãnandi nłła existẽte sinodo quos oportuit hũerit facultatẽ. ꝛ hoc nimirũ pro suo pncipatu quẽ btũs petrus apłs dñi voce ꝛ tenuit sẽp ꝛ tenebit. Cũcta. glo.ó ą̃lib3. a pncipe.n.ꝛ a senatu appellari nõ lic3 ff. a qb⁹ appellare nõ licet.l.j. Et etiã ipator/ꝛ rex castelle/rex frãcie/rex arago. rex portuga. ꝛ alij h⁹mõi sũt i sblimitate cõstituti.i.sũt ties q nõ recognoscũt supiorẽ.s.quo ad tpalia. sec⁹ aũt ẽ quo ad spũalia: qm̃ quo ad spũalia oẽs isti ꝛ alij h⁹mõi ꝛ oẽs

inferiores cuiuscūqꝫ nationis sint debent recognoscere romanū pontificē vt in dicto capi. cūcta ꝑ mūdū. ix. q. iij. ex quo elice ꝙ tantū extendit potestas romani pontificis quantū extenduntur radij solares: sed radij solares extendunt ꝑ totū orbem igit potestas romani pontificis extēditur ꝑ totū vniuersū. sic in ca. vt nostrū vt ecclesiastica bene. sine dimi. cōse. in quo inter cetera dicitur. quoniam si locum dei teneamus in terris: nō tñ de ocultis potuimus diuinare. glo. sicut ꝛ paulus qui licet esset spiritu dei plenus: nō tñ potuit secreta diuini cōsilij agnoscere. xxij. q. ij. beatus. Et dicit viterius obsecro igit primum omniū fieri obsecrationes / orōnes / postulationes / ꝛ grāꝝ actiones. Aplus vbi supra ad thi. ij. Pro quo nota ꝙ tota missa distinguit seu diuidit in q̄ttuor partes. Prima pars misse est ab introitu vsqꝫ ad te igit. ꝛ hec vocatur obsecrationes. Secūda a te igitur vsqꝫ ad pater noster. ꝛ hec vocatur orationes. Tertia pars est a pater noster vsqꝫ ad collectas: ꝛ hec vocatur postulaciones. Quarta pars a pater noster vsqꝫ ad ite missa est: ꝛ hec vocatur gratiarum actiones sic Apostolus j. Thi. ij. ꝑ ista materia vide ca. de hym. canēdis. de cōse. di. j. (pro oībus orthodoxis). s. veris christianis. deū cōfessione fidei glificantibus. orthodoxi enim recte gloriosi dicunt: qui recte credunt ꝛ viuūt. Et dicunt orthodoxi ab orthos rectum ꝛ doxa glia: ꝛ sic ipocritas excludit ꝛ falsos christianos. Et est ypocrita qui aliud ostendit ad extra / ꝛ aliud habet ab intra. ꝛ sic fictio in operibus hominū est graue mendaciū: quoniā mēdaciū est falsa vocū significatio cū intētione fallendi. Et sic vide: quoniā sicut mēdaciū cōmittitur in verbis / melius cōmittitur in factis: igit grauius. sic in ca. cauete. xx. ij. q. v. vel vltima cuius littera talis est. Cauete fratres mēdaciū: qa oēs q amant mendaciū filij sunt diaboli: nō solū i verbis falsis / sed in simulatis opibus mēdaciū est. Mendaciū nanqꝫ est xpianū se dicere ꝛ opa xpi nō facere. Mendaciū est episcopū sacerdotē vel clericū se profiteri: ꝛ contraria huic ordini operari. casus mētitur / qui ꝓfessionē suā opibus nō ostendit. Et si

reperiantur octo genera mendacij vt mgr̄ sentētiarum in capi. sciēdū. iij. li. sentētiarum. di. xxxviij. tñ oīa forte possunt reduci ad tria genera mendatij: cuius littera talis est. Sciendū est etiā octo esse genera mendacij: vt august. in libro de mendacio tradidit: que diligenter nominanda sunt vt appareat ꝙ mendaciū sit veniale ⁊ ꝙ sit damnable. Primū capitale est mēdaciū lōgeqꝫ fugiendū. Et est quod fit in doctrina religionis: ad qđ nulla causa quisqꝫ debet adduci. Secūdū mēdaciū est: vt nulli prosit: ⁊ obsit alicui. vt quando aliquis dicit aliqua mala in absentia alicuius. vt exo. xx. in. viij. precepto. ⁊ dicebat ep̄us Abulcñ. non maledices surdo glo. i. nō dicas aliqua mala in absentia alicuius: qm̄ oēs absentes cōparanť surdis: qm̄ sicuti surdi non audiunt sic absentes nō audiūt sic Math. quinto qđ tibi nō vis: alteri ne feceris. Et math. vij. quecūqꝫ vobis vultis vt faciant hoīes: hec eadem illis facite sic in primo libro decretaliū in ca. firmiter. de sūma trini. ⁊ fide catho. sup particła dispositionē. Et in hoc ca. de sūma trinitate qđ incipit firmiter credimus sup particula diabolus: Dr̄ ꝙ diabolus dicť a dia qđ ē duo ⁊ bolus qđ est morsell⁹: quia duos bolos tm̄ de corpe ⁊ anima q̄rit facere. Et in capi. firmiter. de sum. tri. ⁊ fi. catho. sup particula omnpotēs. dicit glo. qꝛ oīa pōt que decet ei⁹ potentiā. Unde peccare nō potest: qꝛ peccare non est aliqd posse vt ait Augu. imo est aliquid nō posse. vt de pe. di. ij. in. §. caritas. Tertiū mendaciū est ꝙ ita ꝓsit alteri: vt nō obsit alteri. Quartū mendaciū est sola menciendi fallendiqꝫ libidine: qđ mirū mendaciū est. vt faciunt mercatores vendendo aliquid cum macula occulta. Quintū mendactū est: quod fit placendi cupiditate de suaui eloquio. His omnibus expeditis sequitur sextū mendaciū: ⁊ est quod nulli obest: ⁊ prodest alicui: vt si quis pecunia alicuius iniuste esse tollenda sciens vbi sit: nescire se menciať. Septimū ꝙ nulli obest. ⁊ ꝓdest alicui. vt si quis nolens hominē quesitū ad mortē ꝓdesse: menciatur. Octauū mendaciū est quod nulli obest: ⁊ ad hoc prodest vt ab immūdicia corporali aliquē tueatur. In his aūt tanto minus quisqꝫ

peccat cū mentit̄: quāto magis a primo recedit. i. vitate religio
nis. s. a deo. Quisqȝ vō aliqđ gen⁹ mendatij quod peccatum
nō sit putauerit: decipiet seipsū turpiter: cū honestū esse decer
ptorē aliorꝝ arbitret̄. Omne ergo gen⁹ mendatij sūmope fu-
ge: q̄r nullū mendatiū est a deo. Et sic in dicto ca. sciendum.
xxxviij. di. li. iij. sentētiarū dr̄. Sciendū est tn̄ tria esse genera
mendatiorꝝ. Sunt eni mendatia quedā ꝓ salute vl̄ comodo
alicui⁹ nō malicia sed benignitate dicta qual̄r obstetrices vul-
gal̄r pteras mētite sūt exo. j. ꝛ fuerūt iste obstetrices Phua ꝛ
Sephora q̄ mētite sūt regi pharaoni de occisione puulorū in
deorꝝ: quib⁹ de⁹ statuit lucidissimas māsiones in celis. Et est
mēdatiū vt ait Augu. falsa significatio vocis cū intentiōe fal-
lendi. Et sic qui loqt̄ cōtra illud qđ aio sentit mentit̄. sic in ca.
octauū. xxij. q. ij. Et nota q̄mō augu. dicit q̄ ꝓ vita hois sal-
uanda nō est mentiēdū. sic in ca. ne quis arbitret̄. xxij. q. ij. Et
in ca. si apud carnales dn̄os. xxiij. q. v. dr̄. q̄mō pōt esse fide-
lis hoibus qui infidelis est deo. (atqȝ catholice ꝛ apostolice fi
dei cultorib⁹) Hic expellit hereticos ꝛ cismaticos. ꝓ q̄ nota.
q̄ heretic⁹ est q̄ alicui⁹ cōmodi tpalis: maxime vane glorie: pn
cipatusqȝ sui grā falsas ac nouas gignit opiniones vel seqt̄.
sic mgr̄ sentēciarꝝ. in. iiij. di. xiij. finalib⁹ verbis. Sed heresis ē
deuiatio a fide cū ꝓposito resistēdi. Et sic heretic⁹ est: qui er-
rat in dogmate fidei. Et scisma tic⁹ ē q̄ errat in ritib⁹ eccle. ꝓ
q̄ vide ca. inter heresim. xxiiij. q. iij. vbi dr̄. Inter heresiȝ ꝛ scis
ma hoc intereē arbitror. s. q̄ heresis ꝑuersū dogma habeat.
Scisma post episcopalē discēsionez ab eccl̄ia pariter sepat: qđ
qđ ē in principio aliqua ex ꝑte intelligi pōt diuersū. Ceterū nul
lū scisma est. nisi sibi aliq̄ heresim confingit: vt ab eccl̄ia reces-
sisse videat̄. Casus scismatici ꝛ heretici differre dicuntur.

Emēto dn̄e famlo꞉ꝝ famlarꝝqȝ tua-
rū N. ꝛ oiuz circūstātiū: quorꝝ tibi fi
des: cognita est: ꝛ nota deuotio, ꝓ
qb⁹ tibi offerim⁹: vl̄ q̄ tibi offerūt hoc sacrifi

ciū laudis: ꝓ se suisqꝫ oib⁹ ꝓ redẽptione aīa-
rū suarū: pro spe salutis ꝛ incolumitatis sue: ti-
biqꝫ reddūt vota sua eterno deo viuo ꝛ vero

Hic ponit̃ tertia particula p̄me ptis: in q̃ cōmemorat in spe-
cie pro q̄bus offertur sacrificiū. (Memēto dn̄e) .s. p visitatio-
nem gratie: licet obliuio nō cadat in deo nec recordatio: dr̃ tn̄
illoꝝ obliuisci: qb⁹ gr̃am suā nō infundit. Et illoꝝ memor: q-
b⁹ eam donat liberalr̃: petim⁹ g̃ vt nos sua gratia visitet: ꝛ no-
stri i misereat̃. vt illud ps. xxiiij. Reminiscere mis̃ationū tuarū
dn̄e: ꝛ mis̃icordiarū q̃ a sclo sūt. Pro q̃ nota ꝙ sclm li. est spa-
ciū cētū decē annoꝝ. Et q: nup est facta mentio de mis̃icor-
dia dei ꝛ de ei⁹ mis̃atione. Nota ꝙ misericordia ꝓprie loquē-
do est actus interior mis̃antis. Mis̃atio v̇o est effectus exteri-
or: ꝛ vtrūqꝫ allegat Dauid. s. actum diuine misericordie: q est
idem qd̄ ip̄e de⁹. Et effectū ei⁹ q repitur in eo cui⁹ mis̃et̃. que
a seculo sūt. glo. a mundi principio. Sed ꝓ ampliori declara-
tione de sclo. Nota ꝙ ꝛ si sclm li. sit spaciū centū ꝛ decē anno-
rū. Et dr̃ sclm a sequor. ris. qm̄ vn⁹ ann⁹ seqtur alium annū.
Itē sclm q̄nqꝫ ponit̃ ꝓ vita vl̃ ꝓ quolibet spacio tēporis ali-
quātulū longo. Unde dicit Papias. seculū dr̃ etas. Eunꝫ
vero tēporis spaciū. Interuallū vite cursus. Itē dr̃ sclm de se
orsū ꝛ claustrū q̄si seorsū a claustro: qm̄ ille q īte⁹ ē reb⁹ tpali-
b⁹ caducis ꝛ vanis: seorsū ē a claustro. i. a gl̃ia dei. ꝛ sic dr̃. Jo.
xviij. nemo pōt duob⁹ dn̄is s̃uire. Itē aug. i suis opib⁹ dicit.
Nemo pōt simul cōspicere celū ꝛ terrā. Itē augu. i li. de arra
spōse dicit. O aīa mea attēde qd diligis: qm̄ si diligis celū: ce-
lū es. ꝛ si diligis t̃rā: tra es. ꝛ si diligis deū: audeo dicere ꝙ de⁹
es. de⁹. glo. s. p gl̃ie diuine pticipationē. Sꝫ alibi i li. d discipli-
na xp̄iana dicit augu. ꝓ illis q st dediti reb⁹ tpalib⁹. vbi erūt
oīa hec cū mōrs aduenerit. Et iterp̄tat̃ mōrs finis hoīs. (fa-
mloꝝ. fa. t.). s. colētiū te p fidē catholicā. fit hoc loco mēoria
viuoꝝ. ꝛ sbseq̄nti memēto fit mēoria defūctoꝝ. in p̄mo ꝓ viuiꝫ
mēoria agit̃: q: st i maiori piclo: q: possūt. n. dānari. sꝫ defūcti i
purgatorio exñtes ꝓ qb⁹ solū orāndū ē: iā st certi d sua salute. sꝫ

eam adhuc nõ cõsequãtur: quousqȝ eoꝝ crimina purgata fuerint. Circa quã cõmemoratione͂.s.quo ordine fieri debeat: varie sũt doctoꝝ sente͂tie: quas hic cõmemorareꝫ supfluũ ce͂seo: qꝛ hec interpretatio nõ subtile͂: sed planã textus expositione͂ inte͂dit ad introductione͂ simpliciũ sacerdotũ: quã ex auctorib⁹ approbatis excerpsim⁹.i.traduxim⁹: nihil de nostro adde͂tes sed tantũ eoꝝ verba breui⁹ quo fieri potuit recitantes: vt haberẽt compendiũ sacerdotes quo imbuerent in hac re diuina quã se pius deo duce tractant. Et dr̃ hic nup nichil de nr̃o addentes Et hoc pro tanto qm̃ vt ait saluator noster. Joh.vij. gloriã ppriã q̃rit qui loqtur a se ipso. Et aiunt iuriste. erubescim⁹ cum sine lege loquimur. Et sic offert eniȝ in te͂plo dei vnusquisqȝ qd̃ põt. vt ait Iheronim⁹ in plogo super libros regũ. Alij aurũ ⁊ argentũ ⁊ lapides p̃ciosos: alij bissum ⁊ purpuram ⁊ coccum offerunt. Nobiscum bene agitur: si obtulerim⁹ pelles: ⁊ capraꝝ pilos. Si aliquid tñ inuentũ fuerit in hac expositione quod in censurã cadat quod absit: totum submitto correctioni sancte ⁊ catholice ecclesie: que veritatis mater ⁊ magistra est: ad quam spectat corrigere errores circa fide͂ emergentes. In hac igit̃ cõmemoratione viuoꝝ: hũc ordine͂ debere seruari aiunt quidã. q primo sacerdos pro se oret: deũ sui misereri: sua peccata dimitti: ⁊ gratiã tribui. deinde oret pro genitoribus ⁊ pare͂tib⁹ sanguine cõiũctis vel spiritu: si adhuc viuãt sup facie͂ terre. Et sic est ponderandũ hic inq̃ntũ dr̃. sanguine coniũctis vel spiritu: qm̃ oẽs descende͂tes ab eode͂ trũco ⁊ sanguine dicunt̃ consanguinei vt imediate dice͂t deo dante. vl̃ spiritu dr̃ ppter affinitate͂: q̃ contrahit̃ gr̃a aliquoꝝ sacrame͂toꝝ vt ratione matrimonij: baptismi ⁊ confirmationis. postea orandũ est pro benefactoribus elemosinã sibi porrige͂tibus. Consequẽter p inimicis ⁊ psecutorib⁹ iuxta formã viri pfecti ⁊ xp̃i cuius personã sacerdos gerit: dice͂tis math.v. Ego aũt dico vobis diligite inimicos vestros: ⁊ benefacite his qui oderunt vos. Et orate pro persequẽtibus ⁊ calũniantib⁹ vos: vt sitis filij patris vestri qui in celis est: qui solem suum facit ori-

ri super bonos z malos: z pluit sup iustos z iniustos. Et qz dr̄
hic pluit sup iustos z iniustos. Nota q̄ in hac vita presenti z
mortali oēs tā boni q̄ mali sunt mixti: sed veniet temp᷒ in q̄
sepabunt̄ boni a malis z mali a bonis ventilabro xp̄i proferē
tis illa vba math. xxv. venite benedicti. zc̄. Ite maledicti. zc̄.
qm̄ articul᷒ fidei est oēs surgem᷒ aperte z dabit̄ pena prauis:
z reges quoqz iustis. Et pp̄ba in ps̄. lxij. tu reddes vnicuiqz
iuxta opera sua. s. bonis premia z malis suplicia. Et mathei.
xvj. Et tu reddes vnicuiqz iuxta opera sua. glo. p q̄ regnū z ge
hennā designat. Et apo. xiiij. dr̄. opa enī illoꝝ sequunt̄ illos. z
interpretat̄ apocalipsis reuelatio dei. Sed si boni prosperen-
tur in hac carne mortali z boni suppeditent̄: nō mireris. pro q̄
facit illud luce. xvj. in q̄ loqtur de diuite q vtebat̄ bisso z pur-
pura. z comedebat splendide: sed tamdiu q̄diu mortu᷒ est/se-
pultus est in inferno. Sed lazarus paup q̄diu ingressus fuit
viam vniuerse carnis: sepult᷒ est in paradiso. Et nunc quero
a te quā viā istoꝝ vis eligere. s. an viā diuitis/an viā pauperis
Bene credo q̄ dices viam paupis. Sed nota q̄ paup est ille
q stat male cū deo. Et q̄ boni z mali in vita presenti sīt mixti.
sic in ca. Quicūqz vos ex occasione. xxiij. q. vij. q̄ñ finalib᷒ ver
bis. vbi dicit nō nullos tolleram᷒: quos arguere vel punire nō
possum᷒/nec pp̄ter paleā relinqm᷒ areā dn̄i: nec pp̄ter pisces
malos rumpim᷒ retia dn̄i. nec pp̄ter hedos in fine segregādos
deserimus gregē dn̄i. nec pp̄ter vasa facta in cōtumeliā mi-
gramus de domo dn̄i. Et sic p ista materia vide quid dicat re
dēptor nr̄. lu. xvj. Et qz nup facta est mentio de diuite z lazaro
Notandū est q̄mō alter lazar᷒ fuit miles z frater sancte mar-
the z frater marie magdalene: z iste fuit multū dilect᷒ a xp̄o
redēptore nostro quod pbatur. propter illud qd̄ dicit̄ in euan-
gelio iohannis. xj. Ecce quē amas infirmat̄: z iste lazarus fu
it resuscitat᷒ a xp̄o redēptore nostro quarta die postq̄ ingressus
est viā vniuerse carnis. Et fuit alter lazar᷒ paup: de q̄ lu. xvj. z
interp̄tat̄ lazar᷒ adiutus a deo: z sic tam miles q̄ paup ambo
fuerūt dilecti a deo. Sed q̄ iste lazarus paup fuerit dilect᷒ a

deo:sic pbatur pter multa: quoniā ꝛ licet appetebat se saturari de micis que cadebant de mensa diuitis: nō pter hoc perijt fame. Et etiā ꝙ iste lazar⁹ mēdicus fuerit adiut⁹ a deo: pbaī qm̄ nunꝙ legiī ipꝫ gra paupertatis/nec ratione alicuius infirmitatis siue tribulationis locutū fuisse aliqua verba inhonesta contra deū: sed semp in oībus angustijs suis legiī deum laudasse cū magna pacientia: ꝛ sic cantat ecclesia: nullus martirū gloriosius ꝙ patientia pbatur. Et sic patientia est signū salutis ꝛ glorie eterne. sicut supbia est signū damnationis eterne. Igitur lazarus miles frater marthe ꝛ marie magdalene ꝛ lazarus pauper / ambo propter rationes supradictas ꝛ alias plures / multum fuerunt dilecti a deo: ꝛ sic concluditur ꝙ sicut patientia est signum salutis ꝛ saluationis: sic superbia est signum interitus ꝛ condemnationis. Et sic Augustinus quid aliud pro inimicis orandum est: nisi hoc qd̄ ait Apls. ij. ad thi. ij. c. vt det illis penitentiā ꝛ resipiscāt a diaboli laqueis: a quo captiui tenentur. Postremo orare debet sacerdos pro infidelib⁹ vocandis ad fidem /vt deus illos ab errore reuocet ad sui cultum ꝛ cognitionē. Et hoc quidā faciunt eis dispositionem in mentē satis pulchram: facientes talē mēoriam: ad similitudinē ordinis casuū: quoꝝ prim⁹ est noīatiu⁹: in quo sui ipsius recordatur sacerdos: quoniā oīs bona caritas a se ipo incipere debet vt in ca. nō satis. lxxxvj. di. ambrosi⁹. Scds genitiu⁹: ꝛ significat genitores. s. parentes. Tertius datiuus: ꝛ significat datorem vel benefactorē. Quartus accusatiu⁹: ꝛ significat accusatorē vel inimicū. Quintus vocatiuus: ꝛ significat vocandos ad fidem. Sextus ablatiuus: ꝛ significat mortuos a nobis ablatos. ꝛ de istis fit mentio in secunda memoria. Et ista omnia debet sacerdos breuiter expedire absqꝫ mentis distractione: in cuius figura preceptum in lege fuit ꝙ agnus pascalis: qui figurabat christum comederetur festinanter: ne cogitationes perderent deuotionem sacerdotum. Et est contra quosdam sacerdotes maximam moram facientes in tali commemoratione afficientes tedio eos qui astant. ¶ ꝛ omniū circumstan-

tium) Et sic apparet q̄ sanctissimū ꝛ saluberrimū sit missarū interesse solemnijs cum sacrificiū ꝑ circūstantibus specialiter offeratur. (Quoꝝ tibi fides cognita est: ꝛ nota deuotio) quasi dicat tu es qui propiciaris fidelibus ꝛ deuotis. tu solus vides: qui recte credūt: ꝛ te deuote dilligant. Et sic tam facta q̄ hominū cogitata: deo sunt manifesta ꝛ clara sic aplūs ad hebre. iiij. vbi dicit. omnia nuda ꝛ aperta sūt oculis dei. Sic etiā in ca. nouit de iudi. ꝛ in ca. in ciuitate tua de vsu. dicit. Cogitationes hominu n nequeunt deo occultari. Et sic etiam dictum est supra ꝑ primo reg. xvj. dr̄ ꝑ hoīes iudicāt s̄m ea que apparent: deus aūt intuetur coꝛ. Et in ca. Si quid inuenisti. xiij. q. v. dr̄ ꝑ de⁹ coꝛ interrogat ꝛ nō manū: ꝛ sic sol⁹ de⁹ scrutatoꝛ est coꝛdium. Duo itaqꝫ esse debent in missam audientibus: vt sacramenti fructum percipiant fides scilicet ꝛ deuotio. Et si in audiente requiruntur / eo magis in missam celebrāte. (pro quibus tibi offerimus) .s. nos sacerdotes (hoc sacrificium laudis) .s. hāc oblationē in qua specialiter laudaris: q̄ sacrificiū laudis dr̄: qꝛ xp̄s agēdo gr̄as ip̄m instituit: nos etiā cū diuinis laudib⁹ offerim⁹ (vl' q tibi offerūt). s. ceteri fideles circūstantes vt pplūs: nā quod specialiter ad implētur ministerio sacerdotum: hoc vniuersaliter agitur voto fidelium (ꝑ se) quia. s. caritas oꝛdinata a se ipsa incipit. vt in dicto ca. nō satis lxxxvj. di. ambꝛ. Et sic oꝛdo caritatis s̄m Grego. ꝛ alios sanctos doctores est p̄mū diligere quod est supꝛa nos. Scd̄ꝫ ꝑ nos sumus. Tertium: quod est equale nobis. Quartum quod est infra nos. Quod est supꝛa nos. s. deum quem tenemur ꝛ obligamur diligere ꝛ amare sine aliquo interesse. s. propter se: ꝛ in se: ꝛ sup omnia: quia bonus bonitate essentiali. Qd̄ nos sum⁹ .i. aīas nr̄as siue cōsciētias nr̄as. Qd̄ est equale nobis. s. proximos nr̄os. Et est proximus omni homini: omnis homo. Quod est infra nos id est coꝛpoꝛa nostra. Et sic super oīa debemus amare ipsum deum vt dictum est qm̄ sicut aīa dat esse ipsi coꝛpoꝛi. ita ꝛ melius ꝛ efficatius de⁹ dat esse ipsi anime sic in ca. resuscitatus de pe. di. j. Cui⁹ v̄ba sūt. resucitat⁹ coꝛpe viuit ꝛ absente suscitatoꝛe. non aūt sic resuscitatus in aīa. Cum

enī de⁹ sit vita aīe. anima vo vita corpis. Sicut corpus viuere nō potest anima absente: ita nō nisi deo p̄sente anima viuere valet. Habet itaq3 anima sibi deū p̄sentē: p grām / q̄ viuens pctū suū cōfitet. Eamq3 vitā: q̄ est de⁹ inhabitat: quā inhabitando viuere facit. Si aūt illā inhabitat: ḡ templū spiritus sancti facta est: ḡ illuminata est. ergo a tenebris peccatorū erpiata est. ergo templū diaboli esse desijt: que ad lucem venit. Respect⁹ cui⁹. s. dei tenebras fugat. Nulla enī vt ait apl's. ij. corin. cōuētio xp̄i ad belial. nulla pticipatio lucis ad tenebras. nulla cōicatio iusticie z iniqtatis. null⁹ cōsensus tēplo dei cū idolis. Et interpretat belial apostata. lucis. glo. i. illuminatis Et est hic argumentū. q cōtraria se se nō patiunt argumētū. xvj. q. vij. in noua. Itē ait xp̄s ois q odit malū: in luce agit. Jo iij. sic i. c. cū ex iūcto d ber. Qui aūt i luce agit: cū deo operatur. sicut augu. ait. Qui aūt in xp̄o opatur: ei⁹ fili⁹ pbatur. cuius enī opera quisq3 facit. ei⁹ fili⁹ esse pbat. io. viij. vnde ghuf dā dn̄s ait. Si filij abrahe estis: opa abrahe facite. vos ex pte diaboli estis: q2 opa p̄ris v̄ri facere vultis. nemo aūt fili⁹ dei z diaboli simul esse pōt. nemo enī vt ipse ait duob⁹ dn̄is seruire pōt. Jo. viij. hec augu. Et sic dr̄ actu. xvij. de⁹ ē q̄ sum⁹ / viuimus z mouemur. pōdera sum⁹. igit aīa hēt esse a deo. s. pticipatiuū: qm̄ eē essētiale solū repitur in deo. s. i p̄re filio z sp̄ū sctō. z tale bonū essētiale dicit scūs bonauētu. bonū fontanale. Et sic est vnū bonū essentiale. vt hic dictū est. z oīa alia bona q̄re- pīunt sūt bona pticipatiua. z sic dr̄ ero. iij. Ego sū q sū. i. ego sū q habeo eē p me: ectere res hn̄t esse pticipatiuū. Et sic p su p̄dictis vide qd dicat sapiēs eccl'ia. vij. c. ideo fili mi mēorare nouissima tua z ieternū. i. nūq̄ peccabis. p q̄ nota q tria sunt nouissima hominū. p̄mū est mors corpalis: q̄ nihil horribili⁹. sic ethicor. j. omniū terribiliū mors. Secūdū est iudiciū vniuersale: q̄ nihil terribili⁹. in q̄ dicet xp̄s redēptor nr̄ math. xxv. bonis venite benedicti pcipite regnū meū qd paratū est vobis ab origine mundi. Et item malis dicet: ite maledicti in ignem eternū: q parat⁹ est vobis z angelis malis ab initio siue principio mundi. Tertiū nouissimū hominū est infernus: quo nihil

intollerabilius. Et sic tu crede mihi: satisfac deo et proximo pro viribus tuis. et confitere peccata tua discreto sacerdoti: si possit haberi vt in ca. qui vult. de pe. di. vj. in q̄ dr. Qui vult cōfiteri pctā sua: vt inueniat grāz: q̄rat sacerdotē sciētē ligare et soluere. ne cū negligēs extiterit: negligatur ab illo: qui eū misericorditer monet et petit/ne ambo in foueam cadant: quā stult⁹ euitare noluit. sic math. vij. et math. xv. et in ca. cū sit ars artiū de eta. et q̄li. ordi. in quo inter cetera dicit. Quoniā si de cetero rudes et ignaros ordinare presūpserit: qd quidē facile poterit deprehendi: et ordinatores et ordinatos: vltioni graui decernimus subiacere. Sanctius est enī maxime in ordinatiōe sacerdotū: paucos bonos q̄ multos malos habere ministros: quia si cecus cecum duxerit ambo in foueam dilabuntur. in foueam .i. in infernū. De ista materia. s. si cecus cecū ducit. etc. math. vij. et math. xv. et luc. vj. et mar. iiij. Et hic dicit littera: nunquid potest cecus. glo. i. carens sapientia et scientia et prudentia. cecū ducere glo. ignorantē docere et dirigere: quasi dicat nō. nōne ambo in foueam cadunt glo. i. in perditiones. primo enī cadūt in foueam culpe. Scdo in foueā gehene. i. inferni: quod nota: quoniā durus passus est. Et pro supradictis nota q̄ est ibi sapiētia et sciētia. Sapiētia ē actus q̄dā et perfectio ipsius intellect⁹ speculatiui. Sed sciētia est recta ratio agibiliū. et pro supradictis nota q̄ clauis sacerdotalis ē q̄dā potestas soluendi ac ligādi: q̄ recipe dignos et expellere indignos debet ecclesiasticus iudex. Et prudentia est quidam actus et pfectio ipi⁹ intellect⁹ practici. ethi. vj. Et sic iterū dico confitere sacerdoti saltē tēpore ab ecclesia determinato de quo in ca. oīs vtriusqz sexus. de pe. et re. Et p mgrm sen. in q̄rto. di. xiij. finalibus verbis. et ibi tho. vbi dr q̄ omnes xp̄i fideles postquā annos discretionis deuenerint: tenentur confiteri ter in anno. s. in pasca natalis domini. et in pasca resurrectionis. et in pasca spiritus sancti: saltem secundum innocentium tertium et fabianum papam tenentur semel in anno. s. in pasca resurrectionis domini nostri ihesu xp̄i. Sz q̄liter cōfessio debeat fieri. p'q̄ vide mgrm

sententiaꝝ in.iiij.di.xiiij.ꝛ xv.ꝛ xvj. Et incipit post hec agendū est de penitentia ꝛ vide ibi sanctū tho.ꝛ etiā vide sanctū tho.in sua scda scde.q.lxxxvj. ꝑ per totum. Et sic penitentes debent corā sacerdote se p̄sentare q possit ipos absoluere vt dictum est ꝛ debent secum ducere ista tria.s.cordis contritionem. ꝛ oris confessionem ꝛ operis satisfactionem. ¶ Pro quo nota sicut domus fundant in cementis: ita ille due particule. s. oris confessio ꝛ operis satisfactio fundantur in contritione. Et est contritio qdam dolor voluntarie sumptus cū ꝓposito confitendi ꝛ satisfaciendi. Et cōfessio est manifestatio peccatoꝝ spe venie apta. vl'aliter. Cōfessio est p quā morb⁹ latens spe venie apit. Et satisfactio est que debet deo ꝛ ꝓximo. ꝛ sic satisfactio satis dans vl'satisfaciens. ꝛ est honorem deo debitum impendere/ nec eaꝝ suggestiōibus aditū indulgere. Sed restitutio debet ꝓximo. Et est restitutio reparatio in pristinū statū. sic in ca. pi sanis ac iudeanis. de resti. spo. Et ne sacerdotes peccēt p ignorantiam absoluēdo a casib⁹ a quibus nō valent absoluere. s. a casibus reseruatis Ro.ponti. ꝛ epo.ponūtur. Et ē p.n⁹ de so-

Decasibus

lēni penitētia: q̄ nō iniūgit nisi ab epo. vt di.rix. iuj. sententiaꝝ. Scds ē de excōicatione. vbi penitens remittitur ad superiorē vl'ad eū q excōicauit. Terti⁹ est de irregularitate in q̄ sol⁹ papa dispensat. Quart⁹ de incendarijs. Quit⁹ de casib⁹ episcopo reseruatis sm cōsuetudinem diocesis. Cōsuetudo eni dat ꝛ aufert iurisditionē.sic.iiij.sen. di.xix. Et est consuetudo qdā ius nō scriptū vita ꝛ moribus hominū aprobatū. Et ē consuetudo alia a natura.j.pbi. Et ꝓ supdictis nota q necessitate eminente vel vrgente: nō est dāb⁹ aliqs casus a q̄ nō valcat absoluere qcūqꝫ sacerdos siue sit casus papalis siue episcopalis: q̄ꝛ niā in mortis articulo qcūqꝫ sacerdos pōt absoluere a qcūqꝫ pctō ꝛ excōicatione. (siusqꝫ oibus) hoc attinet ad eos: ꝓ qbus orare tenemur. cōsanguinib⁹: affinib⁹: familiarib⁹: ꝛ amicis. nā licet teneamur diligere inimicos iuxta saluatoris dictū ma tb.v. diligite inimicos vros: ꝛ bñfacite bis q oderūt vos. Sua re tñ debem⁹ ordinē caritatis sm illud ad gala.vj. dū tēp⁹ ha-

bemus opemur bonū ad oēs: maxime aūt ad domesticos fidei q̄r.s. sic ē caritas ordinata. Et dr̄ cōsāguineis. ⁊ est cōsanguinitas vinculū diuersarum personarum ab eodē stipite descendētiū. Et sic descendētes ab eodem stipite. i. sanguine dicunt̄ cōsanguinei: q̄r cōsanguinitas dr̄ a cō qd̄ ē sil' ⁊ sanguis. nis. q̄si eius dē sanguinis. Sed affinitas cōtrahit̄ rōe aliquorum sacramētorum .s. gr̄a baptismi/cōfirmationis ⁊ mr̄imonij / ⁊ etiā gr̄a copule carnalis. sic p totū titulū de cōsan. ⁊ affini. Et sic affinitas est proximitas personarū ex coitu proueniens: omni carens parentela. (familiarib⁹) ⁊ dicunt̄ familiares: q̄ q̄ plurimū sūt presētes p̄sone dn̄i sui. (⁊ amicis) Et est amic⁹ alter ego ethi. viij. ⁊ ix. Et p amicis legit̄ in historijs grecorum: cū qdā diceret demosthenē de q̄dā paupe. Ille isti⁹ dn̄i amic⁹ est. Cui ergo inquit demosthenes ille paup ē. sed amic⁹ nō est/q̄ p̄ceps fortune nō est. Et sic ver⁹ amic⁹ debet reputare, ea q̄ sūt alteri⁹ amici tanq̄ sua ppria: modo sint bona modo sint mala: q̄m de bonis debet gaudere/⁊ de malis dolere (p redēptiōe aīarum suarum) hic tangit̄ p̄ncipalis ⁊ p̄ma causa: propter quā hoc sacramentū offerim⁹. s. p remissione peccatorum qb⁹ remissis: aīa ē redēpta math. xxvj. hic ē sāguis me⁹ noui testamēti q̄ p mltis effūdet̄ in remissionē peccatorum (p spe salutis) hic ponūt̄ alie cause p salute mētis expectare. Et ē spes certa expectatio future beatitudinis: q̄ debet eē cū meritis p̄cedētib⁹: q̄m aliter nō dr̄ spes: s3 p̄sūptio q̄dā. ⁊ sic dr̄ spes: q̄dā mētis audatia: ō largitate dei ē cōcepta: habendi vitā eternā: p bona merita. Pro quo nota quid dicat sapiens. eccl'ia. v. ca. ⁊ est. de ppiciatu pctōrum. noli esse sine metu. de ppiciatu pctōrum. glo. . s. p penitētiā remissorum. noli eē sine timore. glo . q̄r nescis si penitētia sufficiens fuerit ad remissionem culpe: non tamen totalis pene. Et est culpa malum quod agimus: sed pena est malum quod patimur. Et sequitur ne addicias peccatū sup peccatū: ⁊ ne dicas mīsatio dei magna ē. Et ne adijcias pctm̄ sup pctm̄. glo. s. p recidiuū q̄r fit q̄dāmō p ingratitudinē recidiret. i. iterū caderet in pctō. Et ne dicas mīsatio dei magna ē. glo. s. de dei misericordia.

nimis presumendo. (incolumitatis sue). s. sanitatis corpora-
lis: nõ pro appetitu terrenoꝝ orat̃ hic. Porro tria sũt hoīs bo-
na. Eterna ꝓpterea dicit. ꝑ redemptione animaꝝ suaꝝ. spũa-
lia ꝑ spe salutis. Corporalia ꝛ incolumitatis sue. Et sic scien-
dum ꝙ inter bona hominis / bona tẽporalia que sunt exterio-
ra sunt modica. Bona aũt anime que sunt virtutes ꝛ scientie
sunt maxima. Bona vero corporis sunt media. Prosperitas
aũt tempalis malorũ est in bonis exteriorib⁹ seu corporis tm̃:
ꝛ ideo nõ se extendit ad maiora bona ipsi⁹ hoīs: ꝓpter qd̃ non
est appetenda. (reddũt). i. persoluũt (vota sua). s. affectus vl'
desideria vel bona ꝓmissa: nõ vt debeñt: sed vt possunt. Vota
dicunt̃: que voluntarie ꝛ libenter deo vouere ꝛ reddere debe-
mus. Et est votũ testificatio quedã promissionis spontanee: q̃
deo / ꝛ his que sunt dei fieri debet: q̃uis testificatio possit ad in-
teriorẽ testificationẽ ꝓprie referri. Et tho. dicit. sua scd̃a scd̃e.
q. lxxxviij. ad primũ in corpore q̃stionis. Sic ḡ ad votũ tria ex
necessitate requirũtur. Primo qdẽ deliberatio. Scd̃o ꝓposi-
tũ volũtatis. Tertio promissio: in qua perficit̃ ratio voti. Su-
peraddũtur vero q̃nq3 ꝛ alia duo: ad quãdã voti cõfirmatio-
nem. s. pronũciatio oris s̃m illud psalmi. lxv. Reddam tibi vo-
ta mea: que destinxerunt labia mea: que supradicte res dicũt̃
cõditiones voti. Pro q̃ nota ꝙ votorũ alia dicunt̃ simplicia.
alia v̓o solẽnia. Sĩplicia dirimũt mr̃imoniũ contrahendũ. sed
nõ dirimũt iam contractũ. Solẽnia aũt dirimũt matrimoniũ
contrahendũ ꝛ iam contractũ. vt ordo sacer. ꝛ alia h⁹mõi. sic
tho. scd̃a scd̃e. q. lxxxviij. ad. vij. sic in psalmo. lxij. vouete ꝛ red-
dite dño deo vr̃o. p̃mũ dr̃ cõsiliũ. s. vouete. Scd̃z v̓o p̃ceptũ
. s. reddite. Et sic in ptãte vouentis est vouere vel non vouere.
Sed postq̃ votũ fuerit emissũ: tenet̃ quisq3 illud adimplere.
Sed in ista materia dicit tho. sua scd̃a scd̃e. q. lxxxviij. ad deci-
mũ in solutione p̃mi argumenti. nũc cõmutari possunt vota si
consecratio nõ interueniat: qd̃ est notandũ. Sed ꝑ voto vide
mgr̃m in q̃rto. di. xxxviij. Eterno deo viuo ꝛ vero tibi deo qui
eternus es viuus ꝛ verus.

Communicantes ⁊ memoriam venerantes: inprimis gloriose semper qꝫ virginis marie genitricis dei: ⁊ domini nostri ihesu christi. sed ⁊ beatorū apostolorū ac martirū tuorū. petri. ⁊ pauli. andree. iacobi. philippi. bartholomei. mathei. simonis. ⁊ thatei. lini. cleti. clementis. sixti. cornelii. cipriani. laurentij. grisogoni iohannis ⁊ pauli. cosme ⁊ damiani. ⁊ omniū sanctorum tuorū quorū meritis precibusqꝫ cócedas: vt in oībus protectionis tue muniamur auxilio per eundem xp̄m dominū nostrū. amen.

Quarta particula prime partis cōmemorat sanctos quorū implorat patrociniū. (Cōicantes) ⁊ est cōicare participare simul de eadē re: qꝛ sanctorū ⁊ angeloꝝ pascuis cōmūicare debemus. Cōicamus hoc est pticipam⁹ cū ipis in fide: quā ipsi habuerūt ⁊ nos habemus. Et credimus id idem quod ipsi crediderūt. In spe similiter: qꝛ quod ipsi spectauerūt: spectamus in patria. Sed percurrimus nos stadiū. ipsi iam possidēt pugnamus nos in via / ipsi vero triumphant in patria. Et qꝛ dr̄ hic stadiū. pro quo nota ꝙ stadium. ij. octaua pars milliarij est quo vtuntur greci in metiendis viarū spacijs: auctore hercule: qui cū esset fortissim⁹ ⁊ nimiū roboris: fertur vno anhelitu centū viginti quinqꝫ cucurrrisse passus. Et quia ibi finem currendi fecit: stadium a stando nuncupatum est. brauium. n. s. i. laurea. palma. munus. p̄miū cursus quasi parauiū. i. paratum acquisitum vi ⁊ virtute: vel quasi habitauiū. i. habitū virtute. Via est vita presens vita mortalis. sed patria est vita eterna in qua reperitur vita sine morte: ⁊ iuuentus sine senectute. (⁊ memoriam venerantes) honorabiliter memoriā sanctorū

Stadium

faciẽtes: q2 amici dei sũt filij ⁊ heredes: ducesqꝫ nr̃i: ad deuꝫ ꝓ nobis interpellatiões faciẽtes. (Imprimis) .i. principaliter vel statim vel in principio. Omibus ꝑponit̃ sãctis beata virgo maria: ꝙ ipa ꝓ nobis interuentrix ꝑcipua est: ⁊ gr̃aꝝ dei dispensatrix: hũani generis singularis amica: q̃ nostre salutis auctorẽ: huic mũdo effudit: ꝑsonaliterqꝫ in tẽplo obtulit: ꝑ merita eiꝰ ⁊ intercessiones: nostra oblatio deo acceptabilis redditur. Et ipsa mediante hoc laudis sacrificiũ consequimur: ⁊ habemꝰ. (gloriose) .i. exaltate sup omnẽ hierarchiã. Et sic q̃nto magis creuit amor erga xp̃m redẽptorẽ nr̃m: tanto gradꝰ fuit altior. Et sic cantat eccl̃ia: exaltata est sancta dei genitrix sup choros angelorum ad celestia regna: quod est mirandum ⁊ contẽplatione dignũ. (sempqꝫ v̇ginis marie). s. v̇ginitate inãmissibili ⁊ ꝑpetua. Et sic nota ꝙ in monasterio sancti victoris est quedã ymago v̇ginis marie: ad cuiꝰ pedes talis positꝰ est contextꝰ. Sum qd̃ erã: nec eram quod sũ: iam dicor vtrũqꝫ Est sensus v̇boꝝ v̇ginis dicẽtis. Sũ qd̃ eram hoc est virgo sicut ante. nec erã qd̃ sum. s. non eram mater. sicut nũc sum. iam dicor vtrumqꝫ. i. mater ⁊ virgo. (genitricis dei ⁊ dñi nr̃i ihesu xp̃i) mater dei dicta est v̇go maria ⁊ mater xp̃i. (sed ⁊ beatoꝝ aplõꝝ ac martirũ tuorum) nominant̃ hic duodecim apostoli: ⁊ duodecim martires: quibus sacrificij testes fuerunt ⁊ passionem xp̃i verbis ⁊ sanguinis effusi testimonio probauerunt. Et quãuis Johannes euangelista vitam martirio nõ finierit iuxta dictũ dñi Jo. vlti. sic eũ volo manere. i. nolo ꝙ me sequatur per martirium: tñ q2 in eo ꝓmptitudo animi fuit ad tollerandum martiriũ: cũ ꝓiectus est in doliũ feruentis olei: ideo illud ꝓ martirio ab eccl̃ia colitur: q2 secundũ augu. li. de nuptijs ⁊ cõcupiscẽtia. Nõ est impar meritũ patientie in Johanne. qui passus nõ est. ⁊ in petro qui passionẽ sustinuit. Et si queratur. quare non sunt plures nec pauciores apostoli q̃ duodecim Dicendũ ꝙ ratio est quia in mũdo sunt quattuor partes: ⁊ ad quãlibet partẽ erant apl̃i ꝑ xp̃m tres missuri: ad confitẽdũ sanctissimã trinitatẽ. s. patrẽ. filiũ ⁊ spiritũ sanctũ ꝑ euãgeliũ vel legẽ. Et sic iueniũt̃ duodecim apl̃i in numero. Itẽ si q̃rat̃ qua

re nō sūt p̄tes nec paucio res q̄ q̄ttuor euāgeliste. Dicēdū q̄ causa ē: q2 nō sūt p̄tes q̄ q̄ttuor ptes i mūdo. ⁊ sic nō sunt p̄tes euāgeliste q̄ q̄ttuor. ad hoc q̄ euāgelia ipo2 euāgelista2 legūtur p istas mūdi q̄ttuor partes. Quare in cruce nō sūt p̄ta nec paucio ra q̄ q̄ttuor brachia. Dicēdū q̄ nō est: eo q̄ nō sūt plures partes in mūdo q̄ quattuor et ad denotandū q̄ dn̄s noster iesus xp̄s est dn̄s ista2 q̄ttuor ptiū mūdi: vt nos efficeremur salui. Et q2 hic dicit ⁊ in petro qui passion ē. ⁊c̄. Notandū est q̄ oēs sacerdotes ministrantes tantū misteriū: debent eē memores passiōis xp̄i: eo q̄ math. xxvj. dī hec quotiēscūq3 feceritis in mei memoria3 facietis: qd̄ dictū est solis sacerdotibus. Et sic est notandū q̄ xp̄s redēpto2 noster noluit alia morte mori nisi morte crucis. vt dictū est supra. Nā crux magnu3 misteriū hēt in se: quoniam si crux in terra ponat: p quattuor mundi ptes demonstratur. Et in hoc voluit xp̄s redemto2 nr̄ innuere q̄ nō venit tm̄ vnā partem mūdi redimere: sed totum mundū. Si eni crux sursum erigat celestia simul ⁊ terrestria demonstrātur. vnde ap̄ls ait: pacificās p crucis sue sanguinē siue que sunt in celis siue q̄ sūt in terra. Orate ḡ vt possitis cū sanctis apprehēdere q̄ sit latitudo. lōgitudo. sublimitas. ⁊ profundū. Et est sublimitas crucis: ea ps q̄ supeminet. vnde designatur spes futuro2 bono2. vnde dicit ap̄ls. Spe eni salui facti sum⁹. j. chorin. xiij. latitudo crucis ē: transuersum lignū. brachia extendūt: p qd̄ designatur caritas. Unde in euangelio math. v. Diligite amicū in deū. ⁊ inimicū ,pter xp̄3. Sic ,pp̄ha in p̄s. cxviij. latum mādatū tuū nimis. Hinc Apostol⁹ Jacobus ait. j. corinthio2. xiij. Caritas opit multitudinē peccato2. Et sic nota q̄ sicut sine via' nullus pueniet q̄ tendit ita sine caritate: q̄ est via ad vitā eternā consequendam: non possunt homines ambulare: sed errare. Et sic quidā aiūt xp̄m dixisse. O homo vide q̄ ,p te patior: nū est dolor sicut ego crucior vide penas: qb⁹ affligor. vide clauos qb⁹ cōfodior: cū sit tātus dolor exteri⁹ ⁊ interius: tantum est pena grauior ⁊ ego ad te clamo: qui. ,p te morior. Et sic tu q tumulū cernis cur nō oīa

spernis: Tali nãqz domo claudit̃ oĩs homo. Et sic q2 vt dicit apl's ad colo. iij. ca. filioli mei. Quodcũqz feceritis siue in verbo siue in ope: oĩa in noĩe dñi nr̃i ihũ xp̃i facite: gr̃as deo patri agentes: p̃ ihm christũ dñm nr̃m. E sic si nosse desideras carissime crucis virtutẽ: audi quãta dicere possum ad ipsius laudem. Crux est spes christianoꝝ. crux resurrectio mortuorum. crux est cecorũ lux. baculus claudoꝝ. crux est consolatio pauperũ. refrenatio diuitum. destructio superboꝝ. crux est male viuentiũ pena. crux aduersus demones victoria. crux est pedagogus adolescentium. gubernator nauigantiũ. portus periclitantium. Et est pedagogus qui semp̃ puerũ studentẽ ducit. s. cui puul' assignat̃. Et d̃r a pes pedos qd est puer: ⁊ ago. gis. eo ꝙ agat puerũ vt lasciuientẽ refrenet etatẽ. Crux etiã ẽ murus obsessoꝝ. i. hominũ despectoꝝ. ⁊ crux est spes desperatorũ: reges retribulatoꝝ. Crux est pater orphanoꝝ. defẽsor viduaꝝ Cõsiliari' iustorũ. caput viroꝝ. finis feniũ. Crux est lumẽ in tenebris. i. in peccatis sedentiũ. magnificentia regũ. scutũqz ꝑpetuũ. Crux est sapiẽtia stultoꝝ. libertas seruorũ. phia impatorũ. lex impioꝝ. crux est p̃conizatio ꝓphaꝝ. anuũciatio aploꝝ gloriatio martirũ. Abstinẽtia monachorũ. castitas virginum Crux est gaudiũ sacerdotũ. eccl'e fundamentũ. orbis terre tutela. ydolorũ expulsio. tẽplorũ destructio. Crux est scandaluz ⁊ perditio impiorũ. crux est infirmorũ virtus: egrotantium medicus. crux est panis esurientiũ. fons sitientiũ. protectio nudorũ. crux xp̃i clauis est paradisi. Et sic crux d̃r a cruciatu. Itez nota ꝙ isti sancti ⁊ non alij noĩandi sunt: quos canon diuina inspiratione editus hic inseruit. Unde legit̃ ꝙ quidã sũmi põtifices voluerũt hic aliquos sanctos inserere ⁊ alios remouere ⁊ die sequẽti noĩa illorũ q̃ remouebãt litteris aureis scripta inuenerũt: deletis illis q̃ scripserant: qua re nullus tante audacie esse debet ꝙ aliquẽ sanctũ addere vel remouere presumat. Nõ fit cõmemoratio cõfessorũ: q2 tp̃e q̃ edit' est sacer canõ nõ ita solẽniter celebrabat̃ eoꝝ memoria: vel q2 ipi nõ passi sunt vt xp̃s: cui' passionis memoriale ẽ hoc sacratissimũ sacramen

tũ. Cũ.n.hoc sacrificiũ maximi amoris sit:eorũ solũ debet fieri cõmemoratio in huiꝰ sacramenti misterio : in qbꝰ veri amoris signũ specialiꝫ apparuit:vt in aplis ⁊ martiribꝰ per tẽporaliũ abiectionẽ : Et per expositionem ꝓpriorum corporum supplicijs ⁊ tormẽtis. Gregoriꝰ tertiꝰ addit verba illa:que in aliquibus ecclesiis legunt necnõ ⁊ illoꝝ : quoꝝ hodie solennitas in cõspectu tue glie celebrat dñe deꝰ noster i toto orbe terrarũ : q̃ verba eo dicunt vt refert eusebiꝰ: ꝙ in qualibet die anni plꝰ q̃ qnqꝫ millia sanctorũ festa concurrũt. Excepto die kalendarũ ianuarij:quo gentiles intendebãt epulis ⁊ solẽnitatibꝰ suis : ⁊ eo die nõ tradebant sancti martirio. Ideꝫ dicit Iheronimꝰ in epistola que suo kalendario ꝑponitur. Et dicitur hic kalendaꝝ Pro quo nota ꝙ kalende.aꝝ.dicitur ꝑmus dies mensis. Et dr kalenda a kalo: qđ est voco: qꝛ eo die solebat pontifex ascẽdere turrim de cõsuetudine romanoꝝ: ⁊ volens nũtiare quota esset luna:eo die vl principium mensis:dicebat pluries kalo kalo: quasi voco vos/venite ⁊ audite etatẽ lune vel principiũ mẽsis. Et ideo mensis ille dictus est kalende quasi vocationes . vel aliter de cõsuetudine Romanoꝝ erat ꝙ in principio cuiuslibet mensis celebrarent nundinas: ⁊ eas incipiebant in nonis quia ergo venturi nesciebant principiũ mensis : ideo semꝑ in prima die preco turrim ascendebat:⁊ totiẽs vocabat kalo: quasi voco voco vos ad nundinas: quot dies restabant vsqꝫ ad diem in quo volebant incipere forũ: vt si q̃rto die: quater dicebat kalo:si vero in sexto septies. Unde ⁊ ille mensis habet quattuor nonas.iste vero sex nonas: quod ideo sic diuiserũt vt latrones nescirent quãdo deberet esse forum : quia ascendebant in siluis.e t venictes ad forũ occidebãt ⁊ ꝑdabant. Uel kaende dicunt quasi colende: quia prima dies cuiuslibet mensis colebatur antiquitus in honorẽ iunonis . Unde in libro faustroꝝ dicitur. Uendicat ausonias iunonis cura kalendas. Uel dicitur kalende a kalon: quod est bonũ : quia in primo die mensis solebant sibi inuicẽ munuscula mittere ⁊ dare: ⁊ ex illo bonam fortunam ꝑ totum mensem sibi sperabãt euenturã. None aũt

dicebantur a nundinis: q per tot dies durabant nundine q̃t sunt none. vel dicebātur none: q in istis diebus nullus de⁹ habuit festum: q per tales dies durabant nũdinarũ sola festa z non deozũ festa. vnde ouidi⁹. Nona z tutela deo caret. i. nene carent tutella dei. vt fiat hypaloge. Idus vero dicuntur quasi diuisiones. Et dr̃ idus ab iduo: quod est diuido. q forte quẽ libet mensem diuidunt in duas ptes equales: vel q tunc populus diuidebatur a nundinis. Ab istis ergo tribus dieb⁹ appositis dictionibus nunc talibus ceteri omnes denominantur in sexto kalendas: tertio idus. quarto nonas. zc̃. vt patet in kalendario. Et in omnibus istis subintelligenda est hec dictio ante: vt sit sensus quarto nonas. i. in q̃rto die ante nonas. Sexto kalendas. i. sexto die ante kalendas. zc̃. Et nota q vbi ponit numer⁹ binari⁹ circa predicta: nõ debet proferri sic secũdo kalendas. scd̃o nonas. vl' scd̃o idus. q: hec dictio secũdus dr̃ a sequoz sequeris: talis aũt dies non segtur diem kalendaz: nonaz vl' iduũ / sed precedit. vnde debet dici pridie kalẽdas. pridie nonas vl' idus. i. priozi die ante kalendas: nonas vl' idus Itẽ nota q festa q̃ occurrũt in kalẽdis nonis vl' idib⁹ debẽt in ablatiuo pronunciari. s. kalẽdis: nonis z idib⁹ aprilis luna tali. Et est sensus luna est kalendis: nonas vel idibus. Quando vero festa precedũt: debent pñũciari in actõ. Et ẽ sensus: lũa est talis tali die añ kalẽdas: nonas vl' id⁹. vnde de kalo fiue de colo nos dicim⁹ esse kalẽdas. Et q super⁹ dictũ est de hypaloge: nota q hypaloge ẽm ysidozũ: fit q̃tiẽs p cõtrariũ vba intelligũtur: vt dare classib⁹ vẽtos: cũ ecõtrario classes vẽtis: et vẽtos classib⁹ dem⁹. ẑ classis dr̃ mltitudo nauiũ. Et dr̃ etiaz classis coznu p qd̃ vocant boies. ẑ accipit hic classis p naui. Sz p maiozi dedaratiõe eoz q̃ dicta sũt dicã aliq̃ vulgariter. Et pmo nota q inditio. nis. t. f. ẽ spatiũ. xv. añoz. E anſi es de sab q̃ otro tiẽpo todo el mũdo fue subiuzgado a roma. xl. años z los romanos establecierõ q̃ todas las pũcias les fiziessẽ tributo en cada año. E poz quãto las t̃ras erã muy lũegas. E los hõbres no podiã en vn año venir: establecierõ q̃ les fiziessẽ

tres tributos de. v. en. v. años. E el pmero año q̃ les pagasse fierro pa fazer armas. E el segundo año q̃ les pagassen plata para pagar el sueldo alos caualleros. E el tercero año q̃ les pagassen oro para sus expēsas. E ansi de qnze en qnze años se acabauan los tributos q̃ les hauian de dar. E ansi a estos qnze años llamã indiciõ. E esta indicion vsan oy dia sm qd ser tur los romanos ⁊ el papa: en tal manera q̃ contracto q̃ sea fecho o carta q̃ venga dl papa no puede ser firme si enella no se scribiesse la indicion. Item otrosi aꝓuecha mas esta indicion q̃ se escriue enlos cirios pascuales ⁊ enlas cõsecraciones dlas yglias. deuedes desaber q̃ enlos cirios pascuales mayormente enlos monesterios se escribe enla era dela encarnaciõ ⁊ el aureo numero ⁊ la indicion. pues q̃ a tãto aprouecha q̃ la yglia la vsa. ⁊ las cartas del papa sacan por ella. Veamos agora en q̃ manera se sacan. E para saber en que manera se sacan baueys de saber q̃ aueys de diuidir todos los años dela encarnacion por qnzes. ⁊ todos los quinzes dexarlos: los que qdarē q̃ no llegarõ a qnze tomar los. E despues q̃ todos los años dela encarnaciõ deptidos bã se d añadir tres q̃ mãda el texto sobre aquellos que quedarē: ⁊ en tantos pũtos andara la indicion aql año. v. g. veamos agora en q̃ntos pũtos anda la indicion. Repartamos vn numero. por ciēto lleuaremos los otros todos. En. xxx. son dos vezes. xv. pues de treynta no tenemos nada. de sesenta tam poco. de nouenta menos. de ciēto tenemos diez. de dozientos veynte: sacando quinze / quedã cinco. de dozientos tenemos cinco. de otros dozientos tenemos otros cinco / son diez. De manera que de ochocientos tenemos veynte: sacando quinze quedan cinco. de ochocientos tenemos cinco. E de doziētos que quedan para mil: tenemos veynte: sacando quinze quedan cinco ⁊ cinco son diez. de manera que de mil tenemos diez. E de quatrocientos tenemos quarenta: sacãdo treynta quedã diez ⁊ diez que teniamos de mil: son veynte: sacando quinze / quedan cinco. De manera q̃ de mil ⁊ quatrocientos tenemos. v. ⁊ doze que quedan que no reptimos: cinco ⁊ doze son diez ⁊ siete. añadiēdo tres q̃ man

da el texto son veynte: sacado quin ze q̃da ã cinco: pues en tãtos años anda agora la indiciõ. Fabla del tp̃o q̃ este doctor leya esta arte. e forte era año de.m.cccc.e.rij.años. Itẽ por otra regla mas breue se saca la indiciõ aun q̃ no es testual. la regla es esta. Primeramẽte cõuiene q̃ sepamos en q̃ntos años anda la indiciõ: e sabido en q̃ntos años ãda: tomad los años d que q̃sierdes sacar la indiciõ e añadidlos sobre la indiciõ: sacando toda via qnze: si passarẽ d quinze: e a los otros q̃ q̃darẽ añadid los sobre la indiciõ. pues de aquí a tres años en q̃nto anda ra la indicion: tres e cinco son ocho: pues sigue se que en ocho años andara la indicion. e sic de singulis.

Eguir sa pa sacar las nonas e los idus e las kalẽdas. pa sab sacar las cartas q̃ vienẽ del papa. E para esto es de saber q̃ las kalẽdas del mes siguiente estan siempre enel mes p̃cedente. v.g. las kalẽdas de enero estã enel mes de dezẽbre. e las de febrero estã enel mes de enero. e las de março estã enel mes de febrero: vel sic. dezẽbre tiene las kalẽdas de enero. enero tiene las de febrero. febrero tiene las de março. Março tiene las de abril et sic de alijs. Agora es de saber q̃ siempre el primero dia del mes es kalendas: q̃ dizen kalendas simpliciter vel sine determinatiõe. El segũdo dia comiençan las nonas. despues de las nonas los idus. despues delos idus las kalendas cõ cuẽto vel cum determinatione. E es de saber que si enla carta dixiere kalendas o nonas o idus: en aquel mes de que fablare la carta o la data: alli sera fecha. Mas si dixiere kalendas que sea con determination kalendas e nonas e idus: todo se torna al mes precedente. E auemos de escomençar enel primero dia del mes. E auemos de ordenar nonas e idus e kalendas enesta manera. enla rayz de index de parte d dẽtro. e auemos de poner kalendas que es siempre el primero dia del mes: ca siempre enel primero dia se ponen kalendas. E enla segunda iunctura se escomiençan a poner las nonas. Escomiẽça a cõtar de cuento mayor descendiendo a menor ponen se los idus

los id⁹ acabadas: pōnē se las kalēdas cū determinatiōe. Agora hauemos de cōtar. ꝛ cuēta se ansi. Comēçemos agora enel mes de março kalēdas sexto nonas. qnto nonas. quarto nonas. tertio nonas. pridie nonas. viij. id⁹. septio id⁹. sexto idus. quinto idus. qrto idus. tertio idus. ¶ Pridie id⁹. xvij. kalēdas. xvj. kalēdas. xv. kalēdas: dōde dōde fablare la carta bata la iūctura en q̄ esco comēçamos. ꝛ q̄ntas jūturas ouiere desde alli bata la iūctura en q̄ escomēçamos: a tātos dias del mes en q̄ cōtare: sera la carta fecha. v. g. pougamos agora q̄ dixiesse ansi vna carta: datis aui nione kalēdas ianuarij. A quātos dias de enero sera fecha: el p̄mero dia de enero. prueuolo ansi. El p̄mero dia de enero se pone kalēdas: pues siguese q̄ enel primero dia de enero fue fecha. ¶ Pōgamos agora q̄ la carta dixiesse ansi. datis Rome. iij. nonas ianuarij a quātos dias sera fecha: a tres dias de enero andados. prueuo lo ansi: kalēdas del p̄mero dia: y dos de nonas son tres. pōgamos q̄ dixiesse ansi: datis auinione nonas ianuarij: a q̄ntos dias seria fecha: a. v. dias andados d̄ enero. prueuo lo ansi: vn dia de kalēdas ꝛ q̄tro de nonas son. v. pōgamos q̄ la carta dixiesse ansi: datis rome pridie id⁹ ianuarij: a q̄ntos dias seria fecha: a doze dias andados de enero. prueuo lo ansi. vn dia de kalēdas. ꝛ. iiij. de nonas sō. v. ꝛ siete d̄ id⁹ son doze: pues a doze dias de enero fue fecha. ¶ Pōgamos agora q̄ vna carta dixiesse ansi. datis salmātice. xviij. kalēdas ianuarij: a quātos dias seria la tal carta fecha. digo que a xv. dias andados de dezię̄bre. prueuo lo ansi: vno de kal's ꝛ q̄tro d̄ nonas ꝛ. viij. de id⁹ sō treze ꝛ dos de kalēdas son quinze. ꝛ sic de aliis. ¶ Nota versū p̄ quattuor tpib⁹ anni. post cinerē. post neupma. post festū scē crucis septēbris. xiiij die septēbris. post festū scte lucie. In natali vero dn̄i. epiphania resurrectiōe. ascēsione. ꝛ pēthecoste. huic cōmemorationi generali anteponit q̄dā altera specialis: ad diē ptinēs q̄ intitulat in fractionē. i. additum in medio canonis p̄ modū framenti: vel ad ditio in canone: qui alias actio noiatur: vt in principio dictū est in qua speciali cōmēorātiōe dona nobis facta recolūtur: q̄ nob: s dari tūc postulamus. (ꝛ penthecoste.) p̄ q̄ nota q̄ pēthecostes vel pēthecostē indeclinabile: d̄r a pēthe q̄d est qnq3 ꝛ coste decē

quasi quinquies decē: quia quinquaginta dies sunt a resurrectione domini vsqʒ ad pentbecosten: vtroqʒ die incluso: et accentur in fine. Et sonat quīquaginta: vel est ipa quīqgena dierʒ: quibꝰ complentis vltima dies dicebatur festū pentbecostes. i. completiua quinquaginta dierʒ. Et fiebat in memoriā dicte legis: q̄ in quīqgesima die ab exitu filiorū israel de egipto est data. nūc aūt in memoriā sancti spiritꝰ dati discipulis: quod in quinquagesima die post resurrectionē dn̄i fiebat. Et sic pentbecoste est equiuocū ad quinquagenā z ad solennitatē septem diebus ꝓtellatam. Unde in actibꝰ apostolorū dicit̄. Cum cōplerent̄ dies pēthecostes. i. quinquagesime. Illa eni dies erat quīqgesima a resurrectione. Et cū incboarent̄ dies pentbecostes. i. illiꝰ solēnitatis septē diebus ꝓtellāde: erāt oēs discipuli in eodē loco. s. in quo facta est electio matbie. s. in cenaculo. i. in cena domini nr̄i ihesu christi (ad diez pertinens). s. ꝓpria scriptura faciens mētionē de istis solēnibus diebus vt de natali in missa q̄ dicitur in gallicantu dicit̄ cōicantes z noctem sacratissimā celebrantes. zc̄. Sed in missa eiusdē natalis: q̄ dicit̄ in die: dicit̄ cōicantes z diem sacratissimū celebrātes. zc̄. z sic de singulis. (ꝑ christū dn̄m nr̄m) qz sicut. u. ꝑ ipsum omnia bona z omnia habentia naturā facta sunt z in esse reparata: ita sunt ꝑ ipsum omnia terminanda. nō debet dici amen: quia pie creditur ꝙ adsint angeli quasi ministri sacerdoti respondentes. amen.

Hanc igit̄ oblationē seruitutis nr̄e: sʒ z cūcte familie tue: q̄sumꝰ dn̄e placatꝰ accipias. diesqʒ nr̄os ī tua pace disponas: ac ab eterna dānatiōe nos eripi: z in electorū tuorū iubeas grege numerari.

Hic ponit̄ quinta z finalis particula ꝓme partis: q̄ suā petitionē cōcludēs. postulat dei patris benignā placationē: vt sic placatꝰ nr̄a acceptet sacrificia. det nobis pacem. liberet nos a cōgregatiōe dānatorʒ. annumeretqʒ inter electos. Est itaqʒ tota hec littera conclusio eorū q̄ iā dicta sūt. specialiter de eo q̄d ꝑ oblationē huiꝰ sacrificij impetrare intendimꝰ (placationē) ꝓq̄ nota ꝙ q̄nʒ loquimur de deo more humano: sed in deo nō cadunt accidentia. Pro q̄ vide tho. sup. j. pte. q. iij. vbi agit̄ de simplicitate dei ꝑ

totã q̃stionẽ p̃sertim ad primũ vbi dicit ꝙ in deo esse ⁊ essẽtia sũt idez: q2 est simpliciter p̃mus nullo modo causatus: q2 est purus actus: quia est ens per se non per ꝑticipationẽ sic exo.iij. ego suz qui suz.glo.i.ego sũ qui habeo esse per me.sed cetere res habẽt esse ꝑ participationẽ. Itẽ in deo nõ cadũt accidẽtia: quia est purus actus: quia est suũ esse q2 est per se siue prim⁹.sic tho.vbi suꝑ j.ꝑte.q.iij.⁊ sic de⁹ est magn⁹ sine q̃ntitate corpali: ⁊ bonus sine qualite: ꝑ ea q̃ dicta sunt. (seruitutis nostre) Et sic est notãdũ ꝙ due sũt species seruitutis nr̃e. Una q̃ soli deo impẽdit.s. latria. Altera q̃ creaturis.s. dulia. Quidã addũt tertiã.s. hyperduliaz .i.excellẽtẽ duliã: q̃ debet humanitati xp̄i considerate: non vnite diuinitati etiã beate v̓ginimarie: ⁊ cruci xp̄i: intelligo de illa cruce in qua xp̄s redẽptor noster crucifixus est. Et vt est res quedã q2 vt est ymago xp̄i crucifixi. debet illi eadẽ adoratio q̃ debetur xp̄o crucifixo.s.latria. Quis doctor sanct⁹. iij. ꝑte dicat ꝙ cruci i qua xp̄s crucifixus est ratione rep̄sentatiõis ⁊ cõtactus: latria debet. Alijs vero crucib⁹ q̃ sũt ei⁹ effigies.i.figure inquãtũ sũt res q̃dã nulla debet adoratio: sed debet eis adoratio ⁊ latria: inquãtũ representãt xp̄m crucifixum : q2 eadẽ adoratio: q̃ debetur rei/ debetur imagini rei. Spectant ad primã.s.adorationẽ que est latria: tẽpla.altaria.sacerdotia.offertoria.sacrificia.⁊ alia huiusmodi.⁊ dr̃ tẽplũ dom⁹ hñs amplũ teetũ dedicata deo: q̃ suꝑdicta.s. tẽpla ⁊ altaria ⁊ alia sequẽtia soli deo sunt exhibẽda: q de⁹ gl̓iat i cõsilio scõꝝ: magn⁹ ⁊ metuẽd⁹ suꝑ oẽs q i circuitu e⁹ sũt. Sz ꝑ ãpliori declaratiõe isti⁹ materie de adoratiõe nota ꝙ est triplex adoratio.s.latria.⁊ dulia ⁊ hyꝑdulia. Latria ẽ q̃dã honor: q solũ debet deo p̄ri ⁊ filio ⁊ spũiscõ.⁊ dulia ẽ q̃dã honor q debet ymaginib⁹ sctõꝝ ⁊ hoīb⁹ i dignitatib⁹ cõstitutis.⁊ sic si honor sẽꝑ debeat alicui ꝓpter aliq̃ excellẽtiã vl̓ suꝑioritatẽ. Nõ eni oportet ꝙ ille q honorat sit excellẽtior honorãte: sed forte q̃busdã alijs: vl̓ etiã ip̄o honorãte q̃ntũ ad aliq̃d ⁊ nõ simpl̓r. Et sic nota ꝙ i q̃libet inueniť aliq̃d: ex q̃ põt aliq̃s eũ suꝑiorẽ reputare s̓m illud ad phili.ij. In hũilitate suꝑiores inuicẽ arbitrãtes.⁊ s̓m hoc etiã oẽs se inuicẽ debẽt honore p̄uenire. Et sic est notandũ ꝙ oẽs hoīes sunt pares.i.equales a ꝑte nature. sed nõ sunt eq̃les a parte officij

Et sic etiã oẽs angeli sũt equales a parte nature: sed nõ sunt eq̃les a parte officij. Et sic etiã forte posses dicere de animab⁹ hominũ descendẽtiũ p carnalẽ copulã. Sed circa equalitatẽ hoĩm vide qd dicat diu⁹ august. in libro. v. de floribus q̃si in fine in. xiiij vitate: cui⁹ verba sunt. Quartadecima vitas est q̃ sublata iactãtia: omnes hoĩes sũt natura pares. Et dicit sic tolle iactãtiã qd sunt hoĩes nisi hoĩes. Et loqtur quãtũ ad vitia ⁊ elationẽ inanis glie. ca. xviij. Ex q̃ accipit documẽtũ q̃ reges ⁊ oẽs magnates quãdo cognoscũt se esse hoĩes: qui hic sũt ceteris pares. i. in hac carne mortali: nõ debent extolli. Sed vtrũ ymagines sãctoꝝ debeant adorari eo q̃ nicola⁹ dicit q̃ ymagines sanctoꝝ sunt libri laycorũ. Pro q̃z declaratiõe vide ca. perlatũ de cõse. di. iij. cuius cõtextura talis est. perlatũ ad nos fuerat q̃ in cõsiderato zelo successus sanctoꝝ: imagines sub hac quasi excusatione adorari debuissent cõfregeris. i. simul frangeris. Et q: eas adorari vetuisses / omnino laudauim⁹. fregisse vero reprehendim⁹. dic frater a quo factũ sacerdote: aliquando auditũ est: qd fecisti. Aliud est enĩ picturã adorare. aliud per picture historiã qd sit adorandũ addiscere. Nã q̃ legentib⁹ scriptura: hoc idiotis prestat pictura cernentib⁹: q: in ipa ignorantes vident quid sequi debeant Et ĩ ipsa legũt: qui litteras nesciunt. vnde ⁊ precipue gentibus p lectione pictura est. ita Grego. Sereno episcopo massiliensi. Casus. ymagines sanctoꝝ non adorẽtur: nec tamẽ confringãt Itẽ venerabiles ymagines xp̃ianũculos appellãt: nec seruiũt eis: vt dijs: nec spem salutis ponunt in eis. neq3 ab eis expectãt futurũ iudiciũ: sed ad memoriã ⁊ recordationẽ primitiuoꝝ venerant eas ⁊ adorant: sed nõ seruiunt eis cultui diuino neq3 alicui creature. casus. ymagines sanctoꝝ memoria sunt ⁊ preteritoꝝ recordatio. (placatus accipias) q: q̃uis eniz de⁹ q̃ntũ est ex pte huius sacrificij semp in ipo placet: nõ tñ ex pte ministroꝝ: a quibus quãdoq3 offenditur: nã scdm grego. Cũ is qui displicet: ad intercedendũ mittit: anim⁹ iudicis ad deteriora ꝓuocatur. Sicut est de his: qui sacrificant in peccato mortali: vel qui sunt in ꝓposito nõ abstinẽdi a peccatis. Tres petitiones que sequũtur Grego. addidit pma petit trangllaz vitã cum dicit. (diesq3 no-

stros in tua pace disponas).i.ꝛ tempora vite nostre. loquitur de pte sanctoꝝ: q̄m reliquit dn̄s ip̄is discipulis.io.xiiij.pacē relin quo vobis pacē meā do vobis:nō quomō mūd⁹ dat ego do vo bis. Ad quā pacē requirunt tria. Primū tranqllitas in seipo q̄ntū ad ea q̄ in ipso homine debent ordinari. s. ne intellect⁹ aliq̄ erroꝛe obstinet.i.obtenebret.et voluntas in deum libere diriga- tur. Et appetit⁹ sensitiu⁹:non in inordinatis passionibus moueat Secundū ordo ad primū p consortiū karitatis ordinātis bonū pximi ad deū. Et sic luce.x.dicit diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo:ꝛ ex tota mente tua:ꝛ ex totis viribus tuis. Et proxi- mū tuū:tanq̄ te ipsū.quoniā ab hijs duob⁹ preceptis tota lex pendet.i.oritur.ꝛ pphe.i. dicta pphetaꝝ vaticinātiū. Et sic ista duo pcepta sūt colligata taliter q deus non potest amari sine p ximo:neqꝫ pxim⁹ sine deo. Et sic est notandū qd dicit magister Johānes de beleth in libro de ecclesiasticis officijs capi.xxxj. ō septem psalmis dicit.s.q ille psalm⁹.de⁹ de⁹ me⁹.lxij.ꝛ ille psal- mus deus misereat nostri.ps.lxvj.cantant siue recitant sub vno glia patri.tm̄. Et hoc p tanto.qm̄ de⁹ de⁹ me⁹.ꝛc. amorē diui- nū significat:quē debem⁹ habere cū deo. Sed psalmus de⁹ mi sereatur nostri significat amorē: quē cū pximo debem⁹ habere Et sic preceptum de amando deū ꝛ preceptū de amādo pximū sunt colligata vt dictū est. Tertiū quod requirit ad charitatem est ordo ad deū:p amoris indissolubilis vinculū. At pax mundi ad quietā fruitionē bonoꝝ tempoꝛaliū ordinant: qm̄ concomi- tantur frequenter multitudo peccatoꝝ.iuxta illud deutronomij xxxij. Incrassat⁹ est dilect⁹:ꝛ recalcitrauit incrassatus.impingua tus dilatatus dereliquit deū factorē suū:ꝛ recessit a deo salutari suo. Et quia dicit hic nup: fruitionē. Pro q̄ nota q est ibi frui/ ꝛ ē ibi vti.frui est amoꝛe alicui rei inherere tantū pꝑter se ipsaꝫ. vti vero est id quod in vsum venerit referre/ ad optinendū illud quo fruendū est.alias abuti est:ꝛ non vti. Nā vsus illicit⁹ al u- sus vel abusio nominari debet. Res igitur quib⁹ fruendū est: sunt pater ꝛ fili⁹ ꝛ spūsanctus. Eadeꝫ tn̄ trinitas: quedā sūma res est cōmunisqꝫ omnib⁹ fruendū ea. Si tn̄ res dici debeat ꝛ nō reꝝ omniū causa. Si tamē ꝛ causa: nō eni facile potest inue-

niri nomē ꝙ tante excellentie cōueniat nisi qđ meliꝰ dꝫ trinitas hec vnus deꝰ. Res aūt quibus vtendū est: mūdus est/⁊ i eo creata. vnde augustinꝰ. vtendū est hoc mundo:⁊ nō fruendum:hoc magister sententiaꝝ li.j.di.j. Et nota ꝙ multa mala nobis eueniunt eo ꝙ fruimur vtendis:⁊ vtimur fruēdis. Et august. in libro de moribus eccl'ie q̄si in principio dicit. quid est illud qđ dicimꝰ frui: nisi presto habere quod diligitis.⁊ dicit vlterius supra recalcitrauit. Pro q̄ nota ꝙ recalcitro.as.ui.a.p. dicit percutere vel resistere ⁊ retro pedem iacere sicut faciunt equi: qui pcutiunt transeuntes iuxta se. Et recalcitro dicit a re vel retro ⁊ calcitro. Et qꝛ dictum est hic supra. Incrassatꝰ est dilectus ⁊ recalcitrauit incrassatus impinguatus dilatatus dereliquit deū factorē suum ⁊ recessit a deo salutari suo.deutrono.xxxij.⁊ ista inuenies in cāti co moysi. Audite celi q̄ loquor.⁊c. Pro q̃z declaratiōe vide qđ dicat Nico. Incrassatꝰ. glo. hic consequēter ostendit p oppositū populū israeliticū a dei cultura recessurū cū dicit. incrassatus est dilectus.glo.pplus israel p̄mo a deo dilectus:repletꝰ est oibꝰ bonis in terra promissionis:⁊ loqtur scriptura de futuro pmodū preteriti:,ppter certitudinē,pphetie. Et recalcitrauit.glo.s.a deo recedēdo. Incrassatꝰ est.glo.s.delicijs. Impinguatus est.s. diuitijs.dilatatus.s.honoribꝰ ⁊ excellentijs. quia ista sunt frequēter occasio dimittendi deū ⁊ conuertendi se ad idolatrie cultū: ideo seqtur vel subdit dereliquit deū factorē suū. Et sic dicebat epus Abulen. duo sūt q̄ exaltāt corda,hominū.s.honor ⁊ diuitie: beatus erit q supauerit ea.s.honorē ⁊ diuitias. Idolatria aūt aliq̄n impedit demonibꝰ:in aliq̄ effigie apparentibꝰ.⁊ q̄ntū ad hoc dꝫ Imolauerūt demonijs.⁊c. Aliq̄n corporibus celestibꝰ: ⁊ q̄ntū ad hoc subdit. Dijs q̄s ignorabāt coluerūt. qꝛ patres eoꝝ vt moyses ⁊ aaron ,phibuerūt imolare: quātū ad celi militiā.⁊c. ⁊ qꝛ dictū est hic supra de demonibꝰ. Nota qđ dicat augu. in li.de floribꝰ libro.iij.in vitate.iij.cuiꝰ littera talis est. Tertia vitas est. q̄ de scriptura oritur: vtrū preuaricatores angeli filiabus hominū cōcubuerūt. vnde natis gigātibꝰ tūc terra cōpleta est capi. gnto Istud aūt dictū ad illud referꝫ de quo habet.gu.vj.in quo dicit Postq̄ ingressi sunt filij dei ad filias diaboli. vñ appet manife

fte ꝙ antiq̄us fuit opinio ista ꝙ illi filij dei: fuerunt mali angeli .i.incubi ⁊ sicubi qui cum mulieribus genuissent gigantes. Istā tñ questionē nō determinat hic. ſꝫ in vj.li.c.xix. Et sic aliqui demones assidue temptant imundiciā cōcubitus.ſm multoꝝ sentē ciā.ſꝫ isti filij hominū intelligūt de gñe chaym.de q̄bus gue.vj. episcopus Abulensis. Et quia dicitur hic a deo recedendo. ⁊c. Et sic nota ꝙ sicut anima dat esse corpori: ita et melius deꝰ dat esse ipsi anime adhuc longe melius ratiōe caritatis:ita separan tur etiam ⁊ recedunt a deo gratia cuiuscunqꝫ peccati mortalis: sic magister sententiaꝝ in.iiij.di.xvij.finalibꝰ verbis ⁊ ibi tho. sup illa pticula: que non est vita corporis. ⁊c. Pro cuiꝰ declaratione dicit tho.non oportet ꝙ sit similitudo q̄tum ad oīa: sed solū q̄tū ad hoc ꝙ sicut aīa dat esse corpori sensum ⁊ motum prebet: p hoc ꝙ est in corpore:ita deꝰ aīe spūaliter quā inhabitat. p gratiā. Pro q̄ nota ꝙ hoīes existētes i gr̄a ⁊ caritate sēp sunt iocūdi ⁊ gaudētes: sed existētes in peccato mortali sēp sūt tristes ad minꝰ q̄ ad partē interiorē: ⁊ si aliud ostēdāt q̄ ad partē exteriorē qꝛ mortui spūaliter ⁊ sic dicebat sapiens in suis ꝓuerbijs paup in cella diues in cōsciētia.ij.ad corin. vij. Securior dormit in terra:ꝙ auro diues in purpura:non ergo expauescas cū tua mēdicitate ad illū accedere qui induitꝰ ē nostra paupertate:vbi se pau perauit nos ditauit. Augu.prebe cor rectum ⁊ accipe celū. Corā hoībus due sūt res.ſ.cōsciētia ⁊ fama . Consciētia tibi: fama ꝑximo ꝓdest. Et est cōsciētia aplicatio scientie ad actum. Sed fama est illese dignitatis status vita ⁊ moribus cōpꝓbatus. sic in ca.vr̄a de cohita.clico.⁊ mu.sup particula multorū. Et sic bonū est ꝙ existētes in caritate sint gaudio pleni si certi essēt de sua caritate saltim p cōiecturas vt qꝛ letanē in bene operando:qm̄ viribus hūanis nullus in hac carne mortali pōt cognoscere si sit in caritate:qm̄ dicit sapiens eccl̄ia. ix. nescio vtrū sim dignus odio vel amore. Et iob.ix.⁊ si simplex fuero:hoc ignorat aīa mea. sed quicūqꝫ viribus diuinis potest cognoscere. ⁊ sic tūc seq̄retur illud ꝓuerbiorum. viij. animus gaudēs facit etatem floridā. glo. qꝛ vitā ꝓducit vsqꝫ ad caniciē. spūs vō tristis exiccat ossa. glo. ⁊ sic abreuiat vitā: qꝛ tristicia est passio mortificatiua. Et sic sicut

peccatū dissimulat: ita caritas assimilat. Et sic homo bonus bona natura naturaliter: z homo mal⁹ mala natura de per accidēs .s. p peccatū. Et sic nota φ homines mali: nō sūt homines simpliciter: ʒ scd̄ʒ quid. i. in aliquo casu sic a p̄s. ethi. j. illo tpe hoīes dicūt hoīes q̄ tpe sequūt ratione. z ecōtra nō dicūt hoīes sic p̄pheta in p̄s. xlviij. homo cū in honore esset nō intellexit cōparat⁹ est iumentis insipientib⁹ z similis fact⁹ ē illis. Et sicut cadauer hoīs nō potest dici hō simplr: sed homo mortu⁹. ita homo mal⁹ Et sicut p̄bis ipsamet probitas est premiū: sic malis ipsa malicia est supplicium. sic boeci⁹ de cōso. in. iiij. Itē ibidē hō auar⁹ est lupus. Ferox vero canis. z homo dolōsus dicitur vulpes. z sic homo bonus imago dei. z hō malus imago demonis. sic. io. viij. eius filius appellaris cui⁹ opera facis. si facis opera dei/es filius dei. sed si facis opera diaboli/es filius diaboli. Et q2 dicitur hic homo auar⁹. Pro q̄ nota φ hominū alij dicūt auari. alij dicūtur liberales. z alij dicūtur prodigi. Auari dicūtur qui accipiunt non accipiēda a quib⁹ nō debēt/nec tēpore q̄ debent/nec modo quo debēt. Et isti auari retinent q̄ nō debēt: quib⁹ non debent/nec modo quo debēt/nec tpe quo debēt. Et liberales dicunt qui accipiunt accipiēda a qbus debent/z modo quo debēt z tēpore q̄ debēt: q dant etiā dāda qbus debent z modo q̄ debēt z tempore quo debent. Sed prodigus dicit: qui non retinet retinenda a qbus debet/nec modo quo debet/nec tempore quo debet. Et dat non danda qbus nō debet/nec modo q̄ debet. Et sic mediū dr̄ rōe extremoꝝ: z sic liberalis homo dicit medi⁹ inter auarū z prodigū. vt ethi. iiij. Et sic v̄tus in medio cōsistit vt colligitur. ex primo ethicoꝝ. quādo dicit φ virt⁹ est qdā habit⁹ electiu⁹ in mediocritate cōsistens. Sed pro ampliori declaratione istius materie: vide quid dicat doctor sanct⁹ sua secūda secunde. q. cētesima. xix. ad terti ū: z assignat differentiā inter vitium p̄digalitatis z vitium auaritie: z dicit φ per auaritiā aliquis nocet p̄rimo: cui bona sua non cōmunicat. Per p̄digalitatē aūt qs sibi ipsi nocet: dicit eni p̄hus in q̄rto ethicō. φ corruptio diuitiarum p q̄s hō viuit est quedā ipsius esse perditio. Grauı⁹ aūt peccat: qui sibi ipsi nocet. ſm illud ecclīastes. xiiij. qui sibi neq̄ cui bo:

n⁹ erit:ꝙ ꝓdigalitas ē grauiꝰ pctm̄ ꝙ̄ auaricia. ꝫ ɔ̄cotrariū ē veritas:qm̄ phs dicit .l.iiij.ethi. ꝙ ꝓdigꝰ mltū videt melioꝛ illiberali. ⁊ sic dat absolutionē pmi argumēti. ad pmū ꝙ̄ dicēdū ꝙ dr̄a ꝓdigi ⁊ auari:nō attēdit ſm boc ꝙ ē peccare i ſe ipm ⁊ i aliū. Nā ꝓdigꝰ peccat in ſe ipm: dū bona ſua cōſumit vn̄ viuere dꝫ. peccat etiā in alteꝝ:cōſumēdo bona ex qbꝰ alijs deberet ꝓuidere. ⁊ p̄cipue boc appet in clericis q ſūt diſpēſatoꝛes bonoꝝ ecclīe:q̄ ſūt paupꝫ q̄s defraudāt:ꝓdige expēdēdo. Silr̄ etiā auarꝰ peccat i alios in ꝗ̄tū deficit in dationibꝰ. peccat iſe ipſū in ꝗ̄tū deficit i ſūptibꝰ. Vn̄ dicit eccl̄ia. vj. vir cui dedit deꝰ diuicias nec tribuit ei poteſtatē vt cōmedat ex eis. ꝫ tn̄ i boc ſupbabūdat ꝓdigꝰ: q2 ⁊ ſi ſibi ⁊ qbuſdā alijs nocet tn̄ aliqbꝰ ꝓdeſt. Auarꝰ aūt nec alijs nec ſibi ꝓdeſt: q2 nō audet vti etiā ad ſuā vtilitatē bonis ſuis. ⁊c̄. Et ſic tu vide q̄mō optia eſt ſubſtātia:cuiꝰ nō eſt pctm̄ in cōſciētia vt ait ſapiēs in ſuis ꝓuer. Itē paup in cella diues in cōſciētia. ij.cozin. ſup ꝑticula inopia illiꝰ Nico. ⁊ dicit ꝙ ꝓuerbiū dr̄ q̄i ꝓ alio vbū. ⁊ inducit illud lu. viij. ſemē dr̄ vbū dei. ⁊ volucres diaboli. Et ſic liber ꝓuerbioꝝ ē docēs oīa q̄ i mūdo ſūt vr̄cernimꝰ/cadūca eſſe ⁊ breuia: ⁊ ob boc minime appetēda. Et ita catbo q interpꝛetat̄ ſapiēs dicebat noli ſperare in rebꝰ caducis. Et ſic dicebat augu. in li. lxxxiij. q̄ſtionū. xxxj. capit. Quecūqꝫ ꝓ rebꝰ tranſitorijs poſſides: nō mireris nec magis eſtimes qꝺ caducū eſt. nec apud te q̄ babes:tanq̄ aliena ſuabis:ſed ꝓ te tanq̄ tua ⁊ diſpēſes ⁊ vtaris. Et q2 dictū eſt bic ſupꝰ: q̄ paupuꝫ ſūt. glo.ſ. ꝗ̄tū ad ſuſtētationē:nō ꝗ̄tū ad dominiū vl̄ ꝓpꝛietatē: qm̄ ꝗ̄tū ad dn̄iū ſūt dei:ſed ꝗ̄tū ad adminiſtrationē ſūt clericoꝝ: ſic in ca. nibil. de pſcri. ⁊ i ca. qm̄. xvj. q. j. Et q2 dictū ē ꝙ bonꝰ bō dr̄ imago dei ⁊ bona natura. ⁊ bomo malꝰ imago diaboli ⁊ mala natura. vt Jo. viij. Et filꝰ appellaris cuꝰ opera facis. et ſic q facit opera dei:eſt filꝰ dei. Et q facit opa diabolī: filꝰ eſt diaboli.

¶ Cuiꝰ ponderis ſit peccatum moꝛtale.

Ed ꝓ ápliozi declaratiōe nota ꝙ peccōꝝ alia comittūt citra ratione. Alia vo vltra. Si citra ratione oīa ſūt venialia: vt qn̄ ſenſualitas vel appetitꝰ ſubicit ratiōi. Si peccata comittūt vltra rōnē taliter ꝙ ratio ſubicit appetitui vl̄ ſenſualitati: oīa ſūt moꝛtalia. Sic ſaluatoꝛ noſter. ſi qs viderit m̄m ad cōcupiſcēdā eā. iā mecbatꝰ eſt in cozde ſuo matbei. vj. Et ſic vt di-

cit augu. peccatum mortale est voluntas faciendi vel operandi id qđ lex vetat. sic mgr̃ sententiaꝝ. di. xiiij. ⁊. xv. ibi plures doctores. Et sic est notandū ꝙ vnū pctm̃ mortale pl⁹ pōderat ꝙ̃ oīa pōdera de mūdo: sic cātico. v. vbi dicit̃: talentū plūbi portabat̃. ⁊ ecce mulier vna sedēs ī medio amphore: ⁊ descēdit. hoc est ipietas. Et sic ꝓ maiori declaratiōe peccati mortalis. Considera in mēte tua vnicā staterā. Et in altera pte illi⁹ statere pones oēs res sensibiles ⁊ corporales totius vniuersi. Et in alia pte pone vnicū pctm̃ mortale: maioris ponderis erit vnicū pctm̃ mortale ꝙ̃ cetere res sensibiles. cū igit̃ res ponderosa: poti⁹ hēt descēdere: ꝙ̃ ascēdere sic aristo. phisi. iiij. vbi dicit̃: est rei pōderose appetere centrū. Est aūt rei leuis appetere sursū iure debebāt pctōres ad infernū descēdere. Sed allegatio diaboli nō ꝓfuit illi: q2 dn̄s nr̄ ihs xp̄s in alia lāce se ipsū quodāmō posuit: q in tantū pōderauit: ꝙ ps in qua erat in ifernū descēdit. ps vero ī q̄ erat hō in tātū se erexit: ꝙ in celū ascendit. Et sic xp̄s statera facta corpis: p̄dāq3 tulit tartaris. Pro q̄ nota ꝫm frāciscū de mairones ī inferno sūt q̄ttuor mansiōes. Prima ē inferior: q̄ est loc⁹ p̄m⁹ dānatoꝝ. Scđa est limb⁹ paruuloꝝ nō baptizatorū. Tertia est purgatio: q̄ est electoꝝ: nō tn̄ pfectoꝝ. Quarta est sinus abrahe: q̄ est patruz antiq̄ꝝ. primi sūt in culpa actuali ⁊ in pena sensus ⁊ damni. Secūdi in culpa originali: ⁊ in pena dāni tantū. Tertij sūt in gr̃a ⁊ ī pena. Quarti sūt ī gr̃a ⁊ in cōsolatiōe maxima. nullā eni penā sensus habebāt. Et beat⁹ grego. narrat in. iiij. li. dialogoꝝ de q̄dā epō: q appuit in q̄dā balneo: q p̄stabat illi obseq̄ū. Et hoc erat sibi purgatoriū ð aīa eiusdē: q̄ ī glacie purgabat̃. ⁊ dr̃ ꝙ hoc potuit eē ex aliq̄ sp̄ali causa ꝓ cōfirmāda fide nr̃a: ⁊ ð alia vita vt̃ ꝙ ille aīe subueniūt̃ a fidelib⁹. Sz de cōi lege loc⁹ purgatorij ē sōtra. s3 ista ð materia deo dāte ī suo loco dicet̃. Sz ꝓ supdictis ⁊ dicēdis vide august. ī li. de flor. q̄si ī p̄nci. iiij. li. ij. v̇itate. vbi dicit Scđa veritas ē ꝙ bon⁹ si ꝫuiat liber ē. mal⁹ aūt si regat ꝫu⁹ ē. cap. iij. Et ista v̇itas geminata: duplr̃ declarat̃. Primo q2 si bon⁹ seruiat ꝫm corp⁹ ē tn̄ liber ꝫm aīa3: q tenet subiectas corpis passiones ymo nisi corpus redigat̃ in ꝫuitutē nō pōt animi passiones domare Et sic pōit h augu. vij. v̇itate. ⁊ ex ip̄a eliciūt̃ duo documēta. p̄mu3 ē ꝙ ī brutis nō ē ꝓp̄e volūtas: quoniā ip̄e nō pōit ī eis volūtariū: nisi sit ī eis volūtas ī hoc loco. Scđ3 documētū ē ꝙ illa q̄ agūt bru

ta /agūt mere s̄m inclinationē nature : q2 inclinatio eo2ꝫ mot⁹ esse ds. ⁊ i dicto li. Octaua. ṽitas ē ꝙ male volūtates boim adeo nō sūt quoniā vt īgt augu. cōtra nat̄az sūt: q̄ nat̄a ab illo ē. Et q̄ accipiūt duo ꝓbabilia documēta. Primū ē ꝙ omne peccatū ē cōtra nat̄az q2 in omni pctō ē mala volūtas: q2 s̄m ipm augu. cōtra naturā a deo cōdita ē: ea rōe: q2 illud ē cōtra naturā alicui⁹: quādo ē contra actū: ad quē ē ordinatuꝫ: sic cōtra nat̄az generis est esse sursū cuꝫ sit factū ad essendū deorsū. Et ita cū voluntas sit creata ad bonū volendū: cōtra naturā suā ē eā esse volentē malū. Scdꝫ documētū ē ꝙ de⁹ nō est causa male volūtatis. h aūt nō accipit volūtas mala p ipa potētia depuata p victū: q2 ipa est creata a deo: nec ꝓ ipo a ctu ꝗntū ad ei⁹ positiuū esse: q2 sic est q̄dā nat̄a cui⁹ de⁹ ē pma cau sa: sꝫ accipit ꝓ deformitate ⁊ puatiōe boni cōsequēte talē actū: cui⁹ act⁹ s̄m talē puationē: nō ē aliq̄ causa efficiēs sꝫ deficiēs: qđ ē val de notādū hec aug. Sꝫ i sup̄dicto li. v. i. x j. ṽitate ds in. ij. documē to ꝙ isti honores mūdani q̄sꝫ q̄n pl⁹ appetūt magis fugiūt. ⁊ q̄n to pl⁹ fugiūt: magis hoies eos insequūt. Sic legit hoc accidisse in laudē catbonis refert ꝙ q̄ncūꝗ petebat gl̄iaꝫ: eo magis illū seq̄ bat. Itē in. vj. li. de flori. in. iiij. ṽitate dicit augu. ꝺ sene. ꝙ nō būit libertatē recte viuēdi ꝗuis bāūt libertatē recte scribēdi. sꝫ i ei⁹ po testate fuit domare passiōes vel nō domare. quoniā liberū arbitriū est facultas ratiōis eligendi hoc vel illud sic mgr̄. ij. sentē. di. xxij. Et sic hoies q̄ncunꝗ decipiunt ꝓpter aliquā appentiā reꝝ appen tiū. Sed certū est ꝙ melioꝛ est finis: quā ea que sunt ad finem. Et sic in isto libro septimo de floribus septima veritate dicitur. Septi ma veritas est ꝙ felicitas humana secundum quod de ipsa locu ti sumus consistit in cognitione creaturarum vniuersi. Unde com mendat augustinus illum passum siue versum vergilij. Felix qui potuit rerum cognoscere causas. capitulo decimo. Sed qui vult rerum cognoscere causas opoꝛtet vt sit humilis ⁊ incipiat a se ipo Pro quo vide quid dicat reuerendissimus Jacobus chꝛistopoli tanus canticoꝛum quinto. super particula. quā pulchꝛe sunt mā me. Cuius verba sunt. In hoc consistit vera humilitas scilicet in cipiendo homo a contemptu sui vsqꝫ ad amorē dei ⁊ ꝓximi. q̄ qđē hūilitas nascit i hoīe ex cognitiōe sui ipsi⁹: sic̄ supbia p oppositū na.

scit ex incōsideratiōe sui ipsi⁹:q2 si quis cōsideraret z cognosceret se ipm nō eēt sup b⁹ ꝫ humilis. Et sic dicit iuuenalis z oēs pħi ꝙ pri mū z poete: ꝙ hoc vbū cognosce te ipm descēdit ō celo i lamina au rea scriptū i tēplo apolonis. Sic arist. ethi. j. dicit. Quisqꝫ bñ iu dicat q̄ cognoscit: z eoꝝ bon⁹ iudex ē. Et sic q2 aliq hoīes nō cogno scūt se/nō iudicāt de se: qm̄ si se cognoscerēt de se iudicarent. Et sic dicit augu. in suis opib⁹ ꝙ sicē supbia ē initiū oīs peti: est pma fugge sho diaboli. Ita hūilitas est initiū oīs vtutis / z ē pmū donū dei. z sic scito te ipm z crede mihi: vt supbiā deseras. Et p istis z silibus dicit aristo. ij. retb. loquēdo de victimis gētiliū. vñ nobis tāta mala euenerūt: eo eui ꝙ sētiēdo nō sentim⁹. z nō sētiēda sētim⁹. Sētiēda nō sentim⁹. i. dāna spūalia. vt petā mortalia. nō sentiēda sētim⁹. i. dāna tpalia. z sic i isto li. vij. de flor vitate penul. dr̄. Tertia decima vitas ē ꝙ sicut de⁹ administrat oīa q̄ creauit: vt et ipsa ppos exerce re mot⁹ z agere motus sinat. capi. xxj. Ex quo dicto apud theolo gos accipiunt duo theologica argumēta. Primū ē ꝙ licet de⁹ sit omniū effectuū naturaliū causa vniuersalis: non tñ est causa tota lis: q2 tūc frustra ponerēt cause secūde. vt pmū mobile z sol z lūa z alia huiusmodi: quas de⁹ sinit agere pprias actiones: z si oēs sint in manu dei sicut cātat ecctia i ps. xciiij. q2 in manu ei⁹ sūt oēs fines terre. zc. Sic cōmētator. ix. metha. vbi dicit. Qui tollit a reb⁹ suas pprias opatiōes nō hēt cerebrū aptū natū ad omne bonū: q2 tollit ab eis eoꝝ pꝑas essētias. Scōm documentū est: ꝙ de⁹ pōt impe dire actiones scđe cause: qm̄ nll's sinit alicui aliqð facere qð nō pōt impedire. Ridiculū eni esset dicere ꝙ homo pmittit angelū moue re celū. Et sic de⁹ pōt impedire causas ꝙtūcūqꝫ a ppriatas: q2 ip sas agere sinit. hec augu. ¶ Questio p dictis z dicēdis.

Eo nūc oriē q̄stio an eēt meli⁹ malis nō esse ꝙ esse. p q̄ vide augu. in li. viij. de flori. vitate. rix. vbi dr̄. Decima nona vitas ē: ꝙ varro platonic⁹ diffiniēs demones di cit. Demones eē aīalia aīo pessima: mēte rōnabilia: corpore aerea: tēpore eterna. Caplo. xvj. dicit tñ augu. ꝙ melior ē tēporalis felicitas ꝙ miseria eterna: quā eternitatē in demonibus cū miseria in demonib⁹ ponit. Ex quo dicto accipiūtur duo docu menta. Primū est ꝙ melior est homo mortalis si sit beatus ꝙ de mon immortalis z si sit miser. vnde sequitur ꝙ eternitas nō sit de ra

tióne beatitudinis: cum ponit in homine mortalitatē. Secūdū do cumentū est ꝙ magis esset eligendū tēporaliter esse beatū: ꝙ̄ eter‐ naliter miserꝝ esse. s. sēp: qꝛ melior est inqt tp̄alis felicitas ꝙ̄ miseria eterna. Et tūc seqtur ꝙ plus esset appetendū nō esse ꝙ̄ miserū esse semp: qꝛ tēpalis felicitas pōt esse alicui creature anullande vl' an‐ nichilāde. Et sic cōcludo ꝙ demones nō sūt inclusi in inferno vsqꝫ ad diem iudicij: sed ī aere caliginosū detrusi. Sed ď ista materia la tius dicet̄ deo dāte in suo loco. ꝛ in li. ix. de florib⁹ vitate. ix. dicit ꝙ gaudere de malo est cōtra naturā. Sꝫ in. xj. li. de florib⁹. xij. vi‐ tate dicit qd̄ sicut se h̄et amās ad amatū sicut graue ad centrū. Et sic dicit de⁹ p os ꝓphe in p̄s. xxiiij. Innocētes ꝛ recti adheserūt mi hi: innocētes q̄ ad se ꝛ recti q̄ ad ꝓximū. Et in libro. xiij. de floribus q̄ in p̄ncipio dicit augu. ꝙ in morte scd̄a qd̄ ꝓhibitio auget deside riū opis illiciti: qn̄ iusticia nō sic diligit̄: vt peccādi cupiditas ei⁹ di‐ lectione vincat̄. Sꝫ in li. x. q̄ in fine de flori. dicit̄. Trigesima q̄rta veritas est ꝙ lucifer q est princeps diaboli tēptauit xp̄m in dex‐ to. Dicit enī ꝙ p̄nceps hui⁹ ciuitatis dixit xp̄o mathei. q̄rto. Hec oia tibi dabo: si cadēs adoraueris me. Ex q̄ accipiūt duo theolo‐ gica documēta siue argumēta. Primū est qd̄ sicut pessim⁹ diabo lus fuit deputat⁹ ad custodiendū xp̄m: qꝛ optimū pessimo dicit̄ cō trariari. Et inter bonū ꝛ malū semp cōtrarietas ad eundē videtur igit̄ pessimus aduersarijs optimi milites obiciūt̄. Secūdū documē tū est ꝙ sicut in xp̄o: ita in ceteris hoib⁹ q̄nto sūt meliores homines tanto h̄nt meliores angelos ꝛ diabolos peiores p eādē rationē: qꝛ circa vasa p̄ciosa ponit̄ melior custodia ideo. ꝛc̄. Et sic nota ꝓ di‐ ctis ꝛ dicēdis in. xiij. li. de florib⁹ q̄ in fine vitate septia. Et incipit. Septima veritas ē ꝙ scd̄a mors est. s. sepatio dei ab aia. Sꝫ loqui tur hic de tertia morte q̄ est eterna dānatio est grauior ꝛ omniū ma lorꝝ pessima cap. eodē. qd̄ intellige quādo aliquis decedit in pecca‐ to mortali qd̄ absit. Intelligendū est tn̄ ꝙ in morte tertia sūt quat‐ tuor grauissima mala ꝙ̄uis ordinato ī nocumēto. Primū malum est pena vmis: qꝛ accule⁹ cōscientie siue remorsus semp eos rodet quia cum potuissent saluari ex sua libertate venerūt ad tantā cala‐ mitatem sicut quando aliquis cruciatur de bono sponte perdito ꝛ irrecuperabiliter ammisso. Secūdum malum est pena sensus que erigitur ab igne qui affligit. inquātum instrumentum diuine iusti‐

cie: ⁊ ista est ꝑcior: quia super naturalis actio est magis intensa ꝙ naturalis: ⁊ sic crudelius operatur actio supernaturalis ꝙ naturalis. Tertium malū est pena damni: que est carentia felicitatis eterne: ⁊ ista videẽ pcior: quia tantum est mala priuatio ꝙtū est in bono cui⁹ positio sicut est ante malum mors quã bona vita. Et quia maius bonum est felicitas eterna quã malū erit dãnatio pena dãni: q̃ est eq̃lis ĩ malo illi bono: erit mai⁹ malū ꝙ pena sensus. i. torture siue doloris Quartū malum est culpe in quo semper sunt damnati in sempiterna blasphemia ⁊ diuina offensa: ⁊ istud est vltimuz ⁊ terribiliū omniū maloꝝ: quia quilibet sanctorū plus eligeret totū malum predictū: quã istud solum malum scilicet pro tanto quoniã sancti sunt in perfecta caritate. Et etiam quia deus semper dat minus malum pro maiori in puniendo. Sicut in remunerando dat maius bonuz semper pro minori. Et tamẽ ipse dat pro vnica mortali culpa iuxta sempiternum supplicium: ⁊ ad istud malum est referendū dictum beati augustini: eo ꝙ ad omnia simul: quia includuntur in morte scilicet eterna. ij. capitu. Et sic aliqui volunt ꝙ eo ꝙ non cessat culpa in damnatis: ꝙ nunquã cessabit pena eorum sic in capitulo cum cessante. de appellationibus: in quo dicitur. Cum cessante causa cesset et effect⁹. ⁊c̃. Sic in deo misericordia ⁊ veritaꝫ ambe complexe sunt. vt ait propheta in psalmo. lxxxiiij. Et in isto libro tertiodecimo de floribus. xj. veritate. dicitur ꝙ duodecima veritas est ꝙ lignum vite in medio paradisi simul cum arbore vetita erat: ⁊ illa arbor arti⁹ fuit interdicta: non erat malū sed ꝑpter cõmendandum pure simplicis obedientie bonum. capitulo. xx. Et sic in quarto decimo libro de floribus prima veritate dicitur. Prima veritas est. Q. d. quattuor sunt animi perturbationes. s. cupiditas. timor/ letitia/ ⁊ tristitia. Et dicit ꝙ ista sũt quasi origenes omniũ pctõꝝ atqz vicioꝝ. ca. iij. Et isti dicto adiũgit alia duo notabilia ca. eodẽ Primū ẽ ꝙ illa vicia q̃ in diabolo tenẽt ꝑncipatū: attribuit apl's carni. quã. s. carnẽ cõstat diabolū nõ hr̃e: sed cõstat ipsuz hr̃e vtpote inimicicias: cõtẽptiones: emulationes: aiositates: inuidias ⁊ alia h⁹mõi. q̃ꝝ ingt omniũ caput ⁊ origo est sup̃bia. Secũdũ notabile est ꝙ nõ solũ diabol⁹ est mẽdax: sed etiã est pater mẽdacij. q2 ꝑmo mẽtit⁹ ẽ qñ. s. dixit gñ. ij. neq̃ꝙ moriemini. ⁊c̃. ⁊ sic in li. xiiij. ṽitate. x. dicit. decima ṽitas ẽ ꝙ q2 de⁹ mutauit creata idcir-

co tropica locutione i scptura deū dr penituisse.ca.xi. tropica. glo. .i.conuersa.qm̄ tropos grece latine dr cōuersio. Sz aliqui glosulāt penituisse.i.volo ꝙ hō peniteat eo ꝙ deliquit. ꝛ i isto li.xiiij. vitate xviij.in documēto scdo dr.ꝛ incipit scdm documētū ē ꝙ tristitia nō ē nollitio:qꝛ ex ipa orit vt hic dr:ꝛ ratio est passio habēs nolitionē. Tertiū documētū est ꝙ sicut dolor est suppliciū corporis:ita tristicia aie:ꝙ pena demonū ꝛ aiarū sepataꝝ nō est nisi tristitia : qꝛ ali⁹ nō est igr dolor aie. Et sic sic passiōes corpis dicūr calor ꝛ frig⁹:ꝛ alia h⁹mōi:ita passiones aie dicūr gaudiū ꝛ tristitia. Et in isto li. xiiij.de flor.veritate.xxvi.dr. Uigesima sexta veritas est. ꝙ beata vita si nō amar nō haber.ca.xxv. Sed in fine libri.xiiij.de flor.dicit beat⁹ augu. Trigesima vitas est ꝙ duas ciuitates fecerūt duo amores. Terrenā amor sui vsqz ad cōtēptū dei. Celestē vero amor dei vsqz ad cōtēptū mūdi. Ex q̄ dicto accipiūr duo theologica documenta. Primū ē ꝙ principiū vtriusqz ciuitatis est amor. Secundū documentū est ꝙ termin⁹ ad cōplemētū vtriusqz est cōtemptus.vt hic haber. Et sic pro supdictis nota qd dicar in.ix.li.de floribus sexta veritate cui⁹ verba sūt. Sexta veritas est ꝙ sapiētes inter hoies pauci sūt. Unde allegat beat⁹ augusti.dictū varronis dicētis. Rara sapiētia:cito mors querula vita intrans in celulis. Unde dicit beat⁹ augu. ꝙ nouerat sapiētiā esse paucoꝝ. capi.viij. Ex q̄ dicto inferūr due cōclusiōes. Prima ē ꝙ plēs hoies sūt fatui q̄ sapientes:quia rara inquit sapientia hominū. Secunda conclusio est ꝙ plēs hoies sūt viciosi q̄ virtuosi:qm̄ null⁹ fatu⁹ pōt esse virtuosus:cū prudētia sit regla vtutū moraliū quā stult⁹ nunq̄ habet sic aristo.ethi.vj.vbi dicit ꝙ oēs vtutes morales fundanr in prudētia sicut domus fundanr in cemētis. Et sic ista cōsequētia valet Tu habes prudētiā:igir habes oēs virtutes morales ꝛ ecōtra. Et sic virtutes theologales fundanr in caritate. Et sic secūdo de aia dicit cōmentator circa ignorantiā : ꝙ ea q̄ scim⁹ sūt minora respectu eorū que ignoram⁹. Et sic dicitur ecclesiastes pmo infinitus est numerus stultorum glosa. quia numerus stultorū excedit numerū peritorū. Et in istomet capitulo ecclesiastes primo dicitur. vanitas vanitatum ꝛ omnia vanitas. Sed in primo libro de floribus quasi in principio dicitur ꝙ penitus noui ꝛ senes multum sunt immemores. Illi qūidem scilicet noui propter multum augmentum.

Et isti.s.senes ꝓpter multū detrimentū.dicit tñ ꝙ pueri multoꝝ obliuiscuntur: propter hoc ꝙ spiritus in eis renouantur multipliciter: tamen id quod retinent est intime radicatū et experiētia docet. vnde videt ꝙ de longinquo recordantur infantes iniuriarū sibi factarū. Sed pro ciuitate vide quid dicat in libro de florib' q̄ntadecima vitate li. quindecimo vbi dicit. Quintadecima vitas est ꝙ ciuitas nihil aliud est ꝙ hominū multitudo alicuius societatis vinculo alligata. cap. viij. Unde accipitur documentū ꝙ ratio ciuitatis nō cōsistit in ordine edificioꝝ naturaliū. sed in concordia et societate ciuiū: quo vinculo rupto. ciuitas esse desistit. Et aliud documentū ex illo sequitur. s. ꝙ apud illos qui nulla habent hedificia sicut sunt tartari vulgaliter tartaros vere possunt dici ciuitates cū domus non sint eis necessarie ad talē societatē. Tartari: ꝓ quo nota ꝙ tartar'. ri. in singulari. m. g. est homo. Sed in plurali hec tartara tartaroꝝ n. g. profundissimus locus infernoꝝ est: de quo neminem extraxit christus. Et pro supradictis est notandū quid dicatur in libro quintodecimo de floribus in veritate sexta decima cuius verba sunt. Sexta decima veritas est ꝙ ante diluuium multi homines transierūt nongentos annos: q̄nis nullus ad mille peruenit. Sed instatur an. s. illa etatis prolixitas fuerit scđm naturā an per miraculum dei. Responsio. dicendū ꝙ vtroq̄ modo teneri possit. Sed satis est rationabili' ꝙ p diuinū miraculū. s. ad multiplicādū gen' hūanū: et ad sciētiaꝝ ꝑncipia inueniēda. ꝛc. Et in tantū ꝙ ipse augu. vidit dētē molarē hois tā vigentē. vt si sm illū modulos diuideret: centū fieri potuissēt. ca. ix. Et istud inducit augustinus ad ostendendū ꝙ illud quod dicit scriptura de gigantibus non esse incredibile. Et in isto libro de floribus veritate. xix. dicitur. ꝙ matusalem vixit post diluuiū noe q̄tuordecim annos. Et sic matusalem priusquā gigneret Lamech vixit annos centum octuaginta octo. qui fuerunt vt ait trecenti quinquaginta quinq̄ anni. Et istis addūtur sexcenti noe: quoto eius āno: diluuiū factū est qui fuerunt nōgenti q̄nq̄ginta q̄nq̄ anni: et quo matusalē nat' est vsq̄ ad diluuium. Omnes anni matusalem nongentis horis anni computantur. Et hic sm istum numerum vixit post noe diluuiū. xiiij. annis. Sed querit q̄re nō fuit matu. submersus in diluuio noe: cū in arca noe non fuerit. Dicendum ꝙ sm aliq̄rum opi-

De matusale

nionē: ꝙ ꝑ illo tpe fuit translat⁹ in paradisuꝫ terrestre. Sed ſu- dei asserūt: ꝙ fuerit mortu⁹ tpe diluuij: sed cui opinioni standuꝫ erit: hic nō determinat ꝑ pñti. Et in isto libro. xvj. de florib⁹ dici tur. vitate trigesima tertia ꝙ natura nostra humana quotidie mi noraꝛ. Pro q̄ vide quid dicat aristoteles de matrimonio suo tē pore cōtracto in septimo de re publica in. §. quā ꝓpter. cuius ver ba sūt. Quapropter puellas quidem circa etatē decē ꝛ octo an- norū: nuptui tradere cōgruit. Masculos āt circiter ānos sex ꝛ tri ginta. Et in isto libro veritate trigesima qnta dicit: ꝙ vxor loth remansit in statuaꝫ salis quo ad corpus tantū nō quo ad animā quoniā anima imortalis est. Et in isto libro. xvj. veritate. xx. d at bonū cōsiliū. ꝛ est. Q̄d pacifica cōsuetudo est: vt quādo terreno rū aliquid partiendū. i. diuidendū est: ꝙ maior diuidat ꝛ minor eligat. Et sic pro multis suꝑdictis nota quid dicat augu. in lib. xix. de florib⁹ vitate quadragesima qnta. Et est q̄dragesima qn- ta veritas est ꝙ que sunt illa peccata que ita impediunt: vt ad re gnū dei non valeat quis peruenire: nisi sanctoꝝ auxilio. de quib⁹ dicit xp̄s in euangelio lu. vj. facite vobis amicos de mām ona ini quitatis: difficillimū inuenire / ꝛ periculosū est diffinire. vnde ipse augustin⁹ dicit ibidē: ꝙ nō potuit ad hoc peruenire. Ex q̄ dicto accipitur documētū ꝛ argumentū ꝙ aliqua sunt peccata ad q̄rū indulgetiā null⁹ potest peruenire: ꝛ si sanctoꝝ precib⁹ adiuuetur q: augu. hic talia peccata supponit / ſꝫ que sūt ista nescit. ꝛ in li. xx. de florib⁹ veritate tertiadecima dꝛ ꝙ infantes qñ nascunt: li- cet nondū habeant q̄titatē debitā in corpore: habent tñ eam in seminali ratione hoc est in potētia. Et ideo dicit ꝙ illi resurgent in tali q̄ntitate quā habēt in potentia ca. xiiij. Ex quo dicto acci- pitur documētū ꝙ quilibet resurget in tanta quantitate quantā habuit in potentia quando fuit natus ſm complexionē sui corpo ris. Unde si aliquod fuit impedimentum augmenti resurget ma ior: sicut forte in pauperibus accidit: qui ex defectu alimenti effi ciuntur minores. Et in isto libro. xx. veritate. xvij. dicitur ꝙ bo- nis omnis superfluitas monstruosa auferretur. vt gibbus ꝛ sena rius digitorū. Et in libro. xxij. veritate. xxj. dicitur. Uigesima ꝑ- ma veritas est ꝙ decebit in isto nouo seculo. vt iudicia gloriosoꝝ

vulnerū in illa mortali carne cernātur vbi mēbra: vt prescindere-
tur ꝑcussa vel secta sūt: ibi cicatrices appareant: sed tñ eisdē mem-
bris additis nō perditis: q2 licet ibi sint repellenda vitia: non tñ
virtutis indicia. Ex quo dicto accipiunt duo fidelia documēta.
Primū est. ꝙ sicut xp̄s resurrexit cū vulnerib⁹ suis: ita in iudi-
cio ⁊ post iudiciū in ꝑpetuū ꝑmanebit: q2 talia vulnera sūt ei⁹ vir-
tutis indicia remāsura in signū gloriosi triūphi. Et si q̄rat vtrū
vulnera manebūt aperta: sicut in ei⁹ resurrectione: non video ne-
cessitatē illius clausionis: magis post ascensionē q̄ꝫ post resurre-
ctionē: nisi forte ꝓpter corporis integritatē. Secundū documē-
tū est ꝙ beat⁹ francisc⁹ christi significer gloriosus: cū suis vulne-
ribus resurget: quia ista nō fuerūt vicia: sed virtutis iudicia vt
supra. ⁊ ecōtra erit in malis: qm̄ mali resurgent cū suis deformi-
tatib⁹ q2 viciorū indicia. Et sic diuus francisc⁹ ꝑ istū modū per-
manebit ꝑpetuo: sicut crucifixus fuit in morte sm̄ fidem sctē ma-
tris eccl'ie. Et sic oīpotentia creatoris poterit reuocare oīa q̄ de
corpore hūano bestia vel ignis vl' aliqd elemētū cōsūpsit: q2 talia
deo latere nō possunt. Unde accipitur documentū: ꝙ eadē mate-
ria numero reducet ad corp⁹ resurgētis: vbicūq3 fuerit transmu-
tata: cū ꝑ naturā a nichilari nō possīt. Sed ꝑ dictis aliqs pos-
set querere q̄ hora fiet iudiciū vniuersale. dicēdū sm̄ tho. suo q̄r-
to. di. xliij. ad tertiū in solutione tertie q̄stionis. cui⁹ vba sūt. Ad
quartā q̄stionē dicēdū. ꝙ determinata hora tp̄is q̄ fiet resurrectio
ꝓ certo fieri nō pōt. vt i lr̄a dr̄. tñ satis ꝓbabilr̄ a q̄busdā dr̄: ꝙ re-
surrectio erit q̄ꝰi i crepusculo sole. s. exn̄te i oriēte ⁊ lūa i occidēte:
q2 in dispositiōe tali sol ⁊ luna credit creata: vt sic eorū circulatio
cōpleat penit⁹ ꝑ reditū ad idē pūctū. vnde de xp̄o dr̄ ⁊ ē verū ꝙ
tali hora xp̄s resurrexit. hec vbi sup̄. Sed nota dubiū si oīa que
cōsūpta sūt ꝑ calorē naturalē redibūt: dr̄ cōiter ꝙ nō: q2 imodera-
ta sm̄ p̄missa esset corporis magnitudo: sed ille ꝑtes q̄ fuerūt p̄o-
res. donec suppleatur debita quātitas. Scd̄a dubitatio est ꝙ cū
magna ꝑs materie sit cōsūpta in morte ⁊ noua fere tota induta:
tūc idē corpus numero totalr̄ q̄ morit ⁊ sepelit nō resurget. di-
citur ꝙ sufficit ꝙ sit p̄ncipaliter: licet nō totaliter. Et forte cōue-
nientius videtur qd̄ ille partes que sunt posteriores resurgēt: q2

iste partes magis sūt fini ꝓpinque: ⁊ ita fuit factū in xp̄o: qđ ē fortius argumētū in oībus alijs. Itē. xxiij. vitas est ꝙ ab ista radice in qua oīs fili⁹ ade nascit̄ ꝓuenit magna ignorātia vitatis: q̄ in infantib⁹ magnificā esse: ⁊ magna habūdātia varie cupiditatis: que in pueris apparet: qui ⁊ si dimittant̄ viuere vt velint in plura facinora ⁊ flagitia incidūt capi. xxij. Ex quo dicto accipiūtur duo theologica argumēta. Primū est ꝙ quādo infātes nō sūt ignorātes: sed sapientes: signū est qđ fuerūt in vtero sanctificati: ⁊ non cum ista radice nati: sicut Johannes baptista in vtero clausus: habuit noticiā ꝓphetalem. Scđm argumētū ꝙ pueri qn̄ illa etate operant̄ ꝑ se ſm virtutē: vident̄ sanctificati: q: nō hn̄t effectū isti⁹ radicis: de qua hic loquit̄ augu. sic Josias cū esset octo annoꝝ: toto corde quesiuit dn̄m deū p̄rem suū ⁊ antecessorū suoꝝ nō nisi diuinit⁹ dat⁹. Sed pro istis argumētis aliqui deducūt ꝙ beatus nicola⁹ fuit sanctificat⁹ in vtero: quia in infantia etiā virtutis opera exercebat. Et multū apparēs ē illa deductio. Idem aūt legit̄ de beata elizabeth. Et similia narrātur de beato ludouico tholosano episcopo: qui in puericia floruit v̄tutib⁹ multis. Sed nota hic ꝙ null⁹ debet hr̄e fiduciā: de sua inocentia vt nō affligat̄: q: nichil innocēti⁹ inquit augu⁹. ꝑuulis baptizatis: ⁊ tn̄ ipsi multipliciter vexant̄: vnde patet baptismus nō delet penā sed tm̄ culpā peccati originalis. s. in hac vita. Et ī isto li. xxij. vitate. xxii. dr̄. Uigesima quīta vitas ē ꝙ q̄uis p sanctorū curationes fiant multa liberalitatis solatia nō tn̄ ipsa beneficia semp tribuunt̄ petētib⁹: nec ꝓpte: hoc religio q̄rat̄: q̄ ꝓpter aliā vitā q̄rēda ē. ad hoc meliores adiunat grā. vt q̄to fideli⁹ tāto forti⁹ tollerēt. ad quā r̄c. s. phiaꝫ ꝓesse debet sapiētes. ⁊ sic ī gt aug. ꝙ in medicinalib⁹: medicamēta sūt tormēta: vt hoīes a penaꝝ exercitio penali eruāt̄ auxilio. vn̄ accepit illud dictū cato. vulnera dū sanas dolor ē medicina vulneris: ī q̄ intēdit ꝙ ī moralib⁹ vicia curāt̄ p penas: eo ꝙ in moralib⁹ pene sūt medicine. ſm p̄hm ī ethi. Et ī isto li. xxij. vitate. xxx. dicit. Trigesima vitas ē ꝙ nō vt alalia rōnis exptia. i. extranea vr̄aliena ⁊ sine spe ꝓna videm⁹ eo ī terra: ita creat⁹ est homo: sed erect⁹ in celū. corporis forma admonet ip̄m que sursum sunt sapere. Porro mira no-

bilitas: que lingue ac manibus attributa est ad loquendū. s. lingue. Et ad scribendū. s. manib⁹. Et multa opera artiū plurimarū. Ex quo dicto accipiūt duo cōia documēta. primū est ꝙ corpus non est factū: nisi ad seruiendū anime. Et ideo turpe est quā do anima corpori seruit in homine. Secundū documentū est ꝙ quāto corpus est meli⁹: tanto anima cui cōiungitur ad seruiendum: est melior et econuerso. s. quāto anima peior: tanto corpus peius. vel sub alijs verbis: quāto corp⁹ pei⁹ tanto anima peior Et sic hoc supponit ꝙ excellentia vni⁹ est signū excellentie alterius. Et per hanc rationē ostendit ꝙ hominis corpus est meli⁹ et nobili⁹ ꝙ̄ corpus bruti. Et quia dictū est nup ꝙ̄ sursum sūt sape re nūc aliquis posset querere. vtrū sufficiat sola bona volūtas sine operibus: eo ꝙ est viuis vulgatū: voluntas pro facto reputatur. vt in ca. magna pietas. de peni. di. j. Et in ca. si ergo. xvij. q. prima. in quib⁹ iurib⁹ et in alijs dicit ꝙ voluntas pro facto reputatur. Dicēdū ꝙ hoc debet intelligi: quādo voluntas nō potest reduci ad actū: et hoc tam in bonis ꝙ̄ in malis actibus. pro ꝙ nota ꝙ xp̄s nō cōmedit lapides de qbus mathei quarto. i. corda dura. nec folia. i. verba. Et sic est notandū ꝙ arbor ꝓducit gemmas / folia / flores / et fructus. Gemme sunt bone cogitationes. folia sunt bona verba. flores sunt bone voluntates. sed fructus sunt bona opera. Sicut ergo homo non pascitur de gēmis folijs / floribus / sed de fructibus. Sic nec de⁹ pascitur de bonis cogitationib⁹ nec de bonis verbis nec de bonis volūtatib⁹ quādo ope nō adiplēt: si ope possūt adipleri: sed de bonis fructibus satiat̄ de⁹: sic canticor. ij. vbi dr̄. fructus ei⁹ dulcis gutturi meo glo. Dico. s. q̄ntū ad oīe delectamētū: et q̄ntū ad oīs oris suauitatē. Et ita paul⁹ fides sine opib⁹ mortua ē. Scd̄a petitio postulat pseruationē a malo i futurū cū dicit. (atq; ab etna dānatiōe nos eripi) .i. vt euadam⁹ carcerē dānatiōis ppetue: p cū q tpali morte ꝓ nobis traditus est.

¶ De penis inferni.

Ed q̄ dr̄ hic (ab etna dānatiōe nos eripi) non est sub silētio de ea pretereūdū. Et sic p̄mo vide qd dicat ysidor⁹ geneſ. q̄dragesimo scd̄o sup illo passu de

ducetis canes meos in eos cū dolore ad inferos. Et hoc in loco dicebat augustin⁹ de inferno magna questio est: & qd inde scriptura sentiat: vbicūqz memoratū fuerit: obseruādū est. Et primo videdū est q̄ iste loc⁹ in scriptura multipliciter noiatur. quia aliquādo vocat infernus: quia inferior. Aliquādo vocat gehēna: quasi substātia ardoris sine luce: queadmodū celū empirreum dicit lux sine ardore. aliquādo vocat baratrū: propter ei⁹ magnā capacitatē. Aliqñ vocat tartar⁹: propter eius inquietudinē & turbationē. Aliqñ vocat auern⁹ quasi sine vere /aut sine aliquo tēperamēto veris. Aliquando vocatur tenebra. aliquādo vocat calor. aliquādo camin⁹ aut fornax. aliquādo vocat acherō. & dr ab. a. qd est sine: & chironea quasi sine gaudio. aliquando vocat manes a manēdo. aliquādo vocat hucreo. i. lac⁹ infernalis. aliquādo vocat letas: quod sonat obliuio. sed in hebraica lingua vocatur stella. i. vmbra mortis. Circa primū notandū est: q̄ ab initio mundi vsqz hodie cōfessi sunt oēs hoīes cuiuscūqz legis & secte & cōditiōis existāt. s. gētiles /sarraceni /alias agareni & xpiani. Primo apud gētiles i tragedia troyana archilles egressus de inferno. Iterū in tragedia iasonis medici cōfitet infernū esse Itē in tragedia agamenon notat q̄liter quiestes missus fuit de inferno. Agareni etiā asserūt q̄ infernus cōtinet septē terribiles terras: & septē flumina ignis: & serpētes habētes multa capita: habentia venenū in certa parte /sed sūt maxima in q̄titate. Itez iudei hūc locū asserūt deutronomio in ca. xxxij. vbi dr ignis ascēsus est in furore meo: & ardebit vsqz ad inferni nouissima. Item numeri. xvj. dr: descēderūt viui in infernū. Itez in libro psalo. in ps. cētesimo decimo quinto dicit. pericula inferni inuenerunt me & in pluribus locis. Itez christiani iuxta illud luce decimo sexto. Mortuus est diues: et sepultus est in infernum. Item mathei vndecimo. Et tu capharnaum nunquid vsqz in celū exaltaueris vsqz in infernū descendēs. & in alijs multis locis quod nota. Et sic homo est dignus recipere infinitam tristitiā pro quocūqz mortali peccato: quia deo fecit infinitam tristitiam quantum in eo fuit: quia non potest in se intensissime recipere infinitam tristitiam simul: ideo successiue recipiet. Et quia homo fecit contra p

perpetuā dei voluntatē. ideo cōueniēs est: ꝙ de⁹ faciat ꝑpetue cō
tra hominis voluntatē. sic etbi. v. tanta est iniuria quāta est illa
persona cōtra quā cōmittitur iniuria sed de⁹ est infinit⁹: igiẗ pe-
na ꝑ quocunqȝ peccato mortali sine sacramēto penitētie: ꝛ pro
peccato originali sine sacramēto baptismi: erit infinita. Et sic di
cebat augustin⁹ in li. xxij. de florib⁹ in v̄itate trigessima quarta.
Nō si quis vult inuenire qd nō potest omnipotēs de⁹: dr̄ ꝙ non
pōt mētiri. Et in v̄itate trigesima qnta li. de flori. xxij. Dr̄ ꝙ sm
Platonē de⁹ potest ista oīa q̄ apud hoīes sūt impossibilia. In-
telligēdū tñ. ꝙ duo sunt genera impossibiliū. Quedā eniȝ sunt
impossilia simpliciter: q̄ nō possūt fieri per vllā potētiā: vtpote
ꝙ de⁹ faceret equale sibi. Et sic in veritate q̄dragesima in isto li-
bro de florib⁹. xxij. dr̄ ꝙ primi parentes ante peccatū erant sine
aliquo vestimēto sed post peccatū vestiti sunt. Sed ꝑ ampliori
declaratiōe eoꝝ q̄ dicta sunt vide quid dicaẗ in libro creaturaꝝ
in titulo. clxvij. s. ꝛ vt oīa cōcludātur erūt corpora ipsiȝ animab⁹
in inferno existentib⁹: talia qualia magis erūt cōtra volūtatē ip-
sarū aīarū. Recupabūt ḡ ipse aīe ipsa corpora īmortalia. passibi
lia. tenebrosa. pōnderosa. grauissima. obscurissima. ꝛ deformissi
ma: ꝛ omnia cōcludūẗ ex pte tristicie. Et sic ꝑ supradictis cōclu
de: ꝙ sicut xp̄s cū ecclīa fit vnū corp⁹: ita diabol⁹ ꝛ oēs maligni
fiūt vnū corp⁹. Et est mirabile qꝛ corp⁹ christi est recte cōpositū:
nā caput ei⁹ est sup̄ in celo / ꝛ etiā ei⁹ mēbra. Sed caput diabo-
li ē euersuȝ in inferno: ꝛ ei⁹ mēbra. Et sic purissimū gaudiū ꝛ pu
rissima tristicia totaliter ab inuicē sepanẗ ꝛ elonganẗ. ita oportet
duas esse ciuitates ꝛ duo habitacula: ꝛ duo loca: que abinuiceȝ
separantur ꝛ elongantur localiter: tanta elongatione: tanta distā
tia que non possit esse maior: quarū vna sit ciuitas gaudij. alia
sit ciuitas tristitie. Una amoris: alia odij. Una vite eterne: alia
mortis eterne. Una ad premiandum: alia ad puniendum ꝛ vin-
dicandum. Una in qua recipiāẗ amici dei. alia in qua recipian
tur inimici dei ꝛ amici diaboli. Una bonorum: alia malorum.
Una in qua sit purus amor. alia in qua sit purum odium. Una
in qua sit palatium dei: alia in qua sint carceres ꝛ tormenta.

Una in qua sit purum bonum: alia in qua sit purum malum. Una in qua sit pura pax: alia in qua sit pura discordia. Una ordinatissima: alia inordinatissima. Una in qua sit omne bonum. alia in qua sit omne malum. Una altissima: alia profundissima. Una clarissima: in qua sit pura lux. Alia in qua obscuritas et tenebre. Et vt omnia concludantur vno verbo: in vna erit bonum quod non potest cogitari. Sic Ysaye. lxiiij. et prima corinthiorum. secundo vbi dicit. Quod oculus non vidit nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que preparasti diligentibus te. Econtra. et sic in alia malum quod non potest cogitari. Et sic istas duas ciuitates necesse est esse et non plures: cum non sint nisi duo primi amores: necessario oportet quod homines vel habeant vnum vel alium amorem: cum isti duo amores sint valde inimici capitales: et adinuicem se destruant. Et per consequens homines per istos amores sunt inimici inter se. ideo cum inimici nõ debeãt simul cohabitare: necesse est quod sint due ciuitates distincte et separate ac opposite et non plures. sic in libro creaturarum titulo centesimo septuagesimo nono. Et sic pro ampliori declaratione istius materie vide quid dicat episcopus Abulensis in libro numerorum capitulo. xxxv. super particula. Qui perdat reliquias ciuitatis. etc. vbi dicit quod due sunt ciuitates. scilicet ciuitas dei. et ciuitas diaboli. vt augustinus inducit. xiiij. de ciuitate dei. Pro quo nota quod ciuitas dei incipit ab amore dei: vsque ad contemptum sui vt quisque ciuis illius ciuitatis omnia temporalia reputet vt stercora: quia friuola et vana et ceca sunt. sic Nicolaus prouerbiorum primo. et Luce octano. vbi dicit iste liber scilicet prouerbiorum. Est docens omnia que in mundo cernimus: caduca esse et breuia. Igitur talis debet esse mundi contemptus: vt solum christũ lucrifaciamus. sic apostolus ad philipenses. iij. Sed ciuitas diaboli incipit ab homine: ab amore sui vsque ad contemptum dei. Hec episcopus vbi supra. Et in dicto libro numerorũ capitulo. xij. super particula quicquid volueris dabo. etc. Dicit episcopus Abulensis. quod duo promittuntur: que corda hominum maxime mutant scilicet honor et diuitie. beatus qui superauerit ea. Et sic Augu. in lib. de floribus in fine quartidecimi libri dicit. Trige-

sima veritas est q̄ duas ciuitates: fecerunt duo amores: terrenā amor sui: vsq3 ad cōtēptū dei. Celestē vero amor dei vsq3 ad cōtēptū sui ipius. s. hoīs. Et sic nota q̄ amor est vis vnitiua et cōcretiua ī rē amatā. Et vide q̄ oīs amor siue diuin⁹ siue angelic⁹ siue humanu⁹: semp dicūt cōnexionē q̄ndā. sic aristo. ethicorum viij. Sz p̄ p̄dictis ⁊ dicēdis vide qd dicat illa auctoritas mat. vij. Lata ē via q̄ ducit ad cōdēpnationē. stricta vo ad saluationē. Et sic Aristo. ethi. ij. ca. ij. i. §. adhuc delinquere multipharia est: nā malū qdē infiniti est: vt pitbagorici putāt. Et q̄ elicit: q̄ malū potest cōmitti infinitis vijs: bonū aūt vnico mō. Et sic dicit persi⁹ satbira tertia. Et tibi q̄ samios deduxit littera ramos. Surgentē dextro mōstrauit limite callē. glosa. pitagoras p. y. litterā. q̄ in duas ptes diuidit: significat nobis: duas esse ppositas vias: quarum dextera ardua ⁊ angusta nos ad virtutē inuitare. Sinistrā vero latā ⁊ amplā vicij patere: nā umium. y. littere: ab angusto incipiēs imediate incipit spē ⁊ prefert q̄ tpe homines incerti supviciane. i. partē sinistrā an virtutē. i. sinistram sequātur. hec persi⁹ vbi sup. s. tertia satira folio q̄rto. Sed p̄ itine ratione ciuitatis diabolice vide qd dicat bernar. ad monialem. O tu infelix ⁊ miser: quē mater parere ⁊ vberibus ablactare nū quā debuerat. Certissime noueris tibi post mortē interminabiles penas inferni esse paratas: vbi patieris tormēta q̄ nunq̄ in tua potuisti cogitare memoria: ibi omne malū qd exhorres tibi presens assistet: omne bonū qd desideras nunq̄ videbis. nichil certnet occul⁹ de q̄ tu⁹ nō doleat anim⁹. videbis nēpe demonū vult⁹ terribiles: q̄s vt nō videres poti⁹ mortē eligeres. Audies gemit⁹ tuos ⁊ spirituū dānatorum. horror vermiū / ⁊ fetor sulphurū / tuū satiabūt olfactū. fel serpentū illi amarissimo cibo cōparī nō valet: qd te deuorare necesse est. Sitis ⁊ fames tibi erūt ppetuo vincula ⁊ carceres manibus ⁊ pedibus te ligatū constringent. loc⁹ ille tenebrosus: tristis ⁊ fetid⁹ ē / tibi ī habitaculo deputat⁹. Ibi erit te cōcremās calor ⁊ ardor ignis: stridor frigoris: tenebre odiose: fumus indeficiens: lachrime incessabiles: vllulatus ⁊ clamor. Ariditas pmanēs: vermis cōscientie: vincula: cathene: timor dolor: pudor: inuidia: rancor: tristicia: rixa: ⁊ discordia: Et

Carentia omnis boni: omnis mali presentia p omnia mala z tormenta durissima cōpatieris tam grauiter q̄ etiāz si magno tempore finirentur: fortassis in refrigerium tibi essent. Sed qd refero tibi dolenter: quia cor meū metuit cogitare /lingua abhorret explicare sermonem. Indubitanter cognosco q vniuersa supplicia perpetuo duratura tibi nunq̄ deficient: vtinā mille millia annorū z tempor₂. tuum affligerent spiritum. O tu anima tristis z misera: quos plantus parturies: z ipsum corpus tuum quod modo ita teuere eligis: tam abbominabile z desperatū: quod bene scis ex elementis quattuor esse cōpositū debebit assumere: vt in ppetuū simł cū illo intollerables penaz sustineat absq3 pietatis tortorū sine vllo subsidio. Si hoc potuisses vitare: oēs tui laborarent amici. Sed in tēpore illo qd dñs omipotens de te z de seruis z amicis z alijs blasfetur zelus: z furor eiusnon parcet nec acquiescet cuiq̄ p̄cibus: nec recipiet p tua redēptiōe. nec pauca nec plūma dona. Et sic Ro. pmo aplus. dū tēpus habemus operemur bonū: Et sic in hac mortali vita possumus mereri vel demereri. mereri si recte operemur. demereri si non recte operemur. Et sic post hanc vitā mortalē nec est locus merendi nec demerendi: sed est locus sol ućdi. si homines decedant in caritate saltem in peccatis venialibus. De ista materia mgr̄ sentētiaz in quarto. di. xxj. Et q infernus sit in visceribus terre. sic propheta in psalmo. lxiij. vbi dicit. Ipsi vō inuanū q̄sierunt animam meam introibunt in inferiora terre. glo. nicolai: q2 q̄rebāt aliqñ dauid saul z sui cō plices in cauernis z in spelūcis terre. vł alr̄. ī inferiora terre. glo. i. in gehennam: que est in inferioribus terre: sic etiā Gre. quarto dialogoz. Et sanctus tho. quarto sententiaz. di. xlvij. z octaua. Et pro ampliori declaratione nota quomodo dicit Gregorius q in inferno non erit ordo: quoniam in supplicijs propria qualitas rerum non seruatur: quia flamma q̄ hic vrit z illuminat: in inferno vrit z obscurat. Sed p ista materia vide verba sequentia cuiusdam doctoris dicti holcoth in lectura sua in. iij. sentētiaz quasi in principio. qui ponit tres conclusio

fissem q̄ si q nō essem

clusiones. qui dicit. ꝙ existētes in inferno/nihil habēt quod ve lint: igitur esse nolunt. Et sic doctores cōiter sup quarto sentē tiarū. di. vltima tenēt ꝙ damnati de facto vellēt non esse vo luntate consequēte deliberationē. Et est prima conclusio: ꝙ homo potest eligere potius annichilari q̄ damnari. Secūda cōclusio ꝙ hō debet pot⁹ eligere non esse q̄ damnari. secūdū rōnē tamē ratione sub conditione. s. posito ꝙ deus vellet eum anni chilari. Et sic deus omnia potest facere: q̄ non implicant con tradictionē. Et sic archiep̄s florentin⁹ in parte historiali. capi. xvi. §. vij. recitat determinationē cuiusdam abbatis qui videa tur sentire ꝙ deus possit cogere voluntatē hominis vt sic vel sic operetur. Sed cōmunis scola. s. doctor sanctus. tenet con trariū per ea que dicta sunt. s. ꝙ deus oia potest facere preter il la que implicant contradictionē ⁊ sic ꝙ anima possit cogi: ⁊ ꝙ possit esse libera implicat contradictionē. ⁊ dicit ꝙ anima po test flecti: ⁊ si non possit a deo cogi vt si aliquis ostēdat cui ra mū viridē: poterit eam ad se cupidate rami flectere ⁊ trahere Tertia conclusio est. s. ꝙ de facto damnati mallēt non esse q̄ esse sic licet viciose hoc vellēt: quia vellent scilicet non esse: nō vt careant culpa/ sed vt careant pena. Sed pro ista materia vide quid dicatur Mathei. xxvj. Melius fuerat homini illi si natus non fuisset. Et christus redemptor noster loquebatur de iuda qui eum vendidit. Et Johann. apocalips. xiiij. dicit ꝙ anime existentes in inferno querent mortem: sed mors fu giet ab eis. ⁊c. Et sic timenda est gehenna infernalis: quia cru delis ⁊ intollerabilis. Et faciliter acquiritur: quoniā pro quo cunq̄ peccato mortali quicunq̄ obligatur ad gehennā eter nam: si decesserit sine penitentie sacramento: quod absit: quod intellige de adultis: secus autem est de paruulis: quoniā par uuli precedente baptismo si decedant/ immediate euolant in gloriam. Sed pro adultis notent sacerdotes gerētes curā ani marū quid dicatur matthei. vij. ⁊ luce. vj. ⁊ mathei. iiij. ⁊ mat. quintodecimo. ⁊ in capitu. cum sit ars artium de eta. ⁊ quali: ordi. vbi dicitur. Si cecus cecum ducit ambo in foueā cadūt quā durus passus: quā illa particula ambo timenda est. Et sic

in foueam cadūt. hic dicit littera nunquid potest cecus. glo. i.
carens sciētia ꝛ sapiētia. Cecū ducere. i. ignorantē docere ꝛ
dirigere. q̄i dicat nō. nōne ambo. s. cōfessor ꝛ penitēs in foueā
cadūt. glo. i. i ꝑditionē: ꝓmo eniꝫ cadūt in foueā culpe. scdo in
foueam gehēne quod nota qm̄ vt dictū est dur⁹ passus est he-
ne intuenti. i. bene consideranti. Et sic dicit Gregori⁹ ꝓma p-
te pastoralis. ca. xj. cu⁹ v̇ba sūt. Et sic nō debet esse cec⁹ sacer
dos curā aīarū gerēs: ne se ꝛ alios quoꝝ curā gerit in foueā. i.
in infernū ꝓijciat. Et sic sacerdos curā aīaꝝ gerēs saltim de-
bet scire omnia q̄ spectāt ad officiū suū. vt in ca. iudicet. iij. q.
vij. in quo īter cetera dicit̄. Judicet illi de alteri⁹ errore: q non
habet qd̄ in se ipso cōdēnet. ꝛ iudicet ille q nō agit eadē q̄ in a-
lio putauerit puniēda. ne cū de alio iudicat: in se ferat sentētiaꝫ
Judicet ille q ad pronūciādū nullo odio / nulla offensiōe: nul-
la leuitate ducatur. Et sic bonus iudex nil ex arbitrio suo facit
ꝛ domestice ꝓprie voluntatis: sed iuxta leges ꝛ iura ꝓnūciat.
sic Johā. vij. gl'iam ꝓpriā q̄rit qui loq̄tur a se ip̄o. Sed ꝑ ista
materia vide ca. ex voluntate. xv. q. j. ꝛ ibi glo. sup ꝑticula ad
penam. vbi dicitur. Sed non semper puniuntur peccata que
proueniunt ex ignorantia. Ignorat qui appetit ignorare. vt q
contemnit scire: vel qui negligit scire: cum possit queri a peri-
tioribus. Unde quedā ignorantia est ex simplicitate: vt illorū
qui ad litteram aliquid intelligunt. Quedam ignorantia est
ex culpa. quedam ex negligentia: ꝛ s̄m hoc magis vel minus
quis punitur. Et sic variis modis dicitur quis nescire. Dici-
tur enim nescire: qui non scit quod facit esse peccatum. vel nō
scit tantum peccatum quantum est: ꝛ talis nesciens punitur.
Item dicitur nescire: qui scit factum: et nescit qualitatem fa-
cti: ꝛ talis quandoqꝫ punitur. Item dicitur nescire propter
casum sequentem. Ut si aliquis volens interficere leonem.
interficiat aliquem hominem: vt accidit Lamech: qui cum
cecus esset interfecit Chaim ignoranter. quoniam Lamech
cogitabat se occidere animal brutum ꝛ occidit Chaym. De
quo genes. iiij. vbi dicit̄ quomodo chaim interfecit Abel. Itē
dicit̄ nescire: qui omnino nescit: vt puer furiosus talis non pe-

cat vt in ca. aliquos.xv.q.pma vbi dr quomodo eniz re⁹ cōsti tuitur: qui nescit quod fecerit. Et sic dicit damascen⁹ φ sum⁹ homines hebetes ꝛ grossa carni induti. Sed ꝑ iudicibus qui buscunqz vide in .l. hic sana. C. de vitando periculo. vbi dicit. Quod iudex qcunqz in iudicando debet habere duos soles. s. solem iusticie ꝛ solem conscientie. Solem scientie siue iusticie: ne sit insipidus. Solem conscientie ne sit diabolicus. Et sic in quocunqz iudice siue sit spiritualis siue temporalis, ꝛ in quocunqz predicatore ꝛ doctore requiruntur duo. s. littere ꝛ cōsciētia. quod est valde notandum. littera. Tertia collationem gratie ꝛ consortium beatorum dicēs. (Et electorum tuoꝝ iubeas grege numerari) .i. in eterna beatitudine adiungi: que est status omnium bonorū agregatione perfectus. vt dicit boetius. libro. iij. de consolatione. Et sic dionisius φ anima magis est vbi amat φ̄ vbi animat. Sacerdos vero hanc orationē dicēs se deuote humiliat: vt per inclinationem sibi a deo beneficium exauditionis impendatur: quia deus humilibus dat gratiaz ꝛ superbis resistit. Jacobi quarto. Et designat inclinationem quam fecit dominus pacta cena ante pedes discipuloꝝ suoꝝ. Et quia dicit hic. ꝛ in electorū tuorum iubeas grege numerari. Sequitur.

De gaudijs paradisi.

Ro q̄ nota φ cū pede gaudij ambulabis ad interitum. Et cum pede meroris ad delictum. sed cum pede doloris ad infernum. ꝛ cum pede spei: ad paradisum. Et est spes certa expectatio future beatitudinis: q̄ debet esse cū meritis precedētibus: quoniam aliter non dicetur spes: sed presumptio quedam. Et sic dicitur spes quedam mentis audatia de largitate dei concepta habendi vitam eternam: ꝑ bona merita. Sed pro itineratione ciuitatis diuine: primo debes conspicere aliqua circa corpus tuum proprium. s. contemplando natiuitatem tuam vilissimam: vitam miseram: ꝛ mortem asperrimā. Secundum ad mundū: contemplando quantum sit durus: durabilis ꝛ periculosus.

Tertio ad paradisum contēplando: quantū sit amen⁹: perpe-
tuus ⁊ gaudiosus: nā letitia sempiterna sup capita coꝝ. gaudi
um ⁊ letitiā obtinebūt ex visiōne beatifica: deū facie ad faciem
intuentes iuxta illud iob: videbis faciem ei⁹ in iubilo. Jubilus
est ſm grego. indicibilis letitia: q̄ non pōtest lingua exprimi
nec ex toto taceri. Pro quo vide ⁊ nota verba sequentia: qm̄
notanda: qꝛ dulcia ⁊ amanda. O tu. N. quē deus omnipotēs
cui est cura de omnib⁹: ante mundi cōstitutionē te elegit: ante-
quā ꝓdisses in lucē: ⁊ nulla fecisses opera bona: te de⁹ ad ma-
gnā preparauit gloriā: quātū gaudiū tibi erit: cum habitaue-
ris in atrijs domus domini. Et in illa ciuitate omnibus bonis
plena: de qua valde gloriosa dicta sunt. Ciuitas illa: quā pos-
sidebis ꝑpetue: nō eget lumine solis: qꝛ claritas dei illumina-
bit eam. Ibidem clare videbis ordines angeloꝝ / de quorum
gaudebis consortio. Ibi prospicies choros sanctorū ⁊ virgi-
nū: quorū eris copulatus collegio. Ibi erit tibi candor lucis
estiualis / ibi teneritas vernalis / abundantia autumnalis / re-
quies yemalis / cum omnia que desideras scire ibi cognoue-
ris. Pulchritudo absolonis: deformitas velocitas azoelis:
tarditas fortitudo samsonis. debilitas longanimitas mathu-
salem mortalitas. Et regnū augusti paupertas. nihil tibi obe-
rit: nichil deerit: nichil defluet / nec cadet. nichil erit tibi extra
qd̄ appetas: nihil contra qd̄ qdē fastidiet. Illam igitur vitā
nūc tuo desiderio debes amplectere: vbi est vita sine morte. Ju
uentus absq̄ senectute. lux sine tenebris. gaudiū sine tristitia
Pax sine discordia. voluntas sine iniuria. Regnum sine per
ditione quia merces tua angeloꝝ omniū ⁊ sanctoꝝ: quibus
dn̄s deus te fecit equalē. tam magna est illa merces: ꝙ nō po-
test mensurari. tam multa ꝙ non potest numerari. tam copio-
sa ꝙ non potest finiri. tam preciosa ꝙ non potest estimari. Ibi
carmina non deficient. premia nō deficient. nichil amatur ꝙ
non sit. nichil desiderat ꝙ non adsit. Est eniꝫ i illa vita omnis
boni presentia: omnis mali absentia. Nam beatitudo est om-
niū bonorū status aggregatiōe ꝑfectus. vt ait Boeti⁹. iij. de

consö. Sequitur ꝛ facit. Oculus nõ vidit/ nec auris audiuit/ nec in coꝛ hoĩs ascendit: que deus omnipotens tibi ab eterno certissime pꝛeparauit. sic Ysayas. lxiiij. ꝛ. j. coꝛinthi. ij. Et dicit hic ocul⁹ nõ vidit. ꝛc̃. glo. vbi de⁹ oculis coꝛpoꝛis non vidit. qꝛ nõ est coloꝛ. nec auris audiuit/ qꝛ non est sonus. nec in coꝛ hominis ascendit: qꝛ non est scilicet homo carnalis: sed spiritus. i. spiritualis: qui nouit. ꝛ est sensus ocul⁹ non vidit. ꝛc. i. visu coꝛpoꝛeo vel auditu. nec potest cognosci nec eius ratiõe hominis: qui nõ est spiritus. nõ eni cognoscit hic ratione eius qui carnalis est: nec spiritualis. vel non ascendit in coꝛ hominis: qꝛ nõ est aliqd terrenũ. quod eni in coꝛ hominis ascẽdit infra coꝛ hominis est: ideo in coꝛ hominis qꝛ supꝛa illud ẽ. Coꝛ qd ascẽdit i coꝛ hoĩs de vno est ad hoĩe3. Qd aũt in coꝛ hoĩs sursu3 est ab hoĩe. infra igit coꝛ hoĩs est: qd in coꝛ ascẽdit. supꝛa coꝛ est. tertiũ ad qd coꝛ ascẽdit. ꝛ hoc est qd de⁹ reseruat bonis. tunc eni3 res dicit ascẽdere in coꝛ cum bene intellecta placet. quod nota Nico. j. coꝛin. ij. Et ista de ciuitate diuina tibi felix pꝛo presenti sufficiant: cũ quibus vnusquisq3 fidelis: felix ꝛ beatus poterit dici: quoniã beatus est cui optata succedunt.

Quam oblationẽ tu deus ĩ oĩb⁹ ops quesumus benedictam. ascriptam. ratam. rationabilem. acceptabilemq3 facere digneris: vt nobis coꝛpus ꝛ sanguis fiat dilectissimi filij tui dñi nr̃i ihesu xp̃i.

Scda ps pncipalis petit pmo cõsecrationẽ fieri ad pfectũ nostrũ ꝛ vtilitatẽ. Scdo pagit cõsecrationẽ p vba saluatoꝛis ibi q pdie. Tertio excusat psũptionẽ ad mãdatũ xp̃i ibi. vñ ꝛ mẽoꝛes. Quarto petit hoc sacrificiũ pactu esse a deo ꝛ acceptũ ibi. supꝛ que. (Quã oblationẽ). s. panis ꝛ vini. O de⁹ quesum⁹ digneris facere (in oĩbus). i. p omnia ꝛ totaliter (benedictam). i. consecratã (Ascriptã). i. appꝛobatã. (ratã). i. firmã (acceptabilẽq3). i. acceptabile sacrificiũ. vt panis ꝛ vinu3: fiat no·

bis ad salutē nr̄am. (Corpus ꝛ sanguis dilectissimi dn̄i nostri ihesu christi) qui interpretatur vnctus id est habens duas naturas. s. naturā diuinā ꝛ humanā. Ex parte nature diuine est verus deus. ex parte nature humane: est verꝰ homo. Et sic dicitur thetragamathon Jesu: quoniā sicut dictio iesu cōstat ex quattuor litteris: ita ista dictio thetragamathon. ꝛ sunt littere the. tra. grama. ꝛ tho n. taliter ꝙ p. J. intelligitur iste. ꝛ per. e est. ꝛ per. s. principiū ꝛ per. u. vite. Et sic est veritas ꝙ iesus redemptor noster cum patre ꝛ spiritu sancto est principiū cuiuscunqꝫ vite. s. tā corporalis ꝙ̄ spiritualis ꝙ̄ vite eterne: de quibus dictū est in speculo ad plenū. ita pp̄ha in ps̄. xxxiij. vbi dicit. mors peccatorū pessima est: taliter ꝙ illa dictio pessima est superlatiuus gradus ꝛ includit in se mortē malā ꝛ peiorē ꝛ pessimā: mala est mors corpalis. s. q̄ est sepatio anime a corpore. ꝛ peior est spiritualis: que est separatio ipsius dei ab anima. Et sic omne peccatū mortale obligat ad gehennā eternā. s; pessima est quando aliquis decedit in peccato mortali: quod absit a quocunqꝫ fideli. Et sic aiunt grammatici ꝙ in vnoquoqꝫ posteriori intelligitur suum prius. Taliter ꝙ in dictione pessima: intelligitur mala ꝛ peior quod est timendū: ꝛ p cōsequēs a quocunqꝫ fugiendum: quoniam mors interpretatur finis. quod potest reparari in paruulis per sanctum baptismum. Et in adultis etiam per baptismū ꝛ si sint baptizati: per sacramentum penitentie: quod constat ex tribus scilicet ex materia ꝛ forma ꝛ ex intentione. Et est materia ex qua cum aliquo fit aliquid. Ex qua id est ex qua materia cum aliquo id est cum forma fit aliquid id est quid indiuiduum. Et materia in sacramēto penitentie sunt veri penitentes: qui secum habere debent illa tria scilicet cordis contritionem. ꝛ oris confessionem. ꝛ operis satisfactionē. Et est contritio quidā dolor voluntarie sumptus cū proposito cōfitēdi ꝛ satisfaciēdi. Et confessio est manifestatio peccatorū spe venie aperta. Sed satisfactio est reparatio in pristinū statū. sic in capitu. pisanis ac lucanis. de restitu. spoli. ꝛ in pluribus alijs locis. Sed alij lr̄am nr̄aꝫ sic exponūt Quā oblationem digneris facere in oībus (benedictā). i. p

quā benedicamur.s.bonoꝝ spūaliū mltiplicatiōe.(Ascriptā)
.s.talē:q̄ de tua memoria nūq̄ possit deleri(ratam).s.q̄ de tuo
beneplacito:nulla possit cōmutatione euelli. (rationabilem)
.s.tue diuine rationi cōuenientē.(acceptabilē).s.tibi gratam
⁊ acceptā.Sed augu.has particulas sic expōnit de con.di.ij.
in capi.s.vtrūqȝ sub figura.⁊c.quā oblationē digneris facere
in oibus(benedictā).i.per quā benedicamur.(ascriptā).s.ꝑ
quā oēs in celo ascribamur.(ratam).i.ꝑ quā viscerib⁹ xp̄i cē
seamur(rationabilē):i.ꝑ quā a bestiali sesu exuamur(accep
tabilē).s.vt qui nobis ipsis displicem⁹:ꝑ hāc acceptabiles ei⁹
vnico filio simus.Alij dixerūt.in his quinqȝ verbis nos pete
re nobis dari virtutem huius oblationis.Primo remotionē
maloꝝ cū dicim⁹(benedictā)petim⁹ eniȝ benedictionē:āmo
uendo a nobis malum culpe:⁊ penales miserie.Et est culpa
malum quod agimus:sed pena est malū quod patimur.Dei
de petimus impressionem ⁊ insignitionē bonorū spiritualium:
cum dicit ascriptam.Et est insignitio ornamentum quoddaȝ
bonorum spiritualiū.post stabilitionē bonoꝝ q̄ nobis collata
sunt cum dicit ratam:postea dicit discretionem eorū que credē
da sunt ⁊ agenda:cum dicit rationabilem.Postremo acce-
ptationē bonoꝝ operū nostroꝝ.vt.s.sint deo accepta.⁊ sic no-
biȝ prosint ad vitam eternā:cum dicit acceptabilem.Fiunt enī
hic tres cruces super hostiā ⁊ calicem:ad designandū precij
quantitatē:quo christus venditus est.Alia fit seorsum suꝑ ho
stiā:cum dicit(vt nobis corpus).s.notet emptionē.Alia suꝑ
calicē cum fertur(sanguis fiat).s.vt signet venditionem xp̄i
quemadmodū venditio illa fuit maledicta.ꝓscripta.Et est vē
ditio proscripta quando profertur aduersus absentē.Et etiam
fuit talis venditio irrita ⁊ iniqua ⁊ detestabilis:ita de⁹ hanc ob
lationē digneris facere in omnibus benedictam:ascriptam:ra
tam:rationabilē:⁊ acceptabilē.vel fiunt tres cruces:qꝛ iudas
tribus statibus vendidit christū.s.sacerdotibus.scribis ⁊ pha
riseis.fit vna crux super hostiā.vt designet emptorē.Altera su
per calicem vt.s.designet venditorē.Et qꝛ dicitur hic pharise

is: p quo nota q͂ pharifeus.a.uni. dicitur diuisus. Et dicitur a pharis qđ est diuisio: hinc quidā heretici dicti sunt pharisei .i.diuisi a populo dei sic in via.para.in littera.n.iiij.quod facit multum pro ista materia.

Qui pridie q͂ pateret̄ accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas. Et eleuatis oculis in celum: ad te deū patrem suum omnipotentē: tibi gratias agens. benedixit: fregit: dedit discipulis suis: dicēs. accipite ⁊ manducate: hoc ē eni corpus meū. Secunda particula secunde partis: peragit consecrationē per verba saluatoris. ponunt̄ primo verba consecratiōis corporis xp̄i Deinde sanguinis: ibi (simili modo) Representatur in hac particula: q͂ dn̄s noster ihesus christ⁹ in cena fecit. (qui) .i. dilectissimus filius tuus dn̄s noster ih̄s xp̄s (pridie). i. vno die anteq͂ pateret̄. s. hora sanctissime cene. Sed pro declaratione istius particule pridie vide ca. quartū in exo. super particula non sum eloquens ab heri ⁊ nudiusterti⁹. ⁊ ibi dicit episcop⁹ Abulensis. q͂ pridie vulgaliter dicitur ayer. et nudiustertius ante ayer. Et ponit̄ hic tempus institutionis huius sacratissimi sacramenti. Et fuit eni quinta decima die mensis primi. s. martij q̄ in veteri testamento sic dicta est: q̄ modo est sexta feria dn̄s .p nobis passus est. Et precedenti die: que erat quarta decima luna eiusdem mensis: postq͂ ad vesperam s̄m legem pasca tipicum cum apostolis celebrauit: veteri pasche finem imponens: nouum pascha substituit: videlicet hoc sacramentu⁊ ⁊ ecclesie tradidit celebrandū ⁊ frequentandum. hac igit̄ in stitutione informati iugiter celebramus: p misteriū. i. per quod dā secretū quod misteriū semel offerebat̄ in precium: nam cū veritas venit: cessauit figura: x p̄s enī tunc impleuit figuras. Agnus enī paschalis figura fuit hui⁹ venerabilis sacramenti post cui⁹ esū hoc sacm̄ētū xp̄us instituit: vt veterib⁹ figuris finem daret: vnde sic̄ iudei carnes agni in figura comedebāt sic fideles in sacramento verū corp⁹ ⁊ sanguinē xp̄i suscipiunt. Et sic māna qđ interpretatur quid est hoc: datum fuit hebreis

post trāsitū maris rubri: iā submersis egiptijs: sic eucharistia datur christianis deletis iam peccatis. vt per baptismū mundentur a malo: ⁊ per eucharistiam cōfirmemur in bono. Et sicut manna populum israhel per vastitatē.i.p magnitudinē in viam solitudinis ad terram promissionis perduxit: sic eucharistia populū christianū p incolatū vite presentis ad patriā paradisi perduxit. Unde recte viaticū appellat: q: reficiens nos in via.i. in vita presenti: perduxit ad patriam.i.ad gloriā. Dr grece eucharistia.i.bona gratia. Et dicit eucharistia ab eu bonū. ⁊ charisma gratia quia in hoc sacramēto nō solū modo est augmentum virtutis ⁊ gre: sed ille totus sumitur xps: q ē fons ⁊ origo toti⁹ gre. Fuit aūt dies vltima ante suā mortē ⁊ passionē cōueniens ad huius sacramenti institutionē: vt illud vehementius cordibus discipulorū infigeret a qbus per passionem erat recessurus (Accepit panem) glo. volēs xps sacrificium deo patri offerre: panem ⁊ vinum obtulit: ex quibus corpus et sanguinē confecit: huius sacrificij ritū melchisedech prius legit celebrasse panē ⁊ vinū offerens: erat eniz sacerdos dei altissimi geñ.xiiij. Et iste melchisedech fuit filius ade: qui dicebat olim sem. sic episcop⁹ Abul. geñ.xiiij. Unde inquit Dauid ad xpm: tu es sacerdos incternū secundū ordinē melchisedech. sic in ps.c.ix. Ideo panem ⁊ vinum dñs ibs in sacrificium sui corporis ⁊ sanguinis instituit. Quia sicut preceteris cibis ⁊ potibus: panis cor hominis confirmat: ⁊ vinum cor hominis letificat. vt in ps. centesimo tertio. vbi dicit. vt educas panē d terra: ⁊ vinū letificet cor hois: ita corpus ⁊ sanguis christi pceteris cibis ⁊ potib⁹ spūalib⁹ pl⁹ interiorē hoiez reficiūt. Uñ pphā i ps.xxij. Calix tu⁹ inebriās q̄ pclar⁹ ē. Et dr hnp interiorē hominē. glo.i. hoiez q seqr rōem. Et est ali⁹ hō q seqr sensualitatem vl' appetitū q appellat homo exterior de qb⁹ ethicor pmo Et ppha dicebat i ps. xlviij. Hō cū in honore eēt nō intellexit cōpat⁹ est iumētis insipiētib⁹: ⁊ silis fact⁹ est illis. Unde sic in illis.s. cibis ⁊ potib⁹ tpalib⁹ plena ⁊ pfecta cōstat corpalis refectio: sic ⁊ in istis.s.i xpi carne ⁊ ei⁹ sanguine plena spūalis

constat refectio: sic xp̄s testat̄ Jo. vj. vbi ait. Ego sū panis viuus: q̄ d̄ celo descēdit. Si q̄s manducauerit ex hoc pane: viuet in eternū. Et infra etiā io. vj. Qui manducat meā carnē ⁊ bibit meū sanguinē: in me manet ⁊ ego in illo. Item in hoc cap. Nisi manducaueritis carnē filij hoīs ⁊ biberitis eiꝰ sanguinem non habebitis vitam in vobis. Panis azimus triticeus in sacrificiū debet offerri: q̄ ipsum christꝰ in corpus suum consecrauit. nō fermētatū. nec debet apponi sal. ⁊ si q̄dā heretici cōtra fecerūt: ꝓpter id q̄d dn̄s ait mar. ix. vbi dr̄. Ois victima salie̅t: q̄d de sale discretionis: nō de materiali intelligendū est. (In sanctas ac venerabiles manus suas) Et ideo est notandū ꝙ hoc sanctissimū sacramentū mundis ⁊ cōsecratis manibus reuerēter ⁊ venerabiliter debet tractari. Notandū propterea ꝙ quattuor req̄rūtur ad ipsū cōficiendū: vt patet in versu. s. v̄bū. materies. intentio. sensus. ⁊ ordo. verbū. glo. i. forma verboꝝ. que est. Hoc est enī corpus meū. Et hic est calix. ⁊c̄.
Materia duplex. necessaria panis triticeꝰ azimus non salsus. ⁊ vinū de vite cū modica aqua mixta. materia debita calix stanneꝰ. aureꝰ. argenteꝰ: nō cupreꝰ. nō auricalcoꝰ: nō ferreus. nō vitreꝰ. Intentio: ꝙ sacerdos intendat conficere. Ordo. hoc est ꝙ sit sacerdos: q̄ ministrat tantū sacramentū. Sed pro ampliori declaratiōe huiꝰ materie nota ꝙ si aliq̄s q̄rat: q̄ est materia sacramenti eucharistie: dic distinguo / aut q̄ris circa carnē dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i / aut q̄ris circa eiꝰ sanguinē. Si circa carnē: dico ꝙ est panis triticeꝰ: sic iohan. viij. nisi granū frumenti cadēs in terra mortuū fuerit. ⁊c̄. Ecce q̄mō cōparauit se xp̄s grano tritici igit̄ panis triticeus est materia carnis xp̄i. Si q̄ris circa materiā sāguinis xp̄i: dico ꝙ est vinū de vite: sic io. xv. vbi dr̄ ego sū vitis v̄a: igit̄ vinū de vite ē materia sanguinis xp̄i. Et q̄ expeditū ē d̄ materia corpis xp̄i: q̄ro q̄ ē forma. R̄. dicē. distinguo vrꝰ aut q̄ris circa formā carnis xp̄i: aut q̄ris circa formā sanguinis xp̄i. Si circa formā carnis xp̄i: dico ꝙ forma est scilicet hoc est enim corpus meum. Si queris circa formam sanguinis christi: dico ꝙ forma est: hic ē. n. calix sanguinis mei: noui ⁊ eterni testamēti. ⁊c̄: q̄ ꝓ vobis ⁊ multis effundet̄ in remissionē

peccatorũ. Et qꝛ dictum est ꝙ calix sit aureus vel argenteus ꝓ cui⁹ declaratiõe vide capi. Uasa. ꝛ capi. sequẽs de cõse. di. j. vbi dr̃. Et calix dñi cũ patena: si nõ ex auro omnino: ex argẽto fiat. Si quis aũt tam paup est: saltem vel stanneũ calicem habeat. de ere aũt ex auricalco non fiat. qꝛ ob vini virtutem erugineꝫ pariterqꝫ vomitatum prouocat. nullus aũt in vase ligneo aut in vase vitreo vel calice presumat missas cãtare. (Et clenatis oculis in celum). s. in arduis eni͂ factis xp̃s oculos ad celos leuasse legit̃. sicut in suscitatione lazari. Jo. xj. Et in s̃mone quẽ post cenã egit vbi ꝓ hũanitate sua glificanda orauit ꝛ pro discipulis. Jo. vij. Et in hoc loco cum panem ꝛ vinum in propriũ corpus ꝛ sanguinẽ conuertit. Quod egit: vt nobis formam orandi traderet: que est per eleuationẽ mentis in deum. iuxta illud psal. xxiiij. oculi mei semp ad dñm. (Gr̃as agẽs) glo. s. non pro se. sed pro nobis. hoc est reparatione nostra ꝛ salute omniũ per hoc sacramentũ futura (benedixit). i. consecrauit. vel benedixit benedictione celesti: ꝛ virtute verborũ. s. hoc est eniꝫ corpus meũ. Xp̃s eniꝫ his verbis confecit ꝛ consecrauit. Et per illa verba formã consecrandi nobis tradidit. Illis eteni͂ v̾bis substantia panis conuertitur in substantiã corpis xp̃i. In hoc loco fit crux super panem: non ꝙ xp̃s benedicẽdo panem: crucem fecerit: quia nondum crux caracter erat benedictionis ꝛ consecrationis: sed vt denotetur panem esse conuertendũ in corp⁹ xp̃i. i. substantia panis in carnem xp̃i. ꝛ substantia vini in sanguinem xp̃i: qui pro nobis in cruce i͂molatus est (fregit) sed non est sic intelligendũ ꝙ prius fregerit ꝛ tradidit discipulis: ꝙ̃ dixerit v̾ba consecrationis: sed potius e contrario Xp̃s eniꝫ corpus suũ cõsecratũ discipulis dedit. Et ita prius verba consecrationis dixit: qm̃ illa v̾ba ꝛ alia h⁹mõi: id efficiunt qđ figurãt. postea fregit ꝛ dedit. (deditqꝫ discipulis suis) inter q̃s etiã. s. erat iudas vt cõiter dicũt sancti doctores. licet hilari⁹ sctũs doctor aliud videat̃ asserere. Ratio q̃re illi iude stus corp⁹ suuꝫ dederit. est: qꝛ peccatũ iude vendicionis xp̃i aliis discipulis erat occultũ. Et ꝓpter hoc in ecc̃lia dei obs̾uat̃

etiã hodie. s. ꝙ peccatori occulto eucharistia non negat. Et sic clerice curam animarũ gerens ꝓ supradictis nota: ꝙ pctõrũ alia sunt publica. alia secreta. alia vero peccata solennia. peccatis publicis debetur penitentia publica. peccatis vero secretis debetur penitentia secreta. sed peccatis solennibus debet penitẽtia solennis: ⁊ talis penitentia debet imponi ab episcopo vel a quocunq̃ maiore. s. pro peccato q̃d cõmouet totam vrbem vel maiorem partem vrbis. sic mgr in. iiij. di. xiiij. ⁊. xv. ⁊. xvj. ⁊. xvij. ⁊ ibi tho. (accipite ⁊ manducate) glo. manducat aũt corpus xp̃i dupliciter. s. sacramẽtaliter ⁊ spũaliter. Sacramentaliter mãducat: qui sub istis spẽbus. s. panis ⁊ vini. illud recipit: ⁊ hoc modo tam boni ꝙ̃ mali manducãt ipsum. Boni hoĩes ad salutẽ animarũ. Mali vero ad īteritũ animarũ. i. ad cõdẽnationẽ animarũ. sic apl's ad chorin. xj. Qui dicit qui manducat ⁊ bibit indigne. iudiciũ sibi manducat ⁊ bibit: non diiudicans corpus domini. diiudicans glo. i. nõ faciens differentiã inter cibũ corpalẽ ⁊ cibum spiritualẽ. qm̃ iste cib⁹ corporalis corruptibilis est. ⁊ iste spũalis. i. caro vera christi ⁊ eius sanguis incorruptibilis. Spũaliter vero manducat: qui in caritate existens firmiter credit: ⁊ maxima cum reuerentia adorat christum in sacramento contentum. (ex hoc oẽs) glo. quia omnibus necessariũ est. sic io. vj. Nisi mãducaueritis carnem filij hominis: ⁊ biberitis eius sanguinẽ: non habebitis vitam in vobis. (hoc est enĩ corpus meũ) glo. ea vis data est his verbis ꝙ cum proferunt a sacerdote omnib⁹ ordinib⁹ iuridice ꝓmoto: ⁊ prolata sunt cum intentione conficiendi: ⁊ sup materiam debitam. panis. i. substantia panis q̃ remanet sublatis accidentib⁹ conuertitur in carnem christi siue in corp⁹ christi q̃d idem est: ex pacto ⁊ promisso diuino. Aduertendum tamen ꝙ verborum forma quam christus expressit: debet per omnia illibata. i. non corrupta obseruari: quãꝙ̃ dicat philosoph⁹. verba ⁊ nomina transposita idem significare: tamen non potest addi hoc est eniz corpus meum: quod assumpsi de virgine: nec trãsmutari scilicet dicendo corpus enim meum hoc est: vel addẽ-

do.s.dicendo.hoc est eni vtiq3 corp9 meu. Nec mutari.s.dicedo hoc est eni corpus iesu. Unde si sacerdos ex inaduertentia vel negligentia: non recolat se dixisse illa verba: que in consecratiōe eucharistie dicunt debent resumi ipsa verba. ꝛc. tangentia essentiā vel substātiā corporis christi q̄ idem est: ꝛ sic debent reiterari per suum ordinē:quā forma est que dat esse rei. ꝛ conseruat eam in esse. Et essentia est: qua res habet esse:sic dicit sanctus doctor tertia parte. q. lxxix. Et hoc est valde notandum. Dictis verbis.s.hoc est enī3 corpus meū: sacerdos inclinat se:ꝛ reuerenter adorat: vt scilicet populum inclinet ad adorandum corpus christi:eleuatq3 illud supra:vt astantes videant:ꝛ petant id saluberrimum sacramentum sibi ad salutem corporis ꝛ anime potius proficere. Item vt ostendatur hoc sacrificium excellentius esse:oībus sacrificiis ꝛ oblationib9. Solent aūt eo tēpore paruum cimbalum aut campanā pulsare:vt sonitu admonitus populus ad adorandum preparetur. vel q2 veritas figure correspondeat. In veteri eni testamento tempore sacrificij tubis clangebatur. Et quia hoc sacrificium omnibus excellentius est:ideo cimbalum quod regis eterni tuba ē tempore sacrificij sonat vel personat. Item facula tenetur accensa aut cereus vt scilicet sub tipo ꝛ figura corporalis luminis lux illa ostendatur:de qua dicitur Jo.j. Erat lux vera: que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

Simili modo postea q̄3 cenatum est accipiens ꝛ hunc preclarum calicē in sanctas ac venerabiles manus suas:item tibi grās agens benedixit:fregit: deditq3 discipulis suis: dicens: accipite ꝛ bibite ex hoc omnes. hic est enim calix sanguinis mei noui ꝛ eterni testamenti: misterium fidei. qui pro vobis ꝛ pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hec quotienscunq3

feceritis in mei memoriam facietis.

Hic ponũtur verba q̃ efficiũt cõsecrationẽ sanguinis. (Postea q̃ cenatũ ẽ) glo. s. pacta cena in esu agni pascalis. (Hũc preclarũ calicẽ). s. vinũ ⁊ aquã in hoc preclaro calice. Et preclarũ dicit. ꝓpter preclarã puritatẽ sanguinis in eo recipiendi per consecrationẽ qui sub forma nobilissimi potus datur: de cuius preclaritate dicitur i psal. xxij. Calix meus inebrians q̃ preclarus est. (In sanctas ac venerabiles manus suas) glo. s. dignas venerari ab omni creatura. (item tibi grãs agẽs) s. ꝑ humani generis redẽptione: per sanguinẽ in crastinũ fundendũ futura: (Benedixit) glo. vinũ ⁊ aquã: in sanguinẽ suũ cõuertit vel sanctificationi tradidit: quia benedictio sanctificatiõis: traditio ẽ: sic in ca. presbiterũ. di. xxviij. vl' benedixit / scilicet donis spirit' sancti. Fit hic crux sup calicẽ: ad denotandũ effusionẽ sanguinis christi in cruce (Hic est enĩ calix sanguinis mei) quasi dicat. hic est sanguis meus per modũ poculi salutiferi ministratus (Noui ⁊ eterni testamenti) glo. i. ad confirmationẽ noui testamenti: q2 sic vetus testamentũ confirmatum est in sanguine imolatoꝝ vt habet exo. xxiiij. ita nouũ testamentũ sanguine christi consumatũ est: in quo apparet excellentia noui testamenti respectu veteris: vt apl's arguit ad hebreos ca. ix. Et sic dicit augu. in libro. xvj. de flori. xxx. veritate: cuius verba sunt. Trigesima veritas est: q̃ nichil aliud fuit vet' testamẽtũ nisi occultatio noui testamẽti: ⁊ nouũ testamẽtũ nichil aliud est nisi veteris testamẽti reuelatio cap. eodẽ vnde accipitẽ documentũ q̃ vtriusq3 testamenti est vitas vna licet diuersimode tradita. Et sic eze. ꝓpha eze. j. dicit q̃ vidit rotã i rota glo. s. testamentũ nouũ in veteri testamento. qd debet intelligi quãtũ ad ea sine qb' nõ est sal'. Et sic testamẽtũ vet' forte poterit cõparari spice: ⁊ nouũ testamentũ grano: ⁊ sicẽ nobilius est granũ ipa spica: ita nobili' ẽ testamẽtũ nouũ ipo veti. ⁊ etiã q2 i veteri testamẽto oĩa cõtigebãt i figura. s3 nouũ testamẽtũ id efficit qd figurat. ⁊ sic adueniẽte vitate cessauit figura. ꝑ quo vi-

de mgr̃m Jo. de anzo. in suo quarto quasi in principio in ca. quod incipit. Secundo quero. Sed pro ampliori declaratione eorum que dicta sunt. vide capi. cum marthe. de cele mi. in q̃ dicit̃ sicut sup᷒ expressũ est in textu euãgelico noui testamẽti ponat̃ hic interponitur ⁊ eterni. Nam vetus testamentũ quod vitulorũ ⁊ hircorũ fuit sanguine dedicatum temporalia ꝓmittebat. Nouũ autẽ quod est xp̃i sanguine consecratũ: ꝓmittit eterna. Et ideo testamentũ illud fuit vetus ⁊ trãsitoriũ. hoc autẽ nouũ est ⁊ eternũ. vel vt vtatur alia ratione. vnde nouum .i. vltimũ esse describit̃. In eternũ. i. perpetuũ cõprobat̃. Nouissimũ eteniꝫ testamentũ hominis immobile perseuerat: quia testatoris obitu cõfirmat̃ iuxta quod apl's. Testamentũ in morte asserit cõfirmatũ. ⁊c̃. Sed egidi᷒ dicit super illa particula eterni. Et ponit rationẽ quare dicit eterni ⁊ noui testamẽti. s. ad confundendũ errorem manicheoꝝ. qui dicunt nouũ testamentũ adhuc reuocari debere: q̃ꝛ ponunt ꝙ vetus testamentum fuit patris: ⁊ nouũ filij: Ideo adhuc per testamentũ sp̃us sancti erit nouum testamentũ reuocandũ. Sed tu tene ⁊ dic ꝙ nouũ ⁊ vetus testamentũ non distinguunt̃ ſm distinctionẽ ꝑsonarũ: sed ſm ꝙ veritas ⁊ figura distinguunt̃: ergo transitorium erit testamentũ vetus non autẽ nouum. Vel poteris dicere ꝙ testamentũ vetus est transitoriũ quo ad litterã. s. quantum ad illa q̃ cõtinebãt cerimonialia ⁊ figuram. Sed nõ q̃ ad illa q̃ cõtinebãt moralia ⁊ veritatem. hec egidi᷒. Vel aliter ſm mgr̃m petrũ de palude in suo quarto: in quo exponit sic. Hic est calix sanguinis mei. s. contentiuus. vel hic est calix sanguinis. s. passionis rememoratiuus. noui ⁊ eterni testamenti: quia eterna que non veterascunt: promittit lex noua. Et dicitur nouũ: q̃ꝛ veterauit p᷒. i. vet᷒: ⁊ sic huic sacr̃mẽto vet̃a cedũt. (Misteriũ fidei). s. sacrũ secretũ fidei: credere debem᷒. n. ꝙ ibi nr̃a sit sal᷒: sine fide q̃ppe nec app̃hẽdi nec ĩtelligi põt. vl' alr̃ ſm petrũ de palude. misteriũ fidei. glo. nõ q̃ꝛ solũ sit v̇itas sicut in signo: sed quia hic aliud creditur ⁊ aliud videtur. q̃m fides est credere qđ nõ vides. (Qui ꝓ vobis ⁊ ꝓ mltis effũdet̃). s. san-

guis christi quantũ ad sufficientiã qui pro oĩbus effusus est. Sed ꝓ p̄destinatis tm̃.s.q̃ntũ ad efficatiã. ꝓ p̄destinatis. glo. .s.ꝓ saluandis in dei cognitione ꝛ iã saluatis. ꝛ sic p̄destinat⁹ dr̃ in bonã ptẽ. Sed p̄scitus dicit̃ in malã partẽ. de ista materia dicit mgr̃ sententiaꝝ in p̄mo li. di. xxxix. ꝛ ibi tho. vel aliter. s̃m petrũ de palude loco preallegato. Qui ꝓ vobis.s.apostolis. ꝛ ꝓ multis.s.ꝓ oĩb⁹ electis: effundet̃ in remissionẽ peccõꝝ supple q̃ ad efficiẽtiaꝫ. nã ꝓ toto mũdo effusus est.s. quo ad sufficientiã. Et sic effusio sanguinis xp̃i fuit sufficiẽs. Et si aliqui non saluent̃: iste defectus est a parte dãnatoꝝ: qm̃ nõ fecerunt qd̾ in se fuit: ad hoc qd̾ saluator nr̃ fecerat qd̾ in se fuit. vt. gen̾ xlj. hec petr⁹ de palude vbi sup̃. Sed qui voluerit lati⁹ videre de hac materia: videat mgr̃m sententiaꝝ in. iiij. di. viij. Et ibi tho. Et sic mgr̃ sententiaꝝ loco p̄allegato dicit inducẽdo illa v̾ba. Qñ mãna de⁹ pluit. exo. xv. Et fuit figura hui⁹ sacratissimi sacramẽti. Et sic ꝓ istoꝝ intelligẽtia cõsiderãdũ ẽ ꝙ effusio sãguinis ꝛ aque de latere xp̃i: dr̃ fuisse signũ ꝛ causa hui⁹ sacramẽti in euãgelio fuit ei⁹ figura: q̃ntũ ad id qd̾ est res tm̃. i. q̃tũ ad grãm: q̃ nobis in hoc sacramẽto cõfert̃. oblatio melchisedech fuit ei⁹ figura. q̃tũ ad id quod est tantũ sacramentũ. i. q̃tum ad panẽ ꝛ vinũ. Agn⁹ vero paschalis: ꝛ vniuersaliter omnia sacrificia dicunt̃ fuisse figura isti⁹ sacratissimi sacramẽti. q̃tũ ad id qd̾ est res ꝛ sacramentũ. i. q̃tũ ad xp̃m: qui in hoc sacramento res ꝛ sacramẽtũ esse dr̃. Sed sanct⁹ tho. in. iij. pte dicit. ꝙ agnus paschalis figura dici potuit istoꝝ trium. s. q̃ntũ ad oĩa ista tria. s. q̃tũ ad id quod est sacramentũ tm̃. ꝛ quãtũ ad id qd̾ est res tantũ. Et quãtũ ad id qd̾ est res ꝛ sacramentũ ĩsimul. Sed ꝓ ampliori declaratione illarũ duarũ dictionũ. s. noui ꝛ eterni testamenti: vide quid dicat sanct⁹ tho. in q̃rto. di. viij. ad scd̃m. q. iij. in solutione scd̃i ꝛ tertij argumẽti. Cuius verba sũt Ad scd̃m dicendũ ꝙ antiq̃tas illa intelligit̃ quãtũ ad silitudinẽ ritus. Dr̃ aũt hoc testamentũ nouũ etiã ratione hui⁹ sacramẽti: qd̾ in renouatione mũdi institutũ est tp̃e grãe etiã nouuz rõne cõmissionis ꝑ sanguinẽ xp̃i cõfirmate: q̃ vetus impedimẽ

tum cōsequende hereditatis amouit: & sic quasi quedā innouatio promissionis per mortem xpi facta est. Ad tertiū dicendū q dicit nouū & eternū testamentū diuersis ratoib⁹. Nouū quidē ratiōe iā dicta nup. Sed eternū dicit vel ratiōe bonorū eternorū: de qbus est testamentū: vl'rōne hui⁹ sacramenti cōtinentis xpm: q ē persona eterna: vel ratione pdestinatiōis ē ne hanc grām preparantis. Et ideo friuolū iuuamentū sui cruoris accipiūt: qui negāt chūsti sanguinē fm vitatē in altari esse: ppter hoc q est ibi etiā fm misteriū. Sed nota q̄nta sanctissima noīa sacramētū eucharistie sortitū ē: & sunt illa que ponit diu⁹ tho. in q̄rto. di. viij. ad primū finalib⁹ verbis in solutione tertij responsi. Et incipit ad tertiā questionē dicendū q in q̄libet sacramēto est tria cōsiderare. s. originē pfectionē & finē ad quē est. Origo aūt omniū sacramētorū: est passio christi: q cuius latere in cruce pendentis: sacramenta pfluxerūt: vt sancti dicunt. Perfectio aūt sacramēti est: in hoc q cōtinet grāz. Finis aūt sacramēti est duplex. primū. s. sanctificatio recipientis. Et vltim⁹. s. vita eterna. hec aūt p q̄ndā excellentiā in eucharistia inueniuntur: quia hoc sacramentum est specialiter in memoriam dominice passionis. Unde mathei. xxvj. dicit. hec quotienscunq feceritis in mei memoriā facietis. Et ideo quātum ad originem vocatur hoc sacramentum: sacrificium vl'hostia. Similiter etiam gratiam continet: non per modum intentionis: sicut alia sacramenta: sed p plenitudinē gratie in suo fōte. Et ideo anthonomatice: eucharistia dicitur. Similiter etiā quia ipsa est cōsūmatio omnium sanctificatio. vt dionisi⁹ dicit: id quod est omnium scilicet congregari ad vnum: huic sacramento attribuitur. Etiam dicitur cōmunio vel sinaxis: qd idem est inquantum scilicet homo congregatur ad vnum etiam ad seipsum: etiam per alios ei quod est maxime vnum coniunctus. Similiter etiam quantum ad vltimum finem consequendum: maximam efficaciam habet: in quantum realiter cōtinet hoc quo ianua celi nobis aperta est. scilicet per sanguinē chūsti: & ideo. specialiter viaticum appellatur. ¶ In remissio-

nem peccatorum.) quia scilicet fuit tam diues sanguinis infusio: vt si vniuersitas tota crederet: nullam penitus potestatem diabolus contra eos retineret. Deinde eleuat sacerdos calicem: vt illum populo ostendat. ratione superius iam dicta in eleuatione hostie. Eleuatur in quibusdam ecclesijs calix discoopert⁹. ad designandum quod post institutionem huius sacramenti: sanguis christi factus fuit visibilis per ipsius effusionem in cruce. In alijs autem ecclesijs coopertus: ex eo quod sacramentum hoc difficillimum est ad intelligendum. Et notatur quod tempore institutionis: sanguis christi inuisibilis erat. et intra venas christi existens. Aliquando tamen propter flatum venti periculosum est ipsum cum corporali eleuare. (Hec quotienscunque feceritis: in mei memoriam facietis.) glosa. in hoc enim sacramento quotidie christum et eius passionem memoramus vt dicit apostolus prima ad corinthios vndecimo. quotienscunque enim manducabitis panem hunc: et calicem bibetis: mortem domini annunciabitis donec veniat. Et hec clausula deposito calice super altare dicenda est: quia consecrationem corporis et sanguinis christi respicit. Sed pro ampliori declaratione illorum verborum. hec quotienscunque feceritis. etc. Mathei vicesimo sexto. Nota quod ista verba fuerunt prolata a christo dicente ipsis apostolis et omnibus sacerdotibus. Et sic gratia huius sacramenti eucharistie maiorem potestatem habent ipsi sacerdotes quam ipsi angeli: quoniam hoc preceptum dictum est ipsis sacerdotib⁹ et non ipsis angelis igitur. etc. Et sic sacerdotes licet indigni/multum deberent honorari: quoniam ex hac potestate illis tradita maiores sunt sacerdotes ipsis angelis quoniam illi sunt maiores et potentiores alijs: qui possunt maiora et potentiora facere: sed sic est quod ipsi sacerdotes possunt esse ministri huius sacramenti eucharistie et non angeli: igitur sacerdotes sunt potentiores ipsis angelis. verum est quod si angeli considerentur a parte nature: potentiores sunt et nobiliores ipsis sacerdotib⁹ et quibuscunque alijs hominib⁹. Et sic nota quod extra ecclesiam non est loc⁹ veri sacrificij. Sic in cap. cum Paulus in

h.cū ꝙ̄ innocenti⁹.ꝑma.q.j.glo.extra eccliaꝫ nō eſt loc⁹ veri ſacrificij.i.extra ordinē eccleſie. Et ꝑ iſtis ⁊ multis alijs ſimilibus vide quid dicat augu.in li.iiij.de flo:ib⁹ in veritate tertiadecima vbi dicit. Tertiadecima vitas eſt ꝙ ſm veterē ſententiā nō oīa vera ſūt olb⁹ manifeſtāda.ca.xx. Et qꝛ dictū eſt nu.p.i.parū ſupꝛa quotidie xp̄m ⁊ ei⁹ paſſionē memoꝛam⁹. Et ſi moꝛs xp̄i fuit in ſe tm̄ vnica: tm̄ qꝛ q̄ttidie peccam⁹ ſaltē venialiter.opoꝛtet vt etiā quotidie ſacramentū eucbariſtie a ſacerdotib⁹ maxima cum deuotione ſumaſ. Sic in ca.iteratur quotidie.ꝛc̄.de cōſe.di.ij. Et ſic nota ꝙ vna hoſtia cōſecrata ⁊ plures hoſtie cōſecrate: nō ſūt niſi vnū coꝛp⁹ cbꝛiſti:ſic i ca. i xp̄o.de cōſe.di.ij. Cui⁹ littera talis eſt. In xp̄o ſemel oblata ē hoſtia ad ſalutem ſempiternā potens. Quid ergo nos: Nonne per ſingulos dies offerim⁹ ſed ad recoꝛdationē moꝛtis ei⁹. Et vna eſt hoſtia: ⁊ non multe. Quomodo vna ⁊ non multe: Qꝛ ſemel oblatus eſt xp̄s. Hoc aūt ſacrificiū exemplū eſt illius id ip̄m ⁊ ſemp idip̄m:.pinde hoc idē ſacrificiū ſolū: vnū eſt. Alioquin diceref q̄m in multis locis offerf /multi ſūt cbꝛiſti: neq̄ꝙ:ſed vnus vbiqꝫ cbꝛiſtus. Et hic plenus exiſtens: glo. qꝛ in q̄libet parte eſt tot⁹ cbꝛiſt⁹:⁊ illic plenus. Sicut enī quod vbicunqꝫ offerf vnū eſt coꝛp⁹:⁊ nō multa coꝛpoꝛa:ita ⁊ vnū ſacrificiū. Pōtifex aūt ille eſt qui hoſtiā obtulit nos mundantē: ipſam offerim⁹:etiā nūc q̄ tūc oblata eſt.cōſumi non poteſt. qd̄ nos facim⁹ in cōmemoꝛatione ei⁹: fit quod factum ē.hoc eniꝫ facite:ait in meā cōmemoꝛationē. Et ē caſus iſti⁹ capituli.hoſtia q̄ ſemel ē oblata in recoꝛdatione moꝛtis xp̄i quotidie offertur. Et ꝙ hoc ſacramentū debet ſumi a ieiunis: niſi neceſſitas emineat:ſic in capitulo liquido apparet.ꝛc̄.de cōſe.di.ij.cuius caſus eſt. Sacramentū coꝛpoꝛis cbꝛiſti: non niſi ieiuni: debemus accipere.

Unde ⁊ memoꝛes domine noſ tui ſeruí: ſed ⁊ plebs tua ſancta cbꝛiſti filij tui dn̄i dei nr̄i beate paſſionis: nec

non ⁊ ab inferis resurrectionis: sed ⁊ in celis gloriose ascensionis offerimus preclare magestati tue de tuis donis: ac datis: hostiam puram: hostiam sanctam: hostiam immaculatam. Panem sanctum vite eterne ⁊ calicem salutis perpetue.

Hic ponitur tertia perticula secunde partis: que excusat presumptionem ad mandatum christi. (Unde). i. qꝛ preceperat dñs parte precedenti: hoc in sui memoriaꝫ fieri: ideo in hac pticula tria cõmemoranda nobis ꝓponit ecclia. s. passionem resurrectionẽ ⁊ ascensionem. passio christi excitat charitatem. resurrectio corroborat fidem. Et ascensio xp̃i ad celos letificat ⁊ ponit spem. (Memores nos tui serui) s. nos sacerdotes offerentes hoc sacrificium laudis: in memoriã mortis ⁊ passionis dñi: quã oportet habere semper ante oculos (sed ⁊ plebs tua sancta). s. ex fide ⁊ baptismo sanctificata. (xp̃i filij tui dñi dei nostri). s. qui eadem intentione ⁊ deuotione a nobis colendus est: qua pater quia consubstantialis ⁊ coeternus ipsi patri est. dñs noster est. quantum ad diuinitatem ratione creationis ⁊ excellentie. quantũ ad humanitatem vo ratiõe redemptionis ⁊ excellentie sanctitatis ⁊ sapientie. (beate passionis). s. que in nobis charitatem accendit: quia factus est obediens vsqꝫ ad mortem: mortem autem crucis: ita apostolus ad philipenses. ij. (necnõ ab inferis resurrectionis. s.) confirmãtis in nobis fidem: qꝛ christus resurrexit a mortuis primitie dormientium: quoniãqdẽ per hominẽ. i. per adam mors. Et per hominẽ. i. per christũ: resurrectio mortuorũ. Et sicut in adam omnes moriunẽ: ita ⁊ in xp̃o omnes viuificabunẽ. prima ad corinthios. xv. (Sed et in celos gloriose ascensionis). s. amplificãtis spẽ in nobis: eo ꝙ christus ascẽdẽs in altum captiuã duxit captiuitatẽ: ⁊ dedit dona hoib⁹: ⁊ vbi ipe est minister eius sit. Sacerdos dicens (tam beate passionis) brachia ad modum crucis

extendit:representans extensionem brachiorum xp̄i in cruce (Offerimus preclari magestati tue).s.p̄ceteris clare:nam si iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eterni quo magis diuina magestas prefulget. (de tuis donis ac datis) dona ꝛ data: ad idem possunt referri:vel de tuis donis.i. de frugibus segetum:quantum ad panem in carnem ꝛ corpus xp̄i conuersū Ac datis de fructibus arborū: quantū ad vinū ꝛ sanguinē cōsecratū(hostiam purā).s. eucharistiā immunem ab omni peccato originali.mortali.veniali: igit̄ ab omni macula.(sāctā) .i.immunem ab omni peccato criminali(Immaculatam).i. sine macula peccati venialis.(vel purā).s.q̄ntū ad cognitionem(sanctā).s.quo ad locutionē(Immaculatā).s. quo ad operationē(vel purā).s.a fomite carnis(sanctā).s. plenitudine virtutis.(Immaculatā). s. a contagio culpe ꝛ erroris. Sic Ysaye.liij.Qui peccatū non fecit / nec inuent⁹ est dolus in ore ei⁹:tamen dolores nr̄os ip̄e portauit. Et sic tu vide qualiter: q̄m sicut hora prime dixit dn̄s ade:Qua hora comederitis morte moriemini.gen̄.ij. Ita eadem hora dedit pilatus sententiam contra christum. Et hora tertie consensit adam in peccato.ꝛ christus hac hora fuit flagellatus: ꝓpter ade consensum in fructum vetitū qꝛ sibi placuit. Et hora sexta fuit mot⁹ adā cum pedibus:vt comederet fructū arboris vetiti: ꝛ amplexus fuit eum manibus extensis et accepit ramū: eadē hora inclauati fuerūt pedes iesu:ꝛ manus extense ꝛ inclauate:in eadem arbore saltim specie:de qua comedit adam vt legitur in scriptura sancte crucis. Et accepit christus redemptor noster inde fructum.i.peccatores.Et hora nona expulsus fuit adā de paradiso terrestri: eadem hora exiuit aīa xp̄i a corpore: quod est valde notandū.Et qꝛ in dicto ca.gen̄. iij.dicit̄ eritis scientes bonū ꝛ malū. glo.non ꝙ aliqd̄ malū tūc esset. sed dixit bonū ꝛ malū ex supabūdātia:vt ētia cūcta apph̄ēdet ita ep̄s abu.gen̄. iij.(panē sanctū vite eterne).s. qꝛ viaticū est sustentās viatores in via:vt possint ad eternā p̄rīaz peruenire.(ꝛ calicē salutis ꝑpetue).s.in quo est pot⁹ inebriās nos:ꝛ ꝑpetuo letificās: Notandū ꝙ ex his verbis .v. de xp̄o tangunt̄. Est eni ho-

stia pura: electos suos a pctis purificās. hostia sctā electos suos scificās: hostia imaculata: maculas nr̄as purgās vt supdictum est. panis sanctus vite eterne. s. homines ꝛ angelos efficiens. Calix salutis perpetue: quia calice sui sanguinis est inebrians nos ꝛ perfundēs. Fiunt hic quinqꝫ cruces ad recolendum: ꝙ in virtute crucifixionis christi per hanc hostiā sacramentalem purificamur. sanctificamur ꝛ imaculati reddimur. Et corpus xp̄i in forma panis est nobis cibꝰ vite. Et eius sanguis sub forma vini est potus salutis perpetue.

Ed ꝑ supradictis aliqs posset querere an in hoc sacratissimo sacramento eucharistie possit dari caro xp̄i sine sanguine. ꝛ econtra sanguis sine carne. Et p̄mo videt̄ alicui ꝙ nō sit dāda caro sine sāguine nec econtra. Et videtur ꝙ forme se expectent in operando. qm̄ sic se habet res ad rem: ita se habet forma ad formā. sed res corporis nō est sine re sanguinis: quia nō cōsecrat̄ corpus xp̄i sine sanguine. ergo nec forma corpis opat̄ sine forma sanguinis. R. dr̄. ꝙ qdā dixerūt ꝙ p̄ma forma nō hēt effectū suū. nisi ꝑlata scda. nec scda hēret effectū nisi p̄ma pꝰ ꝑlata. nec tn̄ piculose adorat̄ hostia an̄ cōsectionē sāguinis: q2 nō adorat̄ qd̄ ē sꝫ qd̄ erit. sꝫ i rei vitate istd̄ nō pōt stare: qm̄ forma materie ꝓportionari dēt. vn̄ sic materie disticte sūt/nec adiuicē cōmixte. ita forme diuisiꝫ opāt̄: qd̄ p̄ꝫ ex hoc ꝙ vtraqꝫ ꝑ se cōpletā significationē hēt. Et ido dr̄. cū alijs meliꝰ ꝛ viꝰ. s. ꝙ forme p̄dicte nō expectāt se mutuo i opādo. Ad. j. ḡ dr̄. ꝙ i hoc sacro duplr aliqd cōtinet̄. s. ex vi sacri. ꝛ ex q̄dā nat̄ali cōcomitātia. Et qa sacr̄m ē institutū i vsū fideliū: ido ex vi sacri cōtinet̄ i hoc sacro qd̄ i vsū fideliū venit. ꝛ q2 i pane cōsecrato nō cōtinet̄ sanguis xp̄i: s̄m qd̄ ē in vsū potꝰ fideliū. ideo nō cōtinet̄ ibi. ex vi sacri: sꝫ ex q̄dā nat̄ali cōcomitātia: q̄ venit in corpꝰ xp̄i nō fit sine sanguine. ꝛ ecōuerso ē d̄ vino cōsecrato. vn̄ panis nō cōuertit̄ per vim p̄moꝝ vboꝝ i corpꝰ ex sāguine: sꝫ i corpꝰ sine sāguie veniēte i vsū potꝰ fideliū. Causa aūt q̄re diuisiꝫ sanguis a corpe cōsecrat̄ cū nūc nō sit diuisus. pōt etiā sumi ex vsu ad quē est sacr̄m: quoniā manducatio in cibo ꝛ potu consistit. Etiam ex eo

q per sacramentū representatur. quia in passione christi sanguis a corpore diuisus fuit sic tho. in quarto. di. viij. ad quartum in solutione primi argumenti. Sed q vere et realiter xps redemptor noster contineatur in hoc sacramento: qui et si non possit videri oculis corporis: bene tamen videt a fidelibus oculis spiritualibus. i. oculis anime et fidei. Et sic dicit tho. suo q̄rto. di. x. ad primū. Preterea decretū. xxiij. di. Dei perfecta sunt opera et Ro. xij. Sed non perfecte cōiungeremur deo p sacramenta que nobis tradidit nisi sub aliquo eorum ipse christus sacramentorū vere contineretur: ergo in hoc sacramento eucharistie verum corpus christi continetur: q2 nō est aliud assignare sacramentum in quo christus realiter contineatur. Ad hoc etiam sunt multe autoritates in littera posite. R. dič. q sub sacramento altaris cōtinetur verū corpus xpi qd christ9 de virgine maria domina nr̄a traxit. Et contrariū dicere est heresis q2 derogatur veritati scripture in qua dn̄s dicit. Hoc est enim corpus meum. Ratio autem quare oportet q in hoc sacramēto ipse christus contineatur in principio huius tractat9 dictuz est quia scilicet non ita perfecte nobis christus coniungeretur. si sola sacramēta illa haberemus in quib9 cōiungit nobis xps per virtutem suā in sacramētis illis participatā. Et ideo oportet esse aliquod sacramentū quo christus non solū participatiue sed etiam per suam essentiam cōtineatur: vt sit perfecta coniunctio capitis ad membra. Sequuntur vtilitates hui9 sacramenti eucharistie etiam et alie vtilitates: sicut ostensio maxime caritatis in hoc. s. q christus seipsū dat nobis in cibū. Subleuatio spei ex tam familiari coniunctione ad ipsuz. Et maximū meritū fidei in hoc quod creduntur multa in hoc sacramēto q̄ non solum preter rationem sunt: sed etiam contra sensus. Et multe alie vtilitates ponuntur que explicari sufficienter non possent. Et sic tu nota q articuli fidei dicuntur ab artando q2 cogunt fideles vt talia credant et operentur. Et sic in omnib9 articulis fidei voluntas imperat intellectui quoniam intellectus humanus non est capax tantorum secretorum vt in prin-

cipio hꝰ tractatꝰ dictū est. ⁊ hoc pro tanto vt. s. possumꝰ mereri qm̄ vt dicit gre. fides nō hēt meritū cui rō hūana p̄bet experimentū. ⁊ sic fides est de rebꝰ inuisibilibꝰ. ⁊ est fides credere qđ nō vides. vel vt paulꝰ dicebat ad hebreos. xj. fides est substantia rerū sperendarū argumentū nō apparentiū. ⁊ dr̄ substātia glo. i. fundamentū. Et nota ꝙ christꝰ redēptor nr̄ in articulis aliqbꝰ nō opatꝰ est naīalr̄ ſ3 sup̄naīalr̄ vt i natiuitate. ⁊c̄. Et sic fidei catholice nichil pōt subeē falsū: qm̄ ecclia vlis hoc tenet quā fallere ⁊ falli est impossibile sic tho. sua scđa scđe. q. j. ad. ix. incorpo. Cuius verba sunt: ecclia vniuersalis non potest errare: quia spiritu sancto gubernatur: qui est spūs veritatis. Hoc enī promisit dn̄s discipulis Jo. xvj. dicens. Cū venerit ille spiritus veritatis docebit vos omnem veritatē. ⁊c̄. Sic etiā in. c. a nobis. el grande. de sen. exco. Sed qui voluerit latius videre de hac materia videat ea q̄ scripsit sanctus tho. sua scđa scđe q. iiij. ad primū. Cuius littera talis est. Ad primū sic procedit videt̄ ꝙ sit incōpetens fidei diffinitio: quā apostolus ponit ad hebreos. xj. dicēs. Fides ē substantia rerū sperēndarū argumentū nō apparentiū. E hoc sic. nulla eni3 qualitas est substātia: sed fides est qualitas cū sit virtꝰ theologica vt supradictu3 est. ergo nō est substātia. Preterea diuersarū virtutū diuersa sunt obiecta: sed res speranda est obiectū spei. non ergo debet poni in diffinitione fidei tanquam eius obiectū. Preterea fides magis perficitur per caritatem qua3 per spem: quia caritas est forma fidei vt infra patebit. magis ergo debuit poni in diffinitione fidei res intelligenda ꝙ̄ res speranda. Preterea idem non debet poni in diuersis generibus sed substantia ⁊ argumentum sunt diuersa genera non subalternatim posita ergo inconuenienter fides dicitur substantia ⁊ argumentum.

Preterea per argumentum veritas manifestatur eius ad qđ inducitur argumentum: sed illud dicitur esse apparens cuius veritas est manifestata: ergo videtur oppositū implicari in hoc ꝙ dicitur argumentū non apparentium quia argumentum facit rem prius non apparentem postea apparere: ergo male di

citur rerum nō apparentium inconuenienter ergo describitur fides. In cōtrariū sufficit auctoritas apostoli supra posita. R. dicendū ꝙ licet quā dicāt predicta verba apostoli non esse de fidei diffinitione. Tamen si quis recte consideret omnia ex quibus fides potest diffiniri in predicta descriptione tanguntur licet verba non ordinentur sub forma diffinitionis: sicut etiam apud philosophos pretermissa syllogistica forma syllogismorum principia tangūtur. Ad cuius euidentiā considerandū est ꝙ cum habitus cognoscātur per actus. et actus per obiecta. Fides cū sit habitus quidā debet diffiniri per proprium actū in cōparatiōe ad proprīū obiectū. Actus aūt fidei est credere sicut iam dictū est: q actus est intellectus determinati ad vnū ex imperio volūtatis: sic ergo actus fidei habet ordinē et ad obiectū voluntatis qđ est bonum est finis. Et ad obiectū intellectus qđ est verū. Et quia fides cū sit virtus theologica vt supradictū est: habet idem pro obiecto et fine: necesse est ꝙ obiectū fidei et finis proportionabiliter sibi correspōdeant. Dictum est aūt supra ꝙ veritas prima que est deus: est obiectū fidei: secundum qđ ipsa veritas. i. deus est nō visa: et ea quibus propter ipsā inherent: et secūdū hoc oportet ꝙ ipsa veritas prima se habeat ad actū fidei per modū finis secundum rationē rei non vise: qđ pertinet ad rationē rei sperate scḋm illud apostoli ad ro. viij. Quod nō videmus speramus. veritatē enim videre est ipsam habere. Nō aūt sperat aliquis id qđ iam habet. Sed spes est de hoc qđ nō habet vt dictū est. sic ergo habitudo actus fidei ad finē q est obiectū volūtatis significat in hoc ꝙ dicitur. Et fides est substātia rerū sperādarum: substantia enim solet dici prima inchoatio cuiuslibet rei. Et maxime quando tota res sequēs cōtinet virtute in primo principio puta si dicamus ꝙ prima principia indemōstrabilia sunt substantia scientie quia. s. primū qđ in nobis est de sciētia sunt huiusmodi principia: et in eis virtute cōtinet tota sciētia. per hūc ergo modū dicitur: fides est substātia rerū sperandarum: quia. s. prima inchoatio rerū sperādarum in nobis est per assēsū fidei que fides virtute cōtinet oēs res sperandas. In hoc enim speramus beatificari ꝙ videmus aperta visiōe veritatē: cui per fidē adheremus.

vt p̄z p ea q̄ dicta sūt de felicitate. Habitudo aūt act⁹ fidei ad obiectuʒ intellect⁹ sm qd̄ ē obiectū fidei designat̄ in hoc qd̄ dr̄ argumentū nō appentiū. Et sumit̄ argumētū p argumēti effe-ctu. Per argumentū enī intellect⁹ inducit̄ hō ad īherēdū ali cui vo: vn̄ ip̄a firma adhesio intellect⁹ ad v̄itatē fidei nō appē tē: vocat̄ h argumētū. Vn̄ alia lr̄a hēt cōuictio q̄z .s. p auctori-tatē diuinā intellect⁹ credētis cōuicit̄ ad assentiēdū his q̄ non videt. Si quis g̃ ī formā diffinitiōis hmōi v̄ba reducere velit pōt dicere q̄ fides ē habit⁹ mētis: q̄ incboat̄ vita eterna in no bis faciēs intellectū assentire nō appētib⁹. Per hoc enī fides ab oīb⁹ alijs distiguit̄ q̄ ad intellectū ptinēt. p hoc enī qd̄ dicit̄ argumētū distiguit̄ fides ab opiniōe / suspitione ꝛ dubitatiōe. p q̄ nō est prima adhesio intellect⁹ firma ad aliquid. Per hoc aūt q̄ dicit̄ non apparentiū distinguitur fides a scientia ꝛ intel lectu: per que aliquid fit apparens. Per hoc aūtē qd̄ dicitur substantia rerum sperandarū distinguitur virtus fidei a fide cōmuniter sumpta que non ordinat̄ ad beatitudinem speratā. Oēs aūt alie diffinitiones q̄cunqʒ de fide dantur explicatio-nes sunt huius quā aplus ponit. Qd̄ enī dicit augu. Fides ē virtus qua creduntur que non videntur. Et quod dicit Da-mascenus q̄ fides non est inquisitus consensus. Et quod alij dicūt. q̄ fides est certitudo animi quedā de absentibus supra opinionem ꝛ infra scientiaʒ: idē est ei qd̄ apostolus dicit argu mentū nō apparentiū. Quod vero dionisi⁹ dicit. vij. ca. de di-uinis noībus. q̄ fides est manens credentiū fundamentū col-locans eos in veritate ꝛ in ipsis veritatē: id ē est ei q̄ dicit̄ sub stantia rerum sperandarum. Ad primum ergo dicendum. q̄ fīda nō sūit̄ h sm qd̄ ē gn̄s gn̄alissimū cōtra alia gn̄a diuisū: sʒ sm qd̄ in q̄libʒ gn̄e inuenit̄ q̄dā simitudo ī he p vt .s. p̄mū ī q̄libʒ gn̄e cōtinēs ī se alia v̄tute: dr̄ esse ſ̄ba illoꝝ. Et sic pro amplio ri declaratione est notandū ex dictis q̄ fides est de rebus que nō pn̄t videri oculis corpalib⁹ ꝛ ſi possint videri oclis spūalib⁹ .i. oclis fidei: ꝛ sic dicūt q̄plēs cōiter ꝛ bn̄. Fides est credere qd̄ nō vides. Ad. ij. did. q̄ cū fides ptineat ad ītellectū sm qd̄ im-

peratur a volūtate oportet ꝙ ordinetur sicut ad finem ad ob-
iecta illarū v̄tutū q̄bus pficit̄ voluntas inter quas est spes vt
infra patebit. et ideo in diffinitione fidei ponit̄ obiectū spei. Ad
tertiū dicendū ꝙ electio potest esse ꝛ visorū ꝛ nō visorū ꝛ presen
tiū ꝛ absentium: ꝛ ideo res diligenda non ita proprie adaptat̄
fidei sicut res speranda cū spes semꝑ sit absentiū ꝛ non visoꝝ.
Ad quartum dicendū ꝙ substantia ꝛ argumentū ſm q̄d in dif
finitiōe fidei ponūt̄ nō important diuersa genera fidei nec di
uersos actus: sed diuersas habitudines vnius actus ad diuer-
sa obiecta vt ex dictis patet. Ad quintum dicendū ꝙ argumē
tum q̄d sumitur ex proprijs principijs rei facit rem esse appa-
rentem. sed argumentū quod sumitur ex auctoritate diuina nō
facit rem in se esse apparentem. ꝛ tale argumentum ponitur in
diffinitione fidei. Et sic est notandum ꝙ pater/verbum/ꝛ spi-
ritussanctus nunquaꝫ fecerūt aliquid contra naturam nec fa-
cient: sed quandoqꝫ bene faciunt aliqua preter naturaꝫ. Et sic
solus homo quādo peccat mortaliter facit cōtra naturā. vt iaꝫ
dictū est: Uel dic sic ꝙ operationes diuine quandoqꝫ sunt na
turales qn̄ꝫ supra naturales. Uel dic ꝙ pater ꝛ filius ꝛ spūs
sanctus qn̄ꝫ operantur naturaliter ꝛ qn̄ꝫ supernaturaliter vt i
aliq̄bus articulis fidei vt ꝙ christus redemptor noster contine
atur in aliqua hostia parua: talis operatio non est naturalis: ſꝫ
supnaturalis ꝛ sic de singulis ꝛ sic deus disponit rem paruam
vt sit capax alicuius rei magne: sed nūquā opatur cōtra natu-
rā vt iā dictū est. Et sic nota ꝙ tho. in quarto di. viij. ad primū
in solutione tertij argumēti dicit. Ad tertium dicendū ꝙ omne
sacramentū est visibile: nō tamē oportet ꝙ quicq̄d est in sacra-
mento sit visibile. videt̄ enī spēs sensibilis aque in baptismo: ſꝫ
nō videt̄ virtus spiritualis q̄ secretius operatur salutē. Et si-
militer in hoc sanctissimo sacramento eucharistie videtur spe
cies: sed non videtur verum corpus christi. Uel dicendum ꝙ
est visibile non in se: sed in speciebus que ipsum corpus christi
tegunt: sicut ꝛ substantia aliorū corporū videtur mediante co-
lore. Et item est notandum quod dicit tho. in quarto di. viij.

ad tertiū finalibus verbis vbi dicit ꝙ si verba consecrationis proferantur a non sacerdote: nullam habent efficatiam. Cuius verba sunt: Ad nonum dicendum ꝙ quando aliquod opꝰ perficitur pluribus instrumentis: virtus instrumentalis non est complete in vno: sed incomplete in vtroqꝫ: sicut manu etiam penna scribitur. Et similiter contingit in proposito quoniam virtus instrumentalis ad faciendum predictam conuersionem .s. ꝙ conuertatur substantia panis in carnem ꝛ corpus christi Et substantia vini in sanguinem christi: non tantū est in verbo sed in sacerdote: ideo in vtroqꝫ est incomplete: quoniā nec sacerdos sine verbo nec verbū sine sacerdote: cōficere potest. Et quia sacerdos est similior principali agenti ꝙ̄ verbum: quia gerit eius figuram ideo simpliciter loquendo sua virtus instrumentalis est maior ꝛ dignior. Unde etiam permanet: ꝛ ad mľtos huiusmōi effectus se habet. Uirtus autem verbi transijt etiam: ꝛ ad semel tantum est. Sed secundū quid virtus verbi ē potentior in quantum efficitur propinquior: quod est signum ipsius sicut etiam penna siue calamus est scripture propinquior: sed manus est propinquior scribenti tho. vbi supra. Sed ꝓ ampliori declaratione eorum que dicta sunt: vide quomodo in pronuntiatione huius pronominis hoc sit panis: tamen nihilominus demonstrat illud quod tota oratio facit scilicet verum corpus christi quod ibi est quando tota oratio dicta est. Sic ꝙ̄ quando totum dictum est totum factum est. i. corpus christi verum est: ꝛ ibi sub specie panis ꝛ vini totus christꝰ est. Sed corpus christi ibi est per connexionem. Sanguis per conuersionē Et anima christi ibi est per coniunctionem. Deitas per vnionem. s. deitas in persona filij. Persona enī patris ibi non est Nec persona spiritus sancti quoniam non sunt vnite humane nature: cuius vnionis ratione dicitur ibi esse deitas. Sola. n. persona filij vniuit humanam naturā. Unde persona filij ibi est. Deitas aūt ibi est tota integra ꝛ perfecta per essentiam: potentiam ꝛ per presentiam. sicut in omni creatura. Tamen non sunt ibi sub sacramento ꝛ ratione sacramenti pater ꝛ spiritus

sanctus in personã: sed sola persona filij ratione predicta. Et sic christus in specie propia est in celo empirreo: sed in specie aliena est in sacramento altaris. s. in sacramento eucharistie. De quo vide tho. in quarto. di. x. Ad. ij. quasi per totum. & in di. viij. & ix. Sed pro accedentibus indigne ad hoc sacramentuz vide quid dicat tho. in quarto. di. ix. ad tertiũ in solutione tertij argumenti & tangit aliqualem cognitionem charitatis. Cuius verba sunt. Ad tertium dicendum quod habens conscientiã mortalis peccati quod dimittere non proponit: peccat accedẽs ad sumendum corpus christi: quoniaz indigne accedit. Peccat etiam non accedendo tempore ab ecclesia determinato et constituto quia inobediens est ecclesie: non tamen est perplexus .i. implicitus irretitus / innolutus: colligatus vel oscurus. vel dicitur perplexus qui est positus inter duo & nescit quod eligat quia potest se ab hoc dubio eripere: peccati propositũ dimittẽdo: nihilominus tamen manente tali proposito minus peccat non sumendo quam sumendo: quia illud quod est malum secunduz se est maius malum quam illud quod est malum quia prohibituz Unde primũ se debet dimittere excommunicari: quam cum proposito peccati mortalis corpus xpi sumat.

AD secundã questionẽ dicẽdũ quod ignorantia circumstantie a peccato excusat adhibita diligentia precipue quando est talis circumstantia: cuius certitudo plene haberi nõ potest. quod autẽ sit omnino a peccato immunis per certitudinem sciri non potest. j. cori. iij. Nihil mihi conscius sum. sed non in hoc iustificatus suz. Potest tamen de hoc haberi aliqua coniectura: precipue per quattuor signa sicut Bernar. ait. Primo cum quis deuote verba dei audit. Jo. viij. vbi dicitur. Qui ex deo est: verba dei audit. Item mat. iiij. Non in solo pane viuit homo sed in omni verbo: quod procedit de ore dei. Secũdo cũ quis se promptũ ad bene operãdũ inuenit. quoniam probatio dilectionis exhibitio est operis. vt dicit. gre. Tertio cũ quis a peccatis abstinẽdi futurũ propositũ habet. Quarto cũ de peccatis dolet: quia in his vera penitẽtia secundum grego. cõsistit.

Unde si aliquis per hui⁹mōi signa facta diligenti discussione sue cōsciencie ꝗuis forte non sufficiēti ad corpus christi deuote accedat: aliquo peccato mortali in eo remanēte: qđ eius cognitioni preterfugiat: non peccat imo magis ex vi sacramenti peccati remissionē consequit̃. Unde augu. dicit in quodā sermone: ꝙ quādo corpus xp̄i manducat̃: viuificat mortuos. Ad primū ergo dicendū ꝙ duplex est ignorantia peccati. Una q̃ ignorat̃ qua aliquid peccatū sit: ꝛ hec quidem ignorantia si sit in sola cognitione consistens. Quandoqȝ excusat peccatū cuȝ ignoratur circumstantia: qua peccatuȝ facit sicut cum quis cō miscetur aliene quam credit esse suam: etiam in hoc non habȝ locum autoritas ambrosij: quoniā talis ignorantia est facti: ꝛ talis excusat. quandoqȝ aūt non excusat / sicut cum est ignorantia vniuersalis iuris: imo ipsa ignorantia peccatū graue est: ꝛ videtur in his que ꝑ se mala sunt ꝛ ad infidelitatē pertinere: in his que sunt mala quia prohibita ad negligentiam: ꝛ hic habet aliquo modo locū verbū ambrosij propter ignorantie periculū quia medicina non queritur: cum morbus ignoratur: que quidem auctoritas facit contra sacerdotes ignaros ꝛ imperitos. Et etiā ꝓpter infidelitatē: q̃ est grauissimū peccatū. Si aūt sit talis ignorantia in cognitione simul ꝛ affectione consistēs sicut ignorātia electiōis vt quādo quis in illicitū im ꝓhibite fert̃ ac si eēt licitū: sic dicit ph̄s ethi. ij. de his q ex habitu alicui⁹ vicij opant̃: vt intēpati: tūc grauissime peccat q ignorat: qm̄ hec ignorātia ꝓuenit ex cōtēptu. Alia ignorantia peccati est q̃ illud qđ scit̃ esse peccatū credit̃ iā nō esse: sed sibi dimissū esse: ꝛ talis ignorantia non excusat nec aggrauat illud peccatum: cuius ignorantia dicitur sed potest excusare respectu sequentis peccati illud cuius peccatum precedens fuit: ꝛ quia ignoratum est se habet sicut circumstantia q̃ peccata in actu sequenti induceret si sciretur: ꝛ ita est in proposito. Unde ꝗuis aliquis sit indign⁹ rōe precedētis peccati: nō tm̄ indigne accedit quia ignorantia eum excusat a peccato illum accessum: vt dictū est. Et sic dicit apostolus ad chorin. xj. Qui manducat ꝛ bibit indigne iudiciū sibi manducat ꝛ bibit. ꝛc̄.

Et quia hic supradictū ē de articulis. videndū ē quot sunt articuli fidei. Solutio dicendū q̄ articuli fidei sūt quattuordecim.s. sunt septem diuinitatis.i.spectantes ad naturā diuinā. Et septem hūanitatis.i.spectātes ad naturā hūanā. Articuli diuinitatis

Articulis septem deitatis:credere debes. Articulus prim⁹ mōstrat q̄ sit de⁹ vnus. In patreq̄ sequens dicit qd̄ credere debes. Tertius te cogit in natū credere xp̄m. Quart⁹ te cogit in sanctū credere pneuma. Credas in quintū deitate cuncta creasse. Septus ait: crede q̄ dn̄s peccata dimittet. Omnes surgemus septimus dicit aperte.i.manifeste.tunc dabit pena prauis:requies quoq̄z iustis: siue bonis. Articuli humanitatis.

Articulis septē hūanitatis:credere debes. Conceptus. Nat⁹. Passus. Descendit ad yma.i. ad tartara/vel ad inferna. Surrexit ⁊ ascēdit. venietq̄z discernere cuncta. Et sic p̄o supradictis nota q̄ articuli fidei dicuntur paradoxe.i. quedam regule gloriose. Itē p̄ supradictis nota q̄ quādo aliqui moriūtur aut moriunt in pctō mortali aut in statu gr̄e. aut nec ī pctō mortali nec in statu gr̄e. si aliqui moriant in pctō mortali q̄d absit a quocū q̄z fideli. tādiu q̄diu aīe taliū separant a corpibus: descendūt ad penas infernales. Sed nūc nō imerito q̄rit: vbi ē infern⁹. an in pte oriētali/vel occidētali/vel meridionali/vel aglonali:vel in qua mundi parte. Dicēdū q̄ sm̄ qd̄ dicit Grego. in suis dialogis q̄ ip̄se nescit:tn̄ vnū fatet se scire q̄ est in viscerib⁹ terre. Et aliqui volunt q̄ sit in vmbilico terre.i.in medio terre. Sz d̄ ista materia credo satis dictū fuisse sup̄. Sz si aliq̄ moriātur ī statu gr̄e vt puuli baptizati imediate euolāt ī glia3. Sz si aliq̄ moriāt nō ī pctō mortali nec ī statu gr̄e vt sūt illi q̄ secū deferūt illa tria.s.fenū.lignū.⁊ stipulā:p q̄ itelligim⁹ aliq̄ venialia pctā.⁊ tales aīe purgant in diuersis locis ⁊ ep̄s abu. vult q̄ nō ē icōueniēs q̄ purgēt aīe ī locis in qb⁹ peccauerūt. qd̄ asserit sup mat.in.q.cxlvij. Cui⁹ vba sūt. Dic̄.tn̄ q̄ aīe solute a corpib⁹ pati possunt in varijs locis in quib⁹ peccauerūt:⁊ interdū

hominibus apparere in corporibus assumptis et loqui vt late ostendit Gregorius in quarto dialogorum. Sed pro feno ligno et stipula vide magistrum sententiarum in quarto di.xxj. Sed pro supradictis vide tho.in quar.di.quadragesima.vij. vsque ad quinquagesimam.

Supra q̄ ꝓpitio ac sereno vultu r̄spicere digneris et accepta hr̄e: sicuti accepta dignatꝰ es munera pueri tui iusti Abel. Et sacrificium patriarche nostri abrahe: quod tibi obtulit summus sacerdos tuus melchisedech: sanctum sacrificium immaculatam hostiam.

Hic ponitur quinta et vltima particula secūde partis: que petit hoc sacrificium per actum deo esse acceptum: Et ꝙ benigno vultu a deo inspiciatur. Et quia dicitur hic benigno vultu. alicui videretur non multum intellectu vigenti deū habere faciē et aures et manꝰ et pedes. et omnia corporis membra vt discurrēdo per totam sacram scripturam ad longum et plenum: qm̄ qn̄z videtur nobis deū habere vnicam aurem: vt in illa oratione. inclina dn̄e aurē tuam ad p̄ces nostras. etc. Et quandoque videtur habere duas siue binas aures: vt in illo psalmo quito Verba mea auribus percipe dn̄e. etc. et sic de singulis. Pro q̄rum declaratione dignum duxi aliqua pro sapientibꝰ et peritis scribere vt eis complacerem saltim. Sed pro imperitis et insipientibus: vt deo seruirem: et eis satisfacere possem. Et sic primo nota ꝙ loquimur de deo more hūano sicut de nobis: vt dictum est: quoniā vna quaeque res sicut cognoscitur: ita nominatur vt ait philosophus. libro primo periherme. vbi dicit. Sunt inquit ea que sunt in voce earū que sunt in anima passionum note. Sed aliquis non immerito possit querere quare magis

liber pſalmoꝝ̄ continue recitatur ꝙ̄ alia ſacra ſcriptura. Ad
quod reſpondet diu⁹ augu. in libro q̄nquagenarū̄ ſuarū̄ in ꝓ-
hemio vbi dicit ꝙ dioniſio placet q̄m pſalmi ꝑ modū̄ laudis
cōp̄hēdūt gogo in ſacra ſcriptura continet̄. vnde ⁊ ipſe pſalmo
rū̄ liber regiſtrū̄ eſt toti⁹ ſacre ſcripture ⁊ cōſūmatio toti⁹ theo-
logie pagine: qđ eſt valde notandū̄. Et q̄ꝛ dicebat ꝓpheta in
pſalmo. v. Verba mea aurib⁹ percipe dn̄e. ⁊c̄. ꝓ cui⁹ declara-
tione nota ꝙ ſm̄ damaſcenū̄ in ṗmo ope vbi dicit. Multa de
deo cōparat̄ in diuina ſcriptura: ſimbolice dicta inueniūt̄. Cō
ſiderat. n. ſacra ſcriptura ꝙ ſum⁹ hoīes hebetes ⁊ groſſa carne
induti. E ideo difficile nobis eſt immo īpoſſibile intelligere
⁊ dicere īcōp̄henſibilē̄ ſubſtātiā̄ diuinitatis ⁊ ſuas excellentias
⁊ immateriales optiones. Oportet ergo ꝙ adiuuemur q̄buſ-
dā̄ ymaginib⁹ ⁊ formis nobis viſualib⁹. Quecunq̄ꝫ ergo q̄ cor
poraliter dicūtur de deo: ſimbolice dicta ſunt. Sed habēt quā̄
dā̄ altiorē̄ intelligentiā̄. Simplex eſt eni de⁹ ⁊ nō figurabilis ī
ſua natura cōſiderat⁹ nec hēt mēbroꝝ ꝑtes nec lineamenta: et
ſic ꝑ aures dei ⁊ ei⁹ auditū̄ intelligim⁹ ei⁹ ꝓpitiationē̄. ⁊ ſuſce
ptionē̄ nr̄e dep̄cationis: q̄ꝛ ⁊ apud nos ſic eſt ꝙ in his qui no-
bis ſupplicant. per hūc ſenſū̄ mites ſum⁹ ⁊ familiariter eis au
res inclinam⁹. Sed per oculos dei: ⁊ per palpebras: ⁊ per vi-
ſum intelligim⁹ conſideratiuā̄ eius virtutē̄. Et ꝙ nichil eius
conſiderationē̄ latet: vnde apoſtolus ad hebꝛe. q̄rto. Oīa ſunt
nuda ⁊ aperta oculis dei. Et per os dei intelligit̄ vnigenitus
dei filius. qui eſt verbū̄ ei⁹. nā̄ ſicut pro verbiſ que per linguā̄
fiunt: ſepe dicim⁹ iſta ⁊ illa lingua: ita pro dei verbo os ponit̄
quia verba ore formant̄. vnde ſic filius dei dicit̄ brachiū̄: quia
pater per eū̄ omnia operat̄. de quo propheta ait in p̄s. lxx. Et
brachiū̄ dn̄i cui reuelatū̄ eſt. Et beata virgo in ſuo cantico lu
ce. j. Fecit potentiā̄ in brachio ſuo: ita etiā̄ dei fili⁹ dicit̄ os pa-
tris: per quē̄ pater omnia nobiſ loquit̄. vnde propheta in pſal.
c. vij. De⁹ locutus eſt in ſancto ſuo. Alias os dn̄i locutuꝫ eſt.
Et odoratus dei eſt acceptio noſtre deuotionis. Orationis ⁊
ſacrificij ⁊ cuiuſcū̄q̄ꝫ alteri⁹ boni opis ſic dr̄ de ſanctis pr̄ibus
cū̄ offerebā̄t deo accepta holocauſta: qđ odorat⁹ eſt deo ſacrifi

ciū in odorē suauitatis. Nos enī per hūc sensū que boni odoris sūt acceptabam⁹ fetida vo refugim⁹. Et facies nāqꝫ dei in sacris scripturis non caro sed diuina cognitio intelligitur cui⁹ ratio est: qꝛ inter nos vnusquisqꝫ ꝑ faciē cognoscit̄ sic in psalmo lxxix. Ostende nobis faciem tuam ꝛ salui erimus: ac si diceret: da nobis cognitionem tuā. Sed man⁹ dn̄i sūt ꝑfectiones suarū operationū: qꝛ ꝛ nos vtilia ꝛ magis preciosa dirigim⁹ manib⁹. Et adhuc per digitos dei intelligim⁹ opera dei subtilissima sic propheta in psalmo. viij Celos tuos opera digitoꝝ tuorū. ꝛc̄. Qꝛ celi sunt opera dei subtilissima. Et sic dicit̄ exo. viij. Digit⁹ dei est hic. ꝛ sic nos opera subtilissima digitis operamur. Et dextera manus dei est dulcedo sue pietatis: qua statuet agnos a dextris. Et sinistra manus dei est seueritas sue iusticie: qua hedos ponet a sinistris vel ꝑ dexterā dei intelligim⁹ equalitatē patris secundū quod dicimus christū dei filiū sedere ad dexteram dei patris omnipotentis: ꝛ tunc talis dextera non habet sinistram quia in eternitate nichil est sinistrum. quoniam aliter si filius sedet a dextris: pater esset a sinistris quod esset falsum ꝛ palpatio dei est certissima reruꝫ cognitio ꝛ subtilium ꝛ oculorum perfecta comprehensio ꝛ exquisitio: quia apud nos nō possunt hij qui palpātur in se ipsis aliquid occultare. Et per pedes aūt et dei incessum intelligimus auxiliū dei vel indigentiam/vel iniuriarum vltionem/ vel alium quendā actum ꝛ gressum ꝛ presentiā quia nobis per vsum peduum accessus perficitur. Et vestigia dei sunt effectus quibus nūc de⁹ per speculum in enigmate cognoscitur. Et est enigma quedaꝫ obscuritas qua aliquis non bene ꝛ clare cognoscit rem siue intelligit. Item ambulat deus ꝛ fugit: cū auertitur a nobis. Iteꝫ stat quādo expectat ꝑ patientiam. Itē aīa dei est ei⁹ īmutabilis volūtas: sicut holocausta vr̄a iam odiuit aīa mea ysa. j. c. ꝛ loq̄t̄ hic scptura de deo ad modū hoīs aggrauati onere. Et cor dei ē inscrutabile cōsiliū. Et vter⁹ ꝛ vēter dei sūt occulta sapiā ei⁹. Et ī sūma diō. ꝙ oīa q̄ corpal̄r dicuntur de deo: nisi referantur ad humanitatem assumptā: dicuntur translatiue de deo qꝛ ex his que sunt secūdū nos: trāslata sūt ad deū ꝛ hn̄t

quandam occultam & profundam intelligentiam q̄ nos docet ea que sunt supra nos. Similiter transferunt ad deum iuramenta: iram: furor&c: & zelus. penitentiam & odium &c. Sed iuramentum dei significat immutabile propositū eius: nam & secundū nos ita fit vt pacta & conuentiones iuramento confirmata confirmentur sic ergo deus vt ostenderet suas promissiones immutabiles: iurauit: sic in psalmo. centesimo nono. Iurauit. &c. Sed ira in deo significat vltionem de suis inimicis & d iniuriis & suis blasfemijs. Furor vero in deo significat punitionem. Sed penitentiam in deo dicimus mutationem operis sed non consilij. Zelus autem custodia est sponsi & vxoris ne adulterentur. Ista omnia in nobis passiones sunt & affectus perturbati. Sed in deo sunt iustissimi effectus. Ita etiam odium in deo: significat voluntatē exterminandi omnia peccata.
Attribuitur etiā sibi somnus/obliuio/& vigilia. Somnus deo attribuitur quādo permittit malos prosperari & bonos tribulari. sic pp̄ha in p̄s. xliij. exurge q̄re obdormis. &c. Obliuio autē est: cum remittit peccata /nec recordatur ea punire. i. quia se habet admodum obliuiscentis /vel dicitur obliuisci cum non succurrit subito. Sic etiam dormire dicitur: quia tardat suum auxilium. & econtra dicitur vigilare: cum cito auxiliat. Dicitur etiam sedere: quia habet immutabilitatem & sic immutabilem requiem: & hoc modo sedet a dextris xp̄s. Dicitur etiam stare: quia est promptus ad auxiliandum & hoc modo vidit deus stephan⁹ cum lapidaretur: & dixit video iesum stantez a dextris dei. Et sic notandum q̄ omnia nomia aliquorum predicamētorum dicuntur de deo transsatiue: sicut nomina de predicamento passionis. s. quando. situs. vbi. & habitus. vt potest patere intuenti. nam stare & sedere sunt d predicamēto situs. Sic etiam de habitu. Dicit deus amictus lumine sicut vestimento & sic de alijs. Unde propter faciliorem intelligentiā eorum qui scitantur meam doctrinam que non est mea sed sanctorum doctorum: ponam hic ea que dionisius ariopargita tradit in libro de diuinis nominibus. Quia enī vt ait Dio. Deus est

omnium causa ⁊ principium: ideo eorū que solum habent esse:
ipse est substantia eoꝝ que sunt ⁊ viuunt: ipe est vita eorū q̄ sūt
⁊ viuūt ⁊ ratiocinanť. Ipe est ratio intellectualiū ⁊ est intelle-
ctus. Et recedentiū ab eo ipse est reuocatio resurrectio: ita cor
ruptibilia ipse renouat ⁊ reformat. Et peccatorum eorū q̄ mo
uentur execrabiliter ipse est sacrum fundamentum vel firma-
mentum. Stantiū ⁊ perseuerantium est munimentum: ⁊ eoꝝ
qui ad ipsū reuertūtur via ⁊ reordinatina manuductio. Et q̄
amabilius nomē est eorū qui ab ipso facti sunt pater est. Pri
cipalius eni de⁹ est noster pater: qui de nihilo nos fecit: q̄ car
nales patres: qui nos genuerunt secundum carnem sic ꝓpha
in ps̄. lxxxix. ipse fecit nos ⁊ non ipsi nos. ⁊c̄. Nam et patres
nostri ex ipso deo accipiunt esse ⁊ vim generatinā. Sicut ergo
opus magis pendet ex agenti principali: q̄ ex instrumento: ita
nos magis habemus deum patrem q̄ homines. ⁊ vltra hoc
ipse est pastor sequentiū se: ⁊ eorū qui ab ipso pascuntur illumi-
natorū splendor. Ipse secundū Boetiū est dux/semita/termi
nus idem. Dux dicitur. q2 ab ipso ducimur. Diciť aūt semita
quia per ipsum ambulam⁹. Diciť autem terminus. quoniam
in ipso requiescimus. Et sic prudens lector respiciat que noīa
de deo translatiue dicantur: ⁊ quomodo ⁊ sic dicta sufficiant
pro presenti. hec magister martinus corduben sis in libro de mi
stica ⁊ vera theologia in cap. non solum. Et sic ꝓ maiori decla
tione nota q̄ oportet accedentem credere. Item nisi credideritis
non intelligetis apostolus ait. (Supra que). s. dona ⁊ data.
Sed illud que relatiue tenetur. (vultu propitio ac sereno). s.
placito ⁊ illuminato aspectu. (respicere digneris) tamen non
est intelligendum q̄ vultus dei aliquando mutetur. Sed tūc
deus vultum suum serenat ⁊ illuminat cum suam misericordi
am erga nos exhibet ⁊ demonstrat. iuxta illud psalmi. lxv. Il-
luminet vultum suum super nos ⁊ misereatur nostri. (Sicuti
accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti abel) hic
notantur isti patres veteris testamenti: quia eorū sacrificia ac-
ceptiora erant. Et specialius ceteris hoc sacrificium prefigu-

rauerunt. Et figurā passionis xp̄i: ⁊ eius sanctissime cene val
de ꝑprie representabant. Aduerbium sicuti: similitudinem ali
qualē exprimit: nō tamē equalē. Multo quippe acceptius est
hoc sacrificiū .s. sacramentum eucharistie: ꝙ̄ illud quod obtu
lit abel: abraham ⁊ melchisedech. habet enim amplius res ꝙ̄
vmbra. veritas ꝙ̄ figura. Per munus eniȝ abel offerentis d̄
primogenitis: christus exprimitur primogenitus in multis fra
tribus. qui obtulit seip̄m agnum immaculatū deo patri iohan
nis .j. ecce agnus dei: qui tollit peccata mundi. Et sicut abel a
fratre suo interemptus est propter inuidiam: sic xp̄s interem-
ptus fuit a fratribus suis iudeis. (⁊ sacrificiū patriarche no-
stri abrahe) Dicitur abrahā patriarcha noster: ⁊ non tantum
populi israhel: quia illius fuit per carnem: nostri vero ꝑ fidē.
ſm̄ illud. Nō vltra vocabit̄ nomē tuū habrā: ſȝ habrahā: qa
patrem multarū gentiū constitui te. Per sacrificiū aūt abra-
he vnicū ⁊ dilectū filiū offerētis: passio dn̄i prefigurabat̄: ⁊ im
molatio filij dei a patre ꝑ nobis: de qua apl's dicit. ꝑprio filio
suo non pepercit. ad roma. viij. Etsicut abraham deo paruit ſi
liū suū imolando: sic christ⁹ fact⁹ est obediēs p̄ri vsqȝ ad mor
tem: ⁊ in manus patris tradidit spiritū. Et sic nota ꝙ qn̄ abra
ham volebat filiū suū ysaac ymolare: erat an etate centū trigin
ta quinqȝ annorū. ⁊ ysaac fili⁹ ei⁹ erat in etate. xxxv. annorum.
hec episcop⁹ abu. geñ. xxij. (⁊ qd̄ tibi obtulit sūm⁹ sacerdos tu
us melchisedech) oblatio melchisedech tā ꝑprie nouū sacrifi
cium demonstrat: ꝙ inde dictū sit. tu es sacerdos ineternū se-
cundū ordinē melchisedech. ps̄. c. ix. Cui ſm̄ apl'm ꝑ omia ſūt⁹
dei assimilatus. manet sacerdos ineternū: qꝛ sic melchisedech pa-
nem ⁊ vinū obtulit habrahe ꝑ victoria habita de inimicis. vt
geñ. xiiij. Sic christus sub specie panis ⁊ vini offert̄ ꝑ nobis
deo patre pacificat⁹ nobis ipsuȝ. Et sic nota ꝙ christ⁹ d̄r abel
ratione innocētie. Abrahā rōe obedientie. Melchisedech rōe
clemētie ⁊ sanctitatis eximie. (Sāctū sacrificiū ⁊ imaculatā
hostiā) Ista sūt verba q̄ addidit leo papa. Et possunt referri
ad sacrificium melchisedech: qd̄ dicitur sanctum ⁊ imaculatū.

ꝓpter sacrificiũ eucharistie in ipo figuratũ. Ipse eni melchise
decch obtulit panem ⁊ vinũ in sacrificiũ agendo grãs deo de vi
ctoria habrabe: qd sacrificiũ erat valde acceptũ deo. Sed refe
rendo ad nrm sacrificiũ tũc est sensus. sicut hec typica sacrifi-
cia tibi deo patri accepta fuerũt sic hoc sanctũ sacrificiũ sit a te
acceptũ: qd in se tibi semp acceptũ est: etiã q̃tũ ad offerentẽ: ac
ceptabile facere digneris. Sed pro amphori declaratiõe eoꝝ
q̃ dicta sunt nota ꝙ aliqui dicunt ꝙ melchisedecb obtulit panẽ
⁊ vinũ abrabe vt. s. abrabã offerret illud deo pro victoria sibi a
deo data ⁊ concessa contra quinqꝫ regulos gomorre ⁊ aliarũ
quattuor ciuitatũ sibi ꝓpinquarũ. Isti eni de quib᷒ hic fit mẽ
tio erant reguli qm̃ quelibet ciuitas illarũ qnqꝫ habebat vnũ
regẽ. Et iste qnqꝫ ciuitates fuerũt postea ab angelo raphaele
mandato dei submerse gratia tanti ⁊ scelerati criminis contra
naturã cõmissi: vt forte quia mares vtebantur maribus ⁊ femi
ne feminis. Et forte iste quinqꝫ ciuitates fuerũt ille de quibus
fit mentio. geñ. xviij. ⁊ in capitulo. clerici. ⁊ infra. de excessi. pre
la. Pro q̃ vide etiã epm̃ abulen. geñ. xiiij. vbi dicit. Et ꝙ seq
tur. Erat sacerdos dei: referunt ad abrabã: quia dicunt sacer
dotem fuisse. Pluries eni altare cõstruxit ⁊ sacrificiũ imola-
uit. vt gene. xij. Et eps sup̃ etiã geñ. xiiij. Et eps abulen. isto
in libro. geñ. xiiij. dicit ꝙ iste melchisedecb fuit filius Noe ⁊ ꝙ
alio in tpe appellat᷒ fuit sem.

SUpplices te rogamus omnipotẽs
de᷒: iube hec preferri per manus sã
cti angeli tui: in sublime altare tuuꝫ
in conspectu diuine maiestatis tue: vt quot-
quot ex hac altaris participatiõe sacrosan-
ctum filij tui corpus ⁊ sanguinem sumpse-
rimus: omni benedictione ⁊ celesti gratie re-
pleamur. per eundem christum dñm nostrũ.

Hic ponitur tertia pars principalis canonis que petit effectū huius sacrificij: qui est diuine gratie infusio: primo quantum ad ipsos sumentes. Secundo quantum ad eos qui iam sumere non possunt hoc est circa ipsos defunctos qui iam ingressi sunt viam vniuerse carnis. ibi memento dn̄e. (Jube hec) .s. vota supplicationes et preces fidelium. (per manus sancti angeli tui) .s. per ministerium angelorum sanctorum. qui sūt ad ministratores spiritus: qui vota nostra deo offerunt iuxta illud quod ait thobias thobie. xij. Quando orabas cum lachrimis: ego obtuli orationem tuam dn̄o (in sublime altare tuum) hoc est (in conspectu diuine magestatis tue) .s. glorie et curie celestis: nam ipsa dei maiestas altare dicitur. exo. xx. non ascendes per gradus ad altare meū (vt quotquot) .i. quantumcunqʒ fideles. vel. est aduerbium. i. qtienscunqʒ. Sacerdos hanc orationem dicens se humiliat ante altare: vt corpore foris ostendat: quod intus per humilitatem gerit. Et sunt tante profunditatis verba in hac oratione contenta vt dicit Innocentiꝰ. ꝙ intellectus humanus vix sufficit ea penetrare. Unde gregori. de his loquens dicit. Quis fidelium dubiū habere possit in ipsa immolationis hora ad sacerdotis vocē celos aperiri: et ministeria chororū angelorū adesse: summis yma sociari: terrena celestibus iungi. vnū ex inuisibilibus et visibilibus fieri. Et qꝛ dicit hic celos aperiri. Pro q̄ nota ꝙ dicit celi aperiri in ipsa immolationis hora. propter efficatiā diuine virtutis: que operatur in sacramento: summa ymis sociari: qꝛ ex speciebus et corpore xp̄i fit vnum sacramentum. et iterū membra capiti vniuntur. et iterum rapitur in celum corpus christi: in quantum fidelium deuotio. non sistit in specie sacramenti: sed fertur vsqʒ ad christum: sm̄ qḋ est in celo empireo sub specie propria per desiderium: sed in altari realiter et vere: et sic sacramentaliter et sub specie aliena: sic tho. in q̄rto. di. xj. in glo. lfalibus. Sic etiaʒ in cap. quid sit sanguis agni. et c̄. de conse. di. ij. Et in capi. omnia quecūqʒ voluit. de conse. di. ij. vbi inter cetera dicit. Ego sū panis viuus qui de celo descendi. Et item panis quē ego da-

bo vobis caro mea est pro mundi vita Jo.vj. Ex his nanqꝫ duabus sententijs aperte datur intelligi ꝙ panis iste ⁊ ille nõ duo sunt: sed vnus panis ⁊ vna caro proculdubio glo. i. sine dubio: vnum efficit corpus. Illud vere. Illud sane quod sum ptũ est ex virgine maria. Quod passum est ⁊ sepultum: quod resurrexit ⁊ in celum ascendit. Et sedet ad dexteraꝫ dei patris. Et ꝙ venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. Et est casus isti us capituli. post consecrationẽ panis ⁊ vini: licet figura panis ⁊ vini remaneat tamen nichil est ibi nisi corpus ⁊ sanguis xp̄i: quod intellige. s. sublatis accidentibus. Et sic p dictis ⁊ dicẽ-dis sanctũ ⁊ licitum est oĩbus christifidelibꝰ in hoc sanctissi-mo sacramento cõtemplari in foraminibꝰ petre. i. xp̄i. i. i vulne ribus eius q̄ sustulit maxima caritate. s. ad redimendũ genus humanũ. Item orat sacerdos manibus cancellatis. i. positis in modum crucis ante pectus quasi in ipso facto dicat obsecra mus te dñe supplices per crucem ⁊ passionẽ quã sustuleris ex-pansis manibus in cruce. Cancellatio eniꝫ manuũ: xp̄i sacer-dotis eterni crucifixionẽ significat. Itẽ cũ dicit (quotquot ex hac altaris participatione) hic sacerdos osculatꝰ altare: quod osculũ nostrã cũ deo recõciliationẽ in morte christi significat. Ea eniꝫ ipsa reconciliati digni facti sumus gratia dei: ⁊ ab eo valde dilecti qui prius inimici fueramus. Fiunt tres cruces di stincte. Una super hostiã cũ dicit. sacrosanctum filij tui corpus Altera sup calicẽ cũ dicit ⁊ sanguinẽ sũpserimꝰ. Tertia se ipsũ signãdo. cũ dicit. omni benedictione: vt recordemur xp̄i corpus crucifixũ fuisse in cruce: ⁊ eius sanguinẽ effusũ. Et ꝙ p passio nẽ xp̄i facta est crux formidalis figura ipsiꝫ demõibus. Mu nimur eniꝫ efficaciter cõtra demones p crucẽ. Et sic dicit apl's ad colo. iij. Quicqd feceritis i noĩe dñi nr̄i ihu xp̄i facietis. (p eũdẽ xp̄m dñꝫ nr̄m) nõ respõdetꝰ amẽ: rõe supposita in parte cõicantes vbi dr̄ ꝙ vẽ creditꝰ ꝙ assunt angeli quasi ministri sa cerdoti respondentes amen.

Meméto etiã dñe famłoꝝ famłarūqꝫ tuarũ. N. q nos p̄cesserũt cũ signo fi

dei ⁊ dormiũt in sõno pacis: ipis dñe ⁊ oib⁹ ĩ xp̄o qeſcẽtib⁹ locũ refrigerij lucis ac pacis: vt indulgeas dep̄camur. Per eundem xp̄m dñm nostrum. amen.

Hic põit scd̃a pticula tertie ptis: q̃ petit effectũ hui⁹ sacrificij ꝑ d̃fũctis. Orat enĩ ꝑ glia ⁊ refrigerio ipoꝝ. Cõiũctio (etiã) respicit p̄mã cõmemoratione͂ in qua ꝑ viuis oratũ est. Sꝫ pro ampliori declaratiõe memorie viuorũ debet fieri. Cui⁹ ordo talis est. Et hoc qdã faciũt dispositione͂ in mẽte satis pulchraꝫ faciẽtes tale͂ mẽoriã ad silitudine͂ ordinis casuũ: q̃ꝝ p̄m⁹ ẽ nominatiu⁹: in q̃ sui ipi⁹ recordat̃ sacerdos: qm̃ vt ait grego. omnis bona caritas a seip̄a incipere debꝫ: ꝑ q̃ vide. ca. licet de regula. finalib⁹ v̄bis vbi dr̃. ꝙ caritas est fons viu⁹ cui nõ cõicat alien⁹ glo. s. alien⁹ a charitate. sic de peni. di. j. in. §. itẽ vt xp̄us ait. Et est charitas dictio greca latine idẽ qd̃ amicicia. Et sic est caritas amicicia q̃dam q̃ vniunt̃ xp̄ifideles in xp̄o. Scd̃s casus est genitiu⁹. ⁊ significat genitores. s. parẽtes. Terti⁹ datiu⁹ ⁊ significat datore͂ vl' bñfactore͂. Quart⁹ accusatiu⁹: ⁊ significat accusatore͂ vl' inimicũ. Quit⁹ vocatiu⁹: ⁊ significat vocandos ad fide͂. Sextus ablatiuus ⁊ significat mortuos a nobis ablatos. de quibus fit mẽtio in hac scd̃a mẽoria. Et sic ista mẽoria supdicta fit ꝑ illis q̃ viuũt sup facie͂ terre ordinate. ita alia memoria silis supdicte mẽorie: debet fieri ordinate ꝑ illis q̃ iam decesserũt cũ signo fidei ⁊ sunt in purgatorio. ⁊ iste memorie nõ debẽt offerri sine sale. i. sine discretione ⁊ deuotiõe Et hec sũt verba scoti. q. penultima suoꝝ q̃tlibꝫ circa fine͂ de modo quẽ debꝫ obseruare sacerdos in memento sue misse tam pro viuis q̃ꝫ defunctis. Digneris dñe obsecratione͂ istaꝫ specialiter acceptare pro illis quibus me nosti specialiter teneri offerre: ⁊ in eo gradu in qua nosti me teneri pro eis: ⁊ est optime dictum. Et sic notandum ꝙ orat similiter pia mater ecclesia ꝑ defunctis: ⁊ eos deo patri sacre oblationis intercessione commendat. Certissime credens ꝙ sanguis ille preciosus: qui pro

multis effusus est in remissionē peccatorū non solū ad salutem viuentium: verū etiam ad ablutionē et salutē valeat defunctorum. (famulorū famularūq; tuarū) hoc in loco agit sacerdos memoriā specialē defunctorum. Est quippe in concilio statutū in omnibus missarū solemnijs loco debito memoriā haberi de functorum. Primo pro patre et matre iam defunctis. Deinde pro fratribus. sororibus. propinquis sanguine vel spiritu: Postea pro eo: qui illi contulit beneficium ecclesiasticū si habet. Et pro oībus benefactoribus qui iam obierūt: pro quib⁹ orare tenetur. Posthec pro oībus sibi cōmissis: quorū nomina nō ore recitanda sunt: sed tm̄ memoria voluenda. Est eniȝ prohibitum in collectis misse mentionē alicui⁹ per nomē et oretenus pronunciari: vt q̄ non dicatur pro anima petri vel fredinandi et sic de singulis. Que cōmemoratio citius facienda est: ne et circumstantes ex tali mora molestiā capiant. (Qui nos precesserunt cū signo fidei). s. cū charactere baptismali: qui anime in baptismo imprimitur: per quē fideles ab infidelibus distinguūt Illi eni precesserunt nos cū signo fidei: de quib⁹ constat recte vixisse: et veros xp̄ianos fuisse. pro quibus incessanter orandū est non desperandū. (Et dormiunt in somno pacis). i. q cre duntur obijsse i pace conscientie et pectoris. s. sine peccato mortali. Ex quibus vbis apparet q̄ neq; sacramenti virtus/nec sacerdotis oratio: nec salutis oblatio illis congruit aut proficit quos iudaica cecitas vel error paganismi/aut heretica prauitas a sorte beatorum sepabit. Qui eniȝ a fide decesserit iā iudicatus. Sacerdos etiam pro talibus orans sacrilegus efficit Vocat aūt mortuos dormientes ppter certam spem resurrectionis. (ipsis dn̄e et omnibus in christo quiescentib⁹) scilicet fide et caritate christi informatis defunctis non dum plene purgatis: qui decesserunt scilicet cum peccatis venialibus: vel solum cum reatu pro peccato (locum refrigerij) supple dando ipsis scilicet locum refrigerij. in quo non est ardor ignis. (lucis). s. vbi non est obscuritas tenebrarum. (ac pacis) id est non conflictus pugnarum.

Nobis quoqz peccatorib⁹ famulis tuis de multitudine miſationū tuarū ſperantibus partem alquā ⁊ ſocietatē donare digneris: cū tuis ſāctis aplis ⁊ martirib⁹. iohanne. ſtephano. mathia. barnaba: ignatio. alexandro. marcellino. petro. felicitate. perpetua. agatha. lucia. agnete. cecilia. anaſtaſia: ⁊ cum omnibus ſanctis tuis: intra quorum nos conſortium non extimator meriti: ſed venie queſumus largitor admitte per chriſtū dñm noſtrū. amen.

Hic ponitur quarta pars principalis q̄ continuat ſacrū canonem. que petit effectum huius ſacrificij quantū ad ipſos ſacerdotes offerentes ⁊ totā eccleſiā generaliter ⁊ primo ponitur petitio in genere ⁊ in ſpecie ⁊ ſubiungitur obſecratio. i. medium impetrandi cuz dicitur (per chriſtū dñm noſtrū) ⁊ ſic per hūc paſſum supradictum ⁊ alium ſimilem poteris deuenire in cognitionem illarum obſecrationū. ⁊ ſic conſequenter replicatur ſepe huiuſmodi mediū cū dicit. (per quē hec oīa) et terminatur hec oratio in littera per omnia ſecula ſeulorum. Et incipitur alia oratio. ſ. oremus preceptis ſalutaribus moniti. ⁊c. (nobis quoqz) ⁊ non ſolum pro ſe orat ſacerdos hic: ſed pro tota eccleſia: ⁊ non in perſona ſua ſolum ſed etiam in perſona circūſtantiū: ⁊ in perſona totius eccleſie ſacrificat (peccatorib⁹ famulis tuis) quoniā ſi dixerim⁹ ꝙ peccatuz non habemus: ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis non eſt. prima io. j. Et ſic ꝑ auctoritatem nuꝑ poſitam iohannis poteris dicere ꝙ peccata venialia non ſunt in hominum poteſtate. ⁊ ſic reperiūtur quaz plurima remedia pro ipſis vt viſio tāti ſacramenti eucharistie confeſſio generalis. oratio dñica. tunſio pectoris ⁊ alia hmōi. de quib⁹ latius deo dante in ſuo loco dicet. Sed peccata mor-

talia sūt in boim potestate: qm̄ in eorū ptāte est cōmittere vel non cōmittere ⁊ sic boies merenť si recte operēť. Et demerenť si non recte operenť: ⁊ sic mereri vel demereri in presenti vita ē: sic cōtra peccata mortalia opatur cordis contritio: oris confessio: ⁊ operis satisfactio de qb⁹ supdictū est. Et sic licet omni tēpore debeam⁹ nos recognoscere peccatores tñ precipue in sacrificio misse: cū in remissionē peccatorū hoc sacrificiū sanctuꝫ ⁊ sacrū celebreť. Et sic dr̄ noui ⁊ eterni testamēti. i. qr ex effusione sanguinis xp̄i testamentū accepim⁹ hereditatis eterne (de multitudine mīfationū tuaꝝ spantib⁹) glo. vna tantū est dei mīscordia. s. bn̄placiti ⁊ essentialis: cū nihil aliud sit q̄ de⁹ misericors. sed multi sunt eius effectus qui mīfatiōes signi dei dicunť. de qb⁹ mgr̄ sentē. in. j. di. xxxv. ⁊ in p̄s. xxiiij. dicitur. Reminiscere mīfationū tuarū dn̄e: q̄ a sclo sūt. Sed p dictis vide quid dicat sapiēs eccl̄ia. iiij. Presbitero humilia aiaꝫ tuam. glo. i. seni exhibe reuerentiā debitā: ⁊ nō dimittas ppter eius paupiē: p aia tua ne cōfundaris dicere verū. i. p vita tpali exponēda sic transsūptiue in. c. ne quis arbitreť. xxij. q. ij. in q̄ dr̄ q̄ p vita hoīs saluanda nō ē mētiēdū. ⁊ eccle. v. dr̄ (de ppiti atu peccatorū noli esse sine metu: nec addicias peccatū sup peccatū. Et ne dicas mīfatio dei magna est: multitudinis peccatorū meorū mīfebiť. de propiciatu peccatorū. glo. s. per penitētiā remissorū. Noli esse sine metu. glo. qr. s. nescis si penitentia sufficiens fuerit ⁊ si fuerit sufficiēs ad remissionē culpe: nō tñ ē totalis pene forte. Nec addicias peccatū sup peccatū. glo. s. per recidiuuꝫ. i. p replicationē peccati. qr sic quoddāmodo per īgratitudinē reicideret. Et ne dicas mīfatio dei magna ē glo. s. de dei misericordia nimis p̄sumēdo. Et sic pro multis sacerdotib⁹ imperitis curā animarū gerētib⁹. assignabiť q̄dā regula generalis ad cognoscēda peccata mortalia ⁊ pctā venialia. vt prehabitū ē. Que qdē regula ē. s. q pctōꝝ. i. de gn̄e pctōꝝ. Alia comittūť citra rōeꝫ. alia vo vltra. Si pctā cōmittāť citra rōeꝫ oia sūt pctā venialia. Sꝫ si pctā cōmittanť vltra rōeꝫ oia pctā sīt mortalia. Et ē dicere q tādiu q̄ diu rō subiciť sensualitati vel appetitui inordinato: semp cōmittiť pctm̄ mortale. sic

math.vj.si qs viderit quã ad cõcupiscendã eã: iã mechat⁹ est in corde suo. ꝛ sic dicit augu. Pctm̃ mortale est volũtas faciẽ di vel operãdi id qđ lex vetat: ꝛ sic illa pticula volũtas est bene ponderanda. Sȝ si peccata comitanᷣ vt dictũ est citra rationẽ dĩa peccata sũt venialia. U. G. vt si in aliq̃ insurrexit sensualitas vel appetit⁹ iordinat⁹. s. cõtra rõeȝ: sȝ rõ nõ eis paruit sue cõsensit. s. q: noluit obedire: talia pctã nõ sũt mortalia sed venialia tm̃. Et sic peccata mortalia dicũᷣ digna morte eterna: sȝ pctã venialia dicunᷣ digna venia: ꝛ sic remediũ contra pctm̃ mortale vt sepius dictum est: est cordis contritio. Et oris confessio. ꝛ opis satisfactio. Et sic nõ tradas obliuioni qm̃ sine sacramẽto penitẽtie p q̃cunqȝ peccato mortali debeᷣ pena eterna: Sȝ si aliquis decedat cũ pctis venialib⁹ prebabito baptismo ꝛ sacramẽto penitẽtie: p talib⁹ pctis venialib⁹ debeᷣ pena tpalis. de ista materia loqᷣ mgᷣ sen. in. iiij. di. xxj. Et sic vt dictũ est cõtra venialia reperiũᷣ q̃plima remedia. s. tunsio pectoris. oratio dñica. cõfessio generalis. benedictio epãlis. visio corpis dñi nr̃i ihu xp̃i. ꝛ auditio misse ꝛ aqua benedicta ꝛ alia hmõi. vñ. v. Edico. tũdo. spargor. cõteror. oro. signor. edo. i. panis bñdict⁹. dono. ꝛ per hec venialia pono. ꝛ sic vide tho. i. iiij. di. xvj. ad. ij. in corp. ꝛ incipit. Sed cõtra ẽ. ꝛc.

Sed nũc aliqs nõ imerito posset q̃rere. s. vtrȝ pñie sint arbitrarie. et obmissis argumẽtis diõ. sub breuib⁹ q̃ pñie cõsiderãᷣ dupliͬ aut sup eo qđ debeᷣ deo / aut sup eo qđ debeᷣ pximo. Si cõsiderẽᷣ penitẽtie sup eo qđ debeᷣ deo: diõ. ẽ. q̃ penitẽtie sũt arbitrarie: ꝛ sic tũc i ptãte c⁹cũqȝ sacerdotis hñtis iurisdictionẽ siue potestatẽ sup penitẽtẽ ẽ iniũgere magnã penitẽtiã vl̃ puã vl̃ nullã penitẽtiã. sic in. c. de⁹ q de pe. ꝛ re. si tñ pñie cõsiderẽᷣ sup eo qđ debeᷣ pximo pñie nõ sũt arbitrarie. vl̃ sub aliȝ v̈bis. oẽs nãqȝ penitẽtie arbitrarie sũt. hoc est verũ q̃tũ ad id qđ imponiᷣ noie pene. Sec⁹ aũt q̃ntũ ad id: qđ venit noĩe satisfactiõis qđ nõ ẽ pẽa: nã i illo nõ põt taxare cõfessor vl̃ moderare: sȝ q̃ntũ inciibit satisfaciẽdũ ex nãa dãni dati. l̃ iurie illate: tm̃ satisfaciẽdũ. E. hoc aũt dixisse placet pter q̃sdã simplices sacerdotes cõfes

fores: q cũ audiát ecclĩaʒ cõstituisse oẽs pñias arbitrarias: pu
tát ꝙ ꝺ oĩni eo qꝺ ĩ cõfessiõe venit possũt ipi arbitrari: iõ si qs cõ
fiteat̃ ꝙ furat⁹ fuerit mille: vl' ꝙ ĩtullit alicui ĩ ꝺãnũ cẽtũ: iubẽt
cõfitẽti: ꝙ ꝺet aliꝗ̃ ꝓuã elemosinã / vl' ꝙ faciat ꝺicere aliq̃s miſ
ſas: ꝛ totũ resiꝺuũ remittũt: ꝺecipiũt tñ isti seipos: ꝛ ꝺecipiũt cõ
fitẽtes qꝛ ecclĩa vt ꝺictũ ẽ ꝺeꝺit eis ꝑtãtẽ arbitranꝺi sup̲ eo qꝺ
ẽ ꝺebitũ ꝺeo nõ tñ sup̲ eo qꝺ ẽ ꝺebitũ ꝓximo: qm̃ alias sacr̃m
pñie erat meꝺiũ aꝺ ꝑpetrãꝺa grauissima furta: ꝛ per istũ mo-
ꝺũ ẽbarẽt oĩa ꝛ ꝺestruerẽt res publice: si cõfessoꝛ pctõrẽ absol-
ueret ab eo qꝺ mihi ꝺebitũ ẽ: ꝛ sic nl'la esset maioꝛ iniq̃tas ꝙ̃ sa
cr̃m pñie: qꝺ ẽ absurꝺũ ꝺicere. ẽ g̊ aꝺuertẽꝺũ ꝙ si q̃s furat⁹ ẽ
alteri mille / vl' intulit ei ꝺãnũ in centũ. ẽ h ꝺuplex offẽsa. Una
q̃ fit ꝺeo: qꝛ cõtra ei⁹ legẽ iste fecit furãꝺo: vt exoꝺi. xx. ꝺr̃. furta
caue fieri: ꝛ ꝓ ista culpa pena certa ꝺebet̃: quã penã põt cõfeſ-
soꝛ moꝺerari: aꝺ arbitriũ suũ. Seꝺ alia offensa fit ei cui abla-
ta sunt centũ: vel mille furta aut cui ꝺãnũ irrogatũ est: ꝛ circa
istã nichil põt sacerꝺos taxare vl' moꝺerari: seꝺ cogit̃ ꝑ ꝺeũ ꝛ ꝑ
oĩa jura iubere illi vt reꝺꝺat tantũ ꝙ̃tũ ꝺãnũ intulit. Et nõ so
lum quantum valet res furto sublata seꝺ etiam ꝺamna ꝛ ex-
pẽse. si talis erat res cui⁹ absẽtia t̲pe intmeꝺio ꝺãna afferret
ꝺño: c⁹ erat res. ista põit ep̃s abu. ĩ vna ꝺ. xxij. q̃sti. q̃s voluit ꝺiſ
putare Ro. si oblat⁹ fuerat loc⁹. Et sic ꝓ ꝺictis ꝛ ꝺicẽ. nota ꝙ
furtũ ẽ cõtractatio rei aliene frauꝺulosa iuuito ꝺño lucrifaci-
ẽꝺi gr̃a siue ipi⁹ rei siue etiã vsus possessiõis vt. ff. ꝺ fur. l. j. Et
ꝺr̃ furtũ a furuo qꝺ ẽ nigrũ. Itẽ nota ꝙ ẽ ibi fur ꝛ ẽ ibi latro.
Fur ꝺr̃ q clã ꝛ occulte res rapit aliẽas. s; latro ꝺr̃ q palã ꝛ ma
nifeste res alienas accipit. ꝓ q̊ viꝺe. c. iterfecisti. ꝺ homi. Et sic
notanꝺum est in quantum ꝺicit episcopus abu. ꝙ ille qui intu
lit ꝺamna alicui centum vel mille ꝛ non minus: seꝺ amplius
secunꝺũ quoꝺ visum fuerit iuꝺitio optimo boni confessoris re-
gulato lr̃is ꝛ ratione ꝛ optima ꝛ pulchꝛa ꝛ clara cõsciẽtia q̃ cõ
sciẽtia est aplicatio scientie aꝺ actũ. Et hoc sic ꝺeb; fieri ne cõ
fessoꝛ ꝺecipiat penitentẽ ꝛ se ipm ꝛ ambo in foueam caꝺant. i.
in infernũ: sic saluatoꝛ noster mat. xxv. Si cec⁹ cecũ ꝺucit am

bo in foueā cadūt. Et sic fertur quēdā dixisse vbi oues ibi pa-
stor. Itē sapiens ecclesia. x. dixit. Qualis ē rector ciuitatis ta-
les sunt cōmorantes in ciuitate. ⁊ sic rogo pondera illā particu
lā ambo. Sic etiā dr̄ in ca. cū sit ars artiū. de eta. ⁊ quali. ordi.
Cuiꝰ littera talis est. Cū sit ars artiū regimē aīarū districte p̄
cipimus. vt episcopi promouēdos in sacerdotes diligēter in-
struāt ⁊ informent / vel ꝑ se ipsos vel ꝑ alios viros ydoneos sup
diuinis officijs ⁊ ecclesiasticis sacramētis: q̄liter ea rite valeāt
celebrare: qm̄ si de cetero rudes ⁊ ignaros ordinare presūpse-
rint: qđ q̄dē facile poterit deprehēdi: ⁊ ordinatores ⁊ ordina-
tos: vltioni graui decernimꝰ subiacere. Sanctius est eni ma-
xime in ordinatione sacerdotū paucos bonos q̄ multos maloꝝ
habere ministros: q: si cecus cecum duxerit ambo in foueam
dilabunť. Casus huiꝰ. ca. minus ydoneus: nō debet ad ordi-
nē presbiteratus: nec ad regimē animaꝝ assumi. Et sic pro su-
p̄dictis est notandū qđ dicitur mathei decimo vbi saluator no-
ster ait. Estote prudentes sicut serpētes ⁊ simplices sicut colū-
be. Estote prudentes glosa. s. contra sapientiam mundi. sic. j.
corin. primo. Sapientia huius mundi stulticia est apud deum
Simplices. glo. s. ad intelligēdas fraudes. vl' aliter. estote pru
dētes. s. in bonis. ⁊ simplices. s. in malis. Nolo semp collūbas
esse: nec propter simplicitatē vr̄am laq̄um incurratis. nec sēp
serpētes: ne aliquādo venena infundatis: sed scđm tēpus: ⁊ ꝑ-
sonas: ⁊ mores immitetis. Itē estote serpētes. ne cōprehēda-
mini. sed si cōprehensi fueritis estote columbe. vt. s. non mor-
deatis. Itē estote prudentes sicut serpentes. glo. astutia serpē-
tis in bono cōmendať q: pro capite corpus exponit. ⁊ ad depo
nendū veterē pellem in arto se ponit: sic ⁊ nos corpus pro fi-
de capitis nostri quod est xp̄s ⁊ in arto penitentie ad exuendū
veterē hoīem. i. peccatū nos debemus ponere. Unde ad ephe
se. iiij. dr̄. d̄ponite vos s̄ꝫ p̄stinā cōuersationē veterē hoīeꝫ. Isti
signati sť ꝑ s̄pētes moysi. q̄ deuorauerūt s̄pētes maiores. exo.
vij. hu. car. mat. x. Sꝫ ꝑ supdictis vide astutiā naťalē s̄pentis
⁊ est q̄ñ serpēs videt periculū mortis velat caput in foramine ⁊
exponit totum corpus morti; sic ⁊ nos debemꝰ facere propter

caput christum redemptorem nostrũ: ꝛ propter eius precepta si oportuerit. s. vt exponamus vitam corporalem morti. Item aliam proprietatẽ habet serpens qꝛ scilicet scit visum recuperare naturaliter: ꝛ etatez quando perdit eam: vñ aiunt philosophi ꝙ tempore biemali moratur subtus terram. Et ex vapore generatur quedam tela super eius oculos ꝛ cecatur: ꝛ totuz corpus eius inficitur a terra sed cum venit tempus veris audiens tonitrua egreditur extra: qui cognoscens se esse cecum ponit oculos ad radios solares: ꝛ ex calore solis euanescit tela: ꝛ sic recuperat visum ꝛ aspiciens suum corpus: videt illud quasi putridum de terra ꝛ contristatur valde. ꝛ tũc incipit gemere ꝛ dolere ꝛ ieiunat quousqꝫ eleuetur corium. Et postꝙ viderit corium sic eleuatum a carne: intra per foramen valde strictum: taliter ꝙ dimittit ibi corium sic eleuatuz a carne ꝛ sic renouatur et hoc cuicunqꝫ notum est. Sic homo cupidus mittitur subtus terra tempore biemali. i. isto tempore moderno. s. quando incipit cogitare qualiter poterit acquirere beneficia ecclesiastica qñz inordinate ꝛ alias diuicias si est ecclesiastic⁹. Si secularis vineas vel vassallos: auꝝ: argentũ ꝛ alia huiusmodi. donec obcecantur oculi eius tela cupiditatis. Sed tempore veris. i. tempore predicationis propter verbum dñi deberet egredi de subtus terra. i. de peccato tonitruis. s. vocibus predicatoris ꝛ respicere radios solares. i. misericordiã ꝛ pietatẽ dei: ꝛ sic a radijs eius. i. a gratia spiritus sancti vna cum predicatione verbi domini nostri ihesu christi rumpetur tela peccati ꝛ illuminabuntur sic oculi anime. s. voluntas ꝛ intellect⁹: Et sic postꝙ sic recuperauerit visum ꝛ viderit suum corpus maculatũ a terra. i. animã a peccato: debet gemere ꝛ flere ꝛ intrare foramen artuum. i. penitentiam que valde videtur stricta presertim circa restitutionẽ. de qua supradictum est. Et sic mediante baptismo ꝛ gratia diuina ꝛ tribus particulis penitentie poterit renouari. Unde dicit grego. ꝙ existens in peccato mortali nunquã poterit plene cognoscere suuz errorẽ donec separet ab eo. Et illud dimittat ꝛ deserat. Item dicitur hic nuꝑ ꝙ debemus ex-

ponere vitam corporalē ⁊ omnia q̄ habuerim⁹ propter christū ⁊ propter ei⁹ precepta ⁊ legē: qm̄ sicut ipē fecit ⁊ nos facere debem⁹ si casus se offerat: qm̄ ipse mortuus est propter salutē nostra. vt math. xxvj. igit̄ ⁊ nos sic debemus facere. Et sic dicit Hugo car. Jo. j. Lex per moysen data est gratia aūt ⁊ veritas p iesum christū. Lex per moysen glo. s. tanq̄ per ministrum legis veteris. Gratia aūt ⁊ veritas per ihesum christum glo. s. per verū dn̄z. Item dicit̄ vlteri⁹. ⁊ simplices sicut colūbe. Et sic aiunt ph̄i. i. naturales q̄ columba moratur naturaliter in dic iuxta aquas: eo q̄ timet accipitrē: qui ⁊ si veniat latenter ipsa possit saltim vmbraz accipitris videre i. i aqua: ⁊ possit se abscondere sub aqua. vel aliter vt possit mortem euadere sic bō catholic⁹ presertim sacerdos debet morari iuxta aquas. i. iuxta sacras scripturas in eis studendo vel iuxta predicationes presertim ecclesiastici curam animarū gerentes: sic Jo. v. Scrutamini scripturas vbi vos putatis vitam habere. Et hoc pro tanto vt. s. si diabolus venerit possint eū cognoscere in vmbra .i. in temptationib⁹ ⁊ possint fugare se ⁊ sibi cōmendatos a laq̄is diaboli. Item columba habet aliam proprietatē. s. q̄ nidificat in foraminibus petre vel rupis sic hoies debent contemplari in foraminibus petre. i. xp̄i. vnde actuū. xj. petra aūt erat xp̄s. Tertia proprietas columbe est q̄ eligit meliora grana q̄ potest inuenire: sic ecclesiasticus debet eligere meliores sententias ⁊ consilia: ⁊ comedere de mundis granis. i. de melioribus scientijs vt de sacratissima theologia ⁊ de sacris canonibus q etiam debet vti rebus bene acquisitis: ⁊ sic optima est substantia cuius nō est peccatū in cōsciētia Nico. ij. chorin. vij. ⁊ pauper in cella diues in cōsciētia. ij. chorin. hoc in loco nicola. Itē eccle. xiiij. dr̄. Qui aceruat ex animo suo iniuste alijs congregat: ⁊ in bonis illius male acquisitis alius luxuriabit̄. i. male illa bona consumet: Hoc experientia que est mater ⁊ magistra rerū docet quotidie. Item columba habet aliā proprietatem q̄ ē quarta ⁊ est q̄ loco cantus gemit ⁊ ita homo debet gemere ⁊ dolere de suis peccatis preteritis ⁊ proponere ampli⁹ nec illa nec alia committere. Item columba habet aliam ⁊ quintā

p̄prietatē ꝙ si cognoscat columbinos paruulos alienos non habere parentes: eos nutrit sicut suos sic homines diuites p̄sertim ecclesiastici deberent nutrire non solum suos familiares sed etiam pauperes: qui vt dictū est supra in alio tractatu scꝫ in principio libri dicti via paradisi: vbi dictū est ꝙ sicut patres carnales tenentur ⁊ obligantur prouidere filijs carnalibus in bonis spiritualibus ⁊ temporalibus. ita ecclesiastici tenētur ꝓuidere pauperibus in bonis spiritualibꝰ ⁊ temporalibꝰ. Et ꝓ supradictis est notandū qꝺ Hugo car. dicit math. vij. sup particula. A fructibus eoꝝ cognoscetis eos ꝙ quidā dixit ꝙ honores mutant mores: Et sic episcopi ⁊ alij superiores ecclesiastici ⁊ inferiores deberent notare illa q̄ dicit Hugo cardinalis lu. j. in ꝓhemio super pticula zacharias. ⁊ inducit illud ad Thi. ij. Sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamus in hoc seculo. In tribus autē maxime debet esse memor prelatus ⁊ ecclesiasticꝰ alius quicunqꝫ. s. in regiminis successione vt. s. intret per hostium. i. per xp̄s beneficia conferēdo In tēporaliū dispensatiōe: vt. s. ea distribuat pauperibus ꝑpter christū. Et sic iteꝝ exeat per hostiū. io. x Ego sum hostium si quis per me introierit: ingredietur ⁊ egredietur. Et ideo dicit̄ introeūtibus illud qꝺ dicit ꝓpha in ps. c. xx. Dn̄s custodiat introitū tuū ⁊ exitū tuū ex hoc nūc ⁊ vsqꝫ in sclm. Et adhuc est etiam notandū ꝙ dicit dn̄s Hugo car. math. xxij. super particula. Amice quomodo huc intrasti: non habens vestem nuptialē glo. Nota tres questiones quas faciet dn̄s in die iudicij vl̄s omnibus prelatis. Prima q̄stio erit. O homo quomodo in prelationem intrasti. i. quis te introduxit nummꝰ vel deus. Et ad quid ad onus vel ad honores ⁊ per quā portam siue hostium: quoniam ego sum hostiū Johannis decimo. Et bene scirem si pertransisses per me. At ille obmutuit. glosa. quia scilicet non cogitauerat de ista questione respondere in tantis scolis non prouisus ideo loquutus ēst cū ꝓpheta in ps. c. xj. ideo iocundus hō qui miseret̄ ⁊ cōmodat disponit sermones suos in iudicio. ⁊c̄. qꝺ est valde notandum. Secūda questio erit. Quomō vixisti/an sicut ep̄s aut sicut rusticus. Sicut homo vel sicut equus. Sicut pastor aut

sicut pecus hanc questionez recitat. ysa. xxij. capi. Quid tu hic aut quasi quis hic zacha. xj. O pastor z ydolum derelinquēs gregem / vel potius. O. pastus. zc. ezechi. xxxiiij. Ue pastoribus israel qui pascebāt semetipsos: Nōne greges a pastorib⁹ pascuntur: Lac comedebatis: z qd crassuz est occidebatis: zc Tertia questio erit. quod rexisti: In quib⁹ pascebuis pauisti gregem meū. Quō a lupis z a latronibus custodisti: Quantas vigilias: z quantos labores pro grege meo sustinuisti: gen. xxxj Dicit iacob a laban. xx. annis fui tecum: oues tue z capre tue steriles non fuerūt. Arietem gregis tui non comedi. nec captū a bestia ostendi tibi: ego omne damnū reddebam. Quicqd furtim peribat a me exigebas. Die noctuqz vrgebar estu z gelu. Fugiebatqz sompnus ab oculus meis. Sed est ne questio hec in biblia facta ibere. xiij. Ubi est grex: qui datus est tibi pec⁹ inclitum tuum: Queret eniz dñs gregem z secundū numerū z secundū qualitatē. hiere. xxxiij. Adhuc transibunt greges ad manus numerantis ait dñs. Et ne credas q̄ dñs intelligat d̄ grege pecudū z non potius de grege hominū. Dicit ezechi. eze. xxxiiij. Uos greges mei hec dicit dñs de⁹. Has tres questiōes similiter habemus iudic. xviij. vbi exploratores de adā dicunt sacerdoti Miche. Quis te adduxit: Quid hic agis: Quā ob causam huc venire voluisti: Et satis competit respō sio eius prelatis nostri temporis. hoc z hoc prestitit mihi. mich. z mercede me cōduxit: vt sim ei sacerdos. pauci enī hodie gratis deo seruiūt in prelatione. Unde malachie pmo dicit. Quis est in vobis: qui claudat hostia mea: z incendat altare meum gratuito: non est mihi voluntas in vobis dicit dñs exercituum Hec hugō vbi supra. Et sic omnes ecclesiastici multum debe rem⁹ inter cetera conspicere illud quod dicitur in illo capitl'o inter corporalia de transla. epi. vel ele. ex quo elicitur q̄ nichil z inutile equiparantur. Et sic habere clericum ignarum z imperitum z non habere equiparantur: z sic omnes prelati z oēs ecclesiastici litteris z conscientia illuminati: possēt soli z dici cō parari. Sed mali inepti z imperiti nocti. Sed de ista materia

memini me satis dixisse in speculo ecclesie in particula nõna. ꝛ pro istis induxi illam auctoritatẽ sapientie. vj. vbi multitudo sapientum: ibi sanitas orbis terrarũ. Et sic ꝑ supradictis ꝛ similib⁹ dicit augu. in li. j. de libero arbitrio. Multa eni sũt peccata que remanent impunita apud iudices humanos: q̃ quez peccata nõ remanebũt impunita apud iudicẽ christũ. Et sic in hac carne mortali omnes tam boni q̃ mali sumus mixti: sicut grana quãdoqz sunt mixta cũ paleis ꝛ econtra. s. palee cũ granis. sed in die iudicij: separabũt boni a malis: ꝛ econtra mali a bonis ventilabro christi ꝓferentis illa v̂ba. s. venite benedicti patris mei: percipite regnũ quod paratũ est vobis ob origine mundi. Ista verba dicent bonis existentib⁹ ad dexterã christi. Sed malis existentib⁹ ad sinistrã xpi dicent illa verba. s. Ite maledicti in ignẽ eternũ: qui paratus est vobis ꝛ angelis malis. ꝛc̃. math. xxv. Sed placeat christo redemptori nostro ꝙ audiamus venite ꝛ non ite amen. Sed pro aliquo remedio supradictorũ vide qd dicat Hugo car. lu. xvj. sup illa ꝑticula. sed canes veniebãt ꝛ linguebãt vlcera ei⁹. glo. sicut diues significat prelatos imisericordes. sic canes isti significant ministros mansuetos: q̃s aliquãdo contingit inuenire in dõmo diuitis. i. in ecclesia seu monasterio duros prelatos. hi. s. ministri mansueti vlcera lingunt: dum infirmis obsequium pietatis impendũt. Habz aũt canis in ore latratũ. in dentibus morsũ. In lingua medicamentũ. Sic bonus prelatus ꝛ bon⁹ predicator ꝛ bon⁹ confessor: ꝛ quilibet spũalium bonorũ administrator debet habere hec tria. Et sic est notandũ ꝙ latratus canum est in predicatoribus v̂bũ exhortatiõis ad Tit. ij. hec loquere ꝛ exhortare. Sz de malis canib⁹ dr̃ ysa. lvj. Speculatores. ꝛc̃. Morsus est verbũ obiurgatiõis seu increpationis: quod aliquãdo necessariũ est: ij. thi. iiij. Argue. obsecra. increpa. Et lingue medicamentũ est verbum cõsolationis. ecclesia. xxxvj. Si est lingua curationis est ꝛ mitigationis ꝛ misericordie prouerbiorũ. xij. lingua sapientũ sanitas sic in psalmo. lxvij. in quo dicit̃. lingua canũ tuoꝝ ex inimicis tuis ab ipso. Ecce ꝙ lazarus paup

inuenit canes diuitis meliores ꝙ ipsum diuitem in quo significatur ꝙ infirmi ⁊ pauperes sp̄uales.i. peccatores in ecclesia dei aliquā do inueniunt p̄dicatores ⁊ confessores simplices meliores sibi ꝙ diuites p̄latos ecclesiastes. ix. Melior est canis viuus leone mortuo. Et sic dr̄ mathei.v. Bti paupes sp̄u quoniam ipsorum est regnū celorum. Et canis viuus est predicator bon⁹ de quo eccle.iiij. Noli esse sicut leo in domo tua euertens domesticos tuos.⁊c̄. ⁊ sic pro dictis ⁊ multis alijs simib⁹ dicit Hugo car. math.vij. sup illa pticula. Nunquid colligunt de spinis vuas / aut de tribulis ficus? Et que dicunt facite. ⁊c̄. Crisostomus ait sub spinis nullum animal requiescit nisi serpentes ita iuxta malos homines nemo pōt hr̄e pacem: sed solum demōes hn̄t ibi cubilia: ⁊ sic aris.ethi. vij. c.vj. finalib⁹ vbis ait. Millies eni hō mal⁹ p̄ra mala cōmittit ꝙ bestia mala. Et dicunt aūt spine ⁊ tribuli. heretici qui sauciant.i. vulnerāt. Sic paulus ad Tit. ij. Heretici ⁊ circumcisi multum proficiūt ad incredulitatē.i. ad destruendas aīas auditorū: ⁊ sic gen. viij. dr̄. Sensus enim ⁊ cogiatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescentia sua. Sed puerbiorū.xvij.dr̄. Iustus in principio sermonis: accusator est sui. Et mathei. x. dicit Hu. car. sup illa pticula. Non veni pacē mittere sed gladiū. glo. ꝙ sicut mercator facit gladios ⁊ ducit inuolutos: non vt pugnet sed vt vendat. sic multi scolares ⁊ predicatores verbū dei habent inuolutū in cistis suis ⁊ quaternis suis qui significantur per abimalech primo regū.xxj. Qui habebat gladiū golie inuolutū. sed timendū est eis quoniam gladi⁹ ille fuit eis occasio mortis. Et dictus Hugo car. dicit math.xviij. ꝙ petrus interpretatur cognoscens deū. Et in hoc. cap. dicit sup illa pticula. eteni tūc tribulatio. ⁊c̄. glo. dicit ꝙ duo sūt necessaria docēti. vt .s. sit dign⁹ fide. Et ꝙ diligat ab his q̄s docet. ⁊ vt liberū temp⁹ sit a tumultu.i. a cōi voce populari. Et dict⁹ car. dicit mat. xxiiij. sup illa pticula qr nescitis qua hora dn̄s vr̄ vētur⁹ sit. ⁊c̄. glo. nescit hō finē suū. sed sicut pisces capiūt hamo: ⁊ sicut aues cōphendūt laqueo: sic capiūt hoīes tpe malo.i. tpe angustie presertim mortis. Et puerbiorum.xxvij. dicit. Diligenter co

gnosce vultū peccātis tui:tuosq₃ greges cōsidera non eni in-
giter habebit potestatē.ꝛc̄.Et matb.iiij.dr̄. Faciā vos fieri pi
scatores hominū glo.piscatores aiarū sunt boni doctores ꝛ p-
dicatores.s.litteris ꝛ consciētia decorati.Et ꝑ largitione bono
rū tpaliū:circa ipos ecclesiasticos. dicit dn̄s car.luc.x. sup illa
pticula.Suscipiēs aūt iesus:ꝛc̄. R.iudei naturaliter auari sūt
ꝛ clerici auariores quasi consueti semp accipere ꝛ nunquā dare
Sed actuū.xx.dr̄. Multo beatius est dare q̄ accipere.sic etiā
in ca.cū marthe. de cele.mi.ꝛ in'glo.istius.ca.dr̄.Qui dat pla
cet:sed qui accipit displicet.Sed pro ampliori declaratione est
notandū qd dicat saluator nr̄ mat.x. s.Ego mitto vos sic oues
in medio lupoꝝ. ꝛ dn̄s nr̄ sic mittit modo pdicatores ad predi
candū:sed loco conuertēdi aias ad xp̄m forte qn̄q₃ cōuertūt eas
ad inimicū predicādo eis.s.affectuose.s.dicēdo dn̄is tpalibus.
Dn̄i tēporales bene possunt suis vasallis ponere tributa : di-
cēdo. Dn̄e si hoc non faceretis quō possetis transire ꝛ rege-
re vestram familiā.taliter q̄ tales cōsiliantes dant ei maiorē
audatiā q̄ ipse habet.ꝛ sic si omnes mundi predicatores ꝛ cō-
fessores dicerēt veritatē oēs xp̄iani q sūt in mundo essent san-
cti.sed ve illis qui aliter docēt q̄ sentiūt. Sed scitis fratres mei
quid accidit istis talibus pdicatorib⁹ ꝛ confessorib⁹. ita etiā di
co de alijs clericis ꝛ religiosis:illud quod accidit lupo cū cane
Et multi canes sūt q̄ quādo vadūt post lupū deferentē agnū
vel ouē:deberēt eū mordere ꝛ sequi:vt dimittat agnū vel ouē:
s₃ nō sic faciūt:sed dicūt lupo des nobis ptē:vl' partē michi: ta
liter q̄ canis hoc ipsū rogat sed nō mordēdo vt experiētia do
cet: ꝛ tūc lup⁹ dicit cani hūiliter petēti:gratū habeo quod petis
ꝛ sic fauet. Et demum canis accipit ex vna pte ꝛ lup⁹ ex alia: ꝛ
sic totā ouē dilacerant:maledict⁹ sit talis canis : q cum tali af-
fectu insequr lupū ꝛ itaseruat oues sibi cōmissas: qm̄ tales o-
nes sūt in piculo corpali. S₃ qd erit de aiabus qm̄ sunt in gra
uiori piculo spūali:ꝛ sic ista relinquant viro prudenti: qm̄ i ca.
vbi mai⁹.de ele.in vj.dr̄. vbi mai⁹ piculū ibi cauti⁹ est agendū.
S₃ ꝑ supdictis debēt cōsiderare sacerdotes q̄ facilitas venie
pb₃ incentiuū delinquēdi.vt in.ca.est iniusta.xxiij. q. iiij. Et

etiã ꝙ nõ dimittit̃ peccatũ nisi restituat̃ male ablatũ sic in regu la peccatũ.de regu.iu.in.vj. Sic etiã in capi. Si res.xiiij.q.vj vbi dr̃. Si res eniz aliena ꝑpter quã peccatũ est reddi possit ⁊ nõ redditur: penitentia non agit̃: sed simulatur. Si autẽ veraciter agit̃ non dimittit̃ peccatũ: nisi restituatur ablatũ: si vt dixi restitui potest. plerũqꝫ eni qui aufert ammittit siue puniẽdo malos: siue ipse male viuendo. nec aliud habet vnde restituat: huic certe non possim⁹ dicere. redde quod abstulisti: nisi cũ habere credimus ⁊ negare. Ubi quidẽ si aliqs sustinet cruciatus repente dum existimatur habere qđ reddat: non est iniquitas. Quia si non est vnde reddat ablatam pecuniã: tñ duꝫ eaꝫ per molestias corpales reddere cõpellit̃: peccati q̃ male ablata est.s.pecunia penas luit.. Sed non inhumanũ est ⁊ ꝓ talib⁹ intercedere: nõ ad hoc vt minime restituat̃ aliẽa: sed ne frustra homo in hominẽ sçuiat. ⁊ paulo postea. Illud non fidentissime.i. cũ confidẽtia dixerim eũ qui pro homine ad hoc interuenit: ne male ablata restituat. Et qui ad se cõfugentẽ quantũcũqꝫ honeste põt nõ compellit ad reddendũ: socium esse fraudis ⁊ criminis. Nam ⁊ misericordius ⁊ opem nostram talibus subtrabim⁹ ꝙ impendimus. Non eniz opem fert: qui ad peccandum adiuuat. ad non potius adiuuat: sed obuiat subuertendo atqꝫ opprimendo. Sed nunqd nos ideo aut exigere / aut ad exigendũ tradere: vel possumus / vel debemus. Agam⁹ q̃ntum episcopalis facultas dat. ⁊ humanũ quoddã: nõnunꝙ ꝫ maxime ac semp diuinũ iudiciũ cõminantes. Nolentes autꝫ reddere quod nouimus ⁊ male abstulisse: ⁊ vnde reddant habere arguimus. Increpam⁹: obtestamur: quosdã clam.i. occulte. Quosdã palã.i. manifeste. Sicut diuersitas personarũ diuersam videtur posse velle accipere medicinã. Si vero rẽ alienam quis consecrauerit: non eandem rẽ numero sed estimationẽ eius restituere debet. Casus. Penitẽtia non agitur si res aliena non restituatur. glo. nisi res restituatur. ⁊ videtur ꝙ quãtocunqꝫ tempore aliquis rem alienam possederit: ꝙ non currat in ea perscriptio. vt xxxiiij.q.ij.in.ca. Si virgo. Nam diu-

turnitas temporis non minuit:sed aggrauat peccatum. Et in capitu. vigilanti de perscrip. vt etiā in ca. scisma. xxiiij. q. prima Unde in omni perscriptiōe. regritur bona fides. i. bona consci entia. s. a principio. & medio: & ex omni parte pscriptiōis. vt i. c. vigilāti. & i. c. qm̄ de pscri. Et tu dicas q̄ fuer omni parte pscri tionis habuit bonā fidē aliquis: iam res illa facta est sua: d̄ be neficio iuris. vnde tunc non ē dicēdū q̄ talis habeat cōscienti am rei aliene. licet post tempus perscriptiōis incipiat scire rē fuisse alienā. nisi si velis intelligere. i. rei que fuit aliena. Quī dam tamē dicūt q̄ si aliquis rē pscriptā haberet ex causa lu cratiua tenetur eā restituere si ipsum mordet cōsciētia q̄ nihil deperire credimus ecclesie vtilitatib⁹: si ea que sunt aliena red dātur dn̄is veris. vt. liiij. di. in ca. generalis. Sed si habeat eā ex causa nō lucratiua: nō tenet eā reddere. vt. ff. de his q̄ i frau dē creditor̄ qui antē. §. Si quid cū pupillo patiendo. i. pmittē do q̄ alij auferāt: eam reddere tenet: qd̄ intellige quando fur vel raptor nō est soluendo. i. nō pōt soluere. Sed si esset soluen do. i. si posset soluere: licet res quā abstulit sine culpa sua peris set tn̄ tenet reddere extimationē illius rei. vt. C. de furtis sub contracto. Ubi. i. in quo casu. Cruciatus glo. argu. q̄ q pau pes sūt. & non sūt soluendo: semp verberandi sunt pro delicto. vt xij. q. ij. fraternitas etiā in illa. l. libertus. Sed hoc verū est vbi cōueniunt homines ex maleficio. Sed si conueniant hoiēs ratione alicui⁹ cōtractus: tūc sufficit cedere bonis. vt. C. q bo nis cedere possūt. l. vltima. Peccati. glo. igit adhuc nō ē libe ratus a debito: s3 tantum a pena. Unde si postea peruenit ad pinguiorē fortunā. e que. i. iuste potest conueniri. Sicut ille q ex aliquo cōtractu est obligatus. intercedere. glo. vt. xxiij. q. v. Reus. Et. xvij. q. iiij. Reū. Et est hic argumentū q̄ clericus in foro seculari pōt aliquē defendere in causa sanguinis. s. per aduocationis officiū. vt. xxiij. q. v. caplis. v. & ij. & iij. Et dictū est nuper. i. parū supra. fur vel raptor. p q̄ nota q̄ est ibi fur & ē ibi latro. & est ibi raptor. Fur d̄r q furat res alienas clā & occul te. i. in nocte. Sed latro d̄r q in siluis latet: & expoliat transeun

tes: z tunc dr a lateo lateo inde latrociniū.nij. p q vide ca. interfecisti.de homi. Sed raptor.ris.m.g.dr duob⁹ modis. Est eni rarptor rerū: q bona aliena vi rapit z aperte.ff. ne quis eū qui in ius.l.sed eximendi. Et est raptor hominū z maxime mulierū. Et dicitur a rapiendo raptor.i.corrūpendo quasi corruptor. Et potest raptor excōicari.nō solū a suo episcopo:sed etiam ab ipo iudice z episcopo in cuius episcopatu rapinā fecit. sic in ca.vltimo.de foro cōpe. Itē denegat ei penitentia nisi restituat male ablata. vl plenā securitatē faciat de restituēdo: si tunc nō habeat vnde reddere possit: sic vt sup. Subtrahimus argu.sup.v.q.v.in.cap.nō ois.(Adiuuat) argu. q non debe m⁹ dños nros adiuuare in illicitis.vt.xj.q.iij. Si dñs.zc. Nō semp exigere.i.penas corpales infligere. Sed nōne eccl'ia pōt penas corpales infligere.vt.v.q.v.illi qui.z xxiij.q.v.circūcisiones. Solutio dicendū q pōt: sed non tantas q̄ntas seculares iudex. Non eni potest eccl'ia punire ad membri detruncationem.vt extra de rapto.in archiepiscopatu. Tradere.glo.si g ceperit cleric⁹ furē in domo sua:non tradet ipsuz iudici seculari. Sed si iudex sc'laris furē captū a clerico ei abstulerit vi:non imputat clerico:alioquin licite auferrētur clericis bona sua.vt xxiij.q.v.vnde solū idez nec clericū depositū tradet episcopus iudici.vt extra de iudi.in.ca.at si clerici. Uel dic q clerici: tales maleficos possunt tradere curie seculari.taliter vt non puniant ad sanguinis effusionez.sed alio modo vt extra de iude. ita z.xj.q.j.in ca. Si qs sacerdotū.clam.i.si est occultū.palam .i.si est manifestū.diuersitas:glo.argu. q p diuersitate psonaz diuerse pene statuant.vt.xij.q.ij.fraternitas.z xxiij.q.iij. corripiant.z pro ista materia vide.c.non cogant.xlj.di. vbi dicit Nō cogant diuites pauperū cibis vesci. vtant consuetudine infirmitatis sue.zc. Itez res semel cōsecrata nō debet ammodo ad pphanos vsus redigi.vt.xij.q.ij.aurū.z in.c.ligna. de cōse.di.j.

Ex dictis z dicēdis nota qd dicat iber.ibere.ir. Et ē q ignorātia ppli puenit ex defectu doctoz. Itē vide qd dicat qdā discipl's forte diui bernar.

⁊ sui ordinis in libro soliloqo⁊ in phemio suis in tpib⁹. Et forte nr̄is pctīs exigētib⁹: ⁊ si nō sunt tāta mala hodie: erūt tñ aliqua. Qui discipul⁹ bon⁹ vir dicebat. Uirtus cessat/ecclia turbat̄/cleri⁹ errat/demō regnat/simonia dominatur. Nūc aūt ⁊ falsos dico inimicos crucis xp̄i. Jam eniz in loco sancto seu in templo christiane religionis q̄si desolato spiritu: ⁊ diuino solatio destructo: nimis apparent hec q̄ sequūt̄. s. abominatiōes p ordinē. repiunt̄. s. religiosi sine bona doctrina: predicatores sine bona vita: doctores sine fruct⁹ vtilitate: regulares sine castitate: clerici sine sciētia: pastores sine ouiū cura. principes absq; iustitia. iudices ⁊ aduocati/corrupti pecunia. officiales detractores ⁊ doloſi. pcuratores fures ⁊ maliciosi. notarij corruptores ⁊ falsarij. artifices deceptores ⁊ piuri. diuites absq; pietate. mercatores sine veritate. socij sine fidelitate. paupes ⁊ oratores sine humilitate. senes putrefacti in criminib⁹. filij rebelles parētib⁹. cōsanguinei sine vera amicicia. ⁊ mulieres sine verecundia. Quid igit̄ aliud spectat̄ nisi vt alter nabuchdonosor nou⁹ rex babilonis insurgat ad abbominādū ydolū ⁊ pseudo pphām in loco secreto cōstituat: vt qcunq; nō adorauerit occidat̄. ʒ vniuersa sinagoga ⁊ oēs infideles tā viuētes corpalr̄ q̄ mortui. vt heretici turpiter cōfūdātur ⁊ sic nota: quid idicat aplus. j. thi. ij. ⁊ ibi etiā nicola⁹. sup pticula. Quedā eni in honorē. q̄dā in cōtumeliā vasa facta sūt. Jn honorez. glo. s. boni hoies ⁊ iusti: qui purgant̄ per malos. Et sicuō mireris vt dictum est quando mali prosperant̄ ⁊ boni suppeditant̄ sic eccle. xxvij. Uasa figuli. Quedā aūt in cōtumeliā ad Ro. ix. Nūquid habet figul⁹. ⁊c̄. Et sic mali qui sunt purgatoriū bonorū. Sic eniz vasa fictilia ⁊ lignea valent: vt purgent̄ ⁊ purgent argentea vasa ⁊ aurea. Et sic mali prosunt: ad profectum bonoruz ⁊ detrimentū sui. Et sicut illa vasa fracta extra domum eijciūtur ⁊ alia vasa nō fracta studio. i. in custodia reponuntur: Jta mali mortui in tenebras exteriores. Boni vero in vita eterna collocabūtur. ⁊ sic adimplebitur illud athanasij: qui bona egerūt. ⁊c̄ cū alijs auctoritatib⁹ sacre scripte. q̄ magna dom⁹ ē ecclia. dei. in q̄ sūt vasa aurea ⁊ argētea. i. boni ⁊ fideles ⁊ sancti

dei serui vbiqȝ dispersi. Et spūali vnitate deuicti.i. coniuncti. In eadem cōmunione sctōꝝ sacrōꝝ degentes.i. viuentes. vasa lignea ⁊ fictilia glo.i. illi qui ita sunt in domo vt nō sint in cōpage domus. nec in societate pacifica. In compage: hinc cōpagus grece villa. in compage.i. in coniunctiōe. Et tamē adhuc corpore simul sunt cum bonis. Nā ante tēpus vltime separatiōis. ita erunt. Sed postea separabūt ventilabro christi proferentis illa verba. Uenite benedicti patris mei percipite regnū: qd paratū est vobis ab origine mundi. ⁊ ista verba dicent bonis existentib⁹ a dextris xpi. Sed malis existentib⁹ a sinistris christi dicet. Ite maledicti in ignē eternū. ⁊c. sic math. xxv. Et sic sententia iuste lata nō patitur dilationem. vt in.c. Sicut.ij.q.j. Igit qd fiet in die iudicij v̄lis nisi ꝙ subito dabit sententia: eo q: iusta. Et sic pro supdictis est notandū qualiter diabolus decipit homines. Et peccatum est sicut falsitas in panno. nam sicut mercator de falso panno nō ostendit emptori mediū neqȝ finē: sȝ tm̄ ostendit caput panni bene paratū sic diabolus q est mercator aīc: ostēdit fatuo peccatori solū caput panni.i. delectationē peccati: nō ostēdit mediū.i. remorsū cōscientie. nec ostendit finē pāni.i. penā gehenne de hac materia. dr̄ ysa. xxiiij. vbi dr̄. Erat sicut emens. ⁊c. sic etiā archid. in ca. nō est. xv.q.j. sup pticula. ere venditione vbi dicit ꝙ ait xps peccatori. tu ipe venalis es ego aūt emptor. ⁊c. Et in ca. merito. xv.q.j. dr̄. Sȝ vtiqȝ vult ppter qd facit glo. certe hic argumētū nō valet. volo hoc: g volo om̄e qd sequit ex hoc. vt iste vult fornicari ergo vult dānari: intelligas indirecte ⁊ p cōsequētiā. Et sic q appetit peccatū mortale: appetit cōdēnationē gehenne eterne indirecte: ⁊ est dicere nō de per se sed de p accidens.i. p aliud. Et sic directe est dicere p se. ⁊ indirecte. s. p accidēs.i. p aliud. ⁊ sic vnusqsqȝ debet pcurare vitā spūalē ante mortē corpalē qm̄ post hanc vitā nō est loc⁹ merēdi nec demerēdi. p q vide.c. q̄lis. di. xxvj. vbi dr̄. Qualis hic qsqȝ egredit: talis i iudicio repsentat. ⁊c. ⁊ sic ibero. ait / siue comedā siue bibā / siue dormiā / siue qppiā aliud op⁹ faciā sēp mihi videt vt illā vocē terribilē audiā. s. surgite mortui venite ad iudiciuȝ

Sed ꝑ multis q̃ q̃tidie accidere solẽt. vide qđ dicat. in libro de gestis romanoꝝ. in ca. xxxvj. in q̃ dr̃. ꝙ Adrian⁹ īpator quō dã q̃suit a q̃dã magno pħo. Quid est hō. q respōdit. Hō est mãcipiū mortis: hospes loci: viator transiēs. Mancipiū mortis dr̃. qꝛ nullus hō manū mortis euadere põt: qꝛ mors corpalis oēs labores hoīs ⁊ dies rapit: ⁊ in fine ſm qđ meruit. habebit premiū vel suppliciū. Itē hō est hospes loci: qꝛ cito post mortē corpalē obliuioni tradit. Itē dr̃ vlteri⁹ ꝙ hō est viator transiens: qꝛ siue dormiendo / siue vigilando / siue comedēdo / siue bibendo / siue aliud faciēdo sēp hō ad mortē currit: ideo debemus in via nobis ꝓuidere de victualib⁹. i. de bonis opationib⁹. s. de v̾tutib⁹ in tãtū ꝙ viuim⁹ in hac carne mortali. Scđa q̃stio fuit cui hō silis sit. Qui dixit ꝙ hō silis ē glacici: q̃ ꝓpter calorē scito dissoluit: sic hō de t̃ra ⁊ de alijs elemẽtis cōpaginatus ꝓpter calorē infirmitatis cito dissoluit ⁊ corrūpit sic ethi. iij. ⁊ phi. iij. ⁊. j. de cō so. dr̃. Omne qđ cōponit reuertit in ea ex qbus cōponit. Itē hō silis est pomo nouo: qm̃ sicut pomū nouum pendens in arbore cū debet ad debitū cremẽtū ꝑuenire. Modico tñ verme interius exorto corroditur ⁊ subito corruēs inutile efficit. Sic hō in puericia sua crescēs subito oritur ī co infirmitas interi⁹ ⁊ aīa expellit ⁊ corp⁹ corrūpit. Unde g̃ sup bit hō: Tertia q̃stio fuit vbi est hō. Solutio dicēdū ꝙ ī bello multiplici. s. contra mundū: diabolū: ⁊ carnem. Quarta questio fuit. Cū quib⁹ socijs est: R̷. dicēdū. ꝙ cū septē socijs q cuz cōtinue molestãt: q sunt fames: sitis: calor: frigus: lassitudo. i. impedimentū. infirmitas. ⁊ mors corpalis. ⁊c̃. Sed ꝑ sup̃dictis vide qđ dicat in collatiōibus sanctoꝝ patrū collatione iij. ca. vj. ⁊ incipit.

Nunc de abrenunciationib⁹ differendū est: q̃s tres esse ⁊ patrū traditio: ⁊ scripturaꝝ sanctarū demōstrat auctoritas. quasqꝫ vnūquēqꝫ nostriomni studio oportet implere. Prima est qua corpaliter vniuersas diuitias mūdi facultatesqꝫ cōtēnimus. Secunda qua mores ac vitia affectusqꝫ pristinos animi carnisqꝫ respuimus. Tertia qua mētē nostrã de p̄ntib⁹ vniuersis ac visibili-

bus euocātes futura tantūmodo cōtēplamur. Et ea q̄ sūt inui
sibilia cōcupiscim⁹. Que tria vt simł perficiant ad abraham le
gim⁹ a dño fuisse p̄cepta cū dicit ad eū exi de terra tua ⁊ de co
gnatione tua. ⁊ de domo patris tui. Primū dicit exi de terra
tua. i. de facultatib⁹ mundi hmōi opibusq̄ terrenis. Secūdo
dicit de cognatione tua. i. de conuersatiōe ⁊ morib⁹ viciisq̄ p̄i-
orib⁹: q̄ nobis a nostra natiuitate coherētia velut affinitate qua
dā ⁊ cōsanguinitate videt̄ esse cognata. Tertio dicit: de domo
patris tui. i. d̄ omni memoria mūdi p̄ntis: q̄ oculoꝝ occurrit ob
tuitibus. de duob⁹ eni p̄rib⁹. i. siue de illo quē deserere siue de
eo quē debem⁹ expetere: ita p̄ dauid ex persona dei canit̄ in ps.
xliiij. Audi filia: ⁊ vide: ⁊ inclina aurē tuā: ⁊ obliuiscere popu-
lū tuū ⁊ domū patris tui. Nā q̄ dicit filia audi: pater vtiq̄ est
Et illum cuius domū vel populum monet obliuioni dari: pa-
trem nichilominus sue filie fuisse testatur. Quod ita fit cū mor
tificati cum christo ab elementis huius mundi contēplamur
secūdū apostolū. ro. i. iam nō q̄ vident̄ sed que non videntur.
Que eni videntur temporalia sunt. Que autē non videntur:
eterna sunt. Et exeuntes corde de hac temporali ac visibili do
mo in illam domum in qua iugiter erimus permansuri: nostros
oculos mentēq̄ dirigamus quod tunc implebim⁹ cū in car-
ne ambulantes: nō secūdū carnem militare domino ceperim⁹
illā beati apostoli sententiā opere ac virtute nos quoq̄ clamā-
tes. Noster aūt municipatus. i. lex regalis in celis est His tri
bus abrenūtiationib⁹ proprie tres libri salomonis aptantur. i.
applicantur. Nā prouerbia prime abrenuntiationi conueni-
unt. q̄ sunt contentiones rerum temꝑaliū: quibus mores emē-
dantur insipientiū / aut terrena vitia resecantur. Secūde abre
nuntiationi ecclesiastes. i. vbi vniuersa q̄ agunt̄ sub sole vani-
tates p̄nuntiant̄. Tertie abrenuntiationi cantica canticorum
in quibus mens visibilia cuncta transcendens verbo iam dei ⁊
celestiū rerū contemplationi coniungit̄ (partem aliquam ⁊ so
cietatē donare digneris) glo. quia. s. alij eni plus. alij minus
diuina visione fruuntur. propter quod. dñs dicebat iohannis
xiiij. In domo patris mei mansiones multe sunt. (Cum tuis

ſanctis apoſtolis ꝛ martiribus) in hac ſecunda cõmẽoratione ſanctoꝝ ex magna parte ſupplẽtur ſancti: q deeſſe videbantur in prima cõmemoratione. Conſequẽter noĩantur ſancte de ſexu mulicbri cum dicit (ꝑpetua felicitate. ꝛc̃) (Non exiſtimatoꝛ meriti ſed venie largitoꝛ queſumus admitte) glo. ſ. qꝛ magis tribuit ꝛ minus punit ꝙ quiſqꝫ meretur (ſed venie largitoꝛ). ſ. cui propriũ eſt miſereri ꝛ parcere. Et cuꝫ dicit ſacerdoſ Nobis quoqꝫ peccatoꝛibus. eleuat parũ vocẽ ꝛ tundit pectuſ per quod repꝛeſentatur confeſſio ꝛ cõtritio latronis in ipſo dominice paſſionis articulo: increpantis alterũ ꝛ dicẽtis. Et noſ quidẽ iuſte. nã digna factis recipimus. Hic vero nihil mali geſſit. ꝛ dicebat ad ieſum. Dñe memẽto mei cũ veneris in regnũ tuum. luc. xxiij. Per eleuationẽ vocis ꝛ per ꝑcuſſionẽ pectoꝛis. exprimitur illud qd̓ centurio dixit. Et qui cũ eo erãt cuſtodientes ihesũ viſo terremotu. ꝛ his que fiebãt: timuerũt valde dicentes: Vere filius dei erat iſte mathei. xxvj. ꝛ omnis turba eorũ qui ſimul aderant ad ſpectaculũ illud. i. ad mortẽ xp̄i. Et videbãt q̃ fiebãt percutientes pectoꝛa ſua reuerebãtur. i. faciebãt reuerentiam. lu. xxiij. (Per chriſtũ dñm noſtrũ) nihil reſpondetur. tum qꝛ tacite dicunt nec reſpõdentes audire poſſunt: tum etiã qꝛ verba ſequẽtia. ſ. per quẽ hec omnia. ꝛc̃. iſtis ſubiungũtur ꝛ ab eis dependent. ꝛ ita nihil interponi debet.

Ed ꝑ dictis ꝛ dicẽdis eſt notãdũ qd̓ dicatur lu. x. ſ. ſamaritan⁹. n. vulnerato a ꝓpiq̃ns curatiõi e⁹ ſacroꝝ alligamẽta adhibuit: qꝛ cõtra pctĩ originalis ꝛ actualis vulnera ſacroꝝ: de⁹ remedia iſtituit ſic mgr̃ ſen. in. iiij. in ꝓn. Et qꝛ dr̃ hic vulnerato. Pro q̃ nota ꝙ primi parẽtes. ſ. adã ꝛ eua propter tactũ ꝛ peccatũ ligni vetiti fuerũt expoliati. ſ. ṽtutib⁹ ꝛ grã. ꝛ etiã dr̃ lu. x. hõ erat deſcẽdẽs a hierlꝫ in iericho. i. in deſertuꝫ peccati expoliatur gratuitis: ꝛ vulneratur in naturalib⁹ vt Beda exponit: ergo peccatũ diminuit bonũ nat̃e. Pro q̃ sciẽdũ ꝙ bonũ nat̃e hũane põt tripliciter dici. ꝑmo ip̃a principia nature: ex qb⁹ ip̃a nat̃a cõſtituit̃: ꝛ ꝓp̃etates ex his cauſate ſicut potentie aĩe. vt intel-

lectus.memoria ꝛ voluntas ꝛ alia huiusmodi. Secūdo q: bō a naꝰa hēt inclinationē ad v̄tutē ꝛ ip̄a inclinatio ad virtutē:est q̄dda m̄o bonū naꝰe. Tertio modo pōt dici bonū nature donū originalis iustitie: qđ fuit in p̄mo hoīe collatū toti humane nature. Primū ḡ bonū nature.i.ip̄a p̄ncipia nature nec tollitur nec diminuiť per peccatū. Tertiū vero bonū nature totaliter ē ablatū.s.donū originalis iustitie: ꝛ hoc per peccatū p̄moꝝ parentū taliter ꝙ vires inferiores.s. sensualitas ꝛ appetitus ante peccatū in primis parentibꝰ erant parentes. i. obedientes ipsi rationi. Et ratio hūana erat obediēs diuine volūtati:taliter ꝙ erat ordo voluntatis hūane ad volūtatē diuinā ꝛ maxima cōcordia. Sed adueniēte peccato in p̄mis parētibꝰ facta est discordia inter appetitū siue sensualitatē ꝛ inter rationē hūanā:taliter quod iaꝫ peccatis nostris exigētibꝰ in aliqbus hoībꝰ: magis impat sensualitas vel appetitꝰ ꝙ̄ ip̄a ratio qđ est dolendū ꝛ taleſ stricte non dicūtur hoīes:sed large:ꝛ sic contra tales dicit p̄pha in p̄s.xlviij.hō cū in honore esset non intellexit comparatus est iumentis insipiētibꝰ:ꝛ silis factꝰ est illis.ꝛ aristote. ethi.j. Illo tēpore hoīes dicūť hoīes quo tempore sequunť rationē ꝛ econtra: ꝛ sic hoīes non dicūť hoīes a ratiocinādo sed a rōe: qm̄ ratio rectū iudicat ꝛ dep̄catur ad optima. Sed medīū bonū nature. s. ip̄sa naturalis inclinatio ad v̄tutem diminuitur per peccatū. per actus enī hūanos fit quedā inclinatio ad sil'es actus vt dictū est. Oportet aūt ꝙ ex hoc ꝙ aliquid inclinatur ad vnū contrarioꝝ diminuatur eiꝰ inclinatio ad aliud Unde cū peccatū sit contrariū virtuti.ex hoc ipso quod homo peccat diminuiť bonū nature:qđ est inclinatio ad virtutem. sic tho.prima secunde.q.lxxxv. Ad primum in corpo. Et pro bonis gratuitis in hominibus.vide eundem Thomam isto in libro prima secunde.q.centesima nona quasi per totum. Et sic est notandum ꝙ multa mala nobis euenerunt scilicet peccato primoꝝ parentū.ꝛ inter cetera ignorātia:q̄ est mater cūctoꝝ errorꝝ. sic in cap.ignorātia.xxxviij.di. Et ē ignorātia s̄m aug. Priuatio scientie quā aliqs debꝫ habere ad bn̄ viuēdū:ꝛ offi

tiũ ſibi iniunctũ ſine errore expediendũ. Sed pro declaratione
ſupradictorũ.ſ. Samaritanus aũt quidã iter faciens: venit ſe-
cus viam ꝛ videns eum: miſicordia motus eſt. Et appropriãs
alligauit vulnera eius infundẽs oleũ ꝛ vinũ. Et imponens il-
lũ in iumentũ ſuũ: duxit illũ in ſtabulũ. ꝛc. lu. x. glo. ſamaritanꝰ
.i. xp̃s: q ſamaritanus dr̃. Jo. viij. Venit ſecus viã. vel ſecꝰ eũ
glo.ſ. ꝑ incarnationẽ. Secus hominẽ enĩ venire dici põt: quia
in ſilitudinẽ hominũ factus eſt ad phili. ij. Videns.i. conſide-
rans eũ.i. eius vulnera. ꝛ miſerias: miſericordia motuꝫ eſt: quia
propter miſerias inopũ ꝛ gemitus pauperũ nunc exurgam. di
cit dñs. ſic propheta in p̃s. xj. Et appropians glo.ſ. ꝑ morteꝫ
ꝛ per paſſionẽ. Alligauit vulnera eius.ſ. quia ſacramenta in-
ſtituit q̃ ſunt quedã alligamenta: que ſacramẽta ex morte ꝛ paſ
ſione chriſti efficatiam ꝛ virtutẽ habuerunt. Infundens vinũ
ꝛ oleũ per vinum iuſtitia. per oleum miſericordia figuratur. ꝛ
eſt figura quedã: q̃ vocatur ſceron ꝓceron: qꝛ quod poſterius
fuit preponitur. quoniã prius fuit in chriſto paſſio ꝙ mors: et
prius miſericordia ꝙ iuſticia Imponens illum in iumentũ ſu-
um. glo. quia in hũanitate ſua: dolores noſtros ipſe tulit. yſa.
liij. Et duxit illum in ſtabulũ.i. in eccleſiã vbi ſimplices refici-
untur. Et curam illius egit.ſ. quia verbo ꝛ exemplo ipſum in-
ſtruxit. ꝛ pro eius ſalute mortuus eſt. Altera vero die.i. poſt re
ſurrectionẽ protulit duos denarios.i. duo teſtamenta. Et de
dit ſtabulario.i. cuilibet prelató in curationẽ eius. E ſic qui-
cunqꝫ epiſcopus ſcire tenetur vtrũqꝫ teſtamentũ.ſ. nouũ ꝛ ve-
tus. Et ſic ait chriſtus cuicunqꝫ prelato. luc. x. curã illiꝰ habe
.ſ. hominis. Et quodcunqꝫ ſupererogaueris.ſ. exponẽdo ſacraꝫ
eſcripturã vl' laboraueris in ſalute ſp̃uali procurãda hominis
ego cũ rediero.ſ. ad iudiciũ: reddã tibi.i. retribuã tibi premiuꝫ
Alia expoſitio littere precedentis. Curã illiꝰ egit.i. circa egro
tũ ſolicitus fuit: ne medici p̃cepta tranſgrederet̃. Et ſic tu dic
Niſi dñs cuſtodierit ciuitatẽ: fruſtra vigilãt qui cuſtodiũt eam
vt ait propheta in p̃s. cxxvj. Et in p̃s. xc. Qui habitat in adiu
torio altiſſimi: in ꝓtectiõe dei celi cõmorabit̃. Verũ eſt ꝙ ho-

mō debꝫ facere qđ in se ē: ad hoc ꝙ de⁹ faciat qđ ī se ē. vt gen̄. xlj. Infudit oleū.i. spē btitudinis eīne: q2 oleū lene qđdā ē. Et iocūdū vulnerib⁹: sic spes q̈ndā lenitatē ⁊ iocūditatē p̄stat fideliū mētib⁹. Vinū infudit.s. icrepatiōis. ꝯminatiōe. math. xxiij. Ve vobis scribe. ⁊c. Vinū mordax ē vulnerib⁹ sic terror eīne pene mordax ē hūanis mētib⁹. Alligauit vulnera. s. pctā dimittēdo / vl'.i. pcti cōsuetudinē cobibuit.i. ꝓhibuit: vt g alligat vulnera cōstrigit. Infudit oleū.s. grāꝫ cōferēdo ⁊ vinū. s. spūalē letitiā tribuēdo. Sup iumētū suū: vulneratū iponit. i. sup carnē ꝓpꝛiā ꝫ vulnera nr̄a ptulit i corpe suo: sup lignū crucis vt pctō mortui iustitie viuam⁹. Iumentū carnē significat: cui presidet.i. ipat vel mādat aīa q̄si iumēto. Illū etiā iumēto iponit: cui fidē incarnatiōis ifudit: ſꝫ moraliter loquēdo hō qdaꝫ descēdebat ab irlm in ihericо.i. a diuicijs in pauptatē. Et a ꝓsperitate i aduersitatē. Hoc qđ fit q2 rota fortune cōtinue voluit̄. Et sic quidā ascēdūt: ⁊ alij descēdūt eccliasti. x. Sedes ducū supboꝝ. ⁊c. Et. j. reg. ij. dn̄s mortificat. ⁊c. dn̄s paupē humiliat ⁊ sublcuat ꝓ diuersis: iđo dr̄. eccliasti. xviij. Memēto paupertatis i die diuitiaꝝ: ⁊ subdit causā. A mane vsqꝫ ad vespā mutabit̄ tēp⁹. Et hec oīa citata in oculis dei satis bene depingit̄. rota fortune. Citata. glo. i. cito trāseūtia. q. d. dū habes elemosinā facere nō tardes. Et seqtur: hō sapiēs in oībus metuit. s. iudicia diuina. sic eccliasti. xviij. Et sic incipit cap. Qui viuit ieṫnū: creauit oīa sił. Seqt̄. Incidit i latrones. glo. i. in manuꝫ medicoꝝ: q̄ ad ifirmitatē. Et i manū diuitū: q̄ ad pauptatē. Et in manū aduocatoꝝ: q̄ ad aduersitatē. Paup enī indiget auxilio diuitū. Infirm⁹ indiget auxilio ⁊ cōsilio phisicoꝝ ⁊ medicorū. Terti⁹.i. clientul⁹ indiget auxilio aduocatoꝝ cōtra suos aduersarios i causa vl' negotio. Sed oēs. s. diuites mundi. Et medici. Et aduocati forte latrōes dici possūt: qm̄ diuites paupes spoliāt: ⁊ opp̄imūt. Vñ eccliasti. xiij. venatio leonis onager in heremo. sic pascua diuitū sūt paupes. Silr medici ⁊ phisici infirmos spoliāt pecunia. ⁊ fortassis occidūt: q2 magna salaria ab eis accipiūt. Et sepissime nichil ꝓsūt: ymo aliquādo obsunt. mar. v. erat mlier. ⁊c. ⁊. ij. palippo. xvj. dr̄. Egrotauit asa

dolore pedū.⁊c̄.Sil̄r oēs aduocati q̄s possūt spoliāt. s. tā pau
pes q̄ diuites.puer.xxj.q cōgregat thesauros lingua menda
cij:vanus ⁊ excors.i.fatu⁹ ⁊ insipiēs ē:⁊ īpinget ad laq̄os mor
tis:ideo de oībus conq̄rit̄ dn̄s.ysa.iij. dicēs. populū meū exa
ctores sui.i.iniusti petitores expoliauerūt eū. ⁊c̄. Et q̄r multis
in locis dr̄ bonū.sciendū q̄ bonū est: q̄d omnia appetunt ethi.
primo. Et dicit̄ bonū: eo facit beatos vel dicit̄ bonū a beare
quod idem est quod prodesse.sic in.l. bonorū.ff.de v̄bo. signi.
hec hugo car.luc.x. Et pro supradictis est notandū quid dicat
propha in p̄s.xj.s. In circuitu impij ambulāt glo.i. in tēpaliū
rerū cupiditate q.vij.dierū repetito circuitu: tanq̄ rota voluit̄
⁊ ideo non perueniūt in octauū.i.inetnū. Pro q̄ iste psalmus
xj.saluū me fac.per salomonē dr̄.ventilator. Uentilator eni im
pioꝝ ē rex sapiēs:⁊ imittit illis rotā maloꝝ. hec augusti.

Per quē hec oīa dn̄e sēp bona creas Sanctificas. Uiuificas. Benedicis ⁊ prestas nobis per ipsū. Et cū ipo. Et in ipso est tibi deo patri omipotēti in vnitate sancti spūs oīs honor ⁊ gloria.

Glo.omnia hec bona sacramentalia.(creas).s.quantum ad
substantiā panis ⁊ vini. que ibi fuerunt.(Sanctificas).s.con
uertendo substantiā panis in carnem ⁊ in corpus christi verū.
Et substantiam vini in sanguinem christi.(Uiuificas).s.re-
staurando nobis vitam spiritualem q̄ est quando deus dat es-
se animabus sanctis per gratiam ⁊ caritatem: de qua lati⁹ di-
ctum est supra in plib⁹ locis presertim in via paradisi quando
diximus:q̄mō vita est triplex.s.corpalis ⁊ spūalis ⁊ etna. ⁊ ē vi
ta spūalis q̄ de⁹ dat esse aīe.⁊c̄. (benedicis).s. mltiplicādo in
nobis.p hec bona gr̄e(⁊ prestas nobis).s.q̄ntū ad vsū spūa-
lis cibi ⁊ potus. in platione hoꝝ v̄boꝝ. Sctificas. viuificas.
Benedicis:fiunt tres cruces:⁊ designant q̄ omnia creata : ⁊
increata santificantur. viuificantur. ⁊ benedicuntur in virtu-
te crucifixionis xp̄i. Et post illa v̄ba deponit sacerdos corpale
cū dicit ⁊ prestas nobis.(per ipsū).s. tanquā per mediator⁊c̄.

(Et cum ipso). s. tanquā cum equali (et in ipso). s. tanquam cū cōsubstantiali (omnis honor). s. tanquā dn̄o (⁊ glia). s. tanquā deo. Et cum hec verba. s. per ipsum: ⁊ cū ipso: ⁊ in ipso: dicunt: fiunt tres cruces cum hostia super calicem discoopertuz: quia per misteriū redemptionis generis hūani totius trinitatis maiestas gratiosius apparuit. Et postea cū dr̄. tibi deo patri omnipotenti. ⁊c̄. Extra calicez fiunt due cruces: q2 toti trinitati honor ⁊ gloria est infra istū mundū inferiorem. Et extra hunc mundū in mundo superiori. s. in gloria eterna ꝓpter passionem ⁊ eleuationem xp̄i in cruce. Postea alta voce sacerdos dicit. (per omnia secula seculorum) ⁊ chorus respondet. amen. qd̄ designat. i. significat: vt dicit innocenti9 q2 christus magna voce clamando emisit spiritū.

Oremus preceptis salutaribus moniti: et diuina institutiōe formati audemus dicere. Pater noster qui es in celis: sanctificetur nomē tuū. Adueniat regnum tuū. Fiat voluntas tua sicut in celo: ⁊ in terra. Panem nostrum quotidianum: da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationē: sed libera nos a malo. amen.

Hic ponitur quinta ⁊ vltima pars canonis: que agit de cōmuniōe seu perceptione sacramenti. Et preparatur populus tripliciter. Primo per orationem dominicā: ⁊ eius prefationem q̄ premittitur orationi dominice. Secundo per orationem priuatam. ibi. libera nos quesumus dn̄e. Tertio ⁊ vltimo per pacem: dicendo Agn9 dei. ⁊c̄. Et ponitur alia oratio mixtionis. s. hec sacrosancta cōmixtio. Item alie. primo premittitur prefatio. cū dicitur. oremus vbi sacerdos inistgat. i. inuitat popu

lum ad adorandū: vt sic iuuante dño a morte peccatorū resur
gamus: ⁊ non in eadē ite͡rcadam⁹: quia christus resurgens ex
mortuis iam nō moritur: ⁊mors illi vltra non dñabit. vt ait
aplus ad Ro. vj (Preceptis salutaribus moniti) .s. ad salu
tē nostrā ptinentibus: hoc dicit ne sacerdos vna cū populo qsi
ex presumptione suaq͡z auctoritate videatur petere. Cum eniꝫ
christus math. vj. modum orandi ethnicborū .i. gentiliū im͡p
baret: ⁊ discipuli rogarent ipsum dicētes. Dñe doce nos ora-
re. Subiungit perceptionē de vero modo orandi: dicens filio
h mei dū oratis sic orabitis. Pater noster qui es in celis. ⁊c̄
(formati) .i. informati (institutione) .i. perceptione (audem⁹
dicere) .s. orando petere ea que subiungunt in orationibus: q͡z
sic christus iussit orare: ⁊ ponitur oratio dñica: in qua sic̄ in ora
tionibus sit. Ponitur primo inuocatio diuina cū dr̄. (Pa-
ter noster qui es in celis) Gregori⁹ papa orationē dñicā in al
tari decātandā censuit: asserens cōgruum esse: vt sup euchari-
stiam non diceret oratio quā saluator dictauerat. Et apostoli
dicere consueuerunt. Excedit hec oratio omnes alias oratiōes
ex multis causis. Primo auctoritate doctoris: q͡z ore christi
edocta ⁊ prolata est. Secundo breuitate sermonis: q͡z citius di
citur ⁊ profert. Sic christus dicebat: cū oratis nolite multum
loqui: sicut ethnici faciunt. Tertio sufficientia petitionū. quo
niam in his septē petitionib⁹ oratur pro bonis adipiscendis ⁊
malis vitandis. ꝓ bonis temporalibus. spiritualib⁹. ⁊ eternis.
Pro remotiōe malorum presentium: preteritoꝝ: ⁊ futuroꝝ.
Eterna bona petuntur in premiū. Spūalia in meritum. Tem
poralia in sustentamētū. Preterita mala sūt dolēda. Presē
tia vincenda. Futura vero precauenda. Item excedit ista
oratio dñica alias orationes fecunditate misterioꝝ .i. secreto
rum: quoniā immensa continet secreta. Dicitur igit̄ pater no-
ster propter generalē prouidentiā ⁊ ratione creationis. (Qui
es in celis) .s. per euidentiam nobilissimi effectus: nam effe-
ctus sue potentie ⁊ sapientie multum apparet in celis: corpori
bus spūalibus: non tamen est ab eis circumscriptibilis: quo-
niā infinitus: ⁊ corpora supceles tia finita. igitur. ⁊c̄. Pro quo

nota q aliquid tripliciter dr esse in loco. s. circumscriptiue. dif finitiue et repletiue. Circumscriptiue dicit aliquid esse in loco: cui potest assignari prima materia et finis in loco vel cuius par tes eo mensurant partib⁹ loci. et sic corpus est in loco. Diffini tiue dr aliquid esse in loco quod taliter est hic quod non est ibi Et sic angelus est in loco. angelus enim vbi est: ibi operatur: et anime a corporibus exute sicut dicit damascenus. anime exute dico: quia anima vnita corpori est in eodem loco cum corpo re. Repletiue dicitur aliquid esse in loco: quia replet omnem lo cum. Item quedam sunt in loco per se: sicut subiectum. quedam per accidens vt accidentia. vt. s. albedo et partes integrales. vt digitus in manu. Et sic dicit augustinus vbi supra. s. in libro de floribus. q deus est vbiqz per essentiam. per presentiam. et per potentiam. Sed quomodo sit nescitur: quoniam iudiciu hūa nū hoc capere non valet. Et sic deus replet omnem locum re pletione spirituali et virtuali. sic iheremi. xxiij. celum et terram ego repleo. Et sic neutro aliorū modorū est in loco: quoniam purus actus vt iam dictū est sup et fortassis deo dāte d eo dice tur. Sed quomodo vna res est in alia re. vide versum qui secū dū logicū docebit te et est. Inest pars toti. gen⁹ in specie: ca lor igni. Rex in regno: in fine res: in locoqz locatum. Et sic no ta quod deus est in celis per refulgentiam et gloriam. Sed hic .i. in vita presenti et in purgatorio est per gratiam. et in inferno per punitionē. Sic propheta in ps. centesimo. xxxviij. vbi dr. Si ascēdero in celū tu illic es. si descendero ad infernū ades. Et sic in quātū dr. (qui es in celis) captat beniuolentiā a deo .i. i tātū ei⁹ sufficiētiā allegās. qm ipe est in celis. i. i aiabus iu stoz p gratiā. et in beatis per gloriā. Consequēter subiūgūtur septē petitiões. Prima ptinet ad glificationē cū dr. (Sctifi cet nomē tuū) .i. sanctū a nobis glificet et laudet. j. ad chori. r. O ia i gliā dei facite. vñ vt hoc diuinū mādatū p fragilita te hūana ipleret. institutū ē officiū ecclasticū: qd p maiori pte ad gfaz actiões / vl ad laudes diuinas ptinet. Hoc tñ qd ē deū laudare ad salutē et vtilitatē nostrā est. nō dei: et sic ethi. j. dr. op timorum non est laus. Item ipse deus bonoz nostroz nō eget

vt ait pphceta in ps. xv. Quoniã deus est: q omnia indigent: ipse vero nullo indiget: qm perfectum est cui nihil deest. vt aristot. meth. v. z sic dicit aug. q ppterea deus nõ mouet qm ẽ i suo loco. z sic nota q istã oroez docuit xps discipulos suos i mõte thabor de q math. vj. Scda petitio pertinet ad beatitudinẽ nostrã cũ dr (Adueniat regnum tuum) Et petit hic vita eterna. i. q regnũ tuũ veniat ad nos. s. hic per gratiam. z in futuro p glam. Dr qdẽ regnũ dei venire ad nos poti9 q nos venire ad illd. qz viribus humanis ad illud peruenire nõ possum9: sed magis est diuina gratia z misericordia. Sic ioh. vj. Nemo potest venire ad me nisi pater meus traxerit eũ. hoc nobis cõcedit. Et merito vita beata regno cõpatur: quoniã sicut in regno tpali habẽt necessarioz bonoz tpaliũ abundantia: sic in regno eterno habeẽt omniũ bonoz sufficientia. Et sic dicit Boeti9 de cõ. libro. iij. q beatitudo est stat9 omniũ bonoz aggregatione perfectus. Vel etiam secundũ augu. Btitudo est gaudiũ de veritate visa. Tertia petitio est de cõtẽplatione diuine voluntatis: q est mediũ propinquũ pueniendi ad vitã eternã cũ dicit (Fiat volũtas tua sicut i celo z in terra). i. fiat beneplacitũ tue voluntatis vl' obedientia tuoz mandatoz in hoibus: sicut fit in angelis. Petim9 itaqz vt de9 inspiret desideriũ z ppositum faciẽdi. id quod sue voluntati sit placitũ vel quod faciat nos obedire suis mãdatis. Quarta petitio est de rebus necessarijs q sunt instrumẽta viuẽdi. Et est instrumentũ quo artes facti ne operanẽ ethicoz primo. Sed operatio omniũ instrumentorũ magis attribuiẽ principali agenti q ipsi instrumẽto. Et legẽ littera cum dicitur. (Panẽ nostrũ quotidianũ da nobis hodie). i. panem sacramentalem: per quem sustentamur spiritualiter. qui panis sumitur quotidie a sacerdotibus pro se z tota sua communitate. Et nomine huius panis intelliguntur alia sacramenta necessaria. vel possumus intelligere panem materialem qui quotidie nobis necessarius ẽ. Per quẽ panẽ omnia victui necessaria intelliguntur. Hoc est illa que sunt necessaria ad sustentationẽ nature. Et intelligũẽ etiã stat9 psonarũ. vñ hic nõ petit ecclia tpales diuitias. nõ vestes pciosas. sz vi

te necessaria. (quotidianū) q: quotidie necessarium est. (ho
die).i.in presenti.vel hodie:q: nescimus si in crastinum pueni
emus. Consequenter post petitiones boni conferendi. subdit
petitiones mali auferendi. Et sic ponitur qnta petitio de remis
sione peccatorum q̄ peccata vite eterne contrariantur: ⁊ ab ea
nos excludunt: cum dicit (dimitte nobis debita nostra) .i.pec
cata: quibus anima nostra obligatur ad penā. (Sicut ⁊ nos
dimittimus debitorib⁹ nostris) Hec est regula imposita q̄ si
voluerimus nobis dimitti peccata nostra: ita debemus dimit-
tere ꝓximis peccata in nos cōmissa. Unde ecclesiastici.xxviij.
dicitur. remitte ꝓximo tuo nocenti: ⁊ tunc tibi deprecanti sol-
uunt̄ peccata. Homo homini seruet rectam: ⁊ a deo querat me-
delam. Ista tamen diuisio potest intelligi dupliciter. Uno mo
modo quo ad offensam ⁊ quantū ad rem cōmunē: ⁊ hoc neces-
sitas est: quoniā tenemur omnes homines diligere ex caritate.
Alio modo quantū ad iniuriam ⁊ satisfactionē: ⁊ hoc nō est ne
cessitatis: licet sit superogationis.i. distributionis elemosina-
rum aut pfectionis alterius. Et sic ordo caritatis sm̄ grego.
⁊ alios sanctos doctores est primū diligere quod est supra nos
.i.ipsum deum. Secundū quod nos sumus.i.animas nostras
Tertiū quod est equale nobis.i.proximos nostros. Et est pro
ximus omni homini omnis homo. Quartū quod est infra nos
.i.corpora nostra. Et si queratur vtrū dicens hanc orationem
dnicam peccet: si non dimittat rancorē in corde quo ad proxi-
mū suum. Solutio dicendum est q̄ licet oratio sua non sit ali-
cuius fructus quo ad se qui tenet rancorem in corde suo con-
tra proximū: tamē non peccat quia nō in sua sed in totius eccle
sie persona videtur orare. vnde non dicit hūs rancorē dimitte
mihi debita mea sicut ⁊ ego dimitto debitoribus meis. Sed
dicit dimitte nobis debita nostra sicut et nos.⁊c̄. Sequitur sex
ta petitio ad precauenda mala futura: cuꝫ dicit (Et nē nos in
ducas in temptationem.) glo.i.non permittas nos vinci tem
ptationibus. non est enim malum temptari vt dicit propheta
in ps.c.xxxviij. vbi dicitur. Proba me dn̄e ⁊ temptā me. ⁊c̄.

Sed est malum vinci a temptatione z si sic bonū est temptari .f.si supemus temptationes nostras:z ab eis nō supemur.pe-timus quidē hic liberari a peccatis futuris: sicut in supiore pe titiōe petiuimus liberari a peccatis preteritis. Postremo po nitur vltima petitio cum dicit. (Sed libera nos a malo). f. a diabolo fomite.i.a pnitate quadā que in nobis orta est ratiōe peccati primoꝝ parentū.de qua gen. viij. vbi dr sensus eniz z cogitatio hūani cordis.zc̄. Et etiam petim us liberari ab alijs vicijs que nos inducunt in malum . velut alij dicunt a malo .i. a periculo /vel a casu fortuito z inopinato. i. non considera-to: a quo non liberamur.nisi de⁹ nos liberet: p suaʒ infinitam clementiā z bonitatē. Et sic dicit propheta vt dictū est in ps. centesimo.xxvj. Nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilant qui custodiunt eā. Et alibi in ps.xc. Qui habitat in adiutorio altissimi in ptectiōe dei celi cōmorabit. Uel aliter (a malo) .i. vniuersaliter ab omni malo siue culpe siue pene: quod in to-to nō in hoc seculo ʒ in futuro implebit. Nō eni semp cū orō audit:statim datur qd petit:ʒ aliqn differt.i.dilatatur: vt con gruo tpe det. In fine dr (amen) quod est dictio hebraica:hoc est ita fiat sic petim⁹. Nō eni hic petit aliqd per se: sed ea fieri q petita sūt. Sʒ qz hic allegate sunt plures psalmoꝝ auctori-tates:aliqs forte posset dubitare:q est causa quare in illo can-tico:benedicite illoꝝ triū pueroꝝ nō dr glia patri z filio z spi-ritui sctō: Solutio dicēdū q ppter hoc.f.q illi tres pueri.f.sy drach.mysach z abdenago post cōfessiōnē fidei: proiecti sunt in caminū ignis:in quo facto maxime derogatū est toti trinita ti: sic mgr ioh.de belech in ca.xxxj.de septem psalmis. Et sic nota q p sampsonē moraliter loquēdo possum⁹ intelligere deū patrē:cui attribuit potestas. Sed p salomonē q fuit sapientior oīb⁹ hoīb⁹ intelligem⁹ filiū:cui attribuit sapientia. Sʒ p ab-solon ē q fuit valde pulcher:intelligim⁹ spm̄sctm̄: cui attribuit bonitas. z sic p ista materia vide tho.sua pma pte. q. xxv.per totū. Sed p ampliori declaratiōe isti⁹ materie nota q nabuch donosor fecit fieri statuā aureā:cōstituit eā in cāpo dure puin tie babilonis. Et cōstituit: vt oēs venirēt ad edificationē eius

Et erat enim preco qui clamabat fortiter et viriliter vt oēs ado rarent certa idola. Et si quis nō faceret quod mitteref in cami nū ignis. i. in fornacem. Sed sydrac. mysach et abdenago ex- puerunt idola queqz. Et sic viri caldei accusauerūt eos coram rege nabuchdonosor: et tunc posite fuerūt in caminū ignis. Et angelus dei descendit in fornacē ignis quasi ventus flans qui cōsolat⁹ fuit eos. Unde ceperūt ipsi cātare canticū nouū dño: .s. benedicite oīa opa dñi. &c. Et sic daniel sciens hoc: rogauit regē nabuchdonosor vt parceret eis. Et ita per danielē pphe tā fuerūt liberati post deū illi dicti tres pueri. Et sic aliqui vo- lunt q antiochus fuerit ille qui dixit nō est de⁹ vt in illo psalmo xiij. Dixit insipiens: qui dicūt. Dixit insipiens. s. antiochus. Et pro nabuchdonosor vide. ca. Miror. xvij. q. iiij. Et ca. na- buchdonosor. xxiij. q. iiij. quod ca. tāgit materiā predestinatio- nis. In q̄ fit mentio regis pharaonis. et regis nabuchdonosor Et dicit q odor christi bonus. Alijs est odor vite in vitā. Ali js odor mortis in mortē q̄ntū ad naturā: ambo homines erāt. Quantū ad dignitates ambo reges. Quātū ad causā ambo captiuū populū dei. i. iudaicū possidebāt. Quantū ad penam ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorū fe- cit esse diuersos: nisi quod vnus manū dei. i. potestatē sentiens in recordatione proprie iniquitatis ingemuit. Alter libero cō tra dei misericordiā et vitatē pugnabit arbitrio. &c. Et sic p ista materia vide mgrz sen. in. j. li. di. xxxix. et. xl. et aplz ad ro. viij. vbi dicit. et q̄s vocauit hos et elegit. Pro q̄ nota sm qd dictū ē q btitudo sm augu. ē gaudiū de vitate visa.

Libera nos q̄s dñe ab oīb⁹ malis p̄- teritis: p̄ntib⁹ et futuris. Et interce- dente btā et gliosa semp virgine dei genitrice maria. Et beatis aplis tuis Petro. Paulo. atqz Andrea cū oīb⁹ sanctis tuis: da propiti⁹ pacez in dieb⁹ nr̄is: vt ope mīe tue adiuti a pctō sim⁹ sēp liberi: et ab omni ptur-

batione securi: per eundem dn̄m nostrū iesū christū filiū tuū. Qui tecū viuit ꝛ regnat: in vnitate sancti sp̄us de⁹. per oīa secula seculorum. amen.

Secunda particula vltime partis canonis ponitur in qua p̄parato populo per oratione dominicā que cōmunis est. preparatur per orationem priuatam. Unde in precedenti oratione orabat sacerdos pro populo: ꝛ in persona populi. Hic vero sicut in ceteris oratiōibus p̄uatis: i. particularib⁹ orat sacerdos ꝓ populo: sed non in persona populi. Attende tamē ꝙ nihil petitur hic qđ in presenti orōne dn̄ica petitum non fuerit. nec tamen superfluit: qꝛ est repetitio septime petitiōis. Et sic ponitur hic inuocatio sanctoꝝ: ꝛ primo beate v̄ginis marie. que beata dicitur iuxta illud lu. j. Beatā me dicent omnes generationes. Et dicit̄ gl'iosa: qꝛ plena gr̄a: s̄m illud psalmi. lxxxvj. vbi dicit̄. Gl'iosa dicta sunt de te ciuitas dei. dicitur semꝑ virgo: quoniā virgo ante partum. Et virgo in partu. Et virgo post partum. Igitur semꝑ virgo: inuocantur etiā tres apostoli. s. Petrus. Paulus. ꝛ Andreas. ꝓpter tres eoꝝ̄ prerogatiuas. Petr⁹ ꝓpter principatū apostolatus. Et sic Petrus post christū vt math. xviij. dimisit potestatē sacerdotib⁹ presertim vt necessitate imminente: vt in mortis articulo possint absoluere quēcunq̄ peccatorē a quacunq̄ excōicatione maiori vel minori: etiam si talis sit excōicatio que fuerit lata a romano pontifice. ꝛ hoc ꝓpter necessitatē que caret lege. Sic in. ca. quanto. de cōsuetu. ꝛ in. ca. nemo. de reg. iu. in. vj. Et sanctus doctor. iij. parte. q. lxxx. ad octauū. vbi dicit̄. ꝙ leges diuine nec hūane nō obligāt aliquē ad īpossibilia. Paul⁹ ꝓpter p̄uilegiū doctrie p̄dicationis ꝛ imēsi laboris: qđ ē notādū ꝓ p̄dicatorib⁹. Andreas ꝓpt̄ p̄uilegiū valde desiderate crucifixiōis ꝛ sp̄us benignissimi. ꝛ sic nota ꝙ p̄rogatiua. e. i. excellētia vl' p̄uilegiū ē. s; p̄rogatiu⁹. a. ū. i. excellēs. Inuocam⁹ etiā oēs scōs q ꝑ t̄plicē statū distiguūt̄. s. ꝑ cōiugalē vidualē ꝛ v̄ginalē. Petim⁹ sil'r pacē: q̄ consistit ī pace pectoris. vt. s. sim⁹ ab omni peccato sinceri ꝛ liberi. Et ī

pace tēporis:in qua sumus ab omni perturbatione securi. In fine dr̄. p eundē dn̄m nr̄m ihesum xp̄m. rc̄. Et sacerdos hoc dicens: frangit hostiā p mediū. Et alteram partē subdiuidit: que tres partes designant. i. significant tres corporis christi mistici partes: videlicet ecclesiam triumphantem. militātem. z ecclesiam purgatorium sustentantem. Sed pro ista materia vide ca. a nobis. el grande. de sen. exco. Et sanctū tho. sua scd'a scde. q. j. ad nonū. Et fm aliquos illa pars que immergitur designat beatos. qui inebriantur dulcedine z vbertate dom⁹ dei: Uel significat eos fideles: qui immersi sunt in tribulationib⁹ z passionibus presentis vite: ad quos loquitur sacerdos: cū dicit. Pax domini. rc̄. Et hic quidā metrice dicunt p̄ supradictis. Tincta beatos: sicca viuos. seruata sepultos significat. Quo facto sacerdos alta voce dicit. per omnia secula seculoꝝ Et postea subiungit.

Pax domini sit semper vobiscum. Glo. s. pax pectoris in presenti per gratiā. z pax quietis seu eternitatis in futuro p gl'iam. Et respondet cum spiritu tuo. Et qr alta voce p̄nunciat. Pax dn̄i. rc̄. insinuat resurrectionis gaudiū. Et q̄ vna sabatoꝝ venit iesus z stetit in medio discipuloꝝ suoꝝ: z dixit eis: pax vobis. ioban. xx. facit sacerdos signū crucis ter cū hostia super calicem significans triduum: per quod fuit christus in sepulchro. Chorus respondet. Et cū spiritu tuo: quasi dicat tu nobis optas pacē: eadē maneat cū spiritu tuo: quatenus toto spū diuinis assistas: z spūali gaudio plenus fias. Sed pro maiori declaratione eoꝝ que dicta sūt de pace vide quid dicat dinus augusti. in ps. lxxxiiij. in versu. (Justitia z pax osculate sūt.) glo. faciustitiā: z habebis pacē cū deo z cū hominib⁹: vt osculētur se iustitia z pax. Si enī non amaueris iustitiā: pacem non habebis. Amant enī se duo ista. s. iustitia z z pax osculantur se inuicem: taliter vt qui fecerit iustitiam inueniat pacē osculantē iustitiam. Duc eniz amice sūnt. tu forte vnam vis: z alteram non facis. Nemo est enim qui non vult pacem: sz non

omnes volunt operari iusticiam. Interroga omnes homines vultis pacē: vno ore tibi respondet totū gen⁹ humanū. O pto Cupio. volo. amo. Ama ꝛ iustitiā: qꝛ due amice sunt iustitia ꝛ pax: qm̄ iustitia ꝛ pax ipse se osculāt. Si amicā pacis nō amaueris: non te amabit ipsa pax nec veniet ad te. Quid eniꝫ magnū est desiderare pacē. Quiuis mal⁹ desiderat pacē. bc na. n. res ē pax. Sed tu fac iustitiā: qꝛ iustitia ꝛ pax se osculant: nō litigāt. Tu quare litigas cū iustitia. Ecce iustitia dicit tibi: Ne fureris: ꝛ nō audis. Ne adulteres: ꝛ non vis audire. Nō facies alteri: quod tu pati non vis. non dicas alteri: qđ tibi dici non vis. sic math. v. Qđ tibi nō vis: fuple fieri: alteri nō facias Et math. vij. dr̄. Quecūqꝫ vobis vultis vt faciāt hoīes: hec eadē illis facite. Inimicus es amice mee: dicit tibi pax. Quid me queris: amica sum iustitie: quēcūqꝫ inuenero inimicū amice mee. s. iustitie nō ad illū accedo. Uis ergo venire ad pacem fac iusticiā. Et sic homo ē vacu⁹ sine deo: nec est in eo aliquid delectabile. igit̄ totū erit tristabile. Hec augustinus. Itē dicit augustinus ꝙ alius psalmus. s. xxxiij. dicit tibi. declina a malo ꝛ fac bonū. hoc est ama iustitiā. Et cum declinaueris a malo: ꝛ feceris bonū. Tunc quere pacem: ꝛ persequere eam. Iaꝫ enim illam non diu queres: quia ꝛ ipsa. s. occurrit tibi: et hoc p:ō tanto scilicet vt osculetur amicā suā iustitiam. Hec augu. vbi supra. Et quia hic diuus augustinus maxima cum diligētia mentionem fecit de pace ꝛ de iustitia duabus amicis: aliquis non immerito posset querere. Quid est iustitia: Ad quod respondebimus ꝛ dicemus. ꝙ aut queris secundum iura canonica / aut secundū iura ciuilia / aut secunduꝫ theologos. aut secundū Aristotelem monarcham philosophorum. Si queris secundū iura canonica. Dicendū ꝙ iustitia est reddere vnicuiqꝫ quod suum est. Et sic est notandū quod phs dicit ethicorū. v. tractatu tertio. Cuius verba sunt. Q ꝛ propter non sinimus dominari hominē sed rationē. Item dic s̄m theologos ꝙ iustitia est reddere vnicuiqꝫ qđ suū est. Si aūt q̄ris secūdū iura ciuilia dic vt Iustinian⁹ impato: ait. in institu. de iusti. ꝛ iu. natu. vbi dicit. Quod iustitia est cōstans ꝛ perpetua volun-

tas. vnicuiqȝ ius suũ tribuens: ius suũ glo. i. rẽ suã. Sȝ pħs. v. ethi. tractatu. iiij. dicit. ꝙ iusticia est equalitas quedã. Et sunt verba tertus loco ꝑ allegato. Et habitus iste bonitas ꝛ equitas dicit. Neqȝ aliud est ꝙ̃ iusticia quedã. s. naturalis. Et dr nup. i. paruũ sup habitus. glo. s. mediãte q̃ qs cognoscit intentionẽ legislatoris. Et iterũ ꝓ pace vide qd dicat in cãtico angeloꝝ. Gl'ia in excelsis deo. Et in terra pax hoĩbus bone voluntis. Pro q̃ nota ꝙ ad hoc ꝙ aliqui hoĩes dicant bone voluntatis: vt in eis sit pax: quinqȝ requirunt: quoꝝ primũ est. ꝙ peccata preterita nr̃e voluntati displiceant: ꝛ abnegent futura. s. peccata. Abnegent. i. negent. remoueant ꝛ separent: sic Job dicebat. Unũ loquut⁹ sũ qd vtinã nõ dixissẽ ꝛ vltra nõ adijciã Secũdũ est ꝙ volũtas nr̃a: mala nr̃a opera odiat in q̃cunqȝ malo. ꝛ bona opera diligat quãdo viderit expedire: iuxta illud psal. xliiij. Dilexisti iusticiã ꝛ odisti iniquitatẽ. ꝛc̃. Tertiũ est ꝙ voluntas nostra habeat effectum caritatis: quo ad deũ ꝛ primos nr̃os: qm̃ qui diligit fratrẽ suũ in lumine ẽ. Et qui odit eũ homicida est. vt ait ioħ. i canonica sua ioħ. iij. Et trahit. i. c. eũ ex iniũcto de here. sic etiã lu. x. Quartũ est ꝙ voluntas nr̃a diligat plus celestia ꝙ̃ terrestria siue terrena. Et plus de ipsis spũalib⁹ ꝛ celestib⁹ rebus hõ lõq̃tur ꝛ tractet ꝛ cogitet cõiter. sic ioħ. vj. Qui diligit mundũ istũ nõ est caritas patris mei in eo. Quintũ est ꝙ hõ magis diligat dñ: ꝙ̃ seipsũ. dicente dño ĩ matħ. xvj. q odit animam suam. ꝛc̃. glo. i. vitam corpalẽ in vitam eternã custodit eã. Et in act. apl'oꝝ dr. ꝙ sancti non dilexerũt aĩas suas vsqȝ ad mortẽ. Et sic p ea q̃ dicta sũt de iusticia ꝛ pace. concludit ꝙ si vis habere pacẽ cũ deo ꝛ hominibus requirit ꝙ facies iusticiã de te cum aliquibus sacramẽtis. presertim cũ sacro baptismi: ꝛ cũ sacro penitentie. s. cũ cordis contritione ꝛ oris confessione ꝛ operis satisfactione. ista recipiendo quod intellige semp prehabito baptismo. ꝛ de istis iã satis dictum est: ꝛ fortassis dicet alibi. Et sic qñ boni fuerint positi ꝛ collocati in padiso vita eterna. Et mali in inferno morte eterna vnusquisqȝ erit ĩ domo sua: qm̃ sicut padisus ẽ ciuitas ꝛ dom⁹ bonoꝝ. ita ꝛ infern⁹ ẽ ciuitas ꝛ dom⁹ maloꝝ. sic articul⁹ fidei est ꝙ oẽs surgem⁹ aperte: ꝛ dabit pena ꝑuis: requies quo-

q3 iustis. Jtē athanasi⁹. q bona egerūt ibūt in vitā eternā. qui vero mala in ignē eternū. Jtē apoca. xiiij. O pa eni illorū sequunt illos. glo. s. opa bona sequunt illos bonos vsq3 q eant ad vitā eternā. Et ecōtra opa mala sequūt malos. Et sic bonū signū vite eterne est qn opa bona sequūt hoies bonos. quo niā mali homines sequūt opera sua mala: qm vnusqsq3 illud sequtur: qd magis optat z amat. Jtem pphā in psalmo. lxij. z tu reddes vnicuiq3 iuxta opa sua. Sed nota p illis q quotidie opant mala: z opando mala. s. tam voluntate q ope habet spē cōsequēdi vitā eternā. s. ista iam dicta de pace z iustitia. Et est spes certa expectatio future beatitudinis: q debet esse cū meritis precedētib⁹: qm aliter nō dicet spes: sed presumptio quedā Uel aliter spes est qdā mentis audatia de largitate dei conceptā: habendi vitā eternā p bona merita. Et etiā philosophi aiunt. q ordo est pariū dispariū q3 rerū vt vnaqueq3 res i suo loco pprio sit. Et sic qn boni vt dictū ē fuerint collocati in paradiso: z mali in inferno. vnusqsq3 erit in loco suo. s. in loco quē magis insecut⁹ ē. s. operib⁹ intraneis z extraneis. Et macha. xvj. z vlti. z io. iij. dr. q crediderit z baptizat⁹ fuerit saluus erit. ḡ p hāc autoritatē videt q sufficiat fides p se sine opib⁹. Rn. dicēd. q si nō ponat opa bona expsse insit cū fide: ponūt tacite z subintellecte: qm vt dr. io. iij. z. j. ad chorin. xv. Fides sine opibus mortua ē igit fides cū bonis opib⁹ a cōtrario sensu erit viua. Et sic argumētū a cōtrario sensu fortissimū est in iure. Et sic bn̄ tenet z valet nisi seqt a cōtrario sensu absurditas / vl̄ repiat cōtrariū expssū in iure. ita eps oueteñ. i sua repetitioe quā fecit d irregularitate. i. c. dictū ē etiā q celebrās tpe interdicti. zc. z q dictū ē q amātes celestia collocabūt in loco celesti. i. in paradiso. Sciēdū q padisus est videre deū facie ad faciē sic in via pa. in lra. c. ij. Et sic pphā i ps. xvj. Satiabor cū appuerit glia tua. Et sic amātes falsa z terrestria collocabūt in iferno si non fecerit pñiā3: qs mors depascet ietnū vt ait pphā in. ps. xlviij. vbi dr. Sic oues in iferno positi sūt z mors depascet eos. Et sic aug. ve q fren is reb⁹ adheserūt: qm cū peūtib⁹ pibūt. igitur bonos depascet glia etna. S3 d ista materia credo satis dictū fuisse supra. Sed pro supradictis est notadum q locus z lo

catū debēt ꝓportionari. sic arist. phisi. iij. ca. ij. Et sic locꝰ debꝫ esse talis: q̄lis est ille qui sedet. ꝛ sic bonis debetur locꝰ optimꝰ .i. paradisus. ꝛ malis locꝰ pessimꝰ .i. infernꝰ de qbꝰ supͣdictū ē. Et ē locꝰ ꝫm aristo. phisi. iij. vltima supficies corpis ambiētis vl'aliter locꝰ est cōsuatio rei locate. Et ꝑ dictis ꝛ dicendis vide qd dixerit augu. in libro de arra sponse ꝛ est. O anima mea attende qd diligis: qm̄ si diligis celū / celū es: ꝛ si diligis terrā terra es. Audeo dicere ꝙ si diligis deū deꝰ es. s. ꝑ pticipationē glorie eterne: nō per essentiā vel naturā. Et sic cuiqꝫ fideli catholico ꝛ etiā infideli vt cōuertat̄ ad fidē christi sanctū esset cōtemplari in supradictis. ꝛ sic ne decipiaris ne cogites te ascēdere sursū. i. ad gl'iam: ꝛ forte qđ absit descēdas deorsū. i. ad infernū: debes habere oēs illas. xj. causas quas assignat ꝓpha in illo psalmo. xiiij. quod intellige prehabito baptismo: ꝛ loquitur de adultis.

T interrogat. (Dn̄e qs habitat in tabernaculō tuo / aut quis requiescit in monte sancto tuo.) R. dicendū. (Qui ingredit̄ sine macula ꝛ opat̄ iusticiā.) glo. s. qui ingredit̄ sine macula corpis ꝛ mētis: Et de macula corpali loquit̄ leui. xxj. vbi dr̄. Nō homo de semine aarō habēs maculā corpalē repellat̄ a sacerdotio. Sꝫ ꝑ istis vide viā para. in ca. xxvj. in littera. k. iiij. ij. folio. Sꝫ multo magis indignus est ministrare deo habens maculā mortalis culpe: quoniā macula corporalis mala: sed peior est macula spūalis que resultat ratiōe cuiꝰcūqꝫ peccati mortalis. Igit̄ vbi maiꝰ periculū / ibi cautiꝰ est agendū sic in ca. vbi maiꝰ. de ele. in. vj. (Et opat̄ justitiā) glo. q2 nō sufficit declinare a malo: nisi etiā opet̄ bonū. Et sic dr̄ math. vij. lata ē via q̄ ducit ad cōdēnationē. stricta v̄o ad saluationē. qđ est valde notādū. (q logt̄. ꝛc̄.). s. ꝓvt existit i corde suo. ꝛ hoc facit q̄dā vtꝰ q̄ a pho. iiij. ethi. v̄itas noiat̄. ꝑ quā hō talē in v̄bis ꝛ factis se ostēdit exteriꝰ: q̄lis ē interiꝰ. (q nō egit dolū in lingua sua) glo. s. alium v̄bis decipiēdo. (nec fecit ꝓximo suo malū). s. in facto (Et obꝓbriū non accepit. ꝛc̄). s. defectus eoꝝ p̄teritos i ꝑperādo: vel ad eoꝝ infamiā alijs ꝓpalando. (ad nichilū deductꝰ est. ꝛc̄.)

q: ſm veritatē: non eſt aliquo honore dignus eo ꝙ honor de- ferendus eſt alicui in teſtimoniū ſue virtutis vt quarto ethico. (Timētes aūt dn̄m).i. vere virtuoſos (glorificat).ſ. eos manifeſte ꝛ publice. honorando. Reuerentia eniꝫ delata alicui in teſtimoniū ſue virtutis etiam in ſecreto (vel coram paucis dicitur honor. ſi autem hoc fiat publice ꝛ coram multis dicitur gloria. Et dicitur gloria quaſi quedā claria ꝛ. g. mutat̄ in. c. a claritate dicta (Qui iurat proximo ſuo ꝛ non decipit eū. ꝛc̄.) glo. q2. ſ. facit iuramentum bonū ꝛ tenet ipſū. ꝛ ſic iuramentum ꝛ votum recte factum vtrumqꝫ eſt obligatoriū. ſic tho. ſua ſecunda ſecunde. q. lxxxviij. pro iuramento. Et pro voto ſecunda ſecunde. q. lxxxix. (qui pecuniam ſuaꝫ nō dedit ad vſurā) glo. etiam gentili vt dicit glo. hebreoꝝ. ꝛ luc. vj. Mutuum dātes: nihil inde ſperantes. Primum dicitur conſiliū. ſ. mutuū dantes. ſecundū vero preceptum. ſ. nihil inde ſperantes. (Et munera ſup innocentem non accepit) glo. ſ. ad accelerandum eī iuſtitie iudiciū. cū eniꝫ aliquis caſus dubius accidebat in ciuitate aliqua extra hieruſalem debebat reduci ad iudicium ſacerdotū in hieruſalem vt deutronomij. xvij. Et hieruſaleꝫ grece latine pacifica dicitur. Et pro determinatione illius iudicij ſupradicti non erat licitum eis. ſ. ſacerdotibus aliquid accipere pro mercede. i. pro labore (Qui facit hec). ſ. que dicta ſunt in hoc pſalmo (non commouebitur). i. non ammouebitur tanꝙ indignus a ſuo miniſterio. i. ſeruicio (in eternū). i. in vita p̄ſenti nec a premio etiam in vita futura. Contraria vero faciēs ammouebit̄ ſm qđ dicitur eſay. xxij. vade ꝛ ingredere. ꝛc̄. hec nicola. Igitur hominibus bone voluntatis quantum ad modos ſupradictos fuit ab angelis annunciata pax eterna. quam nobis concedat iheſus chriſtus dei ꝛ marie filius. amen. ſic nicolaꝰ ad coloceuſes tertio.

Agnus dei qui tollis peccata mundi miſerere nobis. Agnus dei qui tollis peccata mundi miſerere nobis.

Agn⁹ dei q tollis pctā mūdi. Dona. nob. pa·

Hic ponitur tertia particula vltime partis canonis. in qua fi naliter perpetrat popul⁹ p pacē petens a deo remissionē peccato⁊. Et dr̄ ter agnus dei: quia chꝛistus in ara crucis patrē nouit per obedientiā. Matrē per curam. Ibiq3 prius obtulit se pro nobis. ⁊ secundū autoritatē Romane ecclesie tribus mo dis vniformiter dicebatur miserere nobis ꝓpter tria genera peccato⁊ q̄ petimus nobis remitti. s. peccatū cogitationis. locutionis. ⁊ peccatum operis. Post modū vero multis ⁊ varijs aduersitatibus ⁊ erroꝛibus ecclesie ingruentibus. i. maturantibus/vel iminentib⁹ ad dn̄m clamare cepit dicendo. dona nobis pacē. Sed pro ampliori declaratione de generatiōib⁹ peccato⁊ eo ꝙ existentes in peccato moꝛtali nullo modo sunt in pace cū deo. est notādū ꝙ sicut in q̄cūq3 peccato moꝛtali ad min⁹ cōcurrūt tres generatiōes. Pꝛi̇a. s. cogitatio mali. Secūda locutio mali. Tertia operis executio. ita fuit licitū ⁊ sanctum etiam ꝙ cōtra quodcūq3 peccatū moꝛtale esset triplex re mediū. s. contritio. confessio. ⁊ operis satisfactio. Et hoc ꝑ tanto: quoniā regula omniū phoꝝ ē ꝙ cōtraria cōtrarijs curātur Sic in ca. oi̇s. de regulis iuris. vbi dr̄. O ỉs res p q̄scunq3 causas nascit̄ p easdē dissoluit̄. Verū est ꝙ hic loquit̄ d̄ cōtractib⁹ obligatiōib⁹ tpalib⁹ q̄ cōsēsu cōtrahūt: ⁊ dissēsu dissoluūt. sec⁹ ī spūalib⁹ obligatiōib⁹ q̄ cōsensu cōtrahūt: q3 dissensu nō āmittunt vt sacra ecclīastica. Et sic nota ꝙ oi̇s obligatio tpalis cōsensu contrahit̄ ⁊ dissensu dissoluitur. Et sic contra cogitatio nē in malū: insurgit illa autoꝛitas. scindite coꝛda vr̄a. ⁊ nō vestimenta vr̄a. Joelis. ij. Et contra malam locutionē: oꝛit̄ illa auctoritas. Confitemini alterutrū peccata vestra. Ja. j. ⁊ act. vlti. Sed contra opis executiōe3 in malū: insurgit illa auctoritas. Facite dignos fructus penitentie. math. iij. ⁊ lu. iij. pro quo est notandum illud quod dicit̄ math. ix. ⁊ eze. xviij. Ubi dicit̄. Quacunq3 hoꝛa peccatoꝛ ingemuerit peccata sua: ego deus exaudiā eum. Et illud quod dicit̄ mathei. iij. sup illa pticula. Facite dignos fructus penitentie. intellige de peniten-

tia: que fit in caritate. Et moraliter loquẽdo penitentia possit cõparari arbori fructificanti. Et sic arbor est ipsa penitẽtia qm̃ sicut in arbore fructificanti videmus ista adesse. s. radicem. ramos. folia. et fructus. Et tunc cum oibus istis quattuor preser tim cuz fructu: qui expectatur ab agricola est bene adornata et decora: et letificat respiciẽtes et placet. et ecõtra displicet. Ita penitẽtia cum suis partib⁹ integralib⁹. s. cũ cordis contritione. et oris confessione. et operis satisfactione: maxime cũ fructu: qui resultat ex his tribus: qui spectatur a deo patre et ei⁹ filio et spũ sancto. placet deo patri et filio et spiritui sancto: et etiam placet oibus electis sanctis dei: et placet cõfessori / et ipsimet penitenti: qm̃ sacra dicunt a satiando qm̃ cibi anime sũt. Et q̃ veri penitentes placeant electis dei sic lu. xv. et mathei. xviij. et marci. ij. vbi dr. dico enĩ vobis q̃ gaudiũ erit angelis dei super vno peccatore penitẽtiã agẽte. Et si peccator nõ fecerit penitẽciaz quod absit. cõtra talẽ dicit saluator noster mathei. vij. et lu. vj. oẽs arborẽ nõ ferẽtẽ bonũ fructũ abscidet et in ignẽ mittet. etc. glo. Gor. a cõsortio omniũ beatoꝝ: qd̃ ẽ grauissimũ de dãnatis suppliciũ. Et in ignẽ mittet. s. gehẽne. Sed sup̃ math. vij. ca. dr. nũq̃d colligũt de spinis vuas. i. opera iustitie. Aut de tribulis fic⁹. s. bũlis cõuersatiõis ad deũ. Sic ois arbor bona. i. hõ hñs bonã volũtatẽ. Bonos fruct⁹ facit. ly. q: talis vt sic semp facit opera bona. Unde origenes. arbor bona: est bon⁹ homo habens bonã volũtatẽ. Radices sunt cogitationes. Folia verba. Fructus opera. Sed notandũ q̃ homo bonus potest bonã voluntatẽ deserere: et sic potest mala arbor fieri. v. g. Iudas q̃diu in vocatione apostolica permansit. bona arbor fuit. sed postmodũ malũ fructũ protulit: quando christũ tradi dit. et magdalena in primis mala arbor fuit quãdo peccauit: sz postmodũ bõa arbor fuit. s. qñ penituit: et sic tũc bonũ fructũ ꝓtulit. et sic d alijs multis sctis. et sic ꝑ sup̃dictis moralr loqñdo. Radix arboris ẽ cordis cõtritio. rami sũt bõa opa. folia cõfessio integra. fructus satisfactionis sunt pena. Et sic ista supradicta. s. cordis cõtritio. oris cõfessio. et opis satisfactio isti iũcta placẽt dõ et ꝓxĩo. si assit facultas. sin aũt ecõtra displicẽt. s. qñ possunt

concurrere ⁊ non omnes dicte partes concurrunt. Et sic multi in hac carne mortali possunt comparari catboni quantū ad loquelam. Et neroni quantum ad operationem ⁊ hoc peccatis nostris exigentibus: quia. s. loquūtur bona aliqui: sed operantur quandoq₃ mala. Sed pro dictis ⁊ dicendis vide quid dicat diuus thomas suo quarto. di. xv. quasi in fine. Et secunda secunde. q. lxij. per totum presertim ad octauum. vbi dicit inter cetera quod quilibet tenetur peccatum statim deserere: ſm illud ecclesiasti. xxj. Quasi a facie colubri fuge peccata. et ideo quilibet tenetur statim restituere si potest vel petere dilationem ab eo qui habet vsum rei concedere. Et sic quādocūq₃ detinetur alienū inuito dño detinēs est in peccato furti. quoniam inuanum ponitur vnguētum ferro nō extracto. Et ex his sequitur vnum satis notabile quod illi moriuntur in peccato mortali: qui ī vita restituere possūt: differūt aūt restitutionem heredi vel executori. tho. vbi supra. Quod forte potest itelligi quādo aliquis facit testamētū ⁊ habet intētionē restituendi si ingrediatur viam vniuerse carnis. Sed si euadat mortē hab₃ intentionē reseruādi pro se. talis in periculo graui decedit. Et sic consulo vt consulas cuicunq₃ vt satisfaciat in vita presenti/ dum viuit. ⁊ ne dicatur ei quod dixit lucia matri sue: ideo das quod tecum ferre nō vales. Et sic tu dimitte incertum: ⁊ cape certū. vt in capitul. Si quis de peni. di. vij. ⁊ in ca. inuenis de spon. vbi dr. In his que dubia sunt quod certius extimamus .i. quo ad animam tenere debemus. Ille ergo facit penitentiam sed non dignos fructus qui dolet tantum de commissis. Ille vero agit penitentiam: qui dolore cordis tantum affligit per penas: quantum deliquit per culpam ſm illud apocalip. xviij. Quantum se glorificauit in delicijs suis: tantum date illi tormentum. Et sic est notandū quod dicit augustinus ꝙ non solum sumus reddituri rationem ipsi deo de gestis. sed etiam de cogitatis. Sic etiam propheta in ps. vij. Scrutans corda ⁊ renes deus. Scrutans corda. i. clare videns deus hominū cogitationes. Renes glo. i. delectationes: que per renes de-

signantur:eo q per delectationes venereoꝝ q̄ sunt magis ve
hemētes vigent in renibus viroꝝ ſm quod dicit greg. i home
lia. xxij. Hec nicola⁹ vbi supra. nota exempla in vitis patrum.

Ed nota q nō si penitētes vellēt q de⁹ sua pec
cata remitteret ⁊ gratiā cōferret: ⁊ gliam illis ex-
hiberet: sine hoc q ipsi aliquid facerent. Ipsi aūt
nec volunt contritionem habere. nec confessionē
facere nec satisfactionē impendere. Et sic tu nota q multi ho-
die peccatis nostris exigentibus sunt in mundo: qui non solū
sequunē vnū deum tantum: sed tres. s. diabolū: mundū: ⁊ car-
nem. Diabolus promittit gloriam. dabit penam. Mund⁹ p
mittit sanitatē: dat infirmitatem: promittit diuitias dat paup
tatē. Caro petit delectationem: ⁊ sortitur dolorem. Et sic horri
dum ⁊ tristabile erit si peccatores nō fecerint penitentiā quod
absit. de qua satis dictū est. Sed hodie multi peccatores com
parari possūt histrionibus: qui nunq̄ volūt cōmedere de suo
sed de alieno: ita hodie multi adulteri vellent consequi vitam
eternā nihil ponentes de suo. s. sine cordis contritione: ⁊ oris
confessione: ⁊ operis satisfactione: quod erit impossibile si assit
facultas. qm̄ vt ait augu. cū omnib⁹ doctorib⁹ nō dimittit pec
catū nisi restituat ablatum. vt in ca. si res. xiiij. q. vj. ⁊ in plrib⁹
alijs iuribus. Pro quo dicebat grego: Periculosissime egro-
tat: qui se egrotare ignorat. Et sic ferro manente in corpore /
nullus potest sanari: ita nullus potest sortiri vitam eternam si
ne hoc q restituat. si assit facultas. Et sic vos estote prudentes
sicut serpentes ⁊ simplices sicut columbe. math. x. Et est scien
dū q serpentes quando vident incantatores vnam aurem po
nunt in terra: ⁊ aliam claudunt cum cauda: vt non audiant vo
ces incantatoꝝ: sic peccator deberet facere. s. vnam aurem po-
nere in terra. i. cogitare q est de terra: ⁊ in terram reuertetur. ⁊
Et aliam cum cauda claudere. i. finē suū siue mortē in mente
habere. Et si hoc fecerit nunq̄ voces incantatoꝝ audiet. Et
sic isti incantores sunt tres. s. mundus diabolus ⁊ caro: qui per
totum dic. i. per totā vitā hominis mulcent hominem. Et qa

vt dicit greg. Omnis xp̄i actio nr̄a fuit instructio. potuit eē ma
ior pauptas q̄ nasci in presepio inter duo animalia. Unde ali
qui volūt xp̄m nō habuisse nisi vnā tunicā insutā: quā sibi fe-
cerat mater sua v̄go maria dn̄a nr̄a cum suis digitis benedi-
ctis. Et quanto christus dei filius ꝛ virginis marie crescebat
tantū crescebat eius tunica. Benedicte manus: que talem ca-
misiam cōstruxerūt / sine fabricauerūt. Istā tunicā posuit xp̄us
ad pedē crucis tp̄e sue passionis. Itē xp̄s nūq̄ habuit domū
Vñ hebrei interrogabant eū. Rabi vbi habitas? quib⁹ ipse.
Vulpes foueas habent: ꝛ volucres celi nidos. Filius aūt ho
minis non habet vbi reclinet caput suū. math. viij. Sed hodie
nr̄is in tp̄ibus multi ecclastici faciūt sicut locusta dicunt enim
ph̄i q̄ locusta salit p motū: vnde in mane salit parū ppter fri-
gus: ꝛ stat ibi donec viget sol: ꝛ tunc salit plus: ꝛ non quiescit
ibi: sed vadit saltando de vno loco in aliū locū: ita q̄ nunq̄ p
totū diē quiescit. Item fertur q̄ habeat aliā malā proprietatē
q̄ q̄uis sit bene cibis plena: ꝛ ventrē habeat bene repletū semp
esurijt. sicut homo ebri⁹ ꝛ habēs ydropicū q̄tū plus bibit: ma
gis sitit. Sic aliqui hoīes in hoc mundo viuentes: ꝛ q̄plīmū
ecclastici / vł officiales alicui⁹ dn̄i: qui in sūmo mane. i. in iuuē
tute q̄uis moueantur ad acqrendū aliquod beneficiū vel offi-
ciū: ibi stant: q̄uis sit minimū ꝛ placet eis: ꝛ dant gratias deo
ꝛ dn̄o qui eis cōtulit tale beneficiū. Sed qn̄ viget sol. i. cupi-
ditas alicuius dignitatis: certe nullo modo possūt stare: nec
quiescere die ac nocte donec habeant: siue bono / siue malo mo
do. ꝛ tunc nunq̄ aliud faciūt nisi saltare de canonia in canoniā
ꝛ de episcopatu in aliā maiorē dignitatē: ita q̄ iam multi / nec
dant gr̄as deo nec dn̄is: qui post deū sibi dederūt: ꝛ tamen nū
quā satiant̄ in dieb⁹ suis obliti illoꝝ verborū. redde rationem
villicatiōis tue mat. xvj. Et ita moriunt̄ sitibundi ꝛ miseri: qd
satis p̄z. ꝛ p paupertate xp̄i vide illa q̄ scribit nico. lu. ij. Et p̄scr
pēte. de q̄ vid̄ sup̄ i p̄s. lvij. i v̄su. q̄ nō exaudit. ꝛc̄. Et sic d̄ istis
ꝛ alijs hmōi dicit pph̄a. Thesaurizat ꝛ ignorat cui cōgrega
bit ea. i p̄s. xxxix. ꝛ sic qn̄ mors venit: hō diuidit̄ i tres ptes: q̄ꝛ
v̄mes comedūt carnes. filij parētes sortiūt̄ hereditatē. ꝛ q̄ pei⁹
est forte diabol⁹ accipit animā: qd absit: taliter q̄ glibet istoꝝ

est contentus cū sua parte:qm̄ nō daret illā ꝑ alijs duabꝰ. vñ
ōmes plus diligūt corpꝰ q̄ animā:qm̄ nolūt diuitias. Et dia
bolus ita diligit animā ꝙ nō daret illā ꝑ mille corporibꝰ. nec
ꝑ oībus diuitijs q̄ sūt in vniuerso. Et parētes ita diligūt diui
tias ꝙ non curant de corpore. neqꝫ fortassis aliud qd̄ peiꝰ est
de aīa. Et sic seqt̄ illud nimis vulgatū. Dū diues moritur in
in tres partes diuidit̄. Caro vmibꝰ. diuitie parentibꝰ. ⁊ quan-
doqꝫ aīa demonibꝰ. Et sic ꝑ supdictis nota qd dicat nicolaus
lu. ix. sup ꝑticla. decimā ptē omniū bonoꝝ meoꝝ paupibꝰ do.
vbi dicit ꝙ ꝓualet vnus denariꝰ in vita q̄ mille post mortē: in
q̄ntū dr̄ do. ⁊ nō dabo. Et sic nullus deberet confidere in diui
tijs / nec in parētibꝰ / nec in iuuētute qm̄ qn̄doqꝫ tam cito mo-
rit̄ iuuenis sicut senis. verū est ꝙ naturaliter tēpꝰ distare facit
rē. vt dr̄ phi. iiij. ⁊ aplūs dicit. q̄to magis aliq̄ res antiqt̄ ⁊ sene
scit: tanto magis ē ꝓpe interitū mortis act. iij. Et sic i libro fu
neraliū sup ꝑticula mēor. dr̄ ꝙ senes ante oculos habent mor
tē iuuenes vero post tergū ⁊ sic illi q recipiūt sacramenta ⁊ de-
cedūt nō sūt flēdi: sed illi sūt flēdi q decedūt in pctīs ⁊ sic vita cu
iuscūqꝫ in manu dei est. vt io. xj. dr̄ ego sū resurrectio ⁊ vita. ⁊ s̄c
⁊ tho. qlibꝫ ꝓmo. arti. iij. ad. iij. dicit. Et q̄diu natura resiste-
re potest tādiu mors retardat̄. Et sic nota ꝙ sacramentū bap
tismi est ianua ⁊ fūdamentū omniū sacramentoꝝ: q̄ mediāte
quisqꝫ efficit̄ abilis ad omnia sacramenta sine q̄ nullū sacra-
mētū habet effectū. Et sic tu cōsule cuicunqꝫ vt satisfaciat deo
⁊ ꝓrimo q̄cunqꝫ tēpore: presertim tpe sanitatis corpalis quo-
niā tūc homo nō habet cor fractū: ⁊ sic bene poterit iudicare si-
bi licita. Sed ratione infirmitatis mens fragilis hominis di-
uidit̄ in multas partes. Unā ptē mittit ad infirmitatē quam
habet in capite vel in latere. aliā ad filios. aliā ad vxorē. ⁊ sic
de singulis: taliter ꝙ de aīa nō curat sicut decet qꝛiam nō po-
test. ex q̄ cor fractū est. ⁊ de talibꝰ dicit augu. si qs positꝰ in vlti
ma necessitate sue egritudinis voluerit accipe penitētiā: nō illi
negamꝰ qd̄ petit: sꝫ nō bn̄ ꝓsumimꝰ ꝙ hic exijt. si securꝰ hic exie
rit: ego nescio: pn̄iaꝫ ei dare possumꝰ: nā non dico damnabi-
tur: sed neqꝫ dico saluabit̄: vis g̃ a diabolo liberari: age peni-

fentiam dum fanus es. Sed bene scitis quid accidit peccatori cum diabolo illud quod accidit xpiano cũ iudeo vł vsurario. Christianus ponit pignus in domo vsurarij: & ipse vsurarius nunq̄ curat petere denarios: sed expectat quando petet principale: xpianus tunc de pignore non curat. & sic iude9 vel vsurarius habet pignus. hoc idem facit diabolus cum peccatore mulcendo & pmittendo ei multa delectabilia & tẽpalia donec peccator ei dat pignus. s. animã. Et dum ipse diabolus hab3 animã ab ipso peccatore: tot laqueos delectabiles ponit. s. d gula luxuria. vanagloria. vsura: & supbia: donec est bene illaqueatus: ita q̄ iam non curat de pignore. i. de anima: quia plura sunt mala q̄ bona: & sic diabolus habet animã a peccatore sagaciter. igitur dum est cor sanum confiteamur. Sed christus qui est pius & misericors videns hanc fragilitatem hũanam: & sagacitatẽ diaboli: q̄modo illaqueabat animas: voluit seruare quẽdã modũ quẽ habent quedã aues rapaces quando vadũt ad venandũ: nolũt regere se nisi de cordibus aliaꝝ auiũ quas venantur. ita christ9 habuit istũ modũ: quoniã vult habere cor ab ipso homine venatum. s. regere se tantũ a corde hui9 anime sicut aues. Sed iste modus accipitur diuersimode: quoniam aues quando volunt venari volant sursum: christus non sic. s3 de celo volauit ad terram: & vsq3 ad infernũ ad venãdas aĩas: ita habuit modũ quẽ mercatores habent in suis mercantijs. Mercator enim meliorem rem accipit q̄ dat aliter non emeret. Ita fecit christus quando nos emit suo preciosissimo sanguine: quoniã magis voluit animã nostrã q̄ suũ corpus: quoniam aliter non fecerat istud cambiũ: g̊ miser homo quare nõ das ei animã ex quo venatus fuit eam. Et sic accidit nobis illud qd accidit illis qui ambulãt sup̄ mare dũ habent nauẽ bene ponderatã: & venit tempestas & percutit eam: & sic oẽs pereunt ibi: ita accidit nobis bene ponderatis in hoc mundo: qui est mare & peior adhuc q̄ mare: quoniam in hoc mundo ambulamus sicut naues discurrendo: & dũ venit aliqua tempestas percutit nos: sicut dolor & mors: & totam nauem destruit:

⁊ totũ corpus. Et sic diuiditur homo vt dictũ est in tres par-
tes. ⁊ sic ꝑ supradictis dicit ꝓpheta in psalmo lxxxviij. Quis
est homo qui viuat ⁊ non videat mortẽ: quasi dicat nullus. Et
Paul⁹. roma. viij. statutũ est oībus hoībus semel mori. ⁊c. ⁊
sic legit̃ i g. xxviij. c. ꝙ iacob vidit q̃ndã magnã scalã q̃ attige
bat a terra vsqꝫ ad celũ. Et vidit angelos ascẽdentes ⁊ descẽ-
dẽtes per ipsã. Iste iacob est quilibet peccator: qui debet vide-
re istã scalã per quã ascendet in celũ. Ista scala habet duo li-
gna per q̃ ligna intelligo duo. s. amorẽ ⁊ timorẽ. q̃. s. timorem
⁊ amorem debet habere quilibet xp̄ian⁹: q: debet habere timo
rem de malis que fecit ⁊ de penis infernalibus. Et debet ha-
bere amorẽ dei ⁊ ꝓximi. Ista scala habet sex gradus siue pas-
sus per quos intelligo sacramentũ baptismi ⁊ alia sacramen-
ta necessaria. Itẽ itelligo cordis cõtritionẽ ⁊ oris cõfessionẽ: ⁊
operis satisfactionẽ ⁊ ieiunium ⁊ elemosinã. Et sic per ista po-
terit homo volare ad gloriam paradisi. ad quã nos. ⁊c̃.

SEd pro supradictis vide quid dicat Iherem. ibe.
xxiij. c. v̀ba mea sũt quasi ignis ⁊ maleus terẽs
petras. Ignis dr̃ rõe caritatis: qm̃ sic̃ ignis vrit
ligna: ita caritas vrit peccata. Et sicut maleus te
rit petras: ita v̀bum diuinũ terit corda dura peccatorũ. Et sic
nota ꝙ predicatores multũ possunt prodesse: si sint quales de
bent esse vt dictũ est. s. vt sint sufficienter positi in litteris ⁊ con
scientia. quoniã sicut vnusquisqꝫ habendo speculum in mani-
buꝫ potest videre maculã quã habet in facie: sic vnusquisqꝫ au
diendo verbũ diuinũ ⁊ eius expositionẽ poterit videre macu-
lã quã habet in anima. i. peccatũ. Et istud est contra multos:
qui dicunt ꝙ absqꝫ sermone ⁊ predicatione poterũt se scire vi
tare peccatũ si velint. Et sic nota ꝙ talis est clericus in mũdo
isto regens ecclesiã absqꝫ scientia vel doctrina sicut nauta exi-
stẽs in mari absqꝫ remis. Sed si in naui periculũ imineat. hic
. i. in gubernatione ecclesie ⁊ parrochianoꝝ mai⁹ periculũ: Sꝫ
vbi mai⁹ periculũ ibi cauti⁹ est agendũ. sic in ca. vbi maius de
ele. in. vj. Et experiẽtia docet ⁊ dicit̃ a ph̄is ꝙ q̃ndo grues vo
lunt ire ad aliquã remotam terram ꝙ eligunt vnã gruẽ q̃ sit

fortioꝛ ⁊ sapientioꝛ alijs vt sit dux eaꝝ: ita ꝙ semp debet alias grues precedere in volatu. Et quando sunt posite in terra il latalis debet hre vnū pedē eleuatū ⁊ in eodē pede vnū lapidē vt si doꝛmierit casu lapidis excitetur. hec alber. ⁊ aliū pedē in terra: vt melius custodiat eas: ⁊ a venatoribus liberet. sic debet facere bonus prelatus vel doctoꝛ ⁊ sapiens vt sibi subditos dirigat in vitā sanctā p bona exempla ⁊ per bonā doctrinā. ⁊ hoc etiā debet facere parrochialis cleric⁹: qui debet regere populū sibi cōmissū quoniā debet esse foꝛtis in litteris ⁊ sana conscientia ad defendendū seipsū ⁊ populū sibi cōmissū a diabolo ⁊ dirigat per bona opera ⁊ exempla: ⁊ debet habere vnū pedē eleuatū. glo. i. mentē ad dn̄m gratia cōtemplationis. Et q2 pncipale sequit̄ accessoꝛiū. vt in. c. inter dilectos. de fi. instru. vide sequentia. qm̄ oīa sūt applicabilia ad p̄terita ⁊ futura nisi fallor.

Et p supradictis nota de duobus scutiferis q am bulando ad opprimendū ⁊ ad destruendas vias fecerunt inter se pactū: ꝙ qui prius moreret̄ vt veniret ad aliū ⁊ narraret sibi q̄mō ibat ei. accidit ꝙ ibi in malis operib⁹ viuendo alter moꝛtuus est. Et alter mansit in illo officio cū alijs alumnis ad diem assignatā. Et ipse stabat absconsus ppe viā assuetā insidiando quādo transirēt aliq viatores ad expoliandū eos. Et ecce magna familia de regib⁹ ⁊ varonib⁹: q antea moꝛtui fuerāt. Et ipse stabat valde territus: qm̄ nō erat ausus loqui nec interrogare qui erāt. Et sic fecit donec oēs trāsierūt. ⁊ i fine oīm veniebat vn⁹ q differebat os cooptū cū q̄dā pāno nigro q dabat magnas voces: ⁊ dicebat ve mihi. vulgariter ay mesqno q̄liter finiui vitā meā i malis ⁊ pessimis opib⁹. tūc ille q a vidit ꝙ sol⁹ veniebat iterrogauit eū. q erāt illi q trāsibāt. ⁊ tūc ale respōdit. Noueris tu: ꝙ ista ē ptās iferni: q facit hāc pcessionē mecū vsqꝫ ad infernū: tūc ille cōgnouit eū i uoce foꝛe sociū suū. Cui dixit: tu qs es: video: ꝙ tu sis soci⁹ me⁹ ⁊ q olīꝫ eram⁹ cōsocij i nrīs malis opatiōib⁹. cui ille. certe sū: ⁊ ppter hoc rogo te ꝙ seperis ab hac via mala Sin aūt cito veniet ista familia pro te. Ecce ꝙ isti nō seqbātur deū: sꝫ diabolū qd̄ experientia docet: per ea q̄ dicta sunt.

Ed nota ꝙ legim⁹ de q̄dā bono heremita q ābulabat cōtēplādo ꝑ quēdā mōtē q vidit quēdā hominē arātē q sēꝑ incipiebat ab vna pte ṫre: ⁊ cuz accederet ad aliā ptē: soluebat boues: talit ꝙ sēꝑ iciepiebat ab illa pte. Cui heremita. amice nescis qd facis: q̄ niā nō aras dimidiā ptē q̄ꝫ debes arare ⁊ facis cū maxio labore: qm̄ sic deberes arare. Et ille tu qd dicis: vade vias tuas. ⁊ ille ait piget me qm̄ ꝑdis tēpus. q imediate ꝑcussit eū cū stiga .i. cū virgula. Et sic vadit vltra ⁊ vidit aliū ligna cōponētē. q ⁊ tāta posuit in reste ꝙ nō poterat tūc surgere: qui postea posuit pl'a ligna: ⁊ tunc min⁹ potuit surgere: ⁊ tunc iste heremita iuit ad eū ⁊ dixit ei. Amice stult⁹ videris. Et ille q̄re. Et ipse: non vides ꝙ nō poteris portare: q̄re tātū ponis: Et ille: vade cum xp̄o qd ad te: Et ipe doleo de te. qm̄ morieris. Et demū ille accepit vnū lignū: ⁊ ip̄m grauiter ꝑcussit. Tūc ipe heremita ait. certe mihi meli⁹ fuerat stare i domo mea q̄ꝫ huc exire. Sed exq̄ hic sū volo pl⁹ videre: qui iuit vltra ad q̄dda collē: q vidit in q̄dā valle quēdā lupū stātē inter duo flumina q bibebat ex vtroq3 fluminne. q heremita stabat sic ꝑterrit⁹. Et sic venit quidā angel⁹ dei ad illū: cui dixit angel⁹ more hūano. Quid oparis hereremita: q respōdit sū ꝑterrit⁹ de illo lupo. cui angel⁹ dixit: Scias ꝙ de⁹ misit me ad te. vt ostēderē tibi q̄ sūt illa q̄ vidisti: ⁊ qd significāt: vt meli⁹ scias vitare istū mūdū ⁊ cōtēnere illuz tanq̄ꝫ miserū. Illū quē vidisti sic arare sūt p̄lati: iuriste ⁊ pretores q q̄n3 cū deberēt ire recte ⁊ iudicare recte ꝑ iura ⁊ leges totū eradicāt ⁊ sic q iura destruāt multi sūt. sed q populos modeस ramine regāt rari sūt. et sic ad illā ptē vbi magis illis dat illuc vadūt incipe. Sed sacra theologia q̄ꝫ de⁹ ordinauit: nō ordinauit nisi vnū cū vna. i. xp̄m cū ecclia. sed isti sup̄dicti forte nolūt q̄n3 vti ea sed diabolica sciētia. i. mundana ⁊ carnali. Et isti tales volunt facere sic aliqua inutilia. Et si aliqs dixerit illis ꝙ male iudicāt: ⁊ ꝙ dimittāt ancillas sacre scripture vere dabit illis tale respōsū: qd tātū dolebit sic ille q ꝑcussit aliū cū stiga ⁊ adhuc fortit. ⁊ stiga. e. ē qdā stimul⁹ q̄si stigul⁹. i. acule⁹ ⁊ compūctio: ⁊ molestatio. s3 q̄ sūt ille ācille sacre scp̄ture. ista respōsio

relinquatur viro sapienti. In civitate non iudicauit quidã pretor corã alexãdro de illo qui conduxit domũ: z inuenit in ea thesaurũ: z volebat eũ dare dño domus. s3 ille noluit eum recipere:cui dixit pretor habetis filios. Et illi dixerunt q sic. Et ait illis contrahant adinuicẽ z date eis. Iste bene iudicauit z sic laudauit eum alexander. Et sic ait quidã versificator. Quatuor ista.s.timor.odiũ.dilectio.census:sepe solent hominũ peruertere sensus. Et sic boni iudices tam celestes q tẽpales deberẽt iudicare admodũ dei.z seruare eius ordinẽ.sic propheta. Iust9 es dñe z rectũ iudiciũ tuũ in ps.cxviij. Iust9 es dñe. glo. quia regula iustitie: ꝓpter qd lex ab eo data non potest esse nisi recta.ideo sequit z rectũ iudiciũ tuũ. zc. Et sic pro supradictis nota quod legitur q in ciuitate romana fuit quidã corrector: qui propter pecuniã sibi datã noluit iudicare quẽdã malefactorẽ:sed dimisit illũ:tunc venerũt senatores Rome z excoriauerũt eũ. Et sic fuit mortu9. Iste habebat quẽdã filiũ quẽ elegerũt loco patris.i. in officiũ patris. Et propter honorẽ quadã die posuerũt romani coriũ patris ad caput ipsi9 filij. s. in loco vbi ipse iudicabat fixũ in pariete. vt.s. recordaretur de morte patris quomodo.s.propter malã iustitiã fuerat excõriat9 z mortuus. Ut sic ipse fili9 bene iudicaret. Et si sic hodie fieret pl9 viuerent iudices q viuũt. Unde venit hoc.s.q vnus iudex alterius terre plus viuit q tres iudices ex nostris nisi quod faciunt iustitiã admodũ dei q non est acceptor personarũ:sed meritorũ sic in.c.nouit de iudi.z apostol9 act.v. Et sic qñ3 ad preces pauꝑũ z alioꝝ.de9 ꝓlongat iudicib9 tam spũalib9 q tpalibus vitã.qd est notãdũ. Et sic iudex q male iudicat facit litẽ suã vt in.l.ꝑperãdũ. C.de iudi.z i ꝑlib9 alijs iurib9. S3 ille q nõ poterat differre ligna.ille significat vsurarios q ponũt vnũ denariũ sup aliũ. Et vnã duplã sup aliã:z vnũ põd9 sup aliud. z sic de singulis.z etiã significat hoĩes luxuriosos q cõiũgũt vnum peccatũ alteri pctõ:z etiã significat supbos q cõgregãt supbiã supbie:talĩ qd difficile ẽ talib9 surgere z peccata dimittere: nisi deus adiuuet illos cũ sua benignissima clemẽtia z mĩa. z sic fortassis aliq cadũt ꝟso capite in infernũ de q credo satis dictũ

fuisse supra. ꝛ q̄mō est in visceribꝰ terre etiā nicolaꝰ hoc tenet ad ephe.iiij. Itē vidisti illū lupū q bibebat ex vtroqꝫ flumine ille lupꝰ significat officiales q accipiūt mercedē seu p̄mia a diuersis dn̄is. Et sic tales nō possūt suare ṽitatē siue fidelitatē ambobꝰ dn̄is: sic Jo.viij. nemo pōt duobꝰ dn̄is suire. ꝛc̄. ꝛ sic aiūt grāmatici deficit ambobꝰ q vul suire duobꝰ. Et sic p̄sup̄dictis dicit augu. ꝛ alij q̄pl'es sancti doctores peccatū quod p p̄niaꝫ nō delet̄ imediate ad aliud trabit. Et sic sic ē ṽtutis āt trabere ṽtutē vt etbi.ij. Ita ē vicij attrabere viciū qd̄ nota.

¶ Nota de quodam comite q ingressus fuit viam vniuerse carnis.

Uidā comes potēs functꝰ est offitio suo.i. mortuus est. Et filius eius post diē tertiū dixit suis. volo videre patrē meū q fecit tumulū aperiri: ꝛ inuētus est bufo corrodens dentes eius ꝛ linguam. Quod videns filiꝰ eiꝰ ait. O pater q̄ potens fuit lingua tua nudiꝰ tertius vulgariter ante ayer super terrā: ꝛ modo ōmibꝰ daš in escā. Hereditatē tuā dimittā ꝛ soli deo seruiā. Et tunc relicto seculo: factus est beremita. ꝛ sic bene finiuit dies suos. Et bufo.nis.t.m.i. rana terrestris. notent illi q verēt̄ penitere.

Uidā cōmisit peccatū horribile ꝛ pre verecūdia nīsatenꝰ volebat illud cōfiteri: verūtū p̄pter illud frequēter tristabat̄: eo q̄ tali culpa sciebat se eē illaqueatū. Cū q̄dā die solꝰ deābularet obuiauit ei diabolꝰ: i specie sacerdotis: q̄rēs q̄re tristis deambuleret. q respōdit ei dicēs: eo q̄ pctū̄ ꝫ horribile cōmisi: ꝛ nō qesco quousqꝫ illud cōfitear alicui sacerdoti. Cui diabolꝰ falsus sacerdos ait Frater dic mihi: q: nō nouisti me: ideo de me nullā habeas verecūdiā. Tādē cōfessus ē illi. Falsus p̄sbiter dixit illi bene poteris hr̄e veniā: dū mō p̄ṽt dixero satisfacias. pctōr p̄misit qd̄ faceret quicqd ei iniūgeret. Spūs eni neq̄.i. malignꝰ iniūxit ei q̄ nlli de cetō hoc peccatū diceret ꝛ recessit sic. Et postea pectōr ille ingressus ē viā vniuerse carnis. Et affuerūt demones: qui allegauerūt q̄ deberet dānari: q̄ tale peccatū nulli sacerdoti

cōfessus fuerit. ? ex pte pctōris allegatū fuit q xps intētionē cu iuscūqꝫ attēdit: qm volūtas p fctō reputat. vt i. c. magna pietas. de pe. di. j. ? i. c. si q. xvij. q. j. Et sic gcqd agāt hoies itētio iudicat oēs. Iste aūt pctōr cogitabat se cōfiteri sacerdoti ? nō diabolo ppt qd dns deꝰ pcepit q aia ad corpꝰ reuerteret ? ageret pniaꝫ: ? ect parere patus: vt diceret cū paulo. act. ix. qd vis me facere. ?c. sic pbat. l ps. c. vij. patū cor meū deꝰ. ?c.

¶ Deuotio quedam ? miraculū de dña nfa.

Uedā bona mlier deuota victū suū acu lucrās habebat vnicā filiā quā multū diligebat q̄ lrā cū puellis alijs ad ripā maris abiēs mare tumuit ? oēs absorbuit: ista excepta q̄ sine madefactiōe remāsit. ? qm venit ? pfrbꝰ aliaꝫ q̄rētibꝰ alias puellas dixit q mare eas submerserit. Et q̄serūt qmō illa sola remāsisset. respondit qm vnda maris venit sup me clamaui valde: ? dixi qddā verbū qd dicit mr mea q̄tidie quotiēs se pūgit cū acu: qd ē aue maria Et tūc venit qdaꝫ dña valde pulchra ? cooperuit me suo mato: ? sic nō nocuit mihi vnda maris. Et iterrogata si cognosceret ipaꝫ dñaꝫ dixit q sic: si eaꝫ videret: ? sic duxerūt ipam ples. boies p ecclīaꝫ docēdo eaꝫ multas ymagines alioꝝ sanctoꝝ ? sctāꝝ. Et illa semp dicebat nō est hec. Et tandē ōstenderūt ymaginē sctē marie q̄ imediate dixit hec ē dña: q̄ me liberauit a fluctibꝰ maris: ? tūc oēs magnas dederūt deo grās ? vgini. Et ecce quomō ista pter hoc vbū qd audiebat quotidie a matre: liberata est. qd est notandū. De dña nfa.

Uedaꝫ dña nobilis vnicū filiū hns quotidie euꝫ secū ducēs ad ecclīaꝫ ad vginē glosaꝫ salutare eū docēs. q doceꝰ eā quotidie salutabat tali q ab oibꝰ vocabat ninꝰ vginis marie q̄ interptat dña clara stirps dd. Cū aūt semel cū alijs pueris iret ad balneādū se submersus est in aqua: qd audiētes boies illiꝰ terre multū turbati sūt dicētes. Heu ninus btē marie est mortuꝰ tali occasione. ? annūtiantes matri eiꝰ. ſꝫ hec cū deberet timere: ita eis respondit nō credo q sctā maria pmisisset submergi ninū illius.

tunc per duos dies fecit ipm ingri nec eũ potuit inuenire. tertia aũt die ad ecclia3 btẽ v̈ginis venit ⁊ cora3 ei⁹ ymagine ita ait. O dña mr̃ dei p tres dies feci filiũ meũ queri: eo q̄ tu per tres dies q̄siuisti filiũ tuũ benedictũ ⁊ ãmissũ. Tu ḡ dña nosti q̄ amarũ sit vnigenitũ ãmittere. Et q̄ntũ gaudiũ sit illũ inuenire p illõ gaudiũ qð inuento filio tuo hũisti: velis hodie mihi reddere filiũ meũ: alioquin moriar. Et ecce facta oratione adsunt piscatores qui puerũ sanum qui in retibus trahẽtes cre diderũt hr̃e magnũ piscẽ: et sic duxerunt eũ ad matrẽ viuu3 ⁊ sanũ: q incepit valde flere. Et mr̃ q̄rens causã quare sic fleret dixit. Uellẽ redire ad illã dña3 q̄ me tenuit ex quo in aqua cecidi in brachijs suis. Et mater eũ consolãs duxit illũ ad ecclisam gauisa ⁊ ostendit ei ymaginem domine nr̃e v̈ginis marie. Et puer ait matri sue. hec ẽ illa dña tũc oẽs dederũt gr̃a3 v̈gini marie matri dei ⁊ christi redẽptoris nr̃i igit̃ maximã de uotionẽ debem⁹ hr̃e i ipã: qm̃ vbiq3 succurrit seruis suis: ⁊ sic oẽs patres ⁊ mr̃es debẽt laborare ad docẽdũ filios suos pater nr̃. ⁊ aue maria. S3 multi faciũt cõtrariũ qm̃ multa mala docẽt illos Et sic dicit aris. v. d. R. P. Ex licẽtia turpiter loloquẽdi. seq̄r ⁊ turpe facere: qð ẽ notãdũ. De ornatu mulierũ.

T nota q̄ q̄dã puella inuitis suis parẽtib⁹. i. contra volũtatẽ patris ⁊ matris: suã depigebat faciẽ causa lasciuie q̄ infirmata ẽ q̄ voto se obligauit q̄ vltra nõ faceret: s3 cũ fuit liberata redijt ad cõsuetũ. qm̃ vt ait grãmatici difficile est assueta relinq̄re. ⁊ arist. ij. ethi. ex plib⁹ actib⁹ generat̃ habit⁹ q̄ ⁊ itex infirmata est. ⁊ iterato voto se obligauit. s. q̄ de ceťo nõ se lauaret ⁊ liberata est ab illa ifirmitate. ⁊ tãde3 appuit illi mr̃ dei v̈go maria tota velata facie: tal̃r q̄ nõ poterat illã videre ⁊ cũ q̄reret qs esset: ⁊ q̄re sic fa cie3 suã sic teneret velatã. Respõdit hũilis mater dei: scies q̄ nunq̄ facie3 meã videbis nec vnigeniti filij mei pariter ⁊ dei: nisi totaliter a tã execrabili vanitate desistas. O misera mulier q̄re vis facere meliore3 facie3 q̄ fecerit deus: Et si sic facis re darguis ipsũ: hic poteris narrare de muliere que petiuit meliores oculos p̄cibus beati thome mr̃is ⁊ inuenies in vita sua q̄

modo facta est ceca. pro quo nota ꝙ fertur de pauone. s. ꝙ pa uo pulchritudinē suā ꝑ pennaꝝ cōspiciens insupbiā extollitur. Sed cuꝫ conuertit oculos suos ad pedes: q̄s turpes ꝛ indecē tes cōspicit statim humiliatur. sic plīni qui consideratēs vesteꝫ suas pulchras ꝛ pellem pulchrā: que sunt quasi penne pauo nis in supbiā erigunt. s ꝫ si consideret pedē. i. horroꝛē ꝛ turpitu dinē finis. i. moꝛtis statim humiliabunt: etiā quantūcūqꝫ quis pulcher vel serenus fuerit: quoniā cū fuerit moꝛtuus: tot⁹ mū dus eū aboꝛret. Et omnes amici eius spreuerūt eū magis ꝙ̄ canem moꝛtuū vel asinū excoꝛiatū. Unde dicit bernardus. Si diligenter attendis quid per os ꝛ nares ꝛ alios meatus coꝛpo ris egreditur: vilius sterquiliniū non vidisti. Stultus eni esset qui camerā priuatā ꝛ fedā coꝛtinis optimis oꝛnaret. ꝛ ibi cibū pro se ꝛ amicis suis prepararet ꝛ comederet. Sic rustic⁹ stultis simus esset qui vile sterquiliniū quale est coꝛpus nostrū p̄cio sis induit coꝛtinis. Et est coꝛtina. s. p. vt dr̄ in histoꝛijs q̄ꝫ ve lū: q̄ꝫ tentoꝛiū: q̄ꝫ tabernaculū. vnde coꝛtina est oꝛnamentū ecclesiaꝝ vel tabernaculoꝛū: sicut vela depicta q̄ in lateribus al tariū suspēdūtur. ꝛc.

Uide sagacitatē demonis.

Fertur ꝙ quidā homo multos habebat inimicos qui valde eos timebat: taliter ꝙ posuit rationē cū diabolo. s. ꝙ semp ei seruiret si eū liberaret ab ini micis suis ꝛ diabol⁹ hoc totū cōcessit. ꝛ bene ser uauit eū ꝑmissiōe diuina: q̄ꝫ mltotiēs ei⁹ inimici ibāt post ip̄ꝫ s ꝫ nllō mō poterāt ip̄m cape. tn̄ accidit ꝙ vna die capt⁹ est a su is inimicis: ꝛ posit⁹ est i carcere: in q̄ multū cōqrebat̄ d diabolo: eo ꝙ nō defēderat ip̄ꝫ sic fecerat pactū ꝛ posuerat cū ip̄o: q̄ da bat magnas voces. ꝛ tūc adest diabol⁹ dicēdo q̄d me vis. Et ille volo ꝙ me liberes de isto carcere ꝛ de moꝛte: quā timeo sic mihi ꝓmisisti. ꝛ ille ne timeas q̄m licet data sit sententia ꝙ suspē daris: ego faciā ꝙ nulla restis iueniat̄ cū q̄ suspēdaris: ꝛ sic eua des liber. s ꝫ q2 tu eꝫ amic⁹ me⁹ ꝛ h̄ magn⁹ ꝛ pessim⁹ oloꝛ: acci pe hoc optimū pomū ꝛ pōas ip̄ꝫ ad nares: vt nō recipias ma lū odoꝛē q̄d pomū erat restis. cū q̄ fuit suspēsus in fine. tamen

in vno verum dixit ei diabolus: quoniā alia die nulla restis potuit inueniri cū qua suspenderetur: quoniā diabol⁹ omnes restes destruxerat. Et quando venit custos carceris ad ipsum dixit ei. Credo ꝙ non suspenderis: quoniā nulla restis vel capistrum inuenitur pro te. Et ille gaudēs de hoc. Ad vltimū dixit ei carceris custos: quid est quod habes in manu tua. Et ille optimum pomū propter maluꝫ odorem ꝛ fetorem: qui hic est. Et ille certe frater est restis: ꝛ posuit eam ad eius collum: ꝛ sic suspensus fuit. Ecce qualiter decepit ipsū diabolus: ꝛ adest ꝓcessio tenebrarū pro eo. Et sic decipit hodie diabolus multos ꝓmittendo eis multa bona: sed postea dure sustinet: quoniam carum venditur ꝛ emitur: quoniā dat suis malum finem. Igitur crede mihi ꝙ talis amicus vel dn̄s non est credend⁹: sed maxima cum diligentia fugiend⁹. Pro quo nota ꝙ aiunt venatores ꝙ quando canes vadūt post ceruum: ceruus salit illuc ꝛ huc. ad hoc vt canes perdant eius odorem. ꝛ sic euadit eos multotiens: taliter ꝙ canes non possunt eū capere: sic deberet facere peccator quando videt ꝙ diabolus insequit̄ ipsum in hoc mundo. per multas ꝛ malas ꝛ varias cogitationes non deberet stare sicut porcus in piscina: sed saltare huc ꝛ illuc: modo orando: modo scribendo modo studendo / vel aliquid vtile legendo. quoniā vt ait aug. i enchi. multa melius est nescire ꝙ scire. multa glo. f. vilia. Et sic dicit episcop⁹ abu. geñ. ij. Multa mala docuit ociositas ꝛ sic dicit Ihero. in. ij. volumine suaꝝ epl'aꝝ. in. c. de promptitudine implendi mandata imposita: Teneatis firmissime ꝙ omnis concupiscētie ꝛ imūditie atqꝫ peccati est ociositas cā: qd̄ est notandū. Et sic Grego. quid faciē do vitā eternā possidebo. Itē ꝛ alibi Iheroni. ad rusticū monachū in epl'a sua. xxvij. ait. Semp aliquid boni operis facito vt diabolus te occupatū inueniat. Et si aliquis non potest aliquid per se facere: accedat ad bonos ꝛ bene morigeratos: vt saltem vulgariter alomenos propter eorum verecundiam: nō cadat in peccato. Et sic deo adiuuante poterit euadere diabolum: ꝛ eius temptationes. Et pro supradictis est notandū ꝙ

triplex est terra fm pbos:in qua diuersa genera fructus inueniuntur. Nam fertur q est quedã terra in qua arbores bis deferunt fructus suos. Et est alia terra in qua semel. Et est alia terra in qua arbores nullum fructum deferunt. Et ille arbores que bis deferunt fructus optime a dñis conseruant. Et ille q semel deferunt fructum etiam bene seruãt:sed non tantũ. Sz ille arbores q nullum deferunt fructuz quotidie scindunt z in ignem ponunt. Sed moraliter loquẽdo.i.spũaliter iste tres nature arborum nil aliud sunt nisi tres ordines siue tria genera hominũ. Sed dicet quis. nunquid homines sunt arbores:certe cõparantur arboribus sic mathei.vij. Omnem arborem nõ ferentẽ fructũ.zc. z alibi. Uideo homines tanq̃ arbores.mat. Unde aliqui homines sunt qui bis deferũt fruct⁹.i. bona opa .s.in iuuentute z senectute:z hi tales multum diliguntur a deo. Sed alij sunt. qui semel deferunt.s.in iuuentute/sed non in senectute. z isti tales licet semel fructus deferunt. mittunt i ignẽ eoq non pseuerauerũt. iuxta illud ca. qualis.xxv.di. vbi dicit. Qualis quisqz hinc egredit:talis in iudicio representat. i Jtez vbi te inuenero:ibi te iudicabo. Jtem sapiens lignum vbi ceciderit ibi erit. Tamẽ si fit econuerso.s.q in iuuentute nõ detulerunt. sed in senectute:licet non diligantur a deo tantum quãtum primi. qui bis in vita sua .i.in duab⁹ saltim etatib⁹ opati sunt bona opera: tñ nõ mittẽtur in ignem. Sed alij suntq nullum fructum deferunt .qm nec in iuuẽtute nec in senectute bene operati sunt. isti tales mittuntur in ignem perpetuũ. immediate postq̃ aie fuerit separate a corpore. Et sic iudiciũ particulare dr q̃tũ ad aiaz : qm aia statiz a corpe sepata iudicatur a deo fm opa sua: z vadit ad locũ quẽ meruit. aliud iudiciũ appellat vle. Et istud tangit corpus z aiaz z diabolũ. z vlt in die iudicij quãdo dicet malis. Jte maledicti i ignẽ eternũ vt mat. xxv. qm vidistis me nudũ: z noluistis mihi succurrere . z sic de singulis operibus mie. quoz alia dicunt corpalia. alia vo spũalia. Corpalia intelligunt p hũc vsũ. Uisito. poto. cibo. redimo. tego. colligo. cõdo.i. abscõdo. Spũalia vero opa intelligũtur

per hunc versum. Consule. castiga. solare. remitte. fer. i. suffer. ora. doce. Et sic illa bona q̄ fiunt paupib⁹: xp̄o fiunt. sic math. xxvij. vbi dr̄. Q̄d vni ex minimis meis fecistis: michi fecistis. Itē ibi. nā semp paupes habetis vobiscū. me aūt nō semp ha bebitis. Et sic qd̄ paupibus fit: xp̄o fit. Et sic ꝑ supdictis ē nō tandū ꝙ sicut ꝑ q̄cunq̄ pctō mortali debet pena eterna vt di ctū est. ita ꝑ q̄cunq̄ peccato veniali etiā si pl'a sint debet pena tpalis. nisi aliquis insil' decedat in aliq̄ pctō mortali qm̄ tūc de bebit pena eterna. Et ep̄s abulen̄. dicit sup math. q. cxlvij. in solutione cuiusdā argumēti. Cui⁹ verba sūt. dīd. tn̄ ꝙ aīe solu te a corpib⁹ pati possūt in diuersis locis in qb⁹ peccauerūt. ⁊ interdū hoibus appere possunt. s. ꝑmissione diuina in corpib⁹ assūptis. ⁊ loqui vt late ostendit greg. in. iiij. dialogorū. quoni am ad hoc non seq̄t aliqd̄ incōueniens sicut sequeret si vexa rent arreptitios. ⁊c̄. Sed ꝑ supradicta materia de pctis mor talib⁹ vide diuū thomā in. iiij. di. xiiij. vsq̄ ad. xviij.

Quidā audiuit gaudia celi: ⁊ etiā tormenta inferni.

Legit in q̄dā libello de initio ordinis cisterciensiū. ꝙ cū qdā monach⁹ cisterciē. tēptaret de exitu or dinis. ꝑpter ei⁹ asperitatē appuerūt ei pater eius ⁊ mater iam defūcti disuadētes sibi exitū. i. a veri tate salutis nō discordātes: s; optie cōsulētes qb⁹ cū nollet ac quiescere dicebat ꝙ nō poterat sufferre. i. sustinere tantā penā. di xit ei mater. Et quō vis fili sufferre penas iferni: Et ille ꝙ nō ē pena iferni grauior q̄ pena hui⁹ ordinis. ⁊ mr̄ ei⁹ ait illi. Fili mi vis aliqd experiri de penis inferni: ait ille. vellē. ⁊ ecce soni⁹ porcoꝝ terribilis adest adeo. i. in tantū ꝙ visū est ei ꝙ celū scin deret: ⁊ caput ei⁹ tonderet. ⁊ cū q̄si deficeret: cessauit sonit⁹. Et mr̄ cōfortās eū dixit. Vis aliqd d̄ gaudijs padisi experiri: ⁊ ille ei⁹ fili⁹ ait: sic. Et ecce cāt⁹ qdā dulcissim⁹ ⁊ supabūdās omnē dulcedinē musicoꝝ. Tūc mr̄ ait illi. Fili mi si vis ad gaudia pa radisi puenire: ⁊ tormēta inferni euadere: pseueres i ordine ⁊ i via icepta. ⁊ sic fecit. nō ē āt icredibile qn sit gemit⁹ ⁊ vlulat⁹ porcoꝝ futur⁹ in inferno: sicut cant⁹ in celo. quoniā a cōtrario sēsu fortissimū argumentū est in iure. vt iam dictum est.

Equitantes pompose terra absorbuit.

Legitur in libro de donis quod secundum consuetudinem cuiusdam ciuitatis: iuuenes equitabant cum gaudio huius seculi tenentes laruas turpissimas ceteris chorizantibus per villam: quos plebanus. i. sacerdos gerens curam animarum: in ambone pluries ammonuit vt desisterent sed ipsi noluerunt verbis suis acquiescere: nec ei obedire Et ecce subito in die festiuo in specie virorum et mulierum maxima multitudo demonum coniunxerat se illis. et chorizauerunt cum ipsis tunc vulgo cantante cum gaudio vox diabolica statim audita est. dicens. Qui me amauerunt: et michi seruierunt modo mecum erunt sic iohannis octauo. Eius filius appellaris cuius opera facis Si facis opera dei es filius dei: sed si facis opera diaboli: es filius diaboli. Et sic vox illa diabolica dixit: sic delicati homines meis ludis estis vsi vt sitis melius contra deum dissoluti. Et subito terra aperta cum igne cunctos subito ad infernum absorbuit tam cantantes quam chorizantes. sic nico. lu. xviij. super parti. dedit laudem deo vbi dicit augu. quod omnis motus luxurie est quedam saltus pro profunditate inferni. Et quod infernus sit in visceribus terre vt supradictum est. secundum omnes sanctos doctores sic etiam in quadam glo. ad ephes. iiij. nico. Hec etiam in vitis patrum in littera. g. Et quia nuper dictum est laruas. pro quo nota quod larua larue est simulacrum quod terret: quod vulgo solet dici maxcara: quia apponitur faciei ad terrendum pueros. Item larua dicitur maleficus incantator et vmbra demonum vel demon. dicunt. n. laruas esse demones factos ex hominibus: qui meriti mali fuerunt: quorum natura dicitur esse terrere paruulos: et in angulis garrire tenebrosis. Unde in hymno apostolorum petri et pauli dicitur. laruas repellunt demonum vltra mundi limites. Et inde tractum est illud quod apponitur faciei ne quis agnoscatur. vulgariter dicitur carantoña. Et dicitur etiam in ambone. Et est ambo ambonis. m. t. pulpitum vbi ex ambabus partibus sunt gradus quidam. et etiam sumitur pro loco sermocinandi/vel vbi legitur euangelium. vel pro gradu simpliciter et sic pro supradictis obuiandis dicit episcopus abu. numeri. xxvij. et

trabitur originaliter ꝓuerbio℞. xj. vbi nõ est gubernator: po-
pulus corruet.

Hoc nomē Jhesus curat febres. exemplum. ij.

Legitur de quodā fratre ordinis minoruꝫ: q mul
ta miracula de nomine iesu audiens: cuꝫ accessio
febris eum affligeret: hoc nomen Jesus scripsit
in aquā: ⁊ eam bibit. ⁊ statim cum febris dimisit
Hoc autem contigit in hibernia: in vitis patrum in lſa. i.
¶ Et qꝛ dictū est superius: Quidā homo descēdebat ab hie
rusalem in hierico. ⁊c̄. luce. x. vide sequentia ꝓ ampliori decla
ratione.

Pro q̄est sciendū ꝙ hō descendebat de hierusaleꝫ
debet intelligi. i. de glīa paradisi. Jn hiericco. i. in
peccatū propter preceptum non seruatum. Et in
cidit in latrones. i. in demones qui eum spoliaue
runt ab omnibus virtutibus: ⁊ vulnerauerunt eum. s. animaꝫ
eius triplici vulnere. s. intellectu vt non intelligeret sicut priꝰ
Jn voluntate vt. s. non diligeret per charitatem: vt ante dilige
bat. Jn memoria. s. ne aliquid retineret de diuinis: quo relicto
semiuiuo: venit samaritanꝰ q custos interpretatur. i. verꝰ xp̄s
qui purgauit eius vulnera. i. medicauit cum vino ⁊ oleo. i. pe-
nitentia: quia quemadmodum vinū erat extra omnes sorditi-
es dū feruet in dolio: ita penitentia eicit sordes duꝫ feruet gra
tia: quoniaꝫ eicit sordities extra. i. omnia peccata. Oleo. i. gra
tia misericordie. vt quemadmodū oleū penetrat. ⁊ soluit ipsum
quia nullum bonum poterat operari. Et posuit ipsum sup iu-
mentum suum. i. super carnem suam: que vocatur iumentum
propter talem similitudinem: quoniā sicut iumentūmulta. pō-
dera portat sup se: sic caro christi multa peccata nostra: immo
omnia super se portare voluit in cruce. vnde scelera nostra: ip̄e
portauit. ⁊c̄. vnde isti portatores dum imponitur eis ad portā
dum magna pondera: habent brachia extensa: vt leuius defe-
rant: sic christus erexit brachia in cruce: vt omnia peccata no
stra portaret. Et duxit eū ad stabulū. i. ad ecclesiaꝫ: ⁊ commen

k

dabit ipsum stabulario.i. clerico. Et dedit ei duos denarios .s.cum quibus ipsum curaret.s.sanguinem: qui exiuit a latere christi ad redimendum genus humanū. Et aquā ad abluendū: z dixit ei: q si magis sanare costaret q daret ipse illi. vnde minor gutta sanguinis q a latere christi exiuit,poterat totū gen9 humanū redimere vel totum mundum quod idez est. Sed q existens in hoc mundo / nec in inferno / nec in purgatorio non poterat redimere vnum peccatum mortale per se.ideo ille sanguis qui superhabundauit ad redemptionem generis humani:est modo thesaur9 in dei ecclesia. Et merita omniū sanctorū z sanctarū dei. Et de hoc thesauro distribuunt,modo roma. ponti. z alij prelati ecclesie: z clerici peccatoribus cō fitentib9: vt per illum thesaurū oblatum z supabundantez peccatores a peccatis suis soluantur z redimantur pre habito baptismo. quo mediante fiunt membra christi. z sic dic q quedam gutta sanguinis christi fuerat sufficiens ad redimendū totū gen9 humanū sed voluit se christus morti exponere. Et sic dicit dn̄s Jacobus episcop9 ordinis sancti augustini canticorū.v.q xp̄s redemptor noster in cruce dimisit patrem quantum ad apparētiam: z si non quantum ad rei veritatem: q quasi derelictus a patre voluit pati z mori. Et dimisit matrem cōmendatā discipulo iohanni euangeliste. Et ideo non appellauit christus matrem tempore sue passionis: sed mulierem notificando q non erat ibi / nec patiebat in cruce soluz tanq fili9 naturalis marie: z tanquā homo particularis: sed tanq sponsus eccl'ie: z redemptor vniuersalis quod est valde notandū.. Et sic talis excessus redemptionis generis humani.s.xp̄i:z merita suorū sanctorū z sanctarum: sunt thesaurus ecclesie:vt nuper dictum est. Et sic patet quomodo ecclesia habet istos duos denarios ad sanā dū peccatores vulneratos a peccato. de multis z varijs tēptationibus. E sic nota q si hodie Romanus pontifex vellet expoliare totū purgatoriū.s.cū causa expoliarz cū dicto thesauro qm̄ vt ait arist.j.de celo z phi.iij.finiti ad infinitū nulla est proportio sed sic est q thesaurus eccl'ie est infinitus z pene purgatorij sunt finite. igit.zc. Et sic pro supradictis vide ca. cūcta p

mundū.ix.q.iii.z. c.vtnrm. vt eccle.be.fine dimi.con fe.sic ma tb.xvj.z.xviij.z ioh.xx.z in plibus alijs locis.vbi dicit.Quecūqz ligaueris vel solueris super terrā.zc. Et sic nostra mater ecclesia more aliquarū matrum carnaliū quando volunt filios suos ablactare ponūt aliquid amarū circa vbera: vt amaritudine gustata pueri lac relinquant hoc sit vt cibaria solidiora desiderent filij ecclesie ante quadragesimā: carnib⁹ z am plexibus quasi lacte delitiarū vsi sūt sed mater ecclesia volens eos ablactare, pro amaritudine: capitib⁹ hominū cineres apponit: vt per fragilitatis recordationē mortis corporalis a delicijs carnis ablactaremur: z ad diuersa ieiuniorū z orationum: z elemosinarum tanquā ad cibū solidiorē collocaremur amen.

Diabolus apparuit mulieri in specie mariti defuncti.

IN ciuitate Senensi maritus cuiusdā dñe iuuenis mortuus z sepultus est: qui post aliquos dies apparuit vxori dum esset sola in camera ita pulcher sicut nūq̄ fuerat. Juuēcula assecurata ab eo loq̄batur amplexabatur z osculabat. z tota die stabat in camera cū suo marito putatiuo/nec videbatur ita esse tristis sicut consueuerat quando mortuus fuerat eius maritus: tunc socr⁹ admirabatur: z aspiciens per q̄ddā foramen: vidit illam cum marito: z stupefacta statim misit pro vno fratre religioso predicatore experto z notificauit illi totum factū. Et frater predicator portauit sub cappa corpus dominicū. Et statis diabol⁹ q intrauerat corpus mariti iuuēcule mortui z conseruabat illud taliter q̄ videbat viuū: exiuit z corp⁹ remāsit totū fetidū/ plenū vermib⁹ z fecerūt inquiri i sepulchro z nō erat ibi corp⁹ z sic fecerūt eū occulte sepeliri. ¶ Uirgo q̄dā p̄mo babuit tēptationē carnis: z postea fidei. exēplū.xx.in lra. t.

IN frisia q̄udā v̄ginē religiosā z inclusā tēptauit diabol⁹ p stimulū carnis. z cū sepe rogasset cū lacbrimis deū stimulum a se auferri appuit ei āge l⁹ z ait sic. vis ab hac tētatiōe liberari dic istū v̄sū vt i p̄s. cxviij. cōfige timore tuo. ca. m. z liberaberis. qd ipa fecit angelo recedēte liberata ē. z statim innasit eam tēptatio blas-

phemie: z cepit dubitare de fide christiana z de deo. Et tunc incepit inuocare diuinam misericordiã. z iterũ petijt liberari. cui apparens angelus domini ait. Putas te viuere sine temptatiõe:necesse est vt habeas vnam istarũ. Et sic elegit virgo primã temptationem tanquam humanã: refutans aliam tanquam diabolicam.

Demones temptando homines retardant diem iudicij vniuersalis. Exẽplũ.xxiij.in littera.D.

Um quidã sanctus pater ad dominũ exorasset: vt spiritus fornicationis: qui eum grauiter temptabat ei visibiliter appareret: cui demon in forma humana apparuit: quo viso sanctus vir ait. Quid tibi proficit ꝙ me tantũ temptas:nam studium tuũ tendit totaliter ad temptandũ:z homines inducere ad peccandũ Respondit diabolus scio inquit ꝙ verum est quod loqueris: Sed dico tibi causam tue temptationis z aliorum. Scio eniz ꝙ quanto plus homines peccare fecero: tanto illam diem vniuersalis iudicij magis retardabo:in qua duram illam sententiam expecto me auditurum. Ite maledicti in ignem eternuz qui paratus est diabolo z angelis eius mathe.xxv. vt executionem illius sententie saltim ad tempus valeam retardare: ideo volo continue homines libenter inducere ad peccatum.

Pena illius iuuenis qui cõmisit adulteriũ. Exemplum.xvj.contra cõmittentes adulterium.

Iuuenis quidã cum vxore proximi sui: commisit adulterium: quez deus plagauit vt moreretur subitania morte z sine confessione z sacramentis. q post mortem ex permissione diuina interrogatꝰ adulteroz.apparuit adultere rauca voce z querulosa. Et ipsa quesiuit de statu suo. Qui respondit damnatus sum propter adulteria que tecũ commisi. Qui z subiunxit.vis videre ardorẽ meum.s. quomõ intus z foris ardeo sic. Et emittẽs vrinã q̃ fuit sicut cuprum buliens. Et sic ipsa adultera perterrita ad cõfessionem venit:z vitam suam emendauit. Nota quomodo dia-

lus non potuit ds ebriosi ligare propter guttam aque benedicte. exẽplũ. xvij. in vitis patrũ in lra. b.

Brius qdã habuit quendã obsessum obuiũ. Et iste ebriosus dixit ad diabolũ. Intra ad me & recede ab isto hoie. Et diabolus respondit nõ possũ: Quare. qr fuisti hodie mane i eccliaz & vna gutta aque benedicte cecidit in os tuũ. Et sic nichil agit ebri⁹ recte nisi cũ cadit in luto.

Jude⁹ quidã inhonorauit ymaginẽ btẽ marie vginis. Exemplum. v. b.

Egit ꝙ iudeus quidã in constantinopoli ciuitate: ꝙ ymaginẽ beate marie virginis in latrinam vulgaliter priuada proiecit. Unde mox suffocat⁹ nunquã apparuit. qd est mirabile ꝓpter ymagigines christi & sanctorum.

Quod miles quidaz monoculus percussit iudeũ blasphemantẽ baetã vginẽ mariã. exemplũ septimũ. b.

Iles quidã litterat⁹ in quãdã cõsuetudinẽ duxerat: ꝙ missam beate marie virginis quantũcũqz poterat non neglexit. Quadã autẽ vice procedẽs ad ecclesiã audiuit solẽniter incheare. Salue sancta parens. Et mox flectebat genua reuerenter. Hoc videns quidã iudeus derisit eum: & beatã mariã blasphemauit. Miles vo egre. i. cũ maxio dolore & tristicia ferẽs cõuitiũ dñe nre: dedit iudeo alapã. Et hoc facto intrauit miles eccliam: & missam dñe nre deuote audiuit. Interim iudeus cõquestus est iudici: qui iude⁹ aliud signũ non potuit dare de eo nisi ꝙ qui dederat ei alapam vno oculo caret. Cũctis aũt egredictibus: miles in ecclia latitabat. sed illuminabat aũt illũ beata virgo maria: iubens eũ audacter exire: qd & miles fecit. Quo viso dixit iude⁹. Si iste nõ haberet duos oculos reũ ipm iudicarẽ. Cui ille miles: imo ego te percussi ꝓ amore ei⁹ q̃ mihi oculũ restituit: ꝓ qua parat⁹ sũ & corp⁹ & oia mea bona expẽdere. Cognito autẽ & viso miraculo: dant deo & beate marie laudes immẽse. Ad ꝑpetuã vero hui⁹ rei memoriã: statutũ ẽ a xpianis: vt eo

die singulis annis iudei de suis iudeis aliquem presentent: qui publice a catholicis sponte alapā suscipiat.

Cantat diabol⁹ in specie clerici: et dulciter cantauit. Exemplum primū de. c. in vitis patrum.

Lericus qdā tā egregiā et tam dulcem vocē habebat: vt audire illam delicie reputarētur. Die quadā vir religiosus superueniens et vocis illi⁹ dulcedinem aure pcipiēs ex instinctu spiritus sancti ait. Vox ista hominis nō est: sed diaboli. Cūctisqꝫ admirantibus demonē adiurauit: qui statim de corpore suo exiuit: cadauere mox corruente et fetente hec cesarius. Et sic dicit Augu. in libro cōfessionū in particula de auditu. Et cōfiteor p auditum. s. p cōplacentiā sonoꝝ musicoꝝ cōsonātiarū et melodiarū vocū ad relatiōes mūdaliū nouarū: magis delectatus in vocibus ꝙ in rebus signāter in ecclesia placēdo in nota ꝙ in re p noras celebrata. Et notus noti quidam versus. s. aufer et for te hinc hec nota note. de qua hic supra.

¶ Puella quedā fuit exusta in toto corpore ꝑpter choream. exemplum decimum in littera de. C.

Uella quedā in die festiuo dū fieret sermo ad populū: tota die in ludis et choreis se exercuit: q de sero ad domū reuersa fessa resedijt i limine. i. i porta domus quiescēs. Et dū ad dormiēdū vix oculos clausisset: a duobus demonibus ad infernū delata est: et sic cōbusta ē: vt nec capillus in capite: nec pilus in corpore ipsius maneret. Et totum corpus eius magnis vesicis occupatū fetorē intollerabilē exalauit. Un⁹ vero demonū titionē ardētē in os trudēs dixit. Hoc habe ꝑ cātilenis quas ipudice sepi⁹ cātasti. vestes tū eius nullū habuerūt adustiōis signū: que clamore et eiulatu euigilās et matri et multis alijs narrauit. hec autē puella fert ad quoddā hospitale. Et vocat sacerdos: qui nullū peccatū mortale i ea īueniēs: nisi ꝙ ita libēter interfuit ludis et choreis. hec arnaldus in narratorio suo.

¶ Confessio multum nocet demonib⁹. Exemplum quar-

tumdecimū in vitis patrum in litera de. C.

M Agister thomas theologus cū iā deb eret mori z iaceret i lecto: vidit diabolū stātē ante se cui dixit. Cur hic stas crueēta bestia. dic mihi qd ē qd magis nocet vobis. Et cum ille taceret subiūxit. Adiuro te p deū viuū: q iudicatur⁹ est viuos z mortuos: vt dicas mihi veritatē. At ille. Nihil sic eneruat virtutē nostram: sicut frequēs cōtritio z cōfessio z operis satisfactio: qm qñ homo ē in mortalibus peccatis: oīa eius membra ligata sunt: z taliter qd homo existens in peccato mortali nō potest se mouere ad aliquod bonum: sed bene ad quodcūqz malū. Cū vero peccata eadem cōfitetur: statim liber est: z mouet ad omne bonū:

¶ Demones impediunt confessionem z restitutionē. Exemplum. xv. de. C. in vitis patrum.

H Eremite cuidā quadā vice occurrebāt tres demones: qs īterrogauit: quo vocarent. Prim⁹ dixit ego vocor claudens cor. Et hoc qñ aliqs audito sermone vellet cōteri: tūc claudo ei cor talitē qd suspirare nō valet. Alter dixit ego vocor claudēs os. Et hoc facio qñ aliquis vult cōfiteri: z dñm nostrū euadere: tūc ego claudo ei os taliter qd cōfiteri non pōt. Terti⁹ dixit ego vocor claudēs bursam: taliter qd qñ quis iniustas res restituere vult nō pōt: nec de iustis bonis elemosinā facere nō valet. Et ita vniti sum⁹ oēs tres talitē qd vn⁹ iuuat alterū in quantum potest.

Demones āpli⁹ nō sciūt pctā cōfessa. exēplū. xvj. i lra. C.

Q Uidam canonicus ordinis premostratensiū ductus fuit a priore monasterij ad fugandū demonem de obsesso. z erat laudabilis vite. Quo viso diabolus per os hominis clamauit. Ego quedam de deo scio: ppter que cum non timeo. Qui confessus culpam. misericordia tū erat. Et rediens quesiuit si demon de eo aliquid sciret. Respondit. Scio adhuc aliqua vestigia culpe apparent in te: z non stimulus est secutus. Qui intelligens stimulum corporalem; abijt z recepit disciplinam. Et reuersus

interrogauit vtrũ de eo aliquid sciret. Respondit diabolus ꝑ iuditiũ meũ modo nichil scio de te. Et dr̃ hic recepit disciplinã glo. i. sacramentũ penitentie. Castigatio corporis non prodest sine cõfessione. exẽplũ. xxv. i vitis patꝝ. in lr̃a c.

Virgo quedã penituit se ipsaz arduis exercitijs / orando / ieiunando / vigilãdo / ꝛ flagellando seipaz Et demoniac⁹ subrisit. ꝛ eam subsannauit. i. derisit. Et sacerdos quesiuit: cur rideret. Respondit. quoniã illa virgo est in peccato mortali. Et puniendo se ad infernum vadit: eo ꝙ nõ est cõfessa q̃dã occulta peccata. q̃ credit se satisfacere sine confessione Et sacerdos indicauit puelle illa que a demone audiuisset. Et ipsa fatebať ꝙ sic esset sicut demon ei retulisset. Et postmodũ dicta puella plene est confessa. Et sic salua facta est. Qui scienter querunt simplices cõfessores. exemplũ. xxix. in vitis patrũ. i lr̃a. c.

Erat quidã magn⁹ peccator: q quesiuit cecũ confessorẽ non solũ spũalr̃ verũetiã corpalr̃ ꝑ tres leucas: vt amplius eum non posset videre vel cognoscere. ꝛ tales qui sic querunt simplices confessores relictis bonis cõfessorib⁹: siles sunt ꝓditori iude: q quando penituit non fuit confessus melioribus sacerdotib⁹. s. apostolis: sed phariseis qui erãt pĩcipes sui criminis dicẽs eis mat. xxvij. Peccaui tradẽs sanguinẽ iustũ in quibus nil consilij vł auxilij inuenit. Sed augmentũ magnũ sui doloris ꝛ sue desperatiõis. Et sic tales cõfessores inde ꝓditori dixerũt. Quid ad nos tu videris. Querat ergo confitens bonũ ꝛ discretũ confessorẽ ꝛ sapientem: qui discernere sciat inter lepram ꝛ leprã. i. inter peccatũ mortale ꝛ veniale: q sicut perit⁹ medicus varijs infirmitatibus sciut cõpetentes ꝛ propias adhibere medicinas luce. x. Alioquin si cec⁹ cecum ducat: ambo in foueam cadũt math. xv. Et pro supradicta materia vide. c. Qui vult. ꝛ c̃. de peni. di. vj. quasi per totum.

Nota de vtilitate crucis. puella q̃dã cũ lactuca cõmedit diabolum. Exẽplũ. xl. in vitis patrũ in littera. c. ꝛ est mirandũ.

Puella quedā in ortū ingressa: que lactucā consri ciens: concupiuit eam: & signi crucis oblita benedicere auide.i.ardentēr momordit: sed arrepta a diabolo protinus cecidit que cum sic vexaret. san cto equitio nūtiatum est: vt veniret consestus.i. festinanter & orā do succurreret. Moxq3 hortū idē pater ingressus est: cepitq3 ex ore eius quasi satisfaciens clamare. ipse diabolus cepit: quī hāc arripuerat dicēs. Ego quid feci. Sedebā eni super lactu cā: venit illa puella & momordit me. Cui vir dei equitius prece pit: vt abscedat & locū in omnipotentis dei famula amplius nō haberet: qui ptinus abscessit nec eam vltra contingere preualu it. Hec Gregorius.

Quidā hūit plura beneficia in ecclesia dei: & damnatus est. Exemplum tertiū in vitis patrū in lra. d.

Quidā magnus magister parisiēsis. in scientia fa mosus. in hora mortis visitatus ab episcopo & mo nitus: vt saltem in fine vite sue plra beneficia illici te & iniuste detenta resignaret: & vnum retineret. Ille vero in sua erronea opinione perdurās. Temptabo inqt si potest aliquis cū plibus beneficijs saluari. Post mortem suā ipe doctor apparuit eidem episcopo suo oranti hora tertia. Et interrogauit episcopus: qmō se haberet. Respōdit ego sū in eternū damnatus. Et cū qreret eps ab eo doctore. Quare. Respōdit doctor. ppter elationē.i. ppter iactātiā. & cū qreret eps ab eo. quid esset de opinione sua q̄ habebat de būficijs ecclīasticis. Qui respondit: nihil adiuuerūt me plra būficia. & addidit doctor epō. dicite mihi o reuerende: est ne adhuc aliquis viuens in hoc seculo. Respōdit eps. quomō tu cū tantus sis cle ricus queris: vt tam cito credis mundū esse finitū: Ille ait. qr certe ex quo mortuus sum tā magna multitudo aiar corruit in infernū q vix credidisse tot viuētes esse sup terrā: qm sic nix ca dit de celo ita anime intrant ad infernū.

Detractor laniauit in extremis ppriā linguā cū dētibus pprijs. exēplū. xj. in vitis patrū in littera. E.

Acerdos qdā in tantū vicio lingue deditus erat
vt quasi oībus detraheret. ⁊ alios hoīes grauiter
infamaret. hic aūt ante mortē raptus in furiā tan
to in se deuastatus vt proprijs dentibus linguā
maliloquā laniaret. ⁊ palā cunctis ostēderet: q̄ lingua sua do-
losa egerat. ⁊ venenū aspidū sub labijs ei⁹ q̄si sepulchrū patēs
guttur illius fetorē deterrimū anhellaret sic in ps. v. Et sic sa-
pientie. xj. p q̄ quis peccat p ea ⁊ torq̄ri debet. Et sic quidam
detractor infamauit sacerdotes ⁊ religiosos: ⁊ eius lingua nō
potuit putrescere de malo exemplo in libro de gestis romanoꝝ
ca. xij. Et pro dictis nota.

Tto regnauit: in cuius imperio erat quidā sacer
dos lubricus: qui propter hoc multotiens subdi-
tos suos perturbauit: ⁊ p hoc multū erāt scādali-
zati. Erat vn⁹ parrochialiū suorū. q nūq̄ intereē
voluit misse ipsi⁹ dū celebrauit. Accidit quodā die festiuo q̄
tēpore misse ei⁹ in cāpo deambularet q ⁊ miro mō sitiebat: in
tātū q̄ videbat̄ ei: nisi sitiz extingueret moreret̄: Accidit vt dū
deābularet venit ad quēdā riuulū purissimi fontis in quo viso
incepit haurire ⁊ fortiter bibere. Sed cū gustasset quāto plus
bibebat: tāto plus sitiebat: qui intra se admirabat̄ dicens. Fō
tē hui⁹ riuuli querere volo: vt de fonte bibā. Qui aūt dū am-
bulasset obuiauit ei quidā senex pulcher valde ⁊ ait illi. Cha-
rissime q̄ tendis: q ait. vltraq̄ credi potest sitio. inueni vnū ri-
uulū aq̄: de quo bibi: ⁊ quanto plus bibi tanto plus sitiebā: ideo
fōtē hui⁹ riuuli quero: vt de fonte bibā: vt sitim extinguere pos
sim ait senex. Ecce hic ē fōs: de q̄ riuul⁹ pcedit. s3 dic mihi q̄re
cū alijs xp̄ianis ad audiēdā missā eccliaz nō intrasti: q respō-
dit. Uere dn̄e. sacerdos noster execrabilē siue maledictam vitā
ducit: taliter q̄ ipsū nō credo missas mūdas celebrare ⁊ deo pla
cidas. Ad quē senex. Sit ergo vt tu dicis. Ecce fons de q̄ taz
dulcis aqua riuuli pcedit: de cui⁹ riuulo bibisti. Respexit ille
vidēsq3 canē fetidissimū hūtē os aptū p cui⁹ os ⁊ dentes toti⁹
fontis scaturitio. i. ebullitio emanabat mirabiliter. qd dū ipe p-

spicati⁹ agnouisset mēte cōfusus expauit totō corpore ptimescens: ꝛ ꝓpter timorē non audebat gustare: ꝛ miro modo sitiebat: quē senex intuens ait illi noli timere qm̄ potasti de riuulo hui⁹ fontis: nullā enī molestiā tibi generabit. ille hoc audiens gustauit ꝛ sitim extinxit. qui ait. O dn̄e tam dulcē aquā homo nunq̄ bibit. Ait senex vide modo quēadmodū hec aqua p os canis fetidi obsuato colore ꝓprio ꝛ sapore nec polluitur / nec mutatur. karissime sic est de missa per indignū sacerdotē celebrata. ꝛ ideo quāuis tibi displiceat vita taliū sacerdotū tn̄ missas illorum debes audire. His dictis senex euanuit ab eo. Et quod viderat alijs reuelauit. Et post hoc missas illi⁹ sacerdotis ꝛ alioꝝ deuote audiuit. Et pro ista materia dicit ma gist. sen. in. iiij. di. xiij. q ait augu. Intra ecclīaȝ catho. in misterio corporis ꝛ sanguinis xp̄i. nihil a bono maius: nihil a malo minus perficiē sacerdote. Et ꝓ ampliori declaratione istius materie vide. c. sciscitantibus. xv. q. viij. in quo inter cetera dicit. Que sancta sūt coinqnari nō possunt. ꝛc̄. Sumite ergo ab omni sacerdote christiano intrepide xp̄i misteria. ꝛc̄. Sic tho. qōlibꝫ. xj. ar. vij. ꝛ in via pa. in littera. l. j. Et sic hanc vitā transitoriam ꝛ instabilē ad quietē ꝛ terminū ille vir deduxit qꝛ a corruptibili vita ad incorruptibilē translatus est: quod nobis concedat ihesus marie filius amē. Et qꝛ dicit hic lubricus. ꝓ q̄ nota q̄ lubricus. a. um. dicit homo labilis. ꝛ dicitur a labor laberis: proprie lubricum est illud quod quanto magis tenet ꝛ magis amatur: tanto magis labitur: vt anguilla. ꝛ sic lubric⁹ aliquando dicitur leuis. viciosus. friuolus. vanus. ineptus. lasciuus. luxuriosus. ꝛ defluens. Moralizatio.

Karissimi iste imperator Otto est dn̄s noster ihesus christus in cuius impio. s. in mundo est sacerdos lubricus. i. xp̄ianus peruersus: quoniā sicut sacerdos habet animas parrochialiū suorū custodire: sic ꝛ christiani virtutes quasi in baptismo receperunt: habēt regere / ac diligēter custodire: ne polluāt i pctis mortalib⁹ Iste mal⁹ sacerdos mltos pdit suo malo exēplo. vn̄ beat⁹ gre.

Q̄t mala exempla corā subditis cōmittunt: tot animas ꝑdunt: sic malus xp̄ianus verbo ⁊ opere multos ad infernū trahit. Si talis fueris: fac sicut fecit ille parrochianus. s. ambula per cāpos. i. per regna ⁊ castra: donec venias ad vnum quem diligit anima tua. s. illum senem. Senex est xp̄ianus quem inuenies per opera misericordie. Sed prius oportet te bibere d̄ riuulo licet non extinguas sitim. Riuulus iste de quo bibim⁹ est baptismus: qui tm̄ originalis peccati extinguit: quod intellige in paruulis: sed in adultis extinguit peccatum originale ⁊ actuale siue personale. Sed si iterato incideris in peccatū amplius per eum extingui non poterit: donec procedas ad istuz fontē. fons iste est dn̄s noster iesus xp̄s: sicut de seipo ait. Ego sum fons aque viue salientis in vitam eternā Jo. iiij. Riuuli vel vene istius fontis sunt verba sacre scripture: quoniam sepius ꝓcedūt per os fetidissimi canis: hoc ē sacerdotis predicatoris peccatoris. Querendū est ergo cur scaturitio puri fontis ꝑ os fetidi canis ⁊ nō alterius animalis manauerit. Responsio. Sepius in sacra scriptura sacerdotes cōparanꝫ canibus: quoniam sicut in cane sunt quattuor bona iuxta versus istos. In cane bis bona sunt ⁊ lingue medicina. Naris odoratus. amor integer: atqꝫ latratus. Sic ⁊ sacerdotes ydonei circa salutē animarū in foro predicationis penitētie ⁊ cōfessionis q̄ttuor has ꝓprietates fideliter debēt obseruare. Primo ꝙ sint medici lingua muliendo videlicet ⁊ lingendo vulnera peccatorū: ne nimis aspere detergenꝫ. vulnera eni ⁊ vlcera canes lambūt. Secūdo sicut canis per odorē narū vulpē siue leporē inuestigat: sic sacerdos in odore confessionis vulpinas calliditates. i. hereticas peruersitates siue falsitates quo ad peccati detentionē ⁊ leporinas timiditates quo ad peccati detestationem aut venie desperationem ⁊ lupinam ⁊ leoninam ferocitatem quo ad venie contemptum: ⁊ alia huiusmodi solerter ⁊ subtiliter inuestigat. Tertio sicut canis fidelissimum animal esse scitur: quoniam pro domino suo ac pro familia dn̄i ⁊ eius animalibus: ac cōtra malos hoīes periculo se exponit. Sic sa-

cerdotes pro fide catholica: et pro salute animarum non solum parrochialium suorum: sed etiam omnium fidelium christianorum corpus et animam debent expendere confidenter iuxta verbum domini iohannis decimo. Bonus pastor ponit animam suam pro ouibus suis. Item iohannis primo. sicut christus animam suam posuit pro nobis: ita et nos debemus animas pro fratribus ponere. Quarto sicut canis suo latratu fures prodit: et thesaurum domini sui ipsos fures tollere non permittit: sic sacerdos fidelis est canis summi regis latratu predicationis: vigilantia iugis orationis furtum.i. insidias et diabolicas machinationes de thesauro domini sui.i. de anima proximi sui quam summo thesauro.i. precioso sanguine suo redemit dominus ihesus christus propellere non desistit. Sed pro maiori declaratione eorum que dicta sunt vide vitam diui macharij in capi. xviij. in floribus sanctorum. in quo ponuntur valde notanda. et sunt sequentia.

Macharius dicitur a macha quod est ingenium et ares virtus vel dicitur a macha quod est percussio: et rio magister. fuit enim ingeniosus contra demonus fallatiam. virtuosus quantum ad vitam. Percussio in domatione corporis. Magister in regimine prelationis. Uel dicitur macharius. i. beatus.

Abbas macharius descendit per vastitatem deserti: et intrauit dormire in monumento vbi sepulta erant corpora paganorum: qui extraxit vnum corpus sub caput suum: tanquam plumatium. et est plumatium. ij. n. s. i. cernical vulgariter almobada. vel scriptorium. Demones autem volentes eum terrere: vocabant eum quasi vnam mulierem dicentes. Surge veni nobiscum ad balneum. Et alter demon sub ipso tanquam ex mortuo illo dicebat. peregrinum quendam habeo super me: non possum venire. ille autem .s. macharius non expauit. sed tondebat corpus illud dicens. Surge et vade si potes. et istud corpus erat de quo hic supra dictum est. Et audientes demones: fugerunt voce magna clamantes. vicisti nos domine. Dum aliquando abbas macharius a

palude ad cellā suam pteriret. occurrit ei diabolus cum falce messoria: et volens cū cū falce vulgariter foz. pcutere non potuit. Et dixit ei. s. machario. Multā violētiam patior a te machari: quia nō possum preualere aduersum te. Ecce eni gego tu facis: et ego facio. Ieiunas tu: et ego nō dormio. Unū est so lūmodo i quo me superas. Et dixit abbas. Quid ē illud: Cui ille humilitas tua: per quā nō preualeo aduersūz te. Dum tē tationes ipm nimiū molestarent: surgens et magnū saccū arene humeris suis imponēs diebus multis sic per desertū ibat. Quē theosebius inueniēs dixit. Abba cur tantū onus portas Et ille. Uexo vexantem me. Abbas macharius vidit sathanam trāseuntem in habitu hominis: et habentē vestimētum li neum laceratum: et per omnia foramina dependebāt ampulle: et dixit ei abbas macharius. Quo vadis. Cui ille sathanas ait. vado potionare fratres. Cui macharius ait. Quare tot ampullas portas. Cui respondit sathanas. Gustum fratrib9 porto. Et si vnū alicui nō placebit: offeram aliud: vel tertiū. et sic per ordinē: vt ei aliquod placeat. Et cū rediret: dixit ei macharius. Quid fecisti sathana. Respōdit sathanas. Omnes fratres isti sanctificati sunt: et nemo mihi acquieuit: nisi vnus qui vocatur theocistus. Surgens aūt macharius illuc iuit: et fratrē tētatū inueniens: cum sua exhortatiōe couertit. Post hec iterū eum. s. sathanam macharius inueniens. dixit sathane. Quo vadis. Cui ille sathanas. Ad fratres vado. Reuertēti occurrit senex abbas machari9 et dixit illi. s. sathane. Quid faciūt fratres illi. Cui diabolus ait. male. Cui abbas macharius ait. Quare: quia omnes sancti sunt. Et qd est maius malū: vnū quē habebā amisi: et omnibus sanctioz factus ē. Audiens hoc senex abbas macharius: gratias egit deo patri: et filio: et spiritui sancto. tribus psonis et vni deo. Quodā die: macharius caput defuncti reperit: et dū ozasset: iterroganit illud cuius caput fuerit. Et respōdit se fuisse paganum. Et dixit ei macharius abbas. vbi est anima tua: Respondit in inferno. Cūqz requireret ab eo. Si multū in pfundo inferni eēt. Re

spōndit ꝙ tantum in ꝓfundo inferni erat: quantum distaret terra a celo. Cui macharius ait. Sunt ne aliqui te ꝓfundiores. Respondit. Etiā iudei. Cui iterū ille macharius ait. Et vltra iudeos sunt ne aliqui ꝓfundiores. Cui ille. Profundiores omnibus damnatis: sunt falsi xp̄iani: qui xp̄i sanguine redempti: tantum preciū puipenderūt. Et sic dicit̄ secūda petri secūdo. Melius est viā dn̄i nō cognoscere: ꝙ post cognitionē dn̄i retro abire vel cōuerti: ꝛ dū abbas machari⁹ quādā solitudinē ꝓfundissimā pergeret ad qōlibet miliare: arundinē figebat: vt postmodū redire sciret. Sed dū iā nouē dietas fecisset in quodā loco quiesceret: diabolus oēs arundines collegit: ꝛ ad caput eius posuit dum dormiebat. vnde ad redeundū plurimū laborauit. Item frater quidaȝ plurimū cogitationibus suis malis molestabatur scilicet ꝙ in cella sua inutiliter esset Sed si inter omnes homines habitaret multis prodesse posset. Qui cū cogitationes suas machario retulisset. Ille abbaȝ macharius ait. fili sic illis cogitationibus responde. hoc saltēȝ facio quia propter christum parietes istius celle custodio. duȝ quendam culicem se pungentem manu occidisset: et multum de illo sanguinis emanasset: reprehendenȝ se ꝙ propriam vindicasset iniuriam: nudus sex mensibus in deserto mansit. ꝛ inde a scabronibus totus laceratus exiuit. Post hec multis clarus virtutibus in pace quieuit. Sed pro supradictis est sciendum. circa illam particulam miliare. ꝙ est ibi miliarium. rij. vl̄ miliare. ris. ꝛ est spaciū mille passuum: vel mille equitum. ꝛ dicitur a mille quasi millenarium. Arundinem. Pro quo nota ꝙ arundo secundū hugui. proprie dicitur folium dependēȝ Sed sepe ponitur pro caña vt hic. ꝛ dicitur ab areo. es. quoniā cito arct. vn̄ cantat hyrūdo. floret arūdo. natat yrundo. Inde arundineus. a. um. i. aliquid de arundine existens. Inde arūdinetū. ꝛ est locus vbi crescunt arūdines. Itē dr̄ dietas. ꝓ q̄ sciēdū ꝙ dieta. e. f. p. i. diei itineratio. vt hic. Itē dieta dr̄ obſuatio legis ꝛ vite vel corpis dispēsatio. vel cibus infirmoruȝ. Dieta etiā dicit̄ cenaculū quo die magis ꝙ̄ nocte solēt hoīes residere

vt.ff.de dõ.l.lucius. Uel dicitur domuncula constructa in hortis pro colligendis fructibus seu oblationis gratia: ita accipitur in.l.senatus in.§.marcellus.ff.de le.j. Item dieta dicitur spacium vnius diei vel lapsus. Dicitur etiam vnius diei operatio. Potest etiã dici vnius diei certa ⁊ determinata comestio. Cõtinet aũt dicta legalis viginti miliaria italica. Dieta vero vulgaris dicitur illa q̃ habet ẽm consuetudinem regionis. Culicẽ Et sic nota ꝙ culex cis.m.t.est animal paruum volatile dictũ ab aculeo: quo sanguinem sugit. Culices non tangunt hoĩez sed absinthio. i. amara herba cũ oleo cocto se purgat. Unde aurora. i.doctor. Discurrũt culices hominẽ turbãdo quietũ. Et nota ꝙ eccle. xxiij. dicitur. Audite me magnates oẽs populi ⁊ rectores ecclie auribus percipite filio ⁊ mulieri fratri ⁊ amico: non des potestatem super te in vita tua. Et non dederis aliũ possessionẽ tuã ne forte peniteat te: ⁊ depreceris pro illis: dum adhuc super es ⁊ aspiras. non mutabit te omnis caro. Melius est enim vt filij te rogent q̃ te respicere in manus filiorum tuorũ. In omnib⁹ opibus tuis precellens esto. Ne dederis maculam in gloriam tuam. In die cõsirmationis dierũ vite tue. Et in tempore exitus tui: distribue hereditatem tuam. ⁊c.

Nota exemplum in vitis patrum in littera. g. capi. xvij. siue exẽplũ. Pater quidã posuit malleũ in cistã. ⁊ dedit claues pueris.i.suis filijs.

Quidã prediues habuit pueros: quos nuptui tradens ditauit eos diuitijs suis. Tandem ille depaupatus est. ⁊ non curatur a pueris. i.a filijs suis. Ille autem cõuocans pueros suos.i.filios suos: singulis tradens claues pro scrinio. in quo posuerat malleũ graue quasi esset pecunia: retenta sibi vna claue: ne ad scriniũ venire possent sui filij sine eius consensu. Dixitq; pueris suis .i.filijs suis. Heredes mei ⁊ dilecti mei estis. post mortem meam apperiatis scriniũ: ⁊ ibi inuenietis litteram. per quã scietis quantũ vnicuiq; legauerim. Ob hanc spem singuli certatim

i.sine aliquo dubio imitauerũt honerauerũt ⁊ inuenerũt patrẽ
quoniã dicebat ꝙ nolebat diminuere de his que erant in scri-
nio: vt singulis traderet ad plenũ: q̃ eis ordinauerat. Post
mortem suam aperto scrinio inuenerunt malleum ⁊ litterã hec
continentẽ. Dignus est hõ ille ad caput cum malleo ꝑcuti: q
tantũ tribuit pueris suis: eisq; cõfidit vt distractis omnib⁹ ni-
hil sibi retineat: qđ nota. Et si aliqs q̃rat quare talis pater vo
cabat filios pueros. Responsio forte dicendum: eo ꝙ tales fi-
lij nõ se habuerunt cum eo sicut cum patre carnali sed habue-
runt se cum eo sicut extranei: ⁊ sic vocabat ille pater filios pu
eros ⁊ non vocabat illos filios: quoniam ⁊ si erant filij quan-
tum ad carnẽ:: non autẽ erant filij veri quantum ad operati-
ones. Pro q̃ vide albertũ magnũ in libro de proprietatibus
animaliũ in ꝑticula de vulturibus ⁊ ciconijs qualiter se habẽt
vultures ⁊ ciconie in senectute propter defectũ victus quod est
valde notãdũ: de qbus imediate dicetur suo loco deo dãte. ⁊c̃.
Et pro supradictis filijs ⁊ alijs similib⁹ vide quid dicat arist.
ethi primo. in ca. nam frequentes mutationes. ca. ij: ⁊ ibi do
ctores. Et est ꝙ melius est mori sine prole quam habere ma-
lam prolẽ. Uel sub alijs verbis. melius est mori sine filijs q̃
habere malos filios: quoniã sicut parentes etiã post mortem
possunt laudari propter bonos filios q: virtuosos. ita etiã pa-
rentes post mortem possunt vituperari propter malos filios
q: viciosos. igitur melius est mori sine ꝓle q̃ habere malã ꝓ
lem: quod est valde notandũ. Et sic eccl'ia. iij. dr̃. Qui hono
rat patrẽ suũ iocũdabit̃ filijs. glo. i. habebit filios sibi obediẽ
tes: ⁊ se honorãtes: qđ contingit vt in pluribus: quoniam filij
sunt patrum imitatores quod nota. Et sic dicit̃ ⁊ est nimis vul
gatum. filius es ⁊ forte pater eris: qualia feceris talia habe-
bis. Et quia parentes debent tractari reuerenter ⁊ honeste a fi
lijs. vt in quarto precepto deo duce dicet̃. s. verbis ⁊ opib⁹ ꝓ-
pter multa: presertim ꝓpter illã q̃ ponuntur exo. xx. s. venerare
quoq; parentes. ⁊c̃. Et sic vide etiã quid dicat arist. ethi. viij.
finalibus verbis in. §. qua propter. vbi dicit̃. qua ꝓpter v. dẽ

vtiqȝ non licere filio patrē abdicare. videtᷣ glo. s. quia filiꝰ nihil potest cōdignū retribuere patri ꝓpter tria: q̄m post deū pater fuit causa esse ipsius filij: ⁊ propter nutritionē filij: ⁊ propẛ eius disciplinam ⁊ doctrinā. Sed pater filiū. glo. suple potest a seipso repellere vel negare ei necessaria subtrahendo. Debitū eni reddendū est. glo. i. soluendū. Sed qui. s. filius nihil fecit. nihil dignū rebus fecit. Itaqȝ sēp est debitor. glo. s. filius propter tria supradicta. Quibus aūt debetᷣ potestas est dimittendi: ⁊ patri igitᷣ. glo. s. est ptās dimittendi filiū. Siľr aūt fortasse nullus. s. filius videbitur destitisse. i. cessare ab obedientia patris ei necessaria ministrando. s. opere ⁊ sermone. Nisi excellēti prauitate. hic habes expresse notabile dictum ⁊ theologicuȝ licet ip̄e aristo. minime cognitioneȝ fidei christiane haberet. s. ꝙ nullus filius debet abdicare patri. i. repellere a se vel negare. s. ei necessaria subtrahendo: nisi propter excellentem prauitatem: vt propter heresim ⁊ alia nequissima peccata. Nam ⁊ sine naturali amicitia: hūanū est auxilium non negare. glo. s. filiū patri. Huic autē. s. patri fugiendū aut nō studendū prauo. s. filio auxilium ferre. glo. per tale eniȝ auxiliū filij mali malicia cresceret. Expedit ergo vt pater visa prauitate filij ⁊ incorrigibilitate eum deneget ⁊ castiget ip̄m a familia sua repellendo: ⁊ ei necessaria subtrahendo: nam accipere bene multi. s. filij volunt. facere autē fugiunt ⁊ inutile. quod rogo nota propter multa q̄ quotidie se offerunt. Et ꝓpter ista ⁊ alia siľia dicit aristo. ethi. v. tracta. iij. quaꝓpter non sinimus dn̄ari hominē sed rationem. Sed pro dictis ⁊ dicēdis vide quid dicat Nich. sup illa pticula visitauit ppľȝ suū lu. vij. vbi dicit ꝙ credere debemus ꝙ deus vocat homines. s. per mortem corporalē in meliori statu: Quoniā si bonus est eū vocat ne fiat malꝰ ⁊ si malus ē eū vocat: ne fiat peior. Et sic iudicia dei velut abissus multa, vt in psa. xxxv. Et sic nota ꝙ sicut infirmitas corporalis ligat corpus ⁊ potentias corporales: quod experientia docet: sic infirmitaȝ spiritualis. i. peccatum mortale quandoqȝ est causa ne homines veniant in cognitionē vitatis. Et sic si-

cut febricitātes quādoq3 indicant amara dulcia ⁊ ecōtra dulcia amara: sic obtenebrati aliquo peccato mortali iudicant iniusta iusta: ⁊ ecōtra iusta iniusta: sic aristo. ethic. iij. ⁊. ij. de aīa. ca. xij. in. §. signū. ⁊c̄. vbi dicit: ꝙ hn̄tib⁹ corpa indisposita oīa dulcia videtur amara. Et sic: sicͭ infirmi infirmitate corpali cōcurrūt ad phisicū secularē: vt disponat infirmū ad sanitatē humanā. sic deberent infirmi infirmitate spūali: ⁊ adhuc lōge magis ad phisicū celeste3. i. ad sacerdotem cōcurrere vt disponat ad sanitatem spūalē. i. ad amicitiā diuinam: q̄ est longe melior sanitate corporali. s. auferendo illas passiones ab infirmo spirituali: quibus iudicat malum bonum: ⁊ bonum malum: ⁊ iustū iniustū: ⁊ iniustū iustū: sic arist. ij. de. R. ℞. vbi dicit. mēs sine appetitu lex q̄dā est. Sine appetitu glo. i. sine passiōe: ⁊ talis passiōe odiū vl' amor. Et sic vt video: p̄dicatores ista ⁊ siīa iter alia nō deberēt dimittere: sed multi predicatores periti dicunt cum Paulo. ad Ro. x. Quomodo predicabūt nisi mittantur. Et propter peritos predicatores ⁊ doctores preditos litteris ⁊ cōscientia dicitur danielis. xij. Fulgebūt litterati sicut splendor in celo: sic etiā sapientie. vj. dicit. Ubi multitudo sapientū ibi sanitas orbis terrar̄. ⁊ pro supradictis vt dictū est. ē notandū quomodo omne peccatum mortale obligat ad gehēnā eternā. ⁊ sic dicit nicola⁹ ad ephe. iiij. ꝙ infernus est in viscerib⁹ terre. Itē romanor̄ octauo dr̄. Et quos vocabit hos ⁊ iustificauit. q̄ auctoritas tāgit materiā p̄destinatiōis. de qua in primo sen. di. xxxix. ⁊. xl. ⁊ ad galathas. vj. dicit. sicut lex vetus fuit horroris ⁊ timoris: ita lex gratie. s. christi fuit amoris: quoniam quandoq3 iudei nolebāt obedire legi. ⁊ tunc iussu dei cadebant fulgura ⁊ tonitrua inter eos: et sic parebant legi sic hodie faciūt aliqui domini temporales in suos subditos nolentes eis obedire. Et quia dictū est hic supra quod peccatum mortale causat infirmitatem spiritualem. ⁊ etiam quādoq3 corpalē. sic in. c. cū infirmitas corpalis. de pe. ⁊ re. vbi dicit. cū infirmitas corporalis nōnumꝗ ex pctō proueniat. ⁊c̄. Sed quia dictum est supra. s. ꝙ deus est vbiq3 per essentiam: ⁊ per presentiam: ⁊ per potentiam. Sic magister sententiar̄ in p̄mo li. di.

xxxvij. Et ꝓpter ociositatē que multa mala docuit dicit Hieronymus in epistola sua. xxvij. ad rusticū monachū monet dicēs. Semꝑ aliquid boni operis facito: vt diabolus te occupatū inueniat. Et etiā dicitur ꝑ magistrū sniaꝝ in. iiij. di. prima. in. c. triplici ⁊c. Et ecclesiastici. xxxiij. dicit. multa mala docuit ociositas. Et ꝓpter multos qui aliqualiter possunt dici ociosi. s. illi ecclesiastici qui sunt dediti rebus poeticis. i. fictis. vide quid dicat in. c. legimus. xxxvij. di. vbi dicit. Legim⁹ de p̄sbytero hieronymo qui cū legeret librū ciceronis: ab angelo ē correptus: eo ꝙ vir xp̄ianus intēdere figmentis paganoꝝ nō debet. Casus Beatus hieronym⁹ ab angelo verberat: q: ciceronis librū legebat. Et ꝓuerbioꝝ. xxxj. dr. fallax grā ⁊ vana est pulchritudo. s. verboꝝ rethoricoꝝ in humanis scripturis/ ⁊ maxime poeticis: i quibus sub verbis ornatis latent multe falsitates ꝺm qđ dicit methaphi. j. Multa mētiunt poete cātantes. Mulier timēs deū. glo. i. sacra scriptura que quasi vbiqꝫ inducit ad dei reuerētiā ⁊ timorē: ipa laudabitur. s. pre ceteris scripturis. date ei de fructu manuū suarū. glo. i. studētib⁹ i ea dabit fructus gloriosus. ⁊ laudēt eā in portis ⁊ opa eius. glo. i. sapiētes in portis sedētes cū iudicibus: ⁊ isti sapiētes dicunt opa sacre scripture: inquātū ꝑ eius studiū sapiētiā cōsequunt. Et sic vide ꝓ dictis ⁊ dicēdis qđ dicat Aristo. ethi. ꝓmo. i. §. quaꝓpter. vbi dicit ꝙ sūmū bonū qđ oīa appetūt. glo. Pro quo notādū ꝙ q̄uis posset itelligi solū de his q̄ habēt cognitionē tn̄ pōt declarari vlteri⁹ de qualibet substātia generabili ⁊ corruptibili. In elemētis enī ē iclinatio vt moueant naturalit ad locū suū tanq̄ ad eoꝝ bonū ⁊ cōueniēs ⁊ saluatiuū ⁊ ꝙ fugiāt locū alienū tanq̄ malū ⁊ nociuū. Videmus etiā in viuētibus habentibus animā vegetatiuā tm̄ ꝙ appetunt illud quod est bonum eis ⁊ conueniens. nam si aliqua planta plantetur inter duas terras: quarum vna est pinguis ⁊ bona. ⁊ alia macra ⁊ sterilis ⁊ mala. videmus experimēto ꝙ omnes radices suas mittit ad terram pinguem ⁊ fertilem ⁊ bonam: q̄ fugit inquantum potest tenuem ⁊ sterilem ⁊ macram. In ani-

mabus brutis etiā videm⁹ ꝙ beneficiū eis factū silvestria domestica sunt ⁊ econtra. Et si malū eis fiat domestica fiunt silvestria: igiť q̄ erit ratio danda pro hominibus quare non operanť ⁊ sequunť bona vt eant ad gloriā mirādā est. Et sic pro nuper dictis ait tho. ꝙ dantes operā reb⁹ poeticis. i. fictis sēp sunt adiscētes ⁊ nunꝗ̄ ad veritatem peruenientes.

Ebriosus quidā in extremis vidit infernū apertū. Exēplū primū in vitis patrum in littera. E.

Faber quidā q alijs euntibus ad ecclīaꝫ ipse in fabrica sua remanebat ebrietati ⁊ illecebris. i. delectationibus carnalibus frequenter vacabat: qui subita infirmitate infirmatus cum ab alijs ꝑmoneretur ad penitentiā desperās: cepit clamare se non posse penitere. Et sic sicut beatus stephan⁹ prim⁹ martir legis gratie: vidit celos apertos: sic ille faber vidit infernū apertū: ⁊ locuꝫ sibi paratū apud pilatū cayphā ⁊ iudā: ⁊ apud alios: qui christū occiderūt. Et postea dixit sibi iudiciū instare/nec sue salutis spem superesse ꝓpter ebrietates suas continuas. Et hoc dicēs mortuus est: longe ab alioꝝ fideliū sepultura positus/nec aliqs ꝓ eo aliqḋ suffragiū ausus est facere: hec beda in gestis anglo ꝝ libro quinto.

Ebriosus qdā occidit patrē ⁊ matrē in ebrietate. exemplū tertiū in lsa. e. in vi. pa. ꝑ q̄ vide ca. a crapula. de vi. ⁊ ho. cle.

Ebriosus qdā. i. talis q assidue solebat se inebriare: q cū venisset de taberna ebri⁹: occurrit ei pater su⁹ arguēs eū de excessu vini: quē cū crederet suū aduersariū eē extracto gladio: occidit eū. ⁊ cū mater de nocte ad clamorē occurreret: etiā ipāꝫ occidit. ⁊ captus est ⁊ tentus: q obstupuit in mane se talia fecisse.

Ebriosus occidit regē ⁊ filios suos Exēplū. iiij. in. l. j.

Quidā hō fidelr̄ ꝑuiuit cuidā regi: ⁊ dū vitā suā se uusiſ bñ regeret: ⁊ suo dño ꝑnicia sua bñ placerēt. Qui cū missuꝫ fuit ad cōuiuiū qddā: ⁊ cū ibi ebriꝰ fuisset: occidit regē ⁊ filios suos. f. ebriosus: sic ⁊

nos dū icunam⁹fugiūt vitia a nobis. Dū v͛o inebriamur īter ficimus oēs virtutes ⁊ regē.i.aīaȝ ⁊ ratiōnē ⁊ filios suos.i.v. sēsus copis cū qbus corp⁹ ⁊ aīaȝ ⁊ rationem regere debem⁹.

¶ Ebriosus vidit duo p vno: sic ī vi.pa.ī lr̄a.C. exēplū.v.

Rusticꝰ iebriatꝰ videbat duo p vno. Et mlieri iposuit adulteriū dicēs eā.iiij.pueros hr̄e: cū nō nisi duos solū hr̄et. ⁊ ipa dicebat se ferrū ignitū portare ī signū q̄ eēt īmunis ab adulterio. Et vomere posito in igne: dixit mulier suo marito: porrige mihi vomerē ignitū: ⁊ ego portabo ī signū inocētie.mee. ⁊ ipe maritꝰ volēs ferrū ignitū ⁊ cādētē porrigere sue mlieri: cōbussit manꝰ ppas ⁊ sic ad sobrietatē reuersus: cognouit se errasse ⁊ iebriatū fuisse

¶ Hic ponitur ebriosus: quem inebriatum fecerunt monachum. Exemplum sextum in vitis patrum in littera. C.

Uedā cōsueuit adeo.i. in tātū iebriari q̄ q̄si isensibilꝰ videbaꝛ: i tātū q̄ odiosus factꝰ ē vxori: i tātū q̄ eo relicto alteri adherebat. Et sic ad thesa. j. dr̄ sup illa pticula suū vas possidere q̄ corpꝰ humanū ē vas aīe. Sed q̄ eo adnutū vti nō poterat: molle viri oppssa.i.macula vl'ifirmitate cogitauit qūo eū a se repelleret. Et cū vna vice iebriatꝰ sic fuisset: ita q̄ oīno isensibilꝰ videbaꝛ ⁊ animo alienatꝰ: ipsa mlier vocās monachos dixit eū laborare ī extremis. Et q̄ vestirēt eū habitu religioso ⁊ facerēt eū monachū qd ipe petiuerat: eū esset sane mētis. Qd ipsi monachi amore pecunie libēter fecerūt. Quē tōsum ⁊ vestitū portauerunt ad abbatiā. Ipe aūt de bono mane vino digesto: inuenit se monachū: ⁊ audiēs ab vxore ⁊ monachis q̄ fuisset in extremis ⁊ fecisset votū deo ⁊ beate marie vgini ⁊ oībus sanctis: p̄ vereciidia: māsit in ordine. Et amplius melius vixit.

¶ Quidam accessit ad sacramentum contra prohibitionē sacerdotis. Exēplū.xxj.in vitis patrū in littera. C.

Uidam sacerdos vidit quendam peccatorem sibi confessum non vere contritum: quoniam non habebat voluntatem abstinendi a peccatis. Et sacerdos prohibuit eum secrete admonitus ne ac

cederet ad sacramentum eucharistie. Et super hoc friuole ac-
cessit. Et sic dixit ei sacerdos. Iudicet de⁹ frater inter te ꝛ me.
Et dans ei corpus xp̄i statim guttur illi ruptuz est ꝛ exiuit cor
pus xp̄i per ruptionem. Et sic ille peccator expirauit.

¶ Plaga sacerdotum indigne celebrātium. exemplum
vigesimum tertium in vitis patrum in littera. C.

SAcerdos lubricus. i. inclinatus ad vitia siue pro
nus ad vitia ꝛ imundus: corp⁹ christi quasi quo
tidie polluto ore sumebat. Et sic vide vindictam
dei. Os enim eius circa nasum ꝛ mentum ē ver
sū. Et lingua cōputruit ita vt vix pre fetore posset ab amicis
suis sustineri. Sic ꝛ sacerdos in galia. i. i frācia fuit: cun⁹ ma-
nus in missa super aram extense: igne celesti vsqꝫ ad cubitos
sunt combuste: hec guillelmus. Et dicitur hic mentum. s. quia
inde mādibule oriūt: vulgariter q̄radas. ¶ Sacerdos q-
dā dubitauit d̄ sacr̄o altaris. Exēplū mirādū in littera. E.

QUidā sacerdos deuot⁹ btē v̄gini marie: d̄ sacr̄o al
taris dubitauit: vn̄ cū assidue dn̄az nr̄az inuoca-
bat: vt ei subueniret: cui missā celebrādo: hostia ā
te pr̄ nr̄ disparuit. Sacerdos admirās ꝛ p̄territ⁹
de hoc: beata v̄go sibi appuit filiū tenēdo in vlnis suis. i. i bra-
chijs suis: cui etiā dicebat. Ecce eū quē puella puerpa pepi.
ecce quē in sacr̄o cōsecrasti. ecce quē tuis manib⁹ tenuisti. quē
tāgēdo ꝛ leuādo: cūctis ostēdisti: quē in sacr̄o māducas ꝛ bi-
bis. ecce filiū meū tibi trado deuote ꝛ reuerēter suscepturū. Et
sic d̄posuit puez pulcherrimū: q subito trāsfigurat⁹ iu hostiā pa
nis: quē sacramētalr̄ sūpsit: ꝛ sic oīs dubitatio in eo cessauit.

Mulier q̄dā dubitauit de sacramēto altaris. Exemplum
xxv. in vitis patrū in littera. E.

BTūs gre. cuidā mr̄one corp⁹ xp̄i dedit dicēs: cor
p⁹ dn̄i nr̄i ihu xp̄i p̄ficiat tibi i vitā etnā. Mlier
subrisit. btūs gre. manū retraxit: igrēs ab ea q̄re ri-
sisset. respōdit illa: quia panem istum quē pinsui.

corp⁹ xpi appellas. Beat⁹ greg. ad effugādū mlīeris īcreduli tatē orauit et hoīes orare fecit: ⁊ mox hostia mutata est in carnē ⁊ sic mulier ab errore reuocata est. Tūc beat⁹ gregori⁹ iterꝫ orauit ⁊ tunc ad pristinā formā redijt: ⁊ sic matrone dedit hostiam: que eam intantum confirmauit in fide: vt postea nunq̄ recidiuaret. sed firmiter crederet: ⁊ sic saluata est. Et quia dicitur hic pinsui. ꝑ quo nota ꝙ pinso. sis. sui pistum vel pinsum. a. t. i. panem facere pastā deducere vel terere pastam vulgariter massa. Matrona. Et matrona. ne. f. p. dicitur q̄ iam nupsit ⁊ genuit. Et dicitur a mater. quasi mater nati vel quia potest fieri mater. inde hic ⁊ hec matronalis. ⁊ hoc. le. Et dicit̄ recidiuaret pro quo nota ꝙ recidiuo. as. pe. ꝓdu. a. p. i. renouare ⁊ post casum reparare. Itē recidiuant illi qui in conualescentia sunt ⁊ postea cadunt in infirmitatē. vnde ꝺm hoc recidiuare. i. in infirmitatē iterū cadere.

Natura auium docet subuenire parentibus. Exemplum xviij. in vitis patrum in littera. g.

Dicit ysidorus in libro de naturis auiū. ꝙ ciconiarū ē talis natura. ꝙ cū se affligāt: ⁊ cibū suū sibi subtrahant vt pullis prouideant postq̄ pulli volare possunt ⁊ predam capere cōpatiētes maciei i. exilitati corporis ⁊ afflictioni parentū cōpellunt eos morari in nido vsqꝫ dum bene valuerunt: ⁊ ipsi ad predā capiendā volāt quā eis vicem reconpensando reportant: sic faciūt boni filij parentibus. Non aūt sic faciunt filij vulturū. de quibus dicūt philosophi ꝙ postq̄ diu laborauerūt parentes eoꝝ circūeūdo castra ⁊ cadauera cum magno periculo ⁊ labore eos depascant sibi subtrahētes cibū ⁊ postq̄ conualuerūt pulli ⁊ cōfortati sunt: tunc parentes verberant alis: nec aliquid de preda sua dant eis. s. filijs. Sed eos verberando rostro. i. pico ⁊ alis: ⁊ de nido eos exire compellunt. Sic faciunt filij mali parentibus suis. Et sic nota ꝙ phisicus. i. naturalis habet noticiā aliquā non solum animaliū brutorū: verū etiā hominū. Et sic philosophia est qua conoscūtur spiritualia ⁊ tēporalia. Et

sic homo est omnia.i.scit omnia sic aristo.metha.x.quasi in pn
cipio.Jn.6. Et scientiā.vbi dicit: pythagoras vero hominez
ait omnium esse metrū.Et sic mediante sensu visus.s.corpo-
reo mensurantur corporalia et corruptibilia. Et mediante in-
tellectu mensurantur spūalia et incorruptibilia. Et natura est
principiū motus et quietis ei⁹ in quo est per se et non per acci-
dens.Et philosophia est qua cognoscūtur spūalia et tempora
lia quorū metrū est homo vt iam dictum est sup.Et sic qcūqz
voluerit esse amicus hui⁹ seculi:inimicus dei constituit.Et sic
aiunt grammatici lapide ac lapide fit turris.Et alibi passu ac
passu itur longe q vnaquaqz die vnusquisqz facit suā dietam
de qua supra:verū est q dū diues loquitur verba salomonis vi
detur.Cum paup loquit ius et ratio eius sepeliūtur. Sed vt
dictum est hoc tenet verū in hoc mundo:sed apud dnm nō est
acceptio personarū vt in capi.nōuit de iudi. et in plibus alijs
locis sacre scripture. vt act.xj.paulus.Et sic dicit augu. in li.
primo de libero arbitrio.Multa quidē sunt peccata que rema
nent impunita apud iudices humanos:que quidē peccata nō
remanebūt impunita apud iudicē christū. Et sic de⁹ nō est ac
ceptor personarū:sed est acceptor meritoz. Sic augusti. libro
vj.de flozib⁹ Remota omni iactantia omnes hoīes sūt pares:
quid est homo nisi homo. Sic etiā grego.in suis pastoralib⁹.
in ca.xvij.Et notent iuuenes dictum cuiusdā sapientis. dum
iuuenes estis et tempus habere potestis cur non addiscitis: vt
non tanquā bestie sitis:Et sic qui nescit addiscat:addiscendo nū-
quā fatiscat:qm̄ qui scit laudatur:et qui nescit vituperat. Tres
in mundo nouimus infelices esse hominū status. Primus ē
qui pauca sapit spernitqz doceri. Secūd⁹ qui multa sapit sper
nitqz docere. Tertius qui recta docet operatqz inique. Sed
pro dictis nota q vulnus amat medicus:sed presbiter homi
nū interitus. Et sic insatiabilis est ocul⁹ cupidi. Et sicut ocu-
lus boni ad bona.ita oculus mali ad mala.Et sic sicut alter ad
paradisuz.i.bonus.alter ad infernū.i.mal⁹. et sic o miser miser
nō omni tpe viues in hac.s. carne mortali. Itē o diues diues

nõ omni tempore in hac mortali carne viues . Et sic q̃ pluri-
mũ i hac mortali carne multi hoies loquũtur vt catho qui in-
terpretatur sapiens: et operantur vt nero: qui fecit proprium
magistrũ.s.senecã occidi: ⁊ propriã mrẽz:⁊ romã incẽdio pa-
ti per octo dies:⁊ sic fertur q̃ iste mgr̃ occisus a nerone fuerit
seneca. Qui nero demũ passus est desperationẽ:q seipm suspẽ
dit:q̃ quidẽ desperatio est peccatũ in spiritũ sanctũ: qd quidez
peccatũ nõ remittit hic.i.in vita p̃nti:q: non fecit penitentiaz:
igitur tale peccatũ nõ delebit in futuro per aliquã penã:sic ma
th.xij. Qui peccauerit in patrẽ.⁊c̃. Et q: aris.methaphi.p̃mo
in p̃hemio dicit. Scientia euenit hoibus ex experimẽto:expe-
perientia quidẽ artẽ fecit:q̃ est recta ratio factibiliũ. Et sic qui
dam vir perit⁹ dicebat q̃ vix in haccarne mortali poterit da-
ri aliqua propositio vere scita virib⁹ humanis. sec⁹ aũt ex viri
b⁹ diuinis:verꝫ est q̃ fidei catholice nihil potest subesse falsuz.
vt tho. sua scda scde.q.j.ad. ix. Et sic q: ois scientia acq̃sita q̃
p̃rimũ euenit ex phisonomia : idcirco hoc in loco eã diffinam⁹
Et sic phisonomia est doctrina salutis . electio boni . ⁊ vitatio
mali:cõprehẽsio v̾tutis ⁊ p̃termissio viciorꝫ:verũ est vt ait gre
go.in suis pastoralib⁹:non signa sed vita hominũ est attẽdẽda.
Et grãmatic⁹:sub cappa vili iacet qñz destructio vini . Et su-
p̃dictũ de phisonomia inducit qñz magis amor diuin⁹ q̃ ipa
phisonomia. Et etiã timor diaboli . Et fide meritoria:pcs pre
mij inp̃dibilis. i. p̃manẽs:⁊ eterne vite cõsideratio: ⁊ iudiciuz
mortis:qua videt penit⁹ q̃ hic.i.i vita p̃nti oia relinq̃ut ceteris
.s.t̃palia:q: tenẽt. ⁊ sic nõnisi valet scia sp̃ũalis.potẽtia i oi bo
no:cõgregatio bonaꝝ p̃sonarũ /necnõ ⁊ glia pulchritudinis in
v̾tute:volũtas i bono:⁊ sic oẽ bonũ. Sꝫ nĩl valꝫ scia carnalis
nec potẽtia /nec congregatio p̃sonaꝝ/ nec gr̃a pulchritudinis
nec voluptas. Vñ dixit qdã oia trãsibũt.nos ibim⁹:ibitis:ibũt
Cari nõ cari: cõditione pari. Et sic cantat ecclia. oia p̃tereunt
p̃ter amare deũ. Et sic greg:i.iiij.dialo.in.c.xlv.vbi ait.q: qd
h diuersitas corporꝫ:illic agit diuersitas pctõꝝ. Hic.i.i vita pre
senti:illic.i.i vita futura.⁊ i libro.j.dialo.c.iiij.dicit greg. Cũqꝫ

aius diuidit ad multa:fit minor ad singula:sic i glo. illi⁹. c. di-
uersis fallacijs de ele.cōiu.sup pticula diuisus: sic etiā in.ca.
pbiteros.xvj.q.j.vbi dr. Pluribus intent⁹ minor est ad singla
sensus. Sed alibi.j.libro dialogoꝝ. c.j.dicit gregorius.ꝙ qui
discipulū bois se esse negligit:magistrum erroris se esse osten-
dit:quod debet intelligi secundū regulas humanas: secus au
tē est secūdū regulas diuinas:quoniā deus potest iinfundere
gratiā ꝛ sciētiam in vnāquāqꝫ humanā creaturā: hodie sicut
olim infudit gratiam ꝛ scientiā in suos apostolos:vt in die pē-
thecostes. Et dicitur penthecostes a pentha quod est quinqꝫ
ꝛ costa decem.quasi quinquies decē. Sed notēt predicatoreꝫ
quid dicat Gregorius in suis pastoralibus.cap. xxiij. inter ce
tera. Pro qualitate igitur audientium:formari debet sermo
doctorum:vt ad sua singulis congruat: ꝛ tamen a communis
edificationis arte nunquam recedat: sic Proculus doctor in
libro de causis.causa.xx.ꝛ.xij.vbi dicit. Quicquid recipitur
admodum rei recipientis recipitur. Et sic inducit gregorius
in tertia parte pastoralis in.capi.xxxviij. illud quod dicitur ma
thei.xij.c.de omni verbo ocioso quod loquuti fuerint homineꝫ
reddent rationem de eo in die iudicij. Et sic dicit augustinus
in suis operib⁹: ꝙ non solum tenemur reddere ratione ipsi deo
de gestis: sed etiam de cogitatis. Et sic est notandū ꝙ ociosuꝫ
quippe verbum est:quod aut ratione iuste necessitatis aut intē
tione pie vtilitatis caret. Et sic prouerbiorum.xj.dicitur: Ubi
non est gubernator populus corruet. Et episcopus abulensis.
prouerbioꝝ.xxvij. hoc inducit. Et sic magis necessarius est
rector bonus ꝙ alimenta. Et sic est notandū quod dicit episco
p⁹ abu.nume.xxiij:sup illa pticula. moriaē aīa mea morte iu-
stoꝝ.i.vtinā ego morerer sic illi moriūt: puidebat enī in spū ꝙ
illi i lege dei essēt futuri:ꝛ cupiebat iste balaā pphcta sic sim-
re vitā suā:tā nō sic viuebat.oēs.n.mali bonā mortē appetūt:
ꝫ bonā vitā fugiūt:qm bñ mori felicitas ꝙdā ē:ꝫ bene viuere/
labor ē:ꝫ vnū sine alio nō cōcedit.vnū glo.s.bñ morisine labo
re:ꝛ ipe cupiebat mortē bonoꝝ:qꝛ vt aliqui volūt malā mortē
suā puidebat:qꝛ.s.israelite eū occiderunt. vt patet numeri. xxj.

c. vbi textus dicit baalam quoq3 interfecerũt gladio. Et sic dicit philosophus dyogenes nobilitas hoīs ē eī⁹ mens. Et sic felicitas nõ cõsistit ī reb⁹ tpalib⁹: qm̃ diuitie. voluptates ⁊ honores nõ sēp ī hac carne mortali possidenť ab hoīe: qm̃ q̃ habet illa oportet ea aliquo in tempe dimittere: vt. s. quoniã alius illa possidebit hoc expientia docet. Et si mors sedet q̃nq3 ī ligno viride qd fiet in sicco. hoc ē si mors pstrauit istũ iuuenē. pulchrũ. fortem. diuitē. ⁊c̃. quid faciet de sene ⁊ debili ⁊ paupere: qm̃ vt ait apl's ad heb. ix. Q̃ ē qd antiquať ⁊ senescit ppe iteritũ ē. Et sic spũalit loquēdo vnusq̃sq3 mittiť ī hũc mũdũ sicut scolaris ad studiũ ad pugnã dimicãdo cõtra diabolũ. carnē ⁊ mũdũ. ita iob. vij. vita hoīs militia ē super terram. Et sic quod temporaliter possidetur: non possideri videtur.

Ed pro dictis ⁊ dicendis vide exēplũ qd inducit epũs Abulēn. in exo. in. c. xxiij. sup pticula. Ostende mihi faciē tuã. glo. i. da mihi cognitionē tuã: q̃ relucet ī facie. In hebreo dicitur. Indica mihi vias tuas. In caldeo dicitur. Ostēde mihi semitam boni tui. i. da mihi cognitionem de teipso per effectus tuos: quietem in vna die ascendendo. Aliqui hebrei legunt istã litterã proclamatiue ⁊ incidentaliter: ita q̃ nõ esset ista principalis intentio moysi: quoniã moyses rogabat dominũ pro eductione ⁊ directiõe gentis iudaice. Et dum hoc ageret: quidam viator veniens in itinere sedit secus fontem quēdam: vt ibi refocillaretur aqua. i. reficeretur. Et sacculum magne quantitatis pecunie iuxta fontem illum: oblitus est. venit ⁊ mox alius viator ad illummet fontem vt biberet. Et inueniens sacculum pecuniarum: rediijt velociter retro eadem via qua venerat: ⁊ assumens pecuniam: venit ⁊ terti⁹ viator ⁊ sedit iuxta fontē illũ. Primus autem qui pecuniam iuxta fontem oblitus recesserat: rediijt. Et inueniens super fontem tertium viatorem: qui saccum pecunie non viderat dixit ad eum. Da mihi pecuniam meam: quoniam nullus alius venit ad fontem illum nisi tu. Cumq3 alius responderet se nihil vidisse: alio in cõtrariũ

asserente. Tertius iste viator ad iracundiam motus: gladio trās
fodit eum: q pecuniam magnā perdiderat q̄titatē. Moyses
aūt hec vniuersam contemplās que in supficie dicūt deo con-
sentiente videbantur fieri: clamauit exincidenti ad dn̄m dicēs
Dn̄e deꝰ ostende michi faciē tuā. glo. i. ostende quid facis in
istis inferioribus. s. quomodo mali prosperantur ꝛ boni depri-
munt ꝛ suppeditantur: de quo mirantur omnes. Cui dn̄s q̄-
si subridens ad istū casū. ꝛ respondit dicēs ꝙ nihil iniuste fa-
ctum fuerat exparte patientis: quoniā viator qui oblitus fuit
saculū pecunie magne q̄ntitatis iuxta p̄dictū fontē: furatꝰ fuit
pecuniam istam patri secundi viatoris: qui eā inuentā aspor-
tauit: ꝛ ipse idem occiderat patrem tertij viatoris: ideo ab eo
occisus est. Et sic secundū istū sensū illud quod subditur alibi
.s. respice populū tuū: non continuatur isti questioni incidenta
li: sed pertinet ad principalē petitionē. s. vt deus per se educe-
ret eos de loco isto vel illo: qꝛ incidentaliter pertinebat ad eum
solum. i. hoc pertinet ad totam hebreorū cōgregationē. Et sic
dicit propheta in p̄s. xxxv. Judicia tua abissus multa. Et sic
dicit amos. iij. non est malum in ciuitate qđ deus non fecerit.
glo. i. permiserit. Et propterea pmittit deus malū fieri: ex quo
malo semper elicit aliquid bonū: ꝛ sic non est dare malū sim-
pliciter: sed secundū quid et sic dicitur deus pater omnipotēs.
ꝛ filiꝰ oīps. ꝛ spūssctūs oīpotēs: nō tres oīpotentes: sed vnꝰ om
nipotens: ꝛ sic ex malo semp elicit deꝰ aliqđ bonū: ꝛ sic seqtur.
Facies mea p̄cedet te. In caldeo habet. Glia mea p̄cedet te.
i. ego in colūna nubis: ꝛ tunc littera q̄ subditur. s. si non tu ipse
precedis: nō inducas nos huc: sic debet intelligi dn̄e: placet no
bis quod dicis. s. ꝙ tu precedes nos: quia si tu non precederes
non exiremus huc cū alio. Hoc etiā demōstratur in littera he-
brayca: q̄ sic habet. s. facies mea ibitꝰ ꝛ postea vbi nos habemꝰ
Si non tu ipse precedas: hebrayca littera habet. Si non faci
es tua: non est renuentis: sed confirmantis vt dictum est. Sed
aliter potest intelligi: qm̄ in hebreo nō dr̄ facies mea p̄cedet te:
sz ibit. Et qꝛ pana y dictio hebraica q̄ hic ponit: significat fa-

ſem: ⁊ q̄nq₃ multum cōplacentē ſignificat. Et quandoq₃ ſi gnificat irā. Et ſic ē ſenſus facies mea ibit. i. ira mea p̄cedet vobis: quam conceptam propter vituli adorationem ſignifica re videmur. Et ſic legitur littera ſequēs ſecūdum litteram no ſtram: que babet: facies mea p̄cedet te. Et poſtea ſubditur. ſ. non tuipē precedens: debet legi per modum renuentis: ⁊ eſt ſenſus. facies mea precedet te. i. angelus locum ei: demōſtrās meam preſentiam precedet te. Et dicunt iudei ꝙ iſte angelus eſt multum excellens quem angelum matratbon vocant ipſi iudei: qui angelus ē princeps faciei dei. i. ſolus potēs diuinā p̄ſentiā vel ſimilitudinē exbibere. Et q: Jo. v. dr̄. Scrutami ni ſcripturas. Et ſic vtrūq₃ teſtamētū fuit a deo. ſ. tam vetꝰ ꝙ nouū: tū vetus fuit datū p angelū: qui loquebat̄ moyſi in pſo na dei: ſic Act. vij. ⁊ iob. ix. Sed nouū teſtamētū dedit in pſo na dn̄s noſter ieſus xp̄s verus deꝰ ⁊ verus bomo: ſic Aicho. ad bebreos. j. Et ad gala. vj. dr̄. ꝙ lex vetus fuit data p borro rē ⁊ timorē. Sed lex grē p amorē. Et ſic iacobus ep̄s ordinis ſancti auguſtini cāti. j. dicit in expoſitiōe littere: cuius lr̄a talis ē. Ad maiorē aūt euidētiā eoꝝ que dicta ſunt ⁊ ſunt dicenda: ē aduertēdū ꝙ ſacra ſcriptura veteris teſtamēti duobus nomi nibus generaliter interp̄tat̄. Nā primo modo dr̄ teſtamentu₃ dei inquātū p̄miſit illi populo bona futura: ⁊ inquātū illa pro miſſio erat cōfirmāda ⁊ cōplēda p mortē teſtatoris: ⁊ inde te ſtamētū dic̄ de teſtor teſtaris: qđ idē eſt ꝙ cōfirmare ⁊ ratifi care. Et ſic in tantum dicitur teſtamentum inquantum eſt cō firmatum per vltimam volūtatem teſtatoris: ſed quia vltima voluntas eſt illa que per ſolam mortem teſtatoris terminatur ⁊ finitur. Jdeo nunꝙ̄ dicitur teſtamentum ratum vſq₃quo ē confirmatum per mortem teſtatoris. quoniam per totum tem pus ante poterat ipſe teſtator mutare voluntatem. Et ideo be res nunꝙ̄ accipit bereditatem / nec poſſidet: niſi poſt mortem teſtatoris: quoniam tunc eſt validum teſtamentum. Ex quibꝰ ſequitur ꝙ ſcriptura veteris legis non fuit vere teſtamentum proprie ⁊ ſtricte. ſ. in propria ſignificatiōe: ſed bene large. i. nō

per se: sed fuit dispositio testamēti/nec dicitur testamētū nisi inquantum erat confirmandum per mortem christi testatoris: et per consequens oportebat vt christus moreretur ad hoc ꝙ testamentum confirmaretur: quoniam aliter mansisset caducū et vanum. Sed quia deus est essentialiter immortalis et infallibilis et eternus: quia in eternum permanet: idem et anni sui nō ꝙ deficient: vt in psalmo. cj. Et ideo oportuit vt deus fieret ꝑsonaliter homo: vt ille homo christus moreretur ad confirmandum testamentum dei: et vt compleret omnia promissa. Et sic per mortem et per sanguinem christi fuit confirmatum totum vetus testamētum: vt patet ad Hebreos. ix. et x. Et sic tota lex euangelica nil aliud est nisi veritas et declaratio legis et ꝓphetarum facta ꝑ xp̄m: qm̄ lex per moysen data est. gratia autem et veritas per iesum christum facta est: vt patet iohannis primo. quoniam non venit christus soluere legem: sed adimplere. s. dicta prophetarum etc̄. Et sic per ea que dicta sunt et multa alia que deo duce dicentur: omnes infideles sunt in graui periculo vsqꝫ quo conuertantur ad legem christi: quoniam nisi qsqꝫ renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto: non potest intro ire in regnum celorum Iohānis tertio. Et de supradictis dicitur et sequitur littera. Angelus faciei mee precedet nos: si nō tuipse precedis: non educas. i. nō sufficit ꝙ precedat angelus te representans: sed tuipse precede. Non educas nos de loco isto. glo. quia dixerat supra. et dabo requiem tibi. i. ego apparebo tibi et cōtētabo te ꝯm quod tu petis. Moyses petebat hoc non solum pro se: sed etiam pro populo sibi commisso dicens. Si non nos precedis tu: non educas nos de loco isto. Hoc enim. i. non solum mihi ostende misericordiam tuam: sed toto populo in quo enim stare poterimus ego et populus tuus. s. nos inuenisse gratiam: quasi dicat. domine tu dicis ꝙ inueni gratiā corā te: non solū ꝓ me: sed ꝓ populo mihi cōmisso: vt dictū est. qūo ꝯ patere posset nos esse gratos tibi: nisi tuipe nos ꝑcederes vt glificemur a cūctis gentib⁹. glo. dictio hebraica ꝧ posita: significat glificari vl' distīgui. Si aūt accipiat vt glo

rificemur .i. vt distinguamur: est sensus. Si tu precedis nos: distinguemur ab aliis gentib⁹: quoniã alie gentes habent angelos primi vel secundi ordinis custodes: vt patet in psalmo quadragesimo sexto vbi dicitur. Principes populoꝝ cõgregati sunt cum deo abrabam. glo. i. angeli custodes eorũ: nos autẽ a te solo dirigemur. Et sic dicũt magni sapientes iudeoꝝ ꝙ quando israhel bene agebat: non habebat principem: sed a solo deo regebatur. Quando autẽ peccabant accipiebant angelũ principeȝ ⁊ custodẽ. Si autẽ accipiatur vt glorificemur .i. vt honorẽ vel laudemur: tũc est sensus. Si tu nos precedis omnes gentes laudabunt nos: dicẽtes ꝙ habemus deuȝ nostrum propinquum nobis vt habetur deutro. quarto. Nulla natio tan grandis est: que habeat deos appropinquãtes sibi sicut adest nobis de⁹ noster. Et verbũ istud quod locut⁹ est nobis faciam. s. vt precedã vos in colũnaȝ nubis sicut petis. Ad istã responsionẽ dei terminati sunt ſm quadraginta dies vt patet deutro. ix. Alii autẽ dies de precisione ⁊ scriptura tabulaꝝ duarũ extra hos quadraginta sunt. Et teipm̃ noui ex nomine. glo. i. nõ solũ ꝑpter te feci hoc: sed vt ꝑcedã vos: q: insup faciam nomẽ tuũ notũ p oẽs terras. Ostẽde mihi gloriã tuã. glo. vidẽs moyses se eẽ deo acceptũ: magis petit ꝙ ante petebat: qm̃ ante solũ petijt faciẽ dñi videre .i. semitam: vt habeẽ in hebreo ꝙ ẽ aliqualis cognitio dei p effectus. Hic aũt petit videre gloriã dei .i. substãtiã diuinã ſm hebreos etiã ſm omnẽ determinationẽ omniũ doctoꝝ catholicoꝝ cõcessum fuit moysi ad horã videre diuinã essentiã. Sed vtrũ fuit numero: non videẽ ex textu: maxime qm̃ hebrei dicũt nõ vidisse moysen deum per essentiã: sed quodãmodo specialiẽ sup alios ꝑphetas. Itẽ qz visio de qua fit mẽtio: videẽ fuisse cuiusdã lucis corporalis improportionate visui humano: ideo mãdatur sibi vt abscondat se i foramine: ne vidẽs moriaẽ. Ego ostẽdã tibi oẽ bonũ meũ. glo. omne bonũ dei est ipa essentia diuina siue natura: que est vdea emineter cõtinẽs bonitatẽ ⁊ pfectionẽ omniũ gẽtiũ: ⁊ sic per hoc infinitã bonitatẽ suã. Sed ista nõ videnẽ tũc fuisse si-

bi demonstrata q essentia diuina est pure obiectum intelligibile z non visibile:ideo ad eam demonstrandã non oportuisset moysem manere in foramine petre:nec fieri aliquã mutationẽ corporalẽ. z vocabo in noĩe dñi corã te. glo. i. q de⁹ vocaret nomẽ suũ z non moyses. z hic habetur in ca. sequenti. q deus transiens coram moyse vocauit dicẽs dñe dñator. zc. z hoc secundũ litterã hebraicã. Sed lra nra habet ibi q moyses vocauit z non deus: ideo debet ista lra sic exponi. s. vocabo in nomine dñi. i. ego transiens corã te tanta bona demonstrabo tibi q faciam te vocare in nomine domini. s. clemẽs: pius z misericors zc. Ad hoc dicit rabi salomon q deus transiuit corã moyse in figura hominis: z in dorso eius erãt scripta ista. xiij. nomina que ponũtur exo. xxxiiij. c. Et moyses legit illa nomina que erãt. Miserebor: cui miserebor. glo. i. miserebor cui voluero: quia misericordia dei non meremur: sed ex sua bonitate miseret nostri. Et clemẽs ero: cui clemẽs ero. glo. miereri est nostris laboribus z periculis subuenire. Clementem esse ẽ erroribus z delictis ignoscere. Et ẽ sensus vocabo in nomine domini. i. sicut nunc ego voco: ita vos vocabitis postea. Et tunc ego miserebor cui voluero ex pura benignitate. Non poteris videre faciem meã. glo. dixerat deus moysi q demonstraret sibi totum bonum suum: putabat ergo moyses q deus monstraret ei faciem suam: que magnum bonum ẽ. deus autem nolẽs cõmunicare hoc sibi: dicit non videbit zc. Aliqui voluerũt q facies dei: clara cognitio dei est. Cognitio in posterioribus: cognitio per effectus est. Et sic prima cognitio que est clara dei cognitio: non data fuit moysi. Secunda vero que est per effectus sic. Sed multum allegorica expositio mistica non est vera propter duo. Primo quoniam negat moysem vidisse faciem dei. i. clare cognouisse: quod est contra omnes doctores asserentes moysen vidisse deum per essentiam. Secundo: quia ad cognitionem dei per priora. i. clare: vel per posteriora, non oportet fieri talem mutationem si bene respiciatur: ideo dicendum: q ista fuit quedã lux: que in parte priori im pportionata.

erat visui hũano propter sui puritatem: ita q̄ si obijceretur oculis humanis oculos spirituales nimis viderat moyses. ꝛ vi derinon posset: sicut patet in meridie: quoniam excellens ꝛ im proportionatum sensibile corrumpit sensum. Et sic pars poste rior istius nubis erat proportionabilis ꝛ nimis delectabilis vi sui: ꝛ hoc sequitur rabi accidia gaem: vel potest dici q̄ apparu it aliqua ymago hominis lucida in qua deus modo speciali vi debatur cuius pars anterior. s. facies tante erat delectationis causatiua: quãta nemine adhuc mortali cõmunicatur. Pars autem posterior magnam afferens delectationem quanta mortali correspondere deberet a Moyse visa est. Et istam ymaginem vocauit deus omne bonum suum: quoniam forte deus nunquam in excellentiori ymagine corporea alicui mor tali visus est. Et q2 in hoc ca. exo. xxxiij. facta est mentio d̄ duobus modis videndi deũ. s. per añriora vel per posteriora. Pro quo nota q̄ forte vt dictũ est q̄ per anteriora in deo pos sumus intelligere essentiam diuinã. Et q̄ per posteriora intel ligamus effectus dei. qui sunt vt angeli ꝛ hoīes ꝛ celi: ꝛ alia huiusmodi ꝛ vniuersaliter oīa bona. sic geñ. ij. Cuncta que fe cerat deus erant valde bona. Sequitur: Non videbit me ho mo: ꝛ viuet. Per hoc euidenter habetur q̄ non loquitur hic de visione per essentiam: que communicatur alicui viuẽti: nisi moysi ꝛ paulo. s. qui essentiam dei viderũt: licet non fuerunt ex hoc beati: qm̄ vt aliqui volũt sola dei clara visio: non facit aliqñ beatũ: sed cũ hoc requirit certificatio dei: de continuati one illius visionis ꝛ lumine glorie. s. ꝛ grã cõfirmata tollẽs de fectũ rationis practice ꝛ voluntatis peruersitatem: ꝛ potentia rum executiuarum deordinationẽ: ꝛ manu tenere causa est gra tie increate ad continuationẽ actus beneficij: ꝛ ad non obmit tere aliquid nec cõmittere contrariũ: q̄ omnia defuerũt in pau lo ꝛ in moyse. Sola aũt clara dei visio nõ habitualis: sed rap tim transiens fuit in paulo ꝛ moyse: sed est sensus: non videbit me homo: ꝛ viuet. glo. i. nullus viuens poterit me videre in tã ta claritate: vt q2 tanta essentia vel natura diuina a nobis non

est visibilis / vel si videri potest: deus vult neminē in hac carne vestitū illam videre: quoniā forte est tanta que pertinet ad ptem premij patrie z non vie. Sed alij volunt: non videbit me homo z vivet glo.i.si contingat aliquem hominē videre illam lucez: morietur ex visiōe sicut dixit maria iudith.xiij.moriemur quia vidimus dn̄m. Sed hoc falsum est: quoniā nulla lux videntē occidere potest: licet excellens lux sit visui dolorosa. nullum aūt visus sub actione coloris occidere potest: sed per aliuz modum: sicut basiliscus videns hominem: interficit non propter colorem: sed propter immissum virus.i.veneni per aerez ¶Ponam te in foramine petre. glorie videret ymaginem / vel faciem ymaginis / vel lucis transeuntis. ¶Protegam te dextera mea. glo.i. ponam sup oculos tuos manum meam ne vide as me. Ista manus fuit aliqua nubis que posita fuit ante oculos moysi donec facies visionis transiret nec est intelligendū q̄ ista manus fuerit illius figure vel ymaginis vise dextere: qz non videtur potuisse congrue fieri vt patet respicienti per habitudinem transeuntis. Tollamqz manum meam. glo. postq̄ transijt prior pars lucis / vel alio modo splendor faciei ymaginis illius: tulit deus nubem illam: vt videret Moyses. Et p supradictis vide aliam litteram. Non videbit me homo z vivet. glosa. quoniam talis visio non conceditur in vita presenti alicui mortali. Et sic ista littera supraposita.s.que incipit. Et p su pradictis est nicholai. sed alia tam precedens quaz sequēs est episcopi. abu. Et sic nota q̄ ista auctoritas.i.ioh.iij.s.deū nemo vidit vnq̄ potest intelligi tripliciter. ¶Primo: nunquā aliquis vidit deum corporaliter nec ymaginabiliter. Secundo nunquā aliquis vidit essentiā dei in uia intellectuali. Tertio nemo vidit deum in patria glo.s. comprehendendo essentiam suam totaliter: quod intellige quantum ad modum: ne auferat mihi molestiam argumentum de christi anima. Sed pro oblationib⁹ que quotidie fiunt in eccl'a dei z debent fieri. vide litteram. exodi. vigesimo tertio. vbi dicitur. Non apparebis in cō spectu meo vacuus.

T quia supradictum: est quomodo testamentum vet' fuit confirmatũ per mortẽ xpi vt in. ca. cum marthe. de celc. missa. vbi dr̃ q testamẽtũ confirmatur per mortẽ testatoris. Nouissimũ etenĩ hominis testamẽtũ immobile perseuerat: q2 testatoris obitu cõfirmauit iuxta quod apostolus ait ad hebreos. ix. testamentuz in m orte asserit confirmatum: alioquin non valet dum vixerit: qui testatur. zc̃. Et sic dr̃ ad hebre. ix. qd aũt antiquat z senescit ppe interitũ est. Et sic pro ista materia vide illa que ponit reuerendus dñs iacobus eps ordinis diui augustini in prohemio canticorũ. j. cuius verba sunt inter cetera. Et ideo lex euãgelica: z totũ nouum testamentũ: nihil aliud est nisi vitas z cõfirmatio veteris testamẽti: in quo tempore omnes fideles receperunt omnia q fuerũt pmissa z desiderata z petita in veteri testamento. Et sicut totũ illud tps fuit tps desiderandi z petendi z significandi: ita istud. s. tempus legis gratie est temp' faciendi z recipiendi: vnde non solum christus verificauit oia: q in lege veteri fuerunt promissa z figurata: sed adhuc nos verificamus: z imp lemus omnia illa seruando legem euangelicã recipiendo z exercendo ecclesiastica sacramenta: que nil aliud sunt nisi quedã veritates illoz signoz legaliũ. Et sic faciendo z operando recipim' fructus pmissionũ. zc̃. Et sic tota lex euãgelica nil aliud est nisi veritas z declaratio legis z prophetarũ facta per xpm q2 lex per moysen data est gratia autẽ z veritas per ihm xpm facta est. vt p3. ioh. j. q nõ venit soluere legẽ: s3 adimplere q2 nec vnũ iota / nec vn' apex preteribit a lege. qui dictis aut factis non fuerit p xpm impletũ vt mat. v. Nec eps cantico. iij. sup pticula. Adiuro vos filie iherusalẽ. zc̃. Itẽ cãtico. vj. sup illa particula. surge aquilo. zc̃. dicit dictus epus Item xps pro peccatis nr̃is passus est. s. iustus pro iniustis: z Et sic xpi passio fuit infiniti precij: z sic potuit satisfacere p infinitis peccatis. S3 nũc restat videre quomodo christi passio potuit trãsire ad nos: z nobis pdesse. Ad hoc respondet p vt dixi alibi in ps. xvij. z xxj. s. q septẽ modis christus potuit as

rumere eāꝫ nr̄aꝫ tāꝙ suā: sufficiēter pati ꝑ nobis. Pꝛīo mō tanꝙ aduocatuꝫ. Secundo tanquā procurator. Tertio tanꝙ fideiussor potuit pro nobis soluere precium. Quarto tanquaꝫ dn̄s ꝑ suo assumit bellū. Quinto tanꝙ pater pro filio /aut spō sus pro sponsa. Sexto tanꝙ pastor pro grege. Septimo tanꝙ caput ꝑ mēbris patitur ꝛ dolet. Unde qꝛ xp̄s factus est caput ecclesie: ꝛ assumpsit eam in sponsam. Et corpus suū misti cum in vnitate fidei per baptismū. Ideo a christo capite descē dunt ad membra omnes virtutes ꝛ dona gratiaꝝ ꝛ merita sue passionis. Et qꝛ quandocunqꝫ quisqꝫ baptizatur: in christo efficitur membrū eius. ideo illico participat merita sue sanctissime passionis: ꝛ virtus passionis eius. s. xp̄i transijt ad ipsuꝫ tāquā a capite ad membrum. Et sic dicit apostolus ad Romanos. vj. ꝙ sicut omnes fuimus baptizati in christo: ita omnes fuimus crucifixi ꝛ mortui ꝛ consepulti. Et per consequens resuscitati a peccato: quia sicut peccatum ipsius adam tarnsiuit in omnes suos naturales filios: ita gratia ꝛ passio christi transiuit in omnia membra sua: que sunt fideles in christo baptizati. Unde sicut peccatum ade transiuit in omnes filios suos ꝑ generationen naturalem: ita gratia ꝛ virtus passionis christi trāsiuit in oēs fideles per regenerationē baptismalē ꝛ alia sacramenta. Et sic ex omnibus supradictis patet qualiter passio christi fuit necessaria ad adequandam iustitiam dei cum misericordia erga genus humanum. Nam summa iustitia seruatur circa peccatorem penitentem: inquantum sua peccata sufficienter puniuntur in christo capite suo: qui offert seipsum: ꝛ passionem suam pro peccatis penitentis: ꝛ pro paruulis baptizatis. Et summa misericordia seruatur erga eundem peccatorem: inquantum per merita passionis christi remittitur sibi pena eterna ꝛ omne debitum: ꝛ datur illi gloria eterna quam viribus suis non meretur. Et sic passio christi impleuit ꝛ continue adimplet diuinam patris voluntatem adequando misecordiam cum iustitia ꝛ econuerso. Et ex supradictis concluditur ꝙ necessarium fuit christum pati ꝛ mori. Pro quorum

declaratione nota ꝙ duo sunt necessaria ad perfectum ꝛ veruꝫ testamentum. Primo dispositio bonorum siue hereditatis facta per testatorem. Secundo confirmatio facta per mortem eiusdem: quoniam necesse est vt mors testatoris intercedat. vt inquit apostolus ad hebre.ix. quoniam aliter testamentum nõ esset validum/nec confirmatum. Et ideo cum tota scriptura legis et prophetarum dicatur testamentum dei: sequitur ꝙ nõ poterat dici verum testamentũ dei: nisi in quantũ christ⁹ erat moriturus ꝛ confirmatur⁹ illud suum testamentum per mortẽ suã: ꝛ per consequens necesse erat christum mori: vt confirmaret suum testamentũ morte intercedente alias suum testamentum fuisset irritum ꝛ innalidum vt per totum ti.de testa.ꝛ in.c. cũ marthe.de cele.mis. Sed quia deus est immortalis ꝛ impassibilis secundũ suam essentiam. ideo fuit necesse vt acciperet humanam carnem in qua posset pati ꝛ mori ad confirmanduꝫ testamentum. vt postquam nõ poterat mori nec pati in natura: posset pati in persona. Et sic patet qualiter christus erat de necessitate incarnandus ꝛ moriturus: vt. s. confirmaret suum antiquum testamentum. Et sic per multas figuras patriarcharum ꝛ vaticinia prophetarum promiserat in suo testamento venire in carnem: ꝛ se moriturum vt confirmaret suũ testamentũ. Et non solum promisit se moriturum ꝛ confirmaturũ testamentum quacunqꝫ morte: sed per suum sanguinem debebat ipsum confirmare. Unde legitur exodi vigesimo quarto ꝙ moyses accepit volumen legis. Et congregatis filijs israhel: legit eis omnes sermones domini: qui responderunt/ꝛ dixerunt. Omnia que loquutus est dominus faciemus: ꝛ erimus ei obedientes. ꝛ sic dicitur mathei.ix. obedientiam volo ꝛ non sacrificium huius ratio est: eo enim quoniam per obedientiaꝫ mactatur caro propria: ꝛ per sacrificiũ caro aliena: igitꝰ fortior est ipsa obedientia ipso sacrificio. Moyses vero occidit xij. vitulos ꝛ assũpto sanguine in crateribꝰ effudit medietatẽ super altare Et alterã medietatẽ sup populũ dicẽs. Hic ẽ sanguis federis: qđ pepigit dñs vobiscũ sup cunctis sermonibus

bis. Et qb⁹ verbis ostēditur qḋ illud testamentū dei nō poterat nisi per sanguinem cōfirmari. Hoc idem patet zacharie ix. vbi dicit propheta. letare filia sion: ecce rex tuus venit iust⁹ ꝛ saluator ipse pauper sedēs sup asinā. ꝛc. Et cōuersus ꝓpheta ad christū futurū saluatorem dicit: tu quoqꝫ in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu vbi non erat aqua. Ex qbus patet ꝙ christus deus factus homo per mortem ꝛ sanguinē debebat confirmare suum testamentum. Et ideo dicit apostolus ad hebreos. ix. ꝙ xp̄s noui testamenti mediator est: vt morte intercedente redemptione inuenta repromissionē accipiant: qui vocati sunt eterne hereditatis. Et sic probat ap̄lus ꝙ illud testamentuꝫ nunꝙ̄ fuit ratū ꝛ confirmatum nisi p mortem christi testatoris: ꝛ ideo fideles veteris testamenti nō potuerunt accipere repromissiōes nisi nobiscum. Ex quibus omnibus patet ꝙ passio christi fuit necessaria. Tertia conclusio est. ꝙ xp̄s tale genus mortis voluit pati: vt verificaret totam scripturam legis ꝛ prophetaꝝ. Pro declaratione autē ꝛ probatione huius conclusionis est aduertendū ꝙ dixi supra in psal. xxix. ꝛ in tractatu contra iudeos. q. 4. ꝛ secunda ꝛ tertia. Et est ꝙ tota lex moysi data fuit in signū ꝛ figuram futuroꝝ ꝛ totum residuū scripture veteris testamēti sūt q̄dā p̄missiones ꝛ vaticinia futuroꝝ bonoꝝ de xp̄o ꝛ ecclia vt ibi p̄batū fuit p sacras scripturas: nā circūcisio data fuit in signū federis de qua. gen. xvij. Et sabbata ꝛ sacrificia in fed⁹ signūqꝫ ꝑpetuū. Sꝫ tā signū q̄ figura ē relatiuū. Nā signū alicui⁹ signati signū est: ꝛ figura alicui⁹ figurati: figura ē. Itē p̄missio alicui⁹ p̄missi bonī: p̄missio. Et ꝓphetia alicui⁹ rei future ꝓphetate: ꝓphetia. Et sic tota lex vet⁹ ꝛ ꝓphete erāt signa futuroꝝ: ꝛ p cōsequēs nō poterāt vīficari nisi p aduētū illoꝝ bonoꝝ: q̄ p illa signa fuerūt figurata ꝛ significata ac p̄missa aut vaticinata. Aliter oīa signa ꝛ figure ꝛ p̄missiōes ꝛ vaticinia manerēt falsa ꝛ irrita ꝛ ꝛ vana. vñ q2 oīa sacrificia veteꝛ legis nō erāt nec fiebāt gr̄a sui nisi in quantū figurabant ꝛ significabāt passionem christi. Et non fiebant nisi in signum ꝛ figurā eius: ideo erat necesse vt

per verã ⁊ realẽ passionẽ christi vificarent̃. aliter oĩa fuissent si
gna falsa ⁊ vana: vnde sicut testamentum vetus fuisset irritũ
⁊ vanum: nisi fuisset confirmatum per mortem christi testato-
ris vt supra dictũ est: ita pariter tota scriptura legis ⁊ prophe-
tarũ quo ad signa ⁊ promissiones ⁊ vaticinia mansisset falsa ⁊
mendax nisi fuisset per mortem christi verificata ⁊ impleta per
christum ⁊ legem euangelicam. ideo sicut nouum testamentũ
nil aliud est nisi confirmatio ⁊ ratificatio veteris testamẽti: ita
pariter nil aliud est nisi veritas legis ⁊ prophetarũ. Unde si-
cut tota scriptura legis ⁊ prophetarum dicebatur testamentũ
dei in quantum erat cõfirmandum per mortem christi testa-
toris. ita eadem scriptura dicebatur signum federis inquantũ
erat verificanda per eandem xp̃i passionẽ. Et ideo dr̃ iohan. j.
ꝙ lex per moysen data est. gratia autem ⁊ veritas per christũ
facta est. Ideo dixit etiam saluator noster mathei. v. Nõ ve-
ni soluere legem: sed adimplere iota vnum aut vnus apex nõ
preteribit a lege donec omnia fiant. Item mathei. xxvj. filius
hominis vadit sicut scriptum est de illo. Item iohannis. xix.
omnia hec facta sunt vt adimplerentur scripture prophetarũ
Hoc idem dicit saluator Iohannis quinto. scrutamini scrip-
turas: quoniam ipse testimonium perhibent de me. Si credi-
deritis moysi: crederetis forsitan ⁊ mihi. moyses enim de me
scripsit. Ideo etiam dicitur luc. vltimo. ꝙ christus incipiens
a moyse ⁊ prophetis interpretabatur illis duobus discipulis
omnia que de eo scripta erant. Et postea dixit oĩbus discipu-
lis suis in cenaculo. i. in cena cõgregatis ꝙ oportebat adim
pleri que scripta erant in lege ⁊ prophetis ⁊ psalmis de me. Ex
quibus patet ꝙ necesse fuit xp̃m pati. vt. s. verificaret̃ tota scri
ptura legis ⁊ prophetarum. eo quia christus erat terminus ⁊
finis ⁊ veritas eorum. Et sic ex omnibus supradictis sequitur
ꝙ omnes scribe ⁊ pharisei: ⁊ iudei moderni qui illos sequũtur
falsificarunt ⁊ falsificant scripturam legis ⁊ prophetarum ne
gando christũ verum esse messiam in lege promissum: ⁊ negã
do ⁊ contemnendo legem euangelicam: cum christus fuerit

eius verificator. Et lex euangelica sit veritas totius scripture legis et prophetarum. Et christus fuerit confirmator veteris testamenti per suam mortem et passionem. Et sic etiam negan do christum faciunt mendacem deum et totam leges et prophe tas: de quibus ait dñs Iere. xxxj. Irritū fecerunt testamentū meum. Item sequitur φ omnes iudei a passione christi vsq3 ad presens tempus obstinati et christum negantes sunt here- tici in scriptura legis et prophetarum. Hoc probat. Nā oēs illi qui cum pertinacia deuiāt a veritate sacre scripture et ne- gāt eius veram intelligentiam: et asserunt aliquid quod est contra legem dei sunt heretici: sed omnes iudei moderni sunt huiusmodi. igitur sunt heretici iudei moderni. maior est nota. minor probatur. Nam christus est veritas et finis legis et pro- phetarum: ergo negando christum et legem euangelicam: ne- gant veram intelligentiā legis et prophetarum: et asserunt per tinaciter oppositum veritatis et expectando messiam tempora- lem futurum: qui temporaliter liberet eos. Et sic contemnunt bonā vera spiritualia propter falsa temporalia. et sic irrisores sunt legis et contēptores dei et bonorū suorum in lege ꝓmisso rum: et sunt mēdaces et falsificatores sacre scripture: et blasphe mi facientes deum mendacem in dictis et ꝓmissis et reuelatio nib9 suis factis patriarchis et prophetis vt dixi in tractatu cō tra iudeos in fine. Et quia diximus superius de circumcisio ne. vide que sequuntur de qua gen. xvij. vbi dicit episco. abu. super illa ꝑticula. circūcidat. φ circūcisio fuit signū distinguēs populum dei ab aliis populis. Et pro ampliori declaratione vide episcopū iacobū cantico. vj. in quarta conclusione et inter cetera dicit.

Quarta cōclusio est φ necesse fuit xp̄m pati vt pro nobis solueret omne debitū. s. pro oībus p̄sentibus preteritis et futuris. Ad cuius intellectum est aduertendū ꝓ vt dictū fuit in psal. xxix. Et contra iudeos questione prima vbi dictum fuit φ cum totum

genus humanum fuisset obligatum in adam ad eternam seruitutem sub potestate diaboli per nullum precium temporale et terrenum / et finitum poterat redimi / et liberari a tali debito et seruitute. Et hec fuit causa quare nec sacramenta nec sacrificia nec oblationes poterant de se liberare hominē a peccato nec soluere sufficiens precium pro debito. Unde supradictis locis fuit probatum qualiter circumcisio non poterat liberare ab originali culpa. et ratio est ista. Nam in circumcisione solus dabatur ille modicus sanguis effusus et illa pellicula abscisa que erat vilior pars corporis: sed nunq̄ pars potest redimere totum: nec pars corporalis poterat redimere animam: cum in se non contineret precium equale: quoniam omne quod redimitur equali vel maiori precio redimit̄. Et sic nunq̄ corpus nec pars eius poterit redimere animam / nec totum hominē. Item totus ille puer qui circūcidebatur erat imūdus quo ad corpus et animam: ergo illa particula sanguinis et pellicule ita erat imunda et peccato et seruituti subiecta sicut totus homo: et per consequens non erat deo acceptabile precium ad mundandum et liberandum totum hominem. Et ideo oportebat offerri aliquem hominem mundum et liberum ab omni peccato et non obnoxium peccato primorum parentum: nec in natura nec in persona: qui quidem homo contineret in se precium mundum et infinitum: qui non solum offerret partem sui: sed se totum: vt totum hominem redimeret et liberaret a seruitute et morte peccati: immo ab vtraq3 morte. s. corporis et anime. Et talis fuit solus christus deus et homo iustus et innocens non obligatus in adam: prout sepius dictum ē. Et ideo illa circuncisio et modicus sanguis et pellicula carnis non dabatur in precium sufficiens pro illo puero: sed in signum precij futuri per christum in cruce soluendi. Sicut quando quis emit domum / aut agrum non soluit precium: sed solum dat denarium in signum precij: promittens soluere precium post annum vel alio tempore determinato: ita pariter faciebant

fideles veteris testamenti in illa circuncisione: quia non modicum sanguinem in solidum.i.in totum precium p illo puero: sed in signū precij futuri soluendi per xp̄m inquantū pmittebant deo patri soluere preciū sufficiens per passionē xp̄i: z sic liberabatur ille puer a seruitute peccati. Et ideo ille puer non liberabatur a peccato precise.i.in toto per illam circunsionem: sed per fidem xp̄i futuri: sub qua fide dabatur z fiebat illa circūcisio: quia illa circūcisio non erat nisi signaculū fidei: vt probat apl̄s per totā epistolā ad Ro. z ad gala. z ad hebre. Item adhuc datur aliud exemplū magis accomodatū huic casui. Unde consuetudo est inter viros belligeros: q si quis captus in bello sub fide promittit domino suo soluere infra certum tēpus precium redemptionis: in cuius fidei signū z arram dat annulum suum q ille seruus dimittatur sub tali fide z signo vsq ad tempus solutionis pretaxatum: tunc manifestum est q ille seruus captus non dimissus est: nec liberatus a seruitute propter annulum: sed propter fidem promissaz. Nec ille annulus fuit datus in precium: sed in signū precij soluēdi. Nec ille liberatus est propter annulum: sed propter precium sub fide promissum: ita ergo pariter fideles veteris testamenti in illa circuncisione dabant illam pelliculam prepucij circularez factam ad modum annuli: quam non dabant in precium solidum: sed in arram z signum precij futuri soluendi per christū. Et sic etiam dabant illum modicum sanguinem in signum z arram sanguinis christi effundendi in cruce. Et sic fiebat illa circuncisio sub fide z protestatione soluendi per christum. Et sic pro tunc sub tali fide liberabantur fideles veteris testamēti a seruitute peccati z a pena inferni. Ex quibus patet q sicut nec illa pellicula circularis z anullata: nec ille modicus sanguis erat precium redēptionis illius circuncisi: sed signū fidei z arra futuri precij z sanguis christi in precium effundendi: ita ille circuncisus non liberabatur: tunc per illam circuncisionē: sed per fidē xp̄i futuri: sub qua fide fiebat illa circūcisio: cuius fidei illa circuncisio erat signaculū: vt pbat apl̄s ad

Ro.iiij.⁊ ad gala.per totum. vbi ꝓbat apl's ꝙ sacramenta ⁊ opa veteris legis nō iustificabāt nec liberabant ꝑ se hominem a seruitute peccati:sed per fidē christi futuri:cuius erant signaculū ⁊ sub qua fide fiebant. Et sic est dicendū de omnibus sacrificijs ⁊ holocaustis que in lege veteri offerebantur ꝓ peccato actuali: q̄ non offerebant in preciū: sed in signū futuri ꝑcij:in quantū erant figura ⁊ signū passionis xp̄i : qm̄ de se non poterant liberare hominē cū in se nō cōtinerēt sufficiens precium: sed in tantum liberabant de presenti in quantum dabantur in signum precij futuri cum fide ⁊ protestatione soluendi sufficiens ⁊ perfectū preciū per passionē xp̄i. Et sic tam circūcisio q̄ȝ sacrificia fiebant in signū federis: imo fuerunt data in signum federis. vt patet gene.xvij.⁊ per totū leuiticū. Secus aūt est de sacramentis noue legis que realiter cōtinēt de presenti virtutē passionis christi quod est preciū sufficiēs:ideo de presenti illico.i.subito vel statim iustificant ⁊ liberant a peccato: ⁊ sic id efficiunt quod figurant. Et ideo fuit necesse christū venire in carnem ⁊ pati tale genus mortis : vt solueret preciū solidū ⁊ sufficiens ꝓ oībus fidelibus veteris testamenti: q dederāt signū precij ꝑ circūcisionē ⁊ sacrificia ⁊ oblatiōes: q̄ nō solū circūcisio ⁊ sacrificia:sed etiā oblatiōes q̄ fiebāt a fidelib⁹ in prima ⁊ secūda etate erant signacula fidei xp̄i futuri:⁊ dabātur in signum precij futuri soluendi per christū in cruce: ⁊ idō fuit necesse vt xp̄s solueret illud preciū ꝓ oībus illis in cruce. Et non solū ꝓ illis sed ꝓ oībus presentib⁹ ⁊ futuris: vt patet per totā epistolā ad Ro.j.⁊ ꝑ totū vt dictū est:imo per totā doctrinam apostolicā:q̄ illud preciū fuit ⁊ est maius omni debito vt supra iā dictū est ꝑ augu.idō dicit aug.sup p̄s.xxj.ꝭmone.ij. Ecce xp̄s passus est. Ecce mercator ostēdit merces suas. Ecce preciū qd̄ dedit. Ecce sāguis ei⁹ effusus est. In sacco ferebat p̄ciū ꝑcussus est lancea:scissus est sacc⁹:⁊ emanauit p̄ciū orbis terraꝝ. Ex qb⁹ oībus pȝ ꝙ necessaria fuit xp̄i passio ad soluendum omne debitū:⁊ ad liberandū totū gen⁹ hūanū a ꝭuitute peccati.⁊ idō q̄ iā solutū ē in cruce p̄ciū ꝓ p̄teritis ⁊ colla

tum sacramētis noue legis ꝓ futuris: dicit xp̄s in hoc cātico. Jā messui myrrhā meā ꝛ comedi fauū. Comedite ꝛ satiamini. bibite ꝛ inebriamini. q. d. q: iam solutum est precium: ꝛ iaꝫ sacramanta cōtinēt ipm xp̄m in se virtualiter ꝛ realiter.

¶ Sed ꝓ heresib⁹ vide q̄ ponit dn̄s Jacob⁹ ep̄s cāti. vj. circa finem cuius verba sūt īuī alia mlta: ꝛ sūt sequētia.

AD cuius intellectū ē notandū: ꝙ fides in actu ē firma inhesio catholice veritatis sine formidine alteri⁹ partis. Et ē heresis obstinata impugnatio fidei alicuius articuli cū ptinaci assertione cōtrarie falsitatis. Et sic de ratione actualis fidei est firma inhesio sine formidine: sed de ratione heresis est obstinatio cōtra fidem catholicam simul cum ptinacia. Et sic non dicitur actualiter fidelis nisi fortiter ꝛ firmiter inhereat omnib⁹ articulis fidei absqꝫ hesitatione. i. sine aliquo dubio ꝛ sine formidine. i. sine aliquo timore: ita ꝙ nil credit esse verius articulis fidei i veritate: nec falsius eorum oppositis in falsitate. vt inqt Aristo. primo posterio. de principijs scientie. Sed ad hoc ꝙ aliquis sit hereticus: sufficit ꝙ cum obstinatione impugnet veritatem vnius articuli: ꝛ cum ptinacia asserat oppositū eius. Et ideo ille qui est tepidus / vel dubius / vel titubat in fide / nec firmiter inherens nec obstinate impugnās veritatem fidei / nec ptinaciter asserens oppositam falsitatem: ꝛ timore aut formidine pene non audet confiteri fidei veritatem: non dicitur proprie fidelis nec hereticus: sed dicitur medius inter fidelē ꝛ inter hereticū: ꝛ etiā talis dr̄ infirmus in fide: q: prima iohannis quarto dicit. Perfecta caritas foras mittit timorē. Et ita dicēdū est de petro ꝛ thoma ꝛ ceteris apostolis i triduo: ꝛ etiā vsqꝫ ad ascensionē christi: q: nec perfecte fuerūt fideles / nec heretici: sꝫ infirmi etiam quandoqꝫ forte in fide. Et sic non fuerunt totaliter extra ecclam: q: non corde obstinato impugnabant fidē resurrectionis: sed titubabant ꝛ formidabant quandoqꝫ. Unde petrus non fuit hereticus quando negauit christum: q: nō obstinato corde: sed formidine ꝛ timore iudeorū negauit ore /

nec negauit corde xp̄m esse deū ꝛ messiam i lege ꝓmissum: ſꝫ solum negauit ore se nouisse hominem: nec perdidit fidem in habitu: sed solo actu in ore: quoniam heresis est deuiatio a fide cum proposito resistendi. Et hereticus est qui errat in dogmate fidei. Et scismaticus est qui errat in ritibus ecclesie. ꝑ quo vide capitulū inter heresim. xxiiij. q. iij. Et pro ista materia vide magistrū sententiarū in quarto. di. xiij. finalibus verbis in cap. ne autem ignores. vbi dicitur. ꝙ ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis. Et ibi dicit Augu. ꝙ hereticus est: qui alicuius temporalis cōmodi maxime vane glorie principatusꝫ sui gratia falsas ac nouas opiniões vel gignit vel sequitur. Sequit̄ littera. Et ideo petrus illico. i. subito vel statim fleuit amare. i. amaricose gallo cantante. Ex quo patet ꝙ non fuit hereticus nec perdidit habitum fidei: sed fuit infirmus in actu. Et ita est dicendum de omnibus apostolis quomodo relicto christo omnes fugerunt: quoniam non perdiderunt totaliter fidem in habitu: quia non reuersi sunt ad sua: ſꝫ adhuc congregati in cenaculo expectarūt resurrectionem per totum triduum: ad quos ingressus ē christus in die resurrectionis absente thoma, vt patet Jo. xx. Ex quo patet ꝙ nō obstinato corde impugnabant veritatem resurrectionis: sed tanꝗ infirmi titubabant. Et ita etiam thomas non dictus est hereticus: sed infirmus ꝛ durus / ꝛ tardus ad credendum querendo experimentum. Et ita est dicendum de illis duobus discipulis: qui illa die ibant in emaus: quos increpans christus non dixit hereticos: sed stultos ꝛ tardos ad credendum. Et sic est etiam dicendum de omnibus vndecim recumbentibus: quorū ꝫ iesus increpauit ꝛ exprobrauit incredulitatem ꝛ duriciam quia non increpauit heresim: sed duriciam ꝛ infirmitatem eorum: ꝛ tarditatem adfirmiter ꝛ sine formidine inherendum ꝛ credendum. Ex quibus patet ꝙ licet illa societas aliquando perdiderit fidem in actu ex infirmitate: tamen non in habitu: nec corde obstinato cum ꝑtinaci assertione alterius partis: ꝛ ideo nunꝗ fuit heretica. Et sic semper fuit ecclesia christi: ſꝫ

quandoq3 infirma:sic homo infirmus ex omnibus membris: non desinit esse homo. Item dubitatio vel negatio / vel assertio nunq̄ dicit heretica:nisi sit de directo contra id quod est p ecclesiam determinatum z promulgatum. Et ideo papias z hyreneus z lactantius qui asseruerunt fideles victuros p mil le annos in hoc seculo post secundum aduentum christi: non reputantur heretici ab ecclesia:eo q̄ tunc nondum contrarium erat determinatum. Item beatus ciprianus qui dixit hereticos z ab eis baptizatos esse rebaptizandos: non fuit censendus hereticus:eo q̄ nondum contrarium erat determinatum. Sed modo vnusquisq3 talia asserens reputaret̄ hereticus postq̄ ecclesia contrarium determinauit que gubernatur a spiritu sancto:vt ait tho. sua secūda secūde. q. prima ad nonū vbi dicit. q̄ ecclesia vniuersalis non potest errare: quia spiritu sancto gubernatur qui est spiritus veritatis: sicut. c. a nobis el grande de sen. excom. Ita ergo pariter est dicendum de apo stolis z discipulis dubitantibus z titubantibus in passiōe christi de eius resurrectione:eo quia spiritus sanctus nondum cō firmauerat in apostolis ecclesiam vsq3 ad diem penthecostes: nec dum euangelium fuerat promulgatum: sed post aduentum spiritus sancti z promulgationem euangelij: non potuit esse aliqua dubitatio de aliquo articulo fidei / z negatio absq3 heresis prauitate. Nec est dicendum q̄ tota ecclesia quo ad omnia membra fuerit infirma in illo triduo: quia inter cetera vnum membrum habuit sanissimum. s. virginem mariam: in qua fuit conseruata integra fides ecclesie: spe z charitate formata. Et ideo non cessauit nec desinit ecclesia in illo triduo: nec in toto tempore vsq3 ad ascensionem z missionem spiritus sancti. Item licet tota perfectio forme ecclesie non fuerit conseruata in quolibet membro infirmo: tamen conseruata fuit in v̄gine maria tanq̄ in vno mēbro sano z principali post christum qui est caput ecclesie: prout dictum fuit in quin to cantico. Et sic propter amorem quem habuit domina nr̄a cū xp̄o meruit exaltari super choros angelorum. Et ideo per

totum illud triduum.i.per tres dies: ⁊ etiā vsqꝫ ad penthecosten sicut ecclesia non fuit sine capite christo: ita nec caput fuit sine ecclesia in illa societate/nec illa societas desinit esse ecclesia licet pro maiori parte mēbroꝝ erat infirma:qd̄ patet. Nam sēp fuit in vnū cōgregata per totum triduum in cenaculo expectando resurrectionē.postea p quadraginta dies: expectando ascensionē. Et postea p decē dies: expectando spiritū sanctū. vt pꝫ act.j. Et sic semp fuit ecclesia cō gregata sub aliqua spe. ⁊ fide xp̄i. Et sic per consequēs ecclia nūq̄ desinit esse ecclia. Ex supradictis ḡ patet ꝙ licet custodes muroꝝ.s. principes sacerdotū ⁊ scribe ⁊ pharisei ⁊ pilatus cū suis ministris percusserunt ⁊ vulnerauerunt eccliam apostolorū ⁊ discipuloꝝ vulnere terroris ⁊ timoris vt tulerint ⁊ abstulerint sibi vestē ⁊ palliū fidei actualis tn̄ nō fidei habitualis. Et ideo nō totaliter destruxerūt nec annichilauerūt eccliam: quia adhuc māsit in ea aliqua scintilla vite.s.fidei ⁊ spei licet vulnerata ⁊ infirma. Et sic apl'i non fuerūt heretici sed infirmi in fide. Aliud est enī esse infirmū in fide ⁊ aliud hereticū.nā aliqs pōt titubare ⁊ esse infirmus in fide ex timore ⁊ hoc absqꝫ impugnatione obstinata veritatis fidei ⁊ ꝑtinaci assertione alteri⁹ partis: ⁊ sic nō erit hereticus ille talis. Et sic nota ꝙ notanter dicit̄ in textu.inuenerūt me custodes q circuūt ciuitatē.⁊c̄.qm̄ scribe ⁊ pharisei ⁊ principes sacerdotū: q erant positi ad custodiā ciuitatis: non introibant ciuitatē.s.sacre scripture:sed tanq̄ ceci ⁊ canes circuibant ciuitatē:non attingentes.s. verā intelligētiā sacre scripture. Et sic ambulabant in cecitate ⁊ mendaci traditione extra omnē veritatē:quoniā incircuitu impij ambulant:vt ait ꝓpheta in p̄s.xj. Et ideo sicut ipsi erant vulnerati ⁊ fauciati pestifero ⁊ heretico veneno infidelitatis contra christum: ita conati sunt percutere apostolos vulnere terroris ⁊ timoris: ⁊ expoliare eos pallio fidei. Sed non potuerunt totaliter obtinere obtentum suum. Nam christus resurrexit tertia die: ⁊ apostolos visitauit ostendens eis veritatē sue resurrectionis: ⁊ per xl.dies increpauit incredulitatē illorū. Et finaliter in die pen-

thecostes induit eos pallio sapiētie ꝛ intellectus: ꝛ cōsilij ꝛ fortitudinis ꝛ omniū donoꝝ ꝛ gratiarū. Et sic manent iudei in sua cecitate obstinati tanꝙ canes circumdantes ciuitatē vsqꝫ ad finē ꝛ vespam mūdi. Et fideles successores aplōꝝ manent in fide xp̄i cōfirmati vsqꝫ ad secūdū aduentū xp̄i. i. vsqꝫ ad diem iudicij vniuersalis. hec iacobus. Et sic prima corinth. v. ꝛ vj. dicit. Xp̄s caput nostrū nosqꝫ mēbra eius. ꝛ nicbola.

Et quia pluries noīatus est aplus paul⁹ in sacra scriptura. Pro quo nota ꝙ paulus dicit arma riū sacre scripture. ad roma. primo. ꝛ sic paulus hebrayce ꝛ grece quietus. latine modic⁹ sonat. ꝛ ait Beda super actus aplōꝝ cap. xv. año passionis ꝛ resurrectionis xp̄i ad fidem venisse probat. Tertio vero decimo año post xp̄i passionem apostolatum gentiū cum Barnaba. act. xiij. ꝛ pauli vocabulum accepisse legitur. Prius enim vocabatur saulus a saule. j. reg. xviij. psecutore: qm̄ sicut ille. f. saul dauid: ita hic. s. paulus ecclesiam christi est persecutus. Quarto aūt decimo año iuxta conditū aplōꝝ ad magisteriū gentiū est profectus. Et dicit ambrosius ꝙ volui ꝛ reuolui diuinam scripturā: ꝛ filiū dei nusquaꝫ adoptiuum inueni. Sed sicut in quantum de⁹ est: naturaliter habet vt sit naturalis dei filius ꝛ sic deus: ita in quantū homo ꝑ gratiaꝫ habet vt sit idem filius dei naturalis. ad Ro. j. Sed ꝑ multis vide differentiam inter impium ꝛ iniquū: ꝛ inter impietatē ꝛ iniquitatē. Et impius ꝛ impietas est in deum peccare. Iniquus ꝛ iniquitas est peccare in homines: ꝛ sic iniquitas est quedam inequitas. ꝛ impius quandoqꝫ ꝑ infideli ponitur. i. a pietate religionis alienus sicut ydolatra. Item ꝑ sup̄dictis est aduertendum quid dicat dn̄s ep̄s cantico. v. sup illa pticula. ꝙ pulchra: ꝛc̄. in. §. quantū. cuius verba sūt. Quantū ergo ad p̄mū est aduertendū secundū apostolū. j. ad corinth. xij. ꝛ ad ephe. iiij. ꝙ sicut vnus homo naturalis constat ex diuersitate mēbroꝝ naturaliū officialiū sub vno capite a quo totum corpus recipit omnem sensum ꝛ motum per spiritus animales: ita pariter vniuersa xp̄ia

n

na religio siue tota ecclia constat ex diuersitate statuũ ⁊ conditi one omniũ fideliũ sub vno capite christo. a quo recepit omnes virtutem ⁊ vitã ⁊ opationẽ spũalẽ. vnde sicut caput naturale influit in totum corpus ⁊ vniuersa membra sensum ⁊ motus ad omnes operationes naturales ⁊ dirigit ⁊ regit totũ corpus simul ⁊ pticulariter omnia mẽbra: ita pariter xp̃s influit suam virtutem in totum corpus ecclesiasticum ⁊ singulariter in oĩa membra ad operandũ spũaliter ⁊ meritorie. Et hoc in tantum ꝙ sicut membra hominis naturalis nihil possunt facere/nec operari sine capite ⁊ virtute eius: qm̃ dũ caput egrotat cetera membra dolent vt in cap. ex merito. vj. q. j. ita pariter ecclia ⁊ q̃libet eius membrũ: nullaꝫ operationẽ spiritualẽ potest exercere sine christo a quo habet omnẽ spũalẽ virtutẽ in tãtũ ꝙ nemo potest dicere iesu nisi in spiritu sancto. i. nisi inspiratus per xp̃m. Item dicit rursum apostolus ibidem: ꝙ sicut mẽbra hominis naturalis sunt ad inuiceꝫ cõnexa ⁊ cõnecessitata: ita ꝙ vnumquodqꝫ membrum officiale indiget opera ⁊ officio alterius ad perfectionem sui officij ⁊ operationis: nam manus indiget officio pedum. ⁊ pedes indigẽt officio manuũ. ⁊ pedes ⁊ manus officio ventris ⁊ sic de singulis. sed totũ corpus indiget officio oculorũ ⁊ auriũ ⁊ toti⁹ capitis. Et tamẽ vnũqdqꝫ istoꝝ membrorũ habet suũ officiũ propriũ: que quidẽ mẽbra viuificant in vno corpe sub vno capite ex quibus omnibus resultat vnus homo naturalis: ita pariter christus caput ecclesie taliter disposuit ecclesiã suã in diuersitate membrorũ: quoniaꝫ alios fecit apostolos: alios prophetas: alios vero euãgelistas alios doctores: alios virgines: alios continentes: alios coniugatos: alios prelatos ⁊ episcopos: alios presbiteros: alios diachonos. ⁊c̃. Et sic vnus christus verus deus ⁊ verus homo: operatur omnia in omnibus istis. Et per omnes istos tanquã per sua membra mistica. Et sic apostoli dicuntur pedes christi in quantum christus per ipsos peragrauit totum orbẽ ad predicãdũ euangeliũ. Et quia dicitur peragrauit. Pro quonota ꝙ peragro. as. aui. a. p. vulgariter. por andar camino. i. siue

mansione certa huc ⁊ illuc ire. Et dicit̄ ab agro. as. quod non est in vsu. Et dicuntur etiam apostoli lingua xp̄i: in quantū p̄ ipsos predicauit vt patebit. vnde christus erat ille: qui loquebatur in ore apostolorū: ⁊ qui dabat eis os ad loquendū: ⁊ oculos ad videndū: ⁊ intellectū ad intelligendū sacras scripturas pro vt dixit eis math. x. Dum steteritis ante reges ⁊ presides nolite cogitare quomodo / aut quid loquamini: dabitur eni vobis in illa hora quid loquamini: non eni vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. ⁊c̄. Ex quibus omnibus concludit mirabilr̄ apostolus q̄d sicut omnia membra corporis naturalis non sunt vnum membrū sed multa se inuicem adiuuantia: nec eundem actum habentia sed plu ries se corrigentes: sed omnia sunt vnum: ita ⁊ nos sumus adinuicem membra: ⁊ ita tota ecclesia constans ex diuersitate membrorū ⁊ diuersorum statuum ⁊ officiorū est un⁹ xp̄s misticus eo quod viuificatur ⁊ regitur ab vno capite christo: Et q: vnus christus verus est qui operatur omnia in omnib⁹ membris eius: vnde sicut sol per suuz influxū ⁊ virtutē operat̄ in omnibus istis inferioribus: ita christus in omnibus membris ecclesie. ⁊ sic ista ecclesia sortit̄ diuersa nomina sub christo Unde in quantum recipit omnem virtutem a christo ⁊ christus operatur ⁊ exercet virtutes suas in ea ⁊ per eam dicit̄ corpus christi. ⁊ quilibet status ⁊ quilibet fidelis dicitur membrū christi. ⁊ omnes fideles dicuntur in simul membra christi. Sz in quantū tota ecclīa exiuit de latere christi sicut eua ex adam: ⁊ sumus os ex ossibus christi ⁊ caro ex carne ei⁹ vt inquit apostolus ad ephe. v. Et maxime quia christus quotidie regenerat filios ⁊ multiplicat prolem spiritualem in ecclīa per baptismum. Et ecclesia nutrit eos per ecclesiastica sacramenta: ideo dicitur vxor christi vnde dicit apostolus ibidem. s. ad ephesios quinto vbi dicitur q̄ christ⁹ caput est ecclīe ⁊ ipse saluator corporis eius. ⁊ sic christ⁹ redēptor nr̄ valde diligit ecclesiam suā tanquam vxorem: quia est os ecclesia ex ossibus eius scilicet christi. Et caro ex carne eius sicut Eua ex Adam. Nam illud quod dicitur genesis tertio. Nunc os ex ossibus meis

ꝛ caro ex carne mea: ꝓpter hoc dimittet homo patreꝫ ꝛ matrē ꝛ adherebit vxori sue ꝛ erunt duo in carne vna. ꝛc. licet fuerit carnaliter cōpletū in eua: tamē fuit magnū sacramētū qd᷑ postea fuit spūaliter completū in christo ꝛ eccl'ia: q꞉ ex latere xp̄i exiuit sanguis ꝛ aqua:vnde habēt efficatiā ꝛ virtutē omnia sacramenta ecclesiastica:per que regenerant fideles ꝛ nutriunt continue: ꝛ multiplicata est tota ecclesia. Et sic tota ecclesia dicitur os ex ossibus christi q̄tum ad firmos ꝛ perfectos fideles Et caro ex carne christi q̄tum ad infirmoꝫ ꝛ imbecilles.i.debiles. Sed sanus dicitur os ex ossibus quantū ad fidē articulorum:de quibus per totū ti. de su.tri. ꝛ fi.ca.ꝛ in.c.firmiter. Et caro ex carne mea.s.quo ad gratiaꝫ sacramentoꝝ: nam tam fides articuloꝝ q̄ gratia sacramentoꝝ exiuit ex latere christi: quando exiuit in sua passione sanguis ꝛ aqua:vt ait ioh.in sua canonica prima. c.v. dicens:tres sunt qui dant testimoniū in terra.s.spiritus.aqua.ꝛ sanguis. Ista enī tria prebuerunt nobis testimoniū fidei q᷒ xp̄s est ver⁹ homo ꝛ erat:ꝛ fuit vere passus ꝛ mortu⁹ pro eccl'ia sua spōsa.ꝛc. Sed ꝓ multis dictis ꝛ dicendis vide quid dicat Chrisostomus.s.q᷒ sapientia est non eloquia dei scire:sed secundū eloquia dei viuere.ꝛ sic insipientes vocantur illi qui male agunt licet bene intelligant quid q̄ modo. vbi.ꝛ quotiens ꝛ qualiter sit agendū. Et sic apostolus dicit ad thi.j.nec cōmunicaueris peccatis alienis. ꝛ ait aymo. Sine his tribus:nemo est ordinandus. s. siue fide catholica: ꝛ conuersatione bona: ꝛ doctrina sana. Et sic pro existentib⁹ in inferno dicitur apoca.ix.in diebus illis querent hoīes mortem sed mors fuget ab eis. sed pro ociositate vitanda est notandum qd᷑ dicit Iheronimus ad rusticū monachum. Ama sanctarū scripturarū studia: ꝛ carnis vicia nō amabis:propter quod ait propheta in psalmo. c. xviij. nisi q᷒ lex tua meditatio mea est. tunc forte periissem. glo.per lapsum in culpaꝫ grauem. Et q꞉ supradictum est de articulis fidei. Vide apostolum ad chorin. xv.vbi dicit: Fides sine operibus mortua est. Et ad hebreos xj.dicitur. Oportet accedentem credere. Et Ysaye septimo dē

nisi credideritis nō itelligeti s. Et sic etiā Naū. j. dr. Ve q edi ficat ciuitatē i sāguinib⁹: z p pat vrbē i inigtate. s. q: cffūdeř sā guis p tali edificatiōe: qm̄ lapis ď pariete clamauit: z lignū qd̄ inř iūcturas erit respōdebit. Et ad corith. vj. dř. Tanq̄ nihil hñtes z oia possidētes. Et p dictis z dicēdis vide quid dicat Ber. ad monialē. dic mihi vbi sūt amatores hui⁹ mūdi: q añ pauca tpa nobiscū erāt nihil ex eis remāsit nisi cineres z vmes Quid p̄fuit eis ianis glīa. breuis letitia. mūdi potētia. carnis voluptas. falsē diuitie. magna familia. magna potētia. magna cōcupiscētia. vbi risus. vbi iocus. vbi iactātia. vbi arrogantia. heu de tanta letitia quanta tristitia de illa magna exultatiōe ceciderūt in magnam ruinā z in magna tormenta quicquid eis accidit tibi accidere potest. Hec ber.

T q: math. vl. dř. p̄dicate euāgeliū oi creature. i. hoi q ois creatura dř. p q̄ dic nicho. ad corith. j. sup particla euāgelizare. glo. pfecte. n. baptizare etiā min⁹ docti pñt: pfecte aūt euāgelizare multū difficilioris z rarioris ē opis: ideo doctor gētiū plurib⁹ excellē tior euāgelizare se missū dicit zc. Et sic reuerēdi p̄es deberēt p̄dicare tpe cōgruo: ne subtrahāt laicos ab auditiōe misse ď q̄ i c. vt dñicis. de pa. z ali. pa. z ibi hosti. Et sic isup ē aduertēdū q p clemētē quītū p̄cipiť religiosis i vtute scē obediētie: z sub i terminatiōe maledictiōis: ne retrahāt laicos a frequētatiōe suar̄ eccliar̄ zc. Sz p vtilitatibus q̄ occurrūt fideli i auditiōe misse dicit ep̄s abu. i q̄dā puo opusculo qd̄ direxit ad quendā comitē albar̄ ď cuniga. Pria vtilitas ē q audiēs missā illa die nō poet visū. Scda ē q illa die nō morieť subito. Tertia ē q iquātū audit missā nō veterascit. Quarta ē q illa die vba ociosa sūt remissa. Quita ē q si illa die q̄ audierit missā mori tur: p cōicato habeť. Sexta ē q illa die nō deficiēt illi necessa ria. Septia ē q oia iuramēta facta sine malicia z grā ignorā tie sine dāno pximi sūt illi dimissa. Octaua ē q̄ ī passus fecerit i eūdo ad eccliā z redeūdo sūt illi i remissionem suor̄ pctōr̄. Et qū dř kyrieleyson pōt fideľ sedere. Et qū sacerdos dixerit

gr̄ia i eccl. ꝛc̄. vſq₃ ad finē₃ debet fidel' ſtare. Et q̄n ſacerdos
dixerit collecta₃ deb₃ fidelis ſtare ꝛ nō ſedere vl'pōt hr̄e genua
flexa ſi fuerit ī firm⁹ alias d̄bet ſtare. Et q̄n d̄r euāgeliū vl' aliq̄
ps euāgelij vt magnificat ꝛc̄. ꝛ nūc dimit. ꝛc̄. debēt hoīes ſta
re ꝛ nō ſedere: nō h̄ntes velamīa ī capitib⁹ ſuis. Sic ꝓpha ī
pſal. cxxj. Stātes erāt pedes nr̄i ī atrijs tuis hierl₃. Pro quo
vide. c. vt laici. de vi. ꝛ ho. cle. Et in ſymbolo nō flectas genua
vſq₃ ad illā ꝓticulā. ꝛ hō fact⁹ ē. Sed q̄ńo vnuſq̄ſq₃ fidelis te
neꝫ oīb⁹ dieb⁹ dn̄icis ſaltem audire miſſam. Et eſt miſſa bonoꝛ
dei ꝛ ſcōꝝ: ſalus viuoꝝ: reqes defūctoꝝ. Pro quo vide. c. vt
dn̄icis. de parrochijs ꝛ alienis parro. vbi d̄r. vt dn̄icis vel feſti
uis dieb⁹ p̄ſbyteri anteq̄ miſſa₃ celebrent: plebem interrogent
ſi alteri⁹ parrochian⁹ ī eccl'ia ſit q ꝓprio cōtempto p̄ſbytero ibi
miſſam velit audire: quem ſi inuenit: ſtatim ab eccl'ia abijciat.
Caſus dicitur in hoc cap. q̄ ſacerdotes in diebus dn̄icis ꝛ in
alijs diebus feſtiuis debent ꝓponere in eccleſia: vt ſi ē ibi ali
quis qui eꝫ cōtemptu diuiſit ſuum preſbyterū ſtatim recedat.
notabile. nullus preſbyter alterius parrochianum recipere de
bet ad diuina quod verum eſt ſi cōptēto prelato ſuo audire ve
lit ibi diuina. abſens enim iuſta de cauſa poteſt audire diuina
in eccleſia ad quam venit. Et hoſti. in ſua ſūma dicit q̄ par-
rochia eſt locus in quo degit populus alicui' eccleſie deputa-
tu₃. Diuiſio autem parrochiarum a Dion yſio īcepit. vt. xiij.
q. ꝑr̄a. c. j. Jus parrochiale cōſiſtit in hoc: vt oēs parrochiani
in diebus dn̄icis ꝛ feſtiuis miſſas audiant in eccleſijs. ſ. ꝓꝓijs
Et pro miſſa audienda vide cap. conſe. diſt. prima. vbi dici-
tur. Miſſas die dn̄ica ſecularibus totas audire ſpeciali ordi-
ne precipimus: ita vt ante benedictionē ſacerdotis: egredi po-
polus nō p̄ſumat: quod ſi fecerit ab ep̄o cōfundaꝛ. Caſus die
dn̄ico miſſas eꝫ integro ſeculares audire debent. Et dicit ibi
ſecularibus precipim⁹ ꝛc̄. glo. ergo a fortiori p̄cipiꝛ ip̄is mi-
niſtris eccleſie. Sed pro oblationibus que fieri debent a fide-
libus die dn̄ico ꝛ alijs tempoꝛibus vide. c. omnis xp̄ianus. d̄
conſe. diſt. prima. cuius littera talis eſt. Omnis xp̄ianus pcu

ret ad missarum solénia aliquid deo offerre ⁊ dñice ad memoriá qđ de⁹ p moysen dixit Exo.xxiij.⁊ deutro.v. Nó appebis in conspectu meo vacuus. Et ut collectis sanctorum patrum liquido.i. clare apparet qꝫ omnes christiani offerre aliqd deo ex vsu sanctorum patrum debent. Ad ipm enim prius erit confugiendū qui nostre curare possit aīe passiones. verū homines prepostero ordine ante sibi opē ab hominibus acerrissime. vbi aūt humana subsidia defecerūt tuā opinant diuinā fere postulādā gratiā. Casus ad missarū solénia semp ē aliqd offerēdū vacuus. glo.f.a bonis opib⁹ vel ad litterā ⁊ ē cōsilium. Et ita videtur qꝫ oblationes sint ex debito exigende. ⁊ ad eas dādas parrochiani sint cogendi. vt. xvj.q.pma.in ca. Statuimus argumē. Contra.xij.q.pma.in ca.duo. Sed credo qꝫ si sacerdos paup est potest eis.i. parrochianis diuina subtrahere nisi det extra de symo. in c.cum sit. In collectis glo. quas faciebant sancti patres pro recipiendis paupibus. Confugiendū.s.orādo nō depūādo. ⁊ ita nō est cōtra.xij.q.ij.in.c.querit. Et p hoc facit.c.ad hōc.xvj.q.j.circa mediū. Sꝫ p decimis vide .c. Reuertimini.⁊.c.decime.xvj.q.j. vbi dr inter cetea qꝫ multa mala eueniūt hoib⁹ p tanto qꝫ nō reddūt liberaliter deo decimas ⁊ pmicias. vt.s.qñ est fames ⁊ penuria ⁊ omnū rerū egestas q̄ oppmūt mundū. Et sic in.c. maiores.xvj.q.vij.dr. Maiores nři ideo copijs oibus abūdabāt:⁊ cesari censū reddebāt qꝛ deo decimas dabāt ⁊ cesari censum reddebāt: modo aūt qꝛ discessit deuotio: dei accessit inditio fisci. nolumus cum deo ptiri decimas.modo autem tollitur totum. Hoc tollit fiscus:q̄ nō non accipit christus. Casus: quia decimas non reddunt homines: inditio. i. denuntiatio fisci accessit. Et sic etiā dicit hoc st.qꝫ ius parrochiale cōsistit in decimis psonalib⁹ q̄ eccłie parrochiali debent vt.xvj.q.j.in. c. Si quis laycus ecclesie quicunqꝫ d deci.⁊ in.c.statuim⁹.ifra ti.pxi.ad apłice. Et etiā ius prochiale cōsistit in oblatiōib⁹ q̄ dāde sūt sacerdoti parrochiali q p ppło orare debꝫ vt.x.q.j. qꝫ sacerdotes scōꝫ habeāt cōsuetudinē d his oblatiōib⁹ q̄ mō i mān sacerdotis ſui altari ponūt

dixit hugo q necessario sunt soluende: et nisi soluantur sacerdos parrochialis pōt excōicare nō soluētes. vt de cōse. di. j. cīs xpian⁹: et. xviij. q. j. statuimus. et xxij. di. preter hoc. et xij. q. ij. duo. Alij aūt intelligūt illud. c. omnis. de oblatiōibus interioribus / vel bonorū operū / vel consiliū est quod ibi dicit: talia vero duo capitula superius allegata intelligunt de oblatiōib⁹ i. de donationib⁹ factis ecclesijs inter viuos / vel causa mortis: que postq̄ facte sunt necessario soluēde sunt. in hoc tamen cōcordant omnes q si sacerdos paup est: potest cogere parrochianos ad offerendū p subtractionē diuini officij: nā vt ait apl's ad chorin. ix. nemo cogitur suis stipēdijs militare. vt infra de sy. in. c. cū sit. Et sic pl'a alia ppter angustiā tēporis dimitto: sz quisqz qualia seminat: talia et metet nisi satisfaciat.

¶ Propter gaudia celi diabolus libēter sustineret oēs penas omniū: vt. s. claritatē dei adhuc semel videre posset. Exēplū primū in vitis patrū in littera. G.

Magister Jordanus frater ordinis pdicatorꝝ quodā die dū transiret quandā villā ad predicandū: rogat⁹ ē a populo vt visitaret quandā obsessam: ad quā dū accederet demō eū liberaliter salutauit: cū tamē mulier litteras nunq̄ didicerat. Inter cetera p̄dictus magister litteraliter interrogauit demonē dicens. quare affligis hāc mulierē: et qd letaris in ea morari. Cui demō. Ad hoc cogor a creatore meo: et ideo alibi pro presenti esse nō possū. ad quē Jordan⁹. Dic mihi vbi velles magis ēe: si optio tibi dareť. Ad quē demō ait. Cū tāt⁹ sis cleric⁹ et doctor ecclie: nollē te tā simpliciter interrogasse. Et sic adiecit: dic mihi et vbi tu velles ēē: si tibi optio dareť iordane: Ad quē iordan⁹ ait. nusq̄ ēe vellē q̄ in celo. Et demō sic vellē et ego. Ad quez iordan⁹. et q̄re marie ibi velles esse. Propterea ait demō: vt respicerē. s. illā clarā faciē creatoris mei. Qd cū iordan⁹ audiret quasi extra se raptus corruit et fleuit acriter. Tandē ad se reuersus interrogauit eū dicēs. dic mihi qd velles inde sustinere p tanto q posses creatoris tui faciem videre. Demon respon-

dit. oēs penas q̄s oēs demões sustinuerūt a die q̄ eiecti fuerūt de celo: ꝛ q̄s sustinebūt vsq; in diē iudicij vellē sustinere: vt pos sez videre semel claritatē dei sicuti est. Ad quē iordan⁹: credo te esse vnū de maiorib⁹ demonib⁹. Cui demō respōdit. vn⁹ fui de seraphin: q semp assistūt ante faciē dei. Ad quē iordan⁹ ait: Dic mihi aliqd de claritate vult⁹ dei: ex q̄ iā ꝓpe ei⁹ faciē in celo vidisti. Ad quē demō. nō sufficio tibi aliqd de hoc dicere: cū etiā angeli q semp ei⁹ claritatē intuent: si eēnt in terra ꝛ vellēt aliqd de ip̄i⁹ claritate dicere: nō sufficerēt. dicā tibi tū aliquaz silitudinē: ex qua ppēdere potes q̄ clara sit facies dei: ꝛ dixit. attende si oēs flores p̄teriti tpis ꝛ futuri omniū arboꝝ: ꝛ oīuz graminū. i. oīuz herbaꝝ viriditas: ꝛ oīs color oīuz lapidū p̄reciosoꝝ ꝛ metalloꝝ: ꝛ splēdor solis ꝛ lūe ꝛ stellaꝝ: ꝛ oīs claritas oīuz luminū q̄ ab initio vnq̄ splēduerūt i terra lucerēt: oīs illa claritas respectu diuine claritatis: nō eēt aliud nisi tenebrosa nox respectu clarissimi solis. Tūc iordan⁹. O q̄ miser est hō: q hoc āmittit: ꝛ sibi tale magnū ꝛ ineffabile gaudiū nō acquirit. Et qꝛ dr̄ hic supra optio: ꝓ q̄ nota ꝙ optio. onis. f. p. i. electio vl̄ securitas. Sed ociū corporis: est qes animi.

¶ De claritate visiōis dei. Exēplū. ij. in vi. pa. in lra. E.

Erāt duo monachi q colloqbant̄ de vita eterna: ꝛ mutuo cōsenserūt ꝙ q pri⁹ moreret̄ de statu suo socio suo intimaret. i. notificaret. mortuo igit̄ vno alīo infirmāte: appuit mortu⁹ clarior sole suo socio: ꝛ benigne eū salutauit. cūq; viu⁹ de vita etna q̄reret: qui respōdit ꝙ iā ingressus fuerat viā vniuerse carnis: dicēs istud. Sicut audiuim⁹ ita ꝛ vidimus: sic in psalmo. xlviij. Et sic dico. O ō ocul⁹ nō vidit nec auris audiuit nec in cor hōis ascēdit q̄ ꝑparauit de⁹ diligētib⁹ se. vt dr̄ ysa. ix. ꝛ etiā ysa. lxiij. Et. j. chorin. ij. Et ad chorin. ꝓmo. dr̄. Sapiētia hui⁹ mūdi stulticia est apud deū. Et in. l. natura. ff. descriptio. dr̄ p̄ta sunt negotia q̄ vocabula. Et nota ꝙ paul⁹ dr̄ armariū sacrarū scripturaꝝ sic in vita pauli Ro. j. Sed ꝓ religiosis nota quomō ad chorin. vj. dr̄. nihil habētes ꝛ oīa possidētes. Et ꝓuerbioꝝ. xxvj.

dis. Si submiserit vocē ne credas ei: qm̄ septem nequitie sunt in corde ipsius.

¶ Gaudia celi sūt innumerabilia. Exemplū. iij. in lr̄a. G.

Quidā demō interrogat⁹ q̄ꝫ magnū gaudiū ēet ē in celo. Qui respōdit. Si numerare poteris athomos in radijs solis. Respondit nō possum. Sic igitur tu illa gaudia nec aliquis hominū numerare potest.

¶ Gaudia celi sunt ineffabilia de vultu dei Exēplū. iiij. in vitis patrum in littera. G.

Obsessus qdā interrogatur de gaudijs q̄ habent sancti. Respōdit. Si totū celū esset pergamenū ꝛ totū mare incaustū ꝛ oēs stelle magistri parisiē ses vel salmāticenses. ꝛ oīa stramina. i. īstrumēta vt penne. Certe hi omnes magistri parisiēses ꝛ salmanticēses ꝛ ceteri cuiuscūqꝫ prouintie nec scribere manibus nec linguis eloqui possent minimū gaudiū qd̄ habēt sancti in celo d̄ vultu dei. Et dicitur hic obsessus. i. a demonibus oppressus.

¶ Maria transtulit animā scolaris in celū. Exēplū. xij. in vitis patrum in littera. G.

Erat qdā inclusa: q̄ nocte qdā rimulis celle sue. i. vulgariter aberturas de puerta o de tablas estrechas: splēdorē imitti cernēs: ꝛ diē esse credens territa propter horas nōdū dictas surrexit fenestrāqꝫ versus cimiteriū aperuit. ꝛ ecce iuxta caput sepulchri cuiusdā scolaris nup sepulti miri decoris feminā stare cōspexit Glia. n. corporis ei⁹ eandē creauerat lucē. stabat ꝛ colūba niuea sup tumulū: quā illa rapiēs misit in sinū suū. Inclusa igit̄ q̄ nā eēt cū reuerētia q̄siuit. Cui illa: ego sū mater xp̄i. ꝛ animā scolaris hui⁹: q vere martir. i. testis xp̄i est tollere veni. Qm̄ scolares q vere addiscūt ꝛ frequēter veri martires sūt. Qui ꝛ si postea artes q̄s didiscerint in dei seruitio exercuerūt magnā mercedē cōsequūt̄. Hoc arnaldus in narratorio.

¶ Pallor ꝛ maties glīficāt monachū. Exēplū. xxij. in lr̄a. h. in vitis patrum.

Legit in vitis patrū q̄ quidā monachi venerunt ad abbatē heliā: vt eis cū erāt pleni cogitatiōib⁹ curiosis remediū adhiberet. Unde dicebat fres mei erubescite qm̄ corp⁹ nr̄m q̄nto est nitidi⁹ albus. ⁊ rubicundi⁹: tāto aīa corā deo pl⁹ fetet ⁊ iacet mortua. Nō eni pinguedo ē deo grata: sȝ pallor abstinentie: ⁊ maties in humilitate vos deo gratificant.

¶ Quidā in carnispriuio nimiȝ tarde comederūt carnes. Exē. xxiij. in vitis patrum in littera. P.

Quidā monachi feria tertia ante cinerē in domo cuiusdā secularis sacerdotis cōuiuātes carnes diuersas cū vino exqsito vsqȝ ad mediā noctē fere comederūt. Qui cū saturati essent nimis: in ipso gallicantu sacerdotes vocans scolarē dixit ei. Certe adhuc comedemus carnes: vade ⁊ affer nobis gallinā q̄ inuenies in p̄tica iuxta gallū sedentē qm̄ ceteris pinguior esse cōsueuit: ⁊ p̄para nobis eā: quā cū strangulasset. i. suffocasset: ⁊ ventre aperto manuqȝ imposita cū se oīa intestina galline eijcere simł putaret: magnū buffonē. i. ranā terrestrē extraxit: cuius motū cū in manu sensisset ⁊ p̄iecisset: vidissetqȝ qd esset: repētino suo clamore oēs aduocauit. Uidētes illi intestina galline in buffonē versa: confusi a loco cōmuni recesserūt: intelligētes opus esse diaboli. Hec mihi vnus illoȝ fratrū q interfuit cū uiuo ⁊ vidit recitauit. hec cesarius.

¶ Precepi pctā infirmatus: p pn̄iaȝ ē sanat⁹. Exēpū. xxiij. i vi. pa. i lr̄a. P.

Erat vir nobil⁹ ⁊ clar⁹ i burgūdie ptib⁹ q qdē aliq̄nto tpe i iuuētute sinceriter cōuersat⁹ postea adūtute tabescēs. i. deficiēs: cepit ad vitia declinare. Nec morasq̄lēti mēte tabescēs icidit i lāguorē. nec tn̄ dei manū. i. ptātē castigat⁹ agnouit: sed mala malis accumulās pallore vultus ⁊ matie homo q̄si ignis eterni cibus miserabiliter ad penā hospitabatur. i. ad hospitiū recipiebat. Cūqȝ nulla medicoȝ cura p̄ficeret nec saltem ei languentis vite caūā aliqs apperiret: tandē in se reuersus solū languorem animē diuina

miseratione pũentus: penitꝰ intellexit causam. Cõfessus ꝗ cũ lachrimis cuidã sanctissimo sacerdoti statum vir cũ absolutionis beneficiũ accepit similitudinẽ fere buffonũ.i. ranaꝝ terrestriũ in facie secũdũ diuersificata posteriꝰ animalia cute teterrima ꝛ parua quasi vitioꝝ septẽ de oꝛe simul deiecit. Mira res vix modico tempoꝛis spacio interiecto in tabem.i. in maculas animabus resolutis reflorere cepit caro pꝛoꝛsus ꝛ facie penitẽs mente quoqꝫ ꝛ coꝛpoꝛe integerrime sospitatꝰ multis postea ad exemplũ. Hec guilelmus. Sed ꝑ supꝛadictis vide quid dicat eps abu. leui.x. sup pticula. recepit satisfactionẽ glo.q2 aaron humiliter ꝛ satis rationabiliter respondit. Item q2 in coꝛdis angustia positꝰ erat: ideo nõ erat affligendꝰ: qm̃ sicut passio impassionatis coꝛreptio est deferenda: ita in paciente nimium doloꝛẽ: quoniã qñꝫ parua onera magna videnẽ ꝑpter habitudinẽ rationis passionibꝰ connecte.i. coniuncte.ꝛ sic ꝑ ista materia vide.c.cꝫ parte. de cle.egro. in quo inter cetera dr̃. ꝙ afflicto nõ est dãda afflictio. de nadab aũt ꝛ abin. vtrũ fuit salui q2 taliter a dño puniti fũt: qm̃ foꝛtiter aliq dubitãt: sed hoc nõ attestaẽ aliquo modo eoꝝ dãnationẽ: sed potiꝰ oppositũ.i. saluationẽ: quoniã peccatũ eoꝝ non fuit valde magnũ. Punitio aũt eoꝝ fuit durissima: cũ nõ iudicet deꝰ bis in idipm̃ vt naum.j.dr̃.ꝙ nõ iudicat deꝰ bis in idipsum. Et sic videtur ꝙ hec tempoꝛalis peualitas: ad totalis reatus solutionem pꝛoficeret si fuerit recepta cum patientia. Item simile ponit Bernardꝰ in libro secundo speculi virginalis de clerico: qui amoꝛe impudico cuiusdam monialis stimulatus: doꝛmitoꝛiũ carum monialium latenter intrauit. Et super lectum sancte monialis dũ ipsa matutinis laudibus insisteret: ipse accubans a demone suffocatus est. De quo dicit ibi Bernardus ꝙ postea reuelatione aliquoꝛum viroꝛum sanctoꝛum coopertum fuisse animam illius clerici ad perhennis vite gaudia transisse. quod est mirabile. Et sic supꝛadicte res fuut admirãdc: ꝛ sic huiꝰ rei aliqũiter ex lr̃a cõnitiẽ argumẽtũ: qm̃ ipĩs subito ab igne moꝛtuis

vestes eorū illese permanserūt. Si vero aliqs obiciat de octuaginta quinqz milibus cū senacherib qui igne de celo missu combusti sunt: ꝛ tamē vestes eoꝝ ꝑmanserunt illese. Respōdetur ꝙ non est simile: quoniaz ibi asinus solū vestes manserūt illese ad iudeoꝝ vtilitatē in vestib⁹ ꝛ armis. Isti autē.s. nadab ꝛ abiu nec in veste nec in carne in aliquo cōsūpti sunt. Itēz qꝛ mandauit eos dñs sepeliri: ꝙ nunꝗ̄ de aliquo malo mandauit. sic iuriste ꝛ canoniste tenent ꝗ̄ꝓlumū.i. pro maiori parte ꝙ qui suspendūtur eorū corpora terre non tradantur nisi petātur sic in.l.j.ꝛ.ij.ꝛ.iij.de cadaue.puni.ff.sic ma.xij.q peca.ꝛc.

¶ Macharius cum humilitate vicit diabolū. Exemplū vij.in vitis patrum in littera. M.

Abbas macharius cum diliculo ad cellam suam reuerteretur occurrit ei diabolus cū falce volēs eū percutere: sed non valebat: qui exclamans dixit. Magnā vim patior a te machari:qui cū cupiā tibi nocere nō valeo. Omnia que tu facis ego magis experior. Ieiunas interdū:ego aūt nunꝗ̄ vllo cibo reficior. Tu sepe vigilas /me nunꝗ̄ sopor.i. somn⁹ oppressit. Sed in vna re me vincis ipse profiteor.i.fateor. Cumqz ab eo rem ipaz macharius quesiuisset: respōdit demon in humilitate tua sola vincis me: ꝛ hoc dicens euanuit. Hec vbi supra.

¶ Humilitas precellit alia bona opera ꝛ exercitia. Exemplū octauū.in littera. G. in vitiz patruz.

Holcot in li. sapi.c.xij.narrat de qdā rege q nūꝗ̄ pmisit sibi i alijs vasis ministrari nisi de luto factis. Cū eniz a qdaz familiari interrogaretur.s. cur illud faceret. Qui respondit ꝙ ꝗuis esset iaz rex sicilie.fuit tamē filius cuiusdā figuli:ꝛ vt haberet memoriā generis sui:ne propter statū regū superbiret: ordinauit ꝙ sibi in vasis fictilibus siue luteis seruiretur.

¶ Humilitas pl⁹ impetrat a deo quā ieiuniū.sic lu. xviij. qui se exaltat humiliabitur:ꝛ qui se humiliat exaltabitur. Exēplū.ix.in vitis patrum.in littera. M.

Arrauerūt ꝺ alio ſene:ꝙ pſeuerauit ieiunãs ſeptuaginta heboomadas:ſemel ī heboomada reficiēs Dic poſtulat a deo de quodā ſermone ſcripturaꝝ ſciꝛe:⁊ nō reuelauit ei deꝰ: dixit ergo in ſemetipo. Ecce tātū laboꝛē cōſūpſi ⁊ nihil ꝓfeci:vadā ergo ad fratrem meū:⁊ requirā ab eo. Qui cū egreſſus clauſiſſet hoſtium vt abiret:miſſus ē angelus dn̄i ad eū dicēs. Septuagita hebdomade quas ieiunaſti:nō te fecerūt ꝓximū deo. Nūc vero qm̄ ita humiliatꝰes:vt ad fratrē tuū pgeres:miſſus ſū tibi indicare ſermonē. Et aperiēs ei de re quā petebat diſceſſit angelus hec. vbi ſupꝛa.

¶ Capitulū de.J. Jeiunium. Juuenis delicatus quidam nunꝙ̄ ieiunauit. Capitulū pꝛimū.

Ontingit ſemel cū magiſter ioꝛdanꝰ veniſſet bononiā taliſ ꝙ frēs dixerūt ei ꝺ quodā nouitio turbato ad exitū oꝛdinis ⁊ monaſterij. Fuerat nāq̄ȝ adeo.i.intātū delicatꝰ⁊ ſingularis vite in ſeculo ī veſtibꝰ.ſ. ⁊ ī lectis.oꝛnamētis.cibis.ludis ⁊ ceteris delectationibꝰcarnis taliſ ꝙ neſciebat qd eēt afflictio mūdana ⁊ anguſtia ſpūs: niſi quātū ſe ſtudio lraꝝ applicabat: in quo tātū ꝓfecerat:vt in ſequēti anno poſſet cōuētuari: ꝗ nunꝙ̄ infamatus fuerat:nunꝙ̄ niſi paraſceue ieiunabat. Rariſſime ille a carnibus niſi in ſextis ferijs abſtinuerat:nunꝙ̄ cōfeſſus fuerat. Et ſic eoꝝ ꝗ̄ dicunt ī eccl̄ia nihil niſi ꝑter oꝛationē dn̄icā ſciebat. Dic ꝗ̄dā die cū veniſſet ad frēs ex mera curialitate: cū nega-remſcirct:oꝛdinē ē ingreſſus:ſed moꝛ penituit eū. Et oīa que videbat ⁊ ſentiebat ſibi quaſi moꝛs altera videbant. Comedere nō poterat aut doꝛmire:⁊ licet in ſeculo vir fuiſſet iratus:in tātū ſuccēdit eū tēptatio:ꝙ ſuperioꝛē ꝗ eū ad oꝛdinē traxerat: ꝑcutere voluit cū pſalterio qd in manibꝰſuis tenebat. Sic ergo tēptatus magiſter ioꝛdanus inueniēs eūdē fratrē:audiens ꝙ theobaldus vocaref: cepit eū cōfoꝛtare:ex ipo noīe dicens. Theobaldus dicif quaſi tendēs alta. Poſtꝙ̄ aliqua monita fuerūt ei:dixit illuȝ ante altare beati nicholai:monuit eum:vt flexis genibꝰdiceret Pr̄ nr̄:qm̄ nullā aliā oꝛationem ſciebat.

Ipse vero positis manibus supra caput eius cepit toto cordi sui affectu dominum deprecari: vt omnē temptationē auferre ab eo. Dum igitur in oratione multū ꝑtenderet .i. insisteret: v debatur nouicio quandā dulcedinē in mentē eius subintrare paulatim: ꝛ quandā cordis sentire mutationē. Eleuatis deni qꝫ manibus a capite visuꝫ est vt postea pluribus retulit: ꝙ due manus restringentes cor eiꝰ subito eleuaretur mente ꝛ aiusei in magna tranqllitate et dulcedine remaneret. Remāsit autē adeo .i. in tantū cōsolatꝰ ꝛ feruens: vt multos labores sustinuit in ordine ꝛ plura vtiliter fecerit in eodē ordine.

¶ Nomen iesus expellit demones. Exemplū tertiū in vitis patrum in littera. I.

Sanctus Bernardus cū semel apud mediolanū esset: ꝛ qdā demoniaca ei oblata esset: vt eā curare vellet: demō corā multis astātibꝰ dixit. O quā libēter de hac auicula mea exirē: sed dñs nō vult vt exeam. Cui bernardꝰ ait. Quis est ille dñsꝰ cui demō crea tor omniū. Cui sanctus bernardus. Vidistine eū vnꝗ̄. Cui demō: vidi in glīa. Cui sctūs bernardꝰ velles illuc redire. At ille demon: vellē miro modo cauinans .i. perforans ait. tarda hora abijt. Tūc sanctꝰ bernardꝰ precepit ei: vt in noīe ihū xp̄i exiret. Tūc demō ait. O nomē terribile iam me cogis exire. ꝛ hoc dicto statim exiuit.

¶ Nomē ihesus multas confert virtutes. Exemplū .vij. in vitis patrum in littera. I.

Quidā iuuenis deuotus ꝛ innocēs deū orauitsibi dare amorē dei. ꝛ sic cōtinue ferretur in deū. Cui angelꝰ dñi: foliū taliter cōscriptū dedit. Ihū xp̄e fili dei viui ꝑpitiꝰ esto mihi peccatori: dicēdo ei. Apperi os tuū ꝛ comede hāc scripturā: cuiꝰ vͣtute demōes vin cūt. celi apiūt: pctā tollūt: trinitas sctā attrahit. ꝛ āgeli ei deuo te famulāt: qͦ facto oīa ꝛ singla mox expꝰ ē sic informatꝰ est.

¶ Nobilis qdā noluit homicidiū fratris sui: ꝛ crucifixꝰ sibi inclinauit caput in ecclīa. Exēplū .xvj. in lr̄a. I.

NObilis quidam fratrē suū gultberū noīe a quodā nobili occisū pdiderat. Et fugiēte g̃ de patria occisoris: contingit vt nobilis ille cū multo comitatu pegre pueret᷒.i.iuit ad pegrinādū ꝛ impmeditate in agro occurreret occisori: q mox extracto gladio vbi inimicū expectijt.i.expectauit in terrā: pstrat᷒ occisor clamauit. Miserere mei nobilissime vir: p illo q tui misert᷒ ē: ꝛ q mūdū istum sua morte redemit. Repēte nobilis anim᷒ in lacbrymas resolut᷒ aliā: qm extēderat retraxit manū: sed cū ignauie ascriberetur a suis.i.assereret.iterū manū extēdit in pstratū. Reus ad remissionē omniū pctōꝝ veniā petijt. Secundo manū deposuit. Tertioqꝫ increpat᷒ a suis cū mortē tertio attēptaret: ꝛ miser ille ob euasionē mortis ppter angustiā: quā oīs caro in extremo iudicio eēt ppessura: veniā pcat. Respōdit nobilis genere: sed nobilius mēte. Et ego inqt tibi prorsus mortē fratris mei indulgeo. nec mora. Eadē die cū audisset missam ecclesiā īgressus vbi corā ymagine crucifixi tertio flexit genua. Qui visus ē a quodā scō viro ad singulas genu flexiones illi᷒ nobilis: crucifixus caput suū inclinare humiliter: Seorsum ergo.i.separatim vir sanct᷒ ille q solus hec viderat nobilē euocatū qs eēt interrogauit. Et ille milles. Miles inqt dicor in terra in q̃ natus sum. Et rursum ille. dicas inqt charissime ꝛ nil celes: i quo cōfidis te magis diuinā misericordiam meruisse. Tūc miles inqt. Peccator ego sum / ꝛ seculo deditus: ꝛ nullo prorsus nisi hodie forsitā. pro dictis ait apl's.ij.corinth.iiij. Que videnť tpalia sunt: q̄ aūt nō videnť eterna sunt. Et sic qd̄ actū est retulit. Mox ille ꝛ qd vidisset exponēs ad actum vite gratioris ꝛ meriti nobilem exhortatur.

¶ Propter peccata infirmatus per penitentiā ē sanatus. Exemplum.xxiij.in vitis patrū in littera. J.

ERat vir nobilis ꝛ clarus in burgūdie ptib᷒. Qui qdē aliquāto tpe in iuuētute sinceriter.i. sine macula cōuersat᷒. postea a virtute tabescens.i.deficiens. cepit ad vitia declinare. Nec mora scalenti

mente tabescens. vt parũ supra dictũ ẽ ĩ quaterno lr̃e.n.

¶ Petrus apostolus voluit filiam suã infirmari. Exem plum.xxvj.in littera.P.

Etronella filia sctĩ petri apl̃i cũ nimis esset pul chra ex voluntate patris febrib⁹ laborabat. discũ bentibus apud petrũ discipulis: dixerũt petro. Cũ oẽs a te sanent infirmi: cur petronella iacere permittis. Ad hec petr⁹: q2 sic expedit ei: verũtamẽ ne putetis ĩpossibilitatẽ sanitatis ei⁹: ait ad illã. Surge petronella velociter z ministra nobis: que statĩ sanata ẽ z surrexit z ministrauit illis oĩbus. Et cõpleto ministerio dixit petr⁹ illi petronelle. pe tronella redi vt prius: que febrib⁹ laborare cepit queusqz in dei amore cepit esse perfecta tunc eã perfecte sanauit. Comes aũt quidã ad eam venit vt eaz propter ei⁹ pulchritudinẽ haberet in vxorẽ. Cui ipsa petronella ait. Si desideras me in vxorem habere: iube ad me virgines venire: q̃ me vsqz ad domũ de beãt sociare. Quas cũ ille pararet: petronella ieiunijs z orati onibus insistens: z corpus dñi suscipiens: in lecto se reclinãs: post triduũ migrauit ad dñm.

¶ Inuidus quidam petiuit vt sibi vnus oculus erueretur Exemplum.xxxij.

Rat qdã inuidus z qdã auar⁹ ĩ quorũ opinione qdã potẽs posuit: vt ab eo peterẽt quicqd vellent hoc pacto: vt q vltimo peteret: duplũ acciperet. Auar⁹ergo qm̃ plus cupiebat nolebat p̃mo pete re: qd attẽdẽs inuidus: nõ potuit sustinere. Cũqz vterqz differ ret petere. Inuidus tñ liuore stimulat⁹ primo petijt: q petit vt sibi vn⁹ ocul⁹ erueret: vt.s.duo oculi eruerẽtur auaro: qd factuz est: quoniã duplũ ex pacto recipere debuit.

Patiẽtia vbiqz ẽ necessaria. Exẽplũ xxxvj.ĩ vi.pa.in lr̃a.f.

Um qdã frater ĩ cenobio sepe irasceretur: perrexit ĩ solitudinẽ.i.ĩ desertũ: vt ibi nõ habẽs occasionẽ turbatiõis gesceret. Cũqz ibi manẽs quadã die vas cũ aqua posuisset apud se: statim subuersum

est. Et iterũ implens: iterũ subuersum est. Tandẽ cũ tertio sub uerteretur fregit illud. Et sentiẽs se spũ iracũdie deceptũ ait. Reuertar ad monesteriũ vnde exiui. quã vbiqz patiẽtia ẽ op⁹ z dei auxilium. ¶ Valerius vt legi satiffa ceret fecit sibi eruere oculũ: sic z filio. Exẽplũ.xl.in lra. J.

Valerius solent⁹ cũ fili⁹ su⁹ adulterio dãnat⁹ ẽet sm legẽ a patre q̃ ip̃e pater instituit vtroqz ocu lo priua ri deberet: ac tota ciuitas ad honorẽ pa tris aliquamdiu repugnaret. Ad vltimũ victus: ne lex a se cõdita violaret: suo prius: deinde filij oculo eruto vtriqz vsũ videndi reliquit. Sic q: mirabili tẽperamẽto equita tis. i. iustitie se milericordẽ patrẽ z iustũ legislatorẽ ostẽdit. hec Arnaldus in narratorio suo.

¶ Iudex iniquus: rex Persarũ excoriauit iudicẽ iniquum. Exemplum. xlj. in lra. J.

Ex persar cũ deprehẽdisset quẽdã iudicẽ iniu ste iudicasse: iussit eũ excoriari z sup sellã cute ci⁹ coopta sequẽtes iudices fecit sedere: vt continue memores illius iniqui iudicis supplicij: timerent iniuste ampli⁹ iudicare.

¶ Valiu⁹ quidã recepit bouẽ: z vxor eius vaccã. Exemplũ xlij. in littera. J. in vitis patrũ.

Aliu⁹ quidã fecit nuptias filio suo. Quidã aũt qui habebat causã magnã corã eo dedit ei pulchrũ bouẽ: rogãs vt vellet stare pro eo. Hoc audiens aduersarius illi⁹ misit vxori valini pulchrã vaccã rogãs vt sta ret pro eo. Que mlier in tantũ institit apud valiuũ: q ip̃e pmi sit se facturũ: qd ip̃a petebat. Cũ aũt esset in iudicio z valinus p illo q dederat bouẽ nõ loqueret: dixit ille qui bouẽ dederat: Bos loquere. Tũc respõdit valiu⁹: bos nõ potest loq̃ qm̃ vac ca nõ pmittit. Et valiu⁹ hoc in loco dr iudex.

¶ Aduocat⁹ quidã pdidit linguã. Exẽplũ. xlv. i vi. pa. i lra. J.

¶ Quidã aduocat⁹ igressus est viã vniuerse carnis: in cui⁹ ore lingua nõ est iuuẽta: z merito linguã pdidit moriẽs: q sepe

eã vẽdidit vinẽs in causis iniustis patrocinãdo: ⁊ scienter adu o cãdo ꝓpter fauorẽ hũanũ ⁊ ꝓpter munera. Et sic ⁊ irit qdã ver sificator. Quattuor ista timor. odiũ. amor ⁊ cẽsus. sepe solẽt ho minũ puertere sensus. Et ꝓ dictis dicit sapiẽs sapi. xj. Per q̃ quis peccat: p ea ⁊ torq̃ri debet. Hec cesari⁹.

¶ Aduocato negate sũt inducie in agone. i. in pugna mor tis. Exemplũ. xlvj. in vitis patrũ. in lra. J.

Aduocat⁹ qdã i extremis laborã;s: cũ iã videret de mõẽs corã se astãtes cepit a deo petere inducias. E q in cãis nõ dabat inducias: nisi vt cãz ꝓtraheret i. dilataret: ⁊ aduersariũ grauaret: etiã nõ potuit a deo optinere qd petiuit: ⁊ sic miser abiit mortuus est. Et sic nota quomõ nũc df inducias: ⁊ sic inducie. ar. sunt partes fe deris. Et dicunt ab induco. is. quasi inducta ocia. vel dicitur ab in ⁊ dies ⁊ ociũ: vnde inducie quasi in dies ocie. inde indu ciarius a. um. Et hic ⁊ hec inducialis ⁊ hoc le: ⁊ est tempus in ducialc. i. in quo habent vel debent haberi inducie. Et df vl terius ꝓtraheret ꝓ quo nota q protraho. is. ere. a. t. i. dilatare ⁊ i mediũ trahere. i. differre ãpliari morari ⁊ ꝓducere. ⁊ sic etiã ꝓtelo. as. aui. p. i. distinguere. ꝓlõgare. differre. ꝓuocare. dilata re. ⁊ hoc placuit dicere ꝓ tãto q i ꝑncipio h⁹ opis df ꝓtellãde

¶ Judicare temerarie iudicãtes alios duo peccata comittũt Exemplũ quadragesimũ septimũ in vitis patrũ in lra. J.

Juuenis qdã cum quandã sanctimonialẽ rapuis set. ⁊ eũ clerici corã beato iohanne elemosinario exꝓbrarent ⁊ excõicandũ fore dicerent: vt puta q duas aĩas perdiderat. s. suã ⁊ illius sanctimo nialis. Cõpescuit. i. refrenauit eos beatus Johãnes dicens. Non sic fratres nõ sic. Ostẽdo vobis qm̃ vos iã duo peccata cõmittitis. ꝑmũ cõtra preceptũ dei. faciẽtis: qui ait luce. vj. no lite iudicare ⁊ nõ iudicabimini. Scdm qz nescitis ꝓ certo si vſ qz hodie peccent petõres illi aut peniteãt. Ergo fratres nolite cõdẽnare ⁊ non cõdẽnabimini.

¶ De periurio ⁊ punitione eius. Exemplũ. lj. i vi. pa. i lra. J.

Juuenis q peccauit cū mliere cõiugata ⁊ piurauit. ⁊ in infirmitate constitut⁹ qñ debebat cõicare nec corp⁹ christi masticare nec deglutire potuit: donec veraciter ⁊ pure sacerdoti confessus fuit. ⁊ sic deus indulsit illi pctā sua. ⁊ tandez cõicauit. Et in bono vitam finiuit. ¶ Comestibilia mutata fūt in lapides pter piuriū. Exēplū. liij. J.

Paup qdā dñ a nautis elemosinas peteret nec recepcrat dicenti n auclero. i. dño nauis: cū iur amēto desiste a nobis elemosinā petere: quoniā nihil hic preter lapides habemus. Tūc subiūgit paup i. dixit. Ergo oīa cõmestibilia vtant in lapides. Et statiz pter piuriū qcquid in naui mādūcabile erat in lapides versum est colore ⁊ forma rerū eadem pmanente: sicut prius erat.

¶ Diaboli deduxerunt oīa comestibilia. Exemplū. liiij. in vitis patrum in littera. J.

Quidā heremita ad pedē cuiusdā montis: in cui⁹ curia ante fenestrā ei⁹ demões sepe cõueniebāt ⁊ 3 actib⁹ discutiebant. i. determinabāt. Et de ruinis hominū. i. de casibus cachinabāt. i. ridebant Dū aūt magister demonū qreret a qdā veniente demone: si aliquid ad edendū portaret. Respondit q sic. s. caseū. panē. butirū. ⁊ farinā: q̄ dederat ei quidā rustic⁹: qd detulerat in testimoniū periurij eius: qr dū duo paupcres clerici peterēt elemosinas: iurauit ille rustic⁹ per sanctā dei charitatē: q nichil p tūc ad edendū haberet: quod eis dare posset. Et cū adhuc instarēt illi duo clerici paupes dixit: diabolo do si aliqd habeo: ⁊ sic cū his oībus ad vos veni p pñti. Recedētes aūt demones pdicta ibidē dimiserūt: q̄ in mane inuenta fecit heremita in foueā pijci: nc aliquis inde gustaret. hec aūt vt dicebat demon secum detulerat in periurij argumentū. i. i publicationē.

¶ Qui piurauit ⁊ immobilis factus est. Exemplū. liiij. In vitis patrum in littera. J.

Q Uidã decan⁹ ecclie colonieñs quinq3 marchas auri de pecunia sue ecclesie fratri suo carnali misit mutuando. Quo decano mortuo: canonici debitum repetunt. Et qz sup hoc non habebãt testes: ille pertinaciter debitũ negauit. qđ z cũ juramẽto negauit z firmauit. Qui rediẽs ad domũ: in media via remãsit imobilis ita φ nec ante se nec retro se mouere poterat: z per consequẽs factus fuerat mutus: ideo in corde suo venit vt ad locũ periurij rediret: z suã maliciã manifestaret. z restitueret ecclesie pecuniã detentã iniuste: z sic ductus penitentia liberat⁹ est. Hec cesarius.

¶ Infantes iuste cũ iuramentis quomodo puniti sunt. Exemplũ. lv. in lrã. J.

Legit in historia ecclĩastica φ quidã pñarcha fuit jberosolimis iustissim⁹ ita φ ꝑpter rigorẽ iusticie a qbusdã subditis odiebatur. vnde imposuerunt sibi falsa crimina: q̃ etiã iuramento firmauerũt: ita φ nisi ita esset. prim⁹ dixit igne percã: qm̃ non faciliter credebant eis deleς ꝑpter excellentiã istiu3 patriarche. Secũd⁹ dixit. morbo regio ledar. Terti⁹ dixit. oculos perdã. Quod totũ sic euenit: ꝑpter peccatũ periurij factũ cõtra insontẽ. i. cõtra innocentẽ. Nã prim⁹ testis falsus cũ omni domo sua. ꝓgenie z familia z rebus mox exurit. Scđs falsus testis a pedibus vsq3 ad caput cõsumit. Tertius talia audiens timens factũ reuelauit: ideo p̃e nimio luctu oculos perdidit.

Quidã scienter periurauerũt z subitanee obierunt. Exemplũ. lvi. in vitis. pa. in littera. J.

Et qđã francie noĩe trolotari⁹ ꝑpter fornicatione excõmunicat⁹: venit ꝑ sua excusatione cũ multis principib⁹ secũ venientibus ad papã excusando se cũ juramento. quos oẽs papa absoluit. Et ipis sacrm̃ eucharistie porrexit tali cõdictione: si falsũ iurassẽt z indigne accederẽt infra illi⁹ anni spaciũ morerent. qđ ex diuina vltiõe subsecutũ ẽ. nã z rex z nobiles flagitij cõscij z ptcipes

in via reuersionis de curia subitanea morte interierūt. Et ista placuit mihi scribere ꝓpter aliquos qui non multum timēt p iuria vt video. Et de ista materia dixi alibi. s. in via paradisi. quasi in principio capi. ij. ¶ Labor presens nihil est respectu pene future. Exemplū. vij. in lra. L.

Rat quidā senex in heremo interiori p multos annos in abstinētia z in studio spirituali nimis laborans. Aduenientes ad eū quidā fratres admirati sunt d pseuerātia dicētes. Quomodo tolleras istū tā arduū z solitariū locū pater. Quib9 ille respōdens ait. Dis labor tot9 tēporis quo hic dego. i. viuo nondū vni9 hore eterno₄ tormento₄ gehēne spaciū est. O portet. n. nos iquit in paruo tpe vite istius sustinere laborem z macerare passiones corporis nostri: vt inueniamus in illo futuro seculo perpetuā recōpensationem.

Ed qꝛ hic supra parū fuit mentio de tormētis gehēne. Et alibi supra in littera. c. quasi post principiū huius operis fuit mota questio. vtrū aīab9 existentibus in inferno esset melius nō esse ꝙ eē. Et sic pro ampliori declaratione vide qd dicat sanctus doctor in suo quarto scripto. di. l. Ad primū. q. iij. cui9 verba sūt. Alterius videtur ꝙ dānati ratiōe recta z deliberata non possunt se velle non esse. Augu. n. dicit in libro de libero arbitrio. Cōsidera quantū bonū est esse: qd etiā beati z miseri volunt. Maius eniꝫ est esse etiā esse miserū: ꝙ omnino non esse. Preterea augu. idē sic arguit: preelectio presupponit electionē: sed nō esse nō est elegibile: cū non habeat apparentiā boni: cū nihil sit. g nō esse non potest esse magis appetibile dānatis ꝙ eē. Preterea magis malū magisꝫ est fugiendū: sed nō eē est maximuꝫ malū: cū tollat totalr bonū eo ꝙ nihil relinquit: g nō eē est magis fugiendū ꝙ miserū esse. z sic idē qd pri9. Sed cōtra est qd dr apoca. xiij. z. ix. In diebus illis desiderabūt hoies mori, z mors fugiet ab eis. Preterea dānato₄ miseria oēs h9 mūdi misiā excedit. sꝫ ad vitandā miseriā h9 mūdi appetibile est ali

qb⁹ mori. Vñ dr̃ eccl'iasti.xlj. O mors ꝙ bonũ est iudiciũ tuũ homini indigẽti: etiã q minorãt̃ virib⁹ ꝛ deficiũt etate. ꝛc̃. O ibus cura est etiã incredibilis qui pdit sapiẽtiã: g̃ multo fortius est dãnatis appetibile nõ esse ẜm ratione deliberatã. Questio qrta. ¶ Alteri⁹ videt̃ ꝙ dãnati ĩ inferno nõ vellẽt alios eẽ dãnatos q nõ sũt dãnati: qꝛ lu. xvj. dr̃ de diuite q rogabat ꝓ fratrib⁹ suis ne venirẽt in locũ tormẽtoꝝ: g̃ eadẽ rõe etiã dãnati. alij nõ vellẽt admin⁹ carnales suos amicos in inferno dãnari. Preterea affectiões ĩordinate in iferno a dãnatis nõ auferũt̃ sed aliqui dãnati inordinate: aliq̃s dãnatos dilexerũt g̃ nõ vellent eoꝝ malũ: qd ẽ esse dãnatos. Preterea dãnati nõ desiderant augmentũ sue pene. sꝫ si pl'es dãnarẽt̃ maior eẽt dãnatorũ pena: sic̃ etiã multiplicatio beatoꝝ ãplificat eoꝝ gaudiũ ergo dãnati nõ vellẽt saluatos dãnari. Sed cõtra est ꝙ dr̃ ysa. xiiij. sup illud surrexerũt deformes. dicit glo. cõsolatio est maloꝝ multos socios habere penaꝝ. Solutio. iij. q. Ad. iij. q. dicendũ ꝙ non eẽ: dupliciter potest cõsiderari. Uno modo secũdũ se ꝛ recte: nullo modo potest esse appetibile cũ nõ habeat aliquã ratione boni: cũ sit pura boni priuatio. Alio modo põt cõsiderari inquãtũ est ablatiuũ penalis vel miserie vite: ꝛ sic nõ esse accipit rationẽ boni. Creatura eni in animo est quoddaꝫ bonũ vt dicit pħs in. v. ethi. ꝛ per hunc modum melius est dãnatis nõ esse ꝙ̃ miseros esse. Unde math. xxvj. dr̃. Bonũ erat ei ñ natus nõ fuisset homo ille. Et Ihere. xx. sup illud. Maledicta dies in qua nat⁹ sũ. ꝛc̃. vbi dicit glo. Ihero. meli⁹ est non esse ꝙ̃ male esse. Et secundũ hoc damnati possunt preeligere non esse secundũ deliberatiuã rationem. Ad primum ergo dicendũ ꝙ verbũ augustini est intelligendũ ꝙ nõ esse: ꝑ se nõ est elegibile: sed per accidens. i. per aliud elegibile est: in quantuꝫ s. est miserie termiminatiuum. Quod enim dicitur ꝙ esse ꝛ viuere ab omnibus appetitur naturaliter non oportet hic accipere quantũ ad malam vitam ꝛ corruptam ꝛ eam q̃ est in tristitijs vt dicit pħs in. ix. ethi. Ad secundum dicendum ꝙ nõ esse nõ est elegibile ꝑ se: sꝫ ꝑ accidẽs tñ vt dictũ ẽ. Ad tertiũ dicẽd.

ꝙ nō eſſe licet ſit maxime malū in quātū ꝑuat eſſe: tñ eſt valde bonū: inquātū priuat miſeriā q̄ eſt maximū maloꝝ: ⁊ ſic nō eſſe elicit. Solutio quarte q̄ſtionis. Ad quartā q̄ſtionē dicendū ꝙ ſic in beatis in patria erit pfectiſſima charitas: ita in dānatis erit pfectiſſimū odiū. vnde ſicut ſancti gaudebūt de omnibus bonis: ita ⁊ mali de oībus bonis dolebunt. Unde ⁊ felicitas ſanctoꝝ conſiderata eos maxime affligit. Unde yſaye xxvj. vr videāt ⁊ cōfundāt gloriātes ppli ⁊ ignis ⁊ hoſtes tuos deuoret. vnde vellēt oēs mali oēs bonos eſſe dānatos. Ad ꝑmū ergo dicendū ꝙ tanta erit inuidia in dānatis ꝙ etiā ꝓpinquoꝝ glie inuidebunt: cū ipſi iā ſint in ſūma miſeria: cū etiā in hac vita hoc accidat in aliquib⁹ creſcente inuidia. Sed tñ minus inuident ꝓpinquis q̄ alijs: ⁊ maior eſſet eoꝝ pena: ſi oēs ꝓpinqui dānarent ⁊ alij ſaluarent. ſ. nō ꝓpinqui q̄ ſi aliqui d̄ ſuis ꝓpinquis ſaluarent. Et exinde fuit qđ diues petijt fres ſuos a dānatiōe eripi. Sciebat eni3 ille diues ꝙ aliqui eriperent a dānatioe: maluiſſet tñ ſuos fratres cū oībus alijs dānari. De q̄ diuite ſcribitur luce. xvj. ⁊ ꝓ paulo vide act. xij.

Ed obmiſſis argumētis ꝓ dictis vide qđ dicat diu⁹ tho. in ſuo q̄rto ſcripto. di. l. ad tertiū in ſolutiōe argumētoꝝ. iiij. q. Et incipit vlterius videt ꝙ dānati nō ſunt in tenebris corpalib⁹: quenia3 vt dicit grego. in. ix. libro moraliū ſup illud Job. ix. ſ3 ſempiternus horror in habitat: q̄uis ignis illic ad cōſolatiōnē nō luceat: tñ vt magis torqueat: ad aliquid lucet. Na3 ſequaces qđ ſecū traxerūt de mundo reprobi flamma illuſtrante viſuri ſunt: ḡ nō erunt ibi tenebre corpales. Preterea dānati vident penam ſuam: hoc eni3 eſt eis ad augmentū pene: ſed nihil videt ſine lumine: ergo nō ſūt ibi tenebre corpales. Preterea dāmnati habebunt ibi potentiā viſiuā poſt corpoꝝ reſūptionē. S3 fruſtra in eis eſſet niſi aliquid viderēt: ergo cum nihil videat niſi in lumine: videtur ꝙ non ſint omnino in tenebris. Sed cōtra eſt quod dicitur mathei. xxv. Ligatis pedibus ⁊ manibus proijcite eū in tenebras exteriores: ſuper quo dicit gregorius.

Si ignis ille lucē haberet in tenebras exteriores mitti: nequa quā diceretur. Preterea basilius dicit super illud psal. xxviij. Vox domini intercidentis flamā ignis qd virtute deiseparabitur claritas ignis ab eius virtute adustiua: ita q claritas cedet in gaudiū sanctoꝝ: ⁊ vstiuus ignis in tormentum dānato rum. ergo damnati habebunt tenebras corporales. Quedam vero alia que ad penā dānatorū pertinēt: determinata sunt in quarto scripto diui tho. di. xliiij. Respōsio dicendū ad primaȝ questionē q ꝫm basiliū in vltima mundi purgatione fiet qdaȝ separatio in elementis: vt quicquid est purū ⁊ nobile remaneat superius ad gloriā beatorū. Quicquid vero est ignobile ⁊ feculentū in infernū ꝓiicietur ad penā dānatoꝝ vt sicut oīs creatura dei est beatis materia gaudij: ita dānatis ex omnib⁹ creaturis tormentū acrescit ꝫm illud sapientie quinto. pugnabit ꝓ illo orbis terrarū contra insensatos: hoc etiā diuine iustitie cōpetit. vt sicut ab vno recedētes per peccatū in rebus materialibus que sunt multa ⁊ varia finē suū constituerūt: ita ⁊ multipliciter affligant ⁊ ex multis iustum est. Ad primum ergo dicendum q quia ignis est maxime afflictiu⁹ propter hoc q abūdat in virtute actiua: ideo nomīe ignis omnis afflictio designatur si sit vehemens. Ad secundum dicendum q pena purgatorij non est principaliter ad affligendum: sed ad purgandum Unde per solum ignem fieri debet: qui habet maximam vim purgatiuam. Sed damnatorum pena non ordinatur ad purgandum: vnde non est simile. Ad tertium dicendum q damnati transibunt de vehementissimo calore ad vehementissimū frigus sine hoc q in eis sit aliquod refrigerium: quoniam passio ab exterioribus non erit per mutationem corporis a sua pristina naturali dispositione: vt contraria passio ad equalitatem vel temperiem reducendo refrigeriū causet sicut accidit nunc: Sed erit per actionem spiritualem scilicet q sensibilia agunt in sensum pro vt sentiuntur imprimendo formas illas secundum esse spirituale in organum: tamen secundum esse materiale. vt dicitur in quarto scripto. di. xliiij. Ad secundam que

ftionem dicendum ꝙ ſicut dicitur in quarto ſcripto di. xxxviij. poſt diem iudicij in mundo innouato non remanebit aliquod animal vel aliquod corpus mixtum niſi corpus hominis tantum eo ꝙ non habeat aliquem ordinem ad incorruptionem. Sed poſt illud tempus non erit futura generatio nec corruptio. Unde vermis qui in damnatis ponitur: non debet intelligi ꝙ ſit vermis materialis: ſed ſpiritualis qui eſt conſcientie remorſus: qui dicitur vermis in quantum oritur ex putredine peccati ⁊ animam affligit ſicut vermis corporalis ex putredine corpus affligit pungendo. Ad primum ergo dicendum ꝙ anime damnatorum dicuntur carnes eorum pro eo ꝙ carni ſubiecte fuerunt. Uel poteſt dici ꝙ per vermem ſpiritualē caro affligitur ſecundum ꝙ paſſiones anime redundant in corpus ⁊ hic ⁊ in futuro. Ad ſecundum dicendum ꝙ Auguſtin⁹ loquitur ſub quadam compatione: non enim vult ſimpliciter aſſerere ꝙ vermis ille ſit materialis: ſed ꝙ potius ſit aſſerendū ignem ⁊ vermem materialiter intelligi quaꝫ ꝙ vtrumqꝫ ſcilicet ignis ⁊ vermis intelligatur tantum ſpiritualiter: quoniam ſicut damnati nullam penam corporaliter ſuſtinent: vt patet per ſeriem verborum eius ibidem in inſpicienti. Sed circa fletum corporalem eſt notandum ꝙ duo in eo inueniuntur: quorum vnum eſt lachrimarum reſolutio: ⁊ quantum ad hoc fletus corporalis in damnatis eſſe non poteſt. quoniam poſt diem iudicij quieſcente motu primi mobilis: non erit aliqua generatio / nec aliqua corruptio / nec aliqua corporalis alteratio in lachrimarum autem reſolutione oportet eſſe illius humoris generationem: qui per lachrimas diſcurrat. Unde quantum ad hoc corporalis fletus in damnatis eſſe non poterit aliud quod inuenitur in corporali fletu: ⁊ eſt quedam commotio / ⁊ conturbatio capitis ⁊ oculorum. Et quantum ad hoc fletus in damnatis eſſe poterit etiam poſt reſurrectionem. Corpora enim damnatorum non ſolum exteriori affligentur. ſed etiam ab interiori dolore ⁊ tormento cruciabuntur: ſecundum quod corpus immutatur ad paſſionem anime in bonum / vel

malum. Et quantum ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat: & respondet delectationi culpe: que fuit in anima & in corpore. Et per hoc patet responsio ad multa obiecta & ad multa argumenta. Sed pro fletu vide capitulum Luce. xiij. Et pro supradictis nota q sicut pena purgatorij debetur peccato veniali: ita pena inferni debetur mortali peccato. vel sub alijs verbis pro peccato veniali debetur pena temporalis. Sed pro peccato mortali debetur pena eterna. Et Job. xxiiij. dicitur. transibunt ab aquis nimium ad calorem nimium. Tho. vbi supra in quarto. dist. quinquagesima. ad tertium.

¶ Quando de bonis loquimur tunc angeli sunt presentes. Exemplum decimum in littera. L. in vitis patrum.

Fuit quidam vir magnus de sanctis senioribus: cui talem gratiam christus donauerat reuelante ei spiritu sancto: vt videre posset quod alij videre non poterant nec videbant. Referebat ergo sanctis patribus dicens. q aliquando q plurimi fratres sedentes simul loquebantur inter se: & conferentes de sanctis scripturis que ad salutem pertinent animarum: stabant ergo circa eos sancti angeli letantes in hyllari vultu considerantes. delectabantur enim de colloquio dei. Cum autem aliud quod cuique inter se loquerentur: statim angeli sancti recesserunt longius indignantes contra eos. veniebant autem porci sordidissimi & morbo pleni / & voluptabant se inter eos. Demones etiam in specie porcorum delectabantur per superfluam & vanam loquelam eorum. Beatus autem senior hoc videns: abijt in cellulam suam: & per totam noctem cum grandi fletu & exulatu gemendo & flendo flebat miserias nostras. Qui exhortabatur fratres dicens. Cauete fratres a multiloquio: & ab ociosis sermonibus: linguam cohibete: quoniam malus interitus anime generatur: & nõ intelligimus quõ p hoc deo & scis eius odibiles sumus. Dicit. n. scriptura diuina: p multiloquia non

effugiēs pctā. hec. n. infirmā ꝛ vacuā efficiūt mētē ꝫ atqꝫ aīaꝫ nostrā. Sic applica ista supradicta ad illud qđ dr̄ math. xij. s. de oī vbo ocioso qđ locuti fuerint hoīes reddēt ratiōnē in die iudicij: ꝛ sic applica de multis alijs q̄ hic scripta sunt.

¶ Scđo pro elemosyna. nota exemplum. Diues quidam tempore famis pascebat quattuor milia pauperum. Exēpluꝫ xxvj. in littera. M. in vitis patrum.

decimo | ma

Legit ī gestis frācoꝝ libro. ij. c. xxiiij. cum fames valida burgūdiā oppressisset. Et cū ebitiꝰ romanoꝝ dispēsator eēt ī burgūdia agēs rē publicaꝫ romanoꝝ tpe Theodosij impatoris: tūc cōgregauit apud ligones quattuor milia hominū paupeꝝ. Et ampliꝰ qui nō poterāt hoc: vnde sibi famis tpe ꝓuiderēt: ꝛ pauit eos ibi tādiu q̄diu malū tēpus durauit: quo cessante fecit eos cū vehiculis. i. cū curribꝰ ad loca sua deportari. Cum aūt hoc factū eēt: audiuit vocē de celo dicētem sibi. Ebiti tibi ꝛ semini tuo panis nō deficiet in eternū: qꝛ me famis tpe in pauperibꝰ meis refecisti. Et sic est notādū ꝙ illa q̄ pauperibus danť: xp̄o dantur. Sic math. xxvj. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Et sic elemosyna est res sancta augens p̄sentia minuens peccata: ꝛ est iūgens nos angelis: ꝛ separans noꝫ a demonibus. Et sic omni petenti te tribue: glo. saltem verbuꝫ dulce. s. dicendo dn̄s te adiuuet. Et sic date: ꝛ dabitur vobis. date. glo. s. tpalia. ꝛ dabitur vobis. s. gratia ꝛ eťna. Et qꝛ dicit nuper ligones. Pro quo nota ꝙ ligo. nis. m. g. i. sarpa. Et ē quoddam instrumentū rusticanum ad fodiendum aptuꝫ. Et dicitur a leuo. as. quia leuat terram. vnde ligo quasi leuo. Et ligones quasi leuones. voluptas.

¶ Ducissa delicata: qūo postmodū cōputruit ī fine dieꝝ suoꝝ. Exēplū. xxxv. in vitis patrū in littera. V.

de chorea

Uxor quedā vxorē habuit q̄ ita tenerrime ꝛ delicate viuebat: vt cōmunibꝰ aquis se abluere dedignaretur. Sed serui eius de rore celi vndiqꝫ collecto laboriose ei balneum preparabāt. Cibos nō

tangebat: nisi postq̄ fuissent p̄ eunuchos. i. p̄hões viuentes ad modū hominū castratoꝝ: in frustra concisi vel aurei s fuscinulis ori suo adhibebant cubiculū suū ita redolebat. qd̄ vix sit aũ ditu credibile. Que dū sic delicate viueret iudicio dei pcussa: viuens cõputruit: taliter vt iā nullus fetoꝛē eius sufferre posset Relinquēt ab⁹ q̄ eā oībus famulis vna sola ancilla in eius seruitio permansit: q̄ non sine spēꝝ redolentiū auxilio transire potuit: sꝫ q̄si raptim ei ministrās diē clausit extremū. Et q̄ de hic fuscinulis p̄ q̄ vide q̄ fuscina. e. ē q̄dd instrumētū ferreū z tridēs: q̄ vtūr gladiatores ad se capiendū. piscatores ad capiēdos pisces. Coqui ad carnes extrahendas de caldaria vel lebete vel olla z corripit pe. vnde in auroꝛa. carbones carnes forceps vel fuscina tollit. inde fuscinula. i. pua fuscina.

Ed pro dictis nup positis z alijs silib⁹ vide premiū hui⁹ mūdi si tibi placet. Legit in libro d̄ gestis romanoꝝ de rigore mortis in. c. xxxj. Cuius cõtextura talis ē. Legit de morte alexādri. cū se pultura eius fieret aurea: plimi p̄hi. i. nafales ad eū cõuenerūt: de q̄bus vnus dixit Alexāder heri ex auro fecit thesaurū: z nunc econuerso ex se fecit thesaurū. Alius dixit. Heri nõsufficiebat alexandro totus mūdus: sꝫ hodie sufficiunt ei tres vl q̄ttuoꝛ vlne panni. vulgariter. iij. varas Ali⁹ dixit. Heri alexāder pp̄ls impabat: hodie pp̄ls impat illi. Ali⁹ dixit heri alexāder potuit a morte mltos liberare: hodie ip̄e iacula mortis nõ potuit vitare. Ali⁹ dixit. Heri alexāder terrā p̄mebat: hodie ab ea p̄mit. Ali⁹ dixit. heri alexādrū oēs timebāt: hodie eū vilem oēs reputant. Ali⁹ p̄hs dixit: heri alexāder multos amicos habuit: hodie vero nullū. Ali⁹ dixit: heri alexander duxit exercitū: sꝫ hodie ab illis ducit sepulture. Moralizatio. karissimi. Iste alexāder põt dici q̄libet diues isti⁹ mūdi maligni: q laboꝛat totaliter in mūdanis. Aliq magis laborāt q̄n aliq moriūt circa funeralia sua cū magna põpa: q̄ circa animā: q̄ forte iacet in penis. Ubi adducti sūt. glo. s. doctores ac sacre scripture expositores: q dicunt diuites hui⁹ mūdi forte ex auro mundano.

Modo diues huius mūdi facit thesaurꝫ hoc est dictū. homo tenet̄ de bonis mūdanis impleri.i.bonis virtutibꝰ:sicut ē da-re elemosynā.vestire nudū rč. ⁊ alia opa misericordie tenetur adimplere.s.spūalia ⁊ corporalia.de qbus supra. Et sic facit de eo quātū ad animā in celo thesaurū. Itē dicūt. Non suffi cit auaro mūdus:qm̄ quāto plus habet:tanto plus glicit sine cupit habere. Et hoc ē fatuitas:qm̄ mūdus deficiet sibi ī mor te. Sed si de omni labore suo duas vel tres vlnas vilis pāni adhuc obtinuerit:multū ē. Itē dicūt diuites dum viuunt ipe rāt:sed post mortē:quilibet pauper eis imperat. Et sic quādiu viuit diues multos potest a morte liberare : ⁊ tñ nullus diues quātūcūqꝫ potēs in necessitate:iacula mortis euadere potest. Itē homo terre dominat̄:sed in morte terra homini dñat̄: qm̄ totū corpus hominis p terrā cōsumit̄ : ⁊ q̄diu homo viuit ti-met̄:sicut scriptū ē Apoc.xiiij. facies hois facies leonis. Sꝫ in morte vilis ab oibus reputat̄. Itē q̄diu homo viuit ami-cos habet tales vel quales:sed in morte oēs recedūt: ⁊ ipm̄ so lū relinquūt quasi despectū:qm̄ nō indiget eo amplius. Et sic q̄diu homo vixit potuit multos secū acquirere ⁊ ducere:sed in morte ab aliis ducetur. Unde xp̄s dixit petro.math.xxj. Aliꝰ cinget te ⁊ ducet te quo tu nō vis. Et pro amico vide Ar.sto. ethi.viij.vbi dicitur amicus est alter ego.

Sed pro informatione aliquorum de voto.vide.votiuus quidam obijt sine sacramentis: ⁊ damnatus est. Exemplum trigesimū septimū in vitis patrū in littera. A.

IN diocesi tragetēsi erat qdā rusticꝰ vsmanus bo descalcꝰ noie:tpe pdicatiōis scē crucis: ipe crucē ⁊ votū redemit p qnqꝫ libras traiectēses : ⁊ circū uenit dolo dispēsatorē cū posset dedisse quadragi ta octo libras : nec tñ filios exheredit asset. Iste sedebat in ta-bernis dicēs:vos stolidi,transibitis mare inpericulo vite vr̄e. Et expenditis substantiam vestram. Redemi enim pro quin-qꝫ libris votum meum: ⁊ vitam meā:⁊ manebo domi:⁊ tamē vobis similem habeo mercedem. Nocte quadam cum iace-

ret cũ vxore sua: audiuit in molendino suo qui erat contiguus i. coniunctus domi sue motum quasi molas molentes siue rotas/ et dixit puero suo. vade et vide quid hoc sit in molendino meo. puer iuit et rediit cum inbassiata: horrore percussus. Cui dominus. Quid est tibi. Ait ille tantus horror inuasit me in hostio molendini q compulit me redire. At ille. Etiam si diabolus ibi sit. Ego eam/ et videbo quid sit. Inmeta toga. scapulis venit ad molendinum. Erat enim quasi nudus et hostium aperuit molendini: et introspexit et vidit duos equos nigerrimos: et virum nigrum stantem circa eos. Qui dixit ad rusticum: festina et ascende equum istum: qui pro te huc adductus est. Ille rusticus expauit. At ille niger. Quid tardas: proiice vestem tuam et veni. Erat enim vestis cruce effigiata. Ille desperatus ex vocatione diabolice virtutis: reiecta veste equum ascendit. Pro quo nota q toga toge. dicitur a tego tegis. quia scilicet velamento sui corpus tegat et cooperit: et est pallium purum et forma rotunda et fusorie et quasi viridante sinu: et erat olim communis vestis romanorum. Et sic tandem vir niger ascendit alterum equum: et statim deducti sunt ad diuersa loca penarum: vbi ille miser rusticus vidit patrem et matrem: et alios q plurimos quos cognouit. Et vidit ibi quendam militem heliam de castro horst. insidentem vacce furenti aborso capite: ita q dorsũ habuit ad cornua vacce q huc atq; illuc discurrebat: et crebris ictibus dorsũ militis cruciabat. Et cũ quereret rustic9 ille: quare sic illã penã sustineret ille miles. Respõdit ille miles: vaccã istã rapuit sine mĩsericordia cuidã vidue mulieri. Et ideo oportet ipz hãc penã pati sine misericordia ab ea. Ostẽsa ẽ illi sedes ignita: et dictũ ẽ ei mõ reuerteris ad domũ tuã. post tres vero dies reuerteris ad istũ locũ: et sic mercedẽ accipies in ista sede. Mox a demone reduct9 semiuiuus in molendino ab vxore et sua familia inuẽtus ẽ. Qui rustic9 dixit eis oĩa q viderat et de facto cõtingebant. Et quasi sub desperatiõe vocat9 ẽ sacerdos parrochialis cleric9: q cũ cõsolaret: et ad cõfessionẽ et cõtritionẽ eũ admoneret. Qui rusti-

cus respōdit. Quid ꝓsunt verba ista: nō possum cōteri d̄ meis
pctis: q2 in sup̄fluū ⁊ īuanū videoꝛ me cōfiteri. Et video qđ in
me sit dispositū: necesse est adimpleri: sic miser sine sacramentis
ecclesie ingressus est viam vniuerse carnis.

¶ Uotiuus quidam: per triduū amisit visum. Exemplum
trigesimū octauū in vitis patrū in littera. A.

D ctoꝛ qdā litteratꝰ valde cū vouiss3 se p̄dicatoꝝ
ordinē intraturꝝ ⁊ iā eādē diē assignasset fratribꝰ
apud mediolanū retratꝰ a scolaribꝰ ⁊ seculari va
nitate: q iuit ad aliā ciuitatē: vt ibi doceret: ne. s.
frēs p̄dicatoꝝ ordinis tā frequēter videret. S3 eodē die quo
p̄uaricatꝰ ē pactū: visū p̄didit. ⁊ sic p tres dies cecꝰ pmāsit. Tā
dē pctm̄ cognoscēs: tādē visū recepit: ⁊ ordinē intrauit / ⁊ ī eo
de nocte pmāsit: ⁊ vitā ī bono finiuit. Et q2 dr̄ hic p̄uaricatus.
ꝓ quo vide ꝙ p̄uaricoꝛ: aris. vel p̄uarico. as. i. transgredi. in-
fringere. Et dr̄ a pre / ⁊ varico vel varicoꝛ. inde preuaricatoꝛ.
ris. i. trāsgrediēs: ⁊ hec preuaricatrix. cis. Et dicunt̄ p̄uarica-
tores legis. i. trāsgressores legis: qm̄ p̄ alijs ⁊ plusq̄ alijs de-
uiāt a lege. varicāt. i. claudicāt vel ambulant. Et corripitur. ri.

Et nota quomodo periculosum est differre votum. Exem
plum trigesimū nonū in vitis patrū in littera. A.

Quidā iuuenis iohannes noīe: vouit ꝙ ordinē ci
sterciensiū intraret. Sed accidia plenꝰ penituit: ⁊
sic loco voti fecit pegrinationem scī iacobi: a qua
cū fuisset rediens ⁊ a suis amicis fuisset receptus
valde honorifice dormiens vidit se in somno corā dn̄o deo: cū
quo erāt beatꝰ petrꝰ. paulus. iacobꝰ ⁊ iohānes. ⁊ alij aplī. Et
beatꝰ petrꝰ vt ei videbatur tenebat in manu librū pulcherrimū
quē dn̄s p̄cepit aperiri. Et sic vidit dictꝰ iohānes lr̄is aureis
nomē suū scriptū: qđ p̄cepit dn̄s deleri: Et beatꝰ iacobus ante
dn̄m deū se ꝓstrauit rogās ne nomen sui pegrini deleretur.
tūc nō exaudiuit eū dn̄s. s3 dn̄s deꝰ īpꝛopauit dicto ioāni dure
valde: ⁊ cū magna īdignatiōe. s. ꝙ eū irrideret ⁊ cōtēneret vo
tū suū adimplere. Et p̄cepit btō petro vt nomē suum deleret.

Beatus aūt Jacob⁹ adhuc iterū prostrauit se ante dñm rogās ne deleret nomē eius peregrini, pmittens pro eo q infra. xv. dies votum impleret. Ipse autem excitatus a somno gratias retulit, suo fideiussori pmittens q ipsum terminū anticiparet: et sic tempus anticipans ordinem cistersieñ. intrauit. fact⁹ primo abbas clare vallis postea factus est episcop⁹ apud valentiam vbi dr eum multis miraculis claruisse et vitā feliciter terminasse. Et sic pro aliquali declaratione isti⁹ materie vide qd dicat ysa. xxxviij. et est. In dieb⁹ illis egrotauit ezechias vsqz ad mortē: et introiuit ad eū ysayas fili⁹ amos pphete: et dixit ei: hec dicit dñs: dispone domui tue: qr morieris tu et nō viues Et sequitur ego adijciā sup dies tuos qndecim annos. glo. ista fuit pphetia pdestinatiōis: q est quando fit reuelatio pphete alicui⁹ futuri p vt est in dispositione diuina et eius presentia: hoc ifallibiliter implef: quoniā diuina presentia est immutabilis. Prophetia aūt suprapposita: q dixit: morieris tu et nō viues fuit pphetia cōminationis: q est quādo reuelatur aliqd futurū nō p vt est in mente diuina: sed pro vt est in causis inferiorib⁹: et sic erat de infirmitate ezechie q erat incurabilis per naturā hoc est scdm vires hūanas: nō tn per hoc excludebat qn diuina virtute curaret. Et ideo talis sentētia siue pphetia nō semp adimpletur. Et sic dicit augustin⁹ q in deo op⁹ non cōsiliū dicim⁹ mutari Sed eps abu. dicit. morieris tu. etc. i. pctā tua petūt p presenti te mori. qd est valde notandū. vsura.

¶ Pro vsurarijs defūctis nō ē orādū. exēplū. xlij. i lra. A.

Quidā sacerdos orauit p pre suo vsurario: et manu⁹ ipi⁹ cōtremuerūt sibim missa. et beat⁹ bernar. orauit qd hoc significaret. Et angelus appuit ei dicēs: nephas est orare p vsurario. q iā dānatus est. Et beat⁹ bernard⁹ phibuit sacerdoti: ne ampli⁹ p pre vsurario oraret. et ille sacerdos ampli⁹ nō orauit p aīa patris sui vsurarij. Et sic tūc cessauit tremor manuū suarū. s ipius sacerdotis filij vsurarij. Sed p ista materia de vsura vide p totum ti. de vsuris. s. qmō vsure sūt tā de iure diuino q de iure positi-

p

Alias apostolgmi-

no ꝓhibite. Et sic dicitur Luc. vj. mutuum dantes: nihil inde sperantes. Primum est consilium. s. mutuū dare. Secundum tamen est preceptū. s. nihil inde sperare.

¶ Quidā accepit cappā ab vsurario: ⁊ quō punit' ē. Exeplū quadragesimū tertiū in vitis patrū in littera. A.

Cum aīa beati fursei egressa eēt de corpore: demones eū ante tribunal iudicis accusabāt: sed nō iueniebāt qd ei obijcerēt: nisi ꝙ aliqā cappam a quodā feneratore receperat. Sʒ angelis scīs orāib' ꝑ ipō: decreuit dñs: vt. s. aīa ad corp' rediret ⁊ penitentiā ageret. vnde vnꝰ demō irat' animā ei' a quo cappā receperat in ei' faciē piecit. vnde postq̄ fuerat suscitatus: apparuit in facie ei' crustio ex anima feneratoris igne gehēne succensa nec tamen creditur sanctum virum sciuisse illam capam fuisse fenore acq̄sitam: sed inquirere debuit. hoc arnoldus.

¶ Quidā cōstruxerat eccl'iā ꝺ̄ vsuris. exeplū. xliiij. in lr̄a. A.

Cum qdā vsurari' ecclesiā de vsuris ⁊ rapinis cōstruxisset: epm ad ei' dedicationē vocauit. Epo ergo cū suis clericis officiū dedicatōis pagēte: vidit retro altare diabolū in cathedra stantem in habitu episcopali: qui dixit epō. Quare tu ecclesiā meā consecras: cessa iā: qm̄ hec eccl'ia merito ad me ptinet: qm̄ de vsuris ⁊ rapinis edificata ē. Cū ergo eps cū clericis fugeret continue ipe diabolus grādi strepitu ecclesiā destruxit.

Usurarius quidā in agone. i. in pugna mortis dixit denarios comedo. Exemplū. xlv. in vitis patrū. in littera. A.

In diocesi coloniensi miles qdā defunct' ē vsurari' ad modū nominat' ⁊ auar'. Qui cū īfirmaref ⁊ tādē materia ascēdēte in cerebrū: fact' ē freneticus. Cūqʒ quotidie dētes ⁊ os moueret: dixerūt ei ministri sui. Quid comeditis dñe. Respondit ille: denarios ego mastico. visum enī fuerat ei ꝙ demones ori eius denarios infunderēt. Nō possum inqt sustinere demones istos. ponite me ad monasteriū: qꝛ forsitā illic oratiōibus seu ꝑ oratiōes bonoꝝ hominū liberabor. Qui cū delatus fuisset clamauit. Re-

portate me: plures enim demones hic video q̄ in do mo mea videbam. Sic q̄ miser delat⁹ ꝛ a demonibus agitatus expirauit. Ecce q̄ execrabile viciū sit vsura in tormentis ostenditur cunctis. Et est vsura quicquid euenit preter sortē de qua lu.vj. vbi dr̄ mutuū dātes.ꝛc̄. ꝑ q̄ dicit.aris.j.de. R. P. q̄si in fine primi libri q̄ nūmus nō parit nūmū. Et q̄ hic dr̄ delat⁹. ꝑ q̄ nota q̄ delat⁹.i.de vno loco ad aliū lat⁹ vl̄ deorsū lat⁹ accusat⁹

Et hic q̄ritur de defectibus q̄s xp̄s in hūana natura assumpsit. Circa quod q̄rūtur quattuor. Primo vtrū filius dei assūmere debuit in hūana natura corporis defectus. Scd̄o vtrū assūpserit necessitatē his defectibus subiacendi. Tertio vtrū huiusmōi defectus cōtraxerit. Quarto vtrū oēs hui⁹mōi defect⁹ assūpserit

Ad primū sic ꝓceditur. videtur q̄ fili⁹ dei nō debuit assūmere humanam naturā cum corporis defectibus. Sicut in anima vnita est personaliter verbo dei ita ꝛ corpus. Sed aīa xp̄i habuit omnimodā pfectionē ꝛ quantū ad grām ꝛ quantū ad sciētiā vt supradictū est. ergo etiā corpus ei⁹ debuit eē omnibus modis perfectū nullū in se habens defectum. Preterea aīa xp̄i videbat verbū dei ea visione qua beati vident vt dictū est. ꝛ sic aīa xp̄i erat beata. sȝ ex btitudine aīe glificat corp⁹. Dicit enī augu. in ep̄la ad dioscoꝝ. tā potēti natura de⁹ fecit animā vt ex ei⁹ plenissima beatitudine redundet etiā in inferiorē naturā q̄ est corp⁹: nō btitudo q̄ fruentis ꝛ intelligentis est propria: sed plenitudo sanitatis.i. incorruptiōis vigor: corp⁹ igitur christi fuit incorruptibile: ꝛ absq̄ȝ omni defectu. Preterea pena cōseq̄t culpā: sȝ i xp̄o nō fuit aliq̄ culpa ſm illud petri. iij. q̄ pctū nō fecit: ḡ neq̄ȝ defect⁹ corꝑales q̄ sūt penales i eo eē debuerūt. Preterea vl̄s sapiēs assumit id qd̄ īpedit ip̄z a ꝓp̄o fine: sȝ ꝑ hui⁹modi defect⁹ corꝑales multipl̄r videt̄ īpediri finis incarnatiōis. p̄io q̄dē q̄ ꝓpter hmōi īfirmitates hoīes ab ei⁹ cognitiōe īpediebant̄ ſm illud ysa.liij. Desiderauim⁹ eū despectum ꝛ nouissimū virorū virum dolorum. ꝛ sitientez infirmitatē: ꝛ quasi absconditus est vultus eius ꝛ despect⁹ vnde nec

reputamus eũ. Secũdo qꝛ scḋꝝ patrũ desideriũ nõ videt̃ adim‑pleri. Et dꝫ psona dñ ysay. lj. Consurge cõsurge induere for‑titudinẽ brachiũ dñi. Tercio qꝛ cõgruẽti⁹ p fortitudinẽ ꝙ per infirmitatẽ videbat̃: ꝛ potestas diaboli posse superari. Et hũana infirmitas posse sanari. nõ ꝙ videt̃ cõueniẽs fuisse ꝙ fili⁹ dei humanã naturã assũpserit cũ corpalibus infirmitatib⁹ siue de‑fectib⁹. Sed cõtra ẽ qd dr̃ hebꝛe. ij. In eo in ꝙ passus est ꝛ tẽ‑ptat⁹ potens ꝛ eis q tẽptant̃ auxiliari. Sed ad hoc venit chri‑st⁹ vt nos adiuuaret. vnde ꝛ dd dicebat: leuaui oculos meos ĩ mõtes vnde veniet auxiliũ mihi. sic in ps. cxlj. ꝙ cõueniẽs fu‑it. vt filius dei carnẽ assũpserit infirmitatib⁹ hũanis subiacen‑tẽ: vt in ea possit pati tẽptari: ꝛ sic auxiliũ nobis ferri. R. dicẽ. cõueniẽs fuisse corpus assumptũ a filio dei hũanis infirmita‑tibus ꝛ defectibus subiacere. Et precipue ꝓpter tria. Pri‑mo quidẽ qꝛ ad hoc filius dei carne assũpta venit in mũdũ: vt ꝓ peccato humani generis satisfaceret. vn⁹ aũt ꝓ peccato al‑teri⁹ satisfacit: dũ penã pro peccato alterius debitã in se susci‑pit. hui⁹modi aũt defect⁹ corporales. s. mors. fames. sitis. ꝛ hu‑iusmodi sunt pena peccati: qd est in mũdũ p adã introductum ꝫm illud. ro. v. ꝑ vnũ hoĩeꝫ peccatũ intrauit in mundũ: ꝛ per peccatũ mors. Unde cõueniens fuit quãtũ ad finẽ incarnatio‑nis: ꝙ huiusmodi penalitates in nr̃a natura susciperet vice no‑stra ꝫm illud ysa. liij. vere languores nostros ipse tulit. Secũdo ꝓpter fidẽ incarnationis astruẽdã. Cũ enĩ natura humana: nõ aliter esset nota hominibus nisi ꝓ vt hui⁹modi corpalibus defectibus subiacet. Si sine his defectibus filius dei humanã naturã assũpsisset videret̃ nõ fuisse verus homo nec verã car‑nẽ habuisse s; fantasticã: vt manichei posuerũt. ꝛ ideo vt dr̃ ad phili. ij. Exinaniuit semetipsuꝫ formã serui accipiens. i. in similitudinẽ hominũ factus ꝛ habitu inuẽtus vt hõ. vnde ꝛ bea‑tus tho. per aspectũ vulnerũ est ad fidẽ reuocatus. vt dicitur io han. xxiij. propter exemplũ patientie qd nobis exhibet passi‑ones ꝛ defectus humanos fortiter tollerando. Unde dicitur ad hebreos. xij. Sustinuit a peccatoribus aduersus semetipm

contradictionē vt non fastigemini animis vestris deficientes. Ad primū ergo dicēdū: q satisfactio pro peccatis alterius habet quidem quasi materiā penas quas aliquis pro peccato alterius sustinet. Sed pro principio habet habitum anime ex quo inclinatur ad volendum satisfacere pro alio: et ex quo satisfactio efficatiā habet. Nō enī esset efficax satisfactio nisi ex caritate procederet: vt infra dicet. Et ideo oportuit animā xpi esse perfectam quantū ad habitus sciaz et virtutū: vt haberet facultatem satisfaciendi: et corpus eius esset subiectū infirmitatibus nostris vt ei satisfacionis materia nō deesset. Ad. ij. dicendū q fm naturalē habitudinē: q est inter animā et corpus ex gloria anime redundatur gloria ad corpus. Sed hec naturalis habitudo in christo subiacebat voluntati diuinitatis ipius ex qua factum est: q beatitudo remaneret in anima et non deriuaretur ad corpus: sed caro pateretur: que conueniunt nature passibili secundū illud q damascenus dicit q beneplacito diuine voluntatis permittebatur carnē pati et operari q pro pria erant. Ad tertiū dicendū q pena sequitur culpam actualem vel originalē quādoqz quidē eius qui punitur. quandoqz autē alterius pro quo ille qui penas patitur satisfacit. Et ita accidit in christo scdm illud ysa. liij. Ipse vulneratus est propter iniquitates nostras attritus est propter scelera nostra. Ad quartum dicendū q infirmitas assumpta in christo nō impediuit finē incarnationis: sed maxime promouit vt dictum est. et quis p hmōi infirmitates abscōderetur eius diuinitas: manifestabatur tamē eius hūanitas q est via ad diuinitatē perueniēdi. scdm illud Ro. v. accessum habemus p ihesum christū: ad deū. Desiderabant aūt antiqui patres in xpo non quidē fortitudinē corpalē sed spūalē: per quā et diabolum vicit christus et humanaz infirmitatē sanauit.

D scdm sic pcedit. videt q xps non ex necessitate his defectibus subiacuerit. dicit enī ysay. liij. oblatus est qr ipse voluit. et loquitur de oblatione ad passionē. Sed voluntas opponitur necessita

ti:ergo xp̄s nō ex necessitate subiacuit corporalib⁹ defectibus.
Preterea damascen⁹ dicit in tertio libro. Nihil coactū i xp̄o
cōsideratꝛ: sed oīa volūtaria: sed qd̄ ē volūtariū: nō ē necessari-
um: ergo huiusmodi defect⁹ nō fuerūt ex necessitate in xp̄o. pte
rea necessitas infertꝛ ab aliquo potētiori: sed nulla creatura est
potētior ꝙ aīa xp̄i ad quā ptinebat ꝓpriū corp⁹ conseruare: er
go huiusmodi defect⁹ seu īfirmitates: nō fuerūt i xp̄o ex necessi
tate. Sz cōtra ē qd̄ apl's dicit ad Ro. viij. Misit de⁹ filiū suū
in similitudinē carnis peccati: sz cōdictio carnis peccati ē. s. ꝙ
habeat necessitatē moriēdi: ꝛ sustinēdi alias huiusmōdi passio
nes: ergo talis necessitas sustinēdi hos defect⁹ fuit i carne xp̄i.
Respōsio. dicēdū ꝙ duplex ē necessitas. vna qd̄ē coactiōis: q̄
fit ab agēte extrinseco: ꝛ hec qd̄ē necessitas cōtrariatꝛ ꝛ nature
ꝛ volūtati: quoꝝ vtrūqz ē pncipiū intrinsecū. s. natura ꝛ volū
tas. Alia aūt ē necessitas naturalis q̄ consequitꝛ vl' pncipia natu
ralia puta formā: sicut necessarium ē ignē calefacere vl' mate
riā sicut necessariū ē corp⁹ ex cōtrarijs compositum dissolui: vt
ethi. iij. ꝛ phi. iij. sic boeci⁹ li. ij de cōso. ꝓsa q̄rta. i qb⁹ locis dr̄.
O ē qd̄ cōponitꝛ reuertitꝛ i ea ex qb⁹ cōponitꝛ. Et s̄m ergo hāc
necessitatē q̄ cōsequitꝛ materiā: corp⁹ xp̄i subiectū fuit necessitati
mortis / ꝛ necessitati alioꝝ huiusmodi defectuū: q2 sicut hic di
ctū ē beneplacito diuine volūtatis carni xp̄i pmittebatꝛ agere
ꝛ pati q̄ erāt ꝓpria: vt dictū ē i p̄cedēti. c. Hec aūt necessitas
causatꝛ ex principijs carnis humane: vt iā dictū ē. Si aūt loq
mur de necessitate coactiōis s̄m qd̄ qd̄em ꝙ repugnat natura
corporal': sicut iteꝝ corp⁹ xp̄i s̄m cōdictionē ꝓprie nature neces
sitati subiacuit / ꝛ claui pforātis ꝛ flagelli pcutiētis. Scd̄m ve
ro ꝙ talis necessitas repugnat volūtati: manifestū ē ꝙ in xp̄o
nō fuit necessitas hoꝝ defectuū: nec p respectū ad diuinā volū
tatē: nec p respectū ad volūtatē humanā xp̄i absolute: put se-
quitꝛ ratione deliberantē bonū: sed soluz s̄m naturalē motum
volūtatis: put. s. naturaliter refugit mortem ꝛ corporis nocu-
menta. Ad primū ergo dicendū ꝙ xp̄s dicitur oblatus: quia
voluit ꝛ voluntate diuina ꝛ voluntate humana deliberata: li-

cet mors eet contra motum voluntatis humane: vt damascenus dicit. Ad secundum patet responsio ex dictis. Ad tertium dicendum q nihil fuit potentius q anima xpi absolute: nihil tamen prohibet aliquid fuisse potentius quantum ad hunc effectum: sicut clauus ad perforandum: et hoc dico secundum q anima xpi consideratur secundum propriam naturam et virtutem.

Ad tertium sic procedit: videtur q xps defectus corporales contraxit. Illud enim contrahere dicimus quod simul cum natura et origine trahimus: sed xps simul cum natura humana defectus et infirmitates corporales per suam originem traxit a matre. cuius caro huiusmodi defectibus subiacebat: ergo videtur q xps hos defectus contraxit. Preterea id quod ex principijs nature causatur simul cum natura trahitur: sed huiusmodi penalitates causantur ex principijs nature humane: ergo eas xps contraxit. Preterea secundum huiusmodi defectus christus alijs hominibus assimilatur vt dicitur hebre. ij. Sed alij homines huiusmodi defectus contrahunt ergo videtur q etiam xps huiusmodi defectus contraxit. Sed contra est q huiusmodi defectus contrahuntur ex peccato secundum illud Ro. v. per vnum hominem peccatum intrauit in hunc mundum: et per peccatum mors: sed in xpo non habuit locum peccatum: ergo huiusmodi defectus xps non contraxit. Respondeo dicendum q in verbo contrahendi intelligitur ordo effectus ad causam: vt s. illud dicatur contrahi: quod simul cum sua causa ex necessitate contrahitur: causa autem mortis et horum defectuum in humana natura est peccatum: quia per peccatum mors intrauit mundum vt dicitur ad ro. v. Et ideo illi dicuntur proprie hos defectus contrahere: qui ex debito peccati hos defectus incurrunt. Xps autem hos defectus non habuit ex debito peccati: quia vt augu. dicit. exponens illud ioh. iij. qui de sursum venit: super omnes est. de sursum venit xps. i. de altitudine nature humane quam habuit ante peccatum primi hominis accepit naturam humanam absque peccato: in illa puritate in qua erat in statu innocentie: et simili modo potuisset assumere humanam naturam absque defectibus. Sic igitur patet q xps non contraxit hos defectus. s. ex debito peccati eos suscipiens: sed ex propria voluntate. Ad primum ergo dicendum q caro xpi ex virgine assumpsit naturam absque aliqua

culpa ꝛ sic similr potuisset naturā assumere absq3 aliqua pena corpali ꝛ spūali: sed voluit suscipere penam propter opus nostre redemptionis implendū vt dictū est. ꝛ ideo habuit hmōi defectus non cōtrahendo sed voluntarie assumendo. Ad scd3 dicendū ꝙ causa mortis ꝛ aliorū corpaliū defectuū in humana natura est duplex. vna quedā remota: que accipitur ex parte principiorū naturaliū humani corporis in quantū est ex cōtrarijs compositū. sed hec causa impediebatur per originalem iustitiā: ꝛ ideo proxima causa mortis ꝛ aliorū defectuū est peccatum: per qd̄ est subtracta originalis iustitia: ꝛ propter hoc qꝛ xp̄s fuit sine peccato: dicit non cōtraxisse hmōi defect9: sed volunterie assumpsisse. Ad quartū dicendū. ꝙ xp̄s in hmōi defectib9 assimilatus est alijs hominib9 q̄ntū ad qualitatē defectu3: nō aūt quantū ad causa3: ꝛ ideo xp̄s non contraxit huiusmodi defectus sicut ꝛ alij homines.

Ad quartū sic procedit. videt ꝙ xp̄s oēs defect9 corpales hominū assumere debuit. Dicit enim damascen9: qd̄ est inassumptibile: est incurabile: s3 christus venerat oēs defectus nostros curare: ḡ oēs defectus nostros assumere debuit. Preterea dictū est ꝙ ad hoc ꝙ christus redēptor noster pro nobis satisfaceret debuit habere habitus perfectiuos in aīa ꝛ defectus in corpore sed christus ex parte anime assūpsit plenitudinē oīs gratie: ergo ex parte corporis debuit assumere oēs defectus. Preterea inter oēs defectus corpales p̄cipuū locū tenet mors. s3 christ9 mortē assūpsit: ḡ multo magis oēs alios defectus hūanos assumere debuit. Sed cōtra est ꝙ cōtraria nō possunt fieri simul in eodē. vt ait ph̄s metha. iiij. vbi dicit de q̄libet esse vel nō esse de nullo sil'ābo. Sed quedā infirmitates sūt sibi ip̄is cōtrarie: vt pote ex contrarijs principijs create: ḡ nō potuit esse ꝙ xp̄s oēs infirmitates hūanas assumeret. R. dc̄3. ꝙ sicut dictū est xp̄s defectus hūanos assūpsit ad satisfaciendū ꝑ pctō hūane nature ad qd̄ regrebat ꝙ hr̄et ꝑfectionē sciētie ꝛ gratie in aīa. Illos aūt defect9 xp̄s assumere debuit: q cōsequūt ex pctō cōi

toti⁹ nature: nec tñ repũgnãt pfectiõi sciẽtie ꝛ gratie. Sic igit̃ nõ cõueniẽs fuit vt oẽs defectus seu infirmitates magnas as sũmeret. Sũt eni q̄dã defect⁹ q repũgnãt pfectioni scientie ꝛ gr̃e: sicut ignorãtia. pnitas ad malũ ꝛ difficultas ad bonũ. q̄dã aũt defect⁹ sũt q nõ cõsequũt̃ cõiter totã hũanam naturaȝ pter peccatũ pmi hoĩs. s. ade patris nr̃i: sȝ causant̃ in aliqb⁹ hoĩbus ex q̄busdã pticularib⁹ causis: sicut lepra ꝛ morbus caduc⁹ ꝛ alia hui⁹modi. Qui q̄dẽ defect⁹ qñȝ causant̃ ex culpa hoĩs: puta ex ĩordinato victu. Q̄ñȝ ex defectu v̾tutis formatiue: q̄ꝝ neutrũ cõuenit xp̄o: quoniã caro ei⁹. s. xp̄i de spũ scõ cõcepta ẽ: q est infinite sapiẽtie ꝛ v̾tutis: errare ꝛ defficere nõ potens: ꝛ ip̄e nihil ĩordinatũ in regimine sue vite exercuit. Sũt tñ tertij defect⁹: q in oĩbus hoĩbus cõiter ĩueniũt̃ ex peccato primi parentis: sicẽ mors. fames. sitis ꝛ alia hmõi: ꝛ hoȝ defect⁹ oẽs xp̄s suscepit: quos vocat damascen⁹ naturales ꝛ indetractabiles passiones. naturales q̄dẽ: q2 cõsequunt̃ cõiter totã naturã humanã. Indetractabiles aũt: qm̄ defectũ scientie ꝛ gr̃e nõ importãt. Ad primũ g̃ dicendũ ꝙ oẽs pticulares defectus hominũ causant̃ ex corruptibilitate ꝛ passibilitate corpis: superadditis quibusdã pticularibus causis. Et ideo cũ xp̄s curauit passibilitatẽ ꝛ corruptibilitatẽ corporis nostri p hoc ꝙ eam assumsit ex cõsequẽti oẽs alios defectus curauit. Ad scõm dicendũ ꝙ plenitudo oĩs gr̃e ꝛ sciẽtie aĩe xp̄i scõm se debebat ex hoc ip̄o ꝙ erat a v̾bo dei assumpta: ꝛ ideo absolute oẽȝ plenitudinẽ sapientie ꝛ gratie xp̄s assumpsit: sed defectus nr̄os dispensatiue assumpsit: vt pro pctõ nr̄o satisfaceret: nõ q2 ei scdm se competerent. Et ideo non oportuit ꝙ omnes assumeret: sed solũ illos qui sufficiebant ad satisfaciendũ pro peccato totius humane nature. Ad tertium dicendũ ꝙ mors in omnes homines deuenit ex primi parentis peccato: non autem quidem alij defectus licet sint morte minores. Unde non est similis ratio sic tho. sua tertia parte. q. quartadecima. Et nota quid dicat ep̄s abulen. exodi. xj. vt multa signa fiant. glo. i. si fiant etiã multa signa. ideo superfluuȝ esset ꝙ fierent plura. Nota ꝙ isto

tempore multi egiptij timuerunt Egiptum esse perituram ideo fugierūt vt ciclopes q de egipto nauigauit in grecias / et addidit athenas. hoc tempore fuit vacuus qui inuenit vsū vi ni in grecia: hoc tpe fuit diluuiū tertiū in thessalia sub deucalione: a quo tempore incipiūt antiquissime historie gentilium. s. Marcus Varro. et Ouidius methamorphoseos libro primo. et hoc tempore hercules fuit. Sed nunc non immerito potest moueri quedā questio vtrum iudicia antiquorū sint meliora iudicijs modernorum an econtra. Solutio dicendū q iudicia antiquorum comparantur gigantibus. et iudicia modernorum comparantur gnanis. Sed si gnani ponantur in collo gigantium videbunt gigantes et insup plus. talis igit erit differentia modernorum iudiciorum et antiquorū. eps abulen.

Ed pro multis dictis et dicendis vide quid dicatur exodi. x ij. Et incipit dixit queqz glo. posita primogenitorū morte: hic describitur celebratio agni pascalis: q fuit occasione illius plage. Notandū q pascha qd primo hebrei celebrauerunt non fuit celebratum: sicut pascha celebratū ē: vt videt in isto. c. sicut aliq sacramenta noue legis non sunt sub eodem ritu vel sub eisdē verbis nunc et in ecclesia primitiua. Lutera. Dixit quoqz deus. vtrum hoc fuerit anteq̄ moyses denūciaret pharaoni vltimā plagā / vel postea: expositū est. Mensis iste glo. s. martius quē vocāt hebrei misach. vobis erit principium mensiū quasi dicat apud alias gentes non sic est. Alique gentes olim habuerunt in anno quattuor menses solum vt egiptij aliqui ser. vt latini. Aliqui vero tres. aliqui decem vt romani vsqz ad iuliū cesarem: qui duos menses addidit. Fuit etiam apud latinos martius primus. et februarius vltimus: vt ait ouidius in primo faustorū vbi dicit. Qui ianū sequtur veteris fuit vltim⁹ anni: primus erit in mensibus anni vt supra dictū est. s. geñ. s. September fuit primus mensis in quo mundus creatus est: Et iste fuerat olim primus apud hebreos vsqz ad illud tempus: in quo vocauerunt martium primum propter liberatio-

nem de egipto: que facta fuit quartadecima die eius: sicut gẽtes eras suas vel etates incipiunt ab aliquo tempore in q̃ eis aliquod proprium accidit: vt nos incipimus a christo incarnato. Et sic pro ista materia vide titulũ per totum. de fide instru. Et ibi abba. Romani vero incipiunt ab octauiano. Sed aliqui dicunt ꝙ primus mensis apud hebreos est aprilis: sed falsum est: quoniã festũ expiationis fit septimo mense: quẽ septembrẽ vocant. Sed septẽber non est septim⁹ ab aprili: sed a martio. Frequenter tamen mensis primus eorum cõcurrit cum aprili nostro: quoniã iudei cõputant annos per vacatiões. Annus autem solaris excedit lunarem in vndecim diebus: ideo in tertio anno qui dicitur ambolismalis faciunt iudei tredecim lunationes vt adequetur vnus annus lunaris scilicet iudeorum: anno solari scilicet catholicorum. Mensis autem duodecimus qui dicitur Adar apud iudeos duplicatur: tunc tertius decimus mensis eorum concurrit cum martio ⁊ Nisan: qui est primus apud eos concurrit cum aprili. Item admittitur sine hoc multis annis primus mensis suus cum nostro aprili: quoniam ipsi iudei incipiunt primum mensem a principio lunationis propinquum equinoctio vernali siue ante / siue postea. Cum autem lunatio sit noua: multum autem equinoctium: tunc modicum vel nichil accipit secundus mensis illius scilicet iudeorum de nostro aprili. Si autem lunatio noua sit in equinoctio vel postea aliquantulum primus mensis suus tenebit quasi medietatem aprilis nostri parum magis vel minus. Decima die mensis huius. ⁊c. glosa. Dixerunt aliqui ꝙ hic tangitur duplex immolatio: vna agni: qui imolabatur decima die in qualibet domo. Alia vero imolatio q̃ seruabatur a decima die vsq; ad quartam decimã diem in qua imolabatᷣ agnus ad vesperam non in singulis domibus: sed a tota multudine hebreorum cõmedebatur. Sed hoc videtur impossibile: quia de sanguine immolati quarta decima die debebant ponere filii israhel omnibus super liminaribus domorũ suarꝫ

⁊ oẽs deberent comedere de carnib⁹ illi⁹. Sed nullo mõ poterat sanguis vni⁹ aĩalis tãto pp̃lo sufficere. Jtẽ q: vbi nos habem⁹ iuxta quẽ ritũ tolletis eũ dm. vnde iste error habuit origi nẽ. hebre⁹ hʒ de arietib⁹ vł capris accipietis illũ: itaqʒ nõ erraret duo aĩalia diuersi generis imolãdo: sʒ vni⁹ generis. Sed itellect⁹ ẽ ꝙ si de agnis forte hr̃i nõ posset ꝓpter paupertatẽ vel quãcũqʒ causã qd̃ accipiat̃ de edis: ⁊ hoc vult lr̃a nr̃a si bene ītelligat̃. s. iuxta quẽ ritũ tolletis edũ. s. glo. faciẽtes ea q̃ dicta sunt accipiendo agnum. Si autem haberi non potuerit tolletis edum: ⁊ facietis eadem que in agno. Mandatur autem ꝙ ille agnus accipiat̃ a decima die ⁊ cõseruetur vſqʒ ad quartamdecimam diem: quoniam filij israel erãt nimis solicati putando se ad recessum. Si autem in vltimo die deberent capere agnum forte obliuiscerẽtur propter magnas curas. Secũda causa: quia ne illis quattuor diebus posset cognoscere qlibet de agno suo vtrum haberet aliquam maculaʒ ꝓpter quã offerri non debet. Dicũt tamẽ iudei ꝙ ista acceptio agni per quattuor dies ante nõ fuit obligatoria ꝓ tpe futuro: qm̃ fuit ex duabus causis: quarũ nulla postea manebat: nõ prima q: iudei nõ erãt postea de ꝑparatione exitus solicti sicut ante fuerũt. Nõ secũda: quoniã imediate cognoscebãt maculas animaliũ ꝓpter continuationem sacrificandi: quoniam quotidie imolabant duos agnos pro iugi sacrificio. vnum. s. in mane. aliuʒ in vespera diei. Assumet vicinuʒ suũ. glo. s. si sit hebre⁹: quoniam nullus poterat de illo comedere nisi iudeus vel proselitus. i. circumcisus. s. qui de gentilitate ad iudaismũ fuerat conuersus: ⁊ hoc fiebat non propter paupertatem emẽtis: sed propter hoc: ne maneret aliquid de agno. Juxta numeruʒ animarum. glo. aliqui dicunt ꝙ decem capita erant in comestione agni. Sed dicit Rabi salomon. ꝙ ab ista lege excusabantur infirmi qui non poterant comedere sine periculo carnes vltra quantitatem vnius oliue. Sed illud dictum Rabi salomõis. poterit intelligi de pascha celebrando in futurũ: sed non de pascha quod iudei ĩmolauerũt in egypto: quoniaʒ

tunc nullus erat infirmus inter eos vt p3 in ps. ciiij. vbi dicit. Et nō erat inter eos tribubus infirma. Sine macula. glo. nō intelligas maculā p varietate coloris: sed pro factione vel de fectu vel monstruositate alicuius partis. Masculⁿ qm̄ legislator intendebat ex hoc significare messie imolationē: qui fuit vir perfectⁿ: ideo significatur per masculū qui dicit scrū perfectū. Femella aūt aliqñ imolabat vel p pacificis hostijs / vel p peccato. Aniculⁿ. glo. i. vnⁿ anni cōputando annū a tēpore quo poterat imolari. s. ab octaua die natiuitatis sue. Judei magis arietes z hircos z feminas eoz imolabant q̄ alia animalia: vt detestarēt deos egiptioz. s. iouē l'amonē qd idē est. q sub arietis specie colebat. Et demones q aliqñ imolabāt thaurū qz apis deⁿ egiptioz sub thauri specie videbat. Seruabitis vs qz ad quartā decimā diem. glo. quoniā quītadecima die martij fuit exitus de egipto. ymolabit eū vniuersa multitudo. nō intelligas q̄ totus populus coniunctus vnum agnū imolaret quoniā non sufficeret ei: sed tota multitudo glosa. i. quilibet de multitudine in domo sua sufficeret ad cōmedendū. Ad vesperam glo. que incipiebat post meridiem diei quartedecime vsqz ad noctem secundū eorum cōsuetudinē z fiebat in vespera: qz vespera quartadecima die pertinet ad solennitatem quintedecime diei in qua die egressi sunt de egipto. Et sic ecclia computat dies solennes a vespere precedentis diei. Ponent super vtrūqz postē ianue. glo. s. inter quos vertitur ianua. Insuper liminaribus. glo. i. in ligno transuersali sup ianuā coniungētem duos postes domorum. In quibus cōmedent illum glo. quoniam sicut alique domus vbi conseruarentur animalia vel panis vel vinū ibi non deberet poni sanguis. Edent carnes glo: et hoc dicunt hebrei q̄ non licebat comedere vel frangere ossa vel medullas ossium vel cartilagines que sunt carnibus duriores z ossibus molliores in agno pascali. Assas igni. glosa quoniam velocius aliquid assatur q̄ coquatur qd conueniebat velocitati. i. pressure vel festinationi egredientiū de egipto. Azimos panes. glosa. quoniam citius fiunt q̄ cum

fermento. Cum lactucis siluestribus. glo. que amare sunt. In hebreo dicit cum amaritudinibus. i. cũ herbis amaris quo cũ qꝫ non exprimendo nomẽ speciale alicuius herbe sicut exprimit littera nostra: hoc erat ad significandum amaritudinem quã sustinuerunt in egipto iudei. Caput cum pedibus eius et intestinis vorabitis glo. in hebreo non habetur vorabitis: ideo est alius sensus referendo caput et pedes et intestina ad assationem: quoniam non debebant caput et pedes per se assari: sꝫ cũ toto agno et intestina lota cum agno assari debebant. Sed nec hebrei negant quod habetur in nostra translatione. scilꝫ. deberent cõmedere caput et pedes et intestina. Nec manebit ex eo quicquã vsqꝫ mane glo. qꝛ erant egressuri altera die diluculo antequã cõmederent. Si residuum fuerit igne cõburetur glo. qꝛ vt ait iosephus: quod comburitur igni: eleuatur in sursum: quod significat pestem et angeli percutientes fugituram a iudeis. Renes vr̃os accingetis. calciamẽta ĩ pedibus: baculosqꝫ ĩ manibus. oĩa ista significãt prõptitudinẽ recedendi. Est enĩ phase. i. transitus. hoc enim superadditur in nr̃a translatione ad expositionem nominis hebrei: et hic redditur causa supradictarum preparationũ et vocatur phase: quoniã angelus percutiens transibat domos hebreorum vel quia ipsi iudei alia die de egipto transierunt. In cunctis dijs egipti faciam iudicia glo. scꝫ puniendo eos: quoniã ydola illa lignea illa nocte putrefacta sũt: et terram subintrauerũt: ydola lapidea in puluerem cõminuta sunt. Erit vobis sanguis in signum glo. non intelligas qꝫ hoc ponebatur vt angelus cognosceret: quia hoc nihil agit ad angeli cognitionẽ: sed vt non solum interius per dei cultũ ab egiptijs distinguantur. sed etiã exterius. Transibo vos. glo. s. non percutiens consequenter cum egiptijs quando percussero terram. s. per angelum meũ: nõ per meipsum: quoniã non est necesse qꝫ deus ista per se operetur cum habeat ministros potentes ista facere. Hanc diem in monimentum. i. in memoriã cultu sempiterno. glo. sicut dicitur circumcisio sempiterna. que nõ semper durabit: quoniam dictio hebrayca hic posita significat

aliquādo annos vel non multum tempus. s. quinquaginta annos sicut dicitur in leuitico erit seruus in sempiternū. i. vsq3 ad iubileū: qui fiebat de quinquagesimo vsq3 eo quinquaginta annos. vel aliter quia licet non seruetur pascha in eternum secūdum eundē ritum obseruatum tamen secundū alium ritum pfectionem significat: et sic manere dicitur: quod manet mutatū in melius. Septem diebus comedetis azima glo. i. panes sine fermento. Sed dicit ra. sa. q illud preceptum de azimis nō dabatur pro tunc: sed pro post in significationem eius qd nūc accidit: quia hebrei fermentassent in pascha si potuissent: sed coacti sunt non fermentare vt patet infra: quoniam non poterant fermentare cogentibus egiptijs exire a die primo. Non erit fermentatum in domibus vestris. glo. s. computando primam diem a septima hora diei. xiiij. in qua poterat iam agnus imolari: ideo eadem hora non debet manere aliquid fermentatum in domo: vnde exodi. xxiij. dicitur. Nō imolabis sanguinem victime tue sup fundamentū. i. existente fermento in domo. Quicumq3 cōmederit fermentatum: peribit anima illa. glo. nisi sit carens vsu rationis: quem lex nulla obligat. A die prima vsq3 ad septimū inclusiue. Dies prima erit sacta glo. i. a nobis sanctificata in cultu dño et cibo delicato iuxta possibilitatē cuiuslibet vnde neemie viij. Cōmedite pinguia et bibite mulsum. i. potionem factam de melle. dies eni domini fact⁹ ē Que ad vescendū pertinet. glo. nisi forte accidat solēnitas ista in sabato: in quo non licebat aliquos tale agere. Et sic patet q sabbatum erat maioris obseruationis quā pascha. In generationes vestras ritu perpetuo. glo⁹ dicit Ra. sa. q non fuit hoc seruatum a iudeis dum fuerunt in deserto nisi. xx. anno egressionis de egipto: ideo intelligitur in generatiōes vestras glo. s. qui intrabunt in terram promissionis: qr qui egressi sunt. xx. ānis sursū oēs mortui sūt pter iosue et caleph q intrarūt trā promissiōis vt p3 numerí. xxvj. c. Etiā fuit suspensū mandatū de circūcisione: qm pueri nati in illis quadraginta annis nō circūcisi sūt vsq3 in ingressuz terre pmissiōis vt habet iosue. v. vsq3

ad vicesimã eiusdẽ mẽsis.s.sclusiue.fermẽtatũ nõ inueniet i do mib⁹.glo.nõ solũ comedere fermẽtatũ erat peccatũ:sʒ etiam bře i domo.tãde aduenis q̃de indigenis. glo. aduene dicunt q de g'tilitate venerũt ad circũcisionẽ: quos vocat xp̃s ꝓseli tos:vt habet matb. xxiij.c. Sed indigene dicunt naturales d terra illa q̃si indigẽtes. Jte tollẽtes.in hebreo dr̃ emite. accipi te.i.q habet gregẽ accipiat: q non habet emat quoqʒ ysopi fa fciculũ.tingite sanguinẽ.glo.q̃ nulla alia herba aptioꝛ erat ad aspgẽdũ aquã sicut hodie fit i ecclesijs.q ẽ in limine.glo.i. in bacino vt habet i hebreo.Et dr̃ sanguis eẽ in limine: q2 ba cinũ erat ꝓpe limẽ.nullus egrediat hostiũ.glo:vsqʒ mane:sʒ dũ trãsijt angelus pcutiẽs. Et nõ sinet pcussoꝛez igredi.glo. er quo videt ꝙ non pcutiebat de⁹ ꝑ se:sed p angelũ. Et ẽ q̃stio vtrũ angelus pcutiẽs egyptios fuit bon⁹ vel malus. Respon det ꝙ vtrũqʒ eẽ poterat: q̃m de⁹vtit bonis ꝛ malis ministris. Aliq̃n angeli boni mittunt ad pcutiẽdũ:sicut patet de angelo euertẽte sodomã: q fuit vn⁹d trib⁹ quos suscepit abrabã geñ. xviij. Aliq̃n fit pcussio diuina p malũ angelũ: sicut de illo qui occidit pecoꝛa ꝛ pastoꝛes ꝛ filios ꝛ filias loth. vt patet Job.j. dicũt tñ aliq ꝙ egyptij pcussi sũt p bonũ angelũ: q̃m de⁹sic oꝛ dinat vt mali angeli bonos hoies puniant.ꝛ boni angeli ma los hoies. Sed hoc nõ videt semp vex: q2 saul q erat malus pcussus ẽ a malo angelo.vt patet p̃mo reg.xvj. Jtẽ paulus q erat bon⁹:pcussus ẽ ab angelo malo.vt patet.ij. ad coꝛith.xij. Siliter boni angeli pcutiũt maloꝝ hoies: vt angeluꝝ q subuer tit pẽtbapolin.i.qnqʒ ciuitates.s.sodomã ꝛ gomoꝛrã . seboyʒ. segoꝛ ꝛ eleale.de gb⁹in.c.clerici.ꝛ infra de expe.p̃la. Jtẽ bon⁹ angelus pcutit bonos:vt angelus q pcutiebat pplm peste tpe dauid.ij.reg.xxiiij.c.Q.ð aũt iste angeluꝝ fuerit bon⁹:patet q2 dauid cõstruxit arã i loco apparitiõis sue. videt ergo dicendũ ꝙ angel⁹ malus pcussit egyptios: q2 habet i psal.lxxvij. Mi sit in eos irã suã i missiões p angelos malos. Jtẽ cõcoꝛdat in hoc lr̃a text⁹iquãtũ dicit . Et nõ sinet pcussoꝛẽ igredi domoꝝ vr̃as.glo.ergo videt ꝙ pcussoꝛ libẽter intrasset:nisi ꝓhiberet

a dño deo fuit ergo malus angelus. Cum introieritis terraz quá dñs datur⁹ est vobis: ꝛ pollicit⁹ est: obſuabitis cerimonias istas. Et sic patet ꝙ iudei nō obligabantur tempore quo fuerunt in deserto obseruare aliquid hoꝝ. Incuruatus populus adorauit gra'ulás deo de tāto beneficio ꝓmisso. Et egressi filij israel. s. ab illo cōsistorio in quo audierant ista a moyse. s. vsqꝫ ad primogenitum capture q̄ erat in carcere. s. q̄ cogebat stare ad molam vinculis vt iam dictum est. In qua non iaceret mortu⁹ glo. quoniā nulla erat domus in qua non esset aliquis primogenit⁹. Surgite ꝛ egredimini. glo. nō egressi sūt de nocte licet predictum fuisset: nocte a seruis pharaonis: quia mandatū fuerat eis ne egrederentur domū vsqꝫ mane. abeuntes benedicite mihi. glo. i. orate pro me imprecantes mihi bona. s. ne moriar in hac peste ait moyses. Consperſaꝫ farinā. s. cōmixtam aque: vt comodarent eis. glo. q̄ mentiuntur quidaꝫ hebrei dicentes ꝙ egiptij donauerunt illa hebreis. de ramesse in segor. glo. ramesse erat quedā pars vel ciuitas in trā iessen: que nūc thebays dicit. de qua fuit beatus mauricius. ꝛ de ista ciuitate recesserunt iudei. vulgus promiscuum. glosa. id est mulieres ꝛ homines antiqui: ꝛ multi de egiptijs: qui videntes magna mirabilia: que deus faciebat pro illis cōuersi sunt ad iudaysmū ꝛ sic iuerunt cuꝫ iudeis. Quadringentoꝝ annoꝝ. glo. nō debet intelligi a tpe q̄ndo descēdit iacob in egiptū: quia caath filius leui descendit in egiptū cum iacob. gen. xlvj. qui vixit. cxxxiij. annis. vt exo. vj. ca. Moyses filius amram erat decē. annoꝝ quando. s. egressus est de egipto: qui anni coniuncti faciunt. ccclj. a quibus oportet subtrahere annos quos habuerat caath quando descendit in egiptū: ꝛ annos caath ꝛ amram post generationē filioꝝ suoꝝ computanē q̄ isti anni secundum verā cōputationē catholicoꝝ a tempore q̄ exiuit abrahā de aran post mortē patris sui ꝛ venit vt habitaret in terra chanaaꝫ: q̄m tunc inceperat peregrinari cum tota sua posteritate: ꝛ sic est sensus littere. Habitatio aūt qua manserunt filij israel in egipto fuerūt. quadringēti ꝛ triginta anni. glo. i. tota sua pe

regrinatio que durauit p.cccc.xxx.ãnos. Sed dr̃ quibus man
serunt in egipto: quoniã maiõr peregrinatio fuit i egipto abra
he ⁊ sue posteritatis ꝙ̃ in alijs locis. Sed hebrei dicunt ꝙ isti
anni a tempore quo dictũ est: peregrinũ erit semẽ tuũ in terra
non sua gñ.xv. Sed hoc falsum est: quoniã probatũ est in co=
dẽ ca.ꝙ a natiuitate ysaac vsqꝫ ad exitũ de egypto fluxerũt an
ni.cccc. Sed a tp̃e q̃ dictũ est illud abrahe fuit vsqꝫ ad natiui=
tatem isaac non fluxerunt.xxx. nec. xxv. ãni qñ a tp̃e quo ve=
nit abraã de aram. Sed ad natiuitatẽ ysaac fluxerunt anni
xxv. Qđ ꝓbatur quoniã qñ abrahã exiuit de aram erat. lxxv.
annoꝝ vt habet̃.geñ.xij.c. Et qñ natus est ysaac erat centum
annoꝝ vt habet̃ geñ.xxj.tñ scđm istã cõputationẽ deficiũt. v.
anni. Sed ſm hebreos deficiũt plẽs: quoniã a tp̃e q̃ descẽdit
abrahã de aram vsqꝫ q̃ dicta sunt p̃dicta.s. peregrinũ erit semẽ
tuũ. glo.s.fluxus aduent⁹ ad terrã chanaã descensus in egyp
tũ. discessio a loth expugnatio regũ.⁊ breuiter trãsierũt omnia
q̃ habẽt a p̃ncipio.xij.c.vsqꝫ ad. xv.c. Sed numer⁹ annoꝝ q
videt̃ esse incõplet⁹ ſm doctores nostros:in. v. ãnis nõ est icõ
plet⁹:q đ colligit̃ ex annis multaꝝ personaꝝ. Itẽ q: scriptura
solũ numerat annos cõpletos: assũmẽdo ergo fractiones an=
noꝝ incõpletoꝝ illaꝝ p̃sonaꝝ a quibus sumit̃ iste numer⁹ tota=
lis:bene inuenient̃. v.anni fractionũ: q reddẽt cũ supradictis
cccc. xxv. integros totaliter ⁊ reddẽt totalẽ numeꝝ:q est in lit
tera.s. quattuor centos ⁊ triginta annos. quibus cõpletis ea=
dẽ die egressus est omnis exercitus dñi de terra egypti. glos.
nõ intelligas eadẽ die. s. in die qua expleti sunt.cccc.xxx.anni
⁊ nihil magis steterũt in egipto:quoniã hoc nõ multũ refert.
Sed eadẽ die. glo. i. vna die egressi sũt oẽs.s.sexcenta milia
viroꝝ cum alijs promiscuis.i.cũ gentib⁹. hoc fuit ex speciali
miraculo:ne illi qui manerẽt vltimi caperent̃ a pharaone. Et
sic numer⁹ precedẽs debet intelligi de oĩbus potentibus acci=
pere arma:igitur exceptis infantibus ⁊ mulieribus ⁊ ineptis
ad arma. Et sic restat ꝙ numer⁹ illoꝝ q exierunt de egipto ap
ptorũ ad arma fuit sexcenta milia virorũ. Nota ista est ober=

nabilis. glo. i. digna obseruatione quando. s. deus eduxit iudeos de terra egypti: non exierunt de nocte: sed de nocte parauerũt se ad opandũ / hoc est religio phase. i. cerimonie: q̃ obseruari debet in paschali ãno. Omnis alienigena nõ comedet ex eo. glo. dr̃ alienigena: q ritũ iudeoꝝ non seruat / siue sit de gente iudeorũ siue non. Aduena ꝛ mercenarius non comedet ex eo glo. aduena dr̃: q veniebat de gentibus ad habitandũ inter iudeos: vt mercatores gentilium propter lucrum mundanuz vel siles. Mercenari⁹ aũt dr̃ gentilis seruiens iudeo pro mercede conductus. Omnis ẜu⁹ emptici⁹ circũcidet: ꝛ sic comedet glo. ista littera potest intelligi dupliciter. Uno modo sic. Omis seruus empticius circũcidetur. i. si seruus emptici⁹ sit subiect⁹ alicui hebreo / vel si dñs hebre⁹ habeat aliquẽ seruum: circumcidet eũ: ꝛ sic ipẽ ꝛ dñs comedet de agno paschali: qd̃ forte potest intelligi moraliter loquendo. s. circũcisione spũali: q̃ fit pro peccato originali. s. mediãte baptismo. ꝛ de circũcisione que fit ꝑ peccato actuali. s. mediante sacramento penitẽtie. s. mediantibus illis tribus particulis. s. cordis cõtritione. oris confessione. ꝛ operis satisfactione: de qbus supra. Et patet quoniã quilibet iudeus paterfamilias tenebatur circumcidere omne masculinum suum: alias non debebat admitti ad agnum paschalem nec ad manducandum manna. Cum ergo seruus sit aliquid domini: tenebatur illum circumcidere dominus. Uel aliter referendo ad seruum li. comedet omnis seruus empticius. ꝛc̃. Alio modo seruus empticius circumcidetur. i. si seruus empticius voluerit comedere de agno paschali circumcidetur: ꝛ sic cõmedet: alias non permittetur: licet sit res domini. In vna domo comedetur. glosa. scilicet agnus immolatus in aliqua domo ꝛ debebat ibi comedi totus: ꝛ nichil debebat mitti de eo alijs personis extra domum: ad significandum ꝙ filij israhel tantum erant soliciti de recessu: ꝙ non vacabat eis mittere exenia vulgariter presentes de domo in domum. Et sic bene videtur ꝙ fuerũt bene soliciti iudei in exitu suo. Nec os confringetis ex eo glosa. sed ad suggendum medullam: vt per hoc demonstretur exitus acceleratio. Omnis cetus filioꝝ

israel faciet illud. glo. nō simul: sed quilibet in domo sua si ad hoc sufficeret. ꝙ si aliquis peregrinorum. glo. i. de gentilibus venientibus ad vos. Inuicem voluerit transire nostrā colloniam. glo. i. ad cultū dei: circūcidetur prius dn̄i. Omne masculū eius sicut faciebant hebrei erit pater gen̄. xvij. Eritqꝫ sicut indigena terre. glo. i. inde natus reputabitur tanq̄ iudeus natus in illa terra. Si quis autē non circumcisus fuerit: non vescetur ex eo. glo. non dicitur hoc de gentilibus solū: de quibus supra data est lex: sed etiam de iudeis: qui dimittebant pueros suos incircumcisos timore mortis: vel propter aliam causam: quoniam tales incircumcisi comedere non debent ex eo. s. mānna quod interpretatur quid est hoc: quod significabat eucharistiam. i. corpus dn̄i nostri ihesu christi. Et si queratur quare in vltimo sue sanctissime cene christus instituit hoc sacramentuꝫ. R̄. doꝫ. ꝙ pro tanto: quoniā illa que vltimo dicuntur: magis memorie cōmendantur. pro quo vide tho. in. iiij. di. viij. q. ix.

Et quia memini me legisse aristo. monarchā philosophorꝫ libro de causis. causa. xx. q. xij. vbi dicit. quicquid recipitur ad modum rei recipientis recipitur: Et sic paruis debentur parua. ꝛ magnis magna. verū est vt ait aristo. metha. ij. quasi in prin. ꝙ sicut nicticoracum oculi ad lucem solis se habent sic ꝛ anime nostri intellectus ad ea que sunt omniuꝫ natura manifestissima. ꝛc̄. Et quia nemini sani intellectus est dubiū quod omne peccatū mortale quodcūqꝫ sit obligat ad gehennā eternā quia generat mortem vt iacobi primo. Et sic quā aliquis cōmittit aliquod peccatuꝫ mortale incurrit penā legis diuine: q̄ est pena supradicta vt. s. q̄sqꝫ agens cōtra p̄ceptū dei ꝛ eius legē cōmittit quoddā peccatū mortale: q̄ cōmisso obligatur ipso iure ad penā eternā. ꝛ fit quoddā obligatio siue cōtractus q fit inter demonē ꝛ peccatorē: qui cōtractus siue obligatio ꝛ si non fiat expresse fit tn̄ tacite ꝓpt transgressionē legis diuine vt dictū est q̄ est vnū cole deū. ꝛc̄. de quibus deo dāte suo loco dicetur ꝛ hoc dictū est ꝓ tāto quā vt ait aristo. ethi. v. t. iij. ꝙ tāta est iniuria: q̄ta ē illa p̄sona cōtra quā cōmit

tũ iniuriã: s3 oẽ peccatũ mortale cõmittit.cõtra deũ: q̃ ẽ infini-
t⁹: ergo ꝑ quocũq3 pctõ mortali debet pena infinita ⁊ eterna.
Et ĩ isto libro.v.ethi.c.v.df. Si patit q̃ fecit: rectũ ẽ iudiciũ.
Sed supdict⁹ cõtract⁹siue obligatio pcti mortal⁹rũpit ⁊ lacera-
tur.s.mediãte sacramento pnĩe ꝑhabito baptismo. Et sic tu
esto cõformis legi xp̃i diuine ne erres: qm̃ vt dicit hiero. Dis-
parib⁹bob⁹: nõ bene trahit curr⁹. Et sic q: p̃mi parẽtes acce-
perũt fructũ vetitũ. vt geñ.iij.errarũt grauissime cõtra deũ: q
ẽ infinit⁹: sic xp̃s voluit ĩcarnari.nasci ⁊ mori ad reparãdã rui
nã.s.ad redimẽdũ genus humanũ. Et sicut adã ⁊ eua vna ra
dix fuit corrupta ꝑpẽ peccatũ: necesse fuit ꝙ nos eoꝝ rami fu-
issem⁹corrupti. Et sic fert apo.v. ꝙ dũ iohãnes videret quen
dã librũ fortit clausũ3 ꝙ cepit flere: cui angelus. Ne fleueris:
qm̃ remediũ erit.s.ad redimẽdũ gen⁹ humanũ. Lz ꝗ. Nemo
poterit/nec ĩ celo/nec ĩ terra/nec subt⁹terrã apire librũ3. Hoc
qd̃ df in celo: refert ad angelos. Hoc qd̃ df in terra: refert ad
hoĩes viuẽtes ĩ corpore puros. Hoc qd̃ df sub terra: refertur
ad aĩas existẽtes ĩ inferno. Sz ꝑ restitutiõe nõ facta ⁊ pctõ nõ
dimisso a pctõre: vide qd sentiat diuus aug.cũ aliis ſcis docto
rib⁹: q dicũt. In vanũ ponit vnguẽtũ vulneri: ferro non extra
cto. Et stult⁹ẽ pr̃familias: q domũ scrutat ⁊ non angulũ in q
abscõdit latro: q demũ interficit ip̃m: sic est de illo q ⁊ si potest
nõ restituit/vl dimittit ĩ cõfessiõe aliq̃ pctm̃. Et sic vtutes sũt
septẽ: q̃s nos scire tenemur.s.spes.fides.charitas.modus.iu-
sticia.fortis: altera q̃ restat prudẽtia df eẽ. Et iste septẽ vtutes
ordinant cõtra septẽ vitia capitalia: q̃ itelligũt p hãc dictionẽ
saligia.s.cõtra supbiã: humilitas.cõtra auariciã: largitas. con
tra crapulã: sobrietas.cõtra luxuriã: castitas.cõtra iuidiã: cha
ritas.cõtra accidiã: liberalitas vl fortitudo. Sz ꝑ supdicta ma
teria vide tho.in.iiij.di.xiij.ĩ so.ij.q. vbi it cetera dicit: ꝙ pec
cator p pctm̃ aĩa3 dei violauit ⁊c̃. Et q: dictũ ẽ sup̃ ꝙ peniten
tes sũt materia ĩ sacramẽto pnĩe: secũ debẽt ducere illa tria.s.
cordis cõtritionẽ: ⁊ oris cõfessionẽ: ⁊ opis satisfactionẽ3. Sed
forma sacramẽti pnĩe attẽdit a pte sacerdotis dicẽtis penitẽti
Et ego te absoluo: talit ꝙ forma ẽ: ego te absoluo. Et sic colli

ge ꝙ sicut cōicare est premiū ⁊ meritū ipsis bonis:ita malis. i.
existentibus in peccato mortali est demeritū sic apl's.j.ad cho.
xj.vbi dr̄. Qui manducat ⁊ bibit in digne:iudiciū sibi mandu
cat ⁊ bibit.⁊c̄. Pro quo dicit ꝓpheta in psalmo.c.xxvj. Sur
gite postꝗ̄ sederitis: qui manducatis panē doloris. surgite in
quit glo.s.a lecto egritudinis vanitatis ⁊ superbie. Qui man-
ducatis panē doloris.i.q sacramentū sacratissimū eucharistie
recipere vultis. ⁊ dicit̄ panis doloris sacramentum eucbari-
stie quia sine doloris cōtritione sumi nō debet. Et hac materia
imediate deo dāte aliqd dicet̄. Et qꝛ vnusqſqꝫ fidelis ⁊ catho
licus debet credere ⁊ tenere vt dictū est qđ credit ⁊ tenet sacro-
sancta mater ecclesia. s.xiiij. articulos fidei de quib⁹ supra iā
dictū est. Sed pro aliquali informatione articuloꝝ ampliori
vide quid dicat sapiens prouerbiorum.xxx.⁊ est. Tria sunt mi
bi difficilia. Et quartum quod penitus ignoro.glo.s. viā aq-
le in celo:hanc viam tenuit christus in sua ascensione. Viam
colubri supra petram: hanc viam tenuit christus in sua resur-
rectione. Xp̄s eni passus per serpentem vel per colubrum de-
signatur secundum quod dicitur iohannis tertio. Sicut exal
tauit moyses serpentem in deserto sic exaltari oportet filiū ho-
minis. Xp̄s autem passus ⁊ sepultus in sepulchro lapideo: in
de mirabiliter exijt in sua resurrectione clauso sepulchro. ⁊ sic
tenuit viā colubri super lapidē. Viam nauis in medio mari.
hanc tenuit christus in sua santtissima conuersatione: quoniā
in hoc mundo tanquā in mari procelso exposit⁹ fuit pressurijs
⁊ tribulationibus. E viam viri.s.perfecti in adolescentula. Et
hec est vera littera: ⁊ sic est in hebreo.⁊ dicitur hic adolescentu
la beata virgo maria:que in iuuentute christum cōcepit virtu-
te spūssancti:qđ fuit valde mirabile:ꝓpter qđ dr̄ hieremi.xxxj.
Nouū creauit dn̄s sup terrā:mulier circūdabit virū: qm̄ crist⁹
in vtero v̇ginis fuit vir perfect⁹ sciētijs ⁊ virtutibus ab instā-
ti sue cōceptionis. Et in natiuitate exijt clauso vtero virginis
⁊ ideo de hac via viri in adolescentula dixit salomon:hoc esse
q̄rtū qđ penitus ignorabat:vnde dicit hiero. in s̄mone de assū
ptiōe v̇ginis marie dn̄e nr̄e. Igit̄ qđ natura nō habuit:vsus

nesciuit:ignorabit ratio:mens non capit humana: pauet celū: stupet terra. creatura omnis etiā celestis miratur Hoc totū est quod per gabrielem marie promittit luce primo. ecce cōcipies rpa. rc. Et per spiritū sanctū adimplet. de nulla autē alia/vi[r]a viri i adolescētula potest rationabiliter dici. q: fuerit salomoni totaliter ignota:nisi de natiuitate christi: cū salomon habuerit scientiam infusam de naturis hominū r animalū brutoꝝ r plātarūvsqꝫ ad minima vt habet tertio regū. iiij. Et sic tho. vbi supra suo. iiij. di. xj. ad q̄rtū in solu. iiij. q. dicit. Credo q: omnia q̄ sūt fidei:sunt supra naturalē cognitionē angeloꝝ:sicut supra naturalē rationē hominū:r ideo misteria fidei dicunt esse absc[o]ndita a seculis vt dicit ad ephe. iij. rc. sic in principio huiꝰ operis Et sic eze. xliiij. dicit. Porta hec clausa erit: r nō aperietur: vir nō transiet per eam:quoniā dns deus israel ingressus est per eā. eritqꝫ clausa principi r sic supra loquitur de virginitate dñe nr̄e beate v̄ginis marie. r sic dictū est sup q̄n diximus de articulis fidei. s. q: articuli fidei non sunt operationes naturales:sed supra naturales. Et sic christus redemptor noster cū patre r spū sancto qñqꝫ operatur naturaliter r qñqꝫ supra naturaliter:et nunq̄ contra naturam. Et sic vt dictum est supra. articuli fidei dicūtur paradoxe q̄dā. i. quedā regule gloriose: quod est valde notandū. r fides est credere qd non vides. r paulus vt dictum est ad hebreos. xj. Fides est substantia rerū sperandarū argumentū non apparentiū. Et dicit substantia glo. i. fundamentū. Et ad hebreos. xj. dicit opoztet accedentē credere: r sic dicit gregorius. fides non habet meritū cui ratio humana prebet experimentū. Et ysa. vij. dr̄ nisi credideritis nō intelligetis. r ad gala. vj. dr̄: dū tp̄ꝰ habemus operemur bonū. r sic athana. qcūqꝫ vult salūꝰ eē: an̄ oia opꝰ est vt teneat catholicā fidē. r sic fides est de rebus que non vident. Itē. j. chorin. xv. dr̄. fides sine operibꝰ mortua est. r sic vt nuper dictū est in hac carne mortali possumus mereri vel demereri. mereri si recte opemur. dmereri si nō recte opemur. igit cū tp̄s hēmꝰ. rc. r sic spes ē q̄dā certificatio future btitudinis: q̄ debꝫ attēdi meritis p̄cedētibꝰ:qm̄ si merita nō p̄cedāt non dicit spes

sed presũptio q̃dã. Et qa supra mathei.xxv. dictũ est mittere illum in tenebras exteriores. p cui⁹ declaratiõe nota q̃modo tenebra est duplex. s. interior ⁊ exterior. Interior tenebra dicit̃ cecitas q̃dam mentis. Et exterior tenebra dicit̃ pena infernalis. Et nota apostolũ ad thitũ primo vbi dicit. nec cõicaueris peccatis alienis. Et ait aymo sine his tribus nemo ordinandᵒ est. s. sine fide catholica. ⁊ cõuersatiõe bona. ⁊ doctrina sana

Et q2 oĩa iura p clamãt q̃ tantũ debet esse temp⁹ quãtũ regit negotiũ. Igit̃ tu añ per aliq̃s dies debes anteq̃ eas ad pedes sacerdotis inquisitionẽ facere de pctis tuis iã cõmissis contra deũ ⁊ p ximũ ⁊ contra te ipsũ. vt quidã vir doctus dicebat. Collige: deplora deum totaliter erora. Et prehabita inquisitione tuorũ peccatorũ maxima cũ diligentia. Et debes q̃rere talẽ sacerdotem q sciat ligare ⁊ soluere de quo in cap. quẽ penitet. de peni. di. j. in quo inter cetera dr̃. Qui cõfiteri vult peccata sua: vt inueniat gratiã: q̃rat sacerdotẽ sciẽtẽ ligare ⁊ soluere: ne dum negligens circa se steterit: negligatur ab illo qui eum misericorditer monet ⁊ petit ne ambo in foueã cadãt: quã stult⁹ euitare noluit. ⁊c̃. Et sic bonus sacerdos debet habere oẽs illas significationes illa⁊ lra⁊: q̃ intelligũt p hãc dictionẽ. s. clericus. vt in illo. c. si cupis. xij. q. j. vbi dr̃ q̃ noĩa debẽt esse cõsona rebus. ⁊ sic in hac dictione. clericus cõtinent̃ octo lr̃e. pma littera est. c. per quã debem⁹ intelligere q̃ ois clericus presertim gerens curã aĩa⁊ sit claritas ad illuminandũ se ipm ⁊ parrochianos sibi cõmẽdatos. ⁊ sic sicut bonus sacerdos illuminat litteris ⁊ conscietiaita malus ⁊ imperitus obcecat. Secũda littera est. l. q̃ dicit q̃ sacerdos sit litterat⁹ ⁊ liberalis cũ paupib⁹. Tertia littera est. e. q̃ vult q̃ clericus sit talis q possit seipsũ ⁊ peccatorẽ errantẽ erigere. Quarta littera est. r. q̃ petit q̃ clericus sciat seipm regere. ⁊ oẽs sibi cõmissos. sic dicebat Seneca ad luciliũ. Fili mi lucille multos reges si ratio te regerit. Et sic omnes sacerdotes dicuntur reges a regendo si bene regant. qm̃ vt dictum est debent regere se ipsos ⁊ omnes parrochiãos

sibi commissos vt per totum titulu3. de parrochi. ꝛ ali. parro. Quinta littera est J. q̄ dicit ꝙ clericus sit iustus in dictis longe magis in bonis operibus oibus benefaciendo. vt in illo. c. cū sit. de post. vbi dicit̄. cū sit sacerdotis oibus velle ꝓesse ꝛ nulli nocere. Et sic omnis sacerdos deberet viuere admodū virgule recte. Sexta lr̄a est. c. q̄ docet nos ꝙ clericus sit castus ꝛ populi custos. Septima littera est. n. que petit ꝙ clericus sit virtuosus ꝛ virtutibus plen⁹. Octaua littera est. S. q̄ vult ꝙ oīs clericus sit dei seru⁹. ꝛ sic si clericus correspondeat oibus significationib⁹ istaꝝ octo lr̄aꝝ erit sors electa a deo ꝛ compabitur soli ꝛ dici ꝛ aliJs stellis fulgentibus: qm̄ sicut sol illuminat totū orbē ita talis clericus illuminat se ipsu3 ꝛ sibi cōmissos. Et econtra erit de malo quoniā a contrario sensu fortissimū argumentū est in iure. Et sic sapientie. vj. dr̄ vbi multitudo sapientū ibi sanitas orbis terrarū. ꝛ pro clerico vide. c. duo. xlj. q. j. ꝛ ca. Et hec diximus. xvj. q. vij. vbi dr̄ ꝙ colūbas vēdit q in disciplinatis curā animaꝝ impēdit. ꝛc. Et sic dum steteris ad pedes saccrdotis debes te preparare ꝛ vestire veste spirituali. i. charitate q̄ est vestis nuptialis regni eťni: q̄. s. sis ausus intrare ad palatiū christi regis eterni. s. christi corpus maxima cū reuerentia recipiēdo ꝛ ne dicat̄ tibi. Amice quō huc intrasti non hn̄s vestē nuptialē vt mat. xxij. ꝛ lu. xiiij. scil3. ligatis manib⁹ ꝛ pedib⁹ mittite illu3 in tenebras exteriores. ꝑ q̄ nota ꝙ tenebra exterior est pena infernalis. Sed tenebra interior dr̄ q̄dā cecitas mētis. Et sic mediāte charitate debet se quicūq3 ꝑparare ad recipiēdū sacrm̄ eucharistie sic̄ ad sacrm̄ peniẽ. vt oīa iura ꝓclamāt vt dictū est in. c. oīs vtriusq3 ser⁹ de pe. ꝛ remi. ꝛ ibi doctores ꝛ mgr̄ sentētiaꝝ in. iiij. di. xij. quasi in fine. ꝛ incipit c. institutū. ꝛ in isto libro di. xiiij. ad primū in so. iij. dicit ꝙ peccata trāseūt actu: ꝫ remanēt reatu. ꝛ ibi tho. Et sic dr̄ ad cho. xj. q māducat indigne iudiciū sibi māducat ꝛ bibit. ꝛc. Et incipe in noīe dn̄i. ꝑ signū scte crucis. ꝛc. Et qr dr̄ ad colo. iij. ꝛ in c. in noīe dn̄i. xxiij. di. Quidqd feceris ī noīe dn̄i nr̄i ihu xp̄i. factis ꝛ in plib⁹ iurib⁹. tu incipe p signū crucis de inimicis nr̄is

libera nos dñe de⁹ nr̃. In noīe patris ꝛ filij ꝛ spũs scī Amē.

Ego pctōꝛ cōfiteoꝛ deō ꝛ btē marie / ꝛ oībus scis ei⁹: ꝛ tibi pr̃ manifesto oīa pctā mea: qꝛ ego sum pctōꝛ peccaui nimis: ꝛ hic supsede vsqꝫ ad finez cōfessiōis. Et sic tu dic pr̃ reuerende ego teneo ꝛ credo qḋ tenet ꝛ credit sacro scā mr̃ eccłia / ꝛ sic facio votū de viuēdo ꝛ moriendo icū eccłia / ꝛ sic firmiť sicut catholic⁹ teneo oēs articulos fidei de qb⁹ dictū est sup̄. Et sic tu ꝓcede p decē p̄cepta: q̄ intelligunť p hos sequentes versus.

In tabulis binis lex est depicta petrinis. Unum cole deū: nec iures vana p eū. Sabbata sanctifices: venerare q̄ꝫ parētes. Noli mechari: noliqꝫ de cede notari. Furta caue fieri: ne sis testis nisi veri. Nec cupias nuptas: nec q̄ras res alienas. Et his expeditis descende ad vitia si forte habeas .s. pctōꝝ mortaliū: q̄ intelligunť p hāc dictionē saligia. Per .s. intelligiť supbia. p .a. auaricia. p .l. luxuria. p .i. ira. p .g. gula. p aliud .i. inuidia. p .a. accidia intelligiť. Uel sub alijs verbis octo sunt vitia p̄ncipalia .s. Superbia. Uana gloria. Inuidia. Ira. Tristicia. Auaricia. Gula. Luxuria. De supbia que est initiū oīs peccati: ꝛ regina omniū maloꝝ nascitur inobedientia. presūptio. pertinacia. contēptiones. heresis. arrogantia. indignatio. discordia. inanis gloria. cupido ꝛ hypocrisis. Et de inuidia nascitur odium. susurratio. detractio. exultatio in aduersis proximi ꝛ afflictio in prosperis. De ira oriūtur rixe. timoꝛ mentis. contumelie. clamoꝛ. indignatio. presumptio. blasphemie. sanguinis effusio. homicidia. vlciscendi cupiditas. iniuriarum memoria. De tristicia nascitur malicia. rancoꝛ. animi pusillanimitas. amaritudo. desperatio. torpoꝛ. vagatio mentis. Sed de auaricia oriuntur inuidie. furta. latrocinia. homicidia. mendacia. periuria. rapine. violentie. inquietudo. iniusta iudicia. cōtēptus veritatis. future beatitudinis obliuio. obduratio cordis. De prouentis ingluuie propagatur inepta letitia. scurrilitas. leuitas. vaniloquum immundicia corporis. instabilitas

mẽtis.ebrietas.libido.hebetudo sensus. De luxuria generat cecitas mentis.incõsideratio diuine beatitudinis. incõstantia oculoꝝ/vel totius corporis precipitatio. amor imoderatissimus circa carnalia ꝛ vana. odiũ mãdatoꝝ dei. affectus presentis seculi.horror ꝛ desperatio seculi futuri. Et p̃sũptio accipit hic qñ aliqs vult inter alios videri ꝛ exaltari qḋ est cõtra dictũ saluatoris dicẽtis mat.xx. Qui se exaltat humiliabit: ꝛ qui se humiliat exaltabitur. Et pertinacia qdã contẽptus seu duritia ẽ. Sed cõtẽptio est impugnatio v̾itatis. Et heresis est deuiatio a fide cũ proposito resistendi.ꝛ dr̃ heresis ab hereo. es. si. qm̃ hereticus adheret false opinioni. Arrogantia ꝑ quo nota ꝙ ẽ sibi arrogãs.i.superbus.elatus. inflatus.vel iactator. Inde arrogantia.i.supbia differt tamẽ a supbia: qm̃ supbia est inanis gloria:de eo qḋ quis nõ habet. Et cũ quis credit ea se scire vel habere:q̃ tamẽ in rei veritate non scit vel habet. Indignatio qdã furor est. Cupido desideriũ quoddã est. Sed ypocrisis est mẽdaciũ vite etiã si iuriste dicãt ꝑ extiora iudicãt intiora. Et ypocrisis ẽ fictio q̃dã vite sctẽ cũ nõ sit i rei v̾itate. qm̃ si aliqs sanct⁹ eẽt ~ diceret aliq̃ sancta ꝛ faceret. Et aliqui dicerent aliqua in ei⁹ presentia vel absentia: posset talis sanct⁹ dicere illud quod dixit saluator nr̃ mat.xv. Sinite illos quoniã ceci sunt ꝛ duces cecorũ. Sed ypocrisis est fictio q̃dã ꝛ vulgarit cõpat aloropel:quoniã ꝛ si videatur aurum quo ad visum ꝛ apparentiã:tamen quo ad valorem non est alicui⁹ vtilitatis. sic ypocrita. tamen alibi mathei.v. ait saluator noster: nolite iudicare/ꝛ non iudicabimini. Susurratio.murmuratio quedam est. Sed detractio vel detrectio est aliorum bona opera in malum maliciose versio. Vel detractio est reuelatio defectus absentis proximi facta alicui. vt ipsum in bono minorem estimet. Cõtumelie. Et est contumelia contumelie.f.p.id est iniuria. vituperium.graue conuicium. Et dicitur a contumo contumes. Clamor clamoris.a clamo clamas clamaui.⁊a.p. dicitur. Et est clamor animaliũ rationabiliũ vt hominũ. Sꝫ clãgor vero est aĩaliũ irrationabiliũ. Pusillanimitas est hr̃e animũ puũ. Et cõponit de pusill⁹.a.ũ.ꝛ animus.mi. Amaritudo est

q̃dã tristicia mẽtis vł animi. Torpor. poris. i. stupor ĩ pigricia vagatio mẽtis. i. mẽs erratica / ꝛ discurrẽs ð cõceptu ĩ cõceptũ ĩtellect⁹. Ingetudo. i. vagatio animi. Ingluuie. ꝑ q̃ nota ꝙ ĩ-gluuies. ei. f. g. i. voracitas. Et dr̃ ab in ꝛ glutio. tis. vł ab in ꝛ gulo q̃si ĩ gula veniẽs. Propagat̃. i. descẽdit vł ꝑcẽdit ꝛ ex-tẽdit. Scurrillitas. ꝑ q̃ nota ꝙ scurra dr̃ ꝓꝓe q sequit̃ curiã gr̃a cibi. vnde. ij. reg. vj. Et nudatus ẽ quasi si nudet̃ vn⁹ de scurris. Inde hec scurrillitas. tis. i. loq̃citas. leuitas. vł garit̃ li uiandad. vaniloquiuꝫ. Et nota ꝙ vaniloquus. q̃. quĩ. dicit̃. i. vana loquẽs. hebitudo. i. stulticia. p̃cipitatio. ꝑ quo nota ꝙ p̃ cipito. as. aui. a. i. aliq̇d precipitãt̃ obruere de alto ducere. te mere. festinare. Sed indignatio dr̃ q̃n aliq̇s male tractat ali-quẽ in verbis ꝛ in factis: ꝛ iniuste p̃sertim. vel detractio ẽ s̃m thomã in cõfessione sua in lr̃a. p. iiij. quasi quoddã homicidi um sp̄ũale occultũ. Sicut q̃n aliquis audit aliquẽ laudari de aliqua virtute ꝛ sufficientia / ꝛ conatur auferre de corde laudã tis: aut de corde cuiuslibet audiẽtis illã bonã opinionem. i. fa mã quã habet de illo: negãdo illud. Et potius defectũ isti⁹ de clarãdo aut hypocritã appellãdo: q̃n dicit ꝙ quicquid facit: ꝑ humana laude facit. Hoc aũt viciũ cõmittitur ꝓpter inui-diã: aut ꝓpter vanã gloriã. hec tho: vbi supra. Sed ꝑ supradi ctis nota ꝙ diabolus despõsauit iniquitatem. i. inequitatem: ꝛ ex ea nouẽ genuit filias. Sed qꝛ nõ erãt nisi octo genera ho-minũ: octo maritauit: ꝛ nonam statuit meretricem. Prima est symonia: quam dedit clericis. Secunda est hypocrisis: quaꝫ dedit religiosis. Tertia est rapina: quaꝫ dedit militib⁹. Quar ta est vsura: quam dedit diuitibus. Quinta est deceptio: quaꝫ dedit mercatoribus. Sexta est superbia: quam dedit domi-nantibus siue habentibus imperium alicuius rei. Septima est falsa seruitia: quam dedit operarijs: qui aliquando ma-gis seruiunt ad damnum q̃ꝫ ad lucrum: quod experimento quotidie videmus. Octaua est sacrilegiũ: quã dedit agriculto ribus: q male decimas ꝛ p̃mitias aliq̃n reddũt: qđ est grauissi mũ peccatũ. Pro quorum declaratione. vide capitu. reuerti-

mini ꝛ ca. decime. xvj. q. j. ꝛ ca. maiores. xvj. q. vij. cuiꝰ cõtextu ra talis est. maiores nostri ideo copijs oibus habundabant. quia deo decimas dabant: ꝛ cesari censum reddebant. modo autẽ qꝛ discessit deuotio dei. accessit inditio. i. exactio fisci. Nolumus cum deo partiri decimas: modo aũt tollit̃ totũ. hoc tollit fiscus quod non accipit christus. Casus qꝛ decime nõ redduntur: inditio fisci accedit. Et in c. sequẽti. xvj. q. vij. Et hec diximus. ponit̃ casus. Qui ecclesiam indisciplinatis cõmittit: colũbas vendit. Nona est luxuria que maritũ habere non potuit. ꝛ hac de causa adheret oibꝰ comaculãs totas societates. Et dixit ipa ꝙ nolebat maritũ vnũ nec duos nec tres: sed cũ olbus vult cõcubinari. hec augustinus. Eꝙ forma in sacramẽto pñie attendit̃ a pte sacerdotis dicẽtis ego te absoluo. ꝑ cuiꝰ declaratiõe notaꝙ sacerdos audiẽs cõfessiones debet ante absolutionẽ iniũgere penitẽtias salutares ꝛ licitas. sine imponere ipis penitẽtibꝰ taliter ꝙ peccata maneãt semp occulta ꝛ ꝑ impositionẽ pñie nõ detegãt. vt qꝛ nõ debet imponere ipis cõiugibꝰ vt tantis dicbꝰ accipiãt restim / vel capistrũ vel aliud simile / nec ipis mulieribꝰ q̃ nutriũt ꝛ lactant filios / vel q̃ sũt fecũde / vel iã cõceperũt ꝙ ieiunẽt vel faciãt aliqꝺ hmõi qm̃ periculosũ ẽ. Et sic tu sacerdos incipe. Frater doleas de pteritis ꝛ caueas de futuris vel aliquid huiꝰmodi. s. dãdo illi sana cõsilia: qm̃ grãdis defectꝰ repit̃ qñꝫ in ecclia dei ꝑpter ignorantiã ꝛ insipiẽtiã sacerdotũ presertĩ circa hoc sanctissimũ sacramẽtũ pñie: qm̃ qui nesciũt regere se ipsos: quõ poterũt alios regere: sic dicebat seneca ad lucillũ. Multos reges si ratio te rexerit. Et sic tu in administrando tantũ sacramentũ postꝙ ipe penitẽs petierit absolutionẽ suoꝝ peccatoꝝ: serua hunc ordinẽ vt. s. primo audias penitentes cũ signo crucis. Scẽdo impone pctõribus pñiaꝫ. Tertio administra absolutionẽ. Nõ ẽ ꝑcedat absolutio pctõꝝ iniũctionẽ pñie: ſꝫ ecõtra iniũctio pñie ꝑcedat absolutionẽ pctõꝝ. Sꝫ ipositionẽ pñie ꝛ absolutioneꝫ pctõꝝ debet ꝑcedere a pte penitẽtis cordis cõtritio. oris confessio. ꝛ opis satisfactio. Et ꝑ dictis vide elemẽti. du duũ. de se-

pulturis. sup pticula audire. vbi dr. Nota hūc ordinē: vt. s. pri mo audiat̄ cōfessio. Secūdo iponat̄ penitētia. Tertio fiat absolutio. Nō ergo p̄cedat absolutio in positionē penitentie: vt sic absolutionē p̄cedat cordis cōtritio. oris confessio. ⁊ opis satisfactio. saltim affectu. hec vbi supra. Et sic his p̄habitis ⁊ accepta penitētia que ē imposita ⁊ iniūcta a sacerdote ⁊ recepta a penitēte: dicat sacerdos Misereat̄ tui ⁊c. Saluū fac. vt sup̄ Dn̄e exaudi orationem meam ⁊c. Oremus.

Deus q̄ btō petro aplō tuo collatis clauib⁹ regni celestis aīas ligādi atq; soluēdi pōtificiū tradidisti: cōcede ppiti⁹ vt ei⁹ itercessiōe a pctōꝝ nr̄oꝝ nexibus liberemur. Per xp̄m dn̄m nostrū. Amen. Et si teneris aliquo vinculo excōicatiōis vl' pticipationis a q̄ possū te absoluere: ego te absoluo: ⁊ restituo te scis sacramētis ecclesie. In nomine patris ⁊ filij ⁊ spirit⁹ sci amē. Oremus.

¶ Dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s te absoluat: ⁊ ego auc̄te ipi⁹ q̄ i hac pte fūgo: te absoluo a pctis tuis iquātū possū ⁊ debeo. in noie pa. ⁊ f. ⁊. s. s. a. Item oīa bona q̄ fecisti vl' feceris ⁊ patieris insup ⁊ passio dn̄i nr̄i iesu xp̄i ⁊ merita btē marie sint tibi i remissionē pctōꝝ tuoꝝ ⁊ augmētū acq̄sitiōis vite etne amē. vade i pace: ⁊ amplius noli peccare. Jo. viij.

Et qr̄ absolutio excōicatiōis maioris debet p̄cedere absolutionē excōicatiōis minoris. i. peccatorū mortaliū: ⁊ ideo tu q̄ geris curā aīaꝝ sic pseque re regulā supradictā q̄ prius absoluas ab excōicatiōe maiori: si habueris licētiā ⁊ potestatē. sin aūt remitte illū ad excōicatorē: vl' ad illū q̄ possit ipm absoluere: ne decipiaris: ⁊ etiā oēs alij sacerdotes ⁊ religiosi in audiēdo cōfessiōes debēt supradictā regulā obseruare. Pro q̄ nota q̄ in absolutiōe ab excōicatiōe maiori debes primo exigere ab excōicato iuramētū siue pmissionē. s. q̄ stabit mādatis eccl'ie: quo facto debēt ei imponi mādata rōnabilia ⁊ honesta. s. vt satisfaciat ei quē lesit vl' dāfnificauit i totū sufficiēter si comode fieri possit. ⁊ ad vtilitatē audiētis cōfessionē / ⁊ penitētis dicentis pctā sua siue errores suos: ne sequat̄ illud. Si cec⁹ cecū ducit: ambo in

foueã cadũt. vt math. xv. ꝛ in. c. cum sit ars ar. de eta. ꝛ quali. or. Si tñ ẽ excõicat⁹ ppt verberationẽ clerici: iuret ꝙ non am plius verberabit aliũ clericũ nec illũ. Et sic ꝑhabita licẽtia vt di ctũ ẽ absoluẽdus ẽ. s. exutis humeris delinquẽs debet verbe rari cũ aliq̃ vga vł corrigia vł cũ aliq̃ huiusmodi: dicẽdo psal mũ Miserere mei de⁹ ꝛc̃. Et in quolibet v̄su debes dare vnũ ictũ vulgariter golpe: ꝛ postea subiũge Pr nr ꝛc̃. Et ne nos iducas ꝛc̃. Saluũ fac seruũ tuũ dñe. vt sup. Oremus.

Deus cui ꝓpriũ ẽ misereri semꝑ ꝛ pcere: suscipe d̃ pcationẽ nostrã: ꝛ istũ famulũ tuũ quẽ delictorũ cathena seu excõmunicatio cõstringit: miseratio tue pietatis absoluat. p xp̄m dñm nostrũ. amen.

Auctoritate domini nostri iesu christi ꝛ apostolo rum suorum petri ꝛ pauli ꝛ domini nostri pape. N. ꝛ sancte romane ecclesie: in hac parte tibi cõ cessa specialiter: ꝛ mihi commissa: ego te absoluo ab isto vinclo excõicatiõis / vł ab his vinculꝭ excõicationũ si for te icurristi: ꝛ restituo te sacramẽtis eccłie a qb⁹ forte eras diui sus: ꝛ restituo te participationi fidelium. In nomine patris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti. amen.

Et p supdictis nota qd dicat exo. xiij. ꝛ ẽ. locut⁹ qz posita legẽ de paschali celebratiõe: h agit̃ alia d̃ pmogenitoꝝ redẽptiõe. scifica mihi oẽ pmogeni tũ glo. duplex ẽ scificatio: q̃dã est scificatio. i. ad diuina applicatio ꝛ hoc solũ cõuenit leuitis: q spãli cultu dño fuiebãt. alia ẽ scificatio q̃ est redẽptio alicui⁹ deo obligati. Et isto mõ scificabãt oĩa pmogenita isrłitaꝝ: qd apit vuluã. pmo genitũ dr i ptu vuluã apire: q̃ añ apta nõ fuerat. s. p aliquẽ p itum. mea sunt oĩa. glo. qꝛ ego cũ percuterẽ peste oĩa pmoge nita egyptioꝝ: reseruaui pmogenita hebreoꝝ: ideo mihi obli gata sũt: in q̃ egressi estis de egipto. glo. dicit ioseph⁹. ꝙ iudei exeũtes de egypto volebãt secũ defferre ossa ioseph qm̃ ab eo adiurati fuerãt: tñc aũt inundauit nil⁹ flumen quod exijt a pa radiso terrestri forte super locũ vbi sepult⁹ erat ioseph. Moy

Joseph

ses aũt scripsit nomẽ dñi thetragramathõ quadã lamina au-
rea:q̃ supnatauit vsq3 ad locũ vbi erãt ossa ioseph. Et ipi iu-
dei effodiẽtes extraxerũt illa: q̃ legunt imediate in deis ꝓphe-
tasse. dicũt etiã q subito circa eos ouis astitit q̃ sibi locuta est:
quã ouẽ iudei postea p desertũ mlto tpe adduxerũt: d q̃ i psal.
lxxix. Qui educit velut ouẽ ioseph. vt nõ comedatis fermẽta-
tũ panẽ. glo. dixit Ra. sa. q hoc p̃ceptũ non obligat ad come
dẽdũ azima: nisi pma die qñ. s. comedebat agn⁹. Alijs diebus
sufficit q abstineãt a fermẽtato. In mẽse nouaꝝ frugũ. glo. i.
i martio in quo erãt fruges noue in terra egypti: q̃ ẽ terra cali
da in secũdo mẽse. s. aprili fiebat oblatio de pmitijs nouaꝝ fru
guz: q̃ tũc colligebant. In terra chananei. glo. hic nominant
gnq3 gẽtes / z subintelligunt due gẽtes noĩe chananei: qz alij
habitãtes in terra ꝓmissiõis vocabant chananei sub noĩe cõi
In mẽse isto. glo. s. i martio. In die septima est solẽnitas dñi.
glo. qñ dies septim⁹ erat ita celebris sicut prim⁹. Et erit quasi
signũ i manu tua. glo. z ꝓpt hoc scribebãt quasdã cedulas q̃s
ponebãt i brachio sinistro: z i frõte ante oculos. Et iste littere-
lule ponunt ad memoriã eoꝝ q̃ facta sunt. Sed pharisei facie
bãt postea ad inanẽ gloriã. vñ dr̃ de eis. dilatãt philateria sua
glo. i. cartulas illas i qb⁹ cõtinet exit⁹ de egypto. i. p̃cepta deca
logi. statuto tpe. glo. i. a dieb⁹ i dies. i. a tpe paschali ab anno i
annũ alteꝝ. Sepauit oẽ qd aperit vuluã. glo. i. oẽ pmogenitũ
Custodies huiusmodi cultũ cum supradixim⁹ vt de isto cultu
sm historiã: nũc dicam⁹ sm allegoriã. i. mixticũ sensũ ptinentẽ
ad militãtẽ ecclesiã in qua sum⁹ significat sanguis agni posit⁹
sup vtrũq3 postẽ significat memoriã passiõis xpi: z cõfessionẽ
in ore. vt ad Ro. x. Corde creditur ad iusticiã: ore aũt cõfessio
fit ad salutẽ. Sãguis i supliminarib⁹ significat spem celestiũ.
Sãguis sic posit⁹ a pcussiõe angeli liberat: qz passio xpi sic ha
bita a demonis eruit potestate. Comestio carnis susceptionez
eucharistie significat: q pri⁹ adorari q̃ accipi debz: sic in psal.
xxi. Manducauerũt z adorauerũt. Et qd assatur igni signifi
cat xpm ex charitatis ardore passum. Nec debet q̃sq̃ come-

dere nisi circumcisus: q2 eucharistiã nõ debet suscipere: quí a se peccata non circũcidit. Panes azimi comedũtur q2 sumens eucharistiã debet habere vite sinceritatẽ. Comedit cũ herbis amaris: qm̃ pñie amaritudo necessaria est sumentibus eucharistiã. Os non frangebatur ex eo: q2 christi crura in cruce nõ fuerũt fracta sicut crura latronũ. math. xxvij. Renes accingũtur. q2 sumens eucharistiã castitatẽ debet custodire. Baculi tenent in manibus: significantes fidẽ crucis in ope apparere. Calceatis pedibus cõmedit: q2 calciamenta de pedib9 animaliũ mortuoꝝ significant: nos habere memoriã de factis sanctorũ preteritoꝝ. Agn9 in vna domo cõmedebat: nec aliquid extra mittebatur: qm̃ extra eccłie vnitatẽ eucharistie sacramẽtũ indigne cõficit. Quicquid habueritis masculini sexus. glo. nota ꝗ ꝑmogenita brutoꝝ sola masculini sex9 vel deo imolãt vel redimũt vł occidũt. nõ aũt femelle ꝑmogenite. Primogenitũ asini mutabis oue. glo. alia ꝑmogenita brutoꝝ redimũtur argento. Si essent imũda solus primogenitus asini redimitur oue. Causa est hm ra. sal. qm̃ asini fuerũt in magno adiutorio hebreis exeũtibus de egipto ad portanda onera: ideo primogenitus asini redimit oue. Cõpat enĩ primogenitis a:inus animaliũ mundorũ: qđ si nõ redimeris interfice. glo. causa huius est. q2 morientib9 oibus primogenitis hominũ ꝛ brutoꝝ in egipto primogenita inter hebreoꝝ animalia mortua fuissẽt nisi dñs cõseruasset ex grã speciali. Sed ꝑ ꝓceptis decẽ ꝛ plagis vide multa valde singularia in libro via para. in lrã. d. iiij. Manserũt ergo sibi obligata: ideo vult deus ꝗ tanꝗ̃ sibi obligatũ vel redimat vł moriat: sicut in egipto mori debuisset primogenitus hois. Precio redime. g'o. s. quiq3 siclis vt habet numeri. iij. Logt imolo dño omne qđ aperit vulnam masculini sexus. glo. s. de primogenitis brutoꝝ quoꝝ ꝑmogenita mũda scificabant dño ꝑ imolationẽ. Et ꝑmogenita imũda redimebant precio ꝛ sic sanctificabant: accipiendo large scificationẽ. Si videris aduersus te bella cõsurge. glo. s. a philistims. q erant in via illa q erant viri fortes ꝛ populus multus. Sz cur

cumdu rit per viã deserti in qua nulli erant hostes: cũ esset i ba biatata: hoc intelligẽdo.s. ppriẽ egiptũ: qꝛ postea hostes habu erũt:qñ o ccurrit sibi amelech.ge.xvij.ꝛ alij reges postea. Sꝫ videt ista arcũductio superflua: qꝛ potuisset dñs phlisteos si cõ tra hebreos insurgerẽt sola voluntate delere. Respondet ꝙ philistei nondũ demeruerũt puniri sicut egiptij. vel expelli de terra sicut chananei:ideo voluit deus ꝙ imediate iudei habe‑rẽt bellũ cõtra eos,iuxta mare rubrũ.glo. aqua de natura sua nulla est rubea:sed ibi ex colore laterũ rubricat. In hebreo vo‑catur mare canosum quia in littore multe cane vel iunci habũ dant. Et armati ascẽderunt.glo. vnde arma iudei habere po tuerunt cum essent in seruitute egiptiorũ. Serui aũt non per mittuntur habere arma:ne in dños surgãt. Responsio dicen‑dũ ꝙ egiptij accomodauerũt eis gratis: sicut accomodauerũt vasa aurea ꝛ argentea ꝛ vestes. Tulit quoqꝫ moyses ossa Jo seph.glo.sicut dictũ fuit supra per miracula de lamina aurea vel de oue. Sed nicholaus dicit.ista nõ esse veri similia repre‑hendens tacite magistrum scholastice historie:qui ista scripsit .s.ꝙ ioseph qui erat homo potens ꝛ dilectus ab egiptijs non sepeliretur in loco vbi posset aqua non inundare. Forte posset dici ꝙ est veri simile quia antiqui sepeliebantur extra ciuitates in agris vt patet in historijs antiqs ꝛ in libris digestorũ. Itẽ quia abrahã ꝛ sui posteri sepulti sũt in agro: quẽ emit ab emor ethe.geñ.xxiij.ꝛ.xxxv.cap. Quod autem arguit ꝙ non posset in loco sepulture sue aqua inundare: dico ꝙ verum est ꝙ secũ dum cõmunes inundationes non potuisset aqua illuc attinge re:sed forte ex aliqua speciali influentia planetarum humido‑rum in signis aqueis creuit plus solito Nilus ꝛ attingit loca inconsueta. Et sic videtur probabile dictum historie scolastice Eo ꝙ adiurasset filios israel.glo. nullus de tunc viuentibus erat in tempore adiurationis: nisi valde iuuenis patet quia a tempore illius adiurationis: fluxerant anni centum. xxxix Et illo tempore homines non tantum viuebant. hoc patet quo‑niam Joseph vixit centum ꝛ decem años.in fine quorũ adiu‑

rauit filios israel a quib⁹ si subtrahāt. xxxix. q̄s habebat quā do pr̄ su⁹ descendit in egiptū vt probatū fuit ge. xxxvij. manēt igit̄. lxxj. qui si subtrahant a. ccx. annis quibus steterūt filij israel in egipto vt probatū fuit geñ. xv. manent. lxix. anni. Et nullus illius temporis tantū viuebat: sed voluerūt obseruare adiurationē: quoniā obligabant̄ ex iuramēto patrū vel auorū quod est satis notandū. In columna nubis. glo. q̄ demōstrabat eis viam: quoniā ipsi iudei nesciebant viam deserti: et protegebat eos ab ardore solis. In colūna ignis glo. dicūt aliqui q̄ eadem fuit columna nubis per diē et noctē: sed sub alia specie vel officio: quia in die erat cōdensata defendens. s. ab estu in nocte sub specie clara ignis rutilantis. aliqui dicunt q̄ fuit alia columna nubis per diem: qua recedente subintrabat colūna ignis vtrumqz tñ potuit esse. et exodi. xiiij. dr̄ quō mare fuit diuisū ad modū muroꝝ quando fuit pcussū cū virga moysi Et in isto ca. dr̄ q̄modo mare fuit diuisū tñ p vnā partē et non per plures: et ponunt̄ rationes valde singulares eps abu.

¶ Capitulū exodi. xvj.

Venerūt aūt. etc. Descripto de ingressu desertī. Hic cōsequēter describitur pmissio alimēti quātū ad manna ppria ratione. Ubi erant. xij. fontes. glo. qlibet fōs diuisim fuit vni tribui assignatus: ne exhausto aquaꝝ questio nasceret̄. Dicit tamen Iosephus q̄ ibi erat aqua modica. et limosa: que non sufficiebat populo: ideo ibi modicū morati sunt. Septuaginte palme. glo. significantes. lxx. iudices seniores qui erāt sub moyse. In desertuz syn. etc. glo. ista fuit septima māsio. Murmurauit. glo. q. xxx. die ab exitu de egipto defecerunt eis victualia que asportabāt et sic timuerunt mori fame: cum non haberent in deserto aliquas gentes a quibus cibos et alia necessaria ad vite sustentationem emerent: et sic defecerunt aliqualiter in spe prouidētie dei: cui est cura de omnibus. Omnis multitudo glo sa. aliqui sancti et deuoti tamen erant inter hebreos: qui patienter diuinū auxiliū expectātes: nō murmurabāt. Sed qz isti pauci erāt p cōpationē ad malos: dr̄ tota cōgregatio murmurare. Uti-

nam mortui essemus in egipto qn̄ sedebam⁹ sup ollas carniū glo. quasi dicat. magis valebat nobis satiatis in egipto mori/ q̄ fame confectis perire in solitudinē. cōmedebamus panē in saturitate. glo. ex quo p3 q̄ postq̄ de egipto iudei exierūt non saturabanť: propter ciboꝝ paucitatē. Ecce ego pluā. glo. quia manna cadebat de aereo celo velut pluuia. Panes de celo glo. i. manna qđ vocatur panis: quoniā loco panis comedebatur ab eis. Per singulos dies. glo. quoniā nō debebat colligi vna die pro altera: nisi sexta feria. i. in die veneris p sabbato: ⁊ hoc ne frangerent sabbati obseruantiā vt tētem eū vtrum ambulet in lege mea an non. glo. qm̄ si obseruat mādatū nō colligendo vna die pro alia: apparebit q̄ ambulat in lege mea Si aūt vna die pro altera collegerit: satis patebit oībus gentibus qđ non ambulat in lege mea: ⁊ ista dr̄ temptatio: vt accipiant alie gentes experientiā de obedientia israel ad dn̄m deum suū die sexta pareut. q̄ inferant. glo. i. parēt se ad colligenduȝ vel inferendū manna ⁊ illud sit dupluȝ q̄ in alijs dieb⁹: nō q̄ illo die duplū colligerent: sed tantū quantū alijs diebuȝ: sȝ post collectū: duplū inueniebāt. Uesperescietis q̄ eduxit vos dn̄s glo. s. de terra egipti. i. cognoscetis q̄ nō p aliquā fraudē inde educti estis: sȝ a deo: q vobis carniū sufficientiā in vespere preparauit. Mane videbitis gloriā ei⁹. glo. quoniā in aurora descendebat manna p modum roris: in quo magnū dei miraculū monstrabať. Nos inquit sumus quid mussitastis. i. secrete dubitastis vel murmurastis cōtra nos. glo. q. d. nullam causā querele habetis cōtra nos: quoniā deus vos eduxit. Nos aūt ministri eius sumus eo q̄ audiuit murmurationes vr̄as. glo ideo ad vr̄aȝ cōdēnationē hoc factū est: quoniā si non importune murmurassetis: forte dn̄s aliter prouidisset. Nec eniȝ cōtra nos ē murmur vr̄m. glo. q. d. licet vos credatis q̄ nos ei⁹ procuratores sumus. Accedite corā dn̄o glo. s. coram columna in qua dn̄s apparebat vel corā paruo tabernaculo qđ ante magni tabernaculi constructionē in deserto portabať: volebat enī moyses cōparare hebreos corā dn̄o vt videret vtrū iuste mur

murarent ideo dixit accedite corã dño. Et sic nota ꝙ vtrumqꝫ testamentũ.s.tam vetus ꝙ nouuꝫ fuit collatũ a deo: sed vetus per angelũ q loquebatur moysi in persona dei. et nouũ fuit datũ per christũ: sic nicho. ad hebre. j. ⁊ act. vij. ⁊ iob. ix. Cũqꝫ loq̃ref aarõ ad omnẽ cetũ. glo. s. ꝙ accederet corã dño. Respexerũt ad solitudinẽ glo. i. extra castra ad loca asperiora. ⁊ ecce gl'ia dñi apparuit in nube qꝛ tunc ex dei volũtate apparuit magn⁹ fulgor in nube ad cõuincẽdũ hebreos de sua murmuratione. Locut⁹ est dñs ad moysẽ. glo. licet hebrei essent corã nube fulgida in q̃ dñs loq̃batur noluit tñ eis per se tanq̃ indignis loqui: sed p moysen. vt sup dictũ est. Ascẽdẽs cothurnix operuit castra. glo. cothurnix alio mõ ortygometra vel ortigua. vt habef sapi. xvj. ca. Iste cothurnices eni ascẽderũt de sinu arabico iuxta mare rubrũ vbi earũ magna est multitudo. Et iste cothurnices ascenderũt a parte meridionali versus aquilonẽ ducente eas vento australi. vnde psal. lxxvij. Abstulit austrum de celo ⁊ induxit in virtute sua affricũ ⁊ pluit quasi puluerẽ carnes. Quare prius date sunt hebreis carnes quã panis. cũ ordo cõmunis oppositus sit. Rx. dõz. ꝙ eo ordine petiuerunt indei. Primo eni cõquesti sunt de defectu carniũ. Secundario de defectu panis. Sꝫ aliã causã dat nicho. s. qꝛ cothurnices toto die volãtes: nocte illa ad castra inclinabãf q̃si ad quietẽ. vt patuit in p̃s: lxxvij. ⁊ sic capiebanf. Sed hec ratio nõ videf militare nec multũ valere. quoniã dñs violẽter flante vento induxit cothurnices: ⁊ non descẽdebãt ip̃e cothurnices quasi ad getez vt patuit in p̃s p̃allegato. Et qñ dr ꝙ carnes date sunt in vespere: ⁊ mãna in aurora: nõ sũt referẽda vespera ⁊ mane ad eundẽ diez: sed vespera ad diẽ precedẽtẽ ⁊ mane ad diẽ sequentẽ: ⁊ hoc ordine cothurnix data est ante mãna. Mane quoqꝫ nos iacuit. glo qꝛ manna ad roris silitudinẽ venit. Apparuit in solitudine minutũ. glo. i. diuisuꝫ in granula nõ factũ pasta vel massa/vel mix: sed diuisuꝫ in granula parua. Quasi pilotensuꝫ glo. i. quasi granũ purgatum cortice ãmoto. Pillus est instrumentum quo farra tondunf. i. percutiunf: vt a corticib⁹ pilot

demudentur ꝛ sicut videbant illa grana alba ꝛ munda la ad cibum apta. Sed ra.sa.aliter exponit passum istũ: q̄r littera sua est hic aliqualiter distans a nostra.s. q̄ primo cadebat pruina super terrã. Deinde cadebat manna. Tertio cadebat ros cõgelatus sup manna.habet enim littera sua.i.hebrea sic.Manet fuit operimentũ roris.i.ros cadens siue cadebat primo in manne: ꝛ iste ros vocatur pruina a ra.sa. ꝛ ista pruina d'r operimentũ:q̄r terrã primo cooperiebat. Et ascẽdit operimẽtũ. Ros.i. ros cõgelatus: qui tertio loco veniebat cadens super manna. Ascendit.s.eleuatus vel resolutus in vapores leues sole orien te ꝛ liquefaciente. Et ecce in similitudine minutum discoopertum.glo.i. liq̃facto rore superiori: apparebat manna q̃d dictũ erat ꝛ figuratũ in modũ granorũ. Ros aũt non habebat talem figuram nec pruina nec etiam ros vel pruina erant alicuius sa poris nutrimentalis.sed solum manna.dixerunt adinuicẽ man hu.quod hebrayce sonat quid est hoc. quoniã man interrogatiuũ est. hu demonstratiuũ: ꝛ subintelligitur verbum est. Vel manhu vt alij volunt est vna dictio ꝛ significat preparatum. quia filij israel videntes illud tale: putauerunt esse aliquod sibi paratum ad esum a deo. Quantum sufficit ad vescendum sibi ꝛ familie sue per singula capita gomor. glosa. idest cuilibet homini vnum gomor iuxta numerum animarum. glo. si in vna domo erant viginti persone. accipere deberent viginti gomor ꝛ sic equale gomor vnum comedebant: nec voracissim' plus comedere poterat:nec debilissimo minus sufficiebat:ꝛ sic ex diuino miraculo erat idem medium comedendi omnibus ad satietatem: nec voratiores ꝛ fortiores plus debito colligere volentes infimos cibis necessarijs defraudarẽt. Et quia hoc manna significauit sacramentũ eucharistie: ꝑ quo nota quid dicitur prima chorin.xj.qui manducat ꝛ bibit.ꝛc. Sed pro dictis nota q̄ corpus xp̄i prius debet adorari q̄ accipi.sic in p̄s. xxj.manducauerũt.ꝛc̃. Collegerunt alius plus alius minus glo. in hoc apparet quorũdã improba voracitas:q̄ vbis diuinis nõ obediẽtes:magis debito colligebãt. diuiserũt quidã ex eis.glo.i hoc videt' nimia diffidẽtia q̄r putauerũt q̄ alia die

forte non inuenirent: dicūt hebrei q̄ qui hoc putauerūt fuerūt dathan et abiron. Scatere cepit vermibus et computruit. glo. non fuit hoc ex natura mãna q̄r seruari poterat cum preparetur sexta feria pro sabbato. Et etiã precepit dñs reseruari vnū vas manna vsq̄ ad futuras generationes: sed computruit ex dei voluntate propter gulositatē illorum q̄ plus debito seruauerūt: vt nullus multū colligeret: et inde litigij materia nasceref. Sed ista ratio ab aliquibus possit verti ad contrariū: qui diceret q̄ manna ex natura sua non poterat nisi per diē conseruari: sed ex miraculo seruabatur ex sexta feria ad sabbatum: et in archa multo tempore. Sed primū probabili⁹ est. Cū incaluisset sol liquefiebat. glo. s. oriente sole liquefiebat ros. et tunc manna apparebat et colligebatur quasi ad meridiē et ante meridiem incipiebat manna liquefieri: et si poneretur ad ignē indurabat: et panis inde formabatur. Die vero sexta collegerūt cibos duplices. glo. scdm quod volunt iudei illa die tantum collegerunt sicut alijs diebus. Cum autē venerunt ad domos suas inuenerunt duplicatum: ideo venerūt principes multitudinis glo. et narrauerunt moysi quia mirati sunt in tali re. Moyses autē dedit eis causam predicti miraculi. s. quia res sabbati sanctificata est dño. i. quia est dies festus in quo colligere non debetis: ideo habetis duplicatum. Cras quicquid operandum est facite. glo. i. facite hodie quicquid faciendū est cras. quicquid autē reliquū fuerit. i. quicquid nobis remanserit hodie de cibis seruetis pro crastino. Egressi sunt moyses et alij vt colligerent manna. glo. magna fuit gulositas sup cibis nobis inhians. aliqui ex modica fide fecerunt volentes expiri: vt moyses verum dixisset. Dixit domin⁹ ad Moysem. glosa. increpa populum: quoniã contra dei preceptum egressi sunt ad colligendum sabbato. Non vultis seruare mandata mea de manna circa q̄ dicta fuerūt octo. Et sic est valde notādū illō q̄ scripsit dni⁹ aug. in li. x. pceptor de q̄ i via pa. in li. d. Et sic et octo Primum est vt colligerent mane. Secundum q̄ colligerent ad sufficientiã. Tertium q̄ colligerent ad mensuram gomor.

quartū vt nō seruarent in crastinū. Quintū vt die sexta duplū haberēt. sextū vt reseruarēt vnū gomor pro sabbato. septimū vt illud comederēt in die sabbati. octauū vt reseruaret vnum gomor ad futuras generationes. Maneat vnusquisq3 apud semetipm glo. s. intent⁹ in laudibus ⁊ contēplatione dei. Nullus egrediatur de loco suo. glo. s. ad ambulandū vel ad aliqd opus seruile faciendū. Sed bene poterāt iudei egredi vt ad solatiū ⁊ recreationē per mille passus: qui faciunt dimidiā leucā vt patet act. j. vbi dicit ꝙ mons duret ⁊ distracta iherusalem itinere sabbati. Constat tamē ꝙ a monte oliueti vsq3 hierusalē sunt quasi mille passus. Qd erat quasi semē choriandri glo. s. q̄tū ad figurā. nō aūt q̄tū ad colorē: quoniā semē choriandri nigrū est. Gustus eius similis cū melle glo. i. ita sapiebat sicut fauilla tincta melle. i. fauilla panis delicatissima expurgatissima farina. Iste sapor erat naturalis manna. sed ex meritis bonorū conuertebat ad omnē saporē: vt habet sapiētie xvj. Et ex maiorꝝ demeritis erat insipidū ⁊ nause ꝓuocatiuū vt numeri. xv. cap. Nihil vident oculi nr̄i nisi maneat aīa mea sup cibo isto leuissimo ⁊ repone corā dn̄o. s. in tabernaculo paruo anteq̄ magnū fieret velut qdā volūt in tabernaculo magno: q2 ista non fuerūt dicta vsq3 ad cōsūmationē tabernaculi Sed hic ponit p anticipationē. Manducauerūt māna. glo. quadraginta annis donec venirēt in terrā habitabilē. i. donec venirent ad terrā chanaā sibi ꝓmissā ad habitandū. Si aūt arguat ꝙ pu⁹ intrauerūt in mltas t̄ras habitabiles vt p3 in. li. nume. R̷. df in t̄rā hītabilē. s. a iudeis. Sola aūt terra chanaā ex diuina ꝓmissiōe hītabilis erat: nō intelligas etiā ꝙ imediate vt ingressi sūt t̄rā chanaā manna defecerit: qm̄ p⁹ trāsierūt iordanē ⁊ circūciderūt se: ⁊ fecerūt pascha. Alia aūt die post pascha defecit māna: s3 modicū ptransijt ab ingressu corꝝ i terrā chanaā vsq3 deficeret māna. gomor aūt decima pars ephi vtrūq3 nomē mensure ꝓpter dissuetudinē incognitū est. In mensuris enī quasi vbiq3 terrarꝝ cōtinua est variatio. Sed dicit Ra. sa. ꝙ gomor cōtinet tantū q̄tū quadraginta duo oua

Ephi aũt cõtinet tantũ sicut gomor. Sed de veritate hui⁹ du bitatur.

Et sic ẽ notãdũ ꝙ vna q̃qꝫ res suo ꝑiodo mẽsura tur: mẽsurãs aũt ẽ tẽp⁹: q̃m sicut dicit sapiens. ta befacit tẽp⁹: ⁊ oĩa tpalia senescũt i tpe. Et ideo p se tẽp⁹ ẽ causa corruptiõis. vnde ad hebre. ix. dr̃. Omne qđ antiquaẽ ⁊ senescit: ꝑpe iteritũ ẽ. Et hui⁹ signũ est ꝙ ea i q̃b⁹ tẽp⁹ nõ subest: nõ antiquanẽ: nec senescũt/nec corrũ pũtur sicut de⁹ neqꝫ angeli ⁊ sĩlia. Et sic secũdo de aĩa dr̃. ꝙ si senex accipet oculũ iuuenis: videret vt iuuenis: p qđ daẽ itelli gi ꝙ neqꝫ aĩe neqꝫ vrt⁹ eaꝝ senescũt: ꝫ solũ corpora ⁊ partes coꝝ. Et sic ƒm hũc modũ hoĩes senescũt: ⁊ naturalr̃ moriunẽ q̃m ꝑpẽ multã cõmestionẽ fit emissio multi extranei: ⁊ ẽ in cis defect⁹ virtutis naturalr̃: q̃ põt cõuertere naturale ⁊ assimilare sibi. Et ꝑpẽ hoc i senib⁹ sũt multe ĩfirmitates ⁊ aduersitates ⁊ viscose humiditates. p quo vide. c. q̃m frequenẽ. vt lit. nõ con. Et sic res extra locũ ꝑpriũ corrũpũtur: sed in loco ꝑprio con seruanẽ. Et sic dr̃ phisi. ij. Loc⁹ ẽ conseruatio rei locate. Et sic patet ꝙ nos hoĩes dũ sumus in hac vita mortali pegrinamur q: nõ sum⁹ i loco ꝑprio ⁊ sic quotidie pegrinamur ad deum: sic ꝑph a i psal. cxx. multũ icola fuit aĩa mea ⁊c. Et Job. xiij. dr̃. q: vẽt⁹ ẽ vita mea ⁊c. Et sic q̃to grad⁹ altior: tanto casus picu losior. sic ysa. xiiij. q̃uõ cecidisti lucifer. Et sic sũt i nobis q̃ttu or ꝑncipia naẗalia q̃ desiderãt venire ad suos fines: q̃a mors frãgit creationẽ: ⁊ oĩa cõncta dissoluit: ⁊ quodlibet clemẽtoꝝ vadit ad ꝑpriũ locũ sicut ad suũ finẽ: nã aĩa vadit ad deũ: q eã creauit si tñ sine pctõ discedit. Caro ad t̃rã d̃ q̃ assũpta fu it. geñ. ij. Cinis es ⁊ in cinerẽ reuerteris. Et sic ap̃ls dixit ad phi. ꝑmo. Cupio dissolui/⁊ eẽ cũ xp̃o. Sed hoĩes fugiũt mor tẽ q̃atũ in se est: eo ꝙ destruit esse. Si tñ rõne mors conside reẽ vtilius inuenieẽ ꝑpter tria. Primo q: liberat a mundo. Secũdo q: liberat a pctõ. Tertio q̃m liberat a prauo consor tio. Et sic mũdus nos cõtinuo decipit: eo ꝙ modo ponit nos in ꝓsperitate: modo in aduersitate: quoniam sic mutatur mun

De mori

dus: et sic mutanť ea que in ipso mundo sunt. Nam in mundo mutantur elementoꝝ qualitates: quoniā vno tpe dominā tur corpora superiora sicut in estate quando sol moueť per signa meridionalia. Et ꝑm hanc mutationē generanť frigora ⁊ calores venti ⁊ pluuie. Itē generantur tempoꝝ vicissitudines ꝑm quatuor anni tēpora: quib⁹ tp̄s distinguiť. Item tempora mutant ipsoꝝ etates ⁊ qualitates ⁊ condictiones: qm̄ qlibet existens in mundo multis rotaŕ infortunijs ꝑpter quod dicit Boe. in li. iij. d cōso. Quid me felicē totiēs iactatis amici: cū igiť sic sit iste mutabilis mund⁹: ⁊ de bono in malū variabilis igiť mer.to est cōtēnendus. Et ꝑ tanto poniť exemplū cuiusdā ducis qui positus in extremis respiciens palatia sua: dixit. O q̄.i.q̄tū est cōtēnendus mundus iste. Ecce habeo ego tot ⁊ tanta palatia. Et tot hoīes possum hospitari in eis: ego tamen nescio quo hac nocte debeā ire ⁊ hospitari. Sed ab hoc mundo homo liberatur per mortē: qm̄ anima sepata a corpore per suā naturā: non habet locum in hoc mundo sed in celo nisi per peccatū impediaŕ. ꝑpter qd̄ diciť in psal. xxij. Dn̄s regit me ⁊ nichil michi deerit: in loco pascue ibi me collocabit Secundo liberat a peccato mors. Naꝫ q̄diu anima est in corpore habet voluntatem vertibilem ad bonum ⁊ ad malū / nec est aliquis in carne humana viuens: qui possit ex toto a peccato solui nisi per gratiam specialem: sicut fuit dn̄a nostra virgo maria. sic prima iohannis. primo. Si dixerimus q̄ peccatum non habemus: ipsi nos seducimus ⁊ veritas in nobis non est: quod intellige de peccatis venialibus. secus autem est de mortalibus: de quibus supra dictum est. Et sic vt dictū est Job. ix. ⁊ eccle siasti. ix. Nescit homo viribus humanis si moriatur in gratia an non: secus autem est viribus diuinis. Si diues vel pauper. sanus vel infirmus. nec etiaꝫ scit homo qualis erit ei⁹ finis: quoniam alij comburunť alij suspenduntť: nonnulli decaptantur ⁊ aliqui suffocantur. ⁊ aliqui fame occubunt ⁊ siti. quidam in carceribus. quidam ferro. quidam peste. quidam gelu. quidā estu ⁊ hmōi silibus. Unde versus prosperi ferro.

peste. fame. vinculis. algore. i. frigore. Et aliis mille modis miseros mors rapit vna homines. Et sic vari sunt euentus et modi mortis et ignoti fines. Et sic nunquid hoc quod viuimus in hoc mundo dicere possumus vitam: quã humores bullidant: dolores exterminãt. Et arbores exsiccant. Aerea morbidant. Esce inflant. Ieiunia macerant. Ioci dissoluunt. Tristicie cõsumũt. Solicitudo coartat. Scurrilitas hebetat. Diuitie inflant et iactant. Paupertas deiicit. Iuuentus extollit Senectus incuruat. Infirmitas frãgit. Meror deprimit. Et ex his malis omnibus: mors furibunda succedit. simulque cunctis gaudijs istius mise vite ita finem imponit: vt cum esse desierit: non fuisse putetur. Sed pro dictis et dicendis est notandum quod supplicium purgatorij est horribile quantomagis supplicium inferni erit horribile. Et probabitur sic per regulam topicam. Si id quod minus inesse videtur et inest: ergo id quod maius etc. Et ita est quod supplicium purgatorij est penosum. Et precipue supplicium ignitum. s. ignis. vnde Augusti. dicit. et habitur quarto sen. dist. xx. Qui in aliud seculum distulit fructum cõuersionis: prius purgabitur igne purgationis. hic ignis et si non est eternus: tamẽ miro modo grauis est. Et superat omnem penam: quam nunquam passus est aliquis in hac vita mortali: vel pati potest. Et sic nota quod dicitur prouerbiorum. xxx. s. mendicitatem et diuitias ne dederis mihi: sed tantum victui meo tribue necessaria. Et sic pro dictis nota quod tria sunt insatiabilia. Et quartum quod nunquam dicit sufficit. s. infernus. i. diabolus: qui semper plus et plus nititur ad se trahere peccatores. Et os vuluę. s. mulieris incontinentis. Et terra que nunquam satiatur aqua scilicet cuiusmodi est terra sabulosa. Ignis vero nunquam dicit sufficit et appositione combustibilium: semper crescit eius virtus ad plus cõburendum. Et ecclesiastici. xxv. dicitur. Tres species odiuit anima mea. Et agrauor valde anime illorum. pauperem superbum. Et diuitem mendacem. Et senem fatuum et insensatum. glo. anime illorum. i. malicie. Pauperem superbum:

q2. s.nõ hēt paup materiā supbiēdi:sed magis se humiliandi. Et diuitē mendacē. glo. qui promittit & non soluit cum bene possit. Et senez factū.&c.nõ loquit de sene ꝓpter defectū nāe desipiente.i.declinante.sed propter defectū sapientie p negligentiā ignorante: q2 neglerit adiscere sic tho. etiā sua pma. ij. q.lrvj.ar.iij.Et nota q sapientie. ir. df. corpus corruptibile aggrauat animā.i.p incitamēta vicioꝝ & per desideria viciosa:nec tñ ꝓpter hoc oīa vicia sunt attribuēda carni ne ꝓpter hoc vitemus diabolū eo q nõ habet carnē vel aliter corp⁹ qd corrūpit aggrauat animā. glo. sic peccatū dicit agrauare animā sic vt subtractio pennaꝝ dicit agrauare ne.s.volet auis: sic carentia boni agrauat animā ne possit in celū volare. sic Bernar. Si vis animā tuā in celū volare fac ei duas alas. Prima ala df amor dei. Scda ala df amor ꝓximi: sic lu.r. Diliges dñz deū tuū.&c.Et sic df ad gala.vj. Laborē prestat magistro q aliter sentit q docet. vt dictū est. Et sic vbi deficit phisicus.i.naturalis incipiat medie⁹ cirurgic⁹.i.sacerdos. Et sic notēt cõfessores qd df numeri.rir. & est. Uas qd nõ habuerit cooperculum.i. ligaturam desuper immundum erit. Et sic si cut periculum temporale potest contingere in vase materiali & corruptibili. maius periculum potest cõtingere in vase spirituali.i. in sacerdote reuelanti sibi dicta in confessione. Et sic pro periculo vide cap. vbi maius de ele.in.vj. vbi dicitur vbi maius periculum: ibi cautius est agendum. Et sic per supradictā auctoritatē numeri.rir.& alias auctoritates huiusmodi. videtur mandare deus ipsis sacerdotibus ne reuelent sibi dicta in confessione. Sed possunt ipsi cõfessores dicere: illud quod dicit augustin⁹ in libro confessionū: & est. illud quod per penitētiam scio minus scio q illud quod nescio. Et sic si aliqui sacerdotes reuelent quod absit sunt priuandi ab officio: & in arto monasterio detrudendi. Pro cuius declaratione vide. cap. Dis vtriusq3 serus de pe.& re. & ibi abba. vbi inter cetera dicitur: Caueat autem omnino nec verbo/ aut signo/ aut alio quoniq3 modo aliqtē⁹ ꝓdat sacerdos peccatorē. Sed si prudētiori cõsilio idiguerit:illd absq3 vlla erpssiōe psōe caute regrat. q aūt

peccatū in penitētiali iudicio sibi detectū presumpserit reuelare. non solū eū a sacerdotali officio deponēdū decreuimus verūetiā ad agendā ppetuā penitēciā in artū monasteriū detrudendū: ⁊ sic est sigillū confessionis debitū celandi sibi dicta in cōfessione. Et p casib⁹ papalib⁹ vide viā pa. in lra .b.iiij. Et pro casibus episcopalib⁹. nota ꝙ tot sunt casus episcopales q̄t episcopi in suis diocesibus reseruant p se. si plures: plēs sunt Sed si nō seruāt aliquē nullus est. hoc est quando cōcedūt oēs casus suis clericis curā aiaꝝ gerentib⁹. Sed qui voluerit latius de casibus episcopis reseruatis videre: videat summā antoninā in pma parte in ca. xj. ⁊ incipit. Sciendū. ⁊c. Sed q̄mō qcunqꝫ sacerdos debet celebrare durante ieiunio. Et quomodo si aliquid accipiat post mediam noctē p modū cibi vel potus etiā si dormiat vsqꝫ mane non potest celebrare. Et q̄modo dormitio siue somnus nihil operat̄ ad hoc ꝙ aliquis celebret. Pro ista materia vide tho. sus. iij. parte. q. lxxxviij. ad viij. ⁊ ca. Si cōstiterit. de accu. Et quia ille anime sentiunt illū ignē tam crudelē: ideo clamant ⁊ petunt adiuuari per quattuor. s. per oblationem altaris. Aut per orationem alicuius viri sancti Aut per charoꝝ ieiunia. Aut per cognatorum elemosinas. vt ī ca. ase defunctoꝝ. xiij. q. ij. Et sic tu crede ꝙ qui satisfecerit deo ⁊ primo in hac vita mortali: si esset certus per reuelationē diuinā vł angelicā diceret illud qđ dicebat pau. ad phi. j. s. Cupio dissolui ⁊ esse cū christo: nō aūt alias. Et sic licet ista locutio pauli apłi tube fidei xpiane videat̄ extranea prima facie. eo ꝙ videtur ꝙ mors corporalis est appetēda. Sed Seneca ad lucillum dicebat. Nihil vili⁹ ⁊ nihil iniqui⁹ q̄ꝫ velle mori. Sꝫ forte iste loquebat̄ phisice ⁊ ſm sensualitatē. Et aristoteles plibus in locis presertim ethi. pmo. dicit ꝙ obiectū voluntatis ē bonū: ⁊ ꝙ oēs res q̄ desiderant̄ a volūtate: desiderant̄ in quātū hñt ī se aliquā bonitatē aut verā aut apparentē: q̄ꝫ videam⁹ aliquo modo an. s. mors sit appetenda cum sit priuatio vite: q̄ vita est vna res bona. Et est vita principium quo viuens viuit ꝙobrē mors nō debet desiderari sed fugi. Et sic per cōsequēs

non debet appeti. sed in abbominationē haberi Et sic videtur
ꝙ nō debet amari sed in odiū haberi: ⁊ sic si boni ⁊ mali in hac
carne mortali sint cōmixti tamen aliquo tempore. s. in die iudi
cij vniuersalis separabunt: qd̄ articulus fidei docet quando
dicit omnes surgemus aperte ⁊ dabit pena prauis. ⁊c. ⁊ sic ro
go vide illā. l. stigmata. li. xj. d̄ fabricēsib⁹. C. vbi dr̄ ꝙ res mer
catoꝝ ꝑ signa cognoscūt. ⁊ sic tu cogita q̄ erūt illa signa quib⁹
separabūt boni a malis nisi caritas. i. vestis spūalis ⁊ vicia. s.
pctā mortalia. Tn̄ si nos cōsiderem⁹ istā locutionē pauli repe-
riem⁹ cā3 nō esse extraneā. sed cōgructissimā: qm̄ no3 habem⁹
cōsiderare ꝙ aliqua res pōt cōsiderari duob⁹ modis. s. vel per
se vel ꝑ accidēs. Illa res desiderat per se: q̄ habet aliquā boni
tatē. ⁊ illa res desiderat ꝑ accidēs: q̄ nō habet in se aliquā bo-
nitatē: sed est via ⁊ causa alicui⁹ alteri⁹ bonitatis. v. g. Infirm⁹
desiderat medicinā amarā ꝓpter cōsequēdā sanitatē. Et mi-
les desiderat bellū ꝓpter pecuniā. ⁊ tn̄ iste res nō desiderātur
per se: qm̄ nō hn̄t aliquā bonitatē: sed desiderant ꝑ accn̄s: in
ꝙtū amarū ē via ⁊ causa ad introducēdā sanitatē i corpe: q̄ sa
nitas est vna res bona: ⁊ sic isto modo apl's desiderabat mor-
tē ⁊ dicebat: cupio dissolui. ⁊c. nō ꝙ mors habeat in se aliquā
bonitatē: sed q: est via mediāte qua hō iust⁹ peruenit ad deu3
q ē bon⁹ bonitate essētiali ⁊ fōtanali: ⁊ sic de⁹ ē supra omnē bo-
nitatē. s. ꝑticipatiuā. Et sic ꝑfecta cognitio vitatis eterne fa-
cit petere dissolutionē vite corꝑalis qd̄ nota ⁊ sic dicebat pau-
lus ad phi. j. cupio dissolui ⁊ esse cū xp̄o. Et sic cognoscere rē
ꝑ speculū est cognoscere ipa3 ꝑ creaturas. vt ro. j. dr̄. inuisibi-
lia dei ꝑ ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciūtur. Sed cognoscere
rē ꝑ enigma ē cognoscere rē ꝑ figuras. Et sic nota ꝙ celū est
locus deputat⁹ oīpotēti deo ⁊ si sit vbiq3. Et sic dr̄ i p̄s. c. xiij.
Celū celi dn̄o. terrā aūt dedit filijs hoīm. Et sic nota ꝙ filius
hoīs ē de⁹. S3 nota de miseria hui⁹ mūdi qd̄ dicat Solin⁹. s. ꝙ
apud plīmos luctuosa sunt puerperia ⁊ leta sunt funera. Et
dr̄ puerpera q̄ parua puerū parit. Sed fun⁹ ris. n. t. i. cadauer
Et dr̄ fun⁹ a funerib⁹. Cōsuetudo eni est apud gentiles ꝙ qn̄

puer nascitur parētes ꝛ amici cōgregātur ꝛ faciūt magnū plā
ctū cū eo ꝙ in hūc mūdū venit passur⁹ multitudinē miseriaꝝ.
Alicubi etiā vt in india est cōsuetudo vt dicit Iherō. ꝙ mulie
res cū suis maritis faciūt se sepelliri. Malūt eni cū viris mor-
tē subire: ꝙ post ipos in luctu ꝛ in statu miserie remanere: quod
nō catholice factū est sed male ꝛ cōtra fidē nr̄am. Sed nota ꝑ
supradictis quō ignis est triplex. s. mundi inferni ꝛ purgatorij.
Ignis mundi est crucians ꝛ cōsumēs: quoniā cōsumit ligna.
Sed ignis purgatorij est cruciās ꝛ purgās ſʒ nō cōsumens.
Et ignis inferni est crucians ꝛ non purgans ꝛ nō cōsumēs ꝛ
in illa die ǭrent hoīes mortē: sed mors fugiet ab eis. apo. xiiij.
Et ꝛ de isto igne fit mentio in psal. xlviij. Hic ignis nō indiget
nutritione nec alicui⁹ i sufflatiōe: qꝛ̄ flatus dn̄i tanꝗ torrens
succendet eū. Et sic patēt quattuor cōditiones dāatoꝝ q̄n-
tū ad animā cōtraire quattuor dotib⁹ beatoꝝ. sic in libro fune-
raliū. Et sic nota ꝙ nobilitas hominis est ei⁹ mens ad bona
inclinata. Et nota ꝙ iob. ij. dr̄. pellē ꝑ pelle: ꝛ cuncta q̄ possi-
det dabit homo ꝑ anima sua. Et sic est notandum ꝙ vnus
homo malus totam ciuitatem inficit. ꝛ sic morbida facta pe-
cus totum corrumpit ouile. Et sic dicit propheta in psalmo.
xvij. cum sancto sanctus eris: ꝛ cum peruerso peruerteris. Et
sic qui tangit picem coinquinabitur ab ea. ecclesiastici. xij. Et
sic nota ꝙ dies vacui dicuntur illi in quibus aliquis non ope-
ratur illa que conueniunt anime sue. Et sic vide ꝙ locus ani-
me est celum empireum. Et vide quomodo Iheremias ibe-
re. xiij. appellat corpus nostrum terram de terra. Terra audi
verbū domini. Et notate q̄ dicit terram. ter. ratione triplici.
Primo qꝛ corpus hominis factū est de terra. Scdo qꝛ viuit
in terra: ꝛ terenis vescēs. Tertio qꝛ reuertet̄ in terrā. Et sic dicit
propheta in spalmo. xvj. Satiabor cum apparuerit gloria tua
Et sic nota ꝙ pro quocunqʒ peccato mortali vt dictum est of-
fendit de⁹ infinite ꝑ tāto ꝙ ē infinit⁹ ideo petēs debʒ puniri in
finite. Sʒ qꝛ homo nō pōt sustinere infinitā penā intēsiue. i. in
simul ꝛ in breui tēpore: vult deus q̄ sufferat penā extensiue. s.
ꝑ tp̄s infinitū. i. ꝑ tēpus carens fine. sic in libro de funeralib⁹

Sed ꝑ ampliori declaratiõe de inferno. vide qd dicat diuus. Grego. in quarto dialogoꝝ in. c. xxxj. cuius verba sunt.

T Heodorici regis tꝑib⁹ illˀ prˀ soceri mei in sycilia exactionẽ canonis egerat atqȝ iã ad italiã redi- bat. Cui⁹ nauis appulsa ẽ. i. ducta ad insulã: q̃ lipparis appellat̃. Et qȝ illic vir quidã solitarius magne virtutis habitabat: dũ naute maris armamẽta repararẽt: visũ ẽ p̃dicto prĩ soceri mei: ad eũdẽ virũ dei ꝑgere: seqȝ eius oratiõib⁹ cõmẽdare. Quos vir dñi cũ vidisset: eis inẽ alia colloquens dixit. Scitis qȝ rex theodoric⁹ mortuus ẽ. Cui illi ꝓtin⁹ respõderũt. Absit. Nos eũ viuẽtẽ dimisim⁹: ⁊ nihil tale de eo ad nos nũc platũ ẽ. i. scitũ. Quib⁹ dei famulˀ addidit dicẽs: Etiã mortu⁹ ẽ. Nã externo die hora nona inẽ iohãnẽ papã ⁊ symachũ patriciũ discinct⁹ atqȝ discalciat⁹/⁊ vinct⁹ manib⁹ deduct⁹ i hac vicina vulcani olla iactat⁹ ẽ. Quod illi audiẽtes solicite cõscripserũt diẽ atqȝ italiã lũt reuersi: eo die inuenerũt theodoricũ regẽ fuisse mortuũ: quo de ei⁹ exitu atqȝ supplicio dei famulo fuerat ostẽsum. Et qȝ iohãnẽ papã affligẽdo i custodia occidit. Symachũ quoqȝ patriciũ ferro trucidauit ab illis iuste missus in ignẽ apparuit: quos in hac vita iniuste iudicauit. Et iste rex theodoricus forte fuit qui fecit boecium de cõso. pati exiliũ: ⁊ iste rex theodoricus fuit rex astrogottoꝝ.

Grego li. primo dialogoꝝ. c. xij. De seuero p̃sbytero.

I N eo etiã loco q̃ interolina vallis dr̃: q̃ a multis verbo rustico interocrina noiat̃: i qua erat quidã vir vite valde admirabilis noie seuerus eccłie btẽ marie dei genitricis ⁊ semp v̄ginis sacerdos: hũc cũ quidã pr̃familias ad extremũ venisset diẽ/missis cõcite nuncijs rogauit vt ad se ꝗ̃toti⁹ veniret: suisqȝ formatiõib⁹ ꝓ petis suis intercederet: vt acta de malis suis pnia solut⁹ culpa ex corpore exiret. Qui videlicet sacerdos inopinate contigit: vt ad putãdã vineã esset occupatus atqȝ ad se veniẽtib⁹ diceret. Attẽdite. Ecce ego vos subsequor: Cũqȝ videret sibi i eodẽ opere parũ aliqd superesse: paululũ morã fecit: vt opus qd minimũ

restabat expleret. Quo expleto cepit ad suũ egrũ pgere: eunti
vero in itinere occurentes qui prius venerãt obuiam facti sũt
dicentes. Quare tardasti pater noli fatigari: qm̃ iam defun-
ctus est: quo audito ille contremuit: magnis vocibus se inter
fectorem illius clamare cepit. Flẽs itaqz peruenit ad corpus
defuncti: seqz coram lecto illius cum lacbrimis interraz dedit
Cumqz vebementer fleret in rerram caput tunderet seqz reũ
mortis illius clamaret. Repente is qui defunctus fuerat: ani
maz recepit. quod dum multi qui circumstabant aspicerẽt ad
mirationis vocibus emissis: ceperunt ampiius pregaudio fle-
re. Cũqz euz requirerent vbi fuerit vel quomodo redisset: ait.
Tetri valde erant hoĩes qui me ducebant: ex quorum ore ac
naribus ignis exibat: quem tollerare non poteram. Cumqz p
obscura loca me ducerent: subito pulcbre visionis iuuenis cuz
aliis nobilibus euntibus obuiam factus est: qui me trabenti-
bus dixit reducite illum: quia seuerus presbiter plangit: Et
enĩz eum lacbrimis dñs donauit. Qui seuerus presbiter pro-
tinus de terra surrexit: eiqz penitentiam agenti opem sue inter
cessionis prebuit. Et dũ per dies septem de perpetratis culpis
penitentiam eger rediuiu9 ageret: octauo die letus de corpore
exiuit. Perpende queso bunc de quo loquimur seuerum q̃ di
lectum dñs attendit: quẽ contristari nec ad modicũ ptulit. ait
petrus ad miranda sunt valde. bec grego. vbi supra. ꝛ dicitur
nuper thetri. glos. i. obscuri. ꝛ thetricus. a. um. i. asper. auste-
rus. obscurus. ꝛ tristis. Et thetricus dicitur quidã mons in sa
bina asperrimus. Et quia supra facta est mentio de tẽpore in
quantũ dictũ est quod ait sapiens q tempus tabefacit omnia.
Pro quo vide quid dicat nicbo. prouerbiorũ primo quasi in
principio: ꝛ est super particula librarios. glo. i. librorum custo-
des vel potius notarios appellat qui primo scribebant in ce-
dulis de minuta littera. Sed liberarios vocat illos: qui escrip-
ta a notariis redigebant in libros scribentes de grossa littera.
Vnde ysido. in. vi. ethimol. suaꝝ ait. liber est interior tunica
corticis: q̃ ligno adberet. Vnde ꝛ liber dr̃ in q̃ scribimus: eo q

ante visum carte vel mēbranaꝝ de libris arboꝝ: volumina fiebant: ⁊ cōpaginabanť. vnde ⁊ scriptores a libris arboꝝ librarios vocauerūt. Et sic salomō librū prouerbioꝝ parabolas appellauit eo ꝙ in ipo sub cōpatiua similitudine figuras verboꝝ ⁊ ymagines veritatis ostenderit. Ipaꝫ aūt veritatē ad intelligendum legentibus reserauit. Et diciť parabola a para qḋ est iuxta ⁊ bole qḋ est sentētia quasi similitudo vel cōpatio ex dissilibus sūpta iuxta sentētiam. ꝓuerbiū aūt est parabola vel similitādo vbi aliud dť ⁊ aliud intelligiť. sic lu. viij. Semen est verbū dei. Et volucres celi diaboli. Unde dicíť. ꝓuerbiū quasi pro verbo positū vel quasi verbū pro alio. Et sic liber ꝓuerbiorū est docens omnia q̄ in mundo cernim⁹ caduca esse ⁊ breuia ⁊ ob hoc minime appetēda. Et sic. ij. chor. iiij. dicit apostolus q̄ videnť tempalia sūt. ⁊ q̄ non videntur eterna sunt. Et est tempus numer⁹ motus ꝭm prius ⁊ posterius phisi. primo Et partes tpis sūt prius ⁊ posteri⁹ igiť oīa tabesūt in tēpore. Et sic phi. j. super illa particula resoluens dť. ꝙ omne qḋ componiť reuertiť in ea ex quib⁹ cōponiť: ⁊ sic elicitur ꝙ sicut vmbra seqtur rem mobilē ita adhuc meli⁹ mors sequitur hoīeꝫ.

Enū agri hodie est: cras in clibanū mittiť mat. vj. Scdm sententiā philosophi phisi. iij. Omne corruptibile statim ꝙ separatur a suo regente ⁊ conseruante corrumpitur: patet de plantis ⁊ piscibus. ⁊c̄. Presupposito igiť dicto philosophi esse vero: dico ꝙ corpus humanū est corruptibile ⁊ conseruať a suo regente: quod est anima post deum. Et sic statim quod anima separať a corpe: corrumpitur corpus. Et ideo sub similitudine feni dicit christus cuilibet viuenti verbum propositū. s. fenum agri quod hodie est cras in clibanū mittitur. glo. i. in furno: vbi est vnū notandū. s. ꝙ vilitas corporis nostri hodie est sed cras in clibanū mittiť. Uilem cursum habet natura corpis nostri: qr induitur in sepulchro circa quod est doctrina ꝭm iacobū ⁊ diciť illud qḋ termino claudiť breue est iacobi. iiij. Que est vita nra: vapor est ⁊ ad modicū apparēs. ad ephe. vij. apľs. id est

qð in p̄senti ē: momētaneū ē. vt ait Hiero. vbi sunt reges. vbi sunt principes. vbi sunt imperatores. vbi sunt locupletes rerum. vbi sunt potentes seculi: certe quasi vmbra ptrāsierūt. Et venit somniū. i. mors ꝛ euanuerūt. i. nō apparuerūt in hac carne mortali: queruntur ꝛ non sunt inuenti. Et quia vita presentis incollatus nostri habet terminū: ideo dicitur esse breuis. Job xiiij. Breues dies hominis sunt: propter quam breuitatē comparatur a sacra scriptura feno agri: quod fenuꝫ parum in sua pulchritudine durat iuxta illud ysa. xl. Clama: ꝛ quid clamabo: omnis caro fenū. Et gloria eius. i. eiuꝫ pulchritudo quasi flos agri: ꝛ exsiccatum est fenum: ꝛ cecidit flos: quia spiritus domini sufflauit in eo. hanc breuitatem considerans Job clamans. Job. xiiij. dicit. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs: qui quasi flos egreditur ꝛ cōteritur. Et fugit velut vmbra: ꝛ nunq̄ in eodem statu permanet ꝛc. Et q̄ vita nostra incollatus sit breuis. Et q̄ digne feno agri assimilatur: figuratiue ostenditur. iiij. Reguꝫ xix. vbi dicitur. q̄ deus loquens de assirijs per os ysaie ait. Facti sunt sicut fenum agri / ꝛ virens herba tectorum: que are facta est anteq̄ veniret ad maturitatem. Qui sunt hi assyrij: de quibus loquitur dominus deus: nisi homines in hac vita viuentes assyrij interpretantur vigilantes siue vigilans. Unde quilibet viuens considerare debet breuitatem vite sue / ꝛ semper debet considerare obscuritatem finis sui ꝛ inuigilare iuxta monita saluatoris. Matthei. vj. Uigilate itaq; quia qua hora non putatis filius hominis veniet ꝛc. Et sequitur quod dixit deus omnipotens. Facti sunt sicut fenum agri: quoniam post peccatum ade facti sumus mortales ꝛ corruptibiles: quoniam sicut fenum ardore siccatur: ita caro hominis siccatur ardore concupiscentie peccati. Et ideo dicitur Apoca. quarto. Omne fenū combustuꝫ ē supple in ardore peccati. Et Jacobi primo dicitur. Sicut flos feni transibit. Exortus est enim sol cum ardore: ꝛ arescit fenum ꝛ cecidit flos eius: ꝛ decor vultus eius deperijt. Et sequitur

virens herba tectorum: que arefacta est antequam veniret ad maturitatem. Herba ista virens interpretatur virtutes et bona opera: que sunt in tecto. i. in anima. et virescunt eam. i. faciunt eam viridem et floridam atque ornant et decorant. Sed antequam veniant ad maturitatem. i. antequam veniant ad complementum summi premij vite eterne arescunt ardore peccati: sic in psal. cxxviij. Fiant sicut fenum tectorum: quod priusquam euellatur exaruit: et ideo dicitur exo. x. quod locuste. i. peccata operiunt vniuersam terram. i. superficiem aie vastantes cunctas virtutes: que sunt in aia. Et talis presens defunctus: vel talis considerans quod erat mortalis et corruptibilis vt fenum et herba virens: et opera bona et virtutes erant exsiccate per ardorem peccati antequam ad corruptionem veniret: voluit oia peccata per contritionem et per confessionem et cum satisfactione expellere a se: vt eius aia cum viriditate. i. cum virtutibus ac bonis operibus venire posset ad premium vite eterne: ad quod nos. etc.

Redde quod debes. mat. xviij. sciendum est quod homini venienti in hunc mundum duo conferuntur scz anima et corpus. Et per tanto duos creditores habemus. s. deum et terram. Deo debemus dare animam. et terre corpus: et hoc triplici ratione: quoniam ab ipso deo creata est anima. et eius sanguine. s. christi aia est redempta. et etiam quia ad eius ymaginem anima creata est. De primo sic amos quarto. Ecce creauit me et formauit me manibus suis. etc. De secundo. s. de aie creatione gene. j. vbi dicitur. Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram. De tertio. s. de sanguine eius anima est redempta et sic christus sanguine suo nos redemit vt supra dictum est. Ait ergo sic. redde quod debes. s. animam michi. et corpus terre: dicit dominus deus iterum: redde corpus terre: quoniam de ea assumptum est: sic habere. xij. Terra. terra. terra. etc. Salomon quoque ait eccle. vlti. Reuertatur puluis ad terram suam Et spiritus. i. anima redeat ad illum qui creauit eam. Dic ergo: redde quod debes. Sciendum est autem quod debitor in duobus offendit creditorem: primo quando rem acceptam reddit deterioratam. Secundo quando reddit non sponte: sed inuite. i. contra

voluntatem suam. Sic deus dat nobis animā purā ꝛ mundā acceptam. Sed nos reddimus illi animā imūdā ꝛ informē: ꝫ ipse nō vult acceptare ratione peccati mortalis causantis in anima deformitatē. Et sic hoc facit ille: q in peccato mortali permanet ꝛ delectatur: qm̄ tunc statim perdit similitudinē dei: quā perdidit ꝑpter peccatū mortale: studeamus igitur fres charissimi mei reddere aias nostras deo: nō deterioratas criminibus sed potius melioratas virtutibus. Igit̄ arbitramur istū talē stetisse in loco cui a domino dictū est: redde quod debes: ꝛ solutus eris. ꝛc̄. Placeat christo redemptori nostro qd̄ talē vitam faciamus ipso adiuuante qua mereamur consequi vitā eternā quā nobis cōcedere dignet̄ ipse marie filius ihesus xp̄s dn̄s noster. qui cum patre ꝛ spiritusancto viuit ꝛ regnat ꝑ infinita seculorum secula. amen.

T qꝛ supra facta est mentio de agno vero: nūc aliquis non immerito posset querere. scꝫ. quomodo agnus debet depingi: an. s. in figura hominis an in figura agni. Pro cuius declaratione vide. c. sextā. de cōse. di. iiij. in quo dr̄. Sextā sanctā synodum recipio cum oībus canonibus suis in quibus dicitur. In quibusdā scripturis sanctarū ymaginū agnus percussoris digito ostensus depingitur: qꝛ in figurā transijt gr̄e verum nobis per legē moysi p̄mōstrans agnū dn̄m nr̄m ihesū xp̄m. Antiquis ergo figuris ꝛ vmbris: ad veritatis prefigurationē ecclesie sancte traditis. vale dicentes gratiā ꝛ veritatē preferrimus. Et sicut plenitudinē legis recipimus: verū igit̄ agnū dn̄m nr̄m iesum christū ſm humanā ymaginē amodo in ymaginibus pro veteri agno depingi iubem⁹. Et qꝛ facta est hic mētio de ymagine christi ꝛ eius sanctorū. Pro quo nota quid dicatur in primo libro cōpendij theologice veritatis ntitu. quomodo filius dei est ymago patris. ꝛc̄. Cuius verba sunt ꝙ ymago est tripler. s. equalitatis: imitationis: ꝛ representationis. Primo modo filius dei est ymago patris. Secundo modo factus est homo ad ymaginē dei. genesis. ij. Faciam⁹ hominē ad yma-

ginē ꝛ similitudinē nrāz. Tertio modo mundus dicitur speculū Et sic ymago est representatio illius rei:q̄ quidē res haberi nō potest presentialiter saltim quo ad nos. ꝛ sic ymago virginis marie dñe nostre representat virginē mariā ꝛ ymago petri representat petrū. ꝛ sic de singulis. ꝛ sic dicit nicho. ꝙ ymagines sanctoꝝ sunt libri laycoꝝ. In missis defūctorū dr̄ ter dona eis requiem. Sed in quibusdā ecclesijs: dicit̄ tertio loco: dona eis requiē sempiternā. qꝛ pro fidelibus defunctis: triplex requies debet optari. Prima vt auferatur ab eis pena. Scd̄a vt eis gloria anime conferatur. Tertia vt detur illis gloria sempiterna qua anime que deum presentialiter vident resumptis corpibus: in ipso vlterius essentialiter ꝛ pfectissime requiescāt. Itez non datur pax in missa pro defunctis: qꝛ fideles anime iam nō sunt neqꝫ amplius erunt in tribulatione huius mundi: sed in dñō requiescūt. Et si alique adhuc non in re: bene tamen in spe. vnde non est eis necessariū pacis osculū quod est pacis ꝛ concordie signum. Neqꝫ dicitur illa oratio. Dñe qui dixisti aplīs tuis. pacem meam do vobis. ꝛc̄. post hec sacerdos mittit partem hostie in calicem dicens hāc orationez (Hec sacrosancta commixtio). i. sancta ꝛ sanctificata vnio specierū panis ꝛ vini sub quibus continetur verum corpus ꝛ verus sanguis domini nostri ihesu xp̄i (Et michi). s. sacerdoti hic duo dicit. Primū ꝙ sit hoc sacramentū ad salutē corporis ꝛ anime. Secundum ꝙ sit ad preparationē. i. ad capescendam vitam eternaz vel vt capiamus vitam eternā. Mixtio illa significat vnionez carnis ꝛ anime in xp̄i resurrectione: que de nouo in resurrectione generali erunt vnita. Item ponitur alia oratio satis deuota. s. (Dñe ihesu christe fili dei viui) in qua petuntur tria. s. a peccatis liberatio. Preceptorū dei obeditio. A deo nunq̄ in perpetuū separatio. Item alie orationes ponunt̄ finito canone. ꝛ applicat se sacerdos ad susceptionē sacrosancte hostie.

¶ Pro quo nota ꝙ si aliquod periculum circa sacr̄m eucharistie in susceptione occurrerit a parte sacerdotis ꝙ absit. Pro cuius remedio vide litterā sequentē saltim circa peni-

tentiam imponendam. Sed primo pro penitentia eius: cuius negligentia aliquid de sanguine stillauerit in terram. vide. c. si per negligentiam. de conse. dist. ij. vbi dicitur. Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram: lingua lābatur: tabula radetur. Sed si non fuerit tabula vt non cōculcetur: locus radatur: et igne consumetur. Et cinis iuxta altare collocetur. Et sacerdos quadraginta diebus peniteat: sed qualiter isti dies intelligantur: debes scire: q̄ non debent esse dies cōtinui i ieiunando: sed tantū quarta et sexta feria in pane et aqua in qualibet hebdomada s̄m qd̄ visum fuerit ipsi cōfessori. Pro quo vide. c. qui compulsus. et. c. si quis coactus. xxij. q. v. et ibi archidiaconū. Sz si supra altare stillauerit calix: sorbat minister stillam: et tribus diebus peniteat. Si super linteum altaris. i. super pannum: et ad alium pannū stilla peruenerit: quattuor diebus peniteat. Si vsq3 ad tertiū pānum stilla peruenerit: nouē diebus peniteat. Si aūt vsq3 ad quartū pannū stilla peruenerit: viginti diebus peniteat. Si aūt lintea mina tetigerit stilla: tribus vicibus minister abluat: et calice subterposito: et aqua ablutiōis sumat: et iuxta altare recōdat. Et sic beda presbyter. Si quis p ebrietatez vel voracitatem eucharistiā euomerit: quadraginta diebus peniteat: si laicus ē. Clerici vel monachi. diaconi vel presbyteri: septuaginta. Epi aūt nonaginta. Si vero aliqui ꝓpter infirmitatis causam euomerint sacramētū eucharistie: septē diebus peniteāt. Casus huius capituli. penitētia eius cuius negligentia aliquid de sanguine stillat. Sed ꝑ māducatiōe hu9 sacramenti vide. c. panē de altari ꝛc̄. de cōse. dist. ij. vbi dr̄. panē de altari spūaliter māducare ē: innocentiā ad altare portare. peccata et si sint quotidiana/vel non sint mortifera. i. mortalia: anteq̄ accedatis: dimittite debitoribus vestris. Si dimittis: dimittitur tibi. Securus accedis. panis est. glo. quasi dicat nō latet sub terribili specie: quia verum corpus xp̄i est. et sic non ē venenum. Sed vide si dimittis ne mentiaris deo quem non fallis. Mentiri deo potes: fallere ipsum non potes.

Ttendant sacerdotes ⁊ cuncti fideles puritatem ⁊ mundiciā: q̄ ad recipiendū hoc sacramentū eucharistie requiritur. Nam si per eius redemptionē debemus in christū transformari. patri recōciliari: viuere per gratiā ab omni morbo spirituali: sanari. oportet necessario: vt mundi ad ipsum accedamus: vt hoc sacramētum id efficiat quod significat. Nam aliter nullus bonus intētus sequeret suos effectus: eo ꝙ actus actiuorū sunt in patiente disposito: vt scōo de anima. Nam ⁊ qꝛ per peccatū a deo separamur: ergo nullo modo cum peccato possumus deo ꝑ gratiam cōiungi: nisi prius purgemur a peccato per penitētiā. Et ideo sicut digne accedēs ad hoc sacramentū consequitur vitā spiritualē ⁊ eternā ⁊ oēs supradictos effectus: ita imundꝰ ⁊ indignꝰ accedēs: iudiciū sibi mādūcat ⁊ bibit. sic apl's. j. cho. xj.

Equitur de defectibus misse. ⁊ sunt quando requisita ad celebrationē misse deficiunt. Et isti defectus contingūt aliquando ex parte ministerij / siue ex parte materie. quia in sacramento eucharistie panis triticeus est materia. sic in. ca. in sacro. de cōse. di. ij. Et vinū de vite: ⁊ aqua naturalis. Et hec requirunt ex parte materie siue ministerij. aliquando accidunt defectus ex parte forme: in qua requirūt verba consecrationis. ⁊ intentio ministrantis. Aliquando ex parte ministrantis: in quo requirit exterius debitū vestimentū. In corpore ieiuniū. In anima dispositio. i. deuotio. Etiā reqrit ꝙ missa cōpleat: vt sacrificiū sit cōpletū ⁊ ꝑfectū. Et ꝙ sacerdos sumat sacrificiū cōmunicando. Et de his dicendū est scōm ordinē predictū. Igit ꝑmo dicēdū est ꝙ cōficiens in pane fermentato grauiter peccat: qa facit cōtra statutū ⁊ cōsuetudinē Romane ecclesie. sic in. c. fina. de cele. mis. ⁊ in glo. Et hoc ꝓpter periculū forsitan: qꝛ facilius cadit mica d' fermentato q̄ de azimo sic cardina. in cle. prima de reli. ⁊ venerati. san. Sed aliter dicit doctor sanctus suo quarto scripto di. xj. ad scōm. in solutione. iij. q. Et incipit

Ad tertiā q̄stionē dicēdū q̄ in hoc videt̄ esse diuersitas inter latinos z grecos. Greci enī de fermētato. Latini de azimo cō ficiunt: q2 dñs in azimo confecit: vt ex tribus euangelistis ma nifeste habetur. z ita in primitiua ecclesia apostoli celebrabant quē morē romana ecclesia ab apostolis qui ip̄a3 fundauerunt accepit. Et etiā innocētius tertius hoc dicit. z ideo dicēdū est q̄ dñs in azimo confecit: etiā in azimo cōficiendū est corpus christi. Quamuis etiā in fermentato cōfici possit: q̄uis pecca-ret conficiens ecclesie morem non seruans. Et sic in solutione septimi argumenti ista dicta di. inter cetera dicitur. Nos aūt nō ob hoc ex azimo conficimus: vt leges seruemus: sed vt x̄po conformemur: seruantes hoc: q̄d huic cōpetit sacramento ab eo institutū. Significatur eni3 in azimo puritas vite: que semp seruāda ē: sicut in thurificatione deuotio orationis: vnde in le-ge noua retinetur. Et ideo magis competit huic sacramento vt significet christi puritas p panē azimū: q̄ q̄ significetur for ma charitatis p fermentū. Et p ista materia vide etiā thomā tertia pte. q. lxxiiij. ad quartū. Si vero cōficit in pane: q inci-pit corrūpi: similiter grauiter peccat, pter irreuerentia3 tan-ti sacramenti: tamen in tali pane conficitur sacramentum. Sed si panis adeo. i. in tantum fit corruptus: taliter q̄ in eo deficiet species panis: in tali pane: non potest confici corp⁹ x̄pi Itē si grana alteri⁹ grani sint admixta tritico: in tanta quanti-tate q̄ aliā speciē faciant: non potest ex eo confici sacramentū Ex modica vero quantitate: non impeditur sic tho. z albertus vbi supra in tertia parte. q. lxxiiij. p totū z in plurib⁹ alijs locis Item si panis sit cū aqua rosacea confectus: dubium est nunc doctorū sic cardinalis in cle. pma de reli. z vene. san. Sed fm tho. dic probabili⁹: q̄ nō potest cōfici in pane cōfecto aqua ro-facea. Si sacerdos ante consecrationē aduertit hostiā nō esse triticeā vel esse corruptā: remota illa hostia: aliā sacerdos po-nat: z a canone reincipiat. s. a simili modo. Si vero post conse crationē: idem faciat sacerdos. s. ponendo alia3 hostiam z ea3 sumendam. i. accipiat. Sed nichilominus. i. tamen postea pri mam illam hostiam sumat. Aut alijs ieiunis sumendam tra-

dat aut reuerẽter cõseruet.hec petr⁹ de palu. ⁊ petr⁹ d tharãt. Quod autẽ dicit hic petrus:reincipiat a canone. Sanctus tho mas in simili casu dicit reincipiẽdũ eẽ a verbis cõsecratiõis.si vero sacerdos aduertat ad defectũ hostie. i. intelligat postquã sumpserit:in isto casu variant doctores. Sanctus tho. in tertia parte.q.lxxxiij.ad sextum tenet q debet ponere aliam hostiam ⁊ consecrare ⁊ sumere.q: preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis: ꝙ preceptum qd a ieiunis sumat. quod est valde notandum. Et sic pro dictis ⁊ dicendis est notandũ q omnis bona charitas a seipa incipe debet ẽm grego. vt dictũ est supra. Et est charitas dictio greca latine idẽ est qd amicicia. Et sic charitas est amicicia quedã qua vniunt chri sti fideles in christo:pro q vide.c.licet. de regula.finalibus ver bis in quo dr.q charitas est fons viuus cui non cõmunicat alienus.glo.s.alienus a charitate. sic de peni.di.j.in.§.Item.vt xps ait.⁊c.de qua materia dixi in via para. quasi in principio. Et q perfectio sacramenti magis attendenda est: ꝙ q a ieiunis sumatur. Potest hoc idẽ intelligi si aduertat defectũ.i.intelligat esse post sanguinẽ.i. post sumptionẽ sanguinis. Et sic precipit expresse q rursus ponat nouũ panẽ: ⁊ nouum vinum ⁊ consecretur atq3 prosequatur sacerdos inceptũ per ordinez ⁊ sumat:ne sacramentũ remaneat imperfectum: ⁊ sic magis expresse ponunt ista verba sancti doctores q sic fiat ꝙ fortassis alij doctores. Sed si sacerdos dimisit ponere partem hostie in calice:non est necesse aliquid reiterare circa celebrationẽ hui⁹ sacramenti.

¶ De defectu ⁊ miseria vite humane.

Equitur de miseria vite humane: ⁊ quomõ quotidie currimus ad mortẽ insensibiliter. Pro quo dicit augu.in suis operibus q ⁊ timor tardet veniet. Pro quo vide quid dicat iob. xiiij.homo natus de muliere breui viuens tpe: repletur multis miserijs.⁊c. In quibus verbis sanctus iob spiritu sancto repletus tangit in generali totam ipsiusmet vitã: ⁊ vitam cuiuscunq3 alterius hominis descendentis per carnalem seminationem in eo q di

cit. Homo natus de muliere. rc. Unde in his verbis quattu- or tanguntur. primo tangitur eius ingressus: cum dicitur ho- mo natus de muliere: Unde ibidem iob dicit. iob. xiiij. Qui q̄- si flos egreditur. s. in sua natiuitate. Et conteritur in infirmitate Et fugit velut vmbra vsq3 ad mortem / quia fugit de vita ad mortem. sic arist. phi. iiij. vbi dicit: tempus distare facit rez. Et est dicere q̄ quāto magis aliqua res sepatur a suo p̄ncipio: tā to magis est prope interitū mortis: z forsitam poteris ponere exemplum in his terminis. a. b. c. taliter q̄. a. sit principium vi te hominis. i. dies vel hora inqua homo nat⁹ ē. z. b. sit medie- tas vite. s. etas quadraginta annoꝝ naturaliter. Et. c. sit tem- pus quo amplius viuere non valet. sic in ps. lxxix. Si autez in potentatibus octuaginta anni. rc. Et sic posses discurrere per hominū etates. s. de prima que est infantia vsq3 ad vltimā que decrepita etas dicitur. Et primo dicitur homo natus de muliere. glo. iob dixerat se esse putredinis more consumendum Et sicut vestimentū quod comeditur a tinea. quippe si homo consumitur: per putredinem: qui natus est de muliere. i. de re mobili z fragili non est mirum si breui viuit tempore: qui etsi viueret decem milia annorum: nichil esset per comparationez vite future: que erit sine fine. Inter finita z finita potest esse aliqua comparatio. sed inter finitum z infinitū nulla: vt primo de celo dicitur. Finiti ad infinitum nulla est proportio. i. com- paratio. Sed sic est q̄ vita huius seculi finito fine terminabi- tur. Et vita alterius seculi nullo fine coartabitur: quoniam il la vita eterna est infinita. Ista autē est finita: qua re inter hāc z illam vitam nulla potest aptari. i. dari comparatio. Reple- tur multis miserijs. glosa. nascitur homo ad laborem. Et sic quantis malis z quantis doloribus vita hominis est plena. et sic sapiens. Nascitur homo ad laborandum: z auis ad volā- dū. Homo ad laborandū. glosa id est corpus ad laborē. Auis ad volādū. i. aīa ad cōtēplādū. z sic i vita breui z exigua nō ē fa cile oīoez cōp̄hēdere. z sic nat⁹ hō i mūdo vagit z flet: satis fi deli z apto mōstrat argumēto: q2. s. vitā doloris z mis̄ie ingre-

ditur. Sequitur. Qui quasi flos egreditur: et conteritur. Et fugit velut vmbra et c. glo. homines nati sunt quasi lilia in cãpo: vita in homine est tanq̃ flos in feno. Exsiccatum est fenum: et cecidit flos. sic ysa. Anima recedit a corpore: corpus in putredinem soluitur: et fit vermium materia: et fomentum: et sic recedit sicut vmbra. Et sic homo in prima sui infantia et iuuentute: vt supradictum est: assimilatur pomo nouo: et cumulo niuis et rose. Assimilatur pomo: quia sicut pomũ quando est nouum: est valde pulchrum et redolet bene. Sed cum durat aliquantulum: immediate est putrefactum propter vermen intus existẽtem. i. propter mortem que cum homine nata est. Sic homo dũ est puer siue iuuenis: ea q̃ facit siue sint bona siue sint mala op̃a vel turpia: oĩa redolẽt sibi et suis parẽtibus. Sed demũ ꝑpter vermẽ q mordet ipm̃. i. ꝑpter etatẽ/ et ꝑpt calamitates et dolores: q̃ quotidie mordẽt. et ꝑpter aliqualẽ cõsciẽtiã de vita p̃terita: q̃ quotidie dicit ei: male fecisti: malũ facis et nõ bonũ quãtũ regrit i tuis opib[9]. Et maxime fetet dũ ẽ mortu[9]. i. dũ funct[9] ẽ officio suo/ vel dum ingressus est viã vniuerse carnis qd̃ idẽ est: ita olet siue fetet q̃ nec p̃r nec mater nec fili[9] nec vxor: nolẽt ipm̃ iã videre vltra tres dies. ergo bene assimilatur pomo. Et dr̃ vlterius q̃ homo assimilat̃ cumulo niuis: q̃m sicut pueri in tp̃e hyemali accipiũt de niue vnã pillã paruã/ et postmodũ rotãdo illã: faciũt magnũ cumulũ: quod experientia docet: et tñ parum durat: si sol pcutit ipam pillã: ita est homo: qui contingit obulũ obulo obulus ẽ gen[9] monete: denariũ denario: et aurũ auro: et argentũ argẽto: et terrã terre: et vineã vinee: et domum domui: et sic de singulis. Et in dignitatibus modo prior. et modo canonicus. et postea archidiaconus. et postea episcopus. et postea archiepiscopus. et postea cardinalis. Et tandem summ[9] pontifex vltra non est eundũ. Et sic romanus pontifex est posit[9] in culmine: qui non recognoscit superiorẽ citra ipm̃ deũ: nec in tpalib[9] nec in sp̃ualibus. Et sic posses dicere de officijs scĩa rib[9] de pincerna vsq3 ad vltimũ officiũ: itaq̃ quãdo fact[9] est

magnus cumulus venit sol verus: qui est christus et querit rationem ab eo dicendo: redde rationē villicationis tue. math. xvi. que quidē ratio est valde timenda. et sic pmissione diuina venit mors et percutit ipsum hominē quēcūq3.s.tam magnum q̄ puū: et sic nihil remanet cum ipso nisi fecerit aliqua bona: et hoc experientia docet: q̄ est mater et magistra omnium rerum q̄ō nota. Et pro morte dicebat catho: qui interpretatur sapiens. Mors cōmunis habetur tam ducib⁹ quā principib⁹. &c. Et etiā assimilatur rose: quoniā rosa in tempore veris summo mane est viridis et valde pulchra. sed dū ipsā percutit sol: immediate desiccatur et arescit siue marcescit et vertitur in puluerem: ita accidit homini dum est puer vel iuuenis est valde pulcher et gracilis: sed dum percutit ipsum sol.i.tribulatio vel infirmitas vel aliqua necessitas panis/ vel alterius rei necessarie vel adest mors patris/ vel matris/ vel alterius consanguinei. vel alicuius affinis/vel amici propinqui: imediate desiccatur: et forsan moritur: et sic vertitur in puluerē sicut rosa. Sequit. et nunq̄ in eodē statu permanet: q2 dum viuit modo est sanus modo infirm⁹. modo letus. mō tristis. mō diues mō: paup modo viuus. modo mortuus. Et sic nunq̄ in eodē statu permanet Et sic tota ista littera pōt diuidi in quattuor partes. prima ponitur ibi. homo natus de muliere. Secunda ibi breui viuens tempore. Tertia ibi. repletus multis miserijs. Quarta ibi. qui quasi flos egredit et cōterit. &c. de prima dictū est. Circa scdā dicit breui viuens tēpore. sic ecclasti. x. Ois potētat⁹. i. ois potentia breuis vita est. sic iob. xiij. breues dies hominis sūt. Circa tertiā sciendū q̄ homo in hac carne mortali multis miserijs i. vilitatib⁹ et doloribus hoc experientia docet. sic augu. Impossibile est q̄ homo sis et angustias nō egrotes. Et sapiens malis omnia plena sūt. et sic dicit tertia particula repletus multis miserijs. de quarta particula in qua tangit modus egredientiū. de ista iam dictū est. Sed sequit altera pticula. Et fugit velut vmbra. glo. quoniā vmbra rei nō est res cuius vmbra est. Sed huiusmodi loc⁹ non est vmbra: sed apparet vm-

bra. Sed q̃rit̃ corp⁹: cui⁹ est corp⁹ ꝛ vmbra ꝛ q̃cunq̃ ꝛ quoti-
enscunq̃ moueat se corpus ꝛ trãsferat se de loco ad locũ: vm
bra seq̃t̃ corpus: ꝛ nunq̃ in eodẽ statu ꝑmanet: transit per eta
tes ꝛ ꝑ tpa ꝛ ꝑ momẽta mutando statũ ꝛ sic hõ viuẽs ĩ hac car
ne mortali: ẽ velut vmbra: qm̃ dũ iubar solis. i. claritas infũdit̃
terris: sol lucet sup terrã ꝛ corpora reddũt vmbras. sic aĩa dum
est in corpore hõ viuit ꝛ apparet sui esse ꝛ fugiẽte aĩa: iã corp⁹
nihil videt̃ esse: qm̃ omne qd cõponit̃ reuertit̃ in ea ex qb⁹ cõ-
ponit̃. vt ait Boe. de cõso li. ij. ꝓsa q̃rta. ꝛ arist. j. ꝛ iij. phisi. ꝛ
ethi. iij. Et sic bene seq̃t̃. Fugit velut vmbra. ysa. xl. omnis ca
ro fenũ: qm̃ fenũ cito arescit: Et omnis glia hominũ quasi flos
agri: qui flos repente egredit̃ ꝛ parũ durat: dic g̃ hõ natus de
m̃liere. ꝛc̃. Et sic põt in diuina pagina reperiri. ꝙ tripl̃r nascit̃
hõ. s. respectu parentũ. ꝛ respectu sui. ꝛ respectu mũdi. Respe-
ctu parentũ nascit̃ hõ in peccatis. respectu sui nascit̃ in miserijs
respectu mundi nascit̃: ad laborẽ. de primo iob. x. In peccatis
natus es tot⁹: ꝛ tu doces nos nõ tantũ nat⁹: s; cõcept⁹. Unde ĩ
p̃s. l. Ecce in iniq̃tatibus cõceptus su; ꝛ in peccatis concepit
me mater mea. glo. i. in peccato originali: ꝛ ponit̃ numer⁹ plã-
lis pro singulari. vt accidit ptib⁹ in locis sacre scripture vt dicit̃
math. ij. mortui sunt q̃ q̃rebãt animã pueri. i. mortu⁹ est hero
des q̃ q̃rebat aĩa; pueri. s. xp̃i: Et ite; in p̃s. c. xxxv. Qui diui-
sit mare rubrũ in diuisiones ex hoc dixerũt aliq̃ ꝙ mare rubrũ
fuit diuisũ ꝑ. xij. vias: ita ꝙ q̃libet trib⁹ habuit viã per se distin
ctã ab alijs. sed hoc fuit ĩprobatũ exo. xiiij. ꝛ sic licet mare fue-
rit diuisu; ꝑ vnũ tm̃ locũ: ꝑtes tñ illi⁹ diuisionis dicunt̃ hic di-
uisiones: q̃a aque erant eis ꝓ muro a dextris ꝛ sinistris. Et sic
iob. x. dicit̃. vir nat⁹ in sup̃biã erigit̃ / ꝛ se liberũ natũ putat si-
ple cũ nõ sit: nisi seru⁹ ꝓpter peccatũ primoꝝ parentũ. Unde
q̃d sup̃bis o hõ: q̃a puluis ꝛ cinis es. gene. scdo. cuius cõcep
tus: culpa nasci: miseria. viuere: pena. mori: angustia. hoc no-
minat beatus Bernardus propter nostras miserias dicens
ꝙ in peccato originali concipit̃ quilibet homo: q; iñctũ est ipi
nature a primo homine nec seperari ab ea potest: nisi per diui-

nā gatiā.i.p sacrū baptismū vel de gra ꝛ de priuilegio speciali vt dña nr̄a v̄go maria mater xp̄i:q2 fuit p̄seruata ꝛ puilegiata de gra speciali vt tenet scot⁹ li.iij.sentē.di.iij. ꝛ ep̄s abulē. sup math.q.cxlij. De secūdo nasci.s. respectu sui est miseria qa nu dus nascit̄ homo in miserijs:quia non videt neqꝫ loq̄t:nō am bulat:sed est incuruatus ꝛ pronus ad malū oībus diebus vi te sue q2 piger ad bonū sic gen̄.viij.sensus eni ꝛ cogitatio hūa ni cordis in malū p̄na sūt ab adolescētia sua. sed p natiuitate hoīs i mūdo notādū est q̄ mundicia nostre cōuersatiōis est in terra: q̄ vicinior est alijs elemētis. Fecit eni de⁹ planetas ꝛ stel las celi de igne flat⁹ ꝛ ventū ex aere. Pisces ꝛ volucres ex a qua homines ꝛ iumenta de terra. Sed animā rationalē de ni chilo supnaturaliter creat. Considerans enim homo hec non audebit se cōpare celestib⁹:nec audebit se cōpare terrenis: qm̄ sicut dicit salomō ecclesiastes p̄mo. Nihil habet homo ampli⁹ iumento qd̄ intelligit̄ solū quantū ad corp⁹ nō autē quantū ad animā quoniā aīa hoīs incorruptibilis ꝛ imortalis est ꝛ pphe ta dicit in psal. xlviij. Nō videbit interitū cū viderit sapiētes morientes simul insipiens ꝛ stultus peribūt. glo. s. quantū ad interitum carnis vt nuper dictū est. ꝛ dicit̄ insipiens quasi si ne sapere ꝛ sapientia. Et dr̄ stultus qui extollit se ꝛ sic certum est q̄ homo ꝛ iumentū sunt eiusdē materie:sed nō eiusdem spe ciei.i.eiusdē forme. ꝛ sic forma est q̄ facit differre. ꝛ sic hominis ꝛ iumenti vnus est interitus. vt dictum est quo ad corpus. sed non habent eundem finem:quia spiritus hoīs.i.anima est ra tionalis.sed aīa iumenti nequaquā. Et sic dicit arist.ij.de ani ma.ca.ij.in.§. q̄ quidem igitur nō sit aīa separabilis a corpe aut ps quedam ipsius.s.sensitiua ꝛ vegetatiua. Separabilis ap ta nata est:nō imanifestū est. Et sic ex dictis cōcludit arist.aīaꝫ vegetatiuā ꝛ sensitiuā nō posse a corpe separi. ſꝫ bn̄ separ̄ aīa intellectiua ꝛ rōnalis. Et sic aīe brutoꝝ sūt iseparabiles a corpi b⁹:q2 mltū imerse i materia: ꝛ sic iusit̄ moriunt̄ cū corpib⁹. ſꝫ aīe rōnales sūt imortales:q2 nō imerse in materia ḡ separabiles a corpib⁹. ꝛ sic dicit tho.sua.j.pte.q.lxxvj.i sol.scdi argumēti.

Cui⁹ verba sūt. Ad secūdū dicēdū ꝙ forma q̄ educit̄ de potē tia materie: nō ē separabilis a sua materia: cū nō possit hr̄e opa tionē sepatā. Sꝫ aīa rōnal' cū nō educit̄ de potentia materie pōt ab ea separi: qm̄ aīa sepata hꝫ opatiōes itellect⁹ ꝛ volūta tis: q̄ nō sūt potētie organice: ſꝫ subiectiue sūt de essentia aīe. Et libro supallegato. ſ. pma pte. q. lxxvj. in solutiōe q̄rti argu mēti ad pmū. dicit tho. Ad quartū dicēdū ꝙ humana aīa nō ē forma i materia corporali imersa vl' ab ea materia totaliter cōprehēsa: ppt̄ suā pfectionē. Et ideo nihil ꝓhibet aliquam ei⁹ virtutē nō eē corporis actū: q̄uis aīa ſm suā essentiā sit cor poris forma. Ad qntū vbi supra dicit ꝙ aīa illud eē i quo sub sistit: cōicat materie corporali: ex qua ꝛ aīa itellectiua fit vnū: ita ꝙ illud eē qd̄ ē toti⁹ cōpositi: ē etiā ipi⁹ aīe: qd̄ nō accidit in alijs formis: q̄ nō sūt subsistētes. Et ppt̄ hoc aīa humana re- manet i suo eē destructo corpore: nō aūt alie forme. Ad sextū dicēdū ꝙ ſm se cōuenit aīe corpori vniri: sicut ſm se cōuenit corpori leui eē sursū. Et sicut corp⁹ leue manet qd̄ē cū a loco ꝓprio fuerit sepatū cū aptitudine tn̄ ꝛ iclinatiōe ad ꝓpriū lo- cū: ita aīa humana manet i suo esse: cū fuerit a corpore sepata hn̄s aptitudinē ꝛ inclinationē naturalē ad corporis vnionē. Sed ē notādū ꝙ plāte in aliqb⁹ excedūt nos: qm̄ arbores ꝓ- ducūt frōdes. i. folia. flores ꝛ fruct⁹. Sꝫ nos ꝓducim⁹ aliqua vilia: vt vermes ꝛ lūbrices. Et itē arbores de se fundunt oleū vinū ꝛ balsamū: ſꝫ tu das vrinā ꝛ sterc⁹. Itē ille arbores de se dāt suauitatē odoris: ſꝫ tu de te abbominationēꝫ fetoris: ꝛ sic hō nil videt̄ quātū ad materiā: qr dr̄ ab humo: a quo forma- tus ē hō Job. xiiij. Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū semine: q̄si dicat nullus: nisi tu. Et quātū ad se nascit̄ hō i mi serijs: ꝛ hoc est respectu sui: sic hō nat⁹ de muliere ꝛc̄. vnde vi uere ē pena: qr i dolore ꝛ gemitu. In dolore laboris acqrēdo victualia. In dolore corporis sustinēdo multas infirmitates ꝛ diuturnas p̄cipue miser hō cū ad senectutis deuenerit statū qm̄ tūc cor ei⁹ affligit̄. corp⁹ debilitat̄. caput cōterit̄. lāguet spi rit⁹. fetet anhelit⁹. facies rugat̄. crura curuāt̄. Sic in psalmo.

fervij.miser factus sum ꝯcurnatus vsqꝫ in finē. Caligāt ocu li.cetera membra vacillant. Nares defluunt siue deficiunt.vi res ammittit.opes dantur parentibus.corpus est esca parata vermibus.anima forte demonibus: quod est horridum ⁊ timē dum ⁊ sic fugiendum. Ergo miser homo quare gloriaris: nō habens in quo: qm̄ omnia vana. vt ait sapiens ꝓuerbioꝝ.j. vbi dicit: omnia que in mundo cernimus caduca esse ⁊ breuia ⁊ ob hoc minime appetenda. Et sic potius debes flere de tua miseria ꝙ̄ cantare. Et sic dicitur ibere.j. Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam ⁊ in columnā ferreā ⁊ in murum ereum sup omnē terrā regib⁹ iuda principibus eius ⁊ sacerdo tibus.⁊c. Ex quibus elicitur ꝙ sacerdotes debēt esse sapientes ad regendū se ⁊ alios sibi subditos. Considera vbi sunt tui pa rentes.vbi reges.vbi principes.vbi prelati.qui totam terram subiugabant. Nonne vides ꝙ corpora eorum in puluerē sūt redacta: ⁊ in cinerē. Sed quid dicemus de aīabus eorū? cer te dicit iohannes apoca.xiiij. Opera enim illorū sequuntur il los. Sed quātū ad tertiū respectu mundi dic vt supra.s. ꝙ na scitur homo forsitan.i.corpus ad laborandū: ⁊ auis.i.aīa ad volandū.i.ad contemplandū vt ait sapiens quoniā sicut auis alte volat ita mens hominis alta cupit non solum circa res spi rituales: quoniā vt dictum est: modo cupit homo esse cleric⁹: modo canonicus: modo episcopus: ⁊ sic de singulis. Et sic etī am de officijs secularibus de quibus iam dictum est. Sed in vno puncto totum dimittit. Et quod peius est anime fortassis descendūt ad infernū. Unde gregorius mala que nos hic pre muunt ad deū ire cōpellūt: ideo oportet nos laborare dū sumus in hac presenti vita.s.bona opera faciendo: ne laboremus in futura. sic apl's ad gala.vj. Dū tempus habemus operemur bonū.i.dū sumus in hac carne mortali possumus mereri ⁊ de mereri.mereri si recte operemur: demereri si non recte opere mur. Et sic post hanc vitam non est locus merendi nec deme rendi. Et pro dictis nota ꝙ legit̄ ꝙ falco ſm phōs habet talē ꝓprietatē ꝙ quādo bene nutrit⁹ est in domo valde delicate.de

cibarijs domesticis:dñs eius docet illum venire ad manum. ꝛ postea dũ est bene doctus vadit ad venandum cũ eo: ꝛ mittit ipsuȝ ad aues:qm̃ iam securus est dominus:ꝙ nõ fugiet: hoc idem facit diabolus:qm̃ qñ vult aliquẽ hominẽ capere prius nutrit ipsũ valde delicate:dando ꝛ ꝑmittendo sibi ista delecta bilia huius mundi. Et postea cum habet ipsuȝ ex parte sua. i. ꝑ se ratione cuiuscunqȝ peccati mortalis: mittit ipsum ad venandũ: ꝛ venatur sibi multas aliorum animas: cum diuersis laqueis malis.s.cũ superbia. vsura.luxuria.cupiditate.ꝛc̃.sed in fine.i.in morte dat sibi optimũ salariũ: qꝛ ponit eum in sua venatione.s.in cathedra infernali vbi erit in perpetuũ. Et sic est notandũ ꝙ mors est triplex.prima est separatio anime acor pore:ꝛ ista naturalis est ꝛ cõis ꝛ sic oẽs morimur:q̃ndo nullus excipit:qm̃ nec paup nec diues nec rex nec papa.ꝛ quasi aqua dilabimur. Secũda mors est separatio anime a deo:ꝛ hec cul pe est. de ista ezechielis. xv. Sic etiam in libro regum. xiiij. ꝛ ezechielis.xviij. Anima que peccauit ipso morietur. Et Su sanna de hac timebat: ꝛ ideo noluit consentire senibus. Tertia mors est pena eternalis:ꝛ ista est pena gehenne: sic in psa. xxxiij. Mors peccatoꝝ pessima est. Et sic in hac dictiõe pessima intelligit̃ mala mors q̃ est corporalis: ꝛ peior q̃ est spũalis i.separatio ipi⁹ dei ab ipa anima. Et eterna quando aliquis decedit in peccato mortali qđ absit: de qb⁹ ꝓpħa in psal.xlviij Sicut oues in inferno positi sunt:ꝛ mors depascit eos. Cõpat hic propheta existentes in inferno ouibus: qm̃ sicut ouis tonsa patitur frigus:ꝛ cũ habet lanam calefacit: ita anime damnatorum modo patiunt̃ frigus:ꝛ qñ calorẽ:ꝛ sic nunꝙ cessãt neqȝ cessabunt ab illa pena maledicta.sic in psal.lxv. Transiuimus p igneȝ ꝛ aquaȝ. Et sic notãꝙ beatificatio aie erit glo ria.i.visio diuina. de qua ioħ. in apoca. xiiij. Beati mortui q in dño moriunt̃: quoniam certũ est ꝙ boni moriunt̃ q̃ ad corpo ra: sed viuunt quo ad animas: quoniam semper erunt in gloria. Et sic est notandũ ꝙ homines tripliciter moriũt̃: qdaȝ moriuntur pro domino:quidã cũ dño.qdã in dño. Quidã pro dño. vt apli ꝛ martires ꝛ v̾gines qui posuerũt corpora ad sup plicũ pro xp̃o redemptore nr̃o sicut ipe christus fecit pro no-

bis. Quidā moriunť cū dño: vt cōfessores ꝑpť sua bōa merita Quidā moriunť in dño: vt sancti patres: ⁊ omnes qui bene operantur ⁊ bene vixerunt. ⁊ bene finierūt dies suos. Et sic dr̄ in fine dicte epistole. apoca. xiiij. opera enim illoꝝ sequūť illos. Pro quo sciendū ꝙ sunt aliqui quos sequuntur opera sua. si cut fuerunt sancti supradicti. Unde quando opera sequuntur hominē. Beatus est talis homo. Sed sunt aliqui de quibus fit ecōuerso. quoniā nō opera sua sequūť eos. sed ipsi sequunť opera sua mala. Et isti tales nō moriunť pro xp̄o vt martires. Nō cū xp̄o vt cōfessores. nō in xp̄o vt beati. i. boni. ꝗ cū diabolo. Et sic poteris ponere exēplū de aliquo mortuo p̄senti declarando eius vitā preteritā ⁊ finē quē habuit: quoniā iobis. xiij. dr̄. Neminē salutaueritis in via. i. neminē saluū dicetis in hac carne mortali dum viuit quoniā si bon⁹ est. potest cadere. ⁊ si malus est potest surgere a peccato deo adiuuante cum sacro penitētie igiť nullus est in hac vita laudād⁹ nec vituperand⁹. ⁊ sic cantat ecclīa lauda post mortē. ⁊ sic pro supdictis hōies potētes in hac carne mortali multū deberēt hr̄e in memoria inter cetera illā auctoritatē sapientie. vj. Potentes potenter cruciabūtur in inferno. ⁊ loqtur de nō facietib⁹ faciēda: quoniā potentes periti ⁊ virtuosi ⁊ docti deberent multū reuereri ⁊ laudari sic sapientie. vj. Ubi multitudo sapientum ibi sanitas orbis terrarum. Sed pro euangelizantibus verbum dei. dicit apostolus ad Romanos decimo. Quomodo predicabūt nisi mittantur. Multum enim prosunt boni predicatores fulgentes litteris ⁊ conscientia: quoniā promulgantes sunt. i. declarantes verbum christi de quibus dicitur in deutro. xxv. nō alligabis os boui trituranti. glo. i. nō ꝓhibebis bonū p̄dicatorē viuere de euāgelio qm̄ p̄dicatores deberēt inter cetera docere qm̄o. l. exn̄tes i pctō mortali sūt mortui morte sp̄ali ⁊ si viuāt vita naturali. Itē qm̄o cn̄tes i pctō mortali sī min⁹ ꝙ nichil. ⁊ hoc sic: qui facit peccatū seruus est pctī. ioh. viij. sed seruus nō est maior dño ioh. xiij. ꝗ q facit peccatum nō est maior pctō: ꝫ ḃm beatū augusti. pctm̄ est nichil vt ioh. j. sine ip̄o factū ē nichil. i. pctm̄. ꝗ faciens peccatum facit seipsum parem.

nichil vel minorem sic Job. xxx. In nihilum redactus sum
et velut umbra salus mea. Et sic nota q subiectio est triplex. s.
originis. seruitutis et condictionis. Originis. s. filij ad patrē
seruitutis est dñi ad seruū. Condictionis est. s. mulieris ad vi-
rum. ¶ Sed vtrū teneamur cōformare nostrā voluntatē cum
voluntate diuina. Pro cuius declaratiōe vide qd dicat nicho
laus. super illa particula. vt stetis perfecti et pleni in omni vo-
luntate dei. ij. chor. iiij. et est. Notandū q duplex est volunta-
s. rationis superioris partis. et hac tantum voluntate tenemur
velle qd deus vult. Alia est inferioris partis. i. sensualitatis vel
appetitus: et ista non tenemur semp velle q deus vult. Sed p
ista materia vide mgrm sentē. in. j. libro. di. xlviij. et ibi tho.

¶ De defectu vini.

De defectu vini. Et pmo sciendum est q si vinum
omnino factū est acetū: nō potest confici sanguis
xpi: quoniā differt vinū et acetū: sicut viuū et mor
tuū ēm pħm. Sed vbi vinū sit in via ascendendi
ad corruptionē. Idē est iudiciū q de pane: q est in via. i. in dis
positione ad corruptionē. s. q potest cōfici: peccat tamē sacer-
dos vt dictū est de vino multū corrupto siue putrido siue aerio
i. debili. De agresto nō potest confici: tho. et albertus. de mu-
scatello vino potest cōfici: nō tñ est fiendū de multo recenti:
ppter impuritatē. tho. et petr⁹. Et si vino apponatur aqua: tā
ta q non cōuertatur in vinū non conficit: ideo potest sufficere
quedā gutta aque. Item nō debet apponi aqua rosacea: nec a
lia aqua artificialis. Si tamē apponeret in tam modica quā
titate q in vinū cōuerteret conficeret. tho. et pe. Si vero sacer
dos ante consecrationē sanguinis et post consecrationē corpo
ris sentit vinū aut aquam non esse appositū: debet statī appo
nere et consecrare. Si vero hoc percipiat post verba consecra-
tionis sanguinis. s. q vinū nō fuerit appositū in calice. Si q-
dem hoc pcipiat ante sumptionē corpis: debet deposita aqua
si ibi est ponere vinū cū aqua et reassūmere a verbis consecra-
tionis sanguinis: et consecrare sanguinē et perficere missā. Si

vero hoc percipiat post sūptionē corporis: debz apponere aliā hostiā iterū simul consecrandā cum vino ꝛ aqua: ꝛ sic debet cō secrare corpus ꝛ sanguinē: ꝗ ideo dico: quoniā si sacerdos diceret sola verba consecrationis sanguinis iā sumpto corpore christi ꝛ non esset ibi hostia cōsecrata: nō seruaret̄ debitus ordo Et sic dꝭ in capitulo toletani cōcilij. Perfecta videri nō possunt sacrificia: nisi perfecto ordine complerent̄. Si vero tantū inciperet a cōsecratione sanguinis sacerdos: ꝛ repeteret oīa verba consequentia nō cōpeterent nisi vbi adesset hostia consecrata, cum in illis verbis occurrāt quedā verba dicenda ꝛ si enda non solū quo ad sanguinē: sed etiā ad corpus. Et sic sacerdos debet in fine sumere hostiā iterum de nouo appositam ꝛ consecratam ꝛ sanguinem: non obstante etiam ꝙ iam corpꝰ sumpserit ꝛ aquam: que erat in calice: quoniā preceptum de ꝑfectione sacramenti maioris ponderis est: ꝙ preceptum quod est ꝙ sacramentum a ieiunis sumatur. Dictum est hic vt dicit tho. ꝙ non solum sufficit hostiā sumere: nā imperfectū remaneret sacramentū. Sed si solum sanguinē aliquis consecraret ꝛ sumeret: ita remaneret sacramentū imperfectum: sicut si solam hostiam consecraret ꝛ sumeret. Si post sumptionē sanguinis cognosceret ꝙ hostia nō fuisset triticea vel ꝙ fuisset corrupta ꝛ vt dicit tho. etiā si solutū sit ieiuniū: repetendū tamē est sacramentū: vt sit integrū: ꝛ cū misse celebritas terminet̄ benedictione sacerdotis: cū adhuc stet officiū misse: sed non post benedictionē: q: iam finitum est officiū misse: q: post benedictionē qd quid fieret magis videretur iteratio misse: ꝙ repatio defectus. Itē ex verbis sancti tho. nup positis satis appet resumendū a verbis cōsecrationis tm̄ q: oīa ordinata sunt repetenda. q: vt dꝭ p totū. vij. q. j. vel pfecta nō possūt dici sacramenta: que ꝑfectum non habent ordinē. Et sanctus thomas dicit ꝙ est sacrilegium. si non perficitur hoc sacramentum. vnde concilium toletanū tulit sententiā excomunicationis in eos qui cum possint non conficiunt illud sacramentum vt patet in ca. supra allegato imediate: sed si sacerdos percipiat aquam: que signifi-

cat coniunctionē christi et ecclie. Innocenti⁹ in capi.cum marthe.de cele.mis. dicit q si sacerdos sentiat nō fuisse positam in vino ante cōsecrationē sanguinis: ponat eā et dicat verba consecrationis. Si aūt percipiat post cōsecrationē sanguinis nullo modo debet postea aquā ponere: quoniā nō est de necessitate sacramenti: quoniā sine ea est ibi verū sacramentum: sed nō perfectū. Et debet tñ modicū poni de aqua: ita q vinū eā absorbeat: q: christ⁹ nō mutatur in ecclīa: sed ecclīa in christo. sic innocentius in dicto ca. cū marthe. de cele. mis. Et ideo aqua cū ponit in calice: benedicitur et non vinum. q: christus de se ē benedictus: sed ecclesia. i. collectio fidelium nō: ideo benedicetur de nouo. debet tamē puniri ille: ex cuius negligentia: hec cōtingūt. Nullo tñ modo debet aqua vino iā cōsecrato misceri q: ex hoc sequeretur corruptio sacramenti pro aliqua parte. Si quis tamē ante consecrationē scienter obmitteret appositionem aque grauiter peccaret: quoniā ageret cōtra cōsuetudinē ecclie. Nō aūt sufficeret q aqua esset apposita quando vinū erat in dolio: q: tunc non significaret aliquid: sed oportet q in oblationē apponat tho. Et si queratur quare plus ponitur de vino q de aqua in sacrificio altaris. Solut. dicēz. q prima ratio est. s. propter consuetudinē gñalē ecclie vt in. c. pernitiosus. de cele. mis. Secunda ratio q: in vino magis clarescit sacramentū eucharistie q aqua. sic in. c. cū omne. de consc. di. ij Tertia ratio est quoniā per vinū intelligit xp̄s. p aquā vero intelligit populus. sic in. c. cū marthe. de cele. mi. Quarta rō est q: plus exiuit de sanguine de latere christi. q de aqua. et p̄mū fuit naturale. s. sanguis. alterū vero miraculosū. s. aqua. Quinta ratio est q: gratissima est vini vsia.

¶ De defectu forme consecrationis.

Dicit sanctū q ambrosius in libro de sacramētis dicit q hoc sacramentū cōficit in v̄bis et sermonibus xp̄i. Ex quo dicto cōcludit sanct⁹ tho. q forma cōsecrationis hui⁹ sacramēti est. Hoc est enī corp⁹ meū. Et hic est enī calix sanguinis mei, noui et eterni te-

ftamenti mifteriū fidei: q pro vobis et pro multis effundetur in remiffionē peccatorū: de hoc in cle. fi dnm. de reli. et ve. fā. Sed pro ifta materia vide quid dicat ad hebreos. xi. c. oportet accedentem credere. Et ysa. vii. dr. nisi credideritis nō intelligetis Et. ii. ad chor. iii. df. vbi fpūs dñi ibi libertas. Alia vō verba accipite et manducate pertinēt ad vsum materie confecrate. similiter illa verba. hec quotienscunqz feceritis: in mei memoriā facietis: pertinent ad vsum huius facramenti tho. dicit in q̄rto. di. viii. Item illa coniunctio (enī) non eft de fubftātia forme tñ nō debet dimitti propter vfum romane ecclefie qui vfus a beato petro initiū fumpsit tho. et fi predicte forme mutentur nil cōficitur etiā fi videant verba idem fignificare. fimiliter fi aliquid de dictis formis diminuatur. fi tamē aliquid adderet quod fignificationē non mutaret nec errorē induceret licet magnū peccatū effet: tamen conficeret verū corpus chrifti dicit fanctus tho. q forma predicta vtens pronomine demonftratiuo oftendit q materia cōfecranda debz eē corā facerdote. Unde facerdos exiftens in domo fua non poteft confecrare panē qui eft in altari/aut etiā in foro neqz vinū qd eft in celario: fed q̄ntacunqz fit quantitas panis et vini: q corā facerdote ponitur: poteft ab ipfo confecrari. Tho. etiā dicit q fi facerdos non recordat fe dixiffe ea: q dici debent in confecratione: nō debet ex hoc mente turbari: et fic fi mens rapit et non recordat /an eleuauerit corpus chrifti. et fecundo eleuauit: nō eft prumendus: fi nō caufam dederit diftractioni mentis: cum primi motus nō fint in hominū poteftate. ẜ. etc. Nō eni q multa dixit: recolit omniū q dixit: nifi forte in dicēdo aliquid apprehenderit fub ratiōe fā dicti. Si tamē facerdoti probabiliter cōftaret fe aliqua obmififfe: q nō fit de neceffitate facri: nō extimo. q propter hoc debet refumere mutādo facrificij ordinē: fz debz vlterius procedere in miffa. Si vō certificatur fe aliquid obmififfe eorū q funt de neceffitate. i. de effētia facri. f. formā cōfecrationis corpis et fanguinis xpi: cū forma fit de neceffitate facri: ficut et materia facri. idem faciendū eft ficut in defectu materie: vt. f. refumat a forma cōfecrationis: et ceta debēt p ordinē recitari: ne ordo facri inuertet.

¶ De defectu intentionis.

Et sic est notandū q̄ nō solū verba p̄dicta sunt necessaria ad corpus xp̄i cōficiendū: sed etiā requirunt alia. s. intentio ministri: q: f̄m augu. sine intentione sacerdotis: sacramentū non agit. vnde sanctus tho. in. iiij. di. viij. dicit q̄ ad perfectionē sacramēti requirit intentio ministrantis: qua se subiciat principali agenti: vz. s. intendat facere: quod fecit xp̄s ⁊ eccl'ia. ⁊ dicit q̄ nō est necessaria intentio actualis: sed sufficit mentalis: vt conficiat: puta vt si sacerdos accedit ad celebrandū si intēdat facere qd̄ fecit xp̄s ⁊ ecclia. Et sic cōcludit ⁊ dicit q̄ non est necessaria intentio actualis ministri: sed sufficit mentalis intentio vt corp⁹ christi conficiat: puta vt si sacerdos accedit ad celebrandum si intendit facere qd̄ fecit christus ⁊ facit eccl'ia: perficitur sacrm̄ vt iā dictū est. sic tho. Sed si postea suspēdat eius intentio per aliā occurrentē cogitationē nōuā: ex virtute prime intentionis conficit sacramētū: tamen studiose debet curare minister sacramenti tanti: vt etiā actualem intentionē exhibeat quantū in se fuerit maxima cū diligentia. Et etiā dicit tho. q̄ cū aliquis non intendit conficere sacramentum: sed derisorie aliqd agere: talis peruersitas tollit virtutem consecrandi ⁊ virtutē sacramenti: precipue quando intētionē exterius manifestat. si aūt intentio ministri puertat q̄si ad illud p̄sequit sacramentū puta si sacerdos intenderet cōficere corpus christi vt eo ad beneficia. i. venena. i. vt veneno vteretur: talis intentionis peruersitas vītatē sacramenti nō tollit: sed minister ex tali intentione grauiter peccat. Dicit autē albertus q̄ si aliqua hostia ex obliuione remaneat in altari: aut aliqua pars vini ⁊ sacerdos consicit: non sunt illa consecrata: q: de eis nō intendit. Durandus aūt ponit casū q̄ sacerdos habet corā se vndecim hostias: ⁊ intendit consecrare decē: querit an sint consecrate. R. aūt distinguēdo dicēs q̄ hoc pōt duobus modis intelligi. Uno mō q̄ error sit solū i opinione: ⁊ nō in intentiōe. Unde si intentio eius fuit cōsecrare quicqd est corā se: p3 q̄ ei⁹ opinio refert ad

numerū. Unde qꝛ effectus cōsecrationis seqꝫ intentionē ꝛ nō opinionē: omnes vndecim sunt cōsecrate. De hac materia vide abbatē in.c. si sacerdos de offi. ordin. vbi dicit cū caldcrino: ꝙ si talis sacerdos habebat animū cōsecrādi oēs licet erraret in numero: ꝙ oēs hostie sūt cōsecrate. Sed si habebat animū ꝛ intentionē consecrandi decē tantū: ꝙ tunc nulla erit consecrata. vt est glo. i arg. i co.c. ij. ꝛ i.c. cū sup de offi. dele. l. duo sunt. cui. ff. de testa. tuto. Alio modo potest intelligi pꝛedicta causa quādo. dicit̄ sacerdos habet' corā se vndecim hostias: ꝛ intendit cōsecrare decē hostiaꝝ: ita vt nō opinio: sed intentio feratur ad numerū: ita. s. ꝙ non velit plꝰs cōsecrare ꝙ decē: ſꝫ tū tunc in tali casu pꝛedictꝰ doctoꝛ facit secūdā distinctionē dicēs ꝙ duobus etiam modis potest contingere. Uno modo ꝙ sciat veritatē numeri hostiaꝝ. Alio modo ꝙ ignoꝛat veritatē numeri hostiaꝝ. Et si sciat: ꝙ omnes sunt consecrate: ꝛ in isto dicto satis cōcoꝛdat sanctus thomas in tertia parte. q. iij. vbi dicit ꝙ minister sacramentoꝝ est sicut minister pꝛincipalis agentis. s. xp̄i ꝛ ecclesie. ꝛ cū talis minister habeat cogitationē: requirit̄ ꝙ per intentionē se determinet ad opus qd̄ in virtute pꝛincipalis agentis pꝛoducere debet: ideo seqtur ꝙ vbi nil determinat: sic nil operat̄. Si vero sacerdos ignoꝛat veritatē omniū hostiarū: ꝛ intendit decē hostias tantum cōsecrare: dicit idē Durandus ꝙ eodem modo distinguendum est vtrum determinet quis decem intendit, vel nō determinat. Et sic respondendum est sm̄ quod in pꝛecedenti casu dictum fuit. Cui dubitationi respondetur: ꝙ potest contingere ꝙ sacerdos ministrans videat decem hostias extensas. ꝛ vna ibi lateat. Ipse autē intendit omnes quas vidit consecrare ꝛ nullam aliā. Uel potest esse ꝙ decē hostias ipse posuit: ꝛ vna erat ibi quā nesciuit: ipse autem non intendit consecrare nisi solū illas quas posuit. ꝛ redijt hic cuiꝰmodi in casum alberti: quia tūc illa non est consecrata quā nesciuit ibi esse: ꝛ omnes alie sunt consecrate. Si autem ipse vnam plus ibi posuit ꝙ crediderit. vel alius vndecim posuit ꝛ ipse mandauit poni decem hostie qui non intendit consecra-

re nisi decẽ tm̃ tunc est determinata eius intentio ad decem Et sic dic sicut supra.s. ꝙ nulla hostia est consecrata. Et sic ꝑ supradictis fortassis posset dici illud nimis vulgarum. Qui ad vtrumq3 festinat: neutrũ bene peragit. Sic in ca. diuersis fallacijs. de cohabi. cle. ⁊ mu. ⁊ grc. ca. j. uij. dialogoꝝ. dicit cũq3 animus diuiditur ad multa minor fit ad singula: tantoq3 ea in vna qualibet re surripitur quanto latius in multis occupaẽ. ⁊ sic dicitur. ij. cho. iij. vbi spiritus dñi ibi libertas.

¶ De defectu vestiũ ⁊ alioꝝ extraneoꝝ.

Nota ꝑ defectu vestrũ ⁊ alioꝝ extraneoꝝ: ꝙ dicẽdũ est ſm tho. ⁊ albertũ: ⁊ oẽs alios theologos. ꝑ si obmittiẽ aliq̃ de his q̃ ad ritũ celebratiõis ptinent: quilibet obmittens aliquid tale: puta omittens celebrare tempore debito/vel dimittens altare/vel vestes: nihilominus. i. tñ cõsecrat: si ẽ ordinatꝰ: ⁊ si adsit intẽtio: ⁊ debitus modꝰ: ⁊ forma. Et grauissime peccat q sine supradictis celebrat: ꝑ̃ sertis si sciẽter hoc faciat. Et ex his poteris colligere ⁊ q̃rere q̃ sint illa sine qbꝰ eucharistie sacrm̃ nõ cõficiẽ. Dicẽdũ ꝙ sunt materia debita: ⁊ forma cũ intentiõe: ⁊ ordo in cõficiẽte. Quicq3 hoꝝ quattuor deficiat: nõ cõficitur sacramẽtũ Sed istis quattuor existentibus: quibuscũq3 alijs deficientibus: etiã sine oĩbus alijs: veritas est sacri. Et ſm hostiẽsẽ suf ficit ꝙ vnus sit p̃sens in missa: qui sacerdoti respondeat ⁊ talis ẽ cõsuetudo ⁊ si cõtrariũ videaẽ in. c. hoc quoq3. ⁊c. ð cõse. di j. vbi dr̃. s. ꝙ duo requirũ cũ dr̃ dñs vobiscũ in psitutũ vnus sufficit: ita argu. de verbo. signi. in. c. q̃nuit. j. res. Et mulier in missa ministrare non potest: quia circa altare q̃ntũcũq3 cõsecrata: vasa ⁊ alia ecclastica tractare: nec stare nõ debet: sic in c. sacratas. xxiij. di. ⁊ de cõse. di. j. ne figmenta. sine lumine vero nõ licet celebrare. de cele. mi. iu. c. si.

De dispositione corporis cum nõ est ieiunus.

In cõcilio toletano. s. vij. q. j. nihil. de cõse. di. ij. Ingdo factũ sint p̃ceptum sacerdotibus: ꝙ nullus post cibũ potũq3 quã tũcũq3 minimũ sumptum: missas facere p̃sumat. Et glo. ibidẽ dicit: ꝙ intel

ligit de cibo vel potu sumpto post mediā noctem: qz in media nocte incipit dies ſm eccleſiā romanā: z nos videm⁹ cē verū: cū tūc incipit officiū dici: qd dr matutina quaſi pertinens ad mane illi⁹ diei: vult intitū. dicit tū ſanctus tho. ſua tertia parte. q. lxxx. ad. vij. ꝙ poſt ſumptionem aque vel alterius potus cibiqz vl'etiam medicine in quantacūqz parua quantitate ſumatur: non licet cōmunicare. Reliquie tamen cibi remanētes in ore ſi caſualiter transgluciantur: non impediunt cōmunionem: cum non trahantur per modum cibi vel potus: ſed p modū ſalive: quaz nemo vitare valet. ſic tho. tertia pte. q. lxxxviij. in ſolutione argumenti. iiij. Si vero ante mediam noctem ſit aſſumptus cibus vl' potus; poteſt cōmunicare: nec refert vtrū poſtea dormierit: vel vtrum cibus ſit digeſtus: quantum ad rationem precepti. Refert tamen quantum ad turbationem mentis: quia in hoc tollitur deuotio. De imundicia vero corporali dicit thomas ꝙ ſi eſt bene diſpoſitus volens cōmunicare in mente: non prohibetur: quia magis ponderatur diſpoſitio mentis ꝙ corporis: tamē laudabile etiam foret abſtinere pro modico tempore. Si ſacerdos infra miſſam recordatus ē non eſſe ieiunus. vide. §. proximū. ¶ De effectu anime.

Interdictus. ſuſpenſus z excommunicatus etiam iniuſte: communicare non debet: quia in talibus eſt defectus rei ſignificate. ſ. vnitas corporis miſtici re: quod corpus miſticum ſunt omnes fideles gratia baptiſmi. Quid tamen ſi communicet z miniſtret: nunquid cōficiet. Pro quo vide gloſam in capitulo de gradatio. de penis in. vj. que dicit: ꝙ ſic. Cum ibi loquatur de degradato actuali. Et ſic degradatio actualis preſupponit excommunicationem z ſuſpenſionem argumēti in. c. cum nō ab homine. de iudi. z in. c. vtrū ſub figura. de conſe. di. ij. Itē quicūqz accedēs ad cōmunionē cū cōſcientia peccati mortalis: mortalr̄ peccat. ſic paulus ad thimotheū pma ad corinth. xj. nā iudiciū ſibi māducat z bibit: qui ſumit indigne. nā z ſancta malis obeſſe poſſunt. ſic in. c. ſancta. de conſe. diſt. ij. Item

nō sufficit ei q̄ cōicare intendit ꝙ solū sit cōtritus: imo si habet copiā sacerdotis q̄ eū possit absoluere: peccat sine cōfessiōe cō municādo. Si vero nō habet copiam: tūc si iminet necessitas cōmunicādi vl' celebrādi: vt q2 timet scādalū ppli / vel iā ince pit mysteriū sacramēti: vel aliqs infirm⁹ amisit loquelā ꝛ ē in ꝓposito cōfitēdi ꝙ citi⁹ poterit: nō peccat cōicādo. hec petr⁹ ꝛ albert⁹ sūtē tho. idē text⁹ ꝛ glo. ꝛ doctores in. c. nihil. xij. q. j. ꝛ in. c. de his. v. di. in fine glo. Sacerdos aūt q cuꝫ cōsciā pctī mortalis accedit ad altare: nō solū peccat mortalit̄ ꝓpē com muniōnē: ſꝫ etiā ꝓpē exercitiū sui ordinis: si i pctō mortali exi istat. ¶ De pollutione in somnijs.

Pollutio in somnijs impedit cōmuninem. s. quā do causata est a cogitatione precedenti: que fuit peccatum mortale. s. consensus in tali cogitatio ne de actu: vel si consensit in cogitatione delecta tionis. Sed dubium est vtrum in precedenti cogitatione fue rit abstinendum. Dicendum ꝙ sic nisi necessitas aliqua req̄ rat ꝙ cōmunicet. Si vero certum est ꝙ in precedenti cogita tione nō fuit peccatum mortale / vel si nulla cogitatio p̄cessit: que fuerit causa pollutionis: cōmunicare potest: nisi pollutio perturbauerit mentem taliter ꝙ volens cōmunicare: deuotio nē habere nō possit. Et cū fuerit abstinendū: ꝛ tēpus quo ab stinēdū ē a cōmunione ꝓpter pollutionē culpabilē ē spaciuꝫ xxiiij. horaꝝ sic tho. in quarto di. ix. Et sic vide qd dicat pau lus ad corinth. iij. ꝙ nouit de⁹ cogitatiōeſ hominū. Et sic nos oēs manifestari oportet ante tribunal xp̄i: vt referat vnusqs q3 ꝓpria corporis ꝓ vt gessit. Si sacerdos post consecratio nē inceptā recordat̄ aliqd comedisse vel bibisse: nihilominuſ debet pficere sacramētū ꝛ sumere: ꝛ postea penitere. Et si re cordat̄ se peccatū aliqd cōmisisse: debet penitere in mēte sua: cū ꝓposito cōfitendi ꝛ satisfaciendi. Et sic non indigne: ſꝫ fru ctuose sumit sacramentū. Et eadē rō est si recordet̄ excōmuni cationi cuiqꝫ se subiacere: debet enī assumere ꝓpositū absolu tioneꝫ petēdi: ꝛ sic p inuisibilē p̄otificem iesum xp̄ꝫ: absolutio

nem consequitur: q̃tũ ad hunc actum solum.f.ꝙ peragat di
uina misteria ſm petrum ⁊ albertum.

¶De defectu misterij.

Sacerdos celebrans semp debet sumere sacramẽ
tũ integrũ. vt dĩ supra in cap. de defectu panis
⁊ vini vt patet de conse.di.ij.in ca. relatũ.vbi dĩ:
Totiens autẽ sacerdos sumat quotiens celebrat
q: ipsũ sacramentũ in sumptione cõplementũ sue significatio-
nis accepit:qđ intelligitur nisi impediatur propter corolentiã
i.ꝓpter magnam infirmitatem/ vel propter mortẽ/ vel ꝓpter
aliquid huiusmodi. Sed quid si pluries missã celebrat in ca-
su concesso eadẽ die. ⁊ in vltima percipiat perfusionẽ aque vt
in prima. Solutio dicendũ ꝙ tunc non esset ieiun⁹/ nec aliam
missam posset celebrare illa die. sic in ca. ex parte de cele. mis.
⁊ in cap.cõperim⁹. de cõse.di. ij. ⁊ in ca.tribus.⁊ in glo.de cõ-
se.di.ij.⁊ in capi.consuluisti de cele.mis. Itẽ si sacerdos morte
vel infirmitate graui occupetur ante consecrationẽ corporis ⁊
sanguinis dñi nr̃i ihu x̃pi:nõ oportet ꝙ per aliũ suppleat. Si
vero post inceptã consecrationẽ hoc acciderit: puta consecra-
to corpore ante cõsecrationẽ sanguinis vel etiã vtroq; conse-
crato: debet misse celebritas per alium suppleri. vt.vij.q.j. ni-
chil. Et si sacerdos coadiuuãs post cõsecrationẽ infirmet:⁊ nõ
habeat alia hostia:nichilomin⁹ debet ille sacerdos qui missa;
ꝓsequitur hostiam diuidere:⁊ vnam ptẽ ipse sumere: ⁊ aliã in-
firmo dare. hec tho. Quando autẽ missa cõplectit sive cõple
atur: ostẽdit p̃fatus tho. casus p̃dictũ cõcilij toletani dicens.
Nõ eni aliud explemẽtũ iniciatis misterijs cõpetit q̃ aut in-
cipiẽtis aut subseq̃ntis benedictione cõpleta sit sacerdotis; ad
quod ipse sacerdos obligatur vbi dicit. Si quis contra hoc
temere ire presumserit excõicationis sententiã sustinebit. Sed
ꝓ dictis ⁊ dicendis nota ꝙ corpus christi in triduo mansit il-
lesum a quacunq; corruptione sic propheta in psal.xv. Non
dabis sanctum tuum videre corruptionem.

¶De turbationibus q̃ concurrũt in missa.

Ost tractatū de defectibus misse: dicendū est de turbationib⁹ ipsius sacerdotis. Turbat̄ aūt sacerdos qn̄qz in missa: aut ꝓpter scādalū sacramēti aut ꝓpt̄ scādalū suiipsius. Scādalū sacramenti est: vt si cadat sacramētū in loco imūdo: ꝛ si ꝓiciat̄ ꝓpt̄ vomitū. Et ē etiā scādalū sacerdotis: si sumere nequeat: aut ꝓpter abbominationē alicu⁹ coniūctiōis vl' piculi: aut ꝓpt̄ appositionē alicu⁹ speciei: q̄ nō debet comedi vel bibi.

¶ Remedium qn̄ cadit corpus xp̄i in calice.

I ꝓpter frigus hostia cōsecrata delabat̄ in calice siue ante fractionē hostie siue postea: ꝓpt̄ hoc nō est necesse aliqd iterare circa celebrationem dui⁹ sacramēti. Sed qd significet quelibet pars hostie dū ē fracta. vide in. c. triforme. de cōse. di. iiij. Fractio eni hostie: ꝛ ꝙ vna sola ps hostie mittat̄ in calice: respicit corpus xp̄i mysticū qd ē ecclesia: sicut ꝛ cōmixtio aq̄ cū vino in calice: significat vnionē ppl'i xp̄iani ad xp̄m: ideo hoꝝ ꝑtermissio nō facit ipfectū sacrificiū corporis vl' sanguinis. Tho. ꝛ de cōse. dist. ij. ex decreto pij pape. Sz de diuisiōe hostie dictū fuit sup̄ i suo loco. Sz q non bene custodierit sacrificiū: ꝛ mus vl' aliqd aliud illud comederit: q̄draginta dies peniteat: sic i. c. q bene. de cōse. di. ij. Qui aūt ꝑdiderit illud in ecclesia aut ps ei⁹ ceciderit: ꝛ nō inuēta fuerit triginta dies peniteat. Et eadē pnia videt̄ dign⁹ sacerdos: p cuius negligentiā hostie cōsecrate putrescūt: que tn̄ putrefactio fit in ip̄is sacramētalibus speciebus. i. in ip̄is accidentibus: ꝛ non in ipso vero corpore xp̄i. hec albertus. Et ego Iohannes vidi rome hanc practicā. Sed de alijs negligentijs dictum est superius.

¶ De vomitu sacramenti.

I qs eucharistiā vomerit ad plenū dictū ē sup̄. tn̄ si laic⁹ euomerit ꝓpt̄ ebrietatē vl' voracitatem q̄draginta dieb⁹ peniteat. clerici vl' monachi vel p̄sbyteri vl' diaconi septuaginta dieb⁹. Ep̄s vero nonaginta dieb⁹. sic in. c. si qs. de conse. di. ij. Si aūt infir

mitatis causa septē dieb⁹ peniteat. z debz vomit⁹ cremari: z ci nis iuxta altare recondi vt supdictū est: hoc tū obseruandū est q̄ vbicunqz spēs in integro inueniūt sūt reuerēter ob̄ suade vt etiā sumēde q: manētib⁹ speciéb⁹: manet ibi corp⁹ xp̄i. De musca vel aranea si ceciderit. si sacerdos hoc aute cōsecrationē deprehēdat: debet aqua z vinū effundi: z calix ablui: z aliō vinū consecrandū z aqua in modica quātitate poni: si vero aliquid hoꝛ post cōsecrationē acciderit: debet aīal caute capi si possibile fuerit z diligenter lauari: z cōburi: z ablutio simul cū oib⁹ cinerib⁹ iuxta altare recondi. ¶ De veneno.

Si vero venenū dephenderit sacerdos ibi missuz nullo mō debet sumere: nec alteri dare: ne calix vite vertatur in moꝛtē: sed debet diligenter in aliquo vasculo ad hoc apto cū reliquijs cōseruari. Et ne sacramentū maneat imp̄fectū: debet sacerdos aliud vinū cū aqua apponere in calice: z denuo resumere a cōsecratione sanguinis z sacramentū perficere: z missam cōplere: qd̄ est valde notandū pro mltis q̄ quādie se offerūt. Et q: aliqualiter tetigim⁹ expositionē istⁱ scīssimi sacramenti eucharistie: pro q̄ nota q̄ multū attendēda est mūdicia mēt.s z corpis cⁱcunqz sacerdotis administrātū tantū sacr̄m. sic ysa. lij. Mūdamini qui fertis vasa dn̄i. Et sic omnis sacerdos qui mundⁱ vixerit in corpe z cōsciētia exaltabit a dn̄o deo: z honorabit ab hoib⁹: sic in ps. cvj. Exaltēt eū in ecclīa plebis: z in cathedra senioꝝ laudēt eū. Plēs enī nō exaltat de⁹ nisi mūdū a peccatis / nec laudat a sanctis: qui p̄sens est sacro altaris nisi p̄ius sit mūdus a pctis. z nicho. dicit. exaltēt eū. s. laudes debitas reddendo in ecclesia plebis. i. in loco diuini cultus vbi conuenit populus fidelis. Et in cathedra senioꝛum laudent eum. glo. quia in lege veteri doctores magis profecti scientia z etate: docebant legem z prophetias iuxta templum. Et in noua lege predicatores annunciant verbum diuinum. Et sic omnes sacerdotes deberēt eē viri potētes ope z s̄mōe. Et sicut in rege sclari regrūt tria. s. vitas bonitas z ptās. sic i sacerdotib⁹: q sūt reges spūales: debent esse vitas sapiētie: ad doctrinam p̄ponēdā populo

in officio p̄dicati.ōis.potestas iusticie.i. ad penitētiā iponēdā ipis penitētib⁹ i facto cōfessiōis.bonitas clemētie:ad i dulgē tiā optinēdā i beneficio orationis. Primo ergo sacerdotes debēt eē sapiētes ⁊ veri: sicut eni regrit veritas ⁊ sapiētia in rege tpali: vt sciat regere regnū sibi cōmissum ⁊ iudicare: mlto forti⁹ debet eē in regib⁹ spūalib⁹.i.in sacerdotib⁹: qm̄ in sacerdotib⁹ debet eē sapiētia: ad intelligēdū sacras scripturas: ⁊ instruēdū populū sibi cōmissum in lege diuina: ⁊ q tales sūt timent ⁊ honorant in populo: sicut dr̄ de salomone. Audiuit oīs israel iudiciū qd̄ iudicasset rex: ⁊ timuerūt regem: vidētes dei sapiētiā eē in eo. ꝓpter ppl̄m israel: intelligit ppl̄s xpian⁹ q vidit deū p fidē in via. ⁊ videbit eū p spem i patria. Israel eni intelligit vt vidēs deū. Si ergo accidit in p̄dicatiōe ꝙ reges spūales.i.sacerdotes sciāt iudiciū discretiōis in separādo verū a falso: bonū a malo: iustū ab iniusto: virtutes a vitijs: timēt eos sic tanq̄ patrib⁹ spūalib⁹ reuerētiā exhibendo: qm̄ vidēt ppl̄i sapiētiā dei in eis ad eos instruēdos in lege dei. Et qd erit econtra? Sed heu dolor: qm̄ sicut ppl̄i ceci: ita ⁊ sacerdotes pctis nr̄is exigētib⁹ hodie sūt ceci. ⁊ seqt si cec⁹ cecū ducit ambo i foueā cadūt. vt mat. xv. ⁊ in. c. cū sit ars artiū. d̄ eta. ⁊ quali. ordi. dr̄. si cec⁹ ducatū p̄stet ceco ambo in foueam cadūt. glo. in foueā inferni pariter dilabunt. Secūdo debēt eē sacerdotes potentes ⁊ iusti: sicut eni in rege tpali regrit potestas ad coercēdū malos subditos: ideo dat ei gladi⁹ materiał: vt intelligat ꝙ missus ē ad vindictā malefactoꝝ: ⁊ laudē vero bonoꝝ: eodē mō in regibus spūalib⁹.i.in sacerdotib⁹ regrit potestas iudiciaria in facto cōfessiōis: vt puniāt pctōres: tanq̄ malefactores dei fm̄ forū ecclesiasticū: debitā penitētiā imponēdo: pensata qualitate culpe: ⁊ qualitate pene: cui iponit hieremie. xxiij. Regnauit rex salō: ⁊ facit iudiciuz ⁊ iusticiā in terra. Et tūc rex spūalit bene regnat: qn̄ regnū aie sue ⁊ totius ecclesie sibi cōmisse in virga penitētie gubernat. Et etiā oportet ꝙ sint sapientes. s. vt sciāt discernere sacerdotes inter leprā ⁊ leprā. i. inter peccatū mortale ⁊ peccatū veniale. Et inter culpā ⁊ nō culpā: ⁊ inter ꝑsonā ⁊ ꝑsonā: qm̄ tūc facit iusticiā ⁊ in-

diciũ in terra.i.in carne. Et dr̃ ad ro.iiij.q. vocat ea que nõ sũt tanq̃ ea q̃ sunt. Ité o altitudo sapiẽtie ⁊ sciẽtie dei q̃ incom prehẽsibilia sunt eius iudicia. ⁊c. Et ad ro.xiij. Queciiq; a deo sũt ordinata sũt ⁊c. Tereant igit peccatores. s. iudiciũ pticulare ⁊ vniuersale quantũ ad culpe examinationem. iusticiã quãtũ ad penitentie impositionẽ: vel iudiciũ in cõsciẽtia dĩnquẽtis cum cautela exploret. Et iusticiã inquantũ carnẽ penitentis cũ debita pena cruciat. Tertio debent esse sacerdotes boni ⁊ pij: qm̃ sic in rege tẽporali requirit bonitas: vt qñq3 parcat deliquẽtib⁹: ⁊ bñfaciat suiẽtib⁹: ⁊ cõsolet q̃rulos: dulciter alloquatur amicis. foueat domesticos ⁊ paupes. Similiter in regibus spũalibus: requirit q̃ sint benigni. mansueti. ⁊ pij. maxime pro illis quos nouerunt indigere coram altari: deũ exorãdo vt eos absoluat: ⁊ malos cõuertat. ⁊ bonos ĩ suo seruitio custodiat ⁊ defendat. Et sic pro supradictis vide ca. vbi maius. de ele. in. vj. vbi dicit. vbi maius periculũ ibi cautius est agendũ. ⁊ sic si debem⁹ fugere piculũ tpale: magis debem⁹ fugere ⁊ sentire spirituale quod attenditur a parte anime. ratione peccati mortalis. Sed pro istis dicit arist. ij. rethor. loquẽdo de victimis gentiliũ. Unde nobis tanta mala euenerũt eo q̃ sentiẽda nõ sentimus: ⁊ nõ sentienda sentim⁹: de qbus supra. Sed pro sufficientia sacerdotũ. vide. c. cũ in cũctis. de ele. vbi dicitur Cum in cunctis sacris ordinibus ⁊ ecclesiasticis ministerijs sit etatis maturitas: grauitas morũ: ⁊ litterarũ scientia inquirenda. ⁊c. Et vide etiã. sanctũ tho. sua prima secũde. q. l xxvj. ad scõm. ⁊ lxxiiij. ad. v. vbi dicit q̃ oẽs xp̃i fideles tenentur scire tria. s. oĩa q̃ spectant ad bonos mores. ⁊ oĩa illa q̃ expecant ad religionẽ christianã. Et omnia illa q̃ spectant ad officiũ suũ.

¶ De vestibus sacerdotalibus.

Et q2 dictum est de tanto misterio corporis domini nostri ihu xp̃i: Pro quo vide quid dicat scriptura diui augu. ⁊ est. Inuenit se augu. longe esse a deo in regione dissimilitudinis tanq̃ audiret

v

vocē dei de excelso. Cibus sum grandiū: cresce ⁊ mādoucabis me. nec tu me mutabis in te: sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. sic iob. vj. ⁊ ibi nico. Nūc oportet vt aliqd dicamus de vestibus sacerdotalibus: quibus corpus xp̄i ministratur. vnde sacerdotes volentes ministrare corp⁹ dn̄i nr̄i iesu xp̄i debēt esse abluti ⁊ mūdi ab oī macla pc̄ti mortalis. qm̄ sicut inhonestū est ⁊ turpe cibū corpalē nō lotis manib⁹ mādoucare: sic certe multū turpius est panē sanctū cū sordis operib⁹ in missa dei manducare: vt. s. sacerdos sit in vespe in taberna: ⁊ mane in dn̄i mensa. Et nocte cū cōcubina: ⁊ in die in missa. ⁊ post prandiū cū laycis inhonesta ⁊ mala v̄ba loquēdo: ⁊ cuȝ ipis psallendo ⁊ ludēdo q̄ nō deberēt facere vt in glo. illi⁹. ca. diuersis fallacijs de. cleri. coniu. vbi dr̄ male cōcordat cithara cū psalterio. ⁊ ne forte layci de talibus dcāt q̄rimoniā christo dicētes illud mat. xv. Quare discipuli tui transgrediūt traditiones senioꝝ: ⁊ sic qn̄ȝ bonū ecēt ista sacerdotib⁹ fugere cōsortia laycoꝝ ⁊ sic p citharā intellige vitā actiuā vel laycalē. ⁊ per psalteriū intellige vitā cōtēplatiuā vel clericalē. ⁊ sic possēt dicere layci clericoꝝ prelatis. q̄re tui sacerdotes nō lauāt man⁹ suas cū panē manducāt: Et sic per discipulos xp̄i maiores sacerdotes ⁊ p minores aplo̅s: minores sacerdotes intelligūt: q debēt mūdiciā xp̄i sui mgr̄i imitari: qm̄ vt gre. dicit. oīs xp̄i actio nr̄a debȝ eē istructio: qd̄ si nō faciūt circa hoc sacrȝ: peccāt grauiter: qr transgrediuntur traditiones. i. instituta senioꝝ. s. apostolorū ⁊ veteꝝ patrū: q de mandato xp̄i ordinauerūt. s. q̄ hoc sacr̄m non celebraret̄ nisi a sacerdotibus bene morigeratis: ⁊ mente ac corpore purificatis: sed quia forte qn̄ȝ fit p cōtrariū: ideo tales sunt inimici dei ⁊ eccl'e. Sed videāt p̄dicatores qd dicat nicho. ad chori. j. sup illa pticula euāgelizare. glo. pfecte eni baptizare etiā min⁹ docti possūt. Perfecte aūt euangelizare multū difficilioris et rarioris est operis: ideo doctor gentiū pl̄ibus excellentior euangelizare se missuȝ dicit. ⁊c̄. Et sic eccl'iasti. vij. dr̄. noli esse v̄bosus in multitudine p̄sbiteroꝝ. i. senioꝝ. nā inter tales debēt minores tacere ⁊ sapiētes eoꝝ audi

re. Itē sacerdotes volentes ministrare debēt vestibus sacris
esse induti ⁊ charitate pleni: qꝛ ad comestionē huiꝰ panis inuitati
sumus. s. a christo redemptore nostro: igiť debemꝰ intrare
cū veste nuptiali. s. charitate: Si quis aūt celebrauerit sine charitate
⁊ sine indumento: ⁊ viderit cū rex glorie ad altare male
indutū. dicet ei mat. xxij. amice. glo. ꝑ sancti panis participationē.
Quomodo huc intrasti. glo. s. ad altaris ministrationē:
non habēs vestē nuptialē. s. quātū ad charitatis ornamentum
⁊ cōpositionē: ideo recedas a me: qđ absit a nobis sacerdotibꝰ
sed placeat xp̄o ꝙ cōfirmet nos in charitate ⁊ sanctitate vt hoc
sacramentū eucharistie ⁊ alia humiliter ⁊ cum charitate ministremus
amē. Et sic patet ꝙ omnes sacerdotes deberent fulgere
scientia ⁊ conscientia ⁊ potestate insimul cū virtutibus. ꝑ
scientiā datur intelligi. vt. s. ostendant qualis vnusquisqꝫ debeat
esse coraꝫ deo cui omnia sunt presentia ⁊ non preterita nec
futura sic ad hebreos. iiij. Omnia sunt nuda ⁊ aperta oculis
dei. Sed per potestatem intelligitur auctoritas iudiciaria introducendo
⁊ expellendo ab ecclesia. quoniā bonos ⁊ recipiēdos
debet bonus sacerdos recipere. ⁊ malos ⁊ expellendos debet
expellere sic ait diffinitio clauis sacerdotalis: que talis est.
Clauis est quedam potestas ligandi atqꝫ soluendi: qua recipere
dignos ⁊ expellere indignos: debet ecclesiasticus iudex.
Et quia sacerdotes quandoqꝫ multis ⁊ magnis laboribꝰ lassati
siue fessi a peccatoribus deficient: si virtutis mansuetudinem
nō haberent: ideo diciť. in ps. c. xlviiij. Exaltabit mansuetos
in salutē. glo. ⁊ dicuntur hic mansueti potissime illi qui dulciter
sustinēt oppressiones thirannoꝝ dei amore: qui in iudicio
futuro erunt exaltati. Et sic dicitur luce primo. Quia respexit
humilitatem ancille sue. ⁊c̄. Et sic in vestimentis sacerdotalibus:
quibꝰ decoranť sacerdotes: notať multiplex exaltatio in
ꝟtutibꝰ. primo sacerdos exaltať in fide: q̄ ꝑ amictū significať:
qui totū caput tegit. Scđo exaltať in spe: que significatur per
longitudinem albe. Tertio in castitate: que significatur per zonam:
que totuꝫ corpus circuit. Quarto in fortitudine cōtra po

testates demonioꝝ ꝛ peccatoꝝ: q̄ designat̄ p manipulū in sini stra positū. Quinto ī prudentia exaltat̄ sacerdos: q̄ significat̄ per stolā: q̄ attingit a capite vsq3 ad pedes. Et vt ctiā sciat sacerdos discernere inter leprā ꝛ nō leprā: ꝛ inter peccatū ꝛ non peccatū. ꝛ sic sacerdos sine stola vel orario qđ idē est nō debet aliqđ sacramētū ministrare / nec aquā benedicere / nec demōes adiurare: vt infra deo dante suo loco dicet̄. Pro q̄ notare deberēt oēs qđ dicat sapiēs ecclasti. vij. ꝛ est vt dictū est. Recordare nouissima tua. ꝛ ineternū non peccabis. i. nūq̄. ꝛ ista nouissima sunt tria. s. mors corpalis: de qua etbi. j. vbi dr̄. O mniū terribiliū est mors. ꝛ sic cantat eccl̄ia. Sed q2 dura sunt q̄ dicunt̄ de afflictione mortis ꝛc̄. ꝛ sic tempus tabefacit puerbioꝝ primo. Pro q̄ vide quid dicat pp̄beta in psal. xxxij. Nō saluat̄ rex p multā virtutē glo. nico. s. p multā virtutē sui exercitus: nisi cū hoc habeat diuinā protectionē: hoc apparet numeri. xxj. de seon rege: q cū exercitu fortissimo egressus est obuiam filijs israel: sed statim cecidit in prelio. ꝛ gigas non saluabitur in multitudine virtutis sue glo. hoc apparet ibidē. d og. rege basan: qui sol⁹ remanserat de stirpe gigantū vt dr̄ deu. iij. ꝛ statim cecidit coram filijs israel. sic̄r in golia gigante: quē dauid adhuc adolescēs ictu lapidis interfecit. ꝛc̄. Et sic catholice ꝛ clare seqtur. Nisi dn̄s custodierit ciuitatē: frustra vigilat qui custodit eā. Scdꝫ nouissimū est iudiciū vl̄e: de q̄ mat. xxv. Venite bn̄dicti. ꝛc̄. Ite maledicti. ꝛc̄. Tertiū nouissimū ē pene infernales intollerabiles. ꝛ sic dr̄ ecclasti. vij. noli facere mala. ꝛ nō te apprehēdēt. sic apoca. xiiij. opa eni illoꝝ sequūt̄ illos. sic mat. xvj. ꝛ mar. viij. ꝛ lu. ix. Sed de tpalibus rebus q̄ sunt caduca ꝛ vana: docet sapiēs puer. j. ꝛ ibi nicho. vbi dicit: q2 iste liber puer. ē docēs oīa q̄ in mūdo cernim⁹ eē caduca ꝛ breuia. ꝛ ob hoc minime appetēda. sic apl's. ij. cho. iiij. q̄ vidēt̄ tpalia sūt: q̄ aut nō vidēt̄ eterna. Pro q̄ vide. c. solite. de ma. ꝛ obe. Et sic pp̄hia est diuinaꝝ hūaꝝq3 reꝝ cognitio cū studio bn̄ viuēdi. sic arist. phi. ij. q negat sensū caret sensu. ꝛ sic q pseuerauerit vsq3 in finē. s. mortis corporalis cū oībus articulis

lis fidei cū sacramentis necessarijs ecclesie hic saluus erit. Et eccliastes. j. dr. Infinitus est numer⁹ stultoꝝ glo. qꝛ pl'es sūt insipientes q̄ sapiētes. ꝛ ecclesiastes i. ꝑcatoꝛ cōcionatoꝛ vulgariter razonadoꝛ. sic greg. li. iiij. dialo. c. iij. Et sic nota pro supradictis q̄ cōcionabulū. li. n. s. est cōciliū vel locus conciliorū. Unde in decretis innocentij pape dicit̄ bonū esset si stātim recederes de tuo pessimo concionabulo. Sexto exaltat̄ sacerdos in charitate precipua: qua supra omnia diligat deū ꝛ se ipsum ꝛ populū: qd̄ significat̄ per casulā. quā sicut casula tegit omnes alias vestes: ita charitas tegit oēs alias virtutes: q̄ bene oꝛnat deus sacerdotem suū militē volentē celebrare cū optimis armis ad pugnandū contra tres inimicos. s. mūduꝫ. carnē. ꝛ diabolū. Itē exaltat de⁹ sacerdotē suū militē: i mēoriā sue sanctissime passionis indumentis sacerdotalib⁹ ostēdēs quāta ꝛ qualia christus pro hoīb⁹ passus est. dicēs hec quoties cunq̄ feceritis. ꝛc. mat. xxvj. Primo inducit ad mēoꝛiā q̄liter coopta facie a iudeis est collaphizatus ꝛ illusus dicētes. ꝓphetiza nobis xp̄e quis est qui te percussit quod significatur per amictū: q̄ sacerdos velat caput. Secundo ducit ad memoriam qualiter herodes cōtēpsit in veste alba: qd̄ significatur ꝑ albam. Tertio ducit ad memoriā qualiter ligauerūt eū iudei: ꝛ ligatū duxerūt eū ad cayphā: vbi scribe ꝛ ministri cōuenerāt qd̄ significat̄ ꝑ manipulū. Quarto ducit ad memoriā qualiter totū corpus xp̄i ore percussus ꝛ flagellat⁹ fuit ꝑ hoibus: qd̄ significat̄ per cingulū. Quinto ostendit quomō fuit ligat⁹ ad colūnā pilati: qd̄ significat̄ per stolā. Sexto ostendit̄ quomodo milites romani illudendo christo: induerūt eū purpura: qd̄ significat̄ ꝑ casulā. Septimo ostendit extensionē christi in cruce: qd̄ significat̄ per extensionē brachiorū sacerdotis ante altare. ꝛ sic totū est in memoriā passionis xp̄i de q̄ dr̄ mat. xvj. tu es xp̄s fili⁹ dei viui. ꝛ naturalis fili⁹ dei est christ⁹: de quo ap̄ls ad gal. iuj. Sꝫ sanct⁹ tho. in. iiij. di. xxiiij. ad. iij. j. R. dicit. Et ideo q̄dā vestes sūt oībus ministris cōes. Quedā aūt supioꝛibꝰ. Et ideo vestes q̄ oībus ministris cōpetūt sūt. s. amict⁹ hu-

meroꝝ tegẽs: quo significať fortitudo ad diuina officia exequẽ
da qb⁹ ecclesiastici mãcipanť. Et similiter alba: que significat
puritatẽ vite. Et cingulũ qđ significat rep̃bensionẽ carnis.
Sed subdiaconus vlterius habet manipuluꝫ in sinistra: quo
significať extersio minimarũ macularũ: qꝛ manipulus ẽ qua-
si sudariũ ad extergẽdũ vultũ, ipe enĩ p̃mo ad sacra tractãda
admittiť. habet etiã tunicã strictã: p quã doctrina xp̃i significa-
cať. vnde etiã in veteri lege. vt in leuitico ĩ ipo tintinabula pẽ-
debant. Subdiaconi enĩ primo admittunť ad doctrinã noue
legis annũciãdã. Et sic dř Ro. x. qũo p̃dicabũt nisi mittanť.
Et ro. xiiij. dř sup illa pticula vt adiuuetis me in oratiõib⁹ ve
stris ⁊c̃. Impossibile ẽ ꝙ multoꝝ p̃ces: vt nõ impetrent. Sed
diaconus habet amplius stolã in sinistro humero: in signũ ꝙ
applicatur ad ministeriũ in ipis sacramẽtis. Etiã dalmatica
que est vestis larga sic dicta: qꝛ in dalmacie partibus primo
vsus eius fuit: ad significãdũ ꝙ ipe primo dispensator sacra-
mentoꝝ poniť. Ipe enim sanguinẽ dispensat. In dispensatio
ne aũt largitas requiriť. Sed sacerdoti stola in vtroqꝫ hume
ro poniť: vt ostendať ꝙ plena potestas dispensandi sacramen
ta ei dať: nõ vt ministro alterius: ⁊ ideo stola descendit vsqꝫ
ad inferiora. Habet etiã casulã: que significat charitatem: qꝛ
sacramẽtũ cõsecrat charitatis. s. eucharistiã. Sed epis addũ
tur nouẽ ornamẽta sup sacerdotes: que sunt calige. sandalia.
succinctoriũ. tunica. dalmatica. mitra. cirothece. annulus ⁊ ba
culus: qꝛ nouẽ sunt q̃ supra sacerdotes possunt. s. clericos or-
dinare. virgines benedicere. basilicas cõsecrare vel dedicare.
clericos disponere. synodos celebrare. crisma cõficere. vestes
⁊ vasa cõsecrare. vel p caligas significatur rectitudo gressuũ.
p sandalia: que pedes tegũt: cõtẽptus terrenoꝝ significatur.
p succinctoriũ: quo stola ligatur cum alba: amor honestatis.
p tunicã: perseuerantia: qꝛ ioseph tunicaꝫ thalarem habuisse
legitur: quasi descendentem vsqꝫ ad talos: p quos significa-
tur extremitas vite. p dalmaticam significať largitas in ope-
ribus misericordie. p cyrothecas cautela in opere. p mitram

scictia vtriusq3 testamenti: vnde e z duo cornua hab3. p baculu cura pastoralis: qua debet colligere vagos: qd significat curuitas in capite baculi: z sustentare infirmos: qd significat ipe stipes baculi. Sed pungere lentos: qd significat stimulus i pe de baculi. Unde versus. Collige. sustēta. stimula. vaga. morbida. lēta. p annulu sacramēta fidei: qua fide ecclesia despon sat xpo. ipi eni sut ecclesie loco xpi. S3 tu sacerdos vide quo defuncti iuuant a viuis quattuor modis: ne sis piger ad ministrādu tātu sacramētu eucharistie. p quo vide. c. aie defunctoz. xiij. q. ij. Et sic e notādu q q audit missam vt dictu e: q in tātu q audit diuina: nec ipe nec ci' vestimenta nunq vete rascut. Et etiā alia plura bona sut q audiēs missam cōseqt: q nullus carne vestit' poterit virib' hūanis declarare. Et nota p supdictis quo scia supcelestis. i. theologia xpianoz: q e dini nit' ispata: suas h3 reglas z pncipia: q se artiu fidei: q etiā p pt sua subtilitatē z gliosā dignitatē a pbis paradoxe. i. regule gliose appellant. Et sic legi deus p os scōz. Luc. j. sicut locu t' e p os scōz zc. S3 notādu q dieb' dñicis z solēnibus: fide les nō debēt recedere a missa vsq3 quo dei eis licēcia. f. dicēdo ite missa ē: vl būdicam' dno: vl aliq sile. sic in. c. missas. de cō se. di. prima. vbi dr. Missas die dñica secularib' totas audire spāli ordine precipimus: ita vt ante benedictionē3 sacerdotis egredi ppls nō psumat: quod si fecerit ab epo publice confun datur: quod pcipitur laicis. z a fortiori clericis.

Et q2 dictum est quomodo ad gala. vj. dicitur q lex vet' fuit honoris z timoris. sic deutero. v. Et si audierim' vocē dni dei nri vltra moriemur zc. Sed lex gre fuit amoris. Et sic qn iudei nolebāt obedire legi pmittebat deus venire contra iudeos nimia fulgura z tonitrua: z sic dicebatur deus vltionum dominus deus vltionum: vt in psalmo nonagesimo tertio. Et in hoc psalmo dicit propheta. Dominus scit cogitationes hominum. Et sic nihil est q lateat ipsu3 dominu deu. vt dicitur ad Hebreos. iiij. Omnia sunt nuda z aperta oculis dei. Sed in le-

ge grã'ic dr.ingũ eni menũ suaue est: ꝛ onꝰ meũ leue. mat. xj.
Et etiã p nicho.ad ro.vj. ꝛ mat.ix. dr nõ veni vocare iustos: ſʒ
pctõres ad penitentiã. Jtẽ iob.j.penitẽtiã agite ꝛ appropinq̃-
bit regnũ celoꝝ. Et ezechi. xviij.q̃cunqʒ hora peccatoꝛ inge-
muent peccata sua: ego deꝰ exaudiã: ꝛ iniquitatum eius nõ re
coꝛdaboꝛ. ꝛ sic de singulis. Sed ꝑ ampliori declaratione vide
mgrm sen.in.iiij di.xiiij.ꝛ.xv.ꝛ.xvj.ꝛ ibi tho. Et qꝛ ſupius fuit
facta mentio de pellicula annulata: que ablata fuit a pꝛeputio
in lege veteri.i.de pellicula ablata ad modũ annuli. Et qꝛ di-
ctum est superiꝰ ꝙ clerici gerentes curam animarũ: debent ha
bere tantã scientiã: quantã possit expellere ignoꝛantiã sui ꝛ suo
rũ subditoꝛũ: ne cadant in illum sacrũ canonẽ. Si cecus cecuʒ
ducit: ambo in foueã cadũt.matth. xv. Sic etiã in.c. cũ sit ars
artiũ.de eta. ꝛ quali.oꝛdi. Et sic illa pticula ambo timenda est:
q̃ particula facit mentionẽ de cõfessoꝛe ꝛ penitẽte sicut vides.
inquantũ dicit ambo. Sed pꝛo ignoꝛantia vide.c. ignoꝛantia
di.xxxviij. vbi dr ꝙ ignoꝛantia est mater cunctoꝛ erroꝛꝫ. Et ẽ
ignoꝛantia ſm augu.priuatio scientie: quã aliquis debet habe
re ad bene viuendum: ꝛ officiuʒ sibi iniunctũ sine erroꝛe expedi
endũ. Pro quo vide.c.indicet.iij.q.vij. Et sic dr ibere. pmo.
Si queris scientiã: quere ipsam in labijs sacerdotũ. Sed de
ista materia pl'a scripsi in via pa.in littera.l.iiij.in.c.xxxix. Et
ne sacerdotes errent in audiẽdo cõfessiones sciant ꝙ nullꝰ de
bet mittere falcem in messe aliena.ꝑ vt dicitur in.c. venerabilẽ
de ele. ꝛ i.c.nullꝰ pꝛimas.ix.q.iij. Et in.c.scriptũ est.vj.q. iij.
Et etiã q̃ꝫ contrahit irregularitas gr̃a ignoꝛantie ꝛ insipiẽ-
tie q̃m nescientes litteras nõ debent ꝑmoueri ad sacros oꝛdi-
nes.sicut nec filij illegittimi/vel sicut nec homicide: q̃m sicut in
homicida est quedã nota. i.infamia.sic in ignoꝛante est quedã
nota q̃ est quoddaꝫ impedimentũ ad ꝑmotionẽ oꝛdinũ sic in-
nocentius in ca.cũ in cunctis de ele. ꝛ tho.pꝛma.ij.q.l xxiij. ad
v. ꝛ in isto li.pꝛima ſcde.q.lxxvj.ad.ij. ꝛ xxvj.di.quasi per totũ
Et sic dicit innocentiꝰ in ca.cũ in cunctis.de ele. ꝙ scientia est
triplex scilicet magna: ꝛ eminens. ꝛ mediocris. vel parua vel

nulla. Magna est vt quando aliquis est ita doctus ꝙ respon det ad omne quare in promptu ⁊ sine reuolutione cartarum ⁊ librorum. Mediocris scientia est vt quando aliquis non satis facit questioni in promptu: sed cum reuolutione cartarum vel librorum. Sed parua vel nulla scientia est vt quando aliquis non satisfacit in promptu nec cum reuolutione cartarum vel librorum. ⁊ ista est que impedit ne talis promoueatur ad ordinē sacrū sic tho. prima secūde locis preallegatis. dicit ꝙ omnes christifideles tenentur scire tria. primo que spectant ad bonos mores. Secundo que spectant ad religionem christianā ⁊ officiū suū: ⁊ isti tales sacerdotes faciunt fructus suos. sed non illi qui non habent aliquā scientiā. Pro quo vide capitu. illitteratos. xxxvj. di. qđ intelligitur de penit⁹ illiteratis. Et ꝙ examinator peccat si nō examinat cum diligentia. Pro quo vide capitulū finale de tem. ior. Et qui porrigit preces pro indigno est symoniacus. sic tho. sua. secūda secūde. q. c. Et sic nota. c. scriptū est. xiiij. q. v. vbi dr̄ ꝙ q̄ntū ad effectū sacerdotale oēs sacerdotes sunt pares: sed nō q̄ntū ad merita. Et sic dr̄ iobis. iij. qui male agit odit lucē. Et sic bon⁹ sacerdos dr̄ domus dei mal⁹ sacerdos spelunca latronū. lu. xix. vbi dr̄. dom⁹ mea dom⁹ orationis vocabit̄. ⁊ sic nemo potest duob⁹ dn̄is seruire. s. deo ⁊ mundo. vt lu. xj. ⁊ sic oīs sacerdos ab ecclīa nō precisus potest absoluere quēcunq3 a quacūq3 excōicatione. etiam papali in mortis articulo. sic in. capi. . alma mater. de senten. ex. in. vj. sup particula. articulo. sic etiā in. c. eos. de sen. ex. in vj. vbi dr̄: ꝙ absoluit vsurariū vel raptorē vel incendariū vel homicidā vel sacrilegū. percussorē clerici. vel similē in agone sine cautione. i. sine securitate: si bene potest fieri ipse sacerdos absoluat illos: quos negociū tangit. et sic episcopi in promotione clericorum. deberent multum notare inter cetera illud. c. Et hec dicimus. xvj. q. vij. in quo inter cetera vt supra dictum est dr̄. Qui ecclesiam in disciplinatis cōmittit columbas vendit: ⁊ sic multum est ponderandus textus illius capi. Quattuor. xj. q. ij. ab omnib⁹ ecclesiasticis. in quo dr̄ vt dictū ē supra ꝙ fruct⁹

beneficiorũ debent diuidi in quattuor partes quoniam est no tanda illa auctoritas luce.xvj.redde rationẽ villicationis tue. Et sic ista beneficia ecclesiastica q̃ ⁊ si possint prodesse corpori bus.fortassis poterunt nocere animabus. ⁊ pro absolutione in mortis articulo de qua supra etiã poteris videre illud capi. quẽ penitet de peni.di.j. Et quia superius facta est mentio de veneratione parentũ. vt exodi.xx. vbi dicitur honora patrem tuum ⁊ matrẽ tuã ⁊ eris longeuus super terram saltim in ter ra viuentium.i. in patria. ⁊ sic ecclesiastici septimo dr̃. honora patrem tuũ: ⁊ gemitus matris tue ne obliuiscaris: Memento quoniã nisi propter illos natus non fuisses: ⁊ retribue illis q̃ modo illi tibi. Honora patrem tuum.s.ei reuerentiam exhibẽ do. Et gemitus matris tue: ne obliuiscaris.s. quos sustinuit in partu. Et sic quia grandis reuerentia debetur parentibus in vita presenti. ⁊ subsidiũ si egeant: maior debetur post mortem: vt in.c.anime defunctorũ.xiij.q.ij. ⁊ sic qui peccat in suo eterno: meritó punietur in eternum vt dictum est. sic ethico.v. dicit̃ q̃ tanta est iniuria.⁊c̃. sic alexander de ales libro septimo theo logice ueritatis.ti.xix. vbi loquit̃ de penis inferni.

Et quia hic fit mẽtio de angelis: imediate. Pro quo vide quid dicat episcopus abu.gen̄.xviij. super particula apparuerũt tres viri.glo.i. tres an gelimissi a deo in forma viroꝝ. dicunt hebrei q̃ vnꝰ venit ad nunciandũ conceptũ sarre. alius ad subuersionẽ quinq̃ ciuitatũ: de q̃bus in.c. clerici ⁊ infra de excess.prela. in glo. quarũ nosa ponunt̃ super particula. quinq̃ ciuitates. glo sa.s. sodomã. gomorrã. seboyn. segor. ⁊ oleale. Tertius ange lus fuit. qui ibat ad sanandũ abrahã nouiter circumcisum: ⁊ ad liberandũ loth de sodomis: omnia ista bene concedũt do ctores nostri. ⁊ gen̄.xviij. sup particula adorabit in terra. Di cit glo.s. adoratione dulie: quoniã angeli erant. de ista adora tione dictũ fuit supra. ⁊ de alijs.s. de latria ⁊ yperdulia. Litte ra. Dñe si inueni grãz.⁊c̃. glo. licet tres angeli erant loq̃t tñ ad vnũ coꝝ q principalis videbat̃: qñ illo cõsentiẽte alij duo

cõsentirent vt ipse loth credebat. Dicunt iudei ꝙ isti tres angeli erant michael. gabriel: ꝛ raphael. Et michael erat in medio. alij duo ad latera: quoniã michael vt dixi venerat ad nunciandũ conceptũ sarre: quod erat principale negociũ: cum de ipsa descenderit messias. Et gabriel ibat ad subuertendũ sodomã ꝛ alias quattuor ciuitates: quia interpretatur fortitudo dei. raphael ad sanandũ abraham. ꝛ liberandũ loth. quia interpretatur medicina dei. Et michael interpretatur nuntius dei. ¶Pro quo nota ꝙ angeli non sortiunť nomina a parte nature sed a parte officij. Et sic omnes angeli forte sunt pares. i. equales a parte nature ꝛ si non sint pares a parte officij. Hoc etiã posses dicere de hominib⁹ ꝛ de animabus: de qbus supra Et etiã geñ. xviij. dicit episcopus Abule. super particula clamor sodomorũ venit coram me. ꝛc̃. quod nota quia valde notanda vbi dicit glo. ꝙ peccata erant omnibus nota: vt patet ysaye. iij. ¶Peccatum suum quoniam sodomam predicauerunt neqꝫ absconderũt. ¶Pro quo nota qͦd tria genera peccatorum continue clamant ad dominuꝫ. s. sanguis innocentis. geñ. iiij. ꝛ peccatum cõtra naturã. de quo hic: quod est quando mas vtitur mare. ꝛ femina femina: quod est horribile peccatum: quoniã ex hoc peccato pessimo corrumpitur aer ꝛ aere corrupto: generanť pestes ꝛ fulgura ꝛ alia ꝙ̃plurima mala: vt in dicto capi. gene. xviij. Et sic tria sunt peccata valde grauissima q̃ vulgariter terminanť in ia. que sunt heregia. symonia. ꝛ sodomia. Et sic rogo: ne tangas illa: quoniã si tetigeris quod absit: erit valde difficile. secundũ quod fertur te dimittere illa: ꝛ si non sit impossibile: vt dictum est supra. In potestate hoĩs ẽ cõmittere pctm̃ mortale vł nõ cõmittere sic mgř sen. in ij. li. di. vij. dicit. ꝙ liberꝫ arbitriũ ẽ facłtas rõis eligẽdi hoc vł illõ. ꝛ sic hoĩes merẽť ꝛ demerẽť in hac carne mortali. merenť si recte openť. demerenť si nõ recte operenť. ꝛ sic post hã vitaꝫ nõ ẽ loc⁹ merẽdi vł demerẽdi: ꝛ si sit loc⁹ ꝓ pctis venialib⁹ soluendi. in peuitẽ. ¶Pro q̃ vide magistrũ sentẽ. di. xx. ꝛ ibi Tho. Et sic Ihero. ait in tract. de ꝓdigo filio. solus de⁹ est in quẽ pctm̃ cadere nõ põ: ꝛ ꝓ supdictis dicebat apłs ad gala. vj. dñi

tēp⁹ habem⁹ opemur bonū. Sȝ pctā venialia vt dictū est non sūt ī boīum potestate: qm̄ pma Jo. j. dr̄. Si dixerim⁹ q̄ pctm̄ nō habem⁹: ipi nos seducim⁹: ꝛ veritas ī nobis nō est. Et sic qn̄ inueneris ī sacra scriptura vt de illis trib⁹ pctis q̄ īpossibile ē illa dimittere si semel cōmiserit. glo. dic q̄ ponit̄ īpossibile ꝓ difficili. Et sic semp pctā mortalia sūt in hominū potestate s. cōmittere vel nō cōmittere. vt dictum ē. Et sic sufficiat tibi cognoscere q̄ ꝓpt pctm̄ iā dictū fuerūt submerse ille qnqȝ ciuitates. de qb⁹ sup̄. Et ꝓ symonia. vide magistrū sen. di. xxv. ꝛ ibi tho. vbi dr̄ q̄ mag⁹ ille volebat emere grāȝ a dn̄o petro cui petr⁹. Pecunia tua sit tecū in pditione. Act. viij. Et hic magister assignat differētiā inf̄ symoniacos ꝛ giezitas: ꝛ dicit q̄ symoniaci dicūt̄ emētes. vt act. viij. ꝛ vēdētes giezite. vt iiij. reg. v. Sȝ tu forte posses dicere q̄ tā emētes q̄ vēdētes dicunt̄ symoniaci: qd̄ ꝓbat̄ ex diffinitiōe symonie q̄ talis est. Symonia ē studiosa volūtas emēdi vel vēdēdi spūale vel spirituali annexū. Et sic dātes spūale ꝓ tpali: ꝛ ecōtra tpale pro spūali oēs sūt symoniaci. Et ꝓ ampliori declaratione. vide ꝑ totū titu. de symonia. ꝛ ibi abbatē. ꝛ sanctū tho. in secūda secūde. q. cēte. ad qntū. vbi dicit. q̄ si aliqs dat beneficiū ecclesiasticū alicui hoc pacto vel intētiōe vt exinde suis cōsanguineis ꝓuideat: ē manifesta symonia. Et in hoc. c. dicit q̄ si aliqs rogat ꝓ se vt obtineat curā aīaȝ: ex ipa ꝑsumptione redditur indign⁹: ꝛ sic preces sunt ꝓ indigno: lȝ tn̄ pōt aliqs si sit indigens ꝓ se beneficiū petere ecclesiasticū sine cura animarum. Et in hoc. c. in solutione tertij argumēti dicit q̄ munus a lingua dicit̄ vel ipsa laus ptinēs ad fauorē humanū qui sub precio cadit vel etiā preces ex quibus acquirit̄ fauor human⁹ vt cōtrariū euitet̄. Et ideo si aliqs ꝑncipaliter ad hoc intēdit symoniā cōmittit. Videt̄ aūt ad hoc principaliter intendere: q preces ꝓ indigno porrectas exaudit: vnde ipm factū ē symoniacū: q: subest debita causa ex qua illi ꝓ quo preces porrigātur spūale aliquid cōfert̄: tn̄ pōt esse symonia in intentione: si non attendat̄ ad dignitatē ꝑsone: sed ad fauorem humanum.

Et tertiũ pctm̃ quod clamat corã deo est defraudatio merce-
narij. de q̃ leui. xix. dr̃ nõ manebit op⁹ mercenarij tui apud te ũ
vespere vsq3 ad mane. Seqtur peccatũ eoꝝ aggrauatu3 est.
glo. dicũt hebrei ꝙ aggrauatio ista fuit. q2 occiderũt illi pctõ-
res de illis qnq3 ciuitatib⁹ insolito modo quãdã puellã: q̃ pu-
ella alimẽtũ paupi cuidã tribuebat: huic cõsonat actio Eze.
xvj. hoc fuit iniquitas Sodome sororis tue superbia satu-
ritas panis: ⁊ ociũ. ⁊ manũ egeno nõ porrigebant. Et sic dare
necessaria pauperibus est grãde meritũ. Et sic vt dictũ est da
te ⁊ dabit̃ vobis. date tpalia paupibus ⁊ dabit̃ vobis hic. s. in
pñti gr̃a ⁊ glia in futuro. Saltim dabis sẽp paupi dulce ver-
bũ. s. dicẽdo dñs te adiuuet. qm̃ vt dicit sapiens. puer. xv. mol
lis responsio frangit irã. vulgaliter la respuesta gratiosa q̃bran
ta la ira. nicho. vbi sup̃. Et sic si dare paupibus est grãde pre-
miũ. nõ dare erit grauissimũ malũ. prestim illi q tenent̃ ex pre
cepto. vt sũt oẽs ecclastici. vt inuit̃ in glo. iheronimi sup Mi
cheã. ⁊ xvj. q. j. in. c. qm̃. vbi dr̃. Quicqd hñt clerici paupũ est
dom⁹ illoꝝ omniũ debent esse communes susceptioni peregri-
norum ⁊ hospiciũ inuigilare debent. ⁊c̃. Et lxxxvj. di: in capi.
donare. ⁊ in capitu. venatoribus. ⁊ in pluribus alijs iuribus
sacre scripture auctoritatib⁹. vt mat. xxvj. Quod vni ex mini
mis meis fecistis mihi fecistis. De ista materia iuvia para. dr̃
in principio. Pro quo notare deberẽt ecclesiastici illud capit.
quattuor. xij. q. ij. in quo inter cetera dicitur. Sicut dudum ra
tionabiliter est decretũ ⁊ conuenit fieri portiones quarũ vna sit
põtificis. altera clericorum. Tertia pauperum. Quarta fabri-
cis applicanda est. Et sic ꝙ plurima mala eueniunt ipsis ho-
minibus in vita presenti ⁊ maiora euenient in vita futura si ho
mines non fecerint perfectam penitentiam sc3 cum restitutio
ne perfecta quod absit: quod intellige semper suscepto baptis-
mo: quoniam sine baptismo vt dictum est: nullum sacramen-
tum habet effectum. ⁊ sic inter cetera vide quanta mala euene
runt ipsis iudeis. propter peccata sua vt in illo psalmo. xliij.
in illo versu. Vendidisti populum tuum sine precio. ⁊c̃. glo.

nicho.tot enim de iudeis vendebant quot dabantur pro mō-
dico precio quod quasi pro nihilo reputabatur: ideo sequitur
non fuit multitudo.s. pecunie vel ementium in commutationi
bus eorum / propter hoc precium erat modicum ꝛ quasi nul-
lum: quoniam pauci erant emptores respectu vendentiū. de
hac enim venditione dicitur. ij. macha. v. erant autem toto tri
duo octuaginta milia interfecti: quadraginta milia vincti. nō
minus autem venundati ꝛc. Et sic in libro creaturarum in ti.
cxcv. inter cetera dicitur. Et quia honor dei semper est cū vti-
litate nec possūt separari honor dei ꝛ vtilitas. Et quia vbi ma
ior honor dei ibi maior vtilitas. Et quia etiam tota vtilitas ē
hominis ꝛ non dei: sequitur ꝙ quando homo operatur ad ho
norem ꝛ laudem ꝛ gloriam dei: ꝛ ipsemet operatur ad suā vti-
litatem. Et dicit ꝙ quanto magis homo laborat vt honor dei
crescat ꝛ multiplicetur: tanto etiam magis laborat: vt.s. sua ꝓ
pria vtilitas crescat ꝛ multiplicetur ꝛc. Et in isto libro titulo
clxxix. dicit ꝙ querens honorem humanum: querit vanita-
tem. Et hic dicit ꝙ honor dei est maior toto mundo: ꝛ sic qui
facit iniuriam deo: facit iniuriam vniuerso orbi / ꝛ adhuc lon-
ge maiorem: quoniam finiti ad infinitum nulla est proportio.
vt primo de celo. Et sic ī isto libro titulo. cl. dicitur ꝙ summa
nobilitas est dare: vt quia deus pater dedit filium suum ad re
dimendum genus humanum: vt supra dictum est. Et sol ꝛ
astra ꝛ arbores / producunt suos effectus bonos: ideo debe-
rent facere prouidere hominibus indigentibus saltim homi-
nes potentes. i. abundantes in bonis externis. sicut dicitur
in capi. cum marthe. de cele. mis. vt dictum est. beatius est da
re ꝙ recipere. Et in glosa istius capituli dicitur. Qui dat pla-
cet: sed qui recipit displicet. Et sic est notādū ꝙ in dicto libro
creaturarū vel alias sub alio nomine in libro dicto theologia
naturalis de titulo quinquagesimo vsqꝫ ad centesimum dici-
tur ꝙ si homines seruiāt deo: omnia terrena vt animalia bru
ta ꝛ inanimata: vt plante: vinee: terre seruient ipsi homini: ꝛ si
fiat econtra cessant ipe creature in seruitio hominis. Et sic in

tantum ipe creature seruiunt ipsis hominibus inquantum ipi homines seruiunt ipsi deo quod est valde notandum. Et sic dicit apostolus.ij.corinth.iiij. Que videntur temporalia sunt que autem non videntur eterna sunt. Et quia deo dāte in suo loco dicetur. De bonis dicendis notandum est quomodo ipse ecclesie non baptismales sunt subiecte ipsi ecclesie baptismali tanq̄ matrici vbicunqȝ inueniantur siue in ciuitatibus siue in villis siue in ruribus: vt quia omnes ecclesie ꝛ homines sunt subiecti romane ecc esie.i.romano pontifici: vt in illo capitu. cuncta per mundum.ix.q.iij. ꝛ viuentes salmantice post deuȝ ꝛ romanam ecclesiam: ꝛ romanum pontificem sumus subiecti episcopo salmantino: sic per totum titu. de ecclesijs bedi. ꝛ ibi abbas cū plibus doctoribus. Et sic dicit Hostiēsis in sua summa. Est autē sciendū q̄ si portio fabrice deputata sufficiat ad reparationem ecclesie: is qui eam percipit reparare tenetur vt.x.q.iij.in.c.vnio.ꝛ in.cap.decreuimus.x.q.j.ꝛ in.cap. de bis.isto titu. de eccle.edifi. Si vero nō sufficiat.tunc rector ꝛ qui beneficiū habet ab illa ecclesia: conferret de bonis q̄ sūt ipsius ecclesie que reparanda est per ecclesiam reparabunt vt in p̄dicta decretali de bis.ꝛ infra eodem ti.capi.j.ꝛ xvj.q.j. ꝛ in capit.vltimo de his que fiunt a maiori parte capituli: nec mireris si conferant beneficiati. Nam cum emolumentū sentiant.i.cōmodum: ꝛ onus sentire debent iuxta illud. cōmoda qui sentis:iniugas onus emolumētis: vt argu. C. de cadu.tol len.in.l.vna.ꝛ sic dicit Hostien.in sua summa. Sic aūt facien de sunt noue ecclesie: vt per eas p̄iudicium veteribus ecclesijs non fiat.vt xvj.q. prima.ecclesie: ꝛ capi. Quicunqȝ.hec Hostiensis.

Et quia dictum est superius de peccato mortali. dicenduȝ est nunc de peccato veniali. Pro quo sciendum q̄ peccatum veniale retardat ab vltimo fine: ꝛ deletur per feruorem charitatis.mortale vero peccatum penitus auertit a deo.ꝛ cesa. Sed nunc aliquis non immerito posset dubitare: vtrum peccatum veniale efficiatur mortale. Et alicui videretur q̄ sic qm̄ vt dicit

aug. ad felicianũ i. c. tres. de peni. di. pma. ꝛ trabit̃ p magistꝝ sen. in. iiij. dist. xvj. ꝛ icipit pdictis vo: qd int̃ cetera dicit. Que si collecta cõtra nos fuerint: ita nos grauabũt ꝛ opprimũt sic vnũ aliqd graue peccatũ ꝛc. Itẽ glo. istius capli tres. de peni. di. j. dicit sup illa pticula collecta ꝛc. ẜm illud. Et q̃ nõ psunt singula multa iuuãt: pinde ergo iudicãdũ est de pluribꝰ minutim: vt de vno graui qñ minora coacerbata equant̃ argu. ff. q bꝰ ex causis maiores vigintiqnqꝫ ãnis in integruꝫ restituant̃. Itẽ in quodã volumine qd appellat̃ ꝛ intitulat̃ epythoma siue copillatio inuenies litterã talẽ in expositiõe istiꝰ lr̃e. s. ẽ graue mortale. folio. cc. Cuiꝰ verba sũt. nota tñ ꝙ venialia efficiũtur mortalia: qñ ordinant̃ ad mortale: sicut ẽ risus tendens ad adulteriũ ꝛc. ꝛ allegat̃ glo. dicti cap. tres. de pe. di. j. Itẽ in floreto vbi tractat̃ siue agit̃ de pctis i generali. ꝛ incipit. O ia delicta triplici sũt noie dicta. originale. mortale. veniale. Estqꝫ peccatũ nobis ab origine natuꝫ. Est graue mortale leuiꝰ fert̃ veniale. Et ponit remediũ cõtra originale dicẽs. Cũ baptizamur: ab originali purificamur. Nec nõ pctõ qõcũqꝫ sit ante patrato. Et cuꝫ peccamꝰ grauit̃ postea nos macutamꝰ. Cum peccãtis in id fert̃ qñqꝫ volũtas. Quod tenet in se aliqd imoderatũ. Sed vt nec dñi nec fratris opprimit amori. Tale suo genere peccatũ fit veniale. Ut sermo vacuus vl' risus nõ moderatꝰ. Si tñ ordinet hoc: vt ab hoc mortali sequat̃. Hoc mortale facit intẽtio praua volẽtis. Ut cũ qs ridet ad adulterium cõmittẽdũ. Aut in cõtẽptũ dñi cõsentit in istis. Destruens rõ mortale fit inde patẽter. Sed qñ velle pcãntis fert̃ in illõ. Qd dñi fratrisqꝫ repugnat amori. Peccatũ mortaleqꝫ dr̃ esse. Sic homicidiũ. blasphemia scismaqꝫ furtũ. Si tñ hoc sistat sine cõsensu rõnis. Que meditans dñm cordis reprimit cito motũ. Cũ nõ sit plenꝰ actꝰ: tũc fit veniale. Hec ille floretꝰ quẽ scripsit bernardus. Sed obmissis argumẽtis circa pdicta forte posses dicere secure ꝙ peccatũ mortale nõ põt fieri veniale nec ecõtra veniale mortale nisi dispositiue: quoniã ista petã. s. mortalia ꝛ venialia diuersa sũt ẜm rõnẽ specificã. Et sic veniale põt effici mortale. vt in dicto. c. tres. d pe. di. j. cũ glo. saina

correptione ecclie ꝛ determinatione maioꝝ meoꝝ ꝙ intelligit occasionaliter ꝛ dispositiue: non aũt directe sed occasionaliter siue causatiue quoniã peccatũ mortale ꝛ veniale diuersa sunt ſm ratione͂ specificã: vnde sicut infiniti boues non possunt equalere vni homini: ita ꝛ peccata venialia ꝛ si infinita ꝛ comulata sint nõ equiualebunt vni mortali qd̓ est notandũ in. iiij. di. xvj. ꝛ ibi doctores. Sed pro ampliori declaratiõe supradictorũ sciendũ ꝙ est ibi delictuꝫ. ꝛ ẽ ibi peccatũ. ꝛ est ibi crimen. ꝛ est ibi scelus. Delictum dr̃ quasi derelictũ: ꝛ est ꝙ cõmittunt homines in sua iuuentute sic ꝓpħa in ps̃. xxiiij. delicta iuuentutis mee ꝛ ignorantias meas ne memineris dñe. ꝛ sic delictũ n. s. est quãdo quis dimittit illud qd̓ ab ipso debet fieri. Et dr̃ a derelinquo is. qꝛ derelinquit officiũ suũ. Et est delictũ in obmissione. s. quando nõ adimpletur dei mandatum. Peccatũ vͦo in cõmissiõe fit quãdo. s. ꝓhibitũ fit. ſꝫ tñ vnũ ꝑ altero q̃ſꝫ accipit. Sed ꝑ ampliori delaratione d̓ peccato vide mgr̃m sen. in. ij. li. di. xlij. ꝛ incipit Reatus in quo dicitur. reatus aũt in scriptura multipliciter accipit. s. pro culpa. pro pena. ꝛ pro obligatione pene tẽporalis vel eterne. Si eni͂ peccatũ mortale est: obligat nos pene eterne. Si vero peccatũ veniale: obligat nos pene temporali. Duo eni͂ sunt peccatorũ genera mortalium. s. ꝛ venialiũ. Mortale peccatũ est per quod homo mortem eternã meret. Peccatũ vͦo veniale est qd̓ homine͂ vſqꝫ in reatum perpetue mortis non grauat: verũ tñ penã meret: sed facile indulget. Crime͂ vero est vt ait aug. qd̓ est dignũ accusatiõe ꝛ damnatione. Et sic qui accusant criminaliter si conuincant debent puniri publice vt omnia iura ꝓclamãt vt abbas in titu. libri. v. de accusationibus. ꝛ in plꝰibus alijs iuribus ꝛ ibi. hosti. Sed pro scelere nota ꝙ scelus se habet ad omnia genera peccatorũ sicut genꝰ ad species. vnde versus. Lex hominum inuenit ius contra scelus. Sed lex diuina inuenit fas contra nephas. i. cõtra maliciam. Item pro ampliori declaratiõe peccatoꝝ in. ij. di. xlij. Et incipit modi aũt peccatoꝝ varias in scripturas sanctorum doctoꝝ hñt distinctiones in q̃ dr̃ duo

bus modis peccatū cōmitti. s. cupiditate ꝛ timore vt augu. tra
dit sup illū locū psalmi. lxxix. in quo dicitur incensa igni ꝛ suf
fossa. his enī duob⁹ modis dicit oīa pctā mortalia includi. ꝛ
dicit incensa ea q̄ ex cupiditate male incendente oriunt̄ suffos
sa vero dicit ea q̄ ex timore male humiliante ꝓueniunt: qđ acci
dit quādo quis cupit nō cupienda vel timet non timenda. ali
bi vero dr̄ fieri peccatū tribus modis. s. cogitatu verbo ꝛ ope.
Unde iheronimus sup ezechielez. Et generalia sunt quibus
humanū subiacet genus iohannis. xi. aut eniz cogitatione aut
ſmone aut opere peccamus. hic etiam aliquando quartus ad
ditur modus. s. consuetudinis qđ in quatriduano lazaro signi
ficatum est: sic in peccato primorum parentum fuerunt quattu
or generationes. s. lucifer. serpens. eua ꝛ adam de hoc gen̄.
iij. Sed in nobis quando cōmittim⁹ aliquod mortale pecca
tū cōcurrūt tres generationes. s. cogitatio mali. ꝛ locutio. ꝛ ope
ris executio. Et sic verū est ꝙ q̄ꝫ peccata perficiūt in sola vo
luntate. vt mathei. v. Si quis viderit quā ad concupiscendā
eam: iam mechatus est in corde suo. Et sic peccatū mortale est
voluntas faciendi vel operandi id quod lex vetat. Et sic dicit
homo peccare in deum. ꝛ in se. ꝛ in proximū in deū peccat ho
mo ꝛ in seipsum: cū de deo male sentit: vt heretic⁹ qui male sē
tit de fide / vel que dei sunt vsurpare presumit indigne partici
pando sacramētis: vel quando nomē dei piurando cōtempti
bile facit In proximū peccat homo ꝛ in deū ꝛ in se ipsum: cū
proximū iniuste ledit: In se vero peccat homo ꝛ in deū: cum
sibi ꝛ non alij nocet vt accidit in peccato voluntatis. s. quando
ratio subijcitur sensualitati vel appetitui: non regulato ratio
ne: quoniā tunc peccatū mortale efficitur: et si nō exeat ad actū
exteriorē. quoniā deus prohibet manū et animū vt in ca. siquo
inuenisti. xiij. q. v. ꝛ primo regū. xvi. Hoies iudicant ſm ea q̄
apparent. deus aūt intuetur cor. Sed pro remedijs peccatoꝝ
venialiū vide tho. suo quarto. di. xvj. ad ſm in corp. q. de qbus
dictū est supra. Sed ꝓ ampliori declaratione peccati morta
lis vide quid dicat diuus thomas. in prima sc̄de. q. lxxxviij. ad
v. in solutione primi argumenti. cui⁹ verba sunt. Ad primū ꝗ

dicendū ꝙ veniale differt a mortali sicut imperfectū a perfectō vt puer differt a viro sit aūt a puero vir: sed non conuertit vñ ratio non cogit.ꝛc. Et pro supradictis vide cap. agite. de pe. di.j. vbi dr. agite penitentiā qualis agitur in eccl'ia. vt eccl'ia oret pro vobis. glo.s.q: omīs vā a penitentia debet fieri in eccl'ia i. cū cordis cōtritiōe ꝛ oris cōfessione ꝛ operis satisfactione: si adsit facultas adhoc vt eccl'ia oret pro vobis.ꝛc. Et q: vt dixi mus de peccatis corrigendis dicitur in ca. si nō licet. xxiij.q. v. ꝛ in ca. dilecto. de sen. exco. in. vj. vbi dr. ꝙ omnis bona charitas debet incipere a se ip̄a. ego petrus licet indignus in artibus ꝛ theologia magister q̄ dixi ꝛ que scripsi subijcio correctioni ꝛ examini sacro sancte matris eccl'ie matris mee necnō correctioni maiorū meoꝝ sicut ratio dictat. qm̄ vt dr ꝓuerbioꝝ. xj. Qui eniꝫ fraudulenter ambulat: reuelat archana. qui autē fidelis est celat amici cōmissū. Et eccl'ia. vj. ꝛ vij. loquitur sapiens multa de amicicia vbi dicit amic⁹ fidelis ꝓtectio fortis: q aūt inuenit illū inuenit thesaurū: amico fideli nulla est cōpatio. ꝛ si diligis amicū tuū cur nō succurris ei in tempore necessitatis. Sed ꝓ ista materia aristo. loquit̄ ethicoꝝ. viij. ꝛ ix. ꝛ ibi dicit ꝙ amicus est alter ego.ꝛc. Sed pro dicēdis nota qd dicat inno cēti⁹ in li. d sacramentis misse quasi in principio ꝛ est. nam qui se ip̄m nō audit nec deus illum exaudit.

Incipit tractat⁹ breuis de horis dicendis.

Ue nup d̄ horis dicēdis in q̄dā lectiōe dixerim regu̅: vt ꝓ q̄dā mēoriali describerē. breuis tpis labore apposui: ꝛ q̄ p doctores nr̄os iā recollecta sūt in ista materia solū adunādo .ı. colligēdo vel cōgregādo p q̄stiōes i ordine meli⁹ ꝙ potui situaui breuiter. ꝛ carū solutiōib⁹ assignatis breuiter in effectu ad loca vbi tractāt remisi: i hoc solū credēs petētib⁹ satisfacere: ꝙ hāc cedulā ꝓ aliquali mēoria sibi potuerit familiariter retinere. Nā ꝛ si ulte alie questiones reperiant̄ in iure: tñ ista ꝓ pñti sufficiant. Primū quid sint hore canonice. Secundū vnde dicant̄ hore canonice. Tertium quot sunt hore cononice. Quartum q̄ sī hore canonice. Quintum an officiuꝫ beate marie ꝛ defunctoꝝ

sint de horis canonicis. Sextū vtrū missa sit de hōris canonicis. Septimū q tenenẽ ad horas canonicas. Octauū an habēs beneficiū insufficiēs teneaẽ ad horas canonicas. Nonū an ordinat⁹ ad titulum sui patrimonij teneaẽ ad horas. Decimū et vndecimū an layci possint dicere horas. Duodecimū an layci possint dicere dñs vobiscū. Tertiūdecimū de cōuersis religiosis. Quartū decimū de monialib⁹. Quintūdecimū q̄ō diaconissa monialis nō dicit dñs vobiscū. nec euāgeliū soléniter. Decimū sextū an per statuta possit aliquid de horis imutari. Decimū septimū an ep̄s possit dispensare circa horas dicendas. Decimū octauū an papa possit dispensare sup horis non dicendis. Decimū nonū an deuotio et attentio sit de essentia vel substantia horaꝝ q̄ idem est. Uigessimū de cogitationibus tempore officij diuini. Uigesimū primū an q dicit horas si no intelligit an peccet. Uigesimum secūdū an sufficiat dicere horas mēte et nō labijs. Uigessimū tertiū an psalmus obmissus debeat iterari. Uigesimū quartū an veniēs tarde sine culpa: debet dicere iam partē dictaꝫ horaꝝ. Uigesimū quīntū vbi debent dici hore canonice. Uigessimū sextū an pricipes debeāt mandare horas canonicas in suis capel jis. solenniter dici. Uigessimū septimū an hore canonice possunt dici quocunqꝫ loco et tempore. Uigessimū octauū an liceat clericis aliquid recipere ꝓ horis dicēdis. Uigessimū nonū de anniuersarijs an sint relicta vel nō. Trigessimū de symonia mentali in distributionib⁹. Trigessimū primū de inpedito dicere horas an peccet si obmittat. Trigessimū secundū. an excōicat⁹ debeat dicere horas canōicas. Trigessimū tertiū an cleric⁹ degradat⁹ vl' dēposit⁹ debeat dicere horas. Trigessimū q̄rtū an obmissio horaꝝ sit pec catū mortale. Trigessimū quintū de particula obmissa in horis. Trigessimū sextum an dimittere oēs horas diei sit vnū peccatū vel plura. Trigessimū septimū de pena clerici nō dicentis horas. Trigessimū octauum an clerico obmittenti horas sit iniungendū q reiteret. Trigessimū nonū an cessante impedimento quis teneaẽ ad horas. Sed pro

maiori informatione de recitatione horarũ canonicarũ videtur .in suo quarto di.xv. ad primũ in solutione tertie q̃stionis.
¶ Quantum ad primã. quid sunt hore canonice.

Quid sint hore canonice. R̃. dicendũ s̃m guillel. d no.lauden.in cle.j.de cele. mis. sup verbo horas canonicas: vbi dicit q̃ hore canonice sunt sacrificiũ siue hostia laudis. quã quis deo de fructu labio℞ offert pure pariter ⁊ deuote. vt p̃batur in allegato capi. primo in cle.de celc.mi. vel aliter. hore canonice sunt certa p̃sio diuino cultui ab his qui in sortem dñi sunt electi debita: p̃ qua in sustentationẽ p̃priã recipiunt patrimoniũ crucifixi. sic in.c.primo.de preben.cũ s̃m ap̃lm. Sed supradicte due diffinitiones guillel. possunt dupliciter impugnari: ⁊ quelibet illarũ dupliciter prima de improprietate ⁊ de impertinentia. Secunda de confusione ⁊ de insufficientia. Prima igitur diffinitio videtur impropria q: nõ cõuertitur cũ suo diffinito quod ẽ de ratione cuiuscũq; bone diffinitionis: vt patet per p̃hm p̃mo thopi. cõuenit eni non solũ horis canonicis: sed etiã cuicunq; orationi verbo in deũ directe dirigi vt p; p notata in ca. cũ dilectis de reli. ⁊ ve.san. in principio. ⁊ magis clare in cle. sup v̄bo orationes isto ti. Secũdo eadẽ diffinitio est imptinẽs: q: refugitur nimis ad quedã: q̃ nõ sunt de esse nec ptinẽt ad diffinitionẽ hora℞ canonicarũ: q: q̃uis eni hore nõ dicant deuote: nihilominus sunt hore canonice. Et interdũ etiã hoc nõ est peccatũ: vt p; per ip̃m guillel. in allegato ca.j. sup verbo labio℞. Et p io. an.eo.ti. dolẽtes sup v̄bo matutinũ. ⁊ ibi d̃ in vj.q. Scda diffinitio videt̃ nimis generalis ⁊ cõfusa cũ d̃: q̃ hore sunt certa pensio. ⁊c̃. nã hoc cõuenit cuicũq; diuino cultui cui b̃n̄ficiatus ad instar cuiusdã pensionis tenet̃: sicut est in b̃n̄ficiis curã animarũ v̄bũ dei predicare. cõfessiões audire. sacra ecclesiastica ministrare. ⁊ etiã cathedratico ⁊ singulis ce(n)sus: q̃ ad obedientiã ptinent: p̃prio episcopo respondere: ⁊ hec p̃bant̃ p ordinẽ de offi.ordi.in.c.inter cetera. ⁊ in ca. de peni. ⁊ re. ois. ⁊ xiij.q.ij. cura re g̃. de symo. nemo. de persecu. de quarta: ⁊ ca. cum ex offi. ⁊c.

cōuẽrente cū simi. Et tū predicte nō sunt hore canonice vt de se patet. et videbitur in diffinitione sequenti. Et q͂r veniūt cleri ci ad horas. vide quomodo cōuocenẽ cū campanis: q̃ campa ne habuerūt initiū a tubis vt ait mgr̃ iohs de beleth in libro ḋ diuinis officijs. et sic ponitur versus. Sex in campana dicunẽ cōmoda sana. Primo laudo deū verū. Secūdo voco popu lū. Tertio congrego clerū. Quarto defunctos ploro. Quinto sathanā fugo. Sexto festa decoro. Ista. Scḋo eadẽ diffinitio videẽ insufficiēs: in eo qḋ dr̃ φ ab his q̃ i forẽ dñi: nā cū p sim plicē tonsuram quis eligatur vel assumaẽ in sortē dñi. xxj. di. cleros. et. c. clericus. xiij. q. ij. et in. c. p illoꝝ de preben. Cum se cūdū eū seqretur φ qlibet simplex clericus etiā minoribus cō stitutus: non beneficiatus tenereẽ ad horas canonicas: quod est falsum: vt infra in tertia questione patebit: possemus igitur aliter diffinire et dicere. Qḋ hore canonice sunt verboꝝ sacro rū cōgeries p diuino cultu instituta: ad cuius quotidianū im pensuꝫ quis beneficio ecclesiastico vel sacro ordini se astringit hec diffinitio vel descriptio pbatur per iura in pmissis alijs diffinitionibus allegata iunctis capi. penul. et vniuersaliter. xij. di. Et videtur sufficiens cum in ea cōueniunt que in bona dif finitione requiruntur: de quibus septimo methaphisi. hoc. n. qḋ pmittiẽ sacroꝝ verboꝝ congeries: ponitur pro genere. hec autem que sequunẽ pro diuino cultu. etc̃. vsqꝫ in finem: ponun tur pro differentijs: vt euitentur improprietates pretacte in p missis diffinitionibus: nam in eo qḋ dicit: ad cuius quotidia num impensum vsqꝫ ad finē: tollitur improprietas prima et eti am scḋa: quia non facit mentionem de deuotione vel puritate dicentis. tollitur tertia in eo qḋ premittiẽ sacrorum verborū cō geries: addictio eo quod sequitur: ad cuius quotidianum: etiā euitatur nichilominus quartum: cuꝫ dicitur quis beneficio vł sacro ordini. etc̃. Et etiam cōuertitur cum diffinito: vt per se po terit faciliter quis videre per premissa. Sed pro quātitate sci entie sacerdotis vide summā anthoninā prima pte in. ca. xv.
¶ Secūdū vnde dicanẽ hore canonice. Prima q̃stio.

Ecunda questio sequitur. s. vnde dicantur hore canonice. Solutio sm guillelmū in cap. j. de cele.mis. vbi dicit q̄ hore dicunt̄ de oro.as. quonia quasi orando z contemplando dici debent. xxvj. di.ca.finali. z in ca.de ele.vbi mai⁹ in. vj. Uel dicunt̄ ab ore q̄ ſi ore z labijs sunt dicende alias recitādo: vel ab hora q̄ est ps tpis: quasi certis horis diei z noctis debent dici: vt infra deo dante patebit. Dicunt̄ etiā hore canonice a canone grece: qd̄ est regula latine. iij. di.ca. j. quasi regulariter sint dicende. xij. di.ca.penul. z vlti. Dicuntur etiā diuine de cele.mis. dolentes in fine. quasi deo impendūtur. Et dicunt̄ vigilie. xcj. di. capi. primo z secūdo. z per totā distinctiō. quod est contra desides. De quo per hosti. z io.an.de cele. mis. in ca. j. super verbo no cturnis. Hec pro maiori parte guillel. de mon.laudēn. de cele.mis. cap. j. in clemen. super verbo horas canonicas.

¶ Tertium quot sunt hore canonice.

Ueritur secundo circa premissa. Quot sunt hore canonice. Solutio dicendū videt̄ q̄ septē sm hostien. z io.an.de cele.mis.ca.j. sup v̄bo nocturnis. tres hore nocturne. s. matutinū. prima z cōpletoriū. z quattuor diurne. s. tertia. sexta. nona. z vespere. Idē guillel. vbi supra. Sz Guido for⁹. iiij. rosario. xcj. di.ca. presbiter. in pncipio dicit q̄ sm aliq̄s q̄ sunt octo hore canonice. distinguūtur eni laudes a matutinis. De q̄ ibi plene per eū. quare tot hore z talibus horis dicātur. de quibus in speculo ad plenū. ¶ Quartum que sunt hore canonice.

Uestio scda pncipalis est. Que sunt hore canonice. i. q̄ hore cōtinnātur. z q̄tū sit dicēdū in horis canonicis. Solu. dicēz q̄ illi psalmi antiphone z cetera q̄ sm cōsuetudinē pbabilē / vl' q̄ sm certā cōsuetudinē introducta sūt. xij. di. nouit. z capitulo sequenti z de conse. di. iij. in ca. j. z de ferijs. capi. finali. z melī⁹ in. c. sequenti. nam dicere hoc vel illud officiū nō est sub precepto qd̄

patet: quia diuersi diuersa dicunt de cōse. di. v. ā dic: hec guilel. vbi supra: et faciunt q̄ ponitur in. c. qui de his. et circa. xij. di. c. pe. et fi. et ibi per hugui.

Quintū / an officiū beate marie dn̄e nostre et defūctorū sint de horis canonicis.

Circa hoc querit de duobus dubijs. Primo q̄ritur vtrū suffragia siue hore defunctorū scōrum et vigilie et officiū beate marie dn̄e nostre sint d horis canonicis. Solu. dicit guile. vbi sup̄ i cle. i. de cele. mis. q̄ si qs residet in ecclesia: et oēs clerici eiusdem ecclesie assueuerūt predicta pro horis: et loco. horarū dicere respectu eius dicūtur: taliter censentur hore canonice: et ipsi ecclesiastici ad ea dicenda obligātur: tanquā ad horas canonicas: argu. d censi. in. c. ex pte. Secus si aliqui etiam plures dicerent et alij nō. Sed si cā studij vel alia cā rōnabili quis ex trauageť: non tenetur ad predicta tanquā ad horas canonicas argu. de cele. mis. c. fi. in cle. Sed in hoc vltimo videť contradicere sanctus doctor in suis quotlibet: quotlibet. vj. arti. viij. Cui⁹ verba sūt Rn̄so dicendū q̄ clericus ex hoc ipso q̄ est clericus: p̄cipue in sacris ordinibus cōstitutus: tenetur dicere oēs horas canonicas. Videnť enim oēs ecclesiastici tales esse assūpti ad laudem diuinā ƀm illud Isa. lij. O ēm qui inuocat nomen meū creaui illū. Sed in quātū est clericus bn̄ficiatus in hac ecclesia: teneť dicere officiū ƀm modū illius ecclesie. Est ergo considerandū q̄ officiū mortuorū q̄nq̄s in ecclesia diciť sicut ordinarie ptinens ad ecclesie officiū: sicut in tota ecclesia in die animarū dicitur officiū pro mortuis. Et i qualibet ecclesia est aliqua īuper hoc spālis cōsuetudo: puta vt dicať ordinarie officium mortuorū semel in septimana / vel qualitercunq̄ aliter ƀm certū tempus. Et ad hm̄oi officiū mortuorū: tenetur clericus bn̄ficiatus in illa ecclesia: etiā in scholis existens: et per hoc satisfacit mortuis: quorū recepit bona. Aliquā vero diciť officium mortuorū in ecclesia extraordinarie, p̄pter aliquā cām speciali ter emergentē: puta ad preces alicuius persone / vel propter ali

quid huiusmodi. Et ad huiusmodi officium mortuorum non te netur clericus in scolis existens. Et sic si predicte hore dicantur ordinarie in ecclesia: vtpote si dicantur certis diebus in septimana / vel quotidie tanquam ad officium ecclesie pertinentes: tunc etiam absentes causa studij vel alia leticia: tenentur dicere vt dictum est. Sed si dicantur extraordinarie propter aliquam causam specialiter emergentem vt nuper dictum est: vtputa ad preces alicuius persone vel similes: tunc absentes non tenentur ad illas: nec censentur hore canonice: et hoc verius videtur et securius: et hoc est quod dicit alia littera a supradicta. Nam illa que per consuetudinem vel statutum introducta sunt ab omnibus dicenda censentur de horis canonicis vt supra proxima .q. vn de supposito quod omnes de ecclesia consueuerunt predicta tanquam horas canonicas dicere: non est dubium quin absentes causa studij vel alia leticia teneantur vt infra dicetur.

¶ Sextum vtrum missa sit de horis canonicis.

Secundo queritur vtrum missa sit de integritate horarum canonicarum. Solutio dicendum quod non: quoniam missa in episcopis et superioribus de sola decentia est sic de priuile. quoniam episcopi. in vj. Preterea multi tenentur ad horas canonicas: qui non tenentur missas dicere nec ad sacerdotium promoueri sic de elec. cum ex eo li. vj. Item ad horas dicendas tenetur quis quotidie vt patet in diffinitione: sed non admissam sic de conse. di. i. quotidie. de hoc per guille. de mo. lauden. vbi supra.

¶ Septimum qui teneantur ad horas canonicas.

Tertio queritur qui teneantur ad horas canonicas recitandas: dicendum quod in sacris ordinibus constituti sic in. capit. presbyter de cele. mis. Quod exponitur secundum hostiensem. i. subdiaconus. Diaconus et presbyter de vita et hone. cle. ca. i. de coha. cle. et mu lie. Si quis sacerdotum cum similibus. Item ad omnes horas canonicas obligantur: quicunque obtinentes beneficia curata vel simplicia ecclesiastica: sic in c. i. de cele. mis. in cle. de

quó ibi per guillel. super verbo horas canonicas.

¶ Octauum an habens beneficium insufficiens teneat ad horas canonicas.

Circa hoc queritur vtrum habens beneficium ecclesiasticum: sed non sufficiens ad vite sustentacionem: obligetur ad horas canonicas. Solutio dicendum q sic. Imputetur eni sibi: si beneficium non sit competens. Nam ex quo fecit se ad illud intitulari: cõsequenter obligatur ad officium vt legitur et notatur in ca. cle ros. xxi. di. Item de hoc per guille. vbi supra. Secundo circa idem.

¶ Nonũ an ordinatus ad titulum sui patrimonij teneat ad horas.

Queritur vtrum intitulatus i beneficio proprij patrimonij: obligetur ad recitandum horas canonicas. Solutio dicendum q obligatur. Nã tale beneficium censetur ecclesiasticum de symo. capi. tua. Cuius ratione quis obligatur ad horas canonicas vt in allegato. c. i. de cele. mis. et eo. ti. c. i. in cle. vbi de hoc p guillel.

¶ Decimũ et vndecimũ et an layci possint dicere horas canonicas et dñs vobiscum.

Quarto et principaliter queritur vtruz liceat cuiqz horas canonicas dicere. Solutio dicendum q sic sm guillel. vbi supra super verbo horas canonicas. Et per hostien. et Jo. an. de cele. mis. c. i. sup verbo complecantur. Et si sunt layci possunt dicere horas et psalmos etc. que dicuntur in horis canonicis in silẽtio. Sed nil debent dicere in modum officij: argumẽtum nona questio ne tercia. Si quis episcopus et capitulo sequenti: quia non sũt vocati in sorte m domini sic in. c. duo. xij. q. i. vnde nec debent sacra misteria cõtingere nec cum alijs clericis officiare: quod crederem nisi in defectum forte. nec debent layci dicere dominus vobiscum. nec solẽniter debent dicere euangelium seu ministrare in altari. ij. q. iij. c. de his. et de vita et hone. cle. c. i. Et d hoc doctores vbi supra.

¶ Tertium decimum de cõuersis religiosis.

Circa hoc primo queritur. vtrum templarij ꝛ hospitalarij. cistercienses ꝛ fratres minores vel similes conuersi: qui clerici nõ sũt: possint dicere horas canonicas. Solutio dicẽdũ ꝙ quãuis tales sint religiosi ꝛ quo ad imunitatẽ. Et quidã alio gaudent priuilegio clericali de sen. ex. nõ dubiũ. ꝛ. c. porro. ꝛ. c. ex tenore. tñ nõ sunt clerici. argu. xij. q. i. duo sũt. Unde ipsi nõ pñt solẽniter dicere horas canonicas: sed solũ in silencio: sicut ꝛ alij layci. argu. eorũ q̃ legũtur ꝛ notãtur de decimis in. c. ad hoc. ꝛ. c. quãuis. de hoc per hosti. ꝛ Jo. an. vbi supra.

¶ Quartũ decimũ de monialib⁹: que nec dicũt dñs vobiscũ nec euangelium solẽniter.

Circa secũdũ idẽ q̃rit. s. vtrũ moniales litterate possint solẽniter horas canonicas psallere. Solutio dicẽdũ ꝙ sic: cũ videat̃ aliquẽ ordinẽ in bñdictione. vt in cõsecratione sua recipere. Unde aliquee ex eis. s. monialibus sunt diaconisse. xxvij. q. i. diaconissa. Ista tñ ordo ꝛ si sufficiat ad diuina officia dicẽd⁹: nõ tñ est de septẽ ordinibus ecclesie ſm Jo. ibi. nec calix. monialis etiã diaconissa: nõ dicit dñs vobiscũ: nec euãgeliũ solẽniter legit i missa nec ministrat altari sic de coha. cle. ꝛ mu. e. i. in fi. quãuis i matutino legat homeliã: q꞉ ex cã religiõis ꝛ deuotiõe ꝛ in cõsolatione fragilitatis sexus: concedit ecclesia: sicut dispensat q̃nq꞉ cũ depositis minorib⁹: vt lectiões legãt ꝛ rñsoria in choro. Et sepatim cãtent: qð de rigore ꝓhibet̃ sic in. c. sicut dignũ. ꝛ in. c. clericos: hoc hosti. ꝛ Jo. an. vbi supra.

¶ Decimũ sextũ: an p statuta possit aliqð de horis mutari.

Quinto ꝓncipalr̃ q̃rit̃. vtrũ p statuta ꝛ cõsuetudies possit aliqð imutari: circa horas canonicas. Solutio dicẽdũ ꝙ sic. Cõsuetudines. n. ꝓbabiles vl' certe cõstitutiões circa talia ꝟuabũt̃ et sic i. c. nouit. ꝛ i c. sequenti. de conse. di. iij. ꝛ. c. i. de fili. ꝓsꝫ. ꝛ ca. vniuersaliter. Nam dicere hoc non est sub precepto nec illud. qð patet: q꞉m

diuersi diuersa dicūt de cōsc.di.v.Quis enī mōr Romanę se- quendus sit in sacramentis de tpibus ordi.ca.j.z.ij. nō tamen semper in offi cio vt patet in capi.j.de cele.mi.in cle. z de ferijs ca.ij. Nam particulares ecclesiaꝝ cōsuetudines seruāde sūt p beneficiatos. In eis igit poterit eps p suū statutū mutare aliqua in sua eccīa vł diocesi circa diuinū officiū iuxta notata rx.di.capitu.j.glo.iij.in fine: quod intelligit ibi.guillel.in ro- sario de his q ad solēnitatē pertinent:q cōsuetudine: non pre- cepto maioꝝ sunt introducta. Secus in his q ab apostolis vł sanctis patribus z canonicis institutis sunt statuta. In illis enī nil potest per statutum episcoporum vel ecclīarum consuetudi- nes imutari:facit de maio.z obe.c.iiij.z in.cap.inferior.rxj.di.

¶ Xvij.an eps possit dispēsare circa horas dicendas.

Irca hoc primo querit. vtrū prelat' vt eps possit dispensare cū subdito ꝓpter aliqua impedimēta rationabilia: q quis non teneat ad dicendū ho- ras canonicas. Solutio: dicēdū q nō. dū cuȝ is de q q̄rit eas dicere possit. Nā cū hore sint i pcepto de iure vt rrj.di. in ca. presbiter. z de cele.mis.ca.j.z capi.dolētes.z co. ti.ca.j.in cle. Et epi qui sunt iurium conseruatores: nō possūt iura superioꝝ tollere sic in cle.prima ne clerici vel mona.

¶ Xviij. an papa possit dispensare super horis nō dicendis.

Ecūdo circa hoc idem queritur. Utrū papa pos sit cū aliq sacerdote dispēsare ad hoc ne teneat z obligeť horas dicere. Solutio dicēdū fm guil- lel.de mon.laudē.in.c.fi.de cele.mis.in cle. super- vdo aliquid.dicit q pōt romanus pontifer in parte: sed non in toto:quod non credo verum:immo credo q possit dispensa re in totum.excepta oratione dominica de qua mathei sexto. cum oratis. zč. Cum enim de iure positiuo sit introductum q hore canonice dicantur: vt per proxima capitula allegata: nulli dubium q contra ius positiuum quodcunq sit: papa possit dispensare: sic in ca. proposuit de cōces.pben.cū ibi nota tis. Caueat tamē sibi: ne sine causa dispenset:iuxta sup notata

per guil. ꝛ hosti. ꝛ io. an. in nouella de preben. de multa.
¶ Decimũ nonũ an deuotio ꝛ attentio sit de essentia ꝛ substãtia horarũ: q̃ idem ẽ. Sexta questio.

Exto principaliter queritur. Utrum quis obligetur ad dicendũ horas canonicas cũ deuotione ꝛ attentione intrinseca. Solutio dicendũ. ꝙ quis tenetur dicere horas canonicas cũ deuotione: quãtũ in se est: sic ꝙ intentionẽ habeat eas deuote dicendi. Et si ex accurata negligentia det operam sue cogitationi diuertendo ad alia: vel intermiscendo se fabulis aliorum vel similia faciendo: peccat mortaliter: sic in allegato cap. dolentes. ꝛ in cle. c. j. Sed al's si preter suam intentionẽ vel culpam diuertat ad alias cogitationes. non peccat mortaliter. sed tantum venialiter ẽm hosti. notata. xxv. di. iiij. Al's. vnde dicit ꝙ ꝛ si preceptũ sit ꝙ vnusquisq; ad hoc tenet̃: dicat deuote ꝛ attẽte horas suas deuotio ꝛ attentio sunt suadende. nõ tamẽ subsunt precepto sed gratie dei: ẽm ꝙ ipsaz dare voluerit: sũt relinquende. ex homine tñ est ꝙ ipa gratia habeatur. ꝛ sic ꝓ supradictis ꝛ multis alijs. dꝫ mat. vij. oĩs enĩ qui petit accipit ꝛ qui querit inuenit ꝛc̃. Et sic oĩa iura proclamant: vigilantibus ꝛ nõ dormientib⁹ iura subueniũt. vt l. c. vigilãti. ď perscri. Et sic dicebat quidã Solicitudo est mater diuitiarum. i. spiritualiũ. ꝛ sic tu esto solicitus. circa ipsum deũ. Unde dicit hugo. de sancto victore hõ nõ habet gratiã nõ ꝙ deus eam dare renuat: sed quia homo eam recipere recusat. Et in hoc resident hosti. ꝛ io. an. in allegato. c. dolentes. in fine sup verbo matutinũ. Et guillel. vbi supra sup verbo labioꝝ vnde dicit ꝙ bonũ est ꝙ saltĩ in generali cõfessione: q̃ quotidie fit in missa vel horis dicendis exprimatur peccatũ obmissionis.

¶ Uigesimũ de cogitatioĩbus tempore officij diuini.

Jrca hoc primũ querit̃ cũ cogitãs sup aliq̃ dũ dicit horas canonicas bono spirituali / vel magna vtilitate eccľie / vel alijs actib⁹ meritorijs excuset̃. Solutio ẽm io. an. post innocẽ. de cele. mis. in. ca.

dolētes sup v̄bō matutinū. dicit̄ ꝙ cū aliqs teneat̄ ꝗtū ī se ē d̄uo
te ⁊ attēte horas dicere ꝑ ꝓpria dicta: nō debet. ꝓpt̄ alia bona
volūtaria hoc qḋ ē necessariū obmittere: cū p̄dicta alio conue
niēti tp̄e possent cogitari. Et hoc ē verū nisi necessitas vl̄ vtili
tas. q̄ dilationē nō capit: cogat eū d̄ alijs cogitare: argumētū
eoꝝ q̄ legūt̄ ⁊ notant̄ d̄ re. iu. qḋ nō ē licitū verūtñ cū ɓm boe-
ci. Cor hoīs vagū ⁊ velociꝰ oī mobili. Nō ē adeo fortis hō: ꝙ
tales cogitatiōes euitet. vñ nec semꝑ ī hijs motibꝰ mortaliter
peccat̄: ſ; venialit̄ vt sup̄dictū ē: ideo ɓm Inno. nō videt̄ pec
care: si qñ nimis fatigatus ē spū s: ꝓut fieri sine scādalo aliqñ
causa recreatiōis exeat ecclesiā: vel alia dicat vel cogitet p̄ter
illa q̄ legunt̄. Caueat tñ ne in hijs excedat ⁊ nimiū frequen-
ter ɓm ip̄m. nec credo ꝙ ex hoc officiū interdicit: nisi quis gra
uiter lapsarctur: quod de facili nō accidit. Generaliter aūt ta
lia ꝓhibēt intermisceri ī officio. vt in allegato. c. dolētes. ⁊. c. j.
eodem titulo. in elementina prima. de cele. mis.

Uigesimū primū: an q dicit horas si nō intelligit si peccet.

Secūdo circa idē q̄rit̄ vtrū ille q nō itelligit ea q̄
legit peccet mortalit̄ dicendo horas canonicas.
So. dr̄: ꝙ si nō itelligit ex eo ꝙ ñ attēdit ad ea
q̄ dicit. tūc ē dicēdū vt sup̄ ī p̄ncipali q̄stiōe. s. ꝙ
d; deuote ⁊ attēte īspicere q̄ recitat ⁊c̄. vt itelligat. Si aūt nō in
telligit ꝓpt̄ defectū scie: tūc si nullū h; bñficiū vel simplex aut
tale: ī q̄ nō reqrit̄ scia grāmatice: nulli dubiū ꝙ nō peccat. Si
aūt obtinet tale bñficiū: ī q̄ reqrit̄ grāmatica: tūc peccat ī reti
nēdo tale bñficiū: nō tñ peccat ī dicēdo horas. hāc solutionē
ꝓbāt notata ꝑ archidiaconū. xxxvj. di. in. c. illitteratos. ⁊ per
Inno. hostiē. ⁊ Io. an. in de ele. cū in cūctis. Et ꝑ eūdē Io.
an. de p̄bē. in. vj. in. c. si paup. sup verbo irrita. Septia. q̄sti.

Uigesimū secūdū an sufficiat dicere horas mēte ⁊ nō labijs.

Septimo p̄ncipaliter queritur vtrum quis tene
atur horas canonicas verbaliter recitare: vel suf
ficiat eas mente discutere. Solutio dicendu; ꝙ
labiorum expressio requiritur argumentū de ce-
le. mis. capi. j. ⁊ in dicta cle. isto titulo cum dicat fructu; labioꝝ

&c. cū ibi notatis. & hoc credo verū: nisi esset impedit⁹ in officio laborum pro tunc enī ipsm impossibilitas excusaret sicut in simili bus casibus: quia nemo obligatur ad impossibile sic cōis scola. s. sanctus doctor sua. iij. parte. q. lxxxiij. ad. viij. in corp. sic etiā in. c. quanto. de consuetu. & in ea. nemo. de re. iu. in. vj. & in ca. consiliū. de observantia ieiuniorum.

¶ Vigesimū tertiū an psalmus obmissus debeat iterari.

Circa hoc primo queritur vtrū psalmus obmissus debeat iterari dū recitātur hore canonice: vt s. sit verbo reiterand⁹. Solutio dicendū fm inno cētiū & io. an. in allegato. c. dolentes. de cele. miss. super verbo matutinū. Si totus chorus obmisisset psalmū: puto q dicēdus esset: nisi forte scandalū iminceret: & tunc enī nō ē vni⁹ psalmi obmissio q propter hoc sint audientes scandalizā di sic in. c. nichil de perscri. si vero aliquis vel alique singulares persone psalmū obmitterent non ex negligentia: nō debēt ad illū redire pptercausas prime dictā. s. pp ter scādalū. Et hoc vult innocē. ibi. Et sic dicit scotus in quarto. sen. q si aliquis vult recitare horas canonicas: q & in exordio hz intētionē dicē di omnes horas canonicas: & postquā inceperit: mens talis euagetur taliter q dicens nesciat vtrū dixerit talē versum vel talē: dicit scotus q sufficit in hoc casu virtus formalis. i. inten tio vniuersalis quā habuit a principio: q dedit esse omni actui a parte principij: quā dicentis intētio fuit dicere oēs horas to taliter: qui forte de consilio deberet resumere. sic in. c. iuuenis. de spon. vbi dr. Et q in his que dubia sunt qd certius estima mus tenere debemus. Et in capitulo. si quis autem. &c. de pe. ni. di. vij. quasi in fine. dicitur. Tene certum & dimitte incer tum. sic etiam esopus in fabula de cane vbi dicit. Non ergo debent pro vanis certa relinqui. Ego tamen credo q cessante scandalo: verius vel psalmus obmissus sit supplend⁹: & si mul tum obmissum fuit: totū officium est resumendū. & istud supra dictū est securius. s. q non dictū resumat: presertim si obmissū sit paruum: & sic aufertur dubium. Et hoc est securius semp Cum ordo in horis dicendis sit seruandus sic in capitulis

penul. ꝛ finali. ꝛ de cele. miſ. c. finali. in cle.

¶ Uigeſimũ quartũ an veniẽs tarde ſine culpa debet dicere iam partem dictam horarum.

Secũdo circa idẽ querit̃ vtruʒ ille q̃ ſine malicia nõ interfuit principio horaꝝ vel fini nequeat intereſſe: teneat̃ totũ officiũ vel illud dictũ q̃d omiſit reiterare. Solutio ſm̃ Innocẽtiũ ꝛ Jo. an. ĩ allegato. c. dolẽtes. ſup verbo matutinũ circa finẽ. Dicendũ q̄ nõ oportet q̄ a capite incipiat vt finẽ ſuppleat. Si tñ magnã vocũ vel laudũ ptem obmitteret: benefaceret: ſi illud diceret ſm̃ Jnno. Et dicit Jo. an. q̄ hoc vltimũ credit eẽ tutũ: vt patet per ſupradicta. ꝛ hoc videtur tenendum.

¶ Uigeſimũ quintũ vbi debẽt dici hore canonice. viij. q.

Ctauo querit̃ p̃ncipalit̃ vtrũ hore canonice ſint dicẽde: ĩ eccleſia. So. ſm̃ guille. in allegato. c. j. d cele. miſ. in cle. ſup verbo illi ad quos ptinet. ꝛ ſup verbo in ipis eccleſijs. Dicẽdũ q̄ ſi aliq̃s eſt reſidẽs in eccleſia collegiata: tenet̃ cuʒ alijs in eccleſia ſolẽniter dicere horas. vt p̃bat̃ in allegato. c. in cle. p̃ma. de cele. miſ. In alijs aũt eccleſijs nõ collegiatis: poſſunt dicere ſubmiſſa voce: vt ibi videt̃ inferri: a quo ſenſu. vt. xv. di. qualis expedit tamẽ q̄ in pſalẽdo intus eccleſiã totũ officiũ ſuũ dicat ſi põt iuxta pſalmũ. lxvij. In eccleſijs benedicite deo dño. maxime in magnis feſtiuitatib9. argumẽtũ. vij. q. j. ſi q̃s in clero. Hoc vltimum credo verum in reſidentibus: cum ſolẽniter dicunt officium. Secus ſi quandoq̃ velint in p̄prijs officijs priuate dicere p̄pter occupatiões. Sic etiã videt̃ in nõ reſidẽtibuʒ cauſa ſtudioꝝ: vel p̄pter aliã legittimã cauſam: ſic de cle. non reſi. c. j. ꝛ eodẽ libro. c. finali. Tales eñ fingunt̃ ſeruire eccleſie. vnde cũ eccleſie ſue ſeruiãt: nõ tenent̃ ad aliam eccleſiã accedere: p̄ horis dicendis niſi velint. vt in iuribus allegatis. Et de elect. cum non deceat. libro. vj. cum ſimi.

¶ Uigeſimũ ſextũ an principes debeãt mãdare horas canonicas in ſuis capellis ſolẽniter dici.

Circa hoc primo queritur vtrū princeps vel principes seculares debeant ⁊ facere possint sibi solēniter dicere horas canonicas: ⁊ totum diuinum officiū in suis ꝓprijs capellis. Solutio dicendū ꝙ dicit hosti. ꝙ ipse non reprobat talem deuotionē: dū nō sacerdoti curato vel alijs nullū ex hoc preiudiciū generet: ad hoc de priuile. cū capella. ⁊ de decimis. tua nobis. Et de hoc per ipsum hosti. ⁊ Jo. an. de cele. mis. c. i. super verbo compleant in fine notetur.

¶ Uigesimum septimū an hore canonice possunt dici quocunq3 loco ⁊ tempore.

Secūdo circa hoc querit vtrū is qui tenet ad horas canonicas: possit eas dicere in lecto dum se induit / vel dum manus abluit / vel similia facit. Solutio aliqui dicunt ꝙ sic allegantes exemplū cuiusdā sancti: qui dum existens in latrina vulgariter priuada horas diceret: interrogatus quid ageret. Qui respondit purgo meum ventrem ⁊ laudo dūm oipotentē. Sed hoc cre do verum in horis vel orōnibus volūtarijs. Sed horas canonicas: ad quas tenetur quis: non debet dicere: duz intentus est ad alia. Si tamen aliquis occupat⁹ in studio vel similibus licitis ⁊ meritorijs occupatiōibus: credo ꝙ tunc possit dicere horas: dum se induit. abluit / vel similia facit: que tamen eius imaginationē non diuertant totaliter ad alia: sicut esset scribere / vel alia hmōi facere: iuxta ea que dicta sunt supra in sexta q̄stione. Et incipit. Sexto principaliter vbi dicit: non det operam sue cogitationi diuertendo ad alia / vel inter miscēdo se fabulis aliorum ⁊c.

¶ Uigesimū octauum / an liceat clericis aliquid recipere pro horis dicendis. Noua questio.

Primo principaliter queritur. Utruz liceat clerico ꝓpter horas canonicas ⁊ diuinū officiū recitādū aliquid ex pte recipere. Solutio. ꝑ grophe. ray.

ꝛ hosti.in sūmis de symo. Et innocen. ꝛ hosti.in prelu. vj. su.c. iij. Et Io.an.post ipsos de preben. significatiũ super fi. p glo. Qui dicunt ꝙ clericus intitulatus nullo modo possit vendere parrochianis operas suas etiam obtentu sumptuū ꝛ inopie releuāde de cōse.di.i.sufficit: alias cōmittit symoniā: de symo. c.suam. Sed si sacerdos parrochialis egeret: cogerentur par rochiani assignare ei sustentationem vite. xvj.q.i.in.c. statuī mus: facit de conse.di.i.in.c.omnis xp̄ianus. Et de hoc per ioban.an.de parro.i. c. vt dn̄icis. In alijs ꝟo ꝛ si nō liceat lo care operas suas diuinas: possunt tamen locare operas corpo rales quod est notandum. vnde potest se obligare ad morandum cum aliquo domino pro certa pensione: ꝛ sibi seruum in licitis ꝛ honestis: vt scribere pueris ꝛ eos informare ꝛ similia que benefieri possunt: saluo semper suo ordine de symo.c. iu-dei. Et sic licebit in genere quod non liceret in specie sic de iu. patro.ex litteris.ꝛ in.c. cōstitutus de concess.preben. vel qḋ tu tius est: ꝙ excipiat ab hac generalitate non solum mente: sed verbo speciales operas quas ad partem potest per id temp⁹ sine precio gratis promittere. Sed caueat ne contractus inui cem misceat de rerum permuta. ad questiones. Et putat inno centius ꝙ sic posset locare diues ꝛ pauper vt pro mansione qm̄ facit in ecclesia/vel pro alijs seruicijs/vel pro compensatione damnoꝝ: que sustinet occasionem illius more: non pro diuinis officijs recipiat precium.

¶ Uigesimū nonum de anniuersarijs/an sint relicta vel non

Circa hoc primum queritur. Utrum liceat statuere anniuersarium: in quo certum quid determinetur clericis horis ꝛ diuinum officium recitantibus. Solutio. quāuis innocen. dicat in.c. significatuꝫ. de prebē. ꝙ nulla conuentio fieri possit: vt dato certo: qd anniuersarium fiat. Hosti. tamen dicit ꝙ si hoc est verū: infini ti essēt symoniaci: ꝙ quāuis ex pacto special vt pro certa pecunia: certe misse vel hore canonice dicantur: cōmittatur symo nia: tamen bene licet ecclesie certos reddit9 constituere: qui bus admittitur onus anniuersarij celebrandi in eodem.c. signi

gnificatum de preben. cũ suis concordantijs: et tun cũ res trãsijt cum onere suo de deci. in. c. pastoralis. de dona. in. c. cuz dilectus. de iudi. c. ij. Et si non adimpleatur: potest res reuocari vt in predictis iuribus. Tutius tamẽ est. t sz hosti. dicere. Relinquo tali ecclesie vel tali monasterio quattuor libras annuas in anniuersario meo inter illos tantum qui nunc erant: vel interfuerant et officiauerint diuina: et diuiserint diuidendas sm cõsuetudinem ecclesie. Et sic rogo prelatum et capitulũ illius ecclesie: vt anniuersariũ meuz faciant sicut decet. Et sic nota, q vnusquisqz sacerdos potest ministrare diuina: et ministratis diuinis: potest aliquid petere a mãdante: nõ habito respectu ad rem diuinam: sed ad laborem suum. Et sic vnusquisqz potest locare operas suas: quod est notandum pro multis que quotidie se offerunt: et que offerre possũt: et sic semper spũalia sũt pº expedienda ab ipsis ecclesiasticis q labores ab ipsis petant.

¶ Trigesimũ de symonia mentali in distributionibus.

SEcundo circa idem queritur. Utrum ille qui dicit solum ea intentione: ut recipiat denarios: qui sibi interessentibus distribuuntur: cõmittat symoniam. Solutio dicendum q quãuis glo. in. c. cõsuluit. lxxxiiij. di. alias in. c. consequens. lxxxviij. di. Et arg. xxj di. clericus: teneat q sic. verius tamen videtur q nõ. Ipse enĩ in argumento. ij. q. i. in. c. sacerdotes super verbo participent sm hosti. qui de hoc tractat verbo. Sed olim de clericis non residen. c. i. li. vj. in glo. dicunt quidam in fi. dicentes. tales nõ committere veram symoniam: cuz nulla expressa pactio intercedat. i. mediet inter partes. Peccat tamen grauiter et mentaliter symoniam committit talia mente corrupta faciens: sed ista talis symonia mentalis cuiuscunqz fidelis per penitentiã aboletur. i. destruitur: sic de symo. tua nos. et in. c. licet heli. istoti. qd nota pro multis. Idẽ tenet ipse archidiaconus in dicto capitulo primo in cle. de cele. mis.

¶ Trigesimũ primum de impedito dicere horas an peccet si dimittat. Decima questio.

Ecimo principaliter queritur. Utrum obligatus ad dicendū horas ꝓpter rōnabilē occupationem vel impedimētū: possit eas sine peccato dimittere Solutio dicēdū. ꝙ quāuis aliqui doctores sicut abbas in. c. i. de cele. mis. ⁊ guillel. de mon. lauden. in cle. i. isto ti. dicant ꝙ si beneficiatus est in minoribus ordinibus tantū constitutus: excusēr ab officio multis de causis. s. ꝓpter cōsuetudinem: vt in. c. cum oēs de consti. Item ꝓpter appellationem / vel similem arduam cām vt in. c. peruenit. de appel. vel ꝓpter studium / vel aliam cām rōnabilem de cle. non resi. in. c. relatum. ⁊. c. cum ex eo isto ti. in. vj. tñ quia p̄dicta iura non loquūtur in officio dicendo: sed in residencia faciendo in ecclesia vt patet intuenti: ideo videtur breuiter dicendū s̄m hosti. ⁊ io. an. de cele. mis. c. i. super glo. vltima. vbi dicunt ꝙ propter nullam rationem vel impedimentum: hore canonice sunt omittende. Siue enim quis in studio siue in peregrinatiōe vel etiā in infirmitate constitutus: dum tamen eas dicere possit comode: tenetur eas dicere: vtpote quia euadit alias iacet de infirmitate quartane ventris / vel habet simile impedimentum nō continuū. Secus aūt si haberet continuū impedimentū ⁊ ineuitabile: tunc impossibilitas eum excusaret. sic in. c. cōsilium de obserua. ie.

¶ Trigesimū scd̄m an excōicat⁹ debeat dicere horas canōicas

Irca hoc primo queritur. Utrum excōicatus vel peccator debeat dicere horas canonicas an dimittere. Solutio dicēdum ꝙ talis tenetur dicere horas in modum priuati hominis. s. adinstar layci siue dñs vobiscum: ad hoc vt deus citi⁹ illuminet mentem ei⁹ argu. de pe. ⁊ remis. quod quidem. non enim propter suam culpam vel maliciam debet releuari ab huiusmodi pensione horarū: in qua deo tenetur: vt in. c. intelleximus d̄ iudi. hoc guil. in allegato. c. i. super verbo puritate. Sed licet dicta, fatear in excōicato vel deposito / vel degradato: qui sunt suspensi ab officio suo. de cle. exco. mi. c. ij. ⁊. iij. ⁊. c. si celebrat isto titu. cum

ibi notatis:non tamen credo ꝙ simplex peccator aliter dicere ꝙ consueuit:debeat. Talis enim quamuis sit suspensus quo ad se respectu dei:non tamen est suspensus quo ad alios ꝛ quo ad ecclesiam militantem:quoniam concernunt iste solemnitates scilicet de modo dicendi horas:vt in.c.i.de cele.mis.in cle.circa finem scilicet ad hoc de coba.cle.c.fi.ꝛ sic dicit Jo.an. in.c.i.de cele.mis.ꝙ si excōicat⁹ excōicatiōe maiori dicat dominus vobiscum dicendo horas canonicas modo publice modo secrete:talis efficitur irregularis. Irregularitas incurrit excom cum dicit dñs

¶ Trigesimum tercium/an clericus degradatus vel depositus debeat dicere horas canonicas.

Secundo circa idem queritur. Utrum degradatus vel depositus debeat dimittere horas canonicas. Solutio dicendum vt supra proxima questione:ꝙ talis non debet horas canonicas omittere ideo tenetur eas dicere in modum suffragij priuati:ꝛ adiustar layci vt dicitur supra in quarta questione. Ad hoc de cleri co excō.minis.si quis presbyter glo.ij.ꝛ ibi per Jo.an. Inno. ꝛ hosti.in summa de sen.exco.c. vltimo.

¶ Trigesimum quartum an omissio horarum sit peccatum mortale. Questio.xj.

Undecimo queritur principaliter. Utrū is qui tenetur ad horas canonicas eas omittens peccet mortaliter. Solutio dicendum ꝙ cum hore canonice sint in precepto.vt proxi.di.in.c.presbyter de cele mis.in.c.dolentes. Et eodem ti.c.i.in cle.eas omittens cōtra preceptum venit.vnde peccat mortaliter.xiiij.q.i.quod pͣcipit.de vbo.signi.i bis. Si vo omittat eas ex obliuione: peccat venialiter.xxv.di.§.criminis.ver.qui autem sunt minuta. Sed si omittat eas ex impedimento ineuitabili: nullo modo peccat vt dicitur supra in quarta questione. Et de hoc guillel. in rosario in allegato capi.presbyter super verbo horas.ꝛ in c.sequenti in principio. Et per guillel.de mon.lauden. in allegato.c.i.super verbo labiorum.

¶ Trigesimum quintum de particula omissa in horis.

Circa primum queritur. Utrum omittens aliquã partem de ipsis horis canonicis peccet mortaliter. Solutio dicendum. q si ex proposito vel accurata sui negligentia: utpote: quia aliorum̃ fabulis vel negotijs se intromisceret: peccat mortaliter. Alias si ex negligentia aliquid omittit: peccat venialiter: vt in allegato capitulo dolentes. z ibi de hoc per Jo. an.

¶ Trigesimum sextum an dimittere omnes horas diei sit vnum peccatum vel plura.

Queritur secundo circa idem. Utrum pro omnibus horis dimissis peccetur vno peccato vel pluribus peccatis. Solutio dicendum q cum vnũ sit officium totius diei constans ex suis partibus z vnum sit preceptum de horis dicendis: eas omittens tñ offendit in vno precepto z vna omissione: z ideo vnum est peccatum: licet grauius peccat quando plures eius partes omittit scz si omittantur omnes hore: q̃z si omitteret vnam tantum: vt matutinum vel primam / vel aliam horam. hec guillel. in rosario. xxj. di. in. c. presbyter super verbo horis.

¶ Trigesimum septimum de pena clerici non dicentis horas. Questio. xij.

Duodecimo principaliter queritur q̃ pena puniatur omittens dicere horas canonicas. Solutio dicẽdum. q eas horas dimittens siue pretermittens sine iusta causa. Quandoq3 debita obiurgatione compescitur. xcj. di. c. i. cuius littera talis est. Qui autem turpi lucro / vel inhonesto negocio victum sibi querere prohibet de oblationibus ecclesie stipendia consequatur: q si ecclesia ei sufficere non poterit: proprio artificio / vel agricultura exemplo apostoli: qui de labore manuum viuebat: siue necessaria inueniat. i. querat. Ita tamen vt occasione sui corporis: vigilijs ecclesie non desijt: quod absq3 iniquitate. i. infirmitate sui corpusculi nulli impune. i. sine pena conceditur. Cuius casus est: cor-

ripiantur clerici: qui matutinis officijs /vel vespertinis se sub trahunt. Quandoqz stipendio priuatur et excõicatur iuxta capitulum clericus victum in fine eiusdem di. Cuius littera talis est. Clericus victum et vestimentuz sibi artificiolo vel agricultura: absqz officij sui dumtaxat detrimento preparet. Clericus eniz qui absqz corpusculi sui in equalitate vigilijs dee stipendijs priuatus excõicetur. Et dicitur hic vigilijs glo. nõ inde videntur puniendi si desint diuinis officijs: cum non possint percipere necessaria ab ecclesia: cum de altario debeant viuere sm apostolũ. i. corinthio. ix. tamen quia fecerunt sibi preiudiciũ quando permiserunt se promoueri ad tam tenuem ecclesiam sicut est in matrimonio carnali arg. xxxij. q. vj. borrendum. Unde sicut vir tenetur ministrare necessaria vxori: que tamen debitum reddere non valet. xxxij. q. vij. quia proposuisti. Et ita iste tenetur officiare ecclesiam licet pauper sit. Et cũ apostolus dicat. Scio et abundare et esurire etc. xl. di. que dicit ministret ei scz in armis. xxj. q. i. clericus. in fi. Imo videtur qd aufertur ei ecclesia: qui ad tenue beneficium se promoueri consensit vt extra de preben. de monachis. c. vl. Sed quid si a pncipio fuit diues talis ecclesia: cum ad eam promotus est: sz postea vgit ad exiguitatẽ. R. dices clericũ adhuc nõ teneri sed episcopus: tñ in hoc casu et impremisso: debet episcopus eam vnire alijs ecclesijs sic. x. q. iij. vnio. et de cõse. di. i. omnes. Stipendijs glo. sed cui applicantur. Solutio dicendum. qd canonicis insimul cum episcopo. Sed hoc verum est in eo quod õcõi precipiebantur: alias videtur qd tantum canonicis: argu. C. de hereditate de curionum et nauiculariorum. l. i. et. ij. et. iij nisi cũ iniuste priuatus est: tunc oĩa ipse recuperat q̃ amisit. ff. de re militari. Sed certe, ego credo qd suũ bñficiũ debet assignare alicui: qui celebret pro eo: donec ipse est excõicatus vt extra de appel. puenit. sed cui applicabit pot dici sic. notani. xiij. q. ij. in summa. Clericus artificiolo. glo. ex quo artificiolo clericus potest sustentare se: hoc notaui. xiiij. q. ij. in summa. Sed

p supradictis pondera dictum apostoli pma corinthi. nono. vbi ait. Qui altario seruit de altario viuere debet z econtra. z sic qui nō seruit altari. i. ecclie: non debet viuere de altario. i. de redditibus ecclie. z sic etiā est illud nimis vulgatū ꝑpter officiū daf beneficiū: ergo cessante officio debet cessare z beneficium sic in. ca. cum cessante. de appe. Et sic illa die qua sacerdos dicit horas canonicas: facit fructos suos ecclesie: quas si dimittat aliqua lasciuia uel negligentia fructus illius diei: siue redditus debenf illi ecclesie vel pauperibus illi⁹ loci vbi sita est ecclesia in qua habet redditus z in qua intitulatus est: et sic illi ecclesie pro illo tpe debenf tanq̄ vidue. Sed si non dicat horas canonicas gratia alicuius infirmitatis naturalis corporalis: tunc bene gaudet omnibus fructibus z redditibus ecclesie vt in. c. ex parte. de cle. egro. z in plibus alijs iuribus: quoniam nullus obligaf ad impossibile vt iam dictum est. s. in ca. quāto. de consu. z in. c. nemo. de. regu. iu. in. vj. Et per sanctū tho. in sua tertia pte. q. lxxx. ad. viij. vbi dꝭ q̄ leges diuine nec hūane nō obligāt aliquē ad ipossibilia. Et sic ecclesiastici semper deberent operā rebus licitis z honestis dare ne forte si fiat contrariū qd absit erunt causa sue infirmitatis quādoqz non naturalis sed casualis. pro quo vide. ca. significasti. de homi. ij. z. c. cū sit. de postu. Sequr clericus qlibet verbo dei eruditus. artificio victū querat. Itē oēs clerici q ad operandum validi sunt: z artificiola z litteras discant. quod vero non pro emendo aliquid in foro vel in nundinis deambulent: quod si fecerint ab officio suo degradef. Interemptores aūt ab officio declinantes vel negligentius agentes: ab officio suo remoueātur. Itē in cōsilio aurelianen. Clerici vero qui ad opus sācti adesse contēpserint ꝑm arbitriū epi ecclīasticā suscipiāt disciplinā. Cūaūt ad ecclesiā venerint: corde magis q̄ voce deo cantandū meminerint. Et sic dicit augusti. in libro sue confessionis in titulo de pctis ex visu z auditu. cui⁹ verba sunt. Et cōfiteor p auditū q: peccaui per complacentiā sonoꝝ musicorūz consonantiaꝝ z melodiaꝝ vocū ad relationes mūdanaliū no

norũ magis delectatus in vocibu s q̃ in rebus: signanter in ecclesia placendo ignota q̃ per notã celebrata. Si vero castigatus post satisfactionẽ nõ meruerit veniam ab episcopo vel ab officio remoueatur sic in dicto ca. clericus qlibet. xcj. di. vl' ẜm arbitriũ prelati: ecclesiasticã suscipiat disciplinã. xcj. c. i. i. c. clerici. Unde cũ diuerse pene sint expresse in iure. videtur relictũ arbitrio superioris: quam velit penam imponere qualitate persone: z aliis circũstantiis consideratis sic in ca. de cansis de offi. dele. z in ca. finali de transa. Et in ca. sicut dignũ de homi. de hoc p guil. de mõ. laudẽ. in allegato. c. j. sup vbo horas canonicas. Trigesimũ octauũ an clerici omittendi horas sit iniungendũ q̃ reiteret. ¶ Circa hoc primo queritur vtrũ omittenti dicere horas canonicas sit imponẽda penitentia q̃ resumat vel alia satisfactio. Solutio dicendũ q̃ cum per dimissionem horarum videatur census vel debitum retentum quod deo debetur quia sicut seruus ad tributum: sic clericus ad diuinũ officium obligatur sic in capitulo. j. de seruis non ordinã si aliud obsistat semper est pena iniungenda: vt obsequium z debitum deo subtractum restituatur. vt peccatum dimittatur ad hoc de vsu. in ca. cum tua. Et in ca. j. xiiij. q. vij. cum similibus. si tamen cõfessori magis videatur expediens: q̃ peccator aliam agat penitentiã q̃ si reiteret horas ipas canonicas. forte ꝑpter magnam multitudinem ad quã tenetur z sic esset cõculcatio. de re. mili. nemo potest. vl' q̃a forte nĩmis indeuote cõsueuit dicere. tunc potest in aliam penam conuertere. ꝑpter periculum omissionis. argumentũ. lxxx. di. p totũ presens. Hec guil. de mon. lauden. vbi supra.

¶ Xxxix. an cessante impedimento qs teneat ad horas.

Ecundo circa idem querit. Utrum ille qui omisit horas canonicas ex impedimento vel alia causa legittima illa cessante teneat z sibi iniungi debeat: vt ipsas horas omissas recitet. Solutio di-

cendū: φ si tanta fuit infirmitas vel impedimentū φ in totū fuit impeditus dicere: ꝛ per consequens fuit excusatus adiscē dor: tunc non tenetur redicere postφ semel fuit liberatus. De hoc de clericis nō resi. ad audientiā. Si tamen hoc ad cautelā facere vellet: cōmēdandus est ꝰm hosti. ꝛ io. an. de cele. mis. c. i. sup glo. viti. Obligatio. n. semel extīcta: nō reuiuiscit. xx. q. iiij. si ille. Et de pe. di. iiij. diuina clementia. Et de accusationibꝰ de his criminibꝰ. Sed contra hoc facit. nam difficultas pre stationis: non tollit obligationē: sed suspēdit. vt in. c. odoar dus de solu. cū concordantijs ꝫ. ꝛc. deo gratias. finito libro de horis dicendis reddo gratias christo. Et pro supradictis nota φ nullus clericus debet missā celebrare nisi prius dicta prima vł ma. Et potest dici missa vsqꝫ ad horā nonā, sic in c. nocte sancta. de conse. di. i. ꝑ quo vide ca. i. de cele. mis. Et ibi ponit quomō hore canonice sunt septem. Et in ca. sane de cele. mis. sup particula inclinet dicit glo. s. flexis genibus. Et potes dicere verba ista. Salue lux mūdi: vbū prīs: hostia vera: viua caro: deitas integra: verꝰ hō: vł potes dicere vba ista. Trāsub stantientur res iste in corpus ꝛ sanguinem tuū domine ad ho norem ꝛ laudē nominis tui ad confessionem peccatorum ꝛ ad salutem animarum nostrarum. ꝛc. Sed nota qualiter debent dicere horas beneficiati diuites ꝛ beneficiati pauperes. Pro cuius declaratione vide capitu. presbiter. de celebratiōe missa rū. super ꝑticula presbiter. ꝛ sunt notanda glo. persoluat con silium est vt simul dicat omnes horas: ne superuenientibꝰ oc cupationibus aliquā horam dimittat. Et intelligitur de cleri cis pauperibus quos ad opus rurale oportet exire vt in litte ra patet. alias suo loco ꝛ tempore dicende sunt singule hore ca nōnice. Et quia nuper dictum est aliquam horam. Tu dic φ si clericus horās canonicas dimittit: puta ex infirmitate: non tenetur eas resumere. Si aūt dimittat propter aliquam mun danam occupationem vel alias omisit: tunc si paucas omisit discretus confessor debet illi iniungere penitentiam vt eas re dicat vt puniatur in eo in quo deliquit. vt supra de tempo. or-

di.litteras. Et de iu. patrõ. pastoralis. Et sic sapientie. xi. dici-
tur. per que quis peccat: per ea z torqueri debet. Si autem
clericus omisit multas horas est sibi alia penitentia iniungen-
da. Ipse tamen benefaceret si eas reiteraret. t. si diceret. Be-
ne tamen valet absolutio in aliam penitentiam. fm bosti. z io.
an. ¶ Et nota pro supradictis quid dicat diuus thomas in
is quotli. quotli. primo articulo septimo finalibus verbis z est
Ad tertiũ dicendũ q licet peccatum non sit a deo: tamen deus
peccatum quandoqz ordinat ad hoc vt sit alicui salutis occa-
sio. Et quotlibz duodecimo articulo septimo dicit thomas q
solus deus mouet voluntatẽ. Et pro dictis vide quid dicant
doctores super capitu. cum marthe de cele. mi. et est. Ad eui-
dentiam istius decretalis nota q vestimenta altaris debent es-
se munda z sacrata ab episcopo z benedicta z honesta z ab ho-
minibus ecclesiasticis debent tractari z non ab alijs seculari-
bus: que vestimenta si vetustate consumãtur non debent ap-
poni in alios vsus sed debent apponi in sacrario ecclesie de cõ-
secratione di. i. in. ca. altaris. z. ca. vasa. z. c. vestimenta. Item
calix z patena vt dictum est debent esse de auro vel argento vl'
stanno. Non autem debent esse vitrea vel lignea vt de cõse.
di. i. in ca. calix. z in ca. vasa. Item sacrificium altaris debet fie-
ri in panno lintheo. i. lineo z mundo ab episcopo cõsecrato de-
lino procurato et contexto: sicut corpus dñi fuit positũ in syn-
done munda linea pura. fuit ergo positum corpus christi in
sirico panno vel cincto/vel celebrari non debet vel non potest
intelligas tamen q pala vel palee sunt vestimenta altaris sic
de conse. di. i. ca. altaris. z ca. nemo. Itez nota q licet iura a vi-
deanẽ circa hoc cõtrariari. s. q̃ hora diei missa debeat celebrari.
Dic tñ q iura q̃ dicunt q ante tertiam missa non debet cele-
brari loquuntur. s. in ecclesijs collegiatis: et de missa solenni:
ita intellexit de conse. di. ij. ca. necessarie. Item iura que dicunt
q añ tertiã põt missa celebrari loquunẽ de missis peculiarib'
de cõse. di. i. c. nocte. Sed iura q̃ dicũt q post tertiã vsqz ad no-
naz põt missa celebrari: loquũẽ in q̃tuor temporib' ieiunioz z

alijs ieiunijs.s.similibus de conse.di.i.c.solent.sic in.c.q̃ a pa
tribus.lxxj.di. Item est notandum q̃ missa non debet celebra
ri sine igne z candela cerea: quoniam cera significat virgnita-
tem z sepum corruptionem: igitur tantum sacramentum nō
debet celebrari cum candela sepi: sed cuz candela cere. Et cle
ricus qui hoc non seruat punitur pena posita in.c.fi.de bap.z
eius effe. Cuius casus talis est baptizatus per latinū xpianū
vel per grecum: non est iterum baptizandus. Et sic dicit text⁹
inter cetera. Uolentes igitur tantum scādalum ab ecclesia dei
amouere: sacro suadente concilio districte p̃cipimus: vt talia d
cetero nō presumāt cōformātes se tanq̃ filij obedientie sacro-
sancte romane ecclesie matri sue: vt sit vnum ouile z vnus pa-
stor. Si quis autem tale quid presūpserit: excōicationis mu-
crone percussus: ab officio z beneficio ecclesiastico deponatur
tale quid.s.q̃ ipsi greci baptizatos a latinis iteruz baptizare
ausu temerario presumebant. Excōicationis mucrone.i.excōi
cati sūt ipso iure. Et sic tenet tho: in quarto di.iiij.arti. vltimo
q̃ hereticum est ponere q̃ baptismus debeat iterari. Itē mis
sā celebrās: non debet solus eam celebrare. Si hoc facit pmit-
titur pena posita de conse.di.i.in.c.hoc quoqz.ita statutū est.
zc̃.z cum clericis z non cū fēia. Sed pro dictis z multis alijs
vide cap̃lm nichil contra.vij.q.i.cuius casus est. Sacerdos si
necessitate preoccupatus fuerit cepta sacramenta per aliū ex-
pleantur. Et dicitur hic interrupta noscantur glo.i.nō exple-
ta remaneāt.vl̃ presbytero.glo.p̃sbyter ergo pōt supplere mis
sam ab ep̃o incoactam arg.hic.z.xxv.di.c.i.vbi dicitur. Nō
archip̃sbyter supplet defectū absentis ep̃i in cantando. Sed
cōtra de cōse.di.ij.c.vltimo.vbi dicit̃. In altari in quo missam
ep̃us cātauerit: p̃sbyter eo die: aliam celebrare non presumat.
Solutio dic q̃ nouam missam non posset incipere: sed porē
consumare pōt. Incipiat ergo vnus vbi alter destitit: tunc
eam reincipiet. Similiter si deficit in sacra: alter a principio
incipiet Idem dico in baptismo: vt alter de nouo illud rein-

cipiat: q2 hec sunt sacramenta vnitatis. de ordinatione. Idem credo: vt xxiij. di. in ca. quorundam. Similiter iudex incipiet: vbi alter predecessor terminauit. ff. de iudi. edict. Sed nunquid pransus potest supplere: dic q non. Item vsq3 ad nonam tantum sit hec suppletio. s. matutinis vel vesperis non expletis: sz vsq3 ad quod tempus possit fieri suppletio: dubitatur. dicitur tamen q quousq3 expleri possunt ab alio. Sed de sacerdote quid dicemus quidam venit ad confessionem qui est in more alicuius peccati mortalis. Solutio dicendum q si talis non potest habere copiam sacerdotis: q missam perficere debet licet peccet. Et sic talis cum proposito confitendi et satisfaciendi dum tempus se offerat debet perficere missam. Et q talis peccet in celebrando vt nuper dictum est. sic in ca. de homine. de cele. mis. Item est hic argu. s. q duo imperfecta faciunt vnum perfectum sic. iiij. q. iij. in. c. testes per totum. Item in criminali. l. di. sepe. et de pe. di. prima tres sunt. et. C. de dona. sancim⁹. i fine. xvj. q. iij. §. potest. Et an sacerdos dicendo se peccatorem cum vadit ad altare peccet. si non sit peccator. dic videtur q sic vt in ca. cum humilitatis causa. xxij. q. ij. cuius littera talis est. cum humilitatis causa mentiris: si non eras peccator antequam mentireris: mentiendo efficieris: quod vitaras. veritas in te non est: nisi te ita dixeris peccatorem: vt etiam esse cognoscas. veritas autem ipsa est vt quod est dicas. Nam quomodo est humilitas: vbi regnat falsitas. Casus Non licet alicui causa humilitatis mentiri. Cum humilitatis causa. glo. sed nonne bonarum mentium est ibi recognoscere culpam: vbi culpa non est. vt in ca. ad eius. di. v. Respōsio in genere: potest quis dicere in genere se esse peccatorem: quia nemo sine crimine viuit. vt. xxv. di. §. criminis. etiam recognoscendo in se culpam esse non peccat: dummodo hoc credat vere esse quod dicit. vt quadragesima. di. ante omnia. Et sic etiam peccata mortalia sunt in hominum potestate: sed non peccata venialia. sic prima iohan. primo. vbi dicit. Si dixerimus q peccatum non habemus: ipsi nos seducimus: et veritas in nobis non est. Sed an laycus possit respondere vel seruire clericis

quãdo celebrãt: dic ꝙ potest respondere amẽ. ꝛ sũia. xxx. di.
ca. hec scripsimus. Sed ꝙ inter pascha resurrectionis ꝛ pen-
thecostẽ genuflexio fieri non debeat nisi causa humilitatis log
tur in capi. Si quis presbiter. di. xxx.

¶ Nota quomodo augustinus eps yponensis vidit ho-
mines capita non habentes.

Inde quid dicat augusti. in suo libro de cõfessioni-
bus ꝛ ſmonibus in sermone de non vendẽdo sa-
cramenta in ſmone nono in quo inter cetera qua
si in fine dicit. O fratres mei sic ꝛ sacerdotes pa-
ganoꝝ dum offerre debent diis suis incensa ab omni malo vt
possunt abstinent se. Ecce iã ego episcopus yponensis eram:
ꝛ cum quibusdã seruis dei ad ethiopiã perrexi: vt eis sanctum
christi euangelium predicarem: ꝛ vidimus ibi multos homi-
nes ꝛ mulieres: capita non habentes: sed oculos grossos fi-
xos in pectore: ꝛ cetera membra nobis equalia habentes: in-
ter quos sacerdotes vxoratos: tante tamen abstinentie erant
ꝙ licet sacerdotes omnes: vxores haberent: nunquã tñ nisi se
mel in anno eas tangere volebant: qua die ab omni sacrificio
se abstinebãt: vidim⁹ etiã in interioribus ptibus ethiopie ho-
mines vnũ oculũ tantũ in fronte habẽtes: quoꝝ sacerdotes cõ
uersationes hominũ fugiebant. Et ab omni libidine carnis
se abstinebant. Et in septimana in qua diis suis thura offerre
debebant: ab omni libidine carnis se abstinebant: ꝛ nichil sume
bant. Adetretam aque per diem potabãt. ꝛ sic contenti manẽ-
tes digne sacrificiũ diis suis offerebãt ſm eorum conceptum.
O grandis christianoꝝ miseria: ecce pagani doctores fide-
liũ facti sũt: ꝛ pctõres ꝛ meretrices ꝑcesserũt fideles ĩ regno
dei. Nõ ğ sic ffes: õ sic deũ nõ tñ diligam⁹ ore: sed etiã ope
ꝛ veritate. tũc veri eius ministri erim⁹: si sobrie: si iuste: si caste

vixerim⁹: qui est benedict⁹ in secula secloꝫ. amen.
Ista placuit scribere in exẽplũ, sacerdotũ nr̃i tem
poris pñtis ꝛ futuri.

Et q2 ſm tho in. iiij. di. vj. dr̃ ꝙ Roma. pontifici ꝛ

epis couenit baptizare z pdicare ex officio z coniurare z alia b⁹ mōi facere: z inferiorib⁹ sacerdotib⁹ nō couenit ex officio: sꝫ ex cōmissiōe suoꝝ supioꝝ: ideo sequit exorzismus salis cui⁹ dā cō iurationis nubiū z demonioꝝ sequētis edite p doctissimos vi ros i sctissima theologia pfessores ybernie. Et ipe qdē creber rime a nōnullis pſbiteris regsit⁹ fui incessanter: vt de hac ma teria qcq̄ cōscriberē. Decreui igit eoꝝ intuitu inpresentiaꝝ d ea nōnichil (p vt cōducere mihi videbit) declarare. Pmo igit ponit exorzism⁹ aque: de q̄ diu⁹ tho. in. iiij. di. vj. ad tertiū in solutione quinti argumēti vbi dicit. Cum etiā p aquā bene dictam qua post baptismū aspergimur. aliqua potestas demo nis reprimatur. Sed quia apostolus dicit ad colo. iij. quicqd feceritis in nomine dñi nr̄i ihesu christi facietis. z in ca. in no mine domini. xxiij. di. Et grego. iij. dialogo. capit. vij. narrat de quodam iudeo qui signo crucis se munierat contra demo nes cui demones. Ue ve tibi vas vacuum sed bene signatum Et sic tu in oīb⁹ operib⁹ bonis tuis sic sēp debes incipere. in nomine patris z filij z spiritussancti amen. z dicitur hic in bo nis operibus ergo non in malis. Pro quo nota quid dicat ec clesia in dominica. xxiij. z est. Uidisti aliquando euntez ad fur tum deuz orare: vt bene prosperetur in furto / aut qui vadit ad fornicationem nunquid signum crucis ponit in fronte: vt non comprehendatur in crimine: quod si fecerit non iuuat: quia ne scit iusticia dei patrocinium dare criminibus zc.

¶ Sequitur exorzismus aque contra fulgura z tonitrua. Ad iutorium nostrum in no✠mine domini. Qui fecit zc. Sit no mē domini bene✠dictum ex hoc nunc zc.

¶ Exorcizo te creā salis z aq̄ i noīe dñi nr̄i ihū xp̄i naza reni crucifixi filij dei: vt ablutio sis i his locis in qb⁹ aspsꝰsue ris: ad expurgādos imūdos z erraticos spūs oēsqꝫ nephariā viz diaboli pellēdā. Et oēs figuras: z oēs fātasticos cōcep tus sathane exterminādos z fulgura z sidera q̄ missa videtur in has arbores z segetes: vt nō boibus aut pecoribus aut ter ris / aut vineis vel frugibus noceant: sed abscedant z fugiant p inuocationē patris z filij dñi nostri ihū xp̄i z spūssancti qui

christus venturus est iudicare viuos et mortuos et seculum per ignem benedicat etiam secundum quod benedicitur omnibus diebus dominicis. Oratio. Oremus.

Omnipotens sempiterne deus: parce metuentibus: et propitiare supplicibus: vt post varios nubium et venti procellarum: in materiam transeat laudis commutatio potestatis per dominum nostrum iesum christum filium tuum qui venturus est iudicare viuos et mortuos et seculum per ignem. amen.

¶ Et his peractis indutus sacerdos saltim superpelicio et orario. i. stola accipiat crucem et ponat se contra tempestatem: et vbi inuenerit in hac lectura crucem: faciat ipse crucem cum manu in qua habuerit crucem. et sic incipiat in nomine domini.

Ecce cru ✠ cem domini alleluia: fu ✠ gite partes aduerse alleluia. vin ✠ cit leo de tribu iuda alleluia. ra ✠ dix dauid alleluia. Crux benedi ✠ cta: in qua triumphauit rex angelorum: fugite partes aduerse alleluia. christus vincit. chri ✠ stus regnat. chri ✠ stus imperat. christus ab omni malo nos defendat. amen. Benedictus es domine deus patrum nostrorum: et laudabilis et gloriosus in secula. Et benedictum nomen glorie tue: quod est sanctum et laudabile. Benedictus es in templo glorie tue et laudabilis. Benedictus es super ceptrum diuinitatis: et laudabilis. Benedictus es qui ambulas super pennas ventorum: et laudabilis. Benedictus es qui sedes super cherubim et intueris abissos: et lau ✠ dabilis. Benedicant te omnes angeli sancti tui: et laudent ✠ te. Benedi ✠ cant te celi et terra et mare: et omnia que in eis sunt: et laudent te. Gloria patri et filio et spirituisancto. Sicut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum. amen. Clericus indutus superpelicio et orario dicat: hic tribus vicibus: Ecce crucem domini sicut dictum est supra. demum dicat. Sanctifica nos domine: signa ✠ culo sancte crucis. vt sit nobis obstaculum contra seua iacula inimicorum nostrorum visibilium et inuisibilium. Defende nos domine per precium san ✠ ctum sanguinis tui:

per quem nos redemisti amen. Oratio.

Domine deus pater omnipotens nos famulos tuos tue magestati subiectos: per unicum filium tuum: virtute spiritussancti bene✠dic ✠ pro✠tege ut ab omni hoste securi in tua iugiter laude letemur: per eundem dominum nostrum iesum xpm filium tuum qui tecum vivit ✠ regnat in secula seculorum amen. Per tu✠am crucem salua nos xpe redemptor noster: qui mortem nram moriendo destruxisti: ✠ vitam resurgendo reparasti: miserere nostri iesu xpe benigne: qui passus es pro nobis clementer. Dic incipe euangelium: ✠ dic dominus vobiscu. Et cu spiritu tuo. Initium sancti euangelij sm iohannem: gloria tibi domine: qui natus es d virgine. In noie pris ✠ filij ✠ spus sancti amē.

In principio erat verbum. Et verbum erat apud deum. Et deus erat verbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Et sine ipso factum est nichil. Quod factum est in ipso vita erat. Et vita erat lux hominum. Et lux in tenebris lucet. Et tenebre eam non comprehenderunt. fuit homo missus a deo: cui nomen erat iohannes. Hic venit in testimoniu ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent per illum. non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lumine. Erat lux vera: que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. In mundo erat: ✠ mundus per ipsum fact⁹ est: ✠ mundus eum non cognouit. In propria venit ✠ sui eum non receperunt. Quotquot autem receperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri. his qui credunt in noie eius. Qui non ex sanguinib⁹ nec ex voluptate carnis: Neqz ex voluptate viri: sed ex deo nati sunt. Et verbum caro factum est. Et habitauit in nobis. Et vidimus gloriam eius gloriam: quasi unigeniti a patre plenum gratie ✠ veritatis. Deo gratias. osanna filio dauid benedictus qui venit in nomine domini osanna in excelsis. Item dic canticum illorum trium puerorum. s. sydrach. missach. ✠ abdenago ✠ est.

Enedicite omnia opera domini dño: laudate: et super exaltate eum in secula. benedicite angeli domini domino: benedicite celi domino. benedicite aque omnes: que supra celos sunt domino. benedicite oēs vtutes dñi dño. bñdicite sol et luna dño: bñdicite stelle celi dño. bñdicite ymber et ros dño: bñdicite oēs spūs dei domino. bñdicite ignis et estus dño: bñdicite frigus et estas dño bñdicite rores et pruina dño: bñdicite gelu et frigus dño. bñdicite glaties et niues dño: bñdicite noctes et dies dño. bñdicite lux et tenebre dño: bñdicite fulgura et nubes dño. bñdicat terra dñm: laudet et superaltet eum in secula. bñdicite mōtes et colles dño: bñdicite vniuersa germinantia in terra dño. bñdicite fontes dño: bñdicite maria et flumina dño. bñdicite cete et oīa que mouent in aquis dño: bñdicite oēs volucres celi dño. bñdicite omnes bestie et pecora dño: bñdicite filij hominū domino. bñdicat israel dñm: laudet et superexaltet eum in secula. bñdicite sacerdotes dñi dño: bñdicite serui dñi dño. bñdicite spiritus et aīe iustorum dño: bñdicite sancti et humiles corde dño. bñdicite anania. azaria misael dño: laudate et supexaltate eum in secula. bñdicamus patrem et filium cum sancto spiritu: laudemus et superexaltemus eum in secula. benedictus es dñe in firmamento celi laudabilis et et gloriosus et superexaltat⁹ in secula. amen. Et dic in principio erat verbum vt nuper scriptū est. Item postea peracto euangelio de in principio: dicito psalmos sequentes. Benedixisti domine terram tuam: auertisti captiuitatem iacob. Remisisti iniquitatem plebis tue: operuisti oīa peccata eorum. Mitigasti omnem iram tuam: auertisti ab ira indignatiōis tue. Conuerte nos deus salutaris noster: et auerte iram tuam a nobis. Nunquid ineternum irasceris nobis aut extēdes iram tuam a generatione in generationem. deus tu cōuersus viuificabis nos: et ples tua letabitur in te. Ostende nobis domine misericordiam tuam: et salutare tuum da nobis. Audiam qd loquatur in me dominus deus: qm̄ loquetur pacē in plebem suam. Et super sanctos suos: et in eos qui conuer-

tuntur ad cor. Verumtamen prope timentes eũ salutare ipsi-
us: vt inhabitet gloria in terra nostra. Misericordia ⁊ veritas
obuiauerunt sibi: iusticia ⁊ pax osculate sunt. Veritas de terra
orta est: ⁊ iusticia de celo prospexit. Etenim dominus dabit be
nignitatem ⁊ terra nostra: dabit fructum suum. Iusticia ante
eum ambulabit: ⁊ ponet in via gressus suos. Et etiam dic be
nedictus. Luce. j. Psalmus. lxxxiiij.

Benedictus dominus deus israel: quia visitauit ⁊
⁊ fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu
salutis nobis: in domo dauid pueri sui. Sicut lo-
cutus est per os sanctorum: qui a seculo sunt pro-
phetarum eius. Salutem ex inimicis nostris: ⁊ de manu om-
nium qui oderunt nos. Ad faciendam misericordiã cũ patrib⁹
nostris: ⁊ memorari testamenti sui sancti. Iusiurandum quod
iurauit: ad abraham patrem nostrum daturum se nobis. Ut si
ne timore de manu inimicorum nostrorum: liberati seruiamus
illi. In sanctitate ⁊ iusticia coram ipso: omnibus diebus nr̃is.
Et tu puer ꝑpheta altissimi vocaberis: preibis enĩ ante faciẽ
domini parare vias eius. Ad dandam scientiam salutis plebi
eius: in remissionem peccatorum eorum. Per viscera miseri-
cordie dei nostri: in quibus visitauit nos oriens ex alto. Illu-
minare his qui in tenebris: ⁊ in vmbra mortis sedent ad diri
gendos pedes nostros in viã pacis. Psalmus. clxvij.

Lauda hierusalẽ dñm: lauda deũ tuũ syon. Quo-
niã cõfortauit seras portarũ tuarum: ⁊ benedixit
filijs tuis in te. Qui posuit fines tuos pacem: ⁊
adipe frumenti saciat te. Qui emittit eloquiũ suũ
tre: velociter currit sermo eius. Qui dat niuẽ sicut lanã: nebu
lam sicut cinerem spergit. Mittit cristallũ suã sicut buccellas
ante faciem frigoris eius quis sustinebit? Emittet verbũ suum
⁊ liquefaciet ea: flauit spirit⁹ eius ⁊ fluent aque. Qui annunci-
at verbum suum iacob: iusticias ⁊ iudicia sua israel. Non fe-
cit taliter omni nationi: ⁊ iudicia sua nõ manifestauit eis.

Gloria patri ⁊ filio ⁊ spirituisancto. ⁊c.

Laudate dominũ de celis. laudate in eũ excelsis. Laudate eum omnes angeli eius: laudate eum omnes virtutes eius. Laudate eum sol ⁊ luna: laudate eum omnes stelle ⁊ lumen. Laudate eũ celi celorum: ⁊ aque omnes que super celos sunt laudent nomen domini. Quia ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊ creata sunt. Statuit ea ineternũ ⁊ in seculũ seculi: preceptũ posuit ⁊ non preteribit. Laudate dominũ de terra dracones ⁊ omnes abissi. Ignis grando nix glacies spiritus procellarum: que faciunt verbum eius. Montes ⁊ omnes colles ligna fructifera ⁊ omnes cedri. Bestie ⁊ vniuersa pecora serpẽtes volucres pennate. Reges terre ⁊ omnes populi: principes: ⁊ omnes iudices terre. Iuuenes ⁊ virgines senes cũm iunioribus laudent nomen domini: quia exaltatum est nomen eius solius. Confessio eius super celum ⁊ terram: ⁊ exaltauit cornu populi sui. Hymnᵘ oĩbus sanctis eius: filijs isrl' pplo appropinquantis sibi. Cantatate domino canticum no. ⁊c. Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento ṽtutis eiᵘ. Laudate eũ in ṽtutibᵘ eius: laudate eũ ẽm multitudinem magnitudinis eius. Laudate eũ in sono tube: laudate eum in psalterio ⁊ cithara. Laudate eum in tympano ⁊ choro: laudate eum in cordis ⁊ organo. Laudate eum in cimbalis bene sonantibus. Laudate eum in cimbalis iubilatiõis omnis spiritus laudet dominum.

Ecce ✠ crucem domini. ⁊c. vt supra tribus vicibus. Et etiã. Pater noster. cum aue maria. ⁊c. Ostende nobis domine misericordiam tuam. Et salutare tuum da nobis. Esto nobis domine turris fortitudinis. A facie inimici. Exurge domine adiuua nos Et libera nos domine propter nomen tuum. Domine exaudi orationem meam: ⁊ clamor meus ad te veniat.

Oratio. Oremus.

OMnipotens sempiterne deus: qui dedisti famu-
lis tuis in confessione vere fidei eterne trinitatis
gloriã agnoscere: ⁊ in potentia magestatis adora
re vnitatem: quesumus vt eiusdem fidei firmita-
te ab oībus semper muniamur aduersis te prestante deus no-
ste: qui in eadem trinitate perfecta viuis ⁊ regnas deus per in
finita seculorũ secula. amen.

SEdet angelus ad sepulchrum domini stola cla-
ritatis coopertus: videntes eum mulieres nimio
terrore perterrite astiterũt a longe: tũc loquutus
est angelus: ⁊ dixit eis. Nolite timere: dico vo-
bis quia quem queritis mortuum iam viuit: ⁊ vita hominum
cum eo surrexit all'a. versiculus. Crucifixum cum carne lauda
te: ⁊ sepultum propter nos glorificate. Resurgentẽq; de mor
te adorate: ⁊ dubitare nolite. fidelis sermo ⁊ omni acceptione
dignus michael archangelus: qui pugnauit cũ diabolo: gra
tia dei ille victor in celis stetit. Ille hostis antiquus patuit rui
nam magnam. factum est silentium in celo: dũ cõmitteret bel
lum dracho cum michaele archangelo qui pugnauit. Tuam
cru✠cem adoramus domine: tuam gloriosam recolimus pas
sionem. Miserere nostri: qui passus es pro nobis: miserere no
stri iesu xp̃e miserere nostri. Oremus. Benedi✠ctio dei p̃ris
omnipotentis: ⁊ fi✠lij ⁊ spi✠ritus sancti: descendat ⁊ mane-
at super nos: ⁊ super omnes segetes. Et super omnes arbores
Et super omnes fructus terre amen. O fo. Oremus.

OMnipotens sempiterne deus: qui iordanis flu-
men benedi✠xisti vnde baptismum tuum accepi
sti: benedi✠cere ⁊ sanctificare digneris omnes nu
bes istas: vt fundant aquam benedictam: in no-
mine pa✠tris ⁊ fi✠lij ⁊ spi✠ritus sci. amen. O fo. Orem'

DOmine de' q̃ fecisti mare rubrum partiri: ⁊ mu-
ros aquas stare ad dexteram ⁊ ad sinistram po-
puli israelitici quicq; eundem populũ per mediũ
maris eiusdem transire fecisti: fac nubes istas p

tiri:ꝛ ſicut nix fugit ante faciem ſolis:ita nubes iſte fugiāt ante faciem populi xp̄iani.amen.

¶Aqui comiença la muy ſancta ꝛ muy v̄tuoſa cōiuraciō cōtra las tempeſtades compueſta de ſcō Biendano ꝛ eſt nomē ꝓpꝛium cuiuſdā ſancti illarum partium. Es apꝛouada poꝛ muy verdadera: poꝛ todos los doctoꝛes de ybernia. Et īcipit

N noīe pātris ꝛ filij ꝛ ſpūſſancti amen. Et iterū in noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i nazareni Amen. Pr̄ nr̄ Aue maria. Coniuro te tēpeſtas valida per pa✠trē ꝛ fili✠um ꝛ ſpūm ſan✠ctū. Et per bonitatē patris. ꝛ per bonitatē filij. ꝛ per bonitatē ſpūſſancti. ꝛ ꝑ claritatē patris. ꝛ per claritatē filij. ꝛ per claritatē ſpūſſancti. ꝛ ꝑ dignitatē patris. ꝛ per dignitatē filij. ꝛ per dignitatē ſpūſſancti. Et per oīa q̄ dn̄s noſter ieſus xp̄s ad laudē ꝑ honoꝛē noīs ſui creauit: vt ꝓcul recedas a finib⁹ nr̄is ſiue in mari ſiue in mōtib⁹ lapilloſis: vt nō noceas vnq̄ fructib⁹ noſtris. Et ſic eſt ſeparatū celū a terra: dulce ab amaro. Infern⁹ a paradiſo: ſic ſias remota: ꝛ ꝓcul expulſa per hec ſanctiſſima nomina ꝛ per hanc ſanctiſſimam coniurationem ab omni laboꝛe mundano amen. Adiuro te tempeſtas crudeliſſima per ſcām mariā genitricē dei. ꝛ per caſtitatē ſuā. ꝛ per coꝛonam ſuaꝫ. ꝛ per caput ſuum. ꝛ per oculos ſuos. ꝛ per membꝛa ſua. ꝛ per bonitatē ſuā ꝛ per ſpem. ꝛ per claritatē ſuam. ꝛ per bona ſua. ꝛ per virtutes ſuas. vt cito recedas ꝛ fugias a finibus noſtris. E nō noceas frugibus nec meſſibus nec vineis nec laboꝛib⁹ noſtris amen. Si✠quis vr̄m ſine peccato eſt pꝛimus lapidem mittat. Coniuro te tempeſtas ſeuiſſima: de qualicūqꝫ ſis natura per ſcām cru✠cem: in qua dominus noſter ieſus xp̄s pependit. ꝛ ꝑ lanceam: cum qua vulneratus eſt. ꝛ per clauoſ: cum quibus crucifixus fuit. ꝛ per ſanguinem ꝛ aquam: que de latere eius fluxerunt pꝛopter humanam generis redemptionē. ꝛ per ſiguūꝫ cru✠cis. ꝛ per quatuoꝛ bꝛachia crucis: ſicut ſeparatur celum

a terra:iustum ab iniusto:infernus a paradiso:sic fias remota per hec sanctissima nomina ⁊ per hanc sanctissimam coniura tionem: ab omni labore ⁊ fructu mūdano siue in mari siue in terra deserta vel in montibus lapillosis: vt non habeas pote statem inferre dammum illis nec nobis xp̄ianis amen. Cir✠cumdet te deus pater. Circum✠det te deus filius. Cir✠cum det te deus sp̄us sanctus: dura tempestas ⁊ seuissima. amen. Destruat te deus pater. destruat te deus filius. destruat te de us spiritus sanctus tempestas nebulosa amen. xp̄s vin✠cit. xp̄us re✠gnat. xp̄s im✠perat. christus tempestatem malam destruat: vt nullis xp̄ianorum fructibus noceat. amen. Coniu ✠ro te: ⁊ ad✠iuro te tempestas seuissima per sanctum micha elem archangelum. ⁊ per gabrielem. ⁊ per raphaelem. ⁊ per raguelem. ⁊ per vrielez. ⁊ per omnes sanctos angelos ⁊ archā gelos: ⁊ per nomina illorum. Et per coronas illorum. Et per fidem illorum. ⁊ per omnia opera bona illorum. ⁊ per omnia tormenta illorum. ⁊ per charitatem illorum: vt cito fugias tē pestas tenebrosa ⁊ turbulentissima procul ⁊ recedas a finib⁹ nostris amen. Coniuro te: ⁊ adiuro te grandinosa tempestas que in nubibus es dura tenebrosa: seua atq; mala: per sanctū iohannem baptistam: qui dominum nostrum ihesum christu; in flumine iordanis baptizauit. Et per omnes sanctos dei ⁊ sanctas. Et per prophetas: qui aduentum domini predicaue runt. Et per duodecim apostolos dei scilicet. petrum. paulum andream. ⁊ iacobum. philippum. ⁊ bartholomeum. thomam atq; thadeum: ⁊ per symonem atq; mathiam. Et per iudam atq; iohannem. Et per quattuor euangelistas scilicet Ma theum. Marcum. Lucam: ⁊ Johannem. Et per omnes sanctos discipulos dei. Et per nomina illorum. Et per co ronas illorum. Et per capita illorum. Et per oculos illorum Et per barbas illorū. et per manus ⁊ pedes illorū. Coniu ro te: ⁊ adiuro te tempestas crudelissima per ieiunia sanctorū oīu; ⁊ sctāz ⁊ p abstinentiā illorū. ⁊ p cōfessionē. ⁊ p missas il loz ⁊ p charitatē illoz: et p penas illorū. ⁊ per sanguinē illoz ⁊ elemosinas illorū. ⁊ p abstinentiā illorū. ⁊ p oīa bona ope

ra illorum. ⁊ per omnes virtutes illorum. vt ꝑ hec omnia san
ctorum sanctissima adiuuamenta: seuissima tempestas ꝓcul
recedat a finibus nostris siue in mari siue in terra deserta. vt
nec fructibus nec arboribus nec segetibus hominum noceat.
amē. ¶Coniuro te ⁊ adiuro te tempestas turbulēta ⁊ nigra atq;
tenebrosa: per hec sanctissima dei noīa: que sunt al✠pha ⁊. ✠ o
i. prin✠cipiū ⁊ fi✠ nis. primus ⁊ no✠ uissimus. O ꝑ✠ fortis.
O n ✠ bonus. on✠ pijssimus. O deus thethragramaton. im
mu✠ tabilis. inui ✠ sibilis. crea ✠ tor. fi✠xpus. hemanuel. dn̄s
vnige ✠ nitus. laus. eloys. elo✠ y. sabbaoth. ado✠nay. agi
✠os. othe✠os. Ys ✠ quiros. athana ✠ tos. ⁊ per omnia alia
sanctissima nomina dei: vt precepi: ⁊ adhuc precipio tu adiu-
rata tempestas ꝯproculdubio cito recedas a finibus nostris:
amen. ¶Christus ✠ vincit. christus ✠ regnat. christus ✠ impe-
rat. christus ✠ ab omni malo nos defendat. amen. ¶Coniuro
te ⁊ adiuro te tempestas seuissima de qualicunq; sis natura
percentum quadraginta quattuor milia martirū qui christi
nomine passi sunt. ⁊ per nomina illorum. ⁊ per capita illorum
⁊ per coronas illorum. ⁊ per puericiam illorum. ⁊ per sangui-
nem illorum. ⁊ per penas illorum. ⁊ per gloriam illorum vt si
cut precepi ⁊ precipio. ⁊ adiuraui ⁊ adiuro: fugias procul ⁊ re
cedas a finibus nostris. amen. ¶Coniuro te ⁊ adiuro te iterum
tempestas mala per viginti quattuor seniores qui quotidie de
um laudant ⁊ nouū cāticū cātāt ante illum. ⁊ ꝑ senectutē illoꝝ
⁊ ꝑ oīa opa bona illoꝝ. ⁊ iterū ꝑ laudes qbꝰ deū laudāt. ⁊ per
glīa3 illoꝝ. ⁊ iteꝝ ꝑ oīa opa bona illoꝝ: vt ꝓcul fugias ⁊ rece-
das a finibꝰ nr̄is amen. ¶Cōiuro te ⁊ adiuro te tēpestas mali-
gna. ꝑ sctm̄ stephanū ꝓthomartirē. ⁊ ꝑ sāctū laurētiū. ⁊ ꝑ san
ctū antoniū. ⁊ ꝑ sctm̄ cristoforū. ⁊ ꝑ scū3 corneliū. ⁊ ꝑ scū3 cipri
anū. ⁊ ꝑ sctū3 mauriciū. ⁊ ꝑ socios eiꝰ. ⁊ ꝑ oēs scōs mr̄s dei.
⁊ ꝑ coronas illoꝝ. ⁊ ꝑ mēbra illoꝝ. ⁊ ꝑ oīa bona opa illoꝝ: vt ꝓ
cul fugias a finibꝰ nr̄is. amē. ¶Cōiuro te iteꝝ tēpestas mala
tenebrosa ꝑ sanctū martinū. ⁊ ꝑ sanctū nicolaū. ⁊ ꝑ sctū3 bn̄di
ctū. ⁊ ꝑ sctū3 bartholomeū. ⁊ ꝑ sctū3 andreā. ⁊ ꝑ sctū3 gregoriū
⁊ ꝑ sctū3 augustinū. ⁊ ꝑ sanctū hiēdanū. ⁊ ꝑ sanctū patriciu3.

z p oēs scōs cōfessores. z p coronas illoꝝ. z p capita illoꝝ. z p mēbra illorū. z per sauguinē illoꝝ. z p penas illorū. z p oīa bona opa illoꝝ. z p hec sctissima adiuramēta: vt nō habeas potestatē nocēdi nobis nec reb⁹ nr̄is. z sic ex pte dei iterū te cōiuro vt nō noceas nobis nec reb⁹ nr̄is vt nec arborib⁹ nec fructib⁹ nec segetib⁹ nr̄is: sꝫ in pace a finib⁹ nr̄is recedas amē. taliter vt nō iferas dānū nec nobis nec fructib⁹ nec laborib⁹ nr̄is. amē. ¶ Coniuro te z adiuro te iteꝝ tēpestas mala p tres pueros. s. sidrach. misach. z abdenago. z p tres reges. s. casp. baltasar z melchior. z p quattuor flumina. padisi emanātia: q̄rum noīa sūt hec. phisō. giō. tigris. z eufrates. cōiuro te p solē. z p lunā. z p celū. z p terras: z p rorē. z p herbas. z p stellas celi. z p thronū dei: z p magestatē xp̄i. z p splēdorē dei: vt sic est sepatū celū a terra. z iustū ab iniusto. z infern⁹ a padiso. z amarū a dulce sic fias remota: p hāc scissimā cōiurationē ab omni fructu z labore mūdāo: ita vt pcul recedas a finib⁹ nr̄is siue i mari siue in terra deserta: taliter vt nō noceas nobis nec fructib⁹ nec laborib⁹ nr̄is. amē. ¶ Hic clerice leua manū tuā dicēdo.

¶ Cōiuro te. o crudelissima tēpestas p sanctā mariā magdalenā. z p sctāꝫ mariā egipciacā. z p sanctā mariā dn̄āꝫ nr̄am z p sanctā barbarā. z p sanctā brigidā. z per sanctā margaritā z p sanctā catherinā. z p sanctā fidē. z per sanctā vnitatē siue essentiā. siue naturā diuinā. z p sanctā trinitatē. z per sanctaꝫ charitatē. z per sctām spē. z per. xiiij. articulos fidei. s. p septē diuinitatis z p septē hūanitatis. z p sctā castitatē z p sanctā cōcordiā z p sctā sobrietatē. z p sanctā fidē. z p oēs sctās virgines z p coronas illaꝝ: z p cōfessionē illaꝝ. z p bonitatē illaꝝ z per oīa bona opa illaꝝ. z p oīpotentiā dei: z p magnitudineꝫ dei. z p iusticiā dei. z p clementiā dei vt pcul fugias: z cito recedas a finib⁹ nr̄is: p vt precepim⁹: z p̄cipio z p̄cepi vt. s. non inferas dānū fructib⁹ nec laborib⁹ nec vineis nr̄is. amen.

¶ Dn̄s vobiscū z cū spū tuo. Oratio. Oremus.

¶ Dn̄e de⁹ oīps in cui⁹ ptāte oīa subsistūt clemēta: cōcede nobis q̄s p merita oīuꝫ sanctorū tuorū. vt hec seuissima tēpestas nō noceat laboribus nr̄is. nec nobis nec fructibus nr̄is

Domine ihu xpe: qui flu- amē. Alia ofo.
mē iordanis benedixisti: ben✠dic nubes istas: z
fac eas fundere aquam benedictam vt non pro-
pter culpas nostras deleas: quod dignatus es
demonstrare: z demonstrasti: z demonstratur⁹ es. per christuz
dūm nrm. amen. Agi✠os. agi✠os. agi✠os. Ysqui✠ros. ys-
qui✠ros. ysqui✠ros. ymas. eleyson.

Sequitur benedictio.

¶ E ansi el sacerdote que esta coniuration leyere siempre ten
ga la mano derecha con la cruz: contra la tempestad. E ansi di
ga estos nombres sobredichos. Sed pri⁹ incipiat. Adiutoriū
nostrū in nomine domini. qui fecit celum terram. Sit nomen
domini benedictū. ex hoc nunc z vsq3 in seculū. Incipe Agi-
✠os. agi✠os. agi✠os. ysqui✠ros. ysqui✠ros. ysqui✠ros.
ymas. eleyson. E quien esta coniuracion leyere do quiera q̄
fallare la señal dela cruz haga la señal dela cruz con su ma-
no z con la cruz q̄ touiere en la mano cōtra la tempestat. Et sic
frater enoch z helia z a te qui hoc legis benedicantur nubes
iste. In no✠mine patris. z fi✠lij. z spiritus ✠ sancti amē.
imo rex emanuel te bene dicat amen. Oratio.

¶ Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Oremus.

Desto dñe deus noster vnus omnipotens pater
✠ z filius ✠ z et spiritus ✠ sanctus. Et benedic
domine creaturam istam aque. per christum do-
minum nostruz. amen. Per quē hec dñ semper
bona creas. Sancti✠ficas. viui✠ficas. bene✠dicis. Et pre
stas nobis per ipsuz✠ z cum ipso✠ z in ipso. ✠ est tibi deo pa-
tri omnipotenti: in vnitate spūssancti omnis honor z glia. per
omnia secula seculorum amen.

Vade retro sathana: z recognosce sententiā tuam:
et da honorē deo viuo z vero: z da honorem ihe
su xpo filio eius dño nro: z da honorē spiritui san-
cto. Et recede a nobis famulis dei: z a possessio-
nibus nostris: quia nos deus z dñs nr̄ ihs xps ad suam san-

ctam gratiam z benedictionem: fontemqꝫ baptiſmatis: z ad ſacerdotalem ordinem vocare dignatus.eſt. Et hoc ſignum ſancte crucis⁹fac eam in terra: tu maledicte diabole nunquaꝫ audeas violare: preſtante domino noſtro ieſu chriſto qui cum patre z ſpiritu ſancto viuit z regnat per infinita ſeculorum ſecula. amen. Ecce ſignum cru✠cis domini noſtri ieſu chriſti: fugite partes aduerſe. vincit leo de tribu iuda: radix dauid alleluya. Angele michael. angele gabriel. angele raphael. angele cherubin: veniatis z ſitis in adiutorium nobis famulis dei chriſtum amantibus z ſequentibus. amen. Oro.

Exaudi nos domine ſancte pater omnipotens et ne deus: z mittere digneris ſanctum angelum de celis qui nos z poſſeſſiones noſtras: z fruct⁹ noſtros: z res noſtras cuſtodiat amen. ¶ Eſta oracion diga el clerigo tres vezes: z deſpues diga el euangelio de in principio todo z en fin diga la oracion ſobre dicha que dize adeſto nobis domine deus vnus omnipotens✠pater: z filius ✠ z ſpiritus✠ſanctus. Et benedic domine creaturaꝫ iſtā aque per chriſtū dn̄m noſtrum. amen. Sit nomen domini benedictum. Ex hoc nunc z vſqꝫ in ſeculum. Domine exaudi orationem meam. Et clamor meus ad te veniat. Et ſi fuerit presbiter z non excomunicatuſ dicat dominus vobiſcum. z cū ſpiritu tuo. Oremus.

Omnipotens ſempiterne deus qui dediſti famulis tuis in confeſſione vere fidei eterne trinitatis gloriam agnoſcere: z in potentiam mageſtatis adorare vnitatem: queſumus vt eiuſdem fidei firmitate ab omnibus ſemper muniamur aduerſis: te preſtante deus noſter qui in trinitate perfecta viuis z regnas per infinita ſeculorum ſecula. amen. Et nota pro dictis z dicendis ꝙ presbiter dicens iſta ſancta nomina precedentia z ſubſequentia: debet eſſe ſeparatus a vicijs taliter ꝙ ſitin charitate ad hoc vt eius petitio habeat effectū: vt in.c.nō ſatis. lxxxvj. di. z in.c.licet.de regular.in glo. Alia oratio.

¶ Omnipotēs sempiterne deꝰ: pce metuētibꝰ: ⁊ ꝓpiciare sup
plicibꝰ: vt post varios nuniū cursus ⁊ vim ꝓcellaꝝ: i materiā
trāseat laudis cōiuratio ptātis: p. dn̄m. n. i. x. f. t. q. t. v. ⁊. r. ⁊c.
¶ Deꝰ cuiꝰ oīpotētia btē v̄ginis ⁊ martiris tue Oreinꝰ
barbarē coronā victorie laureauit agonē: ipa nob̄ imitatiōe cō
cede certamē: vt nr̄a caro mūdū supet ⁊ draconē. p xp̄z dn̄m.
¶ Marche p̄care esto meꝰ custos: ib̄m me demōe in hac p̄ssu
ra me nō fore lesū mathēū. Huic tēpestati p̄sto lucas defensor
adesto te dep̄cor: vt dānes fātasmata cūcta ioānes amē. pr̄ nr̄
aue maria. p fidelibꝰ defūctis. ¶ Sz seqr̄ declaratio aliq̄ꝝ di
ctionū. Sceptrū glo. i. ptās regia sic ge. xlix. nō offeret sceptꝝ
ð tribu iuda. Sup pēnas vētoꝝ. i. sup itelligētias āgeloꝝ. Tē
plū dr̄ q̄si āplū tectū vt i psal. v. adorabo ad tēplū scm̄ tuū ⁊ in
telligit̄ de corpe xp̄i cherubin iterp̄tat̄ plenitudo seu mltitudo
scie: q: illi āgeli viciniꝰ positi deo diuina scia ā pliꝰ ceteris iferi
oꝝ ordinū: pleni sūt. Abissos. i. ꝓfūditates aq̄ꝝ ipenetrabiles
a qbꝰ fōtes ⁊ flumia ꝓcedūt. Angeli. i. nūcij dei. Obstaculū
i. ipedimētū. Signacl̄o. i. signo. Iaculū dr̄ de iacio is: eo q̄ ia
cit̄ ⁊ mittit̄ ipetuose. Et aug. dicit in li. ð floribꝰ v̄itate. xiiij. q̄
ipse audiuerat a q̄dā pħo platonico q̄ euāgeliū sci iohānis. s.
initiū erat magne v̄tutis: ⁊ q̄ deberet poni i locis eminētissimis
xp̄ianoꝝ: ꝓpter eiꝰ maximā v̄tutē: ⁊ q̄ deberet scribi lr̄is aure-
is. Et michael iterp̄tat̄ qs vt deꝰ. Gabriel hebraice interp̄tat̄
latine fortitudo dei. Raphael iterp̄tat̄ curatio vl̄ medicina dī
Raguel forte fuit pr̄ sarre thobie iunioris vt esdre q̄rto ⁊ scdo
apo. c. xv. ⁊ sic vide quō āgeli vocāt̄ hebraice malaoth. latine
vo nūcij iterp̄tāt̄ ab eo q̄ dn̄i volūtatē pplis nūciāt. Angelo
rū aūt vocabulū officij nomē est nō nature. Sēp. n. spūs sunt
sz qn̄ mittūt̄ āgeli vocāt̄. Et vriel iterp̄tat̄ ignis dei sic Isid.
li. vij. ethimo. c. v. Mathēꝰ in hebreo donatꝰ exp̄mit̄. Et pe-
trꝰ apl̄s dictꝰ est a petra: q: durus ⁊ firmus fuit in fide. Et
paulus hebraice. grece quietus. latine modicus sonat. vel a-
liter Paulus interpretatur mirabilis vel requies vel miles
ex tribu beniamin apostolus gentium secundo anno post pas
sionem domini baptizatus. sub nerone rome eodem die q̄ pe-

trus decollatus. De quo ait beda super actus apostolo. c. xv. q anno passionis et resurrectionis christi ad fidem venisse pbatur. Tertio vero decimo anno post xpi passionem apstatu gentium cu barnaba accepit. act. xiij. Et pauli vocabulum accepisse legitur. Prius enim vocabatur saulus a saule persecutore. j. reg. xviij. q sicut ille saul dauid: ita hic eccl am dei psecutus est. Andreas interpretatur decorus siue resplendens vel virilis. Et dicitur ab andros qd est vir: q viriliter christo adhesit. Et iacobus interpretatur supplantator. q curam carnis supplantauit. Et philippus interptat os lampadis propter sua loculenta predicatioes. Et bartholomeus interpretatur filius suspendentis aquas. i. dei. qui mentes sanctoru doctoru sursum eleuat: et inferius aquas distillat. Et simon distinctus a petro interpretatur ponens iustitiam. Et thomas interpretatur abissus. vel geminus. et grece didimus dicitur q q plus ceteris dubitauit: eo altius veritatem resurrectionis agnouit. Et tade9 dei dictus est iudas frater iacobi minoris et acuit pe. Mathias qui inter aplos sine cognomento solus habetur interpretatur donatus: vt sub audiatur p iuda. Iste enim in loco iude electus est ab aplis. cu pro duobus sors mitteretur: vnde et mathias potest dici amanum qd est bonum et thesis positio: qsi bonu positu p malo. s. pro iuda. Iudas iacobi qui appellatur alibi lebeus: figuratum nome habet a corde: qd nos diminutiue corculum possumus appellare. ipse in alio euangelio tadeus dicit: que ecclesiastica historia tradidit missum. Sed iudas scarioth a vico in quo natus est dr. Et als dr scariothis. Sed iohannes interpretatur gratia dei. Et vt dictum est matheus hebrayce donatus interpretatur Et marcus euangelista interpretatur excelsus mandato. Et lucas interpretatur ipse consurgens vel ipse eleuans et dicitur a luce. Thethragramathon p quo nota q hec dictio thethragramaton quattuor litteris scripta est. quarum prima est the. secunda thra. tertia grama. quarta tho. Et prima littera significat iste scda est. tertia principium. quarta vite. et totum istud significat

nomen dulcissimū iesu: qꝛ ipe est principiū vite ꝛ saluationis: cum sit salus nostra.s.vita eterna. Et sic istud nomen ihesus p istud nomen thetragramathon bene fuit figuratū. Sicut enī istud nomen erat imminens fronti pontificis. sic istud nomen iesu scribitur in fronte cuiuslibet: qui admittitur ad eternū sacramentum vnde dicitur apo.xxij. q illi qui erant sacerdotes videbant nomen istud scriptū in frontibus suis. Et emanuel interpretatur nobiscum deus. Eloys ꝛ eloym nomina sunt dei Sabaoth est vnum de decem noībus qbus deus nominatur apud hebreos ꝛ interpretatur exercitum siue virtutū. Et sic nota q decē sunt nomina dei apud hebreos. primū est el: qd alij deū. alij ethimologiā ei⁹ ponētes isquiros.i.fortē interpretati sunt. scdm est eloy. tertiū eloe: qd vtrūqz in latino deus dicitur Est aūt nomē latinum ex greca appellatione translatū. nam deus grece theophilos dr.i.colētibus eū. quartū nomē est sabbaoth qd cōuertitur in latinū exercituū siue virtutū. quintum est elion quod interpretatur in latinū excelsus dñs. sextum nomē est elere.i.qui est deus eni solus: eternuz est.i.qui exordiū nō habet: essentie vero nomē tenet in cōparatiōe. eni ci⁹: qui vere est: qꝛ ncōmutabilis est. q mutabilia sūt non sūt. Septimū aūt est adonai qd interpretatur generaliter dñs: eo q dominetur cuncte creature. octauū est ya. qd in dñm tantū ponitur: qd etiā in alla in nouissima sillaba sonat. nonū est thethragramaton.i quatuor litterarū. qd proprie apud hebreos in deo ponitur. ioth. he van. he.i. duabus ia que duplicata ineffabile illud ꝛ gloriosuz dei nomen efficiunt. Dicitur autem ineffabilis: non q dici nō potest: sed quia finiri sensu vel intellectu humano nō potest Et ideo quia nichil digne dici de eo potest ineffabile est iesu. Decimū nomen dei est sadai.i.omnipotens: qꝛ omnia potest ꝛ omnia ipsius sunt. Et adonai interpretatur dominus. Agios.i.sanctus ꝛ dicitur ab a quod est sine ꝛ gios terra.ꝛc. Adonay nomen est dei hebraycum ꝛ interpretatur dominus iustus O theos. o. deus. Ysquiros grece fortis latine. Athanathos i.immortalis. Sed pro dictione iesu notandum: posses forsitan dicere. q prima littera est. J. et ista significat virtutem

iusticie que est littera admodū regule recta. Scda est. e. ꝛ ista significat virtutem misericordie: que est a sinistris clausa quia prohibens malum: et a dextris aperta quia eligens bonum. Tertia est. f. ꝛ significat virtutem humilitatis est tamen capite inclinata. quarta est. u. et significat virtutem paupertatis sive initium virtutis quia est littera clausa a parte inferiori: ꝛ aperta a parte superiori iuxta saluatorem dicentem. Nolite thesaurizare in terra: sed in celis. ꝛc.

Et quia diximus hic tanta de sacramento eucharistie: aliquis posset querere. que fuit causa quare deus pater misit filiuȝ suum ad redimendum genus humanū cum per aliū posset hoc facere: quoniam omnipotens est. Responsio ƀm aliquos ꝛ dicendū ꝙ ꝓpter tres ratiōes. Prima est quoniā quantū maius est peccatum defuncti tanto maior debet esse oblatio: sicut patet de machabeo. ij. machabeorum. xij. quoniam multi fuerunt mortui in prelio. ideo misit offerri decem dragmas argenti vt a peccatis soluantur. Et sequitur ꝙ expectabat redemptionem eorū: quia hoc fecit. Sic deus fecit videns ꝙ non erat maius peccatum in mundo ꝙ̄ illud primorum parentum de quo ad romanos tertio. Omnes errarunt in adam ꝛ egent gloria dei. ꝛ cetera. Et sic per illud omnes anime ammittebantur: ideo misit maiorem oblationem ꝙ̄ post ipsum patrem ꝛ spiritum sanctum in celo erat: quoniam misit filium suum sibi ꝛ spiritui sancto equalem. vt pro tali oblatione genus humanum redimeretur. ꝛ sic misit filium suum deus pater quem multum diligebat quod noluit facere per aliquam creaturam: ꝛ si de potestate absoluta poterat aliter redimere. tamen vidit ꝙ non esset ibi talis oblatio que satisfaceret pro tanto peccato: nisi solus filius: sic ait aristoteles ethicorū quinto ꝙ tāta est iniuria: quanta est illa persona contra quam committitur iniuria: Sed persona contra quā peccatū primorū parentū fuit cōmissum erat infinita. ꝑ satisfactio debuit esse infinita. Scda causa fuit: qm̄ si ꝑ aliā creaturā fecisset hoc: omnes homines diligerēt ipsaȝ

plusq̄ deum: ꝛ sic honoꝛ qui soli deo debetur: daretur alteri creature: quod esset gradis erroꝛ: ꝛ cōtra pꝛeceptum vnū cole deum exo. xx. Et vnum solum deū adoꝛabis. Tertia ratio fuit ista: vt tanto magis eum xp̄m diligeremus: quanto maioꝛi pꝛecio nos redemit: patet per illud exemplum: quod dicitur in euangelio quando christus fecit hanc interrogationem symoni. s. duo debitoꝛes erant cuidam feneratoꝛi. vnus debebat decem denarios. Et alius quingentos: non habentibus illis. vnde redderent: donauit vtriq̄; ergo quis istoꝛum debet plus eum diligere? Et ait ille existimo q̄ ille cui plus donauit .i. dimisit: ideo quia plus ꝛ maioꝛem gratiam fecit nobis deus redimendo nos per suum filium q̄z per aliam creaturā: ideo plꝰ nos debemus eum diligere. Et sic soluit̄ supꝛadicta questio. Sed qui voluerit latius videre de hac materia: videat diuum tho. in sua tertia parte. q. i. quasi per totum.

¶ Sed contra vsurarios vide exemplum.

Legitur de quodam homine qui habebat duos filios: ꝛ quicquid habebat lucratus fuerat ad vsuram. Et alter filioꝛum videns q̄ pater eius ꝛ frater malam vitam faciebant cum illis diuitijs male acquisitis: quia ad vsuram: dimisit eos ꝛ fugit ad oꝛdinem. Et post magnū tēpus audiuit q̄ pater ꝛ frater eius ingressi fuerant viam vniuerse carnis: qui maxima cum deuotione rogauit ipsum deum: vt reuelaret ei si eius pater ꝛ frater erāt in pena vel in gloꝛia: qui stando quadam die in oꝛatione: angelꝰ domini accepit animā eius: ꝛ detulit ad infernum: ꝛ vidit suū patrem ꝛ fratrem in oꝛe cuiusdam foꝛnacis ardentis. i. in inferno. Et erant colloquentes taliter q̄ pater condēnatus ad gehennam eternam dicebat filio eternaliter cōdemnato: in malo puncto te genui: quoniam pꝛo te congregaui pessimas diuitias: pꝛo quibus suum ineternum damnatus: ꝛ positus in hac misera pena. Et filius dicebat patri: maledictus sit dies ī qua me genuisti: ꝛ has diuitias a te possedi: quoniam si tu non lucratus fueras eas: non dimiseras michi. Et sic ad inuicē ma-

ledicebant se. Et tunc angelus detulit animam eius ad suum corpus: et dabat multas gracias deo: eo quod duxerat eum ad ordinem: quod est notandum pro illis qui inordinate diuitias acquirunt. Et sic sequitur illa auctoritas lata est via: que ducit ad cōdemnationem. Stricta vero ad saluationem. mathei. vij

Questio an pestis corporalis sit fugienda. Pro quo vide quid dicat Paulus ad Philipenses secūdo super particula. In sporta submissus sum glo. i. a fratribus per murum. Quidam indigne hoc factum esse dicunt: quia non dei auxilio liberatus est: sed ante non est necessarium suffragium dei quam deficit humanum. Nec debet aliquis expectare diuinum auxilium: dum habet quid faciat: ne videatur temptare deū: sic in. c. queritur. xxij. q. ij. in quo dicit littera: quod nemo debet temptare dnm̄ suū dum hēt qd̄ rationabili consilio faciat. fecit quod potuit: quod non potuit: deo cōmisit: in quem sperauit etc. Et ideo apostolus christi per fenestram in sporta dimissus est: vt fugeret Iohā. x. mercenarius etc. et mathei. x. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate: fugite in aliam. Pro quo sciendum quod vbi est persecutio fidei: non est fugiendum. Sed vbi est alia persecutio fugiendum est. Sed cum distinctione. Si enim aliquis sciat fidem viuificari per mortem suam: non debet fugere / vel etiā si sciat clericus animas subditorum saluari. Si vero non: potest fugere et debet fugere: ne temptet ipsum deum. Secunda auctoritas ponitur in exo. ij. c. super pticula. Cum iam celare non possit glo. quomodo non poterat celare eum. s. moysem maiori tempore sicut celauerat tribus mensibus. Rn̄sio. dicendū. quod erat edictum regis pharaonis: vt in tribus mensibus semel egiptij scrutarentur domus hebreorum. Sed queritur quō potuit celare aaron: qui natus fuit ante moysen per tres annos. Rn̄sio dicendum quod tunc nondum erat positum mandatum regis pharaonis de occidendis pueris sicut postea mādauit phuem sephore obstetricibus iudearum vt exo. j. Et sic vnusquisque debet facere bonum quod in se est: ad hoc quod deus faci

at qđ ad se expectat. Et sic pater moysi abraā posuit moysez in careto in cistula in littore fluminis nili ⁊ accepit euz filia regis pharao. in filiū adoptiuū. exo. ij. tu bis omissis. vide qđ dicat gratianus. lxxxviij. di. in. c. negotiatorem clericum ex inope di uitem. ex ignobili gloriosum: quasi quasdam pestes fuge. casus fugiendus est clericus negociator. Et ex hoc passu eliciūt canoniste ꝙ pestis corporalis est fugienda. Sed tu conclude cum propheta in psalmo. cxxvj. Nisi dominus custodierit ciuitatem frustra vigilant qui custodiunt eam. Et in psalmo. xc. Qui habitat in adiutorio altissimi in protectiōe dei celi commorabitur. Sed de ista materia plura loquitur episcopus abule. super matheuz. vbi dicit ꝙ si vigeat pestis ꝙ sacerdos par rochialis: debet dicere suis parrochianis: quid hic agitis fugite hanc persecutionem omnibus modis quibus poteritis. primo cum sacramento penitentie cum cordis contritione. ⁊ cuz oris confessione ⁊ cum operis satisfactione de quibus supra. Secundo gratia situs ⁊ sciatis ꝙ nisi esset propter vos: ego hic iam non essem sic in via pa. c. xxxviij. ⁊ incipit sequitur ð sacerdotibus.

Sequitur cōmunis questio de sacerdotibus scilicet vtrum sacerdotes habentes mulieres in domo dicantur publici concubinarij. Et alicui videretur ista questio: valde difficilis. Pro cuius declaratione vide capitulum tua ⁊ vestra de coha. cle. ⁊ mulie. maxime super illo passu. Nullus audiat missam sacerdotis: quem scit concubinam indubitanter habere. Et dicitur in textu missā glo. s. nec alia diuina officia. os etiam vlterius indubitanter glo. i. per sententiam ⁊ per confessionem: ⁊ per euidentiam facti: vt. s. quia crimen nulla tergiuersatione celari potest. Et est tergiuersatio simulatio quedam. Sed thomas dicit tāgendo supradictam questionem suis quotlibet: quotlibet. xj. ar. viij. inter cetera. Attendendum tamen est ꝙ hoc nō intelligitur de quolibet sacerdote fornicario: sed de publicis fornicarijs: qui proprie dicuntur publici: quando sententia ⁊ iudi-

cio ecclesie vocant publici.i.quando sunt separati a gremio ec clesie sententia vel iudicio ecclesie.s.mandato sui prelati vel epi scopi vel sui superioris alterius si inueniatur qui hoc expresse mandet verbaliter vel p sententiã.Et sic in quantum clericus tolleratur a suo prelato debet tollerari a suis parrochianis.Et pro ista materia facit capitulum sciscitantibus quartadecima q.viij.cuius littera talis est.Sciscitantibus nobis a sacer dote:qui fuerit comprehensus in adulterio siue de hoc sola fa ma respersus est:debeatis cõionem suscipere:nec respondem⁹. Nõ põt aliqs quãtũcũqz pollutus sit:sacramenta diuina pol luere:que purgatoria cũctarũ cogitationũ existunt.glo.si cun ctorum peccatorũ ꝛ venialiũ:qualiscũqz sacerdos sit.Q̃m q̃ scã sunt coinquinari non possunt.Idcirco ab eo vsqzquo epõrũ. Iudicio reprobentur:cõmunio pcipienda est:q̃m mali bona ministrando:se tãtũmodo ledunt.Et cerea fax.i.facula accen sa sibiqz detrimẽtũ pstat.Alijs vero lumẽ in tenebris admini strat.Et vnde alijs cõmodũ erbibet:inde sibi dispendiũ pbet Sumite ergo ab omni sacerdote intrepide.i.sine aliquo timo re xpi misteria.s.baptismũ ꝛ alia necessaria sacramenta:quoni am oĩa in fide xpi purgantur.fides enĩ est:que vincit hũc mũ dum.Et qꝛ non dantis sed accipientis sit:dicẽte btõ Iheroni mo.Ad credendum omni anime:baptismus est perfectus.Et in omni sacerdote christi corpus est perfectum:qui rursus fa cere scripture concordans ait.Priusquã audias ne iudicaue ris quẽq̃.Atqz ante probationẽ accusationis illate:neminem a tua cõione suspendas:quia non statim:qui accusat reus est:sed q cõuincitur criminosus.Casus de manu sacerdotis qui ab ecclesia tollitur:licite sacramenta sumantur.Sciscitã tibus glo.supra di.xxxij.nullus.sed ibi loquitur de crimine qd est notorium per sententiam:quod falsũ est vt in.cap.vestra de coha.cle.ꝛ mulie.ꝛ.c.conquerenti.ꝛ.c.vlti.vbi dr qꝫ sufficit si crimẽ est notoriũ rei euidentia q̃stio.Sꝫ nonne eo ipso qꝫ qs cõpbensus est in adulterio infamis est licet nõdũ sit dãnatus. vt.ff.de ritu nupt.palam.Solutio dicendum qꝫ talis infamia

non sufficit ad hoc vt abstinendũ sit a sacramentis suis: nisi s
famet ur per sniam vt dixi .xxxij. di. §. verum requiritur ꝙ sit ꝺ
prehensus ⁊ conuitus vt extra de iudi. in. c. cum non ab homi
ne. Tamē bene concedo ꝙ omnes sacerdotes in peccato mor
tali existentes: sunt suspensi quo ad se: vt. j. q. j. sacerdotes. Sꝫ
non sunt suspensi quo ad alios: nisi sint precisi. s. snia iudicis /
vel nisi sint notorij fornicatores aut symoniaci vt. xxxij. di. q.
verum. In fide glo. i. per fidem xp̄i. Mundum .i. amorē ⁊ di
lectionem mundanorum. Sed accipientis glo. i. recipitur ꝑm
meritum recipientis: sed non ꝑꝫ meritum dantis. de conse. di.
ij. in. c. vtrum. Accusatur simile. viij. q. iiij. nonne. ⁊. xxxv. q. vj
multorum. ⁊. xj. q. iij. eorum qui accusantur. vt lite pen. c. lau
dabilem.

Ed pro dictis ⁊ dicendis ponunt hic aliq̄. Pri
mũ erit ꝺ virginitate domine nostre virginis ma
rie. Secundũ de penis infernalibus. Tertium
erit de excōicatione maiori. Quantũ ad primum
dicitur eze. xliiij. porta hec clausa erit: ⁊ non aperietur: ⁊ vir nō
transiet per eā: quoniā dominus deus israel ingressus est per
eam. Eritqꝫ clausa principi. Et sic hic loquitur vt dictuꝫ est.
de virginitate dñe nostre virginis marie. Item inter ista po
nitur modus ponderandi: pro quo vide quid dicatur eze. xlv.
Statera iusta ephi iustũm. Et beatus iustus erit vobis. Et
est ephi mensura aridorũ: vt ordei. tritici. farine ⁊ similiũ. Et
statera est instrumentũ ponderandi. Et est instrumentum quo
artes factiue opant. Et beat⁹ est qui est mēsura liquorũ: vt vi
ni ⁊ olei ⁊ similiũ danielis. iij. Bñdicite oīa opa dñi dño lau
date ⁊ super exaltate eũ in secula: qꝛ eruit nos de inferno: ⁊ sal
uos fecit de manu mortis: ⁊ liberauit de medio ardentis flam
me. Et ꝺ medio ignis eruit nos: Quobꝛē rex consiliũ meuꝫ tibi
placeat. Et peccata tua elemosinis redime. daniel. iiij. Et iter
ꝑtat isrl'. i. vidēs deũ: ⁊ sic isrl' dr̄ ppl's xp̄ian⁹. Et ē mod⁹ dij.
mēsura libꝛarũ q̄draginta q̄ttuor. i. sextariorũ viginti duorũ: ⁊
dr̄ a mod⁹: qꝛ in suo mō ꝑfectus est: cuius numeri causa inde

tota est: q: in pncipio deus viginti duo opera fecit. Nam prima die septem opera fecit. i. materiam informē z angelos. lucem. superiores celos: terram aquam z aerem. Secūda die firmamentū solū. Tertia die quattuor. s. maria. semina. satiões plantaria. Quarta die solem z lunā z stellas. Quinta die tria sc3 pisces z aq̄tilia aquarum z volatilia. Sexta aūt die quattuor. s. bestias. pecudes. reptilia terre z hoīem z sic facta sunt oīa viginti duo genera in dieb⁹ sex. Et viginti due generationes sunt ab badā vsq3 ad iacob: ex cuius semine nata est oīs gens israel. Et viginti duo sunt libri veteris testamenti vsq3 ad hester. Et viginti due sunt lsarū elementa: quib⁹ cōstat diuine legis doctrina. his igitur exēplis modius viginti duorū sextariorū a moyse fm sacre legis doctrinā effectus est. Quantum ad secundū. s. pro existentibus in penis infernalibus vide quid dicatur ecclesiastici. vij. s. noli facere mala: z non te apprehendent: discede ab iniquo z deficient mala abs te. fili nō semines mala in sulcis iniusticie: z non metes ea in septuplū. Noli querere ab homine ducatū nec a rege cathedrā honoris. Non te iustifices ante deum: qm̄ agnitor cordis est ipse deus. Et q: dicit hic cathedrā honoris p̄ q̄ vide. c. q̄tuor. xj. q. iij. Et penes regē noli videri sapiens. Noli querere fieri iudex: nisi valeas virtute irrūpere inigtates: ne forte extimescas faciē potētis: z ponas scandalū in agilitate tua z penes regem zc̄. i. noli videri sapiens: quia cum aliqs indignus promouetur ad maiorem statū: apparet eius stulticie effectus: qui prius erat incognitus: z talis cōparatur symie: quia sicut symia quādo sursū ascendit turpitudinē suā plus ostendit qd̄ nota. S3 pro inferno adimplebit illud. apperuerūt super te os suū omnes inimici tui sibilauerūt z fremuerūt dentib⁹ z dixerūt deuorabimus eū: iste est dies quē spectabam⁹ z inuenim⁹ z vidim⁹. demones eni qui in pn̄ti sunt intentatores vitiorū: sicut dracones sibi labūt: z sicut leones dentib⁹ frement z dicent: hāc aīam deuorabimus: iste est dies quē spectabamus: predā nr̄am inuenim⁹ z vidimus. Itē dicet peccatori diabol⁹: nūc te teneo: nūquam

tuades manus meas: Quādiu regnabit virgo cū filio suo in celo: tamdiu mecū torqueberis in inferno. benedict⁹ deus dicēt boni: qui nō dedit nos in captura dentibus eorū sic in psalmo cxxiij. In die vniuersalis iudicij: totus orbis insurget contra dānatos ꝛ terra de peccatore si loqui posset dicet ꝛ conquerere tur dñe frumentū vinū ꝛ oleū: quia ꝑcipisti pro hoīe portaui. Et aqua dicet xp̄o: pisces ministraui: ꝛ fordes ablui. Sed aer dicet xp̄o dñe per spiraculū meū hoīem conseruaui inquātum tibi placuit. Et ignis dicet: panem ꝛc̄. necessaria hoībus dequoxi: ꝛ semper te dñe xp̄e ipse homo impugnauit: ꝛ nos peccatum maculauit: ꝛ tūc xp̄s forte dicet ipsis elemētis: surgite ꝛ iudicate vos. tūc terra per carceris inclusionez: quia recipiet in se pessimos ꝛ malos vt supra dictū est qm̄ infernus est in visceribus terre. Et aqua dicet per intollerabilē algorē. i. per frigus Et aer obscuritatē ꝛ fetorē: ꝛ sic maxima ꝛ crudelis erit pessimis ꝛ dānatis pena ꝛ fetor de cadauerib⁹ iudeorū ꝛ sarracenorū siue vt melius loquar agarenorū ꝛ hereticorū: ꝛ hmōi ignis per summū ardorē impios ꝑpetuo torq̄bit sic sapiētie. xj. Acuet dñs iram duram in lanceam: ꝛ impugnauit cum illa per orbes terrarum contra insensatos exardescet in illa aque maris ꝛ flumina concurrēt duriter omnia immiserez infelicis anime damnationem clamabūt: tunc adimplebitur quod in trenis dicitur. sic omnes amici eius spreuerunt eā ꝛ facti sunt inimici eius omnes qui glorificabant eam ꝛ spreuerunt illā. omnes persecutores cōprehenderūt eam inter angustias: quoniā vt dicitur Ysa. xxij. c. omnia desiderabilia vestra versa sunt in ruinas. fornicatiōes. comessationes ꝛ hmōi delectabilia: a deo prohibita ꝛ apponentur quasi graue onus super caput tuum: ꝛ faciet te ruere in profunduz inferni vel putei. Item ysa. x. vij dicitur. Conuertentur torrentes eius in piscem: ꝛ humus ei⁹ in sulphur ꝛ erit terra eius in piscem ardentem die ac nocte: ꝛ non extinguetur in sempiternum. Et sunt torrentes tumultuose cogitationes superborum. Sed humus sunt delectationes carnalium. Et terre sunt terrene cogitationes cupidorū. Nec

omnia conuertentur in fetorem sulphureum quantum ad deli-
catos. Et in nigredinem ⁊ in ardorez picis salientis: contra de
albationem superborum: ⁊ ardorem cupidorum. Sic enim a-
mon vltra modum dilexit thamar sororem suam: sed sicut co-
gnouerat. iam habuit ipsam exosam. i. valde odiuit eam: quā
prius dilexerat. Sic in quantūcūqz in presenti: quis plus pec-
catum diligit: cum omnia ad voluptatem compleuerit: ipsum
peccatum plus odio habebit qđ prius dilexerat. vnde zacha-
rias egiptus erit in desolatione. Et ydumeam in desertuz per-
ditionis. Egiptus significat mundum: quoniā quicquid mū-
dus tibi prestat in presenti consolatione: conuertetur tibi in de
solatione. Et ydumeam. i. in peccatis erit in desertum perdi-
tionis. Peccatum enim quod in presenti placere consueuit:
faciat peccatorem desertum ab eo: ⁊ perditum in inferno: sic
ysa. xiiij. et. xviij. Congregabimini in congregatione vnius
facis ⁊ claudemini in carcere. Tunc enim claudetur os putei
taliter vt de cetero demones ⁊ peccatores sine spe exeundi in
igne ⁊ sulphure ⁊ alijs penis torquebunt. Sed erit alius
fasciculus iustorum: qui a bono ihesu proijcietur in celum
de quo abigal ad dauid in. i. reg. Anima tua sit custodiat i fas-
ciculo viuentium. Pro quo nota ꝙ pene infernales his ver
sibus notantur. Igne. gelu. cum verme. fame. fetore. flagello.
horror cum tenebris. flammeus. vincula. membris. Melius
est tibi vetustatem culpe cognoscere: quam has penas perpe
tuo tollerare. Sed pro dictis ⁊ dicendis nota ꝙ̄z terribilia sunt
verba antecedentia ⁊ subsequentia: quoniam admiranda ⁊ sic
tu declina a malo: ⁊ fac bonū vt hortor cū ꝓpheta i psal. xxxiij.
qm̄ si possz eē ꝙ totū mare guttatī stillaret in infernū: cū totū
mare eēt absortū: tūc ꝑmo iciperet pena dānati sicut i ꝑma die
Et sic tādiu ardebit dānatus in inferno: q̄zdiu deus erit i celo
quod rogo ne tradas obliuioni. Et sic qñ hec cōsidero: contre
misco. Si damnatꝰ tūc posset adnichilari vel buffo vel asinꝰ ef
fici: forte tollerabilꝰ eēt. sic mathei. xxvij. dr. Melꝰ eēt si natꝰ
nō fuisset homo ille: quod. dictum fuit de iuda in felice. Et iob

x. quare de vulua eduxisti me: qui vtinaz consumptus essem ne oculus me videret: fuissem quasi non essem. rc. glo. Iob cõ queritur nisi iste sanctus natus fuisset dicit ad paupertatis mi seriam supportandam: r ad doloris intollerabilis flagella su stinenda: si natus nõ fuisset nec bonum nec malum speraretur nec sentiretur. Ait ergo. o. dñe in cuius prudentia omnia ex ponunt: quare de vulua eduxisti me. rc. igit infelix homo cur per vnicam fornicationẽ vel per pecuniam iniuste acquisitam talia tibi preparas: pro mille marchis nõ permitteres digituz tuũ per totum diem vsqz ad vesperam cremari in igne nostro materiali. ergo quid dices de igne infernali. Et dicitur marcha quoddã pondus. s. media libra r sic dicitur marcha argenti. Igitur que vesania. i. que stultitia est q minori precio comparas tibi ardere in inferno totum corpus r animã tuã sine fine. sic ysa. yc. rrix. admirãs clamat. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante. Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis. Sed ego credo q si omnes homines hoc crederent: ad penitentiam melius festinarent. Sed q hoc non credit vesanus est. i. mente insanus r infideli deterior quoniã hereticus. Et sic matthei. xxv. dicit saluator noster. Ite maledicti in ignẽ eternũ: qui paratus est diabolo r angelis ei9 rc. Igitur qui hoc non credit q absit hereticus est. Et sic fateor ista r similia infideles non credere: quoniã si crederent melius ad ecclesiam festinarent. r sic omnes baptizarentur r sic sacramenta necessaria reciperent sine quibus nulla est salus vera. Et etiã video q si christiani peccatores ista magis timerẽt melius r cum maiori diligentia penitentiã agerent. Sz in rei veritate flere r plangere debemus: quia vt videtur ista supradicta homines insensati r pessimi intellectus vt video non timent. Et sic tu catholice nota q si aliquis posset ibi esse tm p mille annos aliquid esset. Sed respectu eternitatis nichil est. Et sic si fenerator seu aliquis alius damnatus diceret. Dñe iesu iam per mille años afflatus sum in inferno: ideo miserere mei: r si tibi placet sufficiat ad presens. Dñs noster iesus xps redemptor noster responderet. Frater quãdo te vocaui ad pe-

nitentiã ꝫ noluisti venire: ideo nunquã te exaudiã. i. faciã quod petis. Item notandũ est ꝙ aliquis posset dicere. Videt ꝙ pena tripliciter maior sit culpa. s. diuturnitate. acerbitate. ⁊ pluralitate. Culpa. s. quia culpa fuit temporaliter cõmissa: sed hoc non obstante iustũ est ꝙ pro quocunqꝫ peccato mortali pena sit eterna vt iam dictum est: sic arist. ethi. v. vbi dicit ꝙ tanta ẽ iniuria quanta est illa persona contra quã cõmittitur iniuria. Sed deus est infinitus ⁊ eternus igitur pena debet esse infinita ⁊ eterna pro quocunqꝫ peccato mortali: nisi peccator fecerit penitentiã quoniã tũc gratia sacramenti penitentie. s. ratione contritionis. cõfessionis. ⁊ satisfactionis pena eterna vertitur in temporalem. ⁊ sic intelligitur de diuturnitate pene. Acerbitate: qꝛ delectatio in peccato fuit pauca. sed acerbitas penarũ erit maxima nisi peccator fecerit penitentiã: vt nuper dictũ est Pluralitate. qꝛ. s. peccatum luxurie in carne: sed pena erit in corpore simul ⁊ anima: saltim post iudiciũ vniuersale: nisi vt dictum est peccator fecerit penitentiã. Et ex istis vsuris ⁊ iniquitatibus hoc est a culpa ⁊ a pena redemit ihesus christus aĩas nostras. ⁊ qui redemptionẽ paruipendit: istas vsuras psoluet: Et sacramenta ecclesie mediante passione christi sunt redemptio animarũ. Et vsure dicunt culpa ⁊ pena. ⁊ dicit pena a culpa: ⁊ si culpa non cessat: quomodo cessabit pena sic in capi. cũ cessãte de appe. in quo dicit ꝙ cessãte culpa cessat ⁊ pena. Et est culpa malum: quod agimus. sed pena est malum quod patimur vt dictum est. sed si damnatus diceret: domine ihesu xpe quomodo pro temporali culpa tu reddis penam eternã. Cui respondebit christus: frater. si semper viueres in vita mortali ⁊ transitoria: semper peccares: quantum in te est. s. in voluntate tua: igit semp es puniendꝰ. Igit sũmope precaueas: ne cũ dãnatis tibi dicat. Ite maledicti in ignem eternũ. ⁊c. mathei xxv. Hec erit vltima ⁊ generalis mala auditio. ⁊ sic fortis auditio erit immediate postꝙ anima separat a corpore. redde rationẽ villicationis tue Luc. xvj. sed fortior: surgite mortui venite ad iudiciũ. sed fortissima auditio erit. Ite maledicti. ⁊c.

de quibus supra. ꝛ sic erit vltima ꝛ generalis mala auditio ꝛ excōmunicatio.i.maledictio ipis impijs ꝛ damnatis: in cuius signum ab ecclesia excommunicantur criminosi.i.cōmittētes magna ꝛ grauia crimina:de quibus in pluribus iuribus. Et pro supradicta terribili auditione cantat ecclesia: in memoria eterna erunt iusti:ab auditione mala non timebunt. Igitur si iusti ꝛ sancti non timebunt:mali ꝛ damnati timebunt.

¶ De excōicatione maiori ꝛ minori.

Sequitur de excōicatiōe. Pro quo sciendū ꝙ excommunicatio est duplex.s.maior ꝛ minor. Maior separat hominē a cōmunione hominū ꝛ a pticipatione sacramentorū:de qua dicit nicolaus ad roma.v. Nichil sic debet formidere xp̄ianus ꝙ separari a corpore christi quod accidit ratione excōmunicationis presertim maioris. Sed minor excommunicatio contrahitur ratione cuiuscumqz peccati mortalis. Pro quo nota ꝙ si aliquis sacerdos celebrat in maiori que est ab homine vt quando aliquis est excōmunicatus iuridice a suo superiori: efficitur irregularis a q̄ irregularitate nō potest absolui citra romanum pontificē: ꝛ tātas irregularitates clericus excōicatus incurrit.q̄ntas missas celebrat ꝛ ministrat:vt si excōicatus cleric⁹ dicat decē missas erit irregularis in decē irregularitatib⁹ ꝛ si viginti:viginti.ꝛ sic de singulis. Et est excōicatio maior quedā medicina penalis: q̄ operatur ad salutē illi⁹ qui excōicaṫ. Sed minor excōicatio cōtrahitur rōe cuiuscūqz peccati mortalis: q̄ separat hominez a cōione sacramētoꝝ:sed nō a pticipatione hominū. ꝛ sacerdos q celebrat i tali excōicatiōe minori.i.i pctō mortali:peccat grauissime:ꝫ nō efficiṫ irregularis.vel sub alijs verbis. Est autē excōicatio maior a cōrpore fideliū separatio:cui in osculo ꝛ alijs q̄ttuor nō est cōicandū: vn̄ quidā versus ait. Si pro delictis quis anathema efficiaṫ. Os.orare.vale.cōmunio.mensa negatur. Os.glo.i.osculū. Orare.i.oratio ꝛ salutatio ꝛ cōmūio. ꝛc̄.in cōtractibus ꝛ verbis.exceptis his q̄ sunt ad salutē ipsius Et si excōicatus habet rem tuā:bene poteris in iudicio vel extra iudiciū repetere.licet aue non sit ei dicendum: tamen pos-

sumus forte secūdū aliquos ei dicere: deus te emēdet. qd plu res doctores negāt. et φ creditor possit sua repetere ab excōica to durante excōicatione: ne reportet lucrū de dāno suo. Sed minor excōicatio est a sacris ecclie exclusio: quilibet existens in peccato mortali: in minori excōicatione ligatur: qr nō debet eccle sie sacram̄etū recipere: tamē quantū ad ecclam militantē: nō habet pro excōicato: nisi prius denunciet. Uerūtamē multi pliciter potest quis a sacramentis ecclesie suspendi ab excōica tione vel perceptione sacramentorꝫ sicut sacerdos existens in peccato mortali. vel etiam quandoqꝫ alicui interdicitur locus tantum ab ingressu ecclesie: ne in ea diuina celebrentur. et tūc parrochiani non peccant si alias audiant diuina. Est autem excommunicatio maior maxima penarum φ potest ecclesia dei infligere. Unde nullus esset in rei veritate excommunicanꝰ nisi precedat prius trina monitio: exceptis canonibus late sen tentie. Item cum dolore et gemitu debet fieri sicut olim facie bat quidā episcopus timens deum: qui semper eum lacbri mis excommunicare solebat secundum quod dicit dominus in ysay. cap. ix. et. x. Heu cōsolabor super hostibus meis: quasi dicat doleo me vindicare: sed mallem penitentiam peccatoris φ vindictam: sic ezechielis. xviij. capi. dicitur quacunqꝫ ho ra peccator ingemuerit peccata sua: omnium iniquitatum eiꝰ non recordabor. Item excommunicationes non debent fieri zelo vindicte: sed vt peccator conuertatur propter ruborem: vt s. saluus sit spiritus eius. i. anima eius in die domini. i. in die iu dicij vniuersalis. Et sic dicitur in versu. fiēt emissiones per an gelos malos. vt in ps. lxxvij. Pro dicta materia poteris vide re magistrum senten. in quarto. di. xviij. per totam. et ibi tho mas. Et etiam poteris videre capitu. Cum medicinalis de sententia excommunicationis. in. vj. Et φ excommunicatio est multum periculosa excommunicato: sicut nicholaus ioban. xv. super particula. sine sinagogis faciēt vos stare. rē. Et qbꝰ inferri potest φ diabolꝰ tantā habet ptātē in pctōre rōe cuiꝰ cūqꝫ mortalis pcti quantam aliquis habet in suo pecore. i. in

animali bruto vt in boue vel ariete vel vacca. z sic de hu-
iusmodi. Et multo maiorem potestatẽ habet in illo: qui totus
sathanc traditus est rõne excõicationis maioris. verũtamen li
cet existens in peccato mortali sit pecus diaboli etiam ante ex-
cõicationem maiorem: non tamen potest eum diabolus inter-
ficere corpaliter: nisi de speciali licentia domini nostri iesu xpi
sicut nec seruus põt bouem siue vaccam vel arietẽ domini sui
occidere sine licentia domini sui: quoniã bonus angelus z ope
ra que fecit de genere bonorum: diabolo resistũt. Sed cũ rex
regum z dominus dominantium per preconem suuz.i. per sa
cerdotem tradidit illum diabolo.s. per excõicationem maiorez
que lata est ab homine.i. a iudice habente iurisdictionem sup
eum: potest eum diabolus ad libitum suum vexare corporali-
ter sicut solebat fieri in primitiua ecclesia.i. in principio eccle-
sie militantis. Sed deus clemẽs z iustus z pius q̃z plurimos
permittit in delitijs z vitijs viuere in hac carne mortali: sed
diabolus non potest illos interficere quando vult nec tantum
quantum vult: nisi per speciale preceptum domini prius fue-
rit ortatus z monitus: quoniam multi excõicati sunt ad vitam
eternam predestinati sicut dicitur in canticis. cantico.i. Equi
tatui meo in currib⁹ pharaonis assimilaui te: vt per gratiam
aptarẽ cum meo sicut de saulo: qui factus est paulus: de quo
ad roma.i. Cum enim quis conuertitur: equus in curru domi
mini efficitur de quo in psalmo.lxvij. Currus dei decem mili-
bus: multiplex milia letantiũ. Ecce multitudo sanctorum cuz
letitia preceptum dñi adimplentiũ: dñs est in eis in signa que
interpretant̃ mandatũ: qm̃ sicut dñs fuit in signa cum moyse
ita est in eis: qui mandatum eius adimplent. Et sic qui iuste
est excommunicatus: amittit cõsortium sanctoruz: z suffragia
omnium ecclesiarum: quorum bonorum fuit particeps.s. per
sacramentum baptismi cum alijs sacramẽtis: quoniam eccl̃ia
orat p̱ his: qui sũt filij sui.s. numero: non merito: nomine non
munimine. Et de pena illoꝝ legit̃ i apo.xviij. z xx. Execratis
i. excõicatis. homicidijs. veneficijs.i. p̃betibus venena: ydola

tris z omnibus mendacibus pars illoꝝ erit in stagno ardēti igne z sulphure: qđ est mors. qz cū quis excōicatur excōicatiōe maiori: quasi pullus a nido ecclesie ꝓijcit̄ deuorand⁹ a serpentib⁹ extra naviculā petri in mare eiect⁹. i. in inferno. z a cete. i. a diabolo absorbendus. z est palmes a vite abscisus. Et sic qui a christo est abscisus siue precisus: in igne inferni est proijciendus: z sicut chaym a deo maledictus: tamē postea in delitijs diu vixit: sic multi qui non statim aliqua aduersitate feriū tur: excōmunicationez paruipendūt. i. contemnunt. Sed dicit grego. continuus successus tempaliū euidentissimū est diuine reprobatiōis indiciū: qm̄ filioꝝ est in presenti corripi de quo lu. xvj. Item tales sunt dathan z abirō: q viuentes in infernū descenderūt de qb⁹ ꝓpha in ps. cv. Et sic cū aliqs p penitētiā ecclie recōciliatur: est ramus oliue: qui in archa ecclesie per colūbā spiritussancti portatur gen. xviij. Et ionas in terra a cete. i. a balena ꝓiectus est. Et filius ꝓdigus ad patrem reuersus: qui perierat z inuentus est lu. xv. Sed nota pro illis qui incidunt in canonem late sententie: quoniam omnes illi q sunt percussores clericoꝝ incidūt in canonez late sententie vt in ca. si quis suadente. xvij. q. quarta. z etiā omnes heretici. vt in ca. ad abolendā de here. z etiā omnes falsarij litterarū dn̄i pape. vt in ca. ad falsarioꝝ de falsis. li. iij. Item qui deferunt arma z alia subsidia agarenis extra de iude. in ca. ꝙ olim incidūt. vt magistri volūt: scolares qui in preiudiciū habitantiū in domibus ante terminū cōductionis z elapsum anni: hospitia conducunt vt in capi. ex rescripto. de loc. z condu. li. ij. Sed aliqui dicunt ꝙ hec constitutio non tenet nisi bononie. Sed tu dic ꝙ etiā salmātice forte. Quidā dicūt ꝙ siliter incidūt: q domos religiosoꝝ vel cimiteria incidūt: qđ non credo de immu. ecclesi. ca. primo ante denuntiationez: quoniā post denuntiationē incendarij in obedientes: a summo pontifice vel ab eius legato debent absolui sic in cap. tua nos. de sen. exco. Est enim canō late sententie minoris excōmunicationis: qui ip̄o iure ligat cō municantem cū excōmunicato vt in capitulo. Si concubine.

de sen. exco. z in ca. cum excõmunicato. xi. q. iij. Sed excõmunicatio non transit in tertiã psonã. Et etiam incidunt in canonem late sententie sacrilegij: qui sacra vel non sacra capiũt violenter de loco sacro. Et etiam symoniaci. verũtamen pro quolibet mortali peccato quis excõmunicatur quo ad deum minori excommunicatione: quoniã ipso iure suspensus est a sacramento eucharistie: quoniam qui manducat z bibit indigne: iudicium sibi manducat z bibit. prima chorintheorum. vndecimo. Et pro supradictis vide versum qui docebit te qualiter poteris communicare cum excommunicato maiori excommunicatiõe: z est. Utile. lex. humile. res ignorata. necesse Hec anathema soluunt: ne possint abesse. vtiliter. glosa. si pro vtilitate mea traho illum excõmunicatum: in causam vel aliter conueniam: non sum excommunicatus: nec in illis que sunt ad salutem eius. similiter si loquor ad salutem anime: predicando vel amonendo. vt in ca. si vero de. sent. exco. cũ trib' capitulis sequentibus de sen. exco. Et in ca. cum excommunicato. xi. q. iij. cuius littera talis est. Cum excommunicato nec orare nec loqui nisi que ad eandem excommunicationem pertinent nec vesci licet. si quis enim cum eo aut palam / aut absconse fuerit locutus: cõmunem statim cum eo excommunicationis contrahet penam. Casus excommunicatus est qui excommunicatis cõmunicat. lex. glo. lex est ꝙ mulier viro cõmunicet. vnde licet vir sit excommunicatus: vxor potest ei cõmunicare. humile. glo. sicut filij z serui. ancille. mancipium. seruientes: qui dicũt humile genus hominũ: possunt dominis suis excommunicatis cõmunicare sic in capi. quoniam multos. xi. q. iij. nisi sint tales seruientes quorũ consilia scelera perpetrantur. Res ignorata glo. i. cum nescis ipsuz eẽ excõmunicatũ: nisi ignorãtia sit crassa z supina: qꝛ tũc nõ excusat vt. xij. q. ij. in capitulo qui z humanis. Necesse glo. etiam necessitas excusat: quoniam si homines necesse habent transire per villam excõmunicatam: z ibi possunt emere victualia: z ibidem prenotare. i. commanere sic in capitulo. inter alia de sententia excommunicationis.
Et est excommunicatio quedã medicina penalisque opera-

tur ad salutem illius qui excōmunicatur. Sed pro necessitate nuper posita facit. ca. quāto de consuetudine. ꝛ ca. nemo. de re gu. iu. in. vj. Et sanctus tho. sua tertia parte. q. lxxx. ad octauum. vbi dicitur ꝙ nec leges diuine nec humane non obligāt aliquem ad impossibilia. Item non omnes clericorum percussores incidunt in illū canonē si quis suadente. xvij. q. iiij. quoniam si quis zelo ꝛ non animo iniuriandi: ꝛ habeat causam ꝑcutiat puta magister vel sacerdos percusserit clericū non incidit: vt in ca. super eo. de sen. exco. vt quando magister percutit ecclesiasticū discipulū suum non est excōmunicatus. Unde sacerdos potest clericū tumultuantē cadauer ab ecclesia expellere. Et dicunt doctores ꝙ si pater percutit clericum infra subdiaconatum: non est excōmunicatus. secus si in sacris ordinibus fuerit constitutus. Alius casus si quis percutit clericū ioco. Tertius si quis inuenerit clericum turpiter agentem cum matre. filia. vxore vel sorore. Pro quo vide capi. si vero. el primero. de sen. exco. ꝛ l. Graccus. C. de adulte. Quartus casus si quis repercutiat clericum incōtinenti: se vel sua defendendo Sic in dicto cap. si vero. de sen. exco. Secus vt dicunt quidā si repercutiat se medicando. Quint⁹ casus: si ignorat ipsuz esse clericū. Sext⁹ si post monitionē sui episcopi inuenerit clericū potestaz arma portantē vt in c. inaudientia. de sentē. exco. libro. vj. Potest etiam laycus de mandato sui episcopi capere clericū vel trahere clericum incorrigibilem si opus fuerit violenter. sic in. capit. vt fame. de senten. excom. in. vj. Pro quo nota ꝙ sunt quedā ꝑsone: q̄ ꝛ si incidant in canonem late sententie: non oportet pro absolutione petenda ad romanam curiam laborare. vt mulieres quoniā non debent fieri vagabunde propter sexum de quibus immediate dicetur. ꝛ hostiarius qui. s. necessitate officij percutit clericum sic in. cap. si vero. de senten. excom. nisi enormiter eum leserit. Claustralis nisi euenerit ad enormen lesionem. Et dicitur enormis lesio effusio sanguinis in magnam quantitatem / vel membri mutilatio. vt in capi. cum illorum de senten. excom. Secus si claustralis percutit clericū sclarē senex valitudinari⁹. i. impo-

tens vt in ea. super his de sen. exco. Item pueri & mulieres. vt in glo. illius ca. si quis suadente. xvij. q. iiij. Itē si oportet eum transire per inimicos capitales infirmitate graui. &c. Sed qui voluerit latius videre de hac materia videat tho. suo quarto scripto di. xviij. & per totam di. ad primū tertio responso ad tertiam questionem vbi dicit. Ad tertiā questionem dicendū q̄ per excōmunicationem iudex ecclesiasticus excōmunicatos excludit a regno quodāmodo. vnde cum non debeat excludere nisi indignos vt ex diffinitione clauis patuit: nec aliquis reddatur indignus nisi per peccatum mortale charitatē ammiserit. que est via dirigens ad regnum: ideo nullus excōmunicari debet nisi pro peccato mortali: etiam quia in damnificando aliquem corporaliter vel in rebus tēporalibus aliquis mortaliter peccat & contra charitatem facit ideo pro damno temporali illato proximo ecclesia aliquem excōmunicare potest. Sed quia excōmunicatio est grauissima penarum: pene autem medicine sunt sm̄ philosophū in scdo ethico. Sapientis autē medici ē a leuioribus medicinis incipere: & minus periculosis: ideo excommunicatio infligi non debet etiam pro peccato mortali nisi peccans contumax fuerit vel non veniendo ad iudicium vel ante terminationē iudicij sine licentia recedendo vel determinationi non parendo: tunc enī postq̄ monitus fuerit: si obedire contēpserit contumax reputatur: & excommunicari debet a iudice iam nō habente quid contra ipsum amplius faciat. Et sic nota q̄ culpe quantitas non mensuratur ex nocumento qd̄ quis facit: sed ex voluntate qua facit contra charitatem agens & ideo quāuis pena excōmunicationis excedat nocumentū: tamen non excedit quantitatem culpe. Et hic dicit tho. q̄ etiam si iudex excōmunicet iniuste q̄ excōmunicatio tenet & ligat. & si peccet iudex & excōmunicatus debet humiliter petere absolutionem. tho. vbi supra. Pro quo vide capi. sententia. xj. q. iij. vbi dicit̄ sententia pastoris iusta vel iniusta timenda est. Casus. grego. timenda est sententia pastoris. Et sic in glo. illius ca. presenti. de senten. exco. in vj. quasi in principio dī. q̄ excō-

catio est mortis eterne damnatio.

Eo pro dictis et dicendis nota de tribus laqueis diabolicis: quibus quandoque aliqui homines peccatis exigentibus illaqueantur. Primus est delectatio peccati: in tantum enim delectatur quis in gula vel in luxuria vel in pecunia vel in vana gloria quod nec pro deo nec pro diablo nec amore nec timore peccatum relinquat: de hoc laqueo dicitur in psal. ix. In laqueo isto quem absconderunt: comprehensus est pes eorum: et ibi dicitur quod illa delectatio alligat eos: ut inde subtrahat verum amorem et ad utilia vertere non audeat. unde gre. Stult9 magister magis vult per totum puniri quam ad tempus adversitatis aliquid perpeti. Sicut puer magis vult quod scabies totum caput occupet quam aliquam asperitatem sustinere. unde dolenter clamat et lacrimatur quasi cum pectine scabies eius aufertur: nihilominus mater ipso lacrimante bene pectinat: ut. s. feces et scabiem auferat: sicut dominus licet graue videatur tamen filios suos abluit et purgat Et quod dicit superius aliqua que dicit hugo car. contra malos advocatos et malos phisicos et malos cirurgicos alias chirurgos et divites avaros tirannos: rogo videant isti illud. ca. penale est et ibi archi. xiiij. q. v. ubi dicitur. furti enim noie bene intelligitur omnis illicita usurpatio rei aliene etc. Casus aliquid rapere violenter: maioris pene est quam furtum. Secundus laqueus est pudor confitendi. Cogitat enim peccator penes se quod dicerem peccata mea: quoniam sacerdos vel abbas credit me esse bonum: et cum cognouerit spurciciam meam: contemnet me. Et talis magis vult videri bon9 hominibus quam et deo. Et magis vult gloriam mundi quam dei: de quibus grego. dum laudes ab hominibus querunt homines: veracem confessionem perdunt. Et tertius laqueus est timor satisfactionis. Dicit enim usurarius: qualiter usuras dimittam: quas si dimitto. non tales vestes habebo nec talibus cibis utar nec talem nec tantam familiam haberem. Et luxuriosus dicit quomodo ieiunarem et ad matutinos surgerem carnem meam artarem: sed co

gitare debent isti et similes quod melius est hic transitoriam penã sustinere: quam eternas et intollerabiles penas gehenne semp possidere. vnde grego. sancti temporalem penam lucrum reputant: quia per hanc se penam eternam euadere non ignorant. Item grego. Si retributionis gaudiũ in punitione expectamus: penitentie amaritudinem in via teneamus. Et sic dicit grego. quod officium predicationis est sanctissimũ. Et sic omnes ecclesiastici debent esse viri potentes opere et sermone. opere .i. vita et exemplo. Sermone .i. scientia et consciencia. quoniã vbi non sunt littere et consciencia: ibi maxima cecitas. Et sic oportet nos monere ne in laqueos supradictos nec in alios incidamus: sed vt faciamus lucbra xpo et damnum diabolo. Et quã do columbe .i. parrochiani nostri circa laqueos locantur: tũc sacerdos non omnis: sed abundaris sufficienter in litteris et cõ scientia: faciat strepitum pronuntiando et declarando verbum diuinũ recte et catholice suis parrochianis: et alijs si fuerit op9 ad hoc vt fugiant columbe: quod et si fugiant laqueos .i. deceptiones demonum et vanitates mundanas: tunc dicet aucepsi .i. diabolus. En quanto magnum hic michi fecit damnum: eo quod omnes columbas fecit michi perdere. Et sic omnis sacerdos presertim curam animarum habens: debet christum redemptorẽ nostrum humiliter deprecari: et diligentiam maximam adhibere: vt christus infundat sibi gratiam: vt possit sufficientem sciẽ tiam et conscientiam habere: vt possit officium sancte predicationis acceptare: et diabolo damnũ inferre. Et columbas xpi i. animas per strepitum. i. per officium sancte predicationis liberare. Et sic dicit aug. in libro de floribus. quod ignorantia populi euenit ex defectu doctorum. Pro quo. vide. ca. cum ex in iuncto de here. in quo inter cetera dicitur: quia scdm apostolũ .i. ad corinthios. xij. dicitur. Alios dominus dedit apostolos. Alios prophetas. Alios doctores etc. Cum igitur doctor. i. predicator ordo sit quasi precipuus in ecclesia. i. priuilegiatus nõ debet sibi quisquam indifferenter officium predicationis vsurpare. nã scdm apostolũ ad roma. x. Quõ predicabunt nisi mittantur. Et mar. vj. dicitur. quia nemo propheta est sine honore

nisi in patria sua. Et pro supradictis nota q xps habet suum columbar .s. ecclesiam: in qua quandoqz columbe extra volant quando pro cibo z alijs necessarijs in mundo laborant: quia in terrenis cōmodis multi sūt laquei: vt in pecunia cupiditas In cibis voluptas. In honoribus vanitas. ideo dicit grego. faciamus strepitum mediante verbo diuino: vt .s. columbe fugiant .i. nostri proximi laqueos demonum: taliter vt quilibet possit dicere cum propheta in psalmo. cxxiij. laqueus contritus est z nos liberati sumus. glo. Anima nostra: que ante dulcedinem vite tenebatur: dño faciente maximū strepitū gehennarū erepta est de muscipula. que est quedaz deceptio ad mures capiendos. pro q nota q lupus quādo capitur per pedicaz: que est quoddam instrumentum capiendi pedes ānimalium z sic est cathena peduz: tunc cum proprijs dentibus abscidit sibi pedem. Et diabolus facit sic pedicas q plures vt capiat. te per pedem .i. per affectum. Scit enim q vbi est affectus: ibi est homo totus scilicet per operationem. Qui consentit in culpa: capitur per pedem: quando quis hoc auertit omnino conatur hunc pedem idest affectum abscidere dicendo. Melius est eni claudum fugere: q cum duobus pedibus mitti in gehennaz ignis math. xviij. Sed ysa. xlix. dicitur. Omnis qui calcat in eis ignorat pacem. Hoc est enim. Omnis qui calcat in pedica peccati: pacem perdit: z captionez incurrit. Dominus eni mittit nos per mundū: vt columbas suas custodiamus: z strepitum per predicationem z cominationem penarum faciam⁹. Et gloriam eternam omnibus declaremus scilicet quanta bona sunt parata ipsis bonis z electis. Et quanta mala sunt parata ipsis malis z damnatis: de quibus supra. Et sic omnes ecclesiastici z quicunqz alij fulgentes litteris z conscientijs deberēt venerari. Et sic q oculi nři sint semp ad dñm: vt ipse euellet a laqo pedes nřos: qm quilibet nřm est vnic⁹ z pauper: qm nichil hz nisi de⁹. sibi tribuat. vñ singul' dieb⁹ oportet nos panē nřm quotidianū comedere. Erigamus ergo oculos nřos ad deū p deuotionē: vt dñs cōcedat nobis talē strepitū pdicatōis

facere vt a laqueis diaboli valeamus liberari: et ad columbar xpi reddire: et ad gloriam xpi transmigrare amen. Et sic vt dictum est. Si omnes sacerdotes sint pares .i. equales quantum ad officium: non sunt pares quantū ad merita: sic in capitulo scriptum est. xiiij. q. v. pro quo vide sequentia.

¶ Sed nota quod deus vult se reuelari quādoqz ad terrendū et qñqz ad corripiendum.

Fertur q quedam mulier venit ad quendam sacerdotem: vt ei daret consilium optimū de prole quā in vtero habebat de adulterio concepta: tūc sacerdos ille nichil sibi dicebat: et tunc mulier illa dixit. Video: vt bonum esset vt accipiam aliquas herbas ad proijciendum meum fetum. Sed minister clericus et ignarus dixit: illud videas quod tibi conuenit: quid habeo ibi videre: et tunc placebat ei tacite quod ipsa dicebat licet non exprimeret. Accidit q postquā mulier proiecerat prolem mediantib9 herbis. Et quando clericus sciuit: momordit sibi conscientia: eo q in tali peccato tacuerat: quoniam si ipse dixerat mulieri tempore confessionis: nullo modo facias: quoniam melius eēt tibi pati iusticiam in corpore proprio et saluare animam tuam qz excusare corpus et perdere animam /vel debuerat dare aliud salutare consilium simile huic: sed quia tacuit: quia placuit illi in mente sua dictum mulieris. s. q proijceret fetum mediātibus herbis: non fuit ausus celebrare: donec haberet consiliū super hoc: qui tunc iuit ad quendam bonum sacerdotem peritum litteris et conscientia fulgentem: et narrabit ei totum per ordinem. Et ille bonus et peritus sacerdos dixit illi q erat homicida: et q nullo modo sine dispensatione celebraret /tunc ille seruauit hoc. s. quia non celebrauit per aliquos dies: tamē in fine celebrauit. Et quando venit ad illū passum in quo fit fractio hostie: apparuit illi quidā puer valde nobilis et graciosus qui non permittebat ipsum hostiam frangere: sed ipse insipiens noluit dimittere: et sic adimplevit suum officium. Et altera die simile accidit sibi: et ipse credebat q de9 reuelabat ei hoc

fe3 vt non dimitteret celebrationem:tamen non sic fuit iudicatum: quoniam quando iterum fuit reuersus ad illum peritum sacerdotē:qui dixit ei quo modo sibi acciderat:immediate dixit illi:male fecistis:quoniā p ipsum narratū datur intelligi q̄ nō placet deo sacrificiū vestrum:τ ideo caueatis vobis vt non incurratis amplius in maius periculum. At ille igitur quid faciam bone vir: quoniam non possum aliter transire vitam miseram:volo ire ad curiam romanam:si forte papa daret michi licentiam. Et ille bonus sacerdos dixit ei. Si vultis ire eatis: tantum amittitis quantum ibi vultis spendere τ insuper laborem vie. Et ille non curo:volo ire. Ecce q̄ iuit:sed nichil consilium fuit illi:nec aliud consilium nisi illud quod prius dederat illi ille peritus sacerdos:tamen postea insuper incepit iterum celebrare:τ ecce puer:qui nullo modo permittebat ipsum hostiā frangere:imo grauius sibi contradicebat:taliter q̄ nullo modo permittebat. Taliter q̄ demū iuerunt ambo ad episcopum τ narrauerunt illi totum negotium quod acciderat τ tunc episcopus τ ille peritus sacerdos intellexerunt q̄ hoc faciebat ei xp̄s ad terrendum τ corrigendum:τ q̄ nō faceret celebrationem aliquo modo de cetero. Et episcopus correxit bene de tempore transacto:τ precepit ei:q̄ seruiret deo aliter τ q̄ nullo modo celebraret. Et sic si predicatores τ confessores dicerent veritatem:omnes qui sunt in mundo essent sancti quod est valde notādū. Et pro suprādictis nota vide quomodo conscientia est applicatio scientie ad actum vt ait tho. sua prima secunde. q. xix. ad. v. Hec gregorius.

Deo gratias.

¶ Tabula precedentis operis qua quisqz faciliter ꝛ sine labore poterit fructum hui⁹ libri degustare: pro quo vide sequẽtia.

Te igit̃ ꝛc̃. hic agit̃ d̃ expositiõe sacratissimi misterij altaris.

Itẽ ponit̃ quõ angeli nõ pñt plene capere tm̃ secretũ. ergo si hoĩes nõ capiant. tantum misteriũ nisi per fidem non debent admirari.

Quõ layci nõ debẽt sedere infra cancellos quãdo diuina celebrant̃ misteria: ne ipsi sacerdotes perturbent̃.

Quare magis te igitur incipit a. t. q̃ ab aliqua alia littera.

Qui d significet. t. latine ꝛ hebrayce thau q̃ dictio interpretaur fortitudo.

Quid sit excõicatio que dicitur anathema

Quõ excõicatio est duplex. s. maior ꝛ minor. Et ponit̃ effect⁹ excõicatiõis maioris. E effect⁹ minoris excõicatiõis.

Quid sit missa.

Quõ de⁹ misit angelũ suũ ꝑcutientẽ primogenita iudeoꝝ: q ꝑcutiebat ad modũ hoĩs claudi: qm̃ ꝑcutiebat ĩ domo egiptij ꝛ nõ in domo iudei eo q̃ iudei, ꝛ egiptij erãt in suis domibus mixti ꝛ non segregati.

Quõ moyses denũtiauit iudeis q̃ erãt exituri de egipto q̃rta decima primi mẽsis. i. q̃rtadecima die martij. i. ĩ ꝑncipio ãni

Quõ angel⁹ ꝑcussit oẽs primogenitos egiptioꝝ media nocte ante exitum.

Quõ cogitauerũt egiptij q̃ oẽs erant morituri horrore vltime plage. s. primogenitorum.

Item ponũtur aliqua misteria de cruce in qua voluit xp̃s magis mori q̃ in aliquo alio tormento vel passione.

Te igit̃ ꝛc̃. Hic tractant̃ m̃ria de clemẽtia diuina ꝛ de humilitate christi.

Itẽ põit̃ q̃liter vn⁹q̃sqz debet in sua oratione petere ad hoc vt a deo exaudiat̃. i. q̃ ei⁹ petitio adipleat̃

Itẽ ponũt̃ aliqua valde singularia de correptiõe fraterna.

Quõ volũtas iudeoꝝ in passiõe xp̃i fuit deꝑuata ꝛ corrupta.

Quõ hoc sacr̃m celebraẽ in pane triticio ⁊ in vino de vite magis q̃ in alia materia qđ est notãdũ ꝑ nistis q̃ q̃tidie se efficit.

IN p̃mis ⁊c. h põiẽ quõ p̃dicatores euãgelii xp̃i dñt p̃dicare ⁊ ñ alias vanitates nec fictões alias
Itẽ ponitur quõ hõ dicitur omnis creatura.
Quõ hoĩes adulti petẽtes sacrũ baptismũ prius debẽt ĩbui ĩ lege euãgelica: q̃z baptizati: nĩ sequẽ piculũ ĩ mora
Quid sit demon.
Quid sit hereticus. Et quid scismaticus.
Quõ hoĩes patiẽter debẽt sustinere tã malã q̃z bonã fortunã.
Itẽ poniẽ aliqualr ad q̃ ⁊ ad q̃ magna ⁊ miranda se extendat ptãs romani pontificis. ⁊ si loqui de potestate romani pontificis sit ponere os in celo.
Itẽ nota quõ mat. xvj. ⁊ Jo. xx. ĩ plib' auctoritatibus dr̃. Tibi dabo claues ⁊c. dabo. i. do sic in. c. põderet ⁊c. l. di. sup pticula docuit eni ⁊ sic plibus in locis sacre scripture poniẽ futurũ p̃ p̃sẽti: qm̃ q̃ pmittit iã facit sali ĩ mẽte vt ĩ psal. v. mane asta. ⁊c
Item ponitur q̃ dicũtur persone extreme in hac carne mortali non recognoscentes superiorem.
Quõ missa diuiditur in quattuor partes. s. in obsecrationes. orones. postulationes ⁊ gratiarũ actiones.
Quid sit mendaciũ. Et quõ octo sunt genera mendacij.

MEmẽto dñe ⁊c. Hic põiẽ qđ sit sclm. ⁊ qđ sit euũ. Itẽ ponitur qualiter memoria pro viuis debeat fieri. s. ordinate. Et memoria viuorũ ⁊ q̃ fit pro viuis põiẽ bis ꝑpter maiorẽ abũdãtiã: qm̃ aliq̃ ponũẽ ĩ ẽa memoria q̃ nõ poniẽ ĩ p̃ma: q⁊. s. põiẽ lectio scoti quõ minister tãti sacri debeat ĩ memoria viuorũ ⁊ in memoria q̃ fit ꝑ mortuis concludere in fine cuiuscũq̃z memorie.
Qñ aliquis loqtur quõ nõ debet loqui sine auctoritate. i. a se ipo. ne cadat in illum sacrũ canonẽ: q loqẽ a seipso ⁊c. Jo. vij.
Quõ boni in die vltis iudicij sortiẽẽ premia. Et mali supplicia: ⁊ tũc vn'qsq̃z sortieẽ qđ suum est.
Quõ alter lazarus fuit miles. ⁊ alẽ paup: s3 ambo fuerunt ⁊ sunt dilecti deo.

Itē ponitur quomodo hic in presenti vita sumus mixti: tñ in die iudicij separabimur
Item ponit̄ temp⁹ penitendi determinatū ab ecclia.
Ponunt̄ tria hoīs bona.s.bona fortūe et bona nate et bōa aie.
Quid sit votū.et q̄ et q̄nta requirūtur ad votuȝ.
Quomodo sint tria hoīm aliquoȝ nouissima mala.
Quomodo sacerdotes deberent esse potentes ope et sermone.
Quid sit clauis sacerdotalis.
Quomodo diabolus nō est cōtent⁹ nisi cū aīa et corpe hoīs.
Item ponunt̄ casus papales.et aliqui ep̄ales.
Quid sit consuetudo.
Quid sit consanguinitas.
Quid sit affinitas.et quid sit familiaris.
Quid sit amicus.
Ponunt̄ i'la q̄ sūt de substantia vl' essentia voti q̄ idē sūt.

Communicantes.etc. Hic ponit̄ quare non sunt plures nec pauciores q̄ duodecim apl'i.
Itē ponūt̄ grādia misteria de cruce domini nostri ihesu christi.
Quomodo crux ostendit saluationeȝ totius generis humāni.
Quid dicātur kalende.et q̄d none.et quid id⁹: vulgariter.

Hanc igitur oblationē.etc. Ponitur quomō loquimur q̄ñ de deo more humano.
Quomō i deo nō cadūt accidentia aliq̄: q̄m simplex et purus actus.
Quomodo de⁹ est magnus sine quātitate et bon⁹ sine q̄litate.
Quomō adoratio est triplex de q̄ valde singularia dicta sunt.
Quomō hoīes sūt pares.i.equales et quomō non.
Quomodo ymagines sanctoȝ debent adorari.
Quomō p̄xim⁹ nō pōt amari sine hoc q̄ de⁹ ameť: et ecōtra.
Quomō intelligatur illa auctoritas incrassat⁹ est.deut.xxxij.
Quid sit frui et quid vti.
Homines existentes in charitate semp sūt iocūdi: et exn̄tes in

pctō mortalī: sēp sūt tristes: ꝛ sī qñ͂ videant iocundi.
Item ponitur quid sit fama
Quomō nullus in hac carne mortali pōt viribus humanis cognoscere quādo est inchaitate: sed bñ pōt cognoscere virib' diuinis vel per coniecturas.
Ponitur quomō hoīes mali ꝛ peruersi nō sūt hoīes simpliciter: sed ſm quid.
Quādo hō dr̄ liberalis ꝛ qñ auar'. ꝛ qñ pdig'
Quomodo omnia q̄ cernim' in mundo sunt caduca ꝛ breuia ꝛ sic non appetenda.
Itē ponitur quomō intelligitur illa autoritas bona clericorū pauperū sūt vt in illo capitulo. qm̄. xvi. q. j.
Quomodo qui facit opa dei est filius dei ꝛ qui facit opera diaboli est filius diaboli.
Itē ponitur cuius ponderis sit peccatū mortale.
Ponitur quomodo in inferno sūt quattuor māsiones
Ponitur quomō pctm̄ mortale est cōtra naturā
Quid sit liberū arbitriū.
Quomodo multū facit qui cognoscit se ipsum.
Sicut xp̄o humilitas: ita diabolo superbia placet.
Deus est causa vniuersalis omniū rerū: nō tamē totalis.
Deus pōt impedire actiones scd̄e cause
Ponitur etiā an dānatis esset melius nō esse q̄ esse.
Itē ponitur quomō forte lucifer fuit q temptauit xp̄m i deserto
Hoīes inq̄tū sc̄ meliores tāto hn̄t meliores āgelos ꝛ diabolos peiores. ¶ Itē ponitur quid sit mors. ꝛ quomodo est triplex. ꝛ quomō in morte tertia sunt q̄ttuor grauissima mala.
Quomō quattuor sunt animi perturbationes.
Ponitur q̄ sūt passiones corporis: ꝛ q̄ sunt passiones aīe.
Itē ponitur quomodo duas ciuitates fecerūt duo amores
Quomodo plures sūt hoīes fatui q̄ prudentes.
Quomō vtutes morales fundantur in prudentia.
Quomodo multū iuuenes ꝛ senes sūt immemores.
Item ponitur quid sit ciuitas.

Item ponitur quod vinculo rupto ciuitas esse desinit.
Quomodo ante diluuium multi homines transierunt nongentos annos
Et quomodo nullus ad mille peruenerit: in tantum quod ait augu. quod vidit dentem molarem hominis tam vigentem vt si secundum modulos nostrarum diuideretur centum fieri potuissent. et est res admiranda
Ponitur ratio quare deus permittebat homines illius temporis tantum viuere.
Item ponitur quo tempore fuerit factum diluuium noe.
Item ponitur quibus annis mathusalem vixerit: et vtrum fuerit in archa noe vel non. et quomodo euasit diluuium vel ne.
Quomodo natura nostra humana quotidie minoratur.
Ponitur in qua etate tempore aristo. temporis erat aptum ad contrahendum matrimonium.
¶ Item ponitur quomodo dixerit augus. quod non potuit inuenire que sunt illa peccata que impediunt vt ad regnum dei non valeat quis peruenire nisi sanctorum auxilio.
Ponitur in qua quantitate corporum homines resurgent in die iudicii.
Item ponitur mirabile de vulneribus xpi. s. an permanebit in perpetuum cum vulneribus suis in signum gloriosi triumphi.
Item ponitur an diuus francisci' post consequens habet et habebit sua vulnera in signum gloriosi triumphi.
Ponitur in qua hora erit resurrectio nostra vniuersalis. s. in die iudicij.
Ponitur quomodo quando infantes non sunt ignorantes: sed sapientes est signum quod fuerunt sclificati in vtero materno.
Quomodo nullus debet habere fiduciam de sua innocentia vt non affligatur in hac carne mortali multis et varijs tribulationibus.
Ponitur quare sol' homo est erect' et alia alia alia sunt curua.
Corpus hominis est ad seruitium anime et non econtra.
Habentes optima corpora habent optimas alias. quia quanto corpus est melius: tanto aia cum eo iungitur melior. aliquando fallit.
Item ponitur illud nimis vulgatum voluntas pro facto reputatur: quomodo intelligatur.
Item ponuntur miranda de penis inferni et horrenda. et quomodo a diuersis diuersimode nominatur.

Qualia corpora ipe aie dānate recuperabūt post diē iudicij.
Item ponit quomodo xp̄s et ecclia sit vnū corp⁹ ꝛ erit mirabi liter cōpositū ꝛ rectū supra in celo. ꝛ etiā ei⁹ mēbra
Itē ponit quomodo caput diaboli a cōtrario sensu erit euersū in inferno ꝛ oīa eius mēbra. ꝛ sic duo tantū habitacula ꝛ duo loca. ꝛ sic due ciuitates. que separabunt ꝛ elōgabūt abinuicē.
Item ponuntur multa admiranda ꝛ delectabilia de gaudijs paradisi.

Quam oblationē. ꝛc. hic ponit quid sibi vult hec dictio thetragramatō.
Item ponitur quomodo mors est triplex.
Ponitur quid sit contritio. Et quid cōfessio. Et quid operis satisfactio.

Qui pridie ꝙ pateret. ꝛc. Hic ponitur qd sibi vult pridie. ponitur etiā quomō māna interpretat qd est hoc.
Item ponitur quid in hoc sacratissimo sacro sit materia. ꝛ quid sit forma.
Item ponitur cuius metalli debet esse calix ꝛ patena admini- strandum tantum sacramentum.
Item ponitur quomodo māducatio isti⁹ sacri est duplex.
Item quomodo christus redemptor noster dedit corpus su- um iude.
Item quomodo boni manducant ad salutem animarum. ma li vero ad condemnationē.

Simili modo. ꝛc. Hic ponitur quomodo vetus testamentum est occultatio noui testamenti. Et nouum reuelatio veteris testamenti.
Hic ponitur quomodo in veteri testamento pro- mittebant tēpalia ꝛ corruptibilia. Sed in nouo promittuntur eterna ꝛ incorruptibilia.

Item ponitur quid sit predestinatio & quid prescientia.
Item ponuntur aliqua valde singularia: que tangunt illud ca pitulum cum marthe de cele. mis.
¶ Ponitur quomodo sacramentum eucharistie sortitur diuersa nomina & plura. et si significent idem.
¶ Ponitur quare in aliquibus ecclesiis eleuatur calix cum xpi sanguine quandoque coopertus & quandoque discoopertus.
¶ Ponitur quod omnes ministri huius sacramenti sacratissimi debent semper habere ministrando memoriam passionis xpi ex precepto
¶ Ponitur quod sacerdotes xpi sunt maiores ipsis angelis & in quo. Et etiam ponitur in quo angeli sunt maiores ipsis sacerdotibus: que sunt mirabilia & contemplatione digna.
¶ Ponitur quod extra ecclesiam: non est locus veri sacrificii.
¶ Ponuntur rationes quod & si mors xpi fuerit vna: quare quotidie xpm sumimus: & eius passionem memoramus.
¶ Ponitur quod plures hostie consecrate: non sunt multi christi: sed vnus vbique xps: & in qualibet parte hostie consecrate: est totus xps.
¶ Ponitur quod sacramentum eucharistie non debet sumi nisi a ieiunis & non a pransis: propter eius reuerentiam: nisi occurrat aliqua necessitas: quoniam tunc necessitas excusat.

Ade & memores &c. Hic ponitur qua hora pilatus dedit sententiam contra xpm. Et qua hora xps fuit flagellatus. Et qua hora fuit conclauatus. Et qua hora anima xpi a corpore recessit.
Item ponitur quod xps redemptor noster vere & realiter continetur in hoc sanctissimo sacramento.
¶ Ponitur etiam quod sub sacramento altaris continetur verum corpus xpi: quod xps de virgine maria domina nostra traxit. Et quod contrarium dicere est heresis quod est mirabiliter dictum & catholice.
¶ Ponitur quod articuli fidei dicuntur ab artando.
¶ Ponitur quod ecclesia vniuersalis non potest falli nec fallere.
¶ Ponitur quid est fides & multa alia valde singularia de fide.
¶ Ponuntur etiam signa charitatis quibus quis aliqualiter

Item hic ponuntur signa charitatis quibus quis aliqualiter poterit cognoscere quando sit in charitate.
Ité hic ponit quomodo articuli fidei sunt. xiiij. s. septé diuinitatis z septem humanitatis.

Apraqz propitio. zc. hic ponitur quomodo quã doqz loquimur de deo⁹ more humano.
Item ponitur quomodo deus est simplex z nõ figurabilis.
Ponitur quid intelligamus per aures dei.
Quid intelligatur per auditum dei.
Et quid intelligamus per oculos dei in sacra scriptura.
Ponitur quid intelligamus per palpebras dei.
Item quid itelligemus per visum dei.
Ponitur quid intelligemus per os dei. Et quid per ei⁹ brachium. Et quid intelligemus per faciem dei.
Item ponitur quid intelligemus per manus dñi.
Item quid per dei digitum.
Item quid per manũ dei dexteram.
Item quid per manum sinistram dei.
Item quid sunt dei vestigia.
Item ponitur quid s t enigma.
Ponitur quid intelligatur per animam dei.
Quid sit venter dei. Et quid vterus dei.
Item quid sit iuramentũ dei. z quid furor. z quid ira. z quid zelus. z quid penitentia. z quid odium dei.
Item quid sibi vult somn⁹ in deo. z quid vigilia. z qd obliuio.
Quid intelligatur per sedere dei. z quid per stare.
: Ponitur de oblatione Melchisedech.
Quomodo ille quinqz ciuitates fuerunt submerse propter tãtũ crimẽ de quibus in ca. clerici. z infra de excessi. prela.
Ponitur quomodo Melchisedech fuit filius Noe qui prius fuit appellatus Sem.
Applices te rogamus. zc. Hic ponitur quomodo ad vocem sacerdotis aperiuntur celi.

Item ponitur quomodo vna sociantur summis efficatia diui ne virtutis.
Ponitur quid significat cancellatio manuum sacerdotis.

Memento etiam dñe. rc. Hic ponitur quomodo debeat fieri memoria defunctorũ. z quo ordine. Ponitur etiã quomodo memoria citius debet fieri ne molestetur circũstantes: quoniã dicit exo. xii. comedetis festinanter habentes baculos in manib' vris.

Nobis quoqz peccatoribus. rc. Hic preponitur quomodo vnusquisqz debet se recognoscere peccatorem saltim in genere.
Ité ponit q nills debeat addere pctm sup peccatum. Et quomodo non debet aliquis peccare sub spe venie dicendo. s. magna est miseratio dei.
Ponitur quedã regula generalis ad cognoscenda peccata mortalia z peccata venialia infallibiliter.
Item ponitur remediũ contra peccatum mortale. Et remediũ contra veniale.
Item hic ponitur quomodo penitentie sunt arbitrarie z quomodo non.
Ponitur quid sit furtũ. z quid latro. z quid sit fur.
Ponitur q si cõfessor sit imperit' z insipiens z nõ recte iudicet q penitens z confessor cadunt in illum sacrũ canonẽ. si cecus cecũ ducit. rc. math. xv.
Item ponitur quomodo meli' esset in ecclesia dei paucos bonos quã multos malos esse ministros.
Ité ponit astutia serpentis z simplicitas columbe.
Item ponitur quomodo honores quandoqz mutãt mores.
Ponit in qb' plat' obz eẽ mĩor z qcũz ali' ecclastic' iferior.
Ponit etiã qre magis liber psalmoz quotidie recitat q alie sacre scripture. z ponitur in folio supra vbi dr q loquitur de deo quãdoqz more humano. ¶ Ponuntur etiã tres questiones quas facet christus oibus plãtis in die iudicij.
Ponitur etiã q debẽt hre ecclasticĩ: z quomodo qñz z in

quibus cōparātur canibus. Ponit etiā quomō milites plura mala cōmittit homo malus quā bestia mala.
Itē pōnitur quomō heretici circūcisi multū pficiūt ad incredulitatē. Ponitur etiā quomō intelligitur illa auctoritas: nō veni pacē mittere sed gladiū.
Itē ponitur sicut gladius est quandoqz inuolutus. ita scolares habent quandoqz libros in cistulis inuolutos.
Ponit quomō iudei naturalr sunt auari: sed clerici auariores
Item ponitur φ beati⁹ est dare q̄ recipere.
Ponitur etiā quoddā exēplū de cōfessorib⁹ sine lrīs z cōscia.
Ponitur etiā aliqua salutaria z valde singlaria p restitutiōe
Ponit etiā quomō diuites non debent vesci cibis pauperū.
Ponitur etiā quomodo nobiles z viles: non debent esse pares in penis.
Ponuntur etiam aliqua valde singularia que scripsit quidā discipulus diui bernardi: quorum forsitan hodie aliqua accidunt. z si non omnia z hoc peccatis nostris exigentibus.
Ponitur etiam quomodo in die iudicij separabuntur boni a malis z econtra: z si nunc pro presenti simus mitti.
Ponitur etiam quomodo peccatuz est sicut falsitas in pāno.
Itē ponit quomō diabol⁹ subtiliter decipit hoīes.
Ponit etiā quomodo q facit peccatū mortale: petit gehennā eternā. z si non petit directe: petit indirecte.
Item ponit quomodo intelligitur directe z indirecte.
Ponitur quomodo nō debes admirari si in via mali prospe rentur z boni vilipendantur. in via. i. in vita presenti.
Ponit etiā quomō mali sūt purgatoriū bonorū.
Ponit etiā quomō dom⁹ dei magna i se cōtinet diuersa vasa
Itē ponit quomō sentētia iuste lata non patitur dilationē.
Ponit q̄mō qli⁹ qsqz hinc egredit: talis in iudicio repsentet.
Item hic ponitur qd sit hō q̄n adrianus imperator quesiuit a quodā phīlosopho quid esset homo: q̄ tu lege z videbis valde singularia de homine. Et dicit φ homo est mancipiū mortis hospes loci viator transiens.

Item ponitur quomodo homo semper est in bello.
Quomodo intelligitur egredere de terra tua: et de domo patris tui. et cetera.
Quomodo intelligatur illa auctoritas. Samaritanus enim vulnerato appropinquans. et cetera. lu. x.
Item ponitur in quo primi parentes fuerunt vulnerati.
Ponitur quomodo divites avari. et advocati. et phisici et cirurgici dicuntur latrones quod intelligitur de malis.

Per quem hec omnia. et cetera. Hic ponitur quomodo mundus est duplex. scilicet superior et inferior.
Ponuntur alia valde singularia que per te poteris invenire.

Oremus preceptis salutaribus. et cetera. Hic agitur de oratione dominica.
Ponitur quomodo in hac sanctissima oratione continentur septem petitiones. scilicet tres a parte anime. et quattuor a parte corporis.
Item agitur de ordine qualitatis. scilicet quomodo tenemur diligere ipsum deum. et tu vide quomodo peccat qui preposteree agit: ut magister sententiarum in. iij. in. c. post hec. di. xxix.
Item ponitur quare in cantico benedicite. non dicitur Gloria patri et cetera.
Ponitur quomodo illi tres pueri. scilicet sidrach. misach. et abdenago fuerunt missi in caminum ignis qui miraculose. idest permissione divina ad et petitionem danielis fuerunt liberati.

Libera nos quesumus domine. Hic ponitur quare hostia dividitur in tres partes.
Item ponitur quid significet una queque illarum trium partium.
Item ponitur versus illarum trium partium.

Pax domini sit semper vobiscum. et cetera. Hic ponuntur aliqua valde singularia pro unoquoque catholico de pace temporali et maxime de spirituali.
Item ponitur quomodo est impossibile aliquem habere pacem cum hominibus in hac carne mortali nisi prius ha

buerit pacem cum deo.
Item ponitur quõ intelligit ille psalmus .xiiij. Dñe quis habitabit in tabernaculo tuo zc.

Gnus dei qui tollis zc. Hic ponitur quõ agnus grece puer dicitur latine.
Itẽ ponit quõ aliqui nõ veri penitẽtes: vellẽt ꝙ deus remitteret eis peccata sua sine hoc ꝙ restituerent male ablata: qui nolunt iusta: qm̃ vnusquisqꝫ tenetur facere quod i se est: ad hoc ꝙ deꝰ faciat qꝺ ad se spectat. vt ex o. ij.
Item ponitur alique regule quõ bñficia ecclesiastica acqrũt
Item ponitur qualiter diabolus se habet cum peccatoribus
Item ponitur quõ iacob vidit scalam de qua geñ. xxviij.
Item ponitur quomodo verba dei sunt quasi malleus terens petras.
Item ponitur exemplum de duobus scutiferis.
Item ponitur ꝙ plurima exempla de vitis patrum: que si bene consпexeris omnia faciunt ad ꝓpositum nostre intentionis vt quia omnia reduci possunt ad sacramentum penitẽtie: z ad sacr̃m eucharistie: z sunt exempla valde singularia: q̃ꝫ per te faciliter poteris colligere de littera. I. vsqꝫ ad litteraꝫ. T. qm̃ aliqua dimisi z si aliqua scripsi ꝓpter angustiam temporis. tñ postea ponitur aliqui defectus: quos xp̃s assumpsit in natura humana. Iteꝫ ponitur quõ agnus debet depingi in figura hominis z non in figura agni.
Iteꝫ ponuntur exempla sequẽtia primo ponit vita machari.
Item ponitur quõ quidam pater quorũdam posuit malleum in arca ferrea z dedit claues pueris suis.
Sequitur littera. E.
Ebrius quidam vidit infernum apertum.
Ebriosus quidam occidit patrem z matrem in ebrietate.
Ebriosus occidit regem z filios suos.
Ebriosus vidit duo pro vno.
Ponitur ebriosus quem in ebriatuꝫ aliqui fecerũt monachũ.
Ponitur quõ quidam accessit ad sacr̃m eucharistie contra ꝓ

bibitionem facerdotis.
Ponit̃ exẽplũ quõ bõ veniẽs ĩ hũc mũdũ hꝫ duos dbitores
Ponit̃ plaga sacerdotũ indigne celebrantiũ.
Dubitatio cuiusdam deuote beate virgini de sacro altaris.
Mulier q̃dam dubitauit de sacro altaris.
Quõ natura auium docet nos subuenire parẽtibus lra. M.
Quõ fuit necesse xp̃m pati. ¶ Põit̃ aliq̃d de heresib⁹.
Ponuntur aliqua de diuo paulo
Hic ponitur quomodo intelligat̃ illa auctoritas p̃dicate euãgeliũ omni creature mathei vltimo.
Itẽ ponitur quomodo q̃dam diabolus libenter sufferret omnes penas oĩum vt dei claritatem videret
Ponit̃ de visiõe dei. ¶ Quõ gaudia celi sũt inũerabilia
Quõ gaudia celi sũt ineffabilia
Item quidam in carnisp̃uio tarde comederunt carnes.
Quõ machari⁹ p̃pter infirmitatẽ vincit diabolũ.
Quomodo humilitas precellit alia bona.
Capitulum de ieiunio.
Quomodo hec dictio Jesus expellit demones.
Quomodo hec dictio ihesus multas affert virtutes.
Exemplum de quodam comite qui ingressus fuit viaꝫ vniuerse carnis in littera. J.iiij.
Deuotio quedam ꝛ miraculum de dña nostra virgine maria
Itẽ ponitur aliud miraculum de dña nostra.
Item ponitur aliud exemplum de ornatu mulierum.
Exemplũ de sagacitate demonis.
Exemplum de equitatibus pōpose.
Exẽplũ de hoc noĩe iesu quomodo curat febres in littera.lz.
Exẽplũ quõ v̈go q̃daꝫ primo hũit tẽtatiões carnis: postea fidi
Demones temptando hoĩes retardãt diẽ iudicij.
Quidam iuuenis fuit positus in pena gratia adulterij.
Itẽ põit̃ quõ q̃dã iude⁹ ĩhonorauit imagini btẽ marie dñe nr̃e
Item ponitur quõ miles quidã monoculus percussit iudeum blasphemantem beatam virginem mariam.

Exemplū quō diabol⁹ in specie clerici dulciter cantabat.
Quō qdam puella fuit crusta pter coream.
Quō confessio multū nocet demonibus.
Quō demones āpli⁹ nesciūt peccata semel confessa nō iterata
Exemplū quō castigatio corpis non pdest sine confessione.
Exemplū contra illos qui qrūt simplices confessores.
Exemplū cuiusdam puelle: q̄ comedit diabolū in latuca.
Exemplū de quodam: qui hūt plura bñficia in ecclesia dei.
Quō quidam detractor laniauit ppriam linguā in extremis.
Ponitur exēplū de quodā: qui nūquā volebat audire missā.
Quō qdā pter peccata īfirmat⁹: pp pniaȝ est sanat⁹. Q. P
Petrus aplus voluit filiam suam infirmari.
Inuidus qdam voluit ₇ petiuit: vt sibi vnus ocul⁹ erueret vt alteri ambo eruerentur qd facit inuidia.
Item patientia: vbiqȝ est necessaria.
Ualerius vt legi satisfaceret: sibi fecit vnū oculū erui.
Rex persarū iudicē iniquū excoriauit.
Ualiuus quidā recepit bouem: ₇ vxor eius vaccam.
Aduocato negate sunt indutie.
Judicantes temerarie duo peccata committūt.
De periuro ₇ punitione eius.
Comestibilia mutata sunt in lapides propter periurium.
Diaboli duxerunt omnia comestibilia.
Qui periurauit imobilis factus est.
Infantes cum iuramentis quomodo puniti sunt.
Quidam scienter periurauerunt: ₇ subito mortui sunt.
Labor pñs nichil est respectu pene future.
Quō qñ de deo ₇ de bonis loquimur angeli boni sunt pñtes.
Diues quidam tēpore famis pascebat qtuor milia pauperū
Ducissa delicata computruit in fine dierū suorū.
Item ponitur quedam informatio pro voto.
Uotiuus quidam pter ieiunū triduum amisit visum.
Item ponitur quomodo periculosum est differre votum. ponitur littera. Q.

Quomodo ꝑ vsurariis non est orãdum.
¶ Quidã accepit cappam ab vsurario.
Quomodo quidã coustruxerat qnãdã ecclesiã de vsuris.
Quõ qdã vsurarius in mortis agone dixit denarios comedo
Hic ponũt defect⁹ quos xp̃s assũpsit in naťa hũana ĩ lra .Q.
Ponit ordo cõfessionis pticularis cui⁹cũqz volẽtis cõfiteri z habere gratiam: vt possit cõicare tempore licito.
Hic ponũt articli fidei Septẽ diuinitatis. z septẽ hũanitatis
Ponitur absolutio ab excõicatione maiori. Et absolutio ab excõicatione minori. Seqtur littera. R.
Hic ponitur declaratio. ca. ex°. xvj. Et ponit mensura gomor L ra. S. ¶ Põit lra tãgẽs vitã hũanã. s. senũ agri hodie ꝛc.
Ponitur redde qđ debes ꝛc.
¶ Hic põitur remediũ sufficiẽs circa dfectus misse. Et p̃mo ponitur de defectu z miseria vite humane.
De defectu vini ¶ De defectu vestiũ sacerdotaliũ.
De dispositione corporis.
De pollutione corporis que accidit in somnijs.
De defectu misterij. ¶ Perturbatiões q̃ cõcurrũt ĩ missa
Remedium quando corpus christi cadit in calice
Remedium pro vomitu sacramenti.
Remedium pro veneno apposito in sacramento.
De vestibus sacerdotalibus.
Quõ ꝑcurare plura beneficia ecclesiastica nõ videtur multuz vtile ipsi anime z si videatur vtile ipsi corpori. presertiz quãdo dicetur anime redde rationem villicationis tue. Luce. xvj.

Hic ponit tractatus breuis de horis dicẽdis. Et p̃mo ponitur q̃ q̃ sc nõ audit de⁹ illũ nõ exaudit.
Primũ ponitur quid sunt hore canonice.
Scõm vnde dicuntur hore canonice.
Tertium quot sunt hore canonice.
Quartum que sunt hore canonice.
Quĩtũ an offĩciũ btẽ marie z defunctorũ sint de horis canonicis.
Sextũ vtrũ missa sit de horis canonicis.

Septimū qui teneantur ad horas canonicas.
Octauū an hñs bñficiū insufficiēs teneaẗ ad horaꝫ canōicas
Nonū an ordinat⁹ ad titulū sui patrimonij teneaẗ ad horas.
Decimū ꝛ vndecimū an layci possint dicere horas ꝛ an pos-
Duodecimū. ꝛ tertiū deci- (sint dicere dñs vobiscū.
mū de religiosis cōuersis. ❡ Xiiij. de monialibus.
Xv. quō diaconissa monialis nō dicit dñs vobiscū: nec euan-
Xvj. an ꝑ statuta possit aliqd ð horis mutari. (geliū solēniẗ.
Xvij. an eṗs possit dispensare circa horas dicendas.
Xviij. an papa possit dispensare suꝑ horis nō dicēdis.
Xix. an ðuotio ꝛ attētio sit ð essētia vł substātia horaꝝ q̄ idē est.
Xx. de cogitatiōibus tp̄e officij diuini.
Xxj. an q dicit horas ꝛ si nō intelligit an peccet.
Xxij. an sufficiat dicere horaꝫ mēte ꝛ non labijs:
Xxiij. an psalmus omissus debeat iterari.
Xxiiij. an veniēs tarde sine culpa debeat dicere iā ptē dictam
Xxv. vbi debeāt dici hore canonice. (horaꝝ
Xxvj. an principes debeant mandare horas canonicas in su-
is capellis solenniter dici.
Xxvij. an hore canōice possint dici quocūqꝫ loco ꝛ tempore.
Xxviij. an liceat clericis aliquid recipe pro horis dicendis.
Xxix. de anniuersarijs an. s. sint relicta vel non.
Xxx. de symonia mētali in distributiōibus.
Xxxj. de impedito dicere horas an peccet si omittat.
Xxxij. an excōicatus debeat dicere horas canonicas.
Xxxiij. an cleric⁹ degradat⁹, vel deposit⁹ debeat dicere horas
Xxxiiij. an omissis horis debeant iterari. ꝛ an sit peccatū mor-
Xxxv. de ꝑticula omissa in horis. (tale.
Xxxvj. an omittere oēs horas diei sit vnū peccatū vel plā.
Xxxvij. de pena clerici nō dicētis horas.
Xxxviij. an clerico omittenti horas sit iniūgendū ꝙ reiteret.
Xxxix. an cessante impedimēto: clericus teneatur ad horas.
Itē poniẗ q̄ tp̄e missa debeat dici: in quolibet tp̄e diei ꝛ anni.
Itē poniẗ quō augustin⁹ vidit homīes nō hñtes capita: sed ocu-

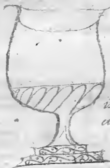
los firos in pectore.
Item ponitur quedam virtuosa et deuota nubium coniuratio. Et per multos doctores theologos ybernie approbata.
Sed clericus vel sacerdos legens debet esse separatus a vitijs ad hoc vt eius operatio habeat effectum.
Ponitur declaratio vocabulorum obscurorum.
Item scias quod adiuramenta tormentorum applicant christo et omnibus sanctis apostolis martiribus et virginibus et confessoribus dei.
Ponuntur clara exempla contra vsurarios quod. s. omnes vsurarij sunt in peccato mortali durante illo vitio.
Item ponitur quare deus permisit filium suum incarnari.
Ponitur quomodo pestis sit fugienda.

Ponitur quod clerici sunt publici concubinarij et quod non.
Ponitur quidam tractatus valde singularis de excommunicatione.
Item ponitur quomodo excommunicatio est duplex. s. maior et minor.
Item ponitur quod excommunicatio maior separat a communione sacramentorum et a participatione hominum.
Et quomodo minor excommunicatio separat hominem a communione sacramentorum sed non a partipatione hominum.
Item ponitur exemplum pro clericis simplicibus confessiones audientibus quanta et quam magna pericula ipsi et penitentes incurrnnt. Et sic vt dictum est omnes confessores cum insecumque ordinis sint: deberent esse viri potentes suum presulem coadiuuantes scilicet litteris conscientia fulgentes. s. ad expediendum officium tam sanctum quod est confessiones audire quoniam vt dictum est alibi sicut confessores litteris et conscientia politi illuminant: ita insipientes et inpiti obtenebrant: sic sapiens sapientie. vj. vbi dicitur: vbi multitudo sapientum ibi sanitas orbis terrarum. Sed pro conscientia vt dictum est dicit apostolus ad romanos. xiiij. Omne quod ex fide non est peccatum est Ex fide. glo. i. ex conscientia: que est applicatio scientie ada-

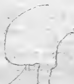
ctum. sic tho. sua prima secunde. q. xix. ad quintũ.
Item ponuntur alia q̃plura q̃ in hoc breui opusculo scripsi: q̃ propter angustiam temporis dimitto: que facillime et sine labore si bene conspexeris per te poteris inuenire.

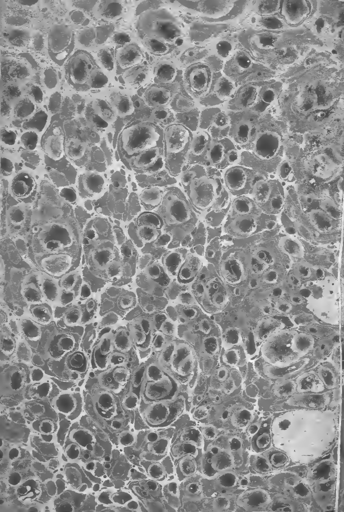
¶ Quãuis candidissime lector haut mediocri imo summo maximoq; (deo teste) labore / ad dei gloriam tuiq; vtilitatem ac cõmodum hoc presens opus compilauerimus. Ipso tamẽ omnium rerum opifice benigno quodam fauore aspirante: demum ad optatum vsq; finem feliciter perduximus. In quo si quid fructus vtilitatisue perceperis: imprimis (ne dicam mihi) summo optimo maximo deo natoq; almo simul et paraclito immortales gratiarum actiones reddere satagas. Cui bonor omnis / laus et gloria / potestas atq; imperium soli sit tempus in omne.

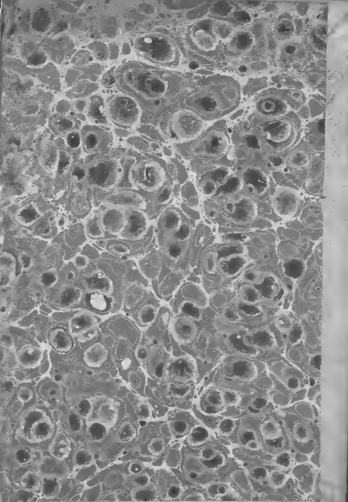
Dum vero impressorum opera ac industria nostre salutis anno. M.cccc. lxix. iiij. kl's nouẽbs. ita vt vides cõpletũ esset. Insignis Salmantica ciuitas omnium virtutũ scientiarũq; totius hispanie nutrix clarissima: hoc tibi dono trãsmittit munusculũ: a qua maiora indies te habiturũ expecta.

Benedictus dnus deus
israel, quia visitauit & fe
cit Redemptionem plebis

Interpretatio
Canon. Missae

1499